

www.libtool.com.cn

Našel větrem rozházené rázno!
 Druhá stojí arci ještě, ale jaký
 Pohled to! — jako by se pořád jenom
 Ohlížela po druhé! — Tu pěkně stály
 S rozpiatými ratolestmi v šíř, a vůkol
 Sebe rozkládaly stíny ochladné.
 Poloučené větvemi tu stály mile,
 Jako by v radostném objetí, a jako by
 Jedna druhou držela, kdyby klesnout měla!
 Ach tu klesla jedna, druhá po ní rámě
 Rozestírá a vztahuje nadarmo! —
 Stálťe jednou nad nima, s založenýma
 Rukama, upiatým na ně okem radostným!
 I zeptal jsem se pána svého, proč, proč právě
 Myrtí si vyvolil ze sta stromů?
 To prý proto: památný že myrta strom,
 Z něhož víněk uvinutý
 Čelo krásí šťastných milenců.
 On že věčně šťastným milencem chce ostat,
 Paní jeho povždy šťastnou milenkou. —
 Nechť jim tedy rozkládá se myrta,
 Jako by jí denně čela zdobit chtěli!
 Věčné lásky — býti měla znamením,
 A tu rozloučeny — Nevím — nevím!

Ludmila (kvapně).

A co?

Nemá to snad něco znamenati?
 Ó! pověřivý člověk, ten má všude
 Znamení! a cikán jemu prorokem!

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

NÁRODNÍ BIBLIOTÉKA.

V Ý B O R P R A C Í

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVANSKÝCH.

REDAKTOR: FRANTIŠEK ZÁKREJS.

DÍL ŠEDESÁTÝ TŘETÍ.

FRANTIŠKA TURINSKÉHO BÁSNICKÉ SPISY.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: J. L. KOBER.

1880.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Y.

1888.

Angelina.

Kdo tě zná! — Viš, co mi matka psala má,
Když tě odeslala do ciziny za mnou? —
„Neubližuj jí, jako svou dceru ji miluj!“
Dáš mi vysvědčení, že jsem toho věrně
Zachovala?

Ludmila.

Ó matko má! o matko má!
(Letí jí na prsa.)

Angelina (k nebesům).

Libozvuku toho jména neslyšela jsem! —
Jak jsi stará, Ludmilo?

Ludmila.

Nedaleko sedmnácti!

Angelina.

Sedmnáct! Tak šestnáct let, co jsem se
Do Vlach vdávala! —

Ludmila.

I proč jste raději
Nezůstala doma, v naší vlasti milé?
Lépe by vám bylo v známém okolí!
Nechovala pro vás švarné jinochy?
Nebylo tu žádných, hodných vás?
Nejpěknější perlu vyvez' cizokrajan!

Angelina.

Aj, aj! kdož by řekl, že naše Ludmila
Také pěkně umí — —

Ludmila.

Neumím, to neumím!

www.lidovni.cz PRANTŠKA TURINSKÉHO

BÁSNICKÉ SPISY.

(S fotografickou podobiznou spisovatelovou a s jeho životopisem.)

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. ROBR.

1880.

www.libtool.com.cn

www.liternet.org
FRANTIŠKA TURINSKÉHO

BÁSNICKÉ SPISY.

(S fotografickou podobiznou spisovatelovou a s jeho životopisem.)

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. ROBER.

1880.

www.libtool.com.cn

Vedkera práva vyhraňuje si nakladatelstvo.

Národní knihovna: L. L. Kober v Praze.

ANGELINA.

Truchlohra ve čtveru dějství.

Třetí vydání.

(První vydání vyšlo 1821, druhé vydání 1840.)

www.libtool.com.cn

Heu mihi, quod nostro parvus in ore sonus!
Sed tamen exiguo quodcumque in pectore rivi
Fluxerit, hoc patriae serviat omne meae!

Propertius.

Osoby.

Hrabě Racontini.

Angelina, hraběnka.

Ludmila.

Harfeník.

Velenský, zahradník.

Děj se koná v zemi vlaské, na pokraji mořském;
v čas troubadourů.

www.libtool.com.cn

2008年12月10日，在瑞士达沃斯世界经济论坛年会上，胡锦涛主席发表了题为《携手建设持久和平与共同繁荣的和谐世界》的重要讲话，提出中国愿同世界各国人民一道，共同建设持久和平、共同繁荣的和谐世界。这一讲话，不仅为构建人类命运共同体提供了中国方案，也为世界各国的合作与发展指明了方向。在构建人类命运共同体的过程中，中国始终秉持和平发展的道路，坚持互利共赢的开放战略，推动构建新型国际关系。中国的发展离不开世界，世界的繁荣也需要中国。中国愿与世界各国一道，共同应对全球性挑战，实现共同发展与繁荣。

DĚJSTVÍ PRVNÍ.

Veliká síň.

Výjev první.

Ludmila (otvírá okna).

Těsno tudy, těsno! jak by stropem
Rozepiatý visel bleskuplný mrak!

(Oknem :)

Sem, sem vějte horem z květin utěšených,
Větrkové šumní, vůni přelíbeznou;
Sem, sem zotavení neste lehkým letem,
Jakým po kvítecích se kolíbáte!
Aj! jak se to mění v barvách mnohotkvoucích!
V šéptu kadeří se lupen vzhůra živý,
Zastěňuje zhlédnout růže vděkuplné.
Aj! to pěkný roztomilý koberec!
Včera všecky hlavičky už kladly,
Bez života stály, bez vonného dechu,
Jako by se k hrobu byly uchystaly.
Mrtvo bylo v celé mocné přírodě!
Slunce plálo, jak by chtělo vedrem
Zpražit všecko oudolí a vrchy.

Vzdechlo všechno ku nebesům o rosu!
 Přišla s nebes; nepřišla však s tichem deště,
 Jaký sprchává v den jara z mráčků šedých;
 Neb jak vlnka, jenž břeh milokvětů líbá:
 Hromoblesky, ráz a ráz, a křížem, kolem,
 Jak by ve zážehu planul celý svět!
 V rachotu se slily dolů vody valem;
 Vy jste byly předce zachráněny!
 Bouře přinesla vám oživení bujné,
 Bouře rozvila vám květy pousvadlé! —
 Blaze, *tak* kdo vyjde z bouře bez poškrvny!
 Blaze, komu z ječících života
 Proudů vyplynou dnové radosti;
 Komu vlna, když se rozpoloží hladinou,
 Podá obraz milý šťastné budoucnosti!
 Ach! mne kdyby prudká vlna života
 Uchvátila zvratným kolováním,
 Zanesla mne na prohlubni vírnou:
 Běda, běda! opuštěné, osiřalé dívce!
 Vůkol cizí národ, cizí mluva,
 Cizí srdce! — mimo paní — přítel nížádný!
 Tam, tam za vrchy a za vrchy jsi v dále,
 V nedohledném šeru, vlasti roztomilá!
 Tam jsem každý strom a každý kvítek znala;
 Každý strom a kvítko se mnou hovořilo,
 Ze všech stinných loubí šeptalo mi něco;
 Odevšad mně milé minulosti
 Pomnění se usmívalo blahodějné,
 Posvěcené zvykem, denním navštěvením! —
 Matka tady nepodá mi ruky ochranné;
 Nepromluví slova, jímž by bolest z duše
 Zapohnala, jako zlaté slunce mráček.

Sobě sama svěřena tu stojím ve světě,
Jako louka v řece krivotoké.

(Přejde na druhou stranu; okno pootevře, užasne se.)

Aj! ty stromě krásný, stromě leporostlý!

Čelo tvé, co včera k nebi tyčilo se

V šťhlé, jarobujné, mužné kráse,

A mne temnostinnou střechou zchlazovalo —

Roztráštěno! — rozeváty větve větrem!

Vida, vida! divno v tomto světě, divno!

Malé, outlé, slabé, křehké květiny,

Které prstu dotknutím se zvrátí,

Ujdou bouře vzteku ohromnému;

A tu silný, mocný, věkostálý peň

Prudká bouře k zemi vrhla!

(Na květiny:)

Vaše křehkost vynesla vás z bouře valné;

(na strom:)

Tobě přimost byla záhubou!

Ó! ať vyplynu já slabé, křehké děvče

Z kolomatných valů života!

(Na dvéře hraběčiny ukazujíc.)

Ji, ji jedinou zde mám, jen ji, jen ji!

Vlídne přijala svou vlastenku, a jako

Dcera miluje mne paní milostivá.

Zaplať jí to Bůh, a v ní to odplať matce,

Co mi dobročinná v Čechách prokázala.

Ó! jen kdy by veselejší, radostnější byla!

Těžký, tajný zármutek jí prsa svírá,

Těžce nese! Dosvědčuje toho bleďá

Tvář a slza skrytá, ješto v rozmlouvání

Se mnou klidném v oko její časem vstoupá.

Ať se jí se srdce svalí břímě těžké!

Ať se rozveselí její mysl mutná.

S jitem přišlo slunce nazpět zlatoskvělé:

Kýž se jí navrátil se slunéčkem pokoj!

(Do pokoje hraběnčina. Se strachem vyjde, s dohořelou svící v ruce; druhou viděti na stole, knihu vedle ní a krucifix.)

Není tam! — a okna pozastřena jako

V božím hrobě! — mezi svícny knížky, krucifix:

Kam, kam šla? — a lůžka ani netknuto!

Beze mne pak nejde ani kroku:

Když se modlí, modlívám se s ní! —

(Zamyšlena jde do pokoje.)

Výjev druhý.

Angelína

(vážně, do sebe; bledá, v rouše černém).

Již se nevrátí — ach nikdy snad,

Nikdy snad! — ze srdce vyhostěný poklid!

Jak vlna odplynulá nepoplyne

Vzhůru ku zdroji zvršenému! — —

Ach ni slza kajičná, ni vroucí prosba

Přednesená skroušeně ze srdce, —

Ani — ani — — Smrt dá poklid! smrt! ta smíří! —

Ludmila (zatím vystoupila),

Kde jste byla, milostivá paní!

Jakých strachů měla jsem již o vás!

Šla jsem vám dát jitra dobrého, a tu — tu

Vstoupím v temně osvícenou z jitra chyši,

Hledám vás, a nikde nespátříc, se leknu.

Angelina.

Já jsem byla — co tak na mne hledíš?

Ludmila.

Vy jste bledá, bledá jako stín, — a polomrtvá —
(Nese židlici.)

Angelina.

Nech, nech! — nic mi není — nic! jen trochu
Nevyspání; sice nic! ta bouřka! — ano,
Slyšela jsi? Viď, to byla strašná noc!
Ano, bouřka trochu poděsila mne! —
Bledá že jsem?

Ludmila.

Aj! ta bledost! ale oko vaše zprahlé,
Jako žízní suchou vytráveno celé!
Jindy, nečasto ač, jasné jako nebe,
Oblito vzdy bývá tichem libomilým;
Tichem, jaké kolem hor se krkonošských
Při klekání doma z jara kladlo.
A když do chrámu, tu za městečkem, vkročím,
Matka boží visí na oltáři v levo,
Mile, mile, bolestně se dívá
Pozdviženým okem na nebesa:
Tu mi pokaždé vy na mysl připadáte.

Angelina.

Tys děčko! —

Ludmila.

Dnes, dnes celá, celá jiná
Tvářnost vaše jest. Vyť jste tuze, tuze
Ulekána; z očí zapuzeno spaní vám.

Ó já jsem se také bávala a třásla,
 Když se nebem hnala, mračna sinavá.
 Ale teď se nebojím! A proč se báti? —
 Vždyť jste znala Víta, v zámku kaplana?
 Ten mně učil číst a psát, a mnohým jiným
 Věcem pěkným; dobrý pán to, škoda ho!
 Jednou učíme se, aj tu černá tuča,
 Těžká vodou, těžká sirou, přivalí se,
 A zatáhne celou krajinu až soumrak!
 Blesk a blesk žhavý sype ze sebe.
 I dám se do pláče; již mně bylo
 Skoro čtrnáct let. — Než on vzav mne na klín,
 Nepustil a lahodil, domlouvaje mi
 Řka: I proč se báti! Kdo čisté duše jest,
 Kdo bez viny svým kráčí životem,
 Ten vždy bez strachu můž k nebesům
 Oči pozdvihnouti, i třeba blesky dštily!

Angelina (dotknuta).

Říkával to?

Ludmila.

Ano! A když předce někdy
 Obejde mne strach a hrůza, tu si myslím
 Na kaplana zámeckého; strach mine hned,
 A já se srdcem klidným do mraků se dívám,
 Jakto plavé blesky, nebe osvěcujíc,
 Letem křivolakým výchrlují! —
 Vy jste zamyšlena, milostpaní! vy mne
 Neposloucháte? —

Angelina.

I ano, poslouchám tě!
 Vid', tys řekla, že jen možno duš čisté

Do strašlivých nebes hřmotů vyhlédnouti —
 Beze strachu, bez trnutí? — Dobře máš!
 Ano dobře! dobře!

Ludmila.

Dnes bych se byla málem
 Bála, když mne zbudil hroma prudký ráz.
 Nedaleko od nás, věřte, uhodilo!
 Vzpchopím se! Aj celé moře, celičké,
 Jako by se zapálilo v žhavém světle!
 Vlny duté, jako domy v plápolání,
 Vzhůru, dolů v kolbání, valném, strašném
 Hřmotně rozmrštěny o skalinu pevnou!
 A tu bura, rozložená, na spadnutí,
 Svatá hromů bučením!
 Byl to kormoutlivý, úpěnlivý pohled!
 Arci viděla jsem doma v letě parném,
 Jak se rozmítaly blesky o vysoké
 Krkonoše, jak se, čelem věkostálým
 Roztrštěny, svezly dolů do oudolí. —
 Ó ty milé krásné hory důstojné! —
 To vše byla hračka proti dnešní noci!
 Proto strach mne pojal; k vám jsem chtěla skrýt se;
 Ale vzpamatuji se, a zdálo se mi,
 Jako by šeptal kaplan zámecký:
 Proč se bojíš, děvče? zavinilos co? —
 Spadl se mne strach. a po chvílce, když šumný
 Lijavec se apustil, usnula jsem seděci.

(Angelina hledí okem na ni upřeným.)

Věřte mi; a jak se mile rozsvítulo,
 Hlédnu oknem; kolem ticho, živo kolem!
 Okřátatě příroda: i dere se poupě

Skloněné z listí porozvité;
 Porozvité rozkládá se jareji,
 Slavic rozvijením nové vzkříšení!
 Vám jen ještě čelem rozvalený zármutek
 Oko žhavé páli tajnou bolestí!
 I což by to bylo, co by paní mou
 Láskyplnou, dobročinnou soužilo!
 Již nemůže býti člověk lepší vás!
 Jako vy dej mi dobré nebe býti!
 Poddaný vás zove matkou srdečnou,
 Chudoba vás ctí a zove Štědrotou;
 I není v celém hrabství ani chudého!
 Spáleniště staví ruka pomocná,
 Oře roli ráda v pádu nehodném;
 Půda rodná, sutem roztráštěná, opět
 Zazelená se vaším osetím!
 Manžel váš — i jaký pán to milý, dobrý!
 Ó! jen kdyby tu zas byl! jen brzy, brzy,
 I vždyť musí brzy — ano dnes, dnes přijde,
 Psal to, ano dnes, tak asi o polední!

Angelina.

Bouře-li ho v poli šířem zastihla — ?

Ludmila.

Aj což všude bouří? Slyšela jsem jednou:
 Stáli dva hájové vedlé sebe, jenom
 Malou, úzkou oddělení cestičkou,
 Oba zprahlí vedrem, oba mrtvo stáli—
 Slil se déšť, a, kdož by věřil, poslechněte,
 Jeden ovlažen a druhý žízni ztráven!
 Jak se přilíne mrak průlínou, tak spadne!
 Časem prší na jedné jen straně,

Druhá zatím osloněna sluncem jasným! —
 Jděte sobě odpočinout, milostpaní!
 Spaní vás zas upokojí, občerství!

Angelína.

Spaní? ano spaní, hodně tvrdé — spaní! —

Ludmila.

Nové síly dá, a člověk zapomene
 Na vše, když mu přimkne víka umdlená.

Angelína.

Myslíš? —

(Za ruku ji vezmouc.)

Spaní jesti přítel šťastného;
 Přítel věrný v života dnech radostných;
 Vodívá mu ve snách všecky obrazy,
 Co mu za dne rozkoš působily,
 Před duší; zraduje se duše zas
 Požíváním opětým, a blahem vráceným. —
 Kde jste, dnové klidní jarých blahostí? —

(Převede ji na druhou stranu.)

Vidíš stín? krok po kroku stíhá nešťastného;
 Vidíš, ten se tratí zvolna do poledne,
 Potom šíř a šíř se za ním vleče,
 Vděl a vděl se za nešťastným klade;
 Roste se soumrakem, roste strašlivěji,
 S nocí předstoupí ti duši utrápenou,
 Rozloží se lůžkem, po komnatě celé,
 Se všech stěn se dívá strašně hroze!
 Přimkni oči, zaviň hlavu v lože —
 Přimknula jsi, zavinula — ó!

Ludmila.

Ubohá, má milá paní!

Angelina (vzpamatujíc se).

Co jsem řekla?

Ludmilo! pojď, pojď sem ke mně! Co jsem řekla?

Nic jsem neřekla; nic, víš? — Ó hlava má! —

Ty jsi dobré, děvče milé mé!

Ludmila.

I ani

Nerozumím slovům vašim zastřeným.

Pojďte, pojďte, odpočiňte sobě trochu!

Kdyby přijel hrabě pán, ulek' by se vás!

Angelina.

Bledá jsem, víš, bledá!?

Ludmila.

U vás zůstanu,

Modlití se budu, snad sejde spaní —

(Slyšeti kroky.)

Kdo to? (Jde ven.)

Angelina.

Modlit, modlit! — Mohla-li se vroucnější

Vynést z prsou znatých k nebi modlitba!

Ach, a prosby perut, rozhořelou slzami

Oka zpáleného, stáhla dolů — těžká — vina —;

I nedošla ucha Nesmrtného! —

K nohous jsem se jí vrhla, v prachu

Nízce pohřížená na kolenou

Vzývající Pannu čistoty.

Ach ani krůpěj úlevy nevypadla

Z moře mého trýznění!

Ó! Pane, Pane! těžce nesu, smiluj se!
 Těžce nesla jsem a skroušeně, a k tobě,
 Milosrdníku, jsem doufala! I pomoz,
 Pomoz mi, a sejmi kámen mlýnský
 Svalený mou vinou na duši!

Ludmila

(nedá zahradníkovi do pokoje).

Teď ne, až potom, po poledni, strýče!
 Postonává —

Výjev třetí.

Velenský.

I vždyť byla v kapliče!

Ludmila.

Nedočkavý člověk!

Velenský

(v rukou dvě ratolesti).

I tu — vaše radost,
 Milostpaní, radost pána mého, radost má!

(Stíraje slzy:)

Šetřil jsem jich víc než v hlavě oka svého!
 Jak se ráno rozsvítulo, raničko,
 K nim jsem první zaměřil svůj zrak i kroky;
 A když do hor zašlo slunce, soumrak vyvstal,
 Dřív než jsem se na odpočínutí odebral,
 K nim jsem musil; nemoh' bych byl usnout.
 Ano, často se mi o nich snívalo!
 Ach ty krásné myrty! Tu máte z jedné
 Smutné ostatky, jež po zahradě jsem

Ludmila.

Jak vyřístaj! krůpěje na čele mu.
 Slyšel jste, jak vzdechl — zas — a zas!
 Mám ho vzbudit? — Víte: matky libávají
 Ukonoušené své dítě, když se mu
 Něco zdá, vždy jako ze snů děsivých!
 Vzbudím ho —

Hrabě.

Víš, že probuzený také
 Zraduje se z probuzení? — Popatř naň!
 Teď se usmívá, strašný minul sen;
 Duše obírá se radostnějším obrazem.
 Ještě jsi mi ale ani neřekla,
 Jak a co se přihodilo, co jím hnulo,
 Že omráčená duše jeho umdlela?

Ludmila.

Uvedu ho do zahrady; smuten byl;
 I byl teskliv; ohlížel se bojácně.
 Potom zdálo se mi, jak by užasnul se,
 Jako by tu již byl někdy býval.
 Slova jeho byla ze hluboka duše,
 Z duše zakalené vnitřním bolem,
 Který nese v boji tichém mužně.
 Na tu popelnici očí upjav, zvolal:
 „Ó! by popel můj v ní odpočíval!“
 Oko mokvalo mu, srdce krvácelo;
 Mne to hrozně v srdci zbolelo!

Hrabě.

Ubohý! snad mu nepopřálo nebe
 Dnů radostných v pouti života.

Komu ve světě se jeví dnové pořád
 Jasní, slunní? Komu nepřehnal se černý
 Mrak životem? — Smutný osud, komu
 Zavěsil se nad hlavou, a zastřel všecko
 Vyhlednutí radostné. —

(Zamyšlen předstoupí.)

Z mysli pryč! — jak nakažlivá pověra! —
 Z jedné strany staví se jí rozum na odpor,
 Z druhé se k ní srdce teskně naklání. —
 To ten strach snad náklonného činí mne,
 Strach, že bych ztratit mohl, co mne blaží svět!
 Ano! Možnost ztráty budí pečlivost,
 A ta se vši mocí snaží se
 Ze stínu tvořiti sobě pravdivost.
 Dva stromy myrtové, rozložených větví,
 Obraz naší lásky zrůstající, nesmrtné —
 Odtrženy prudkou silou od sebe! —
 Stromové — nu, a co z toho? — nic! — a přece,
 Předce celá duše, celá mysl má
 Otáčí se okolo té jedné myšlenky,
 Jak vešken svět okolo své osy,
 A ta duše, jižto zaobalí taká
 Maličkost do černého chmouru — ta duše
 Má se vzhůru k slunci pravdy vznést? —
 Proč se nemohu té zprostiti myšlenky?
 Vedlé sebe stáli — jeden rozmítán! —
 Jinému by směšno bylo, co mne teskným činí.

Ludmila.

Milostpane!

Hrabě (jako probuzen).

Ano; dál, dál, Ludmilo!

Ludmila.

On vás zná; tážal se mne, či to zámek.
Jmenovala vaše jméno jsem; on celý
Zamyšlen, a mlče stál tu za chvíli,
A pohovořiv málo se zahradníkem,
Odejítí chtěl, nedotkna se ani harfy.
Když mu naši harfu on podává,
Dokročí pro ni, sahá po ní —
Sklesnou kolena mu, zvolal něco, co jsem
Nedoslechla — jako zkolen v mdlobách ležel.

Hrabě.

Divno! divno!

Ludmila.

S Velenským jsme ho donesli
Na dyvan, a vzkřísili ho lékařovou pomocí.
Procitna chce vstáti, slabost jemu nedá.
I sklesl, a zdřimnul, a spí posavad.
Ubohého hlídám teď.

Hrabě.

To nejlíp opatrován,
Když se dobrá tvá ho ruka ujala.
Jak je dlouho na hradě?

Ludmila.

Dnes ráno teprv —

Hrabě.

Přišel sám?

Ludmila.

Ó nikoli!

Hrabě.
www.libtool.com.cn

Tedy jste si ho —

Ludmila.

Já sama ho přivedla.
 Kráčel okolo, harfu na rameně,
 Ani nevšímaje si hradu!
 Smutná, tesklivá a do sebe byla
 Milostpaní po včerejší strašné noci.
 Rozjasní zpěv duši zamračenou — myslím —
 Vlije poklid jemný do zbouřené duše.
 I běžím pro něj —

Hrabě (předkročí).

I pláli rtové
 Ve vroucím zážehu
 Na rtech mých vřelou milostí!
 A zbledlá jako lilie
 Rozevřela se tvář růžemi! —
 Ó pochybo! přelude šemetný!
 Z duše mé!
 Vyhosti se na věky z duše mé! —
 Odpusť, Angelino! —
 Vždyť nedalas mi nikdy příčiny
 Pochybovat o upřímné stálosti své.
 S duší čistou, v náklonnosti vřelé
 Se mnou jsi putovala života dny.
 Ve vrtkavém světě stála jsi mi
 Mocná po boku.
 Vždy přímá — i když já jsem sklesl —
 Stálas, jako ve oborách vlasti tvé
 Stojí sosna vypjatá,
 Stavíc čelo větrům na odpor.

Že nám nedopřáno milých potomků,
 Že nám odepřán jest dědic nebem,
 Naše jméno s námi bude donešeno
 Ku hrobu —
 To tvůj tichý žel, to tvé bledé lice! —

Ludmila.

Proč jste opustil nás na čas tak dlouhý?
 Tu arci není divu, že se zasmutí
 Toužebností duše přeplněná!
 Až já jednou také pána budu mítí,
 Ó, tu vždycky, jeď kam jeď, tu musím s ním!
 Budiž pevnou zemí, budiž mořem mutnovlnným!

Hrabě.

Aj! což bys mu nevěřila?

Ludmila.

Nevěřila?

Co to? Tomu nerozumím! Což se také
 Ve manželství může nevěřiti?

Hrabě

(popadne ji okolo krku, a odcházeje volá):
 Angelino! Angelino!

Ludmila.

Divný pán to, ale dobrý pán to náš!
 Za nic pro nic padne mi okolo krku!
 Dobře, že tu zase; všechno obživuje,
 Kde se mysl mužná mužně vyjevuje.
 My všeho dovedeme, vyvedeme,
 Budiž sebe těžší; předce muž — muž je
 Živá duše u všelikém činu. —

Co pak opatrovanec můj ještě spí?
 Ku ~~lepšímu~~ ~~necht~~ ~~procitne~~ vědomí,
 A co trápilo mu živobytí, necht mu
 Prchne, jako prchl jeho nepokojný sen.
 Usmívej se! usmívej! Co se mu ale sní!
 Něco pěkného to musí jistě býti.
 Kdybych byla s to, i musilo by se
 Tobě snít, čím se nejradě duše
 Tvá ve blažených dobách obírává.
 Tak bys zesílil! I podzvihne již radost
 Sněná, jako radost, kterou čekáme,
 Ducha lidského, a zotaví, co v parnu chlad!
 Když tak ve snách hledám jarní fialky,
 Nebo kolem tyček obvinuji jádra,
 Nebo trávnice v pochladné sbírám trávě,
 Nebo na mladé se dívám ptence:
 Radostím se, jako opravdu bych našla
 Vzácnou flalku, nebo trávníci, neb ptáče.
 Kdo radostně je živ, a sny má radostné,
 Tenté dvakrát požil života! —

Výjev druhý.

Velenský.

Ještě spí?

Ludmila.

Ó, by jenom ještě dlouho spal!
 Chudák! Bůh ví, kolik nocí nespál již!
 Dnes, když zítřka do díla šli naši lidé,
 Zaslechli, jako by znělo od hřbitova —
 I seděl tam, na harfě podeprín,

Na hrobě nízkém, travou porostlém;
 A šumný větřík, zavívaje do strun
 Natažených, loudil tichoplynné zvuky.

Velenský.

Arci smutný nocleh s duchy na hřbitově!

Ludmila.

Pro duchy! Ti dobře v chladě spočívají;
 Nepovstane žádný, byť ho burcoval!
 Páry ale v takém místě, ty škodí. —

Velenský.

Čím víc se dívám na něj, ó tím spíše
 Uvěřil bych, že vstávají duchové z hrobů.
 Tak, tak právě ležela mu k uchu kadeř,
 Obočí se havranové stahovalo,
 Když — i arcíř je to drahně, drahně let —
 Jako krásný jinoch na náš chodil hrad.
 Naše paní, tenkrát děvče jako poupě
 Růžokvětné v zakládání, v rozvíjení,
 Hrávala s ním často na harfu — i pěknou
 Prý jí daroval — snad je to tahle?

Ludmila.

Nevím, jaktě živa mně nic neřekla.
 Jaký je to jinoch?

Velenský.

Hrabě Milotín! —

Tenkrát povoláno všecko mladistvo,
 Ozdobit se křížem, opásat se mečem,
 Pode roztaženým táhnout praporem,
 Tam, kde vykupitel za nás umřel,

Vydobyť měst svatých ztracených,
 Nad nimiž svou vládu znáš krutý Osman,
 Krutou vládu v srpném měsíci.
 Táhli mladí, staří pod vítězným křížem,
 Získat zásluh sobě k dlouhé věčnosti,
 Nebo omyt viny, srdce traplivé.

Ludmila (pozastaví se).

Divno! divno! Vraždou krotit svědomí!

Velenský.

I tu najednou nám zmizí z hradu mladý
 Hrabě Milotín — svou militku opustiv,
 Za praporem rozvlečeným do Vlach táhne;
 Rozmnoží tak srdcem chrabřím voje valně.
 Nebyl k pohrdání jinoch veledušný
 Ve své bujarosti, ve svém věku prudkém.
 Sotva zajde měsíc desátý,
 Aj, tu vzejde smutná po krajinách zpráva,
 Lapen že jest od bojovných Turků,
 Lapen, do otrockých vržen okovů;
 A že, nehodným jich nakládáním
 Rozjitřiv se lev ten jarý,
 Tepal ráznou pěstí do nelidských drábů,
 Až svou mužnost krví, chudás! zplatil.
 Mnoho, mnoho slzí jemu teklo! —
 A čím více patřím tu na harfenska,
 Aj! tu podoba mi skytá obraz jeho;
 Podivný mi přišel při spatření prvním!
 Kdyby on to? Nesklesl vida harfu?
 Což mu na ní divného?

Ludmila.

www.libtool.com.cn Jak pročítne,
Přinesu mu harfu; optám se ho —

Velenský.

Nebuď všetečna! Vždyť možná dosti, že bys
Nemile mu posloužila s takým dotazem.
Buď kdo buď! Že nešťasten, jisto jest;
Za to ručí nám i řeč i pohled jeho:
A to mu práva dosti k přispění.
Pomni, Ludmilo, že nešťastný je vždycky
Citlivější; každé rány jeho tknutí
Trojnásobně v duši zabolí; a tak
Šetrněji k němu musíme se míti.

(Odcházeje:)

Nevím, nevím! V bouři nastal den; i zdalíž
Ve záplavě rážové nám zajde slunce!

Ludmila.

Vím to, vím, můj milý strýče, dobře!
Pod svou péčí vzala jsem si vlastence;
První nebudu, bych mu ublížila.
Zdá se, jako by již ze sna procitnul.

Výjev třetí.

Harfeník

(z altánu vychází; ohlíží se — pamatuje se).
Kde jsem? — Ten altán — altán!

Ludmila.

Posilni vás Bůh!

U nás jste, a věřte, v dobrých rukou.

Harfeník.

Ano, tys to, co jsi mne sem uvedla.

Ludmila.

Je vám lépe po snu, milý krajane?

Harfeník.

Lehce je mi, lehce! Jako vězňemu,
Který šestnácte let na železném seděl.
Ve žaláři ztuhlém, vlhkém, ztmělém,
Když mu, jako s nebe, zavzní: „Svoboda!“

Na ostrově skalném dlouho sedím sám;
Odstrčím se ode břehu s loďkou vetchou.
Tíše plyne, tíše po hladinách čistých,
Kolíbá se, až mě mile ukonejší.
Strhne se vítr, v bouři vlny jsou, v jeku;
Loď se po nich táčí, valem zamítána.
Procitnu; ó ten pohled do vln divých mi
Pomátl mysl vytrženou! Předce
Sahám po vesle; aj, vlna chvátila je!
Po něm máchem! Šťastně chopím; a tu
Nastal odpor, nastal boj mezi mnou
A vodou rozčerenou, boj to nestejný!
Se vši mocí, se vši silou bráním lodi,
By se nezvrátila, až mi — hrůza! hrůza! —
Až mi vyrve proudný val z ruky mou slabou,
Mou poslední podporu! Co počít? myslím,
Všecek upachtěn, přemožen; pot se ze mne lije —
Pomoc žádná nikde nekyne —

Ludmila.

Strašný sen!

Harfeník.

Sám tu, sám! Předemnou jistá záhuba!
 Odhodlám se: „Pomoz, Pane!“ — a do vln!
 Tu se kolem zaslonilo září,
 Ve skoku mne ruka zachytí; obrátím se:
 Angel v lesku růžovém, s nebe sstoupiv, mě drží!

Ó slávo světa!

Stín jsi velebnosti oné!

Slunce pálavé!

Tys jiskra bledá z Páně jasnoty!

Nade mnou ta věčná světlá nesčíslných

Harmonie! Ó slávo, slávo!

Světy v záplese! —

On mi dává pokoje ratolestku,

A vzhůru letím světlem světla

K spáse, k míru věčnému.

I rozevírá se oblak modrolesklý —

Harfa visí znějíc stříbrozvuky:

„Odpuštění!“

Ludmila.

To krásný sen!

Harfeník.

I plynou leskoty

Protkané hvězdami růžovými.

Ó, cite necitěný nikdy člověkem!

Ó, krásno nevidaná okem lidským!

I dmou se mi prsa přeplněná citem:

„To, Pane! příliš mnoho srdci mému!

Nechápe to duše z mrákot světských,

Nenese zrak nečistý lesky lesků,
Oslnul by ve záplavách věncovaných!
A tu probuzen jsem ze své slávy!

Ludmila.

Ó krásný, krásný sen!

Harfeník.

Kýž se brzo vyjeví!
Sestup, sestup, boží angele, a podej mi
Ratolest míru, pokoje! —
Tu nemám stání ve světě podměsíčním:
Tam vzhůru žádost má, tam srdce mé!

Ludmila.

Tam rádo dlívá oko slzící,
Tam touha vede srdce z těchto oudů!

Harfeník.

To, to kojí duši mou, že stane se,
Co mne ve snu blahoslavilo! —
Ven teď, ven, kde se nebe šíře klně
V modrojasném oblouku;
Kde voda pádem ze skal hučí,
Rozlívá se do široka prostranna!
Ven, ven do přírody rozlehlé,
Soužená by nádra volněj oddychala,
Duch se ztápěl v jejích krasotách!
Tam okřeje duch, a vytržen bloudí,
Tam vidět pominouti — viděti život!
Tam vidět ze záhuby opětne
Novou porozkvítati jarobujnost;
A že smrt je k životu pokrok!
(Chopí se harfy Angeliniň; Ludmila se ztícha odstraní.)

Pojď, družko má věrná! — dodrž se mnou!

Tys mně nikdy, nikdy neklamala!

Ač jsi málo dala útěchy srdci mému;

Potěšilas přede mnoho bratří mých!

(Znamenaje, že to není harfa jeho, upírá na ni
zraky své.)

Tak to nebyl sen? — Co se to se mnou děje?

Zdaž má mysl celá v závratí? —

Stůj, stůj srdce, nerozbí mi prsa;

Prozři oko, prozři, nekal se!

(Vyzdvihne harfu, na ni hledí; slabým a ještě
slabším hlasem zvolá:)

Je to ona! Je to ona! ..

Tvé jméno, Angelino! řezbou mou! —

O dare smutný!

Původe strastí

Ach, obapolných!

Tvé zvuky srdce

Uspaly naše!

Tvé zvuky jemné

Uspaly ctnost nám!

Uspaly tvrdým

Snem nevinnost! —

(S povzdechy.)

Sem, sem tedy, daleko od vlasti milé.

Sem jsi zasnoubena za cizince!

Také tě pryč vypudilo vědomí,

Jako vlna plavce utonulé

Vrhá na břeh cizí!

Ó! bys byla mne šťastnější! —

Já nebyl tebe, Angelo! nikdy hoden —

A ráj neviný jsem tobě rozmetal! —
 V objetí manžela najdi,
 Co všady já darmo hledám: svého pokoje;
 Najdi zaslouženou radost, blaženost! —
 Tím se kojíváš; snem to májovým,
 I duše má! — I má děvčanka měla
 Býti chotí mou; svatostí mou!
 Vina pochovala vsecku radost! — —
 V tomto světě nesejdú se s tebou víc.
 Nesmím! — Přítomnost má rozslápla by snadno
 Vykynulé květy manželství!
 Přítomnost má připomněla by ti ráje —
 Pekla! — nespokojenost by přivedla,
 A s ní sapavou, co litou saň,
 Ve všem, co bys počala, neshodu! —
 Zde se již nesejdeme! nikdy!
 Odpust' mi, odpust' mi;
 Nezlořeč svému svědčovi!

(Na srdce.)

Tu, tu katan dosti zuřivý!
 Tu, tu plamen věčně zžíravý!
 Setkáme-li se tam — na hvězdě jasné —
 Podáš mně ruku k smíření;
 Nebude svíratí vina srdce naše:
 Volno bude duši milování;
 Loučení tam není v pověku!
 (Hlavu skloní na hřbů; pak se zdvihne.)

Angelino! Angelino! Jestli život tvůj
 Radostný! ó nebe, vyslyš mne!
 Ujmi mně dnů života,
 A přidej — Angelině!

(S hlavou sklopenou odchází.)

Výjev čtvrtý.

www.libtool.com.cn

Hrabě

(již ku konci těchto slov zahradou přišel; naň hledě).

On to! on je to!

Zachránitel mého živobytí! On —

(Padne mu okolo krku.)

Harfeník

(jako vyjevený).

Nechte mne! — pusťte mne! — —

(S vyvalenýma očima.)

Varte se!

Hrabě.

Tys to, ty! Sem do srdce se zaryla,

Jako by tam Bohem vryta byla,

Tvářnost tvá, arci časem změněná.

Tys to, můj —

Harfeník.

Ustupte! To omyl, omyl!

Hrabě.

Omyl? — Ó! tak mejlí mne na nebesích,

Když vzhůru k modru pohlédnu,

Tisíc tisíců hvězd rozsvícených,

Ješto o velkém mně Bohu hlásá!

Tak to slunce, co tu k horám kráčí,

Nečiní tuto dnovou záři, činí noc! —

Harfeník.

Co chcete?

Hrabě.

www.libros.com.cn

Přitisknout tě k srdci povděčně!

Harfeník.

Nechte mne! dotknete se neštěstí!

Dotknete se —

Hrabě.

Aj! pro mne uchopils se

Smrti, jižto na mne luza šelem vypadlých,

Tam, u Benátských vodách, házela!

Obklíčen jsem rotou lotrovskou —

Věrný sluha u mých nohou, v krvi zbrocen,

V zoufání — jistá hrozí mečů záhuba:

Tu ty do nich, jako z čista jasna blesk!

Rána ránu v seči prudké stíhá;

Rozplaší sběr bohaprázdnou,

Zachová mně život mladý!

Omámený, že to pomoc s nebes, myslím,

Že se snesl božský cherub plamenný —

Až tu nedaleko uzřím tebe raněného —

Krvě usiluješ stavit tok,

An se valí z ruky dolů ochranné.

Tebe uzřím, bratra křížem svatým,

Křížem bojovným sobě spojeného,

Ježto všickni milovali ve voji;

Rekovným jsme jinochem tě nazývali —

Neznajíce takto jména tvého.

Vždyť se vezdy od nás odlučoval!

Málo kdy jsi vešel do veselých spolků;

O samotě, zavřín do sebe, bloudils

Po polích; a hvězda noční vodila tě

Často, často v háje mlčenlivé,
 Jako by mezi námi nenašel,
 Ješto by hořela pro tebe, duši,
 Jako by samota byla jediná,
 V kterou důvěru máš, přítelkyně.
 Však bylo-li, kde srdce muže,
 Kde statné chrabrosti se žádá:
 Tu všudy, jako angel pomocný,
 Vyjevils se, nesa ochranu i pomoc.
 Nejsem, nejsem sám, jenž tobě za svůj život
 Děkuji! Zisku nebylo v žádném
 Činu tvém! Co tobě od jinochů od oněch,
 Pro které jsi odvážil se životem
 Do valného Eridana?

Harfeník.

Co s tím se vším? — Co žádáte ode mne?

Hrabě.

Když tobě působilo rozkoš srdečnou,
 Žes byl nápomocen bratřím svým:
 Co nám nepřiješ vděčnosti radostné? —
 Jinam tebe, jinam volal prapor mne;
 Oddálení zůstali jsme od sebe;
 Za tebou šlo vděčné srdce mé.
 Ó! tisíckrát jsem o tobě, když radost
 Rozehřála duši mou, se svou chotí
 Mluvil, připomínal tvého rekovství;
 Nikdy jméno tvé, jen opis živý
 O tobě jsem mohl podat jí.
 Tu se vylívaly slzy z očí jejích,
 Tu se ronily pro mládence dolů,
 Jemuž žádná nevykvetla radost ve světě,

Že se do samoty trudné pohřbíval,
 Za hodiny stával na břehu Eridana,
 Ješto valné vody vážným tokem valí;
 Do hlubiny dolů oči slzavé.
 To, to, říkala Angelina má,
 To nešťastného činí člověka,
 Komu nemožno vylíti
 Do přítele duše zármutek svůj.
 Aj vezmi! ruka tato — ruka
 Přátelství! Co mého, budiž tvé!

Harfeník

(s pozdviženým okem).

Přátelství! — se mnou!

Hrabě.

To mne bolívalo, že se více nesejdem!
 I sešli jsme se — to Bohem dáno!

Harfeník.

To bohem dáno! — Sejde ve světě se,
 Co by věčně věkův mělo odloučeno
 Býti! — To není náhodou! to Bohem dáno!
 To strašným Bohem dáno sejiti! —
 Proč ten meč, co pro tě projel ruku tu,
 Proč neprojel srdce mé!
 Sám dosti nemám síly toho učiniti! —
 S Bohem buď, a šťasten! — Nikdy, nikdy
 Vedlé sebe nemůžeme státi — nikdy!
 Ta ruka, přátelsky tobě podaná,
 Byla by tobě dýkou vražednou!
 Propusť mě! Mé duši není zde oddechu!

Hrabě.

www.libtopol.com.cn
 Nerozumím tobě — nepochopuji —

Harfeník.

Člověk sobě sám je, zůstane tajemstvím —
 Sám sobě nerozumí, neprohlídne se!

Hrabě.

Jaks do toho přišel oděvu?
 Milejší ti struna natažená,
 Nežli vytasený z pošvy meč?

Harfeník.

Všecko ve světě změnám podrobeno;
 Nejpodrobenější změnám člověk!
 Tu popatř; tato pravice, která mečem
 Švihla kolem sebou jako vítr,
 A v seči blesky kolem vrážela;
 Která rozkolila, co se zpříčilo,
 A ve valném zápasu i velkou tíží,
 Jako míčem, lehce házela —
 Nevyrvala by tě z nebezpečství!
 Ta harfu sotva vzhůru pozdvihne;
 Tak v ní síla, jako ve mně celém, vyschla.
 Tyto oči, ještě rozletěného k slunci
 Orla následovaly, i když ve oblacích
 Tratil se co brouček nepatrný:
 Kam teď dohlídnou? Mhlou, mhlou jako
 Život můj všecko potaženo!

Hrabě.

A jak to —

Harfeník.www.libtool.com.cn

Jak! a jak! — Ó! že se ještě
 Nerozpadla ta bouda celá chatrná!
 Síly dost v ní, by mne držela co žalář,
 By mne dochovala k dalšímu trápení!
 Ó, tenkrát, když jsem na podlaze v korábu
 Hluboké a černé, beze světla,
 Těsně po pět dní, na okovech upjat,
 Zkrvácený vzdychal po smrti:
 Tu jako jiskra ze slunce naděje
 Prolítla mou duši, že se v tomto světě
 Mohu porovnat s sebou sám.
 I rozhrála mne k životu,
 I radoval jsem se boží světlo spatřiv.
 Přistáli jsme ku břehu, a rota
 Plavecká, jenž si podrobila koráb náš,
 Pečovala o můj život ničemný.
 Vystoupíme z korábu, a dáno nám
 Potravy. Hlouběji nás ženou v Afriku,
 Jako stádo ku prodeji na tržiště.
 Bohatec mne koupí; vodu vážit okovem,
 Zdělavat neourodnou zahradu můj osud.
 Když se okolo zad bič otáčel tyranův,
 Lačností se tělo utrápené scvrkalo:
 Tenkráté mi lépe bylo, lépe nežli teď!
 Bolest těla udusila duše bolesti,
 A tak duše k sobě nepřišla!
 Tak jsem mnoho, mnoho roků protrpěl.

(Se vzdechnutím:)

K čemu jsi choval život můj, Ty na výsosti?!

Turínský.

(Po chvílce:)

Prodán potom ženě velemocné,
 Jižto mnoho bylo ku posluze otroků,
 K práci jsem odsouzen zahradnické.
 V bídě, v zlotě pobyv za několik let,
 Jednou zjitra vkroče do zahrady,
 Zavěšenou mezi hustým stromovím
 Spatřím harfu potaženou na větví.
 Odvyklé prsty opět do strun sáhnou —
 Zavzní harfa, zvuky vzhůru nesou se,
 Dorážejí k uchu poručnice mé.
 Předstoupit mi dána milost; hrání mé
 Přijato od ní milostivě.
 Tak v neštěstí vzešlo mně štěstí!
 Byl tam harfeník, byl Evropan a tomu
 Náležela harfa. Milostník byl její.
 Po čase nedlouhém mi dána svoboda!
 Chudás, myslil snad, že ke mně mohla by
 Naklonit se milost! Sám prohlásil mně
 Novinu, a podal měsíc do ruky.
 Ó, by tenkrátě byl raději
 Proklal dýkou srdce mé! To, to
 By byla svoboda! Ó! žehnal bych
 Ruku jeho, žehnal ocel vražedný!
 Já bludná duše v zemi otrocké!
 Motám se Afrikou; těla trýznění
 Ustane — a hrůza nastane v duši mé.
 Nový boj a strašný vzbuzen v srdci mém!
 Natáhla se ruka kolikrátě, by skončila
 Trápení nevýslovné, muka má!
 Na břehy vod divých nejednou jsem běžel
 Pohřbit sebe ve vlnách; ach! ani síly

Nebylo mi více dokonati.
 Po vláských zemích bloudím kolik let,
 Jako vyhostěnc z člověčenstva,
 Bez ustání, bez obydlí; já! — já —
 Celá pout má býti neskončený boj?
 Síla klesá, síla unavuje se;
 Jen ty oči slzy mají ještě,
 Nad mým aby zaplakaly osudem! —
 Ta harfa, ta mi otevřela přístup,
 Všude rádi viděli mne, kam jsem přišel.
 I k vám mne vedla; že jsem ji nepohroužil
 Do propasti záhubné! Peklo, peklo
 Vypouštělo duchy své v tu dobu,
 Otvíralo na nás záhubu! —

Hrabě.

Co tě trápí, vyli do bratrské duše;
 Zděl se —

Harfeník (zamračen).

Zděl se — ó peklo!

Hrabě.

Zůstaň u nás —

Harfeník.

U vás? Nejímá tě hrůza?
 Netýkej se mne! Mám množství neštěstí?
 To hrozně, strašně vzejde, kam se zaselo!
 Pusť mne, pusť! Nikam nepři nesl jsem radosti!
 Pláč a smutek jsou moji práv odci;
 Ty zůstavím, kde dokročím!

Hrabě (odcházejce).

Snad ho ona spíše přemluví!

Harfeník

(do kom. se ohlíáje).

Sám jsem? — Pryč, pryč! Tak jim pokoj zachová!

(Stranou pryč — divoce zas přiběhne.)

Kady ven? Vrata jako zabetněna!

Výška zdi je nepřeskočná, nepřestupná!

(Zoufanlivě.)

Tedy zámek mohu jenom ven? —

(Druhou stranou odběhne; překonán se vrací.)

Nikady! (Sklesne.)

Výjev pátý.

Angelina

(tichým krokem, vážným dolů zahradou; tvář její poklidná, bledá; sama bílým rouchem přiodina).

Harfeník

(zpatovav se, ji vzadu, ještě vzdálenou, spatří).

Kdo to? — Je to ona? — Je! —

Spadněte oblaky na mne!

Svalte se proudy nebeské,

A zalte mne! —

Tak pode mnou se rozemkni

V otvoru hrůzoplném, ty

Země! Jicn rozšklebni

A pohlti mne! —

(Hledaje po boku a za řádry.)

Ach! meče. — dýky není tu!

Ó! nebe tvář mou

Přiděj oušklebem
 Divokým, škaredým!
 V baziliáka proměň,
 V netvoru tvář mou,
 By mne nepoznala teď!
 Tu jde! — tu — blízko je já!
 Stálost! — stálost!
 A pak jsem si nebe vydobyl!

Angelina

(přistoupí k harfeníkovi).

Vítejte mi srdečně, jako krajan milý,
 Jako zachovatel života mně drahého!
 Ráda — znáte pokolení naše —
 Ráda znáti jsem chtěla odvážného muže,
 Který jako lev se vyřítí
 Na dav lotrovského zábojstva.

Harfeník.

Nebe! nebe! sesyp se!

Angelina.

My rády máme muže odvážné,
 I rády máme muže u harfy;
 Mužnost jeví mysl silnou, nezhrozenou,
 A vede k věci hrdinství a k obdivu.
 Harfa důkaz srdce citlivého, jemného,
 A víze k sobě srdce citlivé.

Harfeník.

Nohy, držte mne!

Angelina.

To obě při mém krajanu; to mne těší!

Však že od nás tuze pospícháte,
 Že prosba neprůspěla mého manžela,
 To nás bolí. Ludmila si také již
 Na vás stěžovala! Tu mne vyslali —
 A pěkné to a milé vyslanství —
 Bych vám domlouvala, abyste
 Náš malý spolek přátelsky
 Rozmnožil, a pokud by vám milo,
 S námi pobyl na hradě.
 Či pospícháte do vlasti? Rovněž
 Vás tam čekají srdce žádoucí!

(S povzdechy:)

Já sotva se tam více podívám!
 Protož prosila bych vás, až půjdete,
 Cesta-li vás vůkol přátel povede,
 Byste u nich zavadil. — Jste od Orlice,
 Nebo od Jizery?

Harfeník

(hlasem udušeným).

Od Krkonošů!

Angelina (upjatá).

Krkonošů? — A který hrad neb které
 Místo vaší kolíbkou?

Harfeník

„(chytaje se stromu; zhluboka).

Milotín!

Angelina.

Jak? Milotín?

(Harfeník na zemi sklesne.)

Co to? (Blíží se mu se strachem.)

Harfeník.

www.libtool.com Země, pohlt mne! —

Angelina.

Milotín! — a — Bože!

Harfeník

(sepiatýma rukama).

Odpust! Odpust mi!

Angelina.

Mejlí mne mé zdání!? —

Harfeník

(k ní na kolenou).

Odpust! Odpust mi!

(Sklesne na zemi.)

Výjev šestý.

Hrabě

(již byl před okamžením vystoupil; zaražen stojí a dívá se — pak pomalu se blíží).

Harfeník.

Že mne bezedné

Moře nezhltilo!

Že mne nesklátilo,

Nesklátilo do hrobu otroctví!

Ó běda, ó běda mi!

Ze jste mne zdržovali! —

Běda! dvakrát —

Dvakrát zpáchal vraždu jsem!

Ó dni, že jsi mne zrodil!

Nešťastný dni!

Nebylo angela nikde!

A teď není na nebi blesků!

Angelina (odvrácena):

Milottine! —

Harfeník.

Na mne celá zloba pekel

Horoucích uvrhla se!

Proklínalas mne? Kladlas na mne

Klatbu věčnou? —

Angelina.

Oba vinni byli jsme! já tebe více —

Mezi námi teď je širé prostranství!

Jdi s Bohem! Tobě věčné slzy mé!

Jdi s Bohem! Já ti odpouštím.

Odpusť mně! Bůh nám odpustí!

Harfeník

(za ruku ji popadne a křísí).

Ó sláva boží potěchy!

Hrabě.

Ó hrozno! hrozno!

(Zaraženo všecko.)

Opona spadne.

DĚJSTVÍ ČTVRTÉ.

Zahrada, jako v dějství předešlém.

Výjev první.

Ludmila.

Jaká bouřka, zkázu hroznou brozíci,
Přihnala se do příbytku klidného?
Což se všady vdere nepokoje duch?
Nikam neujde mu člověk pod nebem?
Tento zámek, na pokraji moře nepokojném,
Ve velebném tichu panoval,
Jako skála jeho nepohnuta stála,
Jako yalné stály mocné jeho zdi,
Když se pozátrásla země u vnitřnostech!
Shoda milá ve všem, poklid jemný sídlel!
Po obě ta léta pláč jsem neslyšela,
Leda v díkučinění;
Jako by se žel odsud vystěhoval,
Libost přívětivá vystavěla stany!
Ó! což může člověk nazývati svým?
Je tedy všecko dým a pára,
A žádná ve světě stálá blaženost?

Jaký den to! strašně, v hromech nastal!

Bože! až se schýlí jasněji.

Ty mraky rozpláš okem velemocným,

Uveď mír a pokoj na náš hrad! —

Jak tam stáli na veliké síni!

Hrůza pojala mne větší, nežli ráno dnes,

Mezi blesky, mezi hromem hrozným!

Milostpán stál jako černý mrak,

Ješto nemůž dojíti vyjasnění,

Leč se prolomí a zhoubně sesype.

Oči jeho jako v zemi zabodnuty,

Jako by chtěl skrz a skrz

Prohlédnouti mramorovou podlahu.

Tak mlče stál! — A ona, ona!

Jak by jí to prsa rozskočiti chtělo!

Ta bledá tvář! to oko poděšené,

Odkad by se ráda slza prodrala!

Co se tady stalo? Jaké tajemství

Odhání je hrůzou od sebe?

Přinesl harfeník nám žel a pláč?

Jeho oko táčelo se, jiskříc, po síni,

Jako by po zdech něco hledalo.

Na praděda soše visí meč; i napiav

Po něm ruku, napiav, zkamenělý zůstal.

Ó! což z toho ještě pojíti má? —

Výjev druhý.

Velenský.

Ludmila!

Ludmila.

To je hrozný, to je strašný den!

Velenský.

Tu, tu něco časem pokryto,
Co se k světlu vyjevení blíží!
Proč, co hromem omráčený,
Sklesl harfeník při vzhlednutí harfy? —

(Do sebe:)

Pověst arci šla, že zajat u vzdálí
Umřel hrabě Milotín. — Kdyby on to byl?
Divně osud kolikrát s člověkem
Nakládá, a zachová mu život ve strastech! —
Z hradu zmizel — za dlouhý čas po tom stonala —
A v tom čase —

(Upíraje na Ludmilu zraky.)

To by bylo hrozné! —

Pojď blíže, Ludmilo! — (Do sebe.) A ta péče hra-
běnky —

Jak matka bděla nad jejím vychováním,
A často na hrad druhý dojížděla —
Ó! dni přesmurný, že jsi přišel!
Co dlouho bylo utajeno před světem,
Náhoda to k světlu vyvede! — (Na ni upne oči.)

Ludmila.

Co jste jaktěživ mne neviděl,
Že tak na mne dohlížíte? —
Nebo posedl duši také vám zlý duch,
Jenž se nepřátelsky vedral na náš hrad,
Bývalou zde porval spokojenost?
Strýče milý! vy snad můžete
Vysvětlit mi zmatek, co dnes vládne tu;
Co se do všech ardcí položil,

Jako chomáč hadů jedovatých?
Vysvětlete mi, co ten harfeník —

Velenský.

Ó! noc, noc by kryla minulost!
By se tudy bylo nikdy nerozednilo,
V bludu ostali jstě ty a on!

Ludmila.

On? kdo je to on? —

Velenský.

Blude! blude!

Spasitelnější byl bys, nežli pravda.
Pravdou často oslnulo oko;
V bludu našlo blaženost a pokoj!

(Odchází.)

Ó, ty myrty! ó ty myrty! —

Ludmila.

Ty a on! — z toho nevyvedu se!
Blud a pravda! — pro nás spasitelný blud! —

Výjev třetí.

Hrabě (zamračen).

Žena to byla, která na pokolení
Lidské uvalila všecku zlotu, svár!
Libomluvou uchlácholila,
Ukolíbala celováním, povrchně
Co med sladkým, srdce Adamu;
Mysl jeho utopila lahoděním,
Jemným úsměchem naň zmatek uvedši! —

Ano, založ, zakládej, stav blaženosti
 Sobě chrám, stav na srdci věrném ženy:
 Sesype se dříve nadání! dojdí
 Vě zříceninách potěchy a slasti! —
 Do srdce ji vlož, a chovej co poklad
 Nejdražší, tobě na víru svěřený,
 A v jeho zachování hledej život svůj
 A v jeho spáse svou oblahu —

(Strašlivě se usmaje — po chvíli:)

Jako angela se mň viděla, a jako
 Bytost z lepších krajin, z nebes luhů,
 Ctílo ji to srdce, ctílo s vroucností!
 Vznášela se mi, co hvězda zjasněná,
 Kam jsem se jen hnul, i v každém činu,
 Jako hvězda, která ukazuje cestu
 Mořem širým plavci zbloudilému,
 Dovedla mne, dovedla! —
 Byl tu na hradě již dlouho, než jsem přijel?
 Nebo dávno nějaké srozumění tady
 Z minulosti mezi nimi panuje?
 Rozednit se musí přede mnou,
 Světlo pravdy musím spatřiti,
 Nechť by mne svou jasností
 I na věky věkův oslepilo! —
 A jestli to srdce, co jí oddáno,
 Celé, celé se životem oddáno;
 Oklamáno jest; jestli slzy
 Pokoutně vyplákané je mu tekly;
 Jestli — nemohu to chápat,
 Zaražená stojí duše má! —
 Jestli by předce možné — možné —

Ze srdce tě vyrvu, nechť bych i život
 Svůj spolu vytrhl! — V puch jedovatý slovo
 Každé proměň se, co k tobě bude mluveno!
 Nechť otráví tě každý zlotný pohled můj,
 Jako lahození tvé mne klamávalo! —
 To tedy je ta víra manželství!
 To ta vychválená blaženost,
 Na ní v důvěrnosti vystavěná,
 Tu, tu potvrzeno patrně, že člověk
 V tom posvěceném spolku může dojít
 Nejvyššího stupně dokonalosti.
 Ano! ano! čertem dokonalým může být!
 (Zhlídna Ludmilu, která již kolikrát odejít chtěla, a právě
 odchází.)

Kdo to? — Také jedna z těch ještěrek.

Ludmila.

Milostpane!

Hrabě.

Pojď sem, pojď!

Ludmila.

Bojím se k vám —

Hrabě.

Bojiš se? — Neboj se! Já jsem dobrý, dobrý,
 Jako lev, zapletený do tenat.
 Tichý jako angel, z sídel blaženosti
 Do propasti zmatné svržený!
 (Vezme jí ruku po ruce, dívá se na ně; a stáhne jí prsten
 z ruky.)

Od něho? — či od ní? —

Ludmila.
 Milostpání mi jej darovala.

Hrabě.

Vidíš, vidíš! tak lacině jsi vůli svou
 A řeč zaprodala, vidíš! To lacino!
 Co pak na něm; sprostý granát v něm.

Ludmila.

Co jsem zaprodala?
 (Hrabě hodí jím na zemi, a rozšlápne jej.)
 Bože můj!

Hrabě.

Neplač!
 Neplač! Tu máš jiný, lepší, dražší jest!

Ludmila.

Ten mi žádný jiný nenahradí!

Hrabě.

Ne? — Vždyť jsi chodila k ní do školy,
 Mlčenlivosti tě dobře vyučila!
 Přetváření její vada nebyla!

Ludmila.

Co mám mluvit, probůh, řekněte!

Hrabě.

Ty, ještěrko! Také dorostáš, by srdce
 Klamuprázdné obvinula mužovi!
 Ó! pokolení potměšilé, potušílé,
 Jemuž hrou je člověka víra,
 Jemuž hrou je člověka ráj!
 Však — ó, ve mně se všechno vaří,

Pode mnou mi trnou kolena!

Ustydni! krev! ustydni, a pak — a pak —
(Průběh odejde.)

Ludmila.

Bože! Bože! co se to dnes děje?
Ten dobrý pán, jak jedem kypí,
Jak mu zlosti srdce přetíká!
Jako by to ani nebyl on!
A ten ubohý prstének, co mu ublížil?
Co okolo ní je, co od ní pochází,
Jako by to podržít chtěl všechno!
Ó, ubohá, přenešťastná paní!
Nedůvěra v tebe posedla mu duši.
A ten zlý duch, ten se nevyhostí,
Kam se jednou vhnízdil do srdce!
Ó, to bude smutný, strastný život!

Výjev čtvrtý.

Angelina.

Ludmilo! pláčeš? Neplač, dcero má!

Ludmila.

Ten prsten od vás, ten mi rozšlápl!

Angelina.

To, že byl ode mne!

Ludmila.

Že prý lacino

Svou jsem zaprodala vůli, řeč.

Angelina.

To také řekl? — Ó nes, nes, Angelino! nes!

Míra bídý tvé se naplnila!
 Tam prvé také na mne! pohleděl,
 Jako by řekl: Povrhuj! tebou!
 A z úst mu, z rozzlobených, vykypěla
 Slova, jenž srdce mé zabila!
 Ten prudký muž! — Mezi námi již
 Nerozsvitne se den oblahy, den pokoje!
 Ta milá shoda, ta harmonie duší,
 Ta je potrhána na věky! —
 Mně neměla v tom živobyті vykvésti
 Outlá ratolístka pokoje stálého;
 Co ji mělo rozsluniti k rozvítí,
 Co ji mělo zahřáti k životu,
 To slunce jsem si mraky obestřela,
 Vina potrávila ctnosti paprsky!
 Nesla jsem ve skroušeném oddání. —
 Tys to viděl s výše, Svrchovaný!
 A úlevy ani krůpěje neplynulo mi!
 Co jsem měla počítí ztrápena?
 Teď již nésti nemohu, již nemohu!
 Nesuď přísně mého činu, soudce!
 Před tvými trůny brzy se dostavím.
 Dej mi síly přestáti okamžení ona,
 Která jsou mi ještě k doputování!

(Ukazujíc na Ludmilu.)

Ji pod svou vezmi ochranu a dej,
 A dej jí, Pane! strážných angelů,
 By ji vedli cestou ctnosti, cestou nebeskou!
 Necht' obraz matky před oči jí vstoupí,
 Jak, v nepokoji, v rozbroji
 Sama s sebou, vzdychá po smrti! —

(Slabá, dojde loubí, kde se posadí.)

Ludmilo! dcero má!

www.libtool.com

Ludmila.

Matko má!

Angelina.

Nelíbej úst mých — žádný z nich více

Nezavěje duch života!

Z nich smrt jen dýchá záhubná!

Ludmila.

Ó, Bože můj!

Angelina.

On vzal ti prsten ode mne —

Na, vezmi tento drahocenný kříž,

Památku drahou matky drahé své —

Tisíckráté slzou zmáčený! —

I podal mi na chvíli útěchy;

Vezmi, vezmi jej! Slib mi, že blaha svého

Jen ve ctnosti hledati chceš!

Ta budiž co Bůh tvůj! —

Ludmila.

Ó matko má!

Angelina.

Jsem matka tvá! — Tu, kde se člověk

Loučí s životem, a do hrobu se dívá,

Tu nesmí tížit jeho svědomí

Žádné tajemství! — Tys dcera má!

V tom okamžení, kde jsem tebe našla,

V tom tě ztracuji, a ty matku svou!

Ty nejsi dcera zahradnice,

Pěstounky své! ty jsi dcera má! —

(Ludmila jí okolo krku.)

Nic nebuď тебе tajno, nic. Slyš!
 Dívka jako ty, ve věku jarobujném,
 Zahořím srdcem do jinocha hodného,
 Jemuž dala příroda ozdob moc,
 Jemuž dala srdce citlivé,
 Srdce lásky plné! —
 Konejšeni blahostí jsme zapomněli,
 Že srdci v zápalu nejvíce ostrahy,
 Že vášni uzdy nejvíce potřeba! —
 Padla jsem! — Nehroz se, dívko! nehroz se!
 Já také jsem se zhrozila!
 S nevinou mi prchl Bůh, má spokojenost! —
 Tys byla plodem přestoupení ctnosti! —
 Mám ti vypravití strasti duše své?
 Mám ti odestřítí vědomí,
 Kam se peklo pekel vrhlo?
 Tak celý život od pádu v strašném boji
 Konám; nikde nedošla jsem pokoje!
 Pokrytý můj pád, tys tajmo nadhozena
 Ženě dokonalé k vychování; pak bába tvá
 Sama o tě pečovala! — Nesmyslná,
 Pošetilá já! Že ujdu mukám,
 Že ujdu hryzení svého svědomí,
 Pryč z vlasti spěla jsem — do zemí dalekých!
 Provdala se do Vlach za muže,
 Který lepší zasluhoval manželky!
 Tomu pád jsem zatajila svůj!
 Tys viděla je tenci, slzy bolné,
 Vyprýštěné z duše kajicné!
 A žádný neznal vůkol mne,
 Čím vadlo jaro mého života!
 Stoju nad hrobem —

Ludmila.

Což jsem tě našla,
Bych tě, pro žel! ztratila? —

Angelina.

Neplač, neplač, dcero má! to není věčné
Loučení! I přáno bude nám sejít se!
Slib mi, slib, že ctností snoubena
Tento život drsnatý putovati chceš!
Tvým sama budu strážným anjelem.
A bude-li kdy hroziti ctnosti tvé
Okamžení nebezpečné: vyňmi kříž,
Ježto vždy u sebe nositi budeš; volej mne!

Ludmila.

Proč jsem se té chvíle dočkala!

Angelina.

Ludmilo! tvá matka ještě jednu
Prosbu má, a s lehčejším se odebere
Srdcem na věčnost, když slovo tvé ji spokojí,
Že nikdy na ni naříkati nebudeš;
Že nikdy klatbu na ni klásti nebudeš,
An tobě dala život v době ouhonné.

Ludmila.

Nikdy! nikdy!

Angelina.

Požehnej tě Bůh, a popřej
Tobě radostnějších dnů ve světě!
Setrvej v důvěrnosti v něho! ve víře! —
(Políbí ji v čelo.)

Na komnatě mé uchystané drahocenné
 Najdeš klenoty! To, to mne ještě sílí,
 Že od milosti jiných jalové
 Živa býti nemusíš! —
 Tys hradu velikého v Čechách dědičkou.
 Čiň, kde můžeš, dobré chudému;
 Bez potěchy žádný od tebe se nevracuj!

Ludmila.

Což musíš umřítí?

Angelina.

Mustm; a snad brzy.
 Nemodrají se rtové umírající?
 Sáhni, jako by mi ruka stydnula!
 Jenom s ním, s tím prudkým mužem mluvit
 musím,
 Že nevěrnou mne býti se domníval.
 Kdyby srdce od všeho tak čisté bylo!

Ludmila.

A, kdo je, pověz, matko! otec můj?

Angelina.

Muž šlechetný, ježž okamžení zavedlo!
 A stud ho a přísnost otce mého, a strach
 Hnali do světa!

Ludmila.

A kde prodlívá?

Angelina.

Tys sama o něj pečovala, jako dcera,
 Ač tobě zůstal cizincem!

Ludmila.

www.libtool.com.cz Ten harfeník?

Angelina.

Ten! — I také nikde pokoje nenašel,
Probloudiv co zmatenec cizí vlasti.

To, to vidíš, to je hřích!

(Na srdce ukazujíc.)

To, to se nikde, ničím neukojí,
A moří, dokud v něm života!

(Ticho panuje.)

Výjev pátý.

Harfeník

(prostovlasý, zasmušilý, více ještě do zadu).

Ó! jsem-li hoden, že mne tato země

Nese! Mne všeho zlého původu!

Že tento větrík na mne zavívá! —

Věj, věj, však neschladíš, co zde pálí!

Ani neodvěješ, co zde burácí!

K čemu jsem tu ještě na světě!?

(Vytáhne dýku; zhlídna pak Ludmilu, zaražen — ji skryje.)

Ludmila

(slabým a bázlivým hlasem volá):

Otče můj!

Harfeník (divoce).

Kde hrabě Racontini?

Angelina.

Milotně!

Harfeník

(na kolenou před ní).

Ó! proklínej mne, proklínej!
Co zlosynu tolik milostí!
Na tu tvář když patřím, druhdy milokvětnou,
Teď, teď želem vnitřním umořenou.

Angelina.

Upokoj se! Co kvete — odkvete.
Vstaň, vstaň! — Mám ještě s tebou pojednat
Něco důležitého. Však tiše mne
Musíš vyslechnouti! — Zhlídla jsem
Dýku v ruce tvých se zalesknouti —
Co je tvůj oumysl? — dej mi ji!

Harfeník.

Ne, ne, nikoliv! Dokud mne ví živého,
Neustane srdce jeho pochybovati.
Nedůvěrou v tebe, černou, jedovatou
Navřelo, a já toho vinu nesu!
Nechť prorazí prsa tato
A najde spokojenosti, a mně jí podá!
(Tou stranou, co hrabě, pryč.)

Angelina (sklesnouc).

Milotíne! Milotíne!

Ludmila.

Matko, matko má!

Angelina.

Kde je? — S nahým ocelem se odehnal! —
Ó! co z toho ještě povstati může! —

Výjev šestý.

www.libtool.com.cn

Věleňský (spěšně).

Přímou k hájku, celý rozkacený,
Prostovlasý, v ruce nahý ocel, letěl
Cizinec, kam se před nedlouhou chvílí
Zasmušilý odebral náš milostpán!

Angelina (v ouzkosti).

Koně! spěšně! Ó, jen tu milost popřej
Milosrdné nebe mi, bych předešla
To hrozné, strašlivé, co se může státi! —
Ha! tu již cítím — již to ve mně kolí!
Ó prodli, prodli, smrti! —

(Podepřena o Ludmilu odcházejíc.)

Sotva kráčím! —

Scéna se promění v hájek, na pokraji mořském.

Výjev sedmý.

Hrabě (poklidnějš).

S vámi, zlatorůžné červánky! S vámi zajde
Úsměch libý mého bytí poklidného!
Vy opět vyvstanete na nebi,
Pozlatíte temnohusté stíny —
Mně nevyjasní se více v životě! —
Sestoupejte, míjejte!
Uvádějte v pokroku volném
Ticho zámyslné na tvory!
Na mne v ouprku rázném
Přirazila noc, ta škaredá,
Co nemá ani hvězdy na nebi;

Ta mlhavá, co nedá ani
 Probudit se bsvitu zornímu! —
 Ve vašem tichém zhasínání
 Vídal jsem svého života obraz!
 Tak jako vy, nebeské ruměnce!
 Tam tiše za hory zajdete:
 Tak mnil já odebrat se k otcům svým! —
 Jako na západu mrak vyvstalý
 Přejde velesířý horizont,
 Až, nabobtnav, se rozpadne:
 Tak dojdou já rakve otců svých! —
 Mrtvo je tu, mrtvo! (Ohlížeje se.)
 Tvé tvoření, velemocná Přírodo!
 Obdivovat už nebude mé oko;
 Slzy je zaliji!
 V tvé rozmanité kráse nebude
 Srdce se více kochat;
 Umřelo, umřelo! —
 Tam do moře, když se rozječí,
 Když míhati se bude vlna nad vlnou:
 Tam pohled můj! —
 Ach! co ze mne žena udělala! —
 Neznám se, neznám sebe víc!
 Od ní záviselo všechno blaho mé,
 Umřela mi teď; umřelo s ní všechno! — —
 (Na větvích zašustí ptáka let; vytržen prohlídne.)
 Kam, holube lesní, spěješ?
 Ó, neodlučuj se daleko,
 Neodlučuj ode hnízda svého!
 Usadí se ti tam holub přespólní;
 A pak — kdož by to řekl! kdož by to řekl! —

Výjev osmý.

www.libtool.com.cn

Harfeník

(divoce vyběhne).

Kdybych ho měl na pokraji světa hledat —
 Tu je! —

Hrabě.

Ó, pryč mi, pryč mi z očí!

Harfeník

(dávaje mu dýku).

Tu vezmi a rozbodni prsa má!

(Hrabě odvrácen.)

Tak tedy mám třetí zpáchatí vraždu?

Ó, milosrdenství, ó, slituj se!

Pomni, že jsem tobě pokoj ukradl!

Pomni, že jsem rozkotal tvou blaženost!

Pomni na ta muka, jenž tě čekají,

Z nedůvěry pošlá, sapavá,

Kam se koliv pohneš v živobytí! —

Víš, co nespokojenost člověka

Samým sebou?

Víš, co je rozbroj v nádrách zjitřený?

Víš, co to peklo v srdci člověka? —

Ó! probůh! slituj se, zabí mne!

Na, vezmi — zabí mne! —

Zachoval jsem tobě život, s odvahou

Svého života, vysekav tě petrovským;

To budiž odměnou, vezmi, vezmi a

Rozraz srdce mé! —

Což jsem byl zplozen jen pro hřích?

Má to poslední být, co zde konám,

Než se odeberu, také hřích! —

Černá příhoda nás svedla vedlé sebe!

Pane! suď dle svého milosrdenství!

Pane! odpusť, déle živ býti nemohu!

(Rozpřáhne dyku — chtěje ji vraziti do prsou svých; v tom odskočí Ludmila, ještě s Velenským Angelinu vede, a padne mu do ruky.)

Výjev poslední.

Ludmila.

Pro všechny svaté!

(Všecko zaraženo — ticho — Angelina podporována kročí volným krokem mezi obaďva.)

Hrabě

(zhlédna ji ustrne).

Bože můj!

Angelina.

Mně málo zbývá okamžení,

Kvapně dokonává bytí mého čas.

Racontini, slyš a odpusť mi!

Po všech šestnácte let, co tvá jsem byla,

Zachovala jsem ti věrnost neporušenou;

Nikdy neprodlelo oko na cizím muži.

Já byla celá tvá; ač mne tobě

Na počátku láska nezasnoubila,

Upevněn byl láskou předce svazek náš!

Tys byl muž, jakých málo ve světě:

Dokonalý, přívětivý, dobrý, srdečný! —

Ó, teď síly, Bože, dej mi můj! —

Dříve než jsem tebe znala, Racontini,

Uvázáno bylo láskou srdce mé
 Na jinocha ve vlasti nejhodnějšího,
 Na jinocha s čistým srdcem, srdcem chrabřým;
 A život můj byl májem milostným —
 Až nás, zpité šírou blažeností,
 Prekvapila doba nešťastná!
 Ta vládu drží mocnou nad člověkem!
 Ó, doba smutná, doba nešťastná!
 (Mlčí za chvíli.)

Já porodila dívku; vzata byla mi,
 Od služebné zahradnice vychována;
 Však zůstalo to skrytým tajemstvím.
 Mne za nemocnou prohlásila matka,
 Která pečovala o její vychování.
 Otec želem dokonál.
 Tu vidíš, Racontini, dceru mou!
 Tu vidíš (na harfeníka) otce jejího! —
 On také těžce nesl vinu svou;
 Tys sám býval toho svědkem častým! —
 Od té doby nešťastné jsem nespatriła
 Více ho; až dnes zjitra, náhodou! —
 To jsem ti arci trestně zatajila,
 Že nebyl věnec více zdobou mou.
 Však vidíval jsi téci hojné slzy!
 Ty tekly nevině mé — tvému oklamání!
 (Sklesla.)

Hrabě

(zastře tváří své).

Oh!

Ludmila.

Ó matko má! ó otče můj!

Angelina (sbírajecí se).

Jen jedno ještě, jedno! —

(K Milotínovi prosebně.)

Dej mi dýku, dej!

(Podanou odhodí.)

Ty znáš muka, jež uražená ctnost
Na člověka život uvalila!
Slib mi, slib, že dcery své chceš býti
Vůdcem, ctnosti její opatrovníkem!
Tvá že ruka ocele se nedotkne.

(Milotín padne před ní na kolena.)

Návratte se do vlasti — ty půjdeš s nimi,
Velenský — nezapomeňte mi naň!

(Klesá.)

Ludmila.

Matko! matko!

Angelina.

Dej mi ruku, Racontini!
A ty, Milotíne, také! držte mne!

Harfeník.

Bože, stydne již!

Hrabě.

Pysky jako charpa!

Ludmila.

Pamatuj se, matko má!

Hrabě

www.libtool.com (na ni patře).

Ha! to je jed!!

Angelina

(skonávajíc).

Bůh mi odpustí! — Já vám odpouštím!

(Sklesne; oni kleknou v úžase a v ustrnutí — k ní se vrhne
harfeník.)

Opona spadne.

www.libtool.com.cn

PRAŽANÉ V ROKU 1648.

Dramatická báseň v pateru dějství.

Druhé vydání. (První vydání vyšlo 1848.)

www.libtool.com.cn

Tu věnec za mladých dnů*) uvitý
 Přináší Tobě jeden z věrných synů.
 Mnohou byl skrytou slzou zalitý,
 Pláč pro Tebe — za velkou souzen vinu.
 Ach! ani na hlas plakat nesměly,
 Ó Máti drahá! Tvé upřímné děti.
 Potajmo jen se sešly ku oběti.
 By s Tebou hoře kruté sdílely.

A líbaly Tvé rány, ubité
 Rukou vraždivou cizích mocí,
 A těšily Tě — k záři světité
 Že odpadci procitnou z bludu noci.
 Už jdou, už jdou! a prapor zmlazený —
 To prapor Tvůj — se mocně, valně chvěje,
 A oko Tvé se blahoslávou směje,
 Aj! Tvůj to celý národ zbuzený! —

A miláčkové, Tvého lidu květ,
 Tvůj svatý prapor vzhůru — kráčí v čele,
 S ním Praha slavná, srdce Tvého střed,
 Za ním Tvé všechny děti mužně, směle.
 „Co pláčeš, Máti! ve své blahosti? —
 Jenž světlem ducha dobyli svobody,
 Ty nepokoří světa nehody!“
 Pramáti Slávo! slyš to s výsosti!

V Libochovicích, na den sv. Václava 1848.

*) Drama toto bylo psáno již v roku 1824.
 Turinský.

Turek z Rožmitálu, měšťanosta Pražský.

Závora,
Obitecký, } měšťané.
Netolický,

Plachý,
Jaromír Kaufer, } studenti.
Jablonský,
Pán z Mitrovic.

Příchevský, císařský důstojník.

Radosta, Závorova sestra.

Bohdanka, „ dcera.

Karel Gustav, falckrabě, nejvyšší vůdce Švédů.

Levenhielm, švédský šlechtic.

Švédský poručík.

Ottovald.

Besenkiel, sluha Levenhielmův.

První
Druhý } měšťan.
Třetí

První
Druhý } student.
Třetí

Myslivci.

Voják císařský.

Tři chlapci.

Měšťané.

Studenti.

Rezníci.

Mitrovicovi myslivci.

Lid obojího pohlaví.

~~~~~

PRVNÍ JEDNÁNÍ.

Pokoj u Závory na Starém městě. — Večer.

První výstup.

Radosta a Bohdanka.

Bohdanka

(s hlavou sklopenou a sepiatýma rukama).

To není on; to není on! — Celý
Odcizený jest své milence!

Radosta.

To se tobě zdá! — Nezměnila se, věř mi,
Jeho mysl, založena v srdce hluboku.
Pevně stojí co skála v moři vlnobitném,
Nepohnutá, nezviklaná, ač se oku zdá,
Že vlna zedmutá v outoku valném
Jí by postrčila, když sama se odrazí.

Bohdanka.

Jak býval jindy — jak je teď! —
Duše jeho — rozvité jaro,
Kteréž všemu tvorů mile zavítá,
Když sestoupí s nebe na pahory, na luhy,

A baví slasti vonnou člověka!

Tak on! — Co vůkol něho, objal srdcem
Vroucím, vinul na nádra plamenná;
Vroucí srdce již mu odumírá,
Na chladná nádra vine mlíku svou!

Radosta.

I co býval jindy, to je teď!
Jen mráček pokryl na chvílku, na malou,
Tvé naděje a oblahy kolmou, pěknou horu;
Ten mráček rozplyne se brzo sám.
Tvá naděje se opět tvému srdci
Ukáže v zlaté, blahodějné osloně!
Tvé povinnosti — jako nás všech ženských,
Jsou pokryty soumrakem,
Dítě, nermuť se, když on zakalený;
Jeho srdce tobě bije upřímně.
Ó pomni, že když tebe líbá,
S tebou líbá celý svět! —

Bohdanka.

I cítím slova tvá; já vím, že jsem
Dívka zpozdlá, jenž to sama mítí chce:
Chce, by světa se odřeknul,
Mně jedině živ byl, mně jedině.
Ó viď, že jsem já dívka zpozdlá!

(Padnouc jí okolo krku.)

Ó! což za to mohu, že v něm mám celý svět,
V něm že živa jsem, a v něm že umírám,
A čas nade mnou koluje,
Nedotkna se lásky mé!
Co za to mohu, že jen nebe nacházím,
Na jeho prsou když spočívám!

Radosta.

I najdi na prsou jeho nebe!
 Tys hodna lásky všechněch blahostí!
 Netrap, nesuž se marně,
 Když světlá není jeho tvář.
 Máme se před každým mrakem třásti?
 Jsouť na nebi mraky jenom krupobitné?
 Aj! věř má dívka! mnohý chová hojnost,
 A nese na svět dolů požehnání!

Bohdanka

(zamyšlena do sebe).

S životem mým spojil život svůj —
 Ve slasti své se dělival se mnou miláček —
 Ve starosti jeho, v jeho žely
 Chci já s ním se zdílet milenka! —
 Slabá je a mírná, křehká duše má:
 Dívka — v srdnatosti nikdy jsem
 Chvály nehledala; však pro něj —
 S ním — to jazyk nevysloví —
 Co bych snesla, ztrpěla!! —

Radosta.

A kdybys nadarmo,
 Bez úlevy s ním trpěla?
 Kdyby svěřená bolest prsa tvá
 Obtížila břemenem nevykupným!
 Co pak? —

Bohdanka.

Co pak? —

Radosta.

Plakala bys, jako teď!

Utnženou mysl bolem, zármutkem
 Má potřeby těchto dnech kormoutlivých
 Člověk citlivý, by neklesnul
 A větších snesl bolů, zármutků!
 Znáš jinocha veselé mysli v našich dnech?
 Já myslím jinocha se srdcem mužným.
 A ty se ptáš, proč tvůj Jaromír, proč
 Do sebe se zavírá? — — I mohla bych
 Několik slov pronésti, tobě zármutných,
 Neboť jsi schovanka má! však — —

Výstup druhý.

Jaromír Kaufer. — Radosta. — Později Závora.

Jaromír.

Vímť ovšem, že již pozdě přicházím;
 Nechtějte se na mne horšiti, Radosto!
 Mně ouzko doma, ouzko v širém poli.

Radosta.

A tudy u nás? — Nechte výmluvy!
 Jeť ve světě jich víc, jimž ouzký hrodek
 Velemilým bude bytem prostranným!

Jaromír.

Běda! kdo ve tmách hrobových musí
 Hledati poklidu, kteréhož nedává
 Mu světlo slunečné!

Radosta.

Arci, arcí běda! —
 Však nechme vymlouvání smutného,
 Povězte raději, co prsa vám zoužilo! —

Jaromír.

Co? — to se — a vy se to můžete ptáti?

Radosta.

Tak vás slyším raději. — Ta tvářnost bledá,
Ta milejší jest mi nad ruměnce,
Co povždy na ni vykvétají!
Nebyl byste, co jste ten,
Jinoh šlechetný, kdyby teď radost
Z vašeho se oka zasmála!

Jaromír.

Ó! ať má tvář je bledá, ať se rumění,
Jaký zisk z toho vlasti vyplývá? —

Radosta.

Jaký zisk? — Aj, jak se tak ptáte!
Já nemiluji muže chlubného,
Však vážný muž nepohrdá sebou sám!

Jaromír

(v zemi upiatým zrakem).

Tu valí se pod praporci rozpiatými,
Jako mračna svých na křídlech! —
Nic nestaví se jim na odpor!
A co se postaví myslí oddanou,
Jen jejich projevuje moc a sílu,
A množí ji strachem prehavým! —
Jindy, jindy — za dávnějších časů,
Když na nás strojily zkázu bouřlivou
Cizí krajiny — tu prsa hrdinská
Byla hradbou — a víra vlastenská —
To byly náspy, o něž se rozbil nepřítel!

A co se vlastní síla v domácích válkách,
 A oné nešťastné poslední,
 V oné bělohorské, — ach! strašná zpomínko!
 Sama potřela a pohubila,
 A cizota vnutkaná ujala —
 Co nastavití nyní? — Co? —

Radosta.

Nás! —

Tak slabou důvěru máš v národ svůj? —
 Aj! všecka síla jeho vymřela?
 Onť sebe sám jen uvrhl do neštěstí,
 I sebou postaviv se do boje!
 Teď zas je jeden národ —

Jaromír (do sebe).

Polomrtvý! —

Radosta.

V něm jedna síla, jeden duch,
 Pod jedním stojí praporem!

Jaromír.

Je to národní? —

Radosta.

On v sobě nechová nepřítele,
 Nestojí otec proti synu, bratr
 Proti bratru mečem vytaseným.
 Na cizince zbraň svou zaměří,
 A zachvátí ho silou spojenou.

Jaromír.

To bylo — bylo — dávno — to není již!

Radosta.

Mládenče, neklop roči k zemi!
 Jen hled' do minulosti, do té slavné,
 Do minulosti slávy české,
 Kde jméno Čech zatřásalo světem.
 Popatř tam vzhůru k nebesům,
 Tam sídlo otce nešťastných národů! —
 A aj! obrať své zraky ku králi,
 Onť nedá nám Čechům hlouběji klesnouti,
 Milá jest mu česká koruna. —

Jaromír.

Ach! ano, ano! —

Česká koruna! — vše pro českou korunu!
 Všecko! a pro národ! —?

Radosta.

Kdyby tě Bohdanka tak a teď uviděla,
 Ta ubohá dost je ztrápena —
 To by celou duši její pobouřilo.

Jaromír.

Ó Bohdanko! Bohdanko! — Toť je ozvěna
 V srdce mír nesoucí,
 To slovo v duši mé se odráží, co silné
 Volání, k činům povzbuzující,
 Tím slovem trne duše má,
 Tím slovem chmůry nade mnou vystupují!
 Jím byla mysl blažená,
 Jím jasno vstalo nad mým životem! —
 A teď! — —
 Ano, Bohdanka je má milá dívka,
 Je má milá dobrá, dívka milostná,
 Čistší duše není ani pod nebem!

Kdyby byla Bohdanka Bohdankou,
 A kdyby byla k tomu Radostou,
 Můj zrak by zahořel, prsa plála;
 Touto zocelenou pravici
 Tam ven bych — —
 Oni zdupají nám orné půdy,
 Stohy valné k nebi poplanou,
 Rodiny rozptýlené se toulají budou,
 Nebe šíře jim za střechem, za podkrov!
 Kraje lehnou popelem,
 A já jen slzu mám, slzu neúčinnou,
 Jíž neomyjí ani jedné krůpěje
 Krve prolité! —
 Sem na nás se příkradou, uhnízdí se
 Uprostřed lůna země naší,
 A pak — ať je kdo pudí od nás ven!
 Jen tenkrát, když nabaží se do syta,
 Tu pijavky snad samy odpadnou!

Radosta.

Ty mluvíš, jako bychom byli ztraceni!

Jaromír.

Já bych vám něco svěřil, Radosto!

Výstup třetí.

Závora. — Předešli.

Závora

(vystoupiv, zaslechne řeč poslední).

To učin' potom, pohov s tím! —

Můj milý, milý Jaromíre!

Teď dejme spaní dobrou noc!

Jako by bylo všechno v limbu
 A pohrouženo v sladkém, libém snění,
 Tak ticho v domech, na ulicích!
 To ticho strašné jest, tichu podobá se
 Na moři před bouřkou!
 Přicházím od našich sousedů!
 Slovo jim stydne na jazyku,
 Strach v nich sílu podrtil,
 Krev horkou červenou vyhnal z těla,
 A nasadil tam bezživotný mráz.

Radosta.

Proto že nebezpečenství v dáli
 Vidí, a to roste — v obraznosti —
 Jako stíny, když slunce zachází!
 Ať se jim ukáže blíž, oni popatří naň,
 A jak noc prchá při východu záře,
 Pomjetei bude strach, a síla
 Udušená tím mocněji vyrazí
 Což nejsou Čechové? chrabří
 Potomci rekovných Husitů,
 Je Švéda z kruhů železných?
 Je Königsmark bůh vojny nesklonný?
 Což nemá vlast naše muže jednoho,
 Jenž by v čelo povstaleho národu —

Závora.

Povstaleho národu! — Těch čtyřrydvacet —
 Těch posledních veledušných Čechů krev —
 Pílo staroměstské náměstí!
 Tam padly jejich hlavy pro vlast,
 Jenž roní slzy nad ztracenou svobodou,
 K nížto se tak brzy nedostane!

Výstup čtvrtý.

www.libtool.com.cn

Jablonský. — Především.

Jablonský (bledý).

Zdař bůh! Odpusťte! — Já hledám Jaromíra.

Šťastný krok, který mne sem vedl.

Má matka přišla po polední sem,

Vzavši s sebou celou mladou rodinu!

Tajiti vám příčinu, bylo by zpozdlé.

K nám přikvapilo vojsko švédské,

Otec s malými ji poslal se ukryt sem.

Když přijížděla k lesu nad městečkem,

A slzavým se okem nazpět ohlídl

Po domovu: to nové pluky švédské

V rychlém pokroku se do městečka hnaly!

Hrůza předchází je, kam koliv vtrhnou,

A strach kráčí v jejich zápětí.

(Bohdanka vystoupí.)

Jaromír.

A tudy ničehož není přichystáno!

Jak lehce by nás tu mohli přepadnouti!

Jablonský.

Pojď, tebe by ráda viděla; ty jsi

Z jejích miláček! pojď a potěš ji!

Jaromír.

Za tebou brzo přijdu, jen maličko

Musím tu posečkati!

Jablonský (odcházíje).

S Bohem! brzo přijď! (Odejde.)

Výstup pátý.

Bohdanka. — Předešli bez Jablonského.

Jaromír.

Co myslíte, milý otče? — —

Závora.

Co myslím, milý synu? —

Že nebe trojí zlobu na nás uvrhlo,

A že se snad — s naším zahubením smíří!

Jaromír.

Smíří! — Smíří! — a snad smíří!

Co tedy zdlouha do hrobu chřádnouti? —

Postavme mu čelo, nechť je nesmírlivé

Hromem svým v rázu jednom rozdrtí!

Kde smrt jistá — není odvážení třeba!

Naše město celé bez obrany;

Kdyby na nás přitřhl — co tu počnouti?

Co, otče, co tu počnouti? —

Závora.

Nic! —

Jaromír.

Nic? — nic? — co, otče? — jak to, otče? —

Tak založíme ruce, budem z okna koukatí,

Když ulicemi potáhnou vítězně? —

Tak založíme ruce, když, co milého,

Co svatého nám, rukou loupežnou znectí?

Když nám věrnou choť, když druha

Ctěného, když milenku duše —

(Zahlídná Bohdanku, jí do náručí letí.)

O Bohdanko! má milá Bohdanko!
 By tak na tebe vložil nečistou ruku,
 Pohledem vilným na ruměnce panenské
 A — a — síly své mi postupte
 Vy hrozní velikáni,
 Co jste nebes dobývali,
 Svá mi dejte ramena,
 Bych hory na ně házel
 A zmrštil je do prachu podlého! — —
 Nic — nic! — to slovo jest takové,
 Jak usmrcená národnost,
 Jak vlast v otroctví nyjící
 Neb jako zoufání sebe hubící!
 To všecko smutné, všecko nesnesné!

(K Bohdance.)

Jdi na lůžko, milá Bohdanko!
 Půlnoc na nás brzo přikvapí,
 Ta očím uplakaným odhová,
 A posilní spánkem duši tvou!

(Odvádí ji pomalu.)

Bohdanka.

A co ty počneš ještě, Jaromíře?
 Buď co buď — jen pomni na můj žel,
 Jen pomni, že v tobě život můj,
 Že v tobě smrt jest má! (Odejde.)

Výstup šestý.

Jaromír. — *Závora.*

Jaromír (za chvíli).

Já jsem vás ctil, jak otce jenom
Syn může ctíti! — já vás miloval
Jak matku svou! —
Vy jste mi byl vzorem v živobytí mém,
A hodnost vaše činila mne hodnějším.
A nic! a nic! — v tom okamžení krušném,
Kde muž se káže mužem světu celému! —
Kdo na tichém moři sluje plavcem slavným,
Toho sláva opravdu — —

Závora.

Domluv jen!

Jaromír.

Odpusťte! — V mém srdci — dva se pohybují
Životy: Vlast a Bohdanka! —
Když Švéda rozruší rukou vraždivou
První milenku — druhá pochována s ní! —
A vaše Nic — to strašlivé Nic vdechlo
Smrt do mých obou životů!
To ráznější jest nežli Švédy meč! —

Závora.

Tys jinoch veledušný! tys můj syn!
Vím, že bys i život svůj —
I Bohdanku obětoval snad, kdybys
Tou obětí vyhnal pluky cizinské!
Tys jinoch srdce velectného!
Zrak ale tvůj vidí jenom přítomnost.

Ten černý mrak jen, ten zkázonosný vidíš,
 Neboť nade tvou se víří strašně hlavou.
 Tvou duši zajímá jeho zhoubný pohled,
 Ten mrak bys rozehnal, kdybys mohl, jediným
 Naň vzezřením! — Tys dobrý jinoch, citlivý! —
 I ctím tvůj zápal, i ctím tvou starostlivost,
 Tys můj celý jinoch, tys můj miláček;
 Však zakrývá zraky tvé jenom blízký mrak!
 Nad tím černým blízkým mrakem hrozí druhý. —

Jaromír.

Co mám sobě z toho vybrati? —

Závora.

V Krkonoších jeskyni dutou
 Obýval lev se svou rodinou
 Po dlouhá léta do svého věku.
 Pokud v něm síla jará, síla mladá,
 Vzhledem ukonejšil rozepře vypuklé;
 A když síly již již ubývaly,
 Ni kázeň nesrovnala rozepře.
 Ba chudšas vetchý sám musil ledacos
 Snést ve své vlastní rodině!
 I uzřel medvěd sílu rozviklanou
 V nesvorné rodině.
 Přitáhl, rozhostí se na blízku,
 Dmychá do sváru a tajno příkládá,
 A uzře čas příležitý — výpad učiní,
 A rodinu podmaní nesvornou. —
 I vzpamatuje se rodina,
 Jho trapné cítí denně těsněji;
 Však zarytého do štje, zprvu
 Povolné, nelze smeknouti násilí.

I předce pokouší se, pokouší,
 Ve zpouře umdlévajíc, na trati,
 Co zbyla, malou kapku chabrosti,
 A medvěd, s ní ve stálém zápase,
 Počne poklesovati do mdloby!
 Tomu boji dívá se vlk hltavý,
 Lahodí mu prostranná jeskyně;
 Na oba žravou padne ochotou,
 Praha žádostí pohubiti medvěda.
 Aj, s medvědem, — on se již byl ochočil —
 Spojila svou sílu poslední
 Lvova rodina, zahánějíc nepřítele
 Nového, prvního ve svém lůně
 Sama zachránivši.
 Spojené moci nebylo odolati
 Vlků; on prchl k lesům pustým, dalekým,
 A medvěd opanoval jeskyni!
 Jak, kdyby v půtce lev byl nechal medvěda
 A vlka —

Výstup sedmý.

Radosta, druzí dva.

Radosta.

Štěpánovic tě, bratře, prosí
 O sklípek vzadu ve dvoře, tam chtějí si
 Poukrýti zboží lepšího.

Závora.

Pro mne! — To platno mnoho ukrývati!
 Co nechá vlk, to medvěd vyčenichá.

Radosta.

Jaký vlk? a jaký medvěd? —

Závora.

I tu s Jaromírem mám co vyjednatí!
Což ty nechceš také snášeti?

Radosta.

Já? takových

Dvou mužů v domě — Na to snad, tuším,
Ještě času dost!

(Jak chce odcházeti, padne dálná rána.)

Co to?

Závora.

Co to? — Nic! —

Bez pochyby kdes nepozorná stráž —
Jdi, jdi, Radosto, k Bohdance, to děvče
Bojácné jest, a příliš lekavé.

Radosta (odcházejíc).

Já doufám v Boha, že to zlého nic! —

Výstup osmý.

Jaromír. — Závora.

Jaromír.

A co činil lev, a medvěd potom?

Závora.

Zůstal, čím již byl dříve — pánem.

Jaromír.

A co měl činiti lev?

Závora

(nakloní se k Jaromíru a ohlídnuv se po komnatě tiše).

Měl čekatí,

Až by oba se ubili.

(Rána za ranou.)

Slyš, ještě! a ještě!

Jaromír.

To více znamená, než tu myslíme! (Chce odejít.)

Závora.

Kam, Jaromíre? —

Jaromír.

Ven — co to znamená —

(Opět rány.)

To jako na Malé Straně; pospíším tam —

Závora

(Jaromíru v objetí).

Jaromíre! Jaromíre! duše má!

Tu na srdce otcovské polož hlavu svou!

V něm také láska k vlasti plápolá,

A rád za blaho její dal bych, jako ty,

Život svůj! — I ty bys ještě více dal! —

Kam tě tvé srdce povede, jdi; ty v něm

Máš anděla! — a kdyby zhasla tvá, ledva

Rozsvícená, pochodeň života, po ní

Uhasne pochodeň má, pochodeň její! —

Splň duše své velkou, velkou touhu!

V mém srdci jako ve tvém hoří —

Jen rozum připoj k duši hrdinné!

Velcí dnové nastávají nám!

Velcí dnové obětí se slaví!
 Jen k rekvnosti připoj rozum svůj!
 Někdy mně snad, někdy porozumíš,
 A to: Nic — to strašlivé, co duši tvou
 Překonalo, to někdy líp pochopíš!
 Já tobě v ničem odporovati nebudu,
 Má rada viděla by se snad tobě
 Radou starce, otce bázlivého,
 Ale někdy snad, až také tobě vlasy
 Zšedivějí, řekneš: Můj otec Závora
 Byl muž bázlivý, však ta bázlivost
 Ovocem byla staré zkušenosti
 Nahledající do časů budoucích,
 Mlhavou záclonou zastřených
 Oku mladému. — Ó! synu drahý můj!

(U velkém pohnutí více do sebe.)

Ty nevíš všechno, jak se dělo!
 I lest, a klam a podvod všeliký,
 Zataly drápy své do srdce národu,
 A kde nestačily ku zhoubě jeho,
 Tu katův meč srdce dorazil,
 A neb vzplápolalo na hranici!
 Však přijdou dnové — a —

(Obejma Jaromíra.) .

Doprovod' tě bůh — a — — Bohdanka! —

Jaromír.

Budoucí časy budou mítí
 Potomků budoucích!
 Necht' oni s nimi mužně zápasí!
 Náš čas velí nám přítomným.
 V jeho loukotě nám sáhnouti

Velí bůh a vlast!

Otče! odvrátíte se!

Od naší přítomnosti? —

Závora (slavně).

Kde volá vlast, tam všechno jiné zhasni;

Jí jen, jí jen budiž obět radostná;

Jí toto srdce, toto rameno,

A což může život dáti —

Život — a všechny jeho blaženosti!

(Opona sletí. — Konec děje prvního.)

~~~~~

DRUHÉ JEDNÁNÍ.

Noc. Náměstí malé u křížovníků u mostecké brány a semináře.
Mříž u mostu je spuštěna, u ní stojí několik měšťanů, mezi nimi
Netolický. Po mostě hlučno.

Výstup první.

První měšťan.

Požehnána budiž ruka ta, kteráž
Pomocná v okamžení tom rozhodném
Zpusťla tyto mříže dolů!

Druhý měšťan.

Staré město uchránila stará víra,
Však tam na druhé straně zrada škaredá
Brány zotvírala těm vlkům púlnočním.

Netolický.

Nevěřte tomu, branou nevešli do města,
Některou děrou jako syslům podušilým
Ukázala zrada potměšilá průchodu.

Třetí měšťan.

I hanba a potupa věčná tomu,
Kdo zradit může přítele!
S okna s ním, kdo národ zrazuje svůj!

Všickni.

S okna s ním, s tou šeredou!

Netolický.

Kdož by to řek', že zde, v sídle hlavním,
V srdci vlasti taková se může
Vykutit šeredná potvora!

Druhý měšťan.

Kdo ví, jaký cizoložný zemězběhlík to!
Těch tudy dost se všudy potuluje!
Cožt málo jich z Bavor, ze Sas, i odjinud
Odevšad se přivalilo sem? —
Cožt málo jich tu s hosty ze Špaňhel
Hranicemi a krví slavný Huertas
Zanechal pro památku za klatbu?
Co takovému na tom, komu náleží,
On všudy sobě věren, šelmou zůstane,
A bratra zradí za homolku! —

První měšťan

(na most dohlížeje).

Aj jen blíž! — jen blíž! — ustupte stranou —
Já ti trochu posvítím, až na věčnost!

(Spustí.)

Netolický.

E! již se svalil! jak ti druzí prchají!
To věřím, že jste sem mohli přikvapit,
Když se vám nikdo nestavil na odpor! —

První měšťan.

Co tu u nás dosti soužených!
Ještě se rána žádná nezacelila.

Ubitá nám v prsa zmožena;
 A ti Švédové, nenapivši se dosti
 Ještě krve lidské, nám tu poslední
 Chtějí vyssátí z těla kapičku! —

Výstup druhý.

Jablonský s několika studenty. — Předešli.

Jablonský.

Zdař Bůh vám, páni! zdař Bůh ve zbrani!
 Zdař Bůh vám na stanovišti nebezpečném!
 My přicházíme střídati se s vámi,
 Zdělit s vámi války trampoty.
 Pustte nás; tu pro vás tuze nebezpečno.

První měšťan.

Aj! jak ten pán má o nás velkou starost!

Druhý měšťan.

Coť vám jen bije srdce vřele v prsou? —
 Jak nebezpečno nám, tak nebezpečno vám!

Netolický.

Jen tiše, tiše, milí přátelé!

Jablonský.

I víme to, že máte chrabré duše,
 A důkaz toho jest, že zde stojíte!
 Noc strašlivá přivedla vás sem.
 My ctíme udatnost vaši odvážnou,
 A rádi bysme zachovali vás
 Ke dnům potomním!

První měšťan.

www.libtool.com.cn A proto byste nás
Rádi odsud dostali? — Já nejdu ani kroku!

Ostatní měšťané.

Já také ne, — nikdy — nikoliv! —

První měšťan.

Švéda není oděn medvědicí
A hlavu nemá slitou z mosazu.
Tu patřte, jak jsme mu tam ustlali,
Že usnul pěkně tise na věčnost!

Netolický.

By někdo potom říci moh': Tam u mostu,
Kde první outok byl, stáli měšťané,
A vidouc, že zhusta trochu půjde,
Rádi byli, že mohli se ctí odtáhnout! —

Jablonský.

I Netolický náš! — Mně není divu, že vás
A že tu vás nacházím! — Do rady spěšte;
Sešla se rada; — vás tam zapotřebí —
By zrokováno bylo, co velí hodina,
Jenž brzkou zkázu na nás můž' uvrhnouti. —
A vy, ctihodní mužové a přátelé!
Jděte s ním! — Tam usnešeno bude, kde a kdo
Mužnou bude hájiti pravici svou čest,
Svůj národ a svůj krb.
My víme, kam vaše bije srdce,
A ctíme proto vás! — Však poslechněte,
Co vám povím od srdce!

První měšťan.

Poslechněm ho.

Druhý a třetí.

Mluďte! tiše, tiše jenom!

Jablonský.

Vykoupili byste jměním svým vlast
Z toho nebezpečství?

Všickni.

Ó rádi!

Jablonský.

I s životem?

Všickni.

S radostí i s životem! —

Jablonský.

Je ten život váš? — tak celičký váš,
Že žádný nemá naň podílu?

První měšťan.

Co tím chce říci?

Druhý měšťan.

Tomu nerozumím!

Třetí měšťan.

Já také ne!

Jablonský.

Pojďte ke mně blíže, přátelé! —

Kdyby tak smutné olovo čelo mé
Rozmrsklo, nebo meč rázlivý prsa má
Proklál, já kles k hrobovým mrákotám,
Přítel ba na mém hrobu slzu prolil,
Tak poctiv svého přítele:

To arci mnoho, ano dost !
 Drahá choť by nepřišla na hrodek můj,
 Ruce lomíc starostné; nepřivedla by
 S sebou poupátka lůna svého,
 K nimž by říci mohla: Hle! tu leží
 Váš milý tatínek! modlete se zaň!
 Pro mne by neslзло oko milenky,
 Posud jí srdce mé nehledalo.
 Mé srdce zdání mělo
 O krásnějších vlasti dobách,
 A proto jsem je jedině jí dochoval,
 Jí se oddav s celou duší svou!
 Lehkým já srdcem mohu něčeho se odvážit,
 A do boje jít s myslí pokojnou.
 Můj zrak se po nikom neobrací,
 Leč po životu jediném, a ten podám rád,
 Podám také obět nemalou,
 Podám jisté za nejisté.
 Vy také dáte za nejisté jistotu,
 Ano vaše obět — obět desaterá,
 A zazní desaterá pocta vám! —
 Takých drahých životů šetřit musíme,
 Až jich bude žádat doba krásnější! —
 My zatím nasadíme prsa svoje
 Za vás, za sebe!
 Snad brzo chvíle přijde, že i vy
 To samé rádi učiníte nám!
 Do radnice se —

Netolický.

Co, bratři, myslíte? —

Všickni.

On moudře mluví — to je pravda!

Netolický.

Tedy kvapně do radnice! s Bohem!
Na shledanou! —

Měšťané.

V řadech proti Švédům! —
(Odkvapí.)

Výstup třetí.

(Studenti se rozestaví.)

Jablonský.

Tobě se, má vlasti drahá! rozvíjejí
Ratolístky dnů blaženějších!
Ó že krev má býti rosou ovlažnou,
Krev synů tvých, dosti seslablých!
Ještě chováš srdce hrdinné, jenž celé —
Celinké se tobě podávají. —
Bratři! nevěřil bych, že posud
Po tolika pádech, nehodách, po tolika
Dušení a utiskování tolik ještě
Jisker vlastenectví doutná v Pražanech!

Jeden student.

Každá jiskra rozhoří se v plamen,
A potráví nepřítele škodného!

Druhý student.

Neštěstí do něho dmýchá k zážehu,
Slzy padlé veň k prudkosti ho vyrazí.

Jablonský (do sebe).

Tak daleko to s námi přišlo! tak —
 Co války bohaprázdné, a ta poslední,
 Bělohorská (zatne pěst) ze šlechtetných neporvala:
 To z vlasti drahé do světa ven muselo;
 Nic s sebou, ubozí! nevzali
 Než trapnou vědomost,
 Že v zločné době museli ji
 Bez pomoci — opustit! —
 A co zbylo tu, a neslo znak
 Slavné velikosti, hrdinstva
 Na čele, neb v duše tichu pokrytého,
 To mečem padlo, mečem katovým!
 A přede tu v krvi, uschlé juž,
 Doutná jiskra národního života,
 Jak ve hlubokém dolu ruda
 Zlata ryzího je pokryta! —

První student.

Kdo to? —

Jablonský.

To je Jaromír náš!

Výstup čtvrtý.

(Jaromír přichází s několika studenty ozbrojenými křížovnickou ulicí.)

Jeden student.

Tu naši bratři! — Dobré jitro!

Druhý.

Dobrou noc!

Třetí (k Jaromíru).

Kdyby nám odepřel? —

Jaromír.

Odepřel — odepřel! —

Plachý! — a odepřítí, kde volá vlast!

(Zazvoní u vrat semináře, ve vnitřku se ozve hlas: Kdo to?)

Jaromír.

My jdeme k mistru Plachému;

Otevřete nám!

Jeden ze studentů.

Snad ještě spí!

Jaromír.

Ten a spát —, a dnes! —

Výstup pátý.

Plachý. — Předešlí.

Plachý.

Zdař bůh!

Jaromír.

My s celou důvěrou k tobě přicházíme,

Naše žádost — žádost všeho národu,

Abyš, postaviv se v čelo mužů mladých,

Nepřítele od nás zahnal zhoubného.

Tobě dáno Bohem srdce veliké,

Tobě dána Bohem velemoudrost.

Tvá velká duše povede nás k vítězství,

A splní srdcí našich i touhu tvou!

Plachý.

Za vaši důvěru vám děkuju,
A přál bych jí býti povděčen.
Však rozvažte, co vaše žádost — a co já!
Má ruka není meči uvyklá,
Můj zrak nikdy pluky nešíkoval,
A nezběhlý jsem v outoku a hájení!

Jeden ze studentů.

Co jsem řekl? —

Jaromír.

Tvá ruka posvěcená
K pozvihování blahodějnému — meče
Nechopí se k vydobytí marnosti,
Ni přepjatá tížádost, ni náruživost
Slepá — nebádá tě ku meči!
K zachování tohoto,
K zachování budoucích pokolení,
K zachování sebe —
Národ tě námi vyvolává!

Plachý.

Co mohu já? — a jestli to, co bych já,
S vámi spojen, zastal, podnikl — jestli to
Platno co — pro vlasti zachování?

Jeden student.

Pojďme, nechme ho!

Plachý.

Znáte sílu nepřátel?

Druhý student.

Kdo pak je bude počítat! — Jako by již
Počet velký — byla síla veliká!

Plachý.

A jak kdyby to, co podniknouti chceme,
Nebylo k spáse, bylo k vlasti zkáze?
Kdyby odpor náš jen větší strasti sem
Do národu uved dosti strastného?

Jeden student.

Pojďte, prosím vás! kdo dlouho rozvažuje,
Nemá mnoho chuti — něco vyvésti!

Plachý.

I také něco moudrého?

Student.

Milý mistře!

Nehoršte se na mne! — Velkým činům jest
Osudem uloženo malé okamžení!
Kdo vážku vezma do ruky, hledí — hledí, —
Zdaliž miska jedna o vlas níž,
O vlas výš — ten, věřte, provází
Ono velké, slavné okamžení!

Jaromír (po tichu).

Tak ne, tak k němu nemluvte! —

(Vezma Plachého za ruku.)

Když jsme tak kolem tebe sedávali
Při večerách dlouhých v semináři,
Srdce tvé velké se rozvážilo
Na srdci mládců tebe milovných,
A o národu činech slavných ústa tvá,
I o strasti a svízlech jeho hovořila,
A slza bolesti tvé a naše tváře
Hořkou pomácela žalostí:

Tu jak genius lepší věků minulých
 Zvolalsi, za ruce nás pojav s vroucností:
 Ó krásný, blahý čin! vědomí nebeské:
 K spáse vlasti přispívat!
 Ó krašší život, nejkrášší, který
 Obětí se skončí pro vlast drahocennou!

(Na srdce vloživ mu ruku.)

Jak bivalo — nebije to srdce již? —
 Byla slova tvá jen jiskry ze chmouru?
 Jen úkaz na nebi spěšný, bleskový,
 Jenž sebe nezahřál a uhasnul?

Jeden student.

To bylo vlastenectví z jazyka,
 Ne vlastenectví ze srdce.
 Takového, až bohužel! je dost.
 Jaromíre, pojď! — buď ty nám věrným vůdcem
 Tvá duše neční jalovou velikostí! —
 Nechte ho! — Raději k břehu pospěšme.
 Jak lehce by mohl Švéda při tak malé
 Osádce k nám sem přeplovat na druhou stranu!
 Pojďte! s námi se spojí měšťané!

Několik.

I bez něho umíme bojovat.

Druzí.

I umírat!

Jiní.

Jaromíre, pojď! —

(Všickni odcházejí. — Plachého tvář se rozjašňuje.)

Turinský.

Jaromír.

(S hlavou sklopenou odcházejce.)

www.libtool.com.cn Tady oklamán! —

Tak tady živu býti nechci! — s Bohem! —
s Bohem! —

Plachý.

Ó pojdte do mých objetí, ó pojdte,
Vy ozdoby a čáko vlasti drahé!
Tu v políbení vašeho Jaromíra
Přijmete políbení bratrské!
Jím se duše má k duším vašim,
Srdce mé — k vašim srdcím spojí!
Tak spojení láskou demantovou k vlasti
Zdorovati budem outokům cizinstva.
Na prsou, jí zocelených, rozpálených,
Rozmítat se musí Švédů mečové.
Znáte tu horu tříchlumou,
Ty náspy nebesáhlé, nepřestupné,
Na nichž i blesky mračen se unaví? —
Jsouť: víra v sebe, víra v hospodina
A láska k vlasti! — a ty chováme!
Vaše důvěra mé jméno oslavuje,
A sílí duši mou k čestnému zápasu!
Vy mé sloupy skalné vlasti naší,
Vy zástity proti vlnám nepřátel! —
V oběti svaté zdvihala ses, ruko má;
Teď doba strašná volá tě od oltáře!
A vezmeš za kalich meč,
Však ten meč také svatý!
Neklesej, ruko! boj to bude svatý:
Vše svaté budeš hájiti.

I národnost má býti rozrušena;
 Nedej, nebe, hynout svému národu,
 Pokyn na nás sílu požehnáním! —
 Kde se hlásá slovo práv
 A slovo pravdy — v Karolíně našem,
 Odtamtud se zachvěje prapor vlastenecký
 A náš lev na něm
 Pode hřívou roztřesenou
 Spojí nás v jednu sílu!
 Tam pojďme, bratři! tam! — Nech z místa míru
 Svatého bouře vysoptí se záhubná,
 Tam posvětime naše meče, naše kopí,
 A utužíme srdce svá. —

Jeden student (přikvapí).

Dolů honem ku břehu! tam Švédů
 Plaví se na dvou prámech k nám,
 Naše síla tam mnohem slabší!

Jaromír.

Já tam s několika bratry pokvapím,
 Kteří plovat umějí! — Vy račte jenom
 Rychle do Karolína se odebrat!

(S několika spěšně v pravo.)

Plachý.

Bratři! bez prodlení! — ať slova naše
 Skutkem se tvrdí účinným!
 Ať, co naše duše ve mrákotě
 S tesklivou žádostí tušila,
 Na světlo se zjeví na odív!

www.libtool.com
Výstup šestý.

Radnice staroměstská.

Měšťanů hromada.

První měšťan (z ticha).

Mne brní v nohou, když si zpomenu
 Na Švédů zloprověstné pluky!

Druhý měšťan.

Divná věc! prvé brněnís měl v jazyku,
 Když ve zdálí se Švéda potuloval —
 A teď — že blízko stojí před branou,
 Až do noh se ti vrazilo.

Třetí měšťan.

On strachy má, že nebude moci utíkat!

Druhý měšťan.

Eh! nechte toho tluchubu! prvé do všeho
 Strkával nos, a že mu teď nestačí,
 A má svá prsa nasadit,
 Tak strachem ženským umírá!

První měšťan.

Já tluchuba? — Máte více z mlčení? — Vy? —
 Co mně z toho pojde, když mne Švédův meč
 Rozkolí?

Druhý měšťan.

Ty? co z toho? — nic! — Vlast
 Aspoň pobude jednoho ničemu!

www.libri.cz *První měštan.*

Nešpiň mne!

Třetí měštan.

To není ani možná!

První měštan (ruku napřáhla).

Já se vám nedám týrat!

Druhý a třetí měštan.

Uspoř si

Toho vydání — měl bys větší přtjem!

První měštan.

Já také nejsem strašpytel, a vezmu
Na sebe muže, když co muž se postaví.
Švéda jináč jedná, jináč! poslyšte!
K Nimburku, městu starému nad Labem,
Co věnem jest našich bývalých královen,
Přitáhly pluky švédské krvožížnivé.
Měšťané jim hrdou myslí zdorovali,
I metali je se zdí do Labe,
Poslali jich mnoho do limbu. — Šťastným
Bojem se srdnatost v jich prsou zmahala,
Že i výpad spásný dvakrát učinili.

Několik měšťanů.

To jsou hodní — jak náleží — mužové!

První měštan.

Když se po výpadu ráno rozbřesknulo,
Aj, tu třikrát, co prv, Švédů davů;
A když slunce vystouplo k výši stínové:

Ženou valem trojí pluky na zdi.
 Dvakrát odmrštění, po třetí se ženou,
 Síla měšťan, síla se unavuje,
 Předce i po třetí prsa nastavuj!
 Úpění se po městě rozlívá,
 Strach přechází z domu do domu —
 Z prsou do prsou.

Druhý měšťan.

Až k tobě došel, věd'! — mlč raději!

První měšťan.

Město znímá se na dvou stranách —

Třetí měšťan.

I bys ty se svou prostořekostí zedmul! —

První měšťan.

Tu radí jeden soused, by děti, ženy
 Bezbranné, a vše, co zbraň nenese,
 Do chrámu se božího uteklo, Boha
 Vyzývat o vítězství, zachování.
 Domnívalť se, že co pohanům svatého,
 Sváté bude křesťanu — křesťana chrám;
 V tom, že úctou k svatosti chrámové
 I by město celé zvrub zdrancováno,
 Najde outočiště žena, kmet a nemluvně!
 Ó klame klamů! — měšťaně překonání,
 Pod meč břitký sklání hlavu svou,
 Město všecko v popel obráceno —
 Chrám jen stál —
 — hářská nepřitele pravice
 plamen do svatého místa —

Třetí měšťan.

I mlč, a nelam sflu v našich rukou.

První měšťan.

A všem outočiště — bylo popelnicí!

(Všichni ustrnutí na jevo dávají.)

Jeden po druhém.

To ošemetný skutek! — to pohan neučiní! —

To hanba člověčenství! nad tyranství —

Běda nám! —

Druhý měšťan.

Toho sem ďábel přines'! — Toho

Kronikáře neslyšte! — Co pak tě Švédové

Uplatili? — Jsi v jejich spolku,

Že mlátíš mečem strachu, mečem hrůzy

Bez ustrnutí do nás oumyslně?

První měšťan.

Ó! já vím ještě víc; vím, co natropili

Neřestí v městě —

Třetí měšťan.

On zrádce vlasti! ven s ním!

On chce v nás jiskru vlasteneckou udusit,

Žily chce přetít slovem omračujícím,

V nichž se již jiskra k ohni zažehala.

Druhý měšťan.

On zrádce vlasti! ven s ním, ven!

Jiní měšťané.

Ven s ním, ven!

(Lomoz; někteří se ho chopí, a chtějí ho vyhodit. — Vystoupí mnoho měšťanů, mezi nimi:)

*Turek a Závora.**(Měšťané všickni ustoupějí s poutou tichou.)**Závora (do sebe víc).*

Tak to bylo před bouřkou bělohorskou!

Turek (s obdivením).

Co máte, lidičky?

Mnozí měšťané.

On zrádce jest, jest Švéda!

On pouhou lež za pravdu vydává!

On nahání strach škaredými bajkami!

První měšťan.

To pravda jest bohumilá!

Třetí měšťan.

Ať — ne nevěčná!

Turek (se zármutkem).

Tak musíš, vlasti, padnout po druhé,

Musíš padnout v manství, poddanost!

Tak poslední doprňuje tvá hodina

Po dlouhém, dlouhém stonání! —

Tu slzu přijmi na hrob tvůj vylitou,

Na hrob rukama tvých dětí vyrytý!

Nenech, nenech, nebes Pane, poskvřnit

Mé šediny, ve strastech pro ni nabyté —

Jděte domů, jděte! — já také půjdu,

A nebo zůstaňte — volte si měšťanostu!

*(Odchází s hlavou skloněnou.)**Všickni měšťané.*

Jak to? — co to? — od nás chcete jíti? —

Otče, neopouštěj nás v té době krušné!

Jiní.

Pro jednoho — nechci říci — šelmu lživou!

Turek.

Kdo se sám vrhá do proudů vlnobitných,
 Chce utonout! — proč mu ruku podávat?
 Kdo místo léčení do ran bolných
 Nové rány bije sobě sám;
 Nechce povstat ku zdraví radostnému. (Odchází.)

Všickni.

My tě nepustíme, — my vše konat chceme,
 Co tvá moudrost bude veleti!

Turek.

Víte, či vinou Švéda před branou?
 Z paměti vám vyšly dny předbělohorské?
 Nesvornost —

Měšťané.

My jsme svorní! jeden
 Chce tu svornost bájem rušiti.

Závora.

Kde slunce vychází, v krajinách
 Měl velemocný král vlasti široké,
 A měl syna velemilého.
 Dne jednoho, když dvořanstvo se sešlo,
 Rozdával dary všecněm, dary milosti,
 A synovi dal řetěz ozdobný,
 Ze zlata, drahocenný řetěz
 Članků rozmanitých,
 Na obou koncích kruhy k spojení.
 I ozdobil jím hrdlo své královič,

Radovav se z daru vděčného,
 A okázal jej učiteli starcovi.
 I nahlíd naň okem starec radostným,
 I nahlíd naň okem skoumavým,
 A tvář jeho se proměnila.
 Dej pozor, řekl, dej, ať neztratíš
 Řetěz celý; neb prostřed jeden člen
 Mezi silnýma příliš slabý jest,
 A, zdá se, brzo popustí.

Jeden měšťan.

Pryč tedy s ním!

Ven z řetězu!

Závora.

Zvolal jinoch: ven s ním z řetězu!

Stalo se; články sousední se spojily!
 Vzal starec řetěz, odávaje jím hrdlo
 Mládce; a aj! řetěz nebyl dostatečný
 Bez článku jednoho.
 Tu zarazil se mladík, zarděv se.
 Však učitel, dobrého jsa srdce, k němu
 Se nachýlil, řka: Nemáš jiué rady?
 I když člen necháš, ztratíš celý řetěz,
 I když člen vyndáš, není ku potřebě!
 Jdi k zlatníku, řekl, a žádej ho, by onen
 Slabý utuživ, přesadil ho
 Mezi dva členy silnější.
 Stalo se, a dědil vnuk a pravnuk řetěz,
 A pořád ozdobuje hrdlo potomků. (Odchází.)

Někteří.

To byla moudrá rada! — opravdu! — věru!

www.libtool.cz *Netolický.*

Pojď tedy ke mně, pojď tedy k nám,
Ty člene malomocný; spolku síla
Ať posilní tvou duši seslablou,
Víra naše ať naplní
Vírou duši tvou!

Turek.

Dej mi ruku, dej — a vy bratři také
Podejte ruce k řetězu!

(Stane se; stojí v půlkole.)

Silnější členy držte členy slabší,
Ať ve společném řetězu se zachováme!
Ať rozsmeknutím jeho se nerozsmekne
Nám život domácí, život občanský!
Ach! již bez toho v národů knihách
Naše jméno se sotva zakmituje,
By nám zcela, zcela neshaslo! — —
Jehož požehnáním
Lesná hora sprážená
Se zazelenala svíží jarotou,
A bujně odívala živou haluzou;
Ty pokyň s nebes dolů
Do nás sílu jarobujnou,
Mocný krajane náš, svatý Vojtěše! —
Svůj prapor, prapor vítězoslavný
Nad námi rozvěš, a za nás
Napřahni své kopí dalekosahlé!
Vojvodo náš, náš svatý Václave!
A tak pokvapíme k vítězství!

Všickni.

K vítězství!

(Odejdou.)

Výstup sedmý.

Karolín.

Plachý (praporec v ruce. Studenti okolo něho v kole).*Plachý.*

Na vás tu odešli otcové hledí,
 A jeví na nebesích radost
 Ze synů zdárných! —
 Na vás se dívá přítomnost tesklivá,
 Budoucnost jí stojí po boku;
 Očekávající skutky slavných jinochů!
 Zde vám šlechetné slovo mužů šlechetných
 Zahřálo prsa ohněm nebeským;
 Zde pravda světitá se vám zjevovala,
 A světlo její duši osvětilo!
 Zde pomazání dáno vám ji zastati;
 Zde srdce vaše poznalo, co bůh, co vlast,
 Co povinnost je svatá občana.
 Tu slibte mi při svatosti pravdy,
 Při neštěstí vlasti slibte mi
 Tu v přítomnosti věků minulých
 A věků budoucích, že za ni rádi
 Prsa nastavíte!

Všichni (s pozdvíženou pravicí).

My slibujem!

Plachý

(po třikráte zachvěje praporem).

Tu posvěcuju vás k boji vítěznému,
 Tu posvěcuju vás, bratři — na obět!

Líp dřímati v hrobu mrákotách,
 Než vidět a nést nové poddanství!
 (Všickni opětuji dva verše poslední.)

Aj tedy s Bohem do boje i do hrobu!

Všickni.

Do boje i do hrobu!

Plachý

(dávaje Jablonskému praporec).

Tobě ho dávám, vám ho svěřuji;
 Kde on se zachvěje, buď víra, udatenství!

Obitecký (přichází kvapně).

Mne také s sebou vemte, vemte mne!
 Ač má hlava šedivá, přec je srdce mladé!
 Mně se také tudy rozsvítlo!
 Nebojte se, že mi ruka klesne;
 Má ruka silnější nežli tudy — hlava má,
 Ta se se mnou točí do kola,
 Když mi tak leccos — leccos přijde na mysl!

Plachý.

Ó starče náš! Také tě zbudila švédská
 Polnice? — také stonání pražských měst? —

Obitecký.

Tak jsem chtěl umřít, tak; do nebes
 Volával jsem: Ó pane, dej, ať v boji
 Pro vlast skonám dny života!
 Já půjdu s vámi, kam se nebezpečensství
 Povalí! i půjdu s vámi,
 Kde na vás zkáza padat bude.
 Já nechci dýl býti živ! nechci; víte proč.

(Jako potajmu.)

Tam víte na té hoře — stál jsem, ještě muž,
A že jsem přečkal ty dny — ty dny —
Proto tudy nechci býti živ!

Teď víte proč.

Nebem dochován jsem, bych dosvědčil, že my,
My se tam jen porazili sami na věky!
Proč bych chtěl tedy býti živ?
Ó vy mladá, milá, živá krev!
Pokropte vaší krví naši smrt,
A všechno jste pokryli.

Nás bůh tam na té hoře opustil,
Že jsme my se spustili sebe, on nás
Zavravoral do prohlubně vírové! —
Mám kopí doma, meče, cepy mám;
Ten meč mám také z oněch, z oněch dnů,
A nová na něj musí padnout krůpěj.
Kdo nemá zbraně, se mnou pojd!
Kdo, kdo — mně se hlava točí —

Plachý

(ho zachytí, by neklesnul).

Ubohý starec! srdce bolest
Překonává časem sílu ducha jeho!

Obitecký.

A tu budu já s vámi bojovat
A s Mitrovicem; víte co? —
Mitrovic svolává panské myslivce,
Tak svede pluk ostrostřelných junků.
On sám má zraky ostrovida,
Mrští na cizince letem ostříže!

Student.

Staroměstské náměstí je plno zbraně,
 Staří, mladí hotoví se do bitvy;
 V radě na vás čekají, milý mistře,
 By zamyšleno bylo, jak se bránit!

Plachý.

Bratři, pojdte tam, jenom něco odeber
 Se ku břehům! Několik vás jděte tu
 Se starcem pro zbraň, pak zprávu dejte!
 (Odejdou v odděleních všelikou stranou.)

Výstup osmý.

Na břehu Vltavy pod Křížovníky.

První student (k druhým pokrytým).

Bratři, ukažme se jim! oni na nás pozor
 Míti budou, a neohlídnou se, co se
 Stranou za nimi děje.

(Všickni vystoupí ve zbrani.)

Druhý student.

Kýž se jim to poštěstí,
 By nespatriení břehu levého doplouli,
 A do boku jim padli překvapeným!

Třetí student.

Překvapení je rána hromová;
 Pomate mysl nejstatečnější,
 Sílu desaterou, nezlomnou,
 I tu rozdrť překvapení znáhlené!

Druhý student.

Aj, aj, popatř!

První student.

www.libtool.com Díváme se v pravo dolů,
Aby nic neznamenal Švédové!
Rád bych, by polovina nás se odebrala
Doleji k Františku, by pozornost
Jejich se na dvě rozdělila.

Druhý student.

Jaromír sám se uchopil vesla, to to jde!

Třetí student.

Nás polovic pojďme doleji! (Odejdou.)

Druhý student.

Tam se, hle!

Druhá vyskytuje pramice, dole
Pod Jesuitskou zahradou! jen tam! — jen tam!

První student.

Já do nich střelím!

Druhý student.

Teď ne, až je Jaromír

Doplove! — Jen ať se neprozradí před časem!

Už je dohání! — tak, bratři! — tak! —

Jak do nich udeří, tu skočíme

Do lodí, a s Bohem proti nim!

(Rána zdaleka.)

Hu! — naši se prozradili; některému z nich

Spustilo! — Díváte se, Švédové?

Ó Jaromíre! Jaromíre!

(Rána za ranou.)

Tak do nich, tak! oni nám je přiženou!

(Polovina skočí do lodí a odplyne.)

Ó! to je zmatek! — Jen do nich, Jaromíre! — —
 Kriste na nebi! Se Švédy se prám překotil! —

(Křik v dáli.)

Tam plynou dva, a tam zas jeden,
 Těm druhým ve Vltavě bude ustláno.
 Viz! viz! jak se druh druha chytá!
 Vy také se nevyrvete ven! —
 S malou pramičkou se za nimi pouští
 Jaromír! — Ó pomoc jim; jsou ubozí!

(V největší radosti.)

Náš Jaromír! — ó duše šlechetná! —
 Kdo s vlnou o své živobyti zápasí,
 Ten přestal býti naším nepřítelem!
 Ó Jaromíre! bratře milý náš!
 Už je zdvihá do lodě; dva vytáhl! —

Student (přiběhne).

U Františku tři prámy se Švédy; ó jen
 Brzo, brzo tam! Nás málo jim odolat!
 (Větší díl studentů s ním odkvapí.)

První student.

Tam také plynou dva! s Bohem, s Bohem!
 Tak daleko šli jste si pro hrob; tak daleko
 Od svojí vlasti! — a proč? — a proč? —
 Kdo vládne nad svým osudem? — — —
 Kdo pravou kráčí cestou v živobyti? — —
 No! už tu jsou! — Zdráv buď, Jaromíre!
 (Běží ku břehu. — Lidu se sbíhá za ním, volajícího:)
 Zdráv buď! —

(Konec dějství druhého.)

TŘETÍ JEDNÁNÍ.

Příbytek Závory.

Výstup první.

Levenhielm, Radosta a Bohdanka. — Později
Besenkiel.

Levenhielm, bledý co smrt, sedá na stoličce, k němu přisedá v levo
Bohdanka, v pravo Radosta.

Bohdanka.

Jakž je vám, ubohý pane? — Máteli
Žádost nějakou, řekněte! Teta má
Poslala již pro lékaře, přijde brzo.

Levenhielm.

U vás bych zapomenout mohl, že zajat jsem;
Jako s přítelem mnou nakládáte,
A přece švédský voják jsem.

Radosta.

My s vámi nevedeme vojnu,
A přemožený nepřítel není nepřítel.

Bohdanka.

Na lůžko jděte, je vám připraveno;
 Oudy schrádlé by se zotavily.

Levenhielm.

Ó duše pečlivé, velomyslné!
 Kýž přáno mi odsloužit se vám;
 Kýž popřán mi brzký návrat do vlasti,
 Bych vypravoval o vaší šlechtnosti
 Matce své a sestrám svým! — Ty ubohé
 Nevědí, jaká zkáza na mne uhodila,
 A jak anjelé mi z ní pomohli!

Bohdanka.

Jest vaše matka stará již? — Máte
 Mnoho sester?

Levenhielm.

Matka má stará není;
 Sestárka by k hrobu mým zahynutím!

Bohdanka.

A přece do boje vás pustila,
 V mladé síle, ve věku nedospělém?

Levenhielm.

To kázala povinnost, jí se podrobila.

(K Bohdance:)

Jako vy jste, ve mladosti rozvité

(k oběma:)

A se srdcem vašim laskavým,
 Takové dvě sestry mám rozmilé.
 Ó! mé živobyťi u nich bylo nebem.

Co od nich z domova jsem odtáhl,
 Nezavítala mi duše tak příjemně,
 Až zde, u vás, v cizině, v zajetí
 Požívám milosti srdečné, rozkošné.
 Ó matko má! ó sestry drahé!
 Přijdu-li k vám, do vašich objetí?!

Bohdanka.

I přijdete! — My, vid', Radosto, budem
 Za vás orodovat u Plachého
 A u našeho Jaromíra, obať
 Jsou, věřte, muži šlechetní!

Radosta (usměvavě).

Ano, my za vás orodovat budem.
 Jak se Švédů bála, a teď každého
 Ze zajetí pustila by k domovu!

Levenhielm.

Kdo je ten Jaromír? — To jméno
 Po vlnách Vltavy se ozývalo! —
 Z Malé Strany po prámu nemalém
 Sem na druhou jsme chtěli stranu k vám,
 Odvážlivých nás bylo pět a dvacet,
 Mnoho mezi nimi starých vojnů.
 Z ticha veslujeme, zraky upevněné
 Na břehu žádoucí! —
 V levo, v pravo nikdo si nás nepovšímnul;
 Tu na nás od pravice, od mostu,
 Jako by ze dna vody povystoupila,
 Na známé vlně, v toku rychlém
 Dorazí pramice, na ní hrdých jinochů:
 Tak na nás v bezpečnosti dorazí,

Střelbou překvapnou zmatek uvedouc.
 Mnozí k jedné straně ustupují,
 Prám se nakloňuje — zmatek roste —
 A my skáceni jsme do závratných proudů! —
 Já plavat umím, ale pomatena
 Byla mysl má; přec probírám se z vln,
 Zápasiv mužně s jejich násilím.
 Ochabla síla má, mé namáhání marné,
 Zkázou svou vidím ve vírovém hrobě.
 Tu mnou to strčí — strčí vzhůru,
 K hladině já z hloubky postupuju,
 I mnou to strčí, a aj! světlo nebeské
 Naráží na mé oko skoro ve sloupu!
 Pomocná ruka, ruka strážce anjela,
 Nad vlnou mou hlavu nese.
 Tak plavu k břehu tomuto,
 A na něm rozléhá se i po všem proudě:
 Zdráv buď Jaromír!
 Kdo je ten strážce můj, Jaromír?

Bohdanka

(radostně více do sebe).

To můj je! můj to Jaromír!

Besenkiel

(starý, vysoké postavy, vlasů a vousů dlouhých, šedivých, pádí k Levenhielmu).

Ó můj drahý pane!

Levenhielm.

Jak ty, můj věrný
 Sluho, jak ty sem přicházíš?

Besenkiel.

www.libtool.com.cn Do městce
 Kdyby vás odvedli, za vámi bych musil!
 Jak bych bez vás navrátil se do vlasti?
 Před tvář velebnou vaší matky
 Jak bych mohl bez vás předstoupit?
 Proč jste mne s sebou nevzal na prám?
 Smutná mne došla zpráva,
 Že jste utonout měl, a že mladík
 Nepřátelský jeden sám za vámi skočil,
 A tak vás vytrh smrti z náručí!

Bohdanka.

A to byl můj, můj to Jaromír!

Besenkiel.

A jak jsem rád, že zase u vás jsem,
 I třeba v trpkém, neoučinném zajetí!

Levenhielm.

Ale mluv, jak —

Besenkiel.

Já jsem skočil do proudu
 Vltavy, a doploul jsem na druhý břeh
 A prosil jsem, by za vámi mne vedli.

Levenhielm.

Ó ty má stará, věrná duše!

www.librovolny.cz **Výstup druhý.**

Plachý a Jaromír. — Předešli.

Bohdanka

(rukama rozpiatýma na Jaromíra).

Tu máte svého strážce anjela!

Jaromír.

Má Bohdanko!

Levenhielm.

Jsem syn ponebí
Studeného a mrazivé, ledné půdy;
Ale tu v prsou pohybuje se srdce,
Jemuž povědoma vděčnost posvátná,
V němž zůstane obdiv velikosti vaší.
Pro mne jste skočil, nepřítel můj,
Do vln podvodných; a já vám ničehož
Podat nemohu, nežli tu pravici,
V níž síla schřádnout má,
V níž stanout krev má do úmrtí,
Zdaž by se meče uchopila proti vám!

Jaromír.

Já ji milerád přijmu! — A o tom nic víc! —

Bohdanka (prosebně).

Nemohl by v pokoji svatém
Ten mládenec ke svým do vlasti dálné?

Plachý.

Slyšíte, Jaromíre, srdce Bohdančino?

Radosta.

Svolte její i mé žádosti!

Plachý a Jaromír.

Budiž!

Jaromír.

Hned o tom dáme zprávu Koloredovi.
Onť nepohaní, tuším, naše jednání!

(Odejde, brzo se vrátí.)

Plachý.

Jděte s Bohem! —

Besenkiel.

Zalej se oko! zalej se!

Nestyď se slze odvyklé, nestyď se!
Nechte se mne, vy panenka citlivá,
Nechte i vy, panno slavná,
Nechte se mne svojí ruky dotknout!
Stáří prý je švitořivé, prostořeké,
I nechť si je; nechť mi to vytýká,
Kdo chce; já každému vypravovat budu
O dvou anjelech v českých luzích,
O velemysli dvou hrdinných mužů,
Dokud můj se jazyk bude pohybovati!

Levenhielm.

Ó Besenkiele, ó ty má stará službo!
Popřejte mu této radosti! —
On od kolébky mne věrně doprovází
Po všech cestách v živobytí konaných.

Besenkiel.

Ty paní drahá! jak ty budeš poslouchat!
 A vy dvě její krásná poupátka!
 Vy mne obklopíte ze všech stran;
 Ó! jak vám to budu moci vypravovat,
 A když mi slovo nestačí, abych vás,
 Jak v duši mé v obrazu stojíte živém,
 Vyličil, tu jenom volat budu:
 Byli to dva nebes anjelé!

Bohdanka.

Přece jste na nás mečem, ohněm táhli.

Levenhielm.

Vojín, stoje v řadách bojovných,
 Táhne, kam mu veleno; nesluší
 Mudrovat mu, zdaž válka spravedlivá,
 Z čistých-li nebo kalných pramenů
 Bere svůj počátek záhubivý;
 Slovo jej žene k outoku strašlivému,
 Slovo jej vydá na outěk klamlivý;
 Jeho vůle opoutána jest!
 Nespravedlivá pro vojína není
 Žádná válka; jemu se vždy pramen jasný
 Ukáže, z něhož vyplývá její potřebnost.
 Jděte do tábora našeho, a ptejte se,
 Co naše rozvilo praporce,
 Co nás vedlo do vaší vlasti.
 My jdeme, uslyšíte, našim milým,
 Ponábožněným bratřím na pomoc;
 My jdeme jim pomoci k právu odňatému:
 Rozumu by svého volně užívali,

Srdce by jim tlouklo k nebi, k světu,
 Jak tomu telí věčněvěký zákon.
 My jdeme zachovat, co jim odjímáno :
 Svobody jejich, kalich jejich, jenž také náš.

Radosta.

Ó ! ten kalich, ten kalich ! —

Levenhielm.

Nás nevede, uslyšíte, lakota
 Po zemi, i po zboží cizím,
 My jdeme víru bratři hájit !

Radosta (měkce).

Tak jste měli jinak přijíti !

Plachý.

Rakovnicko nad tím pláče,
 Cheby naříkají, Cheby, Loketsko —

Levenhielm.

Vím, že mi ještě víc říci můžete
 O následcích strašných této války.

Bohdanka.

Nesužte ho, prosím vás, i mlčením
 Jeví se také duše velemysl.

Levenhielm.

Ó ty můj strážce anjele !

Plachý.

Mitrovic vás doprovodí z města ven,
 Až tam, kde vaše dohlídnete strážě.
 Co jste viděl, co uvidíte městem,

Buď vám rukojmím toho, co podnikneme.
 Necht' zdi tyto se na nás zboží,
 Necht' hrob se v každém kroku rozevře nám —
 Švéda nemůž býti nikdy naším pánem!

Levenhielm.

I já bych taktéž hájil domov svůj.
 Mně těžké od vás odjítí!
 Zachovejte pamět Švédovi;
 V srdci věrně pamětlivém
 Dochová obraz drahocenný váš!

Besenkiel.

Až přijdu domů! — Těš se, těš, Besenkiel! —
 (Odchází, za nima Bohdanka a Radosta.)

Výstup třetí.

Jaromír. — Plachý.

Jaromír (po chvíli).

Na vašem vzhledu musí duše má
 Posilnit se, aby neklesla.
 Ó mistře drahý můj! Poklidu, co sídlí
 V duši vaší veliké, toho
 Poklidu nalejte do mých prsou stísněných,
 Já se smrti pak nebojím —

Plachý.

To odvážná,
 Statně dokázala plavba na Vltavě;
 Tak nesmíš život nasazovat svůj!

Jaromír.

A přece, přece nemohu vypudit
 Tesklivost ze prsou toužebnou. —
 Na Vltavy tichoplynné břehu
 Stál jsem o půlnoci dohlížeje strážím;
 K nebi mne to táhlo hvězdnému,
 Na něm se oko mé zavěsilo,
 Srdce mi mocněji zabilo — váhalo,
 A zrak se naplnil slzou bolu.
 Jako ze hvězd jasných to ke mně mluvilo:
 Jene Jaromíre! brzo nastoupíš
 Tu cestu světlou k pramenu věčnému,
 Z něhož vyplynula tvá duše — jiskra!
 Já ruce sepíal, a setrval jsem!

Plachý.

To krásných, čistých duší jest,
 Že v dobách svatých
 Nebe spřízněné
 Jim se otevře v bolu radostném!
 Nemohou prsa člověka ouzká
 Do sebe pojmout neskončených slastí!
 To tušení jest neviditelného! —
 Srdcem čistým se zjevuje,
 V citu se káže,
 Rozum ho nedostihne! —
 Můj Jaromíre!
 To jsou svítání zorná
 Veleby jeho,
 A krásný, jasný den
 Lidské duši předpovídají —
 Předpovídají věčné světlo.

Jaromír.

www.libtool.com.cn

I já se hrobu nebojím;
Ach! s ní kdybych ho sdíleti mohl,
S ní, mé duše potěchou!
Co v knize osudů psáno,
Co Svrchovaný nade mnou uzavřel,
Buď co buď. — K jeho trůnu předstoupím
Milerád —

Plachý.

Ó pust tu myšlénku!

Jaromír.

S ní bych rád před něho předstoupil! —
I vím, že, padnu-li, ona za mnou
Do oněch sídel pospěje!
K vám mezi všemi člověky,
K vám je nakloněno srdce její,
Důvěrou ve vás je naplněno. —
Odvahou jen zvítěziti, aspoň dlouho
Brániti se můžem, než dojde pomoci.
Já se šetřit nemohu — nemohu —
Ač milé, milé jest mi živobyť!
Kdyby naše poochábla zmužilst,
Kteří za obraz tu stojíme Pražanům,
Po všem, po všem byla by veta!
Vám, mistru svému, duši velebné,
Svého srdce poklad nejdražší,
Spásu svou, a duše útěchu — Bohdanku —
Vám, vašemu srdci svěřuju!

Plachý.

Ó mlč, mlč, můj drahý Jaromíre!

Jaromír.

Já znám Bohdanku. — Beze mne
Nebude chtít zůstat v tomto světě!
Ó! ať světlo duše vaší její noc
Osvětlí spasitelným paprskem!
Ať víra, slovo nábožné
Bouřku z prsou jejích zažene,
By nesla myslí oddanou,
Co nebes moudrost stanovila.

Tak (líbaje Plachého) vám ji, svou duši, odevzdávám!
(Dlouhé objetí a dlouhé mlčení, z něhož se vytrhne Příchovský.)

Výstup čtvrtý.

Příchovský. — Předešlí.

Příchovský

(ruku raněnou máje v popružkách).

Že vás nemohu pojit do své náruče!
Ostré meče má Švéda —

Jaromír.

Příchovský náš!

Plachý.

Ubohý jinochu hrdinný!

Příchovský.

Neželte mne!

Mámť ještě silomocnou pravici,
A jak jsem tu ztratil, nemám, co želet.
S ní pochována mnohá jiná pravice.
K tomu však není času, bych povídal,

Až jindy; teď vám nesu pozdravení,
 Jež vám náš hrabě Koloredo posílá.
 Nad vojem švédským vládu obdržel
 Budoucí vladař švédského národu,
 Karel Gustav, mladý, jarobujný muž,
 Jež zdobí mysl rekovná,
 Co baží po vítězství oslavném.
 V čele nových pluků táhne mládec,
 Na české půdě věnce hrdinského
 Pražne zasloužit, a duchem jeho
 Nadšené sdílí jeho vojsko mysl jeho. —
 Jeden díl studentů, co hájil břeh,
 Má zdí hájit novoměstských,
 Kam, jakž se podobá, své kroky zaměřil.
 Přesed dole přes Vltavu, okolo
 Vítkova se rozkládá tábořem!

Plachý.

Tak nás ze všech stran obklíčí!

Jaromír.

Ó! Vítkov je místo osudné,
 Tam už závrat dostal mnohý rek!

Plachý.

Síla jeho není povědomá?

Příchovský.

Posud není; i to, jak zprávy dojdou,
 Koloredo nemešká vám oznámit.
 Abych vám však také něco dobrého
 Zvěstoval, tedy vězte, že moudrý Conti
 Novoměstské míny dohotovil,

Jimiž hodná, odvažlivá Švédů hrst
 Blíže k nebi poletí!
 Koloredo na vás, mistře Plachý,
 A na vás, Jaromíre, spoléhá,
 A vám hájení nové brány svěřuje,
 To, doufám, bude čestné stanoviště.
 Kde srdce vašeho udatenství
 Dojde vítězství a oslavy! — S Bohem!
 (Podá jim ruku.)

Plachý a Jaromír.

S Bohem! — na shledanou!

Jaromír (mne si čelo).

To bude horký den!

Plachý.

Nezoufejme! Nechť síla Švédů roste,
 Naše také roste v nebesa důvěra!
 Boj náš spravedlivý! Neklesneme!
 Já k nové bráně kvapím, tam měšťanosta
 Turek mne očekává s měšťany.
 S Bohem!

Jaromír.

Ještě slovo! — Víte, Švédové
 Že nám dovážení všechny potrav
 Po vodě již u Zbraslavi přetrhli?

Plachý (k nebi).

On židům poslal v poušti manu!

(Odkvapí.)

Jaromír (za ním).

Já půjda na břeh pro své hrdiny!

www.libtopol.com.cn

Výstup patý.

Bohdanka. — Jaromír.

Bohdanka (volajíc za ním).

Jaromíre! což jsi na mne už zapomněl?

Jaromír.

Jak se tak tážeš, duše má!

Bohdanka.

Není Švéda jeden jako druhý!
Teď vedli několik zajatých vojnů —
Mráz po mně jde —
Ach! ti nebyli jako Levenhielm,
Upřímné tváře, měkých mravů.
Drsnatý pohled zjevoval studené srdce,
A draslavé bylo jejich hnutí, syrové! —
Jaromíre! na pavlanu byla jsem,
A pohlídla jsem na Vítkov vážný.
Kam jsem se dřív zalíbením dívala,
Odtamtud mé srdce užasnulo!
Viděla jsem tam Švédů velkou, velkou sílu,
Jak by se naň mrak šedý položil!

Jaromír.

Snad tě mýlily tvé zraky! Raději
Zůstaň v pokoji, a nehleď na svět v odboji;
Ten pohled měkou duši dívky zakalí,
A žel její přece nic nezmění!

Bohdanka.

A proti tolika máte bojovat?

Jaromír.

www.libtool.com.cn

Náš boj jest arci nestejný. U nich lakotná
Válčí žádost po vítězoslávě;
Nás vede do boje láska vlastenecká!
Náš oltář a krb ti cizinci chtějí
Rozmetat, a potom naším zbohatnout,
Ačkoliv prý přišli oltáře nám stavět;
Aj, tu nám síla v každém vzhledu roste,
Tu síla se v každém prstu zmahá,
Tu se každá rána zapaluje k smrtelné!
Slyšelás, co dovedl Křištof náš?
Raněná mu na mostě ruka klesla,
Osmnácte ho Švédů obklopilo,
A on chráněn v zadu od zábradlí
Odporoval takové síle.
I raněná mu ruka druhá, zdravá;
Pustí meč; tu Švéda po něm mrští kopím,
Šťastně se uhne Křištof.
Kopí zajede do kamení,
I vytrhne kopí z kamení Křištof,
A zmrští na zem tři Švédy poslední!

Bohdanka.

Ó válko nešťastná!

Jaromír.

Upokoj se, milenko!
Pomni, že, co podnikáme, káže svatá
Povinnost!

Bohdanka.

I když neprospěje — také?

Jaromír.

Také! — Vůli člověka soudí Bůh,
 Neboť člověka jest vůle.
 Čin od tisíc závisí okolností,
 Následek také není vždycky jeho syn;
 Tent' bývá i vůli, i činu časem
 Z cela odrodný; a ten, ten soudí —
 Ó. křivě často, křivě, — člověk!

(Závora vystoupí nepozorován.)

Co z boje pojit může — to ví bůh,
 Náš zrak nestačí do budoucnosti!
 Však necht'! — mi chtěli národ uhájit;
 Padnem-li bez vítězství — také necht'!
 Přec na nás žádná hana nepadne!
 Pravnukové se dočtou v letopisích
 Při tisícím šestistém čtyřycátém
 Osmém roce: „Co koliv může člověk
 Podniknouti, podnikli Pražané,
 Povinnosti všecku obět nesouc.“ —
 Když, však to dobře známo tobě,
 Když v Thermopylských úžinách
 Král spartanský, Leonidas rekovný,
 S hrstičkou jinochů vlastimilých
 Tisícere hrůze perské se postavil,
 Tu on, i každý jinoch věděl,
 Že neodolá těm perským návalům;
 Tu každý věděl z nich, že ta úžina
 Jest hrobem neodkladným pro něho; —
 Však ten hrob svůj si lakedémonska mládež
 Strašně vystlala, a dvacet tisíc Peršanů
 Vzala sebou do věčné mrákovy.

Na svém krbu raději člověk umře,

Než by ho pustil volně cizinci.

(Políbí ji na čelo.)

Jdi, má panenko, na svou komnatu,

A nedbej na svět, a na jeho svár.

Já opět k tobě přijdu, možná-li —

Jdi, jdi, mé srdce jediné! —

(Dovede ji v levo, chtěje prostředními dveřmi vyjít, setká se se Závorou a s jakousi bázlívou šetrností chtěje mu vyhnouti.)

Pozdrav vás Bůh!

Výstup šestý.

Závora. — Jaromír.

Závora.

Jaromíre, ty se mi vyhýbáš?

Jaromír (bolestně).

Nikoliv! —

Mne bolí srdce, že vás více — hledat

Nemohu! —

Závora.

A mne, že — s Bohem, Jaromíre!

O nejdražší poklad jsi mne připravil,

A nic, nic tou zrátou nevyzískal!

Jaromír.

Já vám nerozumím! —

Závora (bolestně).

Jdi s Bohem! s Bohem jdi!

Skoč do Vltavy! strhni s sebou — jdi — jdi!!

Jaromír.

O! trochu vám přece rozumím!

Závora.

Já měl vlast — a dvě děti — a všechno, všechno
Ztratil jsem!

Jaromír.

Já vám přec rozumím!

Závora.

Tvá mysl odvážná do hrobu tě svede.
Ty jinak jednat nemůžeš, tak pravíš,
A přece nevybudeš jenom — smrt!

(Otevře skříň.)

Jaromíre, vlast nám zahynula,
Z mrtvých není více pro ni vstání;
Každé podružství je podružství;
Řetěz zlatý mačká nohu vězného
Jako pouto železné!
Co tudy uchováno, nastrádáno,
To pro mne, pro tebe, pro Bohdanku,
I Radostu, i pro více přátel stačuje.
Vlasti nemáme; jí více nedobudem,
Pojď, hledejme sobě novou vlast!

Jaromír.

Závoro! —

Závora.

Mnoho šlechetných duší
Učinilo, co my učiníme! Zde více
Nedobudem vlasti! nikdy víc!

Jaromíre, pojď! — Chceš nésti švédská pouta?
 Chceš se na cestování dívat traplivě,
 Co neomylně do hrobu vlast vede?
 Pojď, tak zachováš mi děti dvou!

Jaromír.

Teď ne! teď ne! — Když v největší nouzi jest,
 Opustit ji — opustit — Závoro! — otče —
 Závoro! — vy pomatete rozum můj!

Závora.

Zachovej mi děti dvou —

Jaromír (zoufanlivou bolestí).

Teď — nemohu!

Závora.

Mladíku krátkozraký, slyš!
 Kdyby co síla lidská platná byla
 V tomto namáhání o vykoupení,
 Mníš, že Závora byl by poslední,
 Jenž by se k spáse vlasti obětoval? —
 I na mém srdci pálí její záhuba!
 Co mysl mámí tvou, ona možnost
 Vyniknouti z kovaných řetězů,
 Ta mámila klamně srdce mé!
 Tu vidíš vlasy šedivé, nezbělely
 Stářím — vnitřní bolesti sšedivěly.
 Má nejmilejší myšlénka byla vlast!
 Její spása, spása duše mé!
 Proto strádal jsem a ukládal,
 Bych nejen silou svou a myslí,
 Nýbrž i zbožím někdy byl nápomocen.
 Marné všecko. — V cizích zemích mnoho bratří

Našich; Amerika jich mnoho přijala,
 Nový povstane Husinec,
 Nové Poděbrady vzniknou!
 Do sprostné osady se usadíme,
 Tichý domácí život povedem.
 Tam nás do chrámu štváti nebudou,
 Neobsadí partisana dvěře,
 Tam Boha s čistým srdcem, poklidným
 Chválit budem a velebit —
 Jaromíre! slyš Závora, otce svého,
 Slyš otce Bohdanky, drahé milky své!

Jaromír.

Já slyším jeho hlas; do něho se ozývá
 Vlast! — Jaký boj uvalils, nebeský otče,
 Na toto mladé srdce! —
 Jak se má mysl z něho vymotá?

Výstup sedmý.

Radosta. — Předešli.

Radosta

(podá Závorovi list; k Jaromíru).

Jak vypadáte? — Popatřte předce na mne!

Jaromír

(jí mlče podá ruku).

Závora

(přečta, s potahem na Jaromíra).

To se týká každého — mne jen snad ne!

Radosta.

Tedy i já to mohu číst! (Čte:)
 „Vlastenci! Vaše zachování žádá,
 Byste, čím můžete, mimo silou,
 Přispěli; zbožím, penězi. —
 Co dáte, jen sobě dáte, sobě uložíte!
 Jak posud jste činili, činite opět;
 Zachovejte králi svoji víru,
 Zachovejte mysli stálost!
 Váš měšťanosta Turek.“ —

(Jaromír hledí na Závora, Závora na něho.)

Vlastenci? — Tak jsou vlastenky vyjmuty? —

Závora (víc do sebe).

Bohdanka — Radosta — Jaromír — a já —
 A vlast! — pět nás! — Radosto, slyšíš,
 Pátý díl mého jmění všeho
 Odešli do radnice — a to brzo!

Jaromír.

Ó vy jste přec můj otec Závora!

Závora.

Já se sdělím o všechno! — Potáhneš se mnou?

Jaromír.

Až odsud povějí švédské praporce,
 Zeptejte se mne, milý otče, opět! (Odkvapí.)

Radosta

(odcházejíc sjímá řetěz zlatý s krku).

I nechci býti také poslední!

Závora.

Srdce! srdce! nerozbí mi prsa!

www.librovcl.com.cn
Výstup osmý.

Stromoví; nedaleko vidět Vítkov nebo Žižkov, na jehož vrcholu Švédové. Pražanů poslední stanoviště. Myslivec z pluku Mitrovic stojí na stráži ztracené, za chvíli vystoupí:

Mitrovic. — Levenhielm. — Besenkiel.

Levenhielm.

Ještě jednou vám svou vděčnost opětuju,
 Která nikdy neuhasne v srdci mém!
 O velkém národu v mých prsou
 Pamět zůstane, jenž v nepříteli svém
 Ctil člověka a člověčenství!

Mitrovic.

Čiňte též! — Odsud vidíte Švédů dost:
 Několik set kroků jejich tábor rozlehlý.
 Jděte s Bohem! — Co tu ve vůkolí tomto
 Celém jste viděl, to zjevit můžete.
 Na naše činy se může dívat slunce,
 Proto jste byl veden okem nezavřeným!

Levenhielm.

Já viděl mnoho, cítil jsem však mnohem víc.

Besenkiel.

Nepovrhněte rukou Švédy starého!

(Odejdou.)

Mitrovic

(za nima hledí, obrátě se stranou).

Rozstupte se do stromoví! — Od levé
 Nějaká se mihá příšera! To není

Ani Švéda — ani Čech — ba ani — to ví —

Hm! podivný pták to, neznámý!

(Ustoupí do stromů.)

Ottovald

(černého, divokého vzhledu, levá jeho raněná).

Žebráku, potuluj se po světě bez přestání!

Ten sysel a ten krtek má svou skulinu;

Tvé přístřeší je — oblak! — tvá potrava —

Je žluč! — Ha! pomsta ať ji doplní, dovrší! —

Na zdory se mi lesknete — na zdory,

Vy hrdé báně — mně žebračku k posměchu;

Dolů s vámi, do prachu s vámi!

Dolů na to pokolení hadí, co se jenom

Lidským přezdívá! —

Rozdrtit kdybych vás mohl, vy věže pyšné,

A na ně metat, co vás stavěli,

Nebo zapálit vás okem nad ještěřčími

Hlavami, by se smažily popelem! —

Jenom všemohoucnost na okamžení! —

Zatrásl bych světy do směsice černé,

Rád bych pak se sám do ní pochoval!

Mitrovic.

Aj! tyť máš zbožné žádosti! —

Z jaké jsi se vykutil šeredné peleše?

Ký ďábel plet tvou mozkovici?

Ottovald.

Hade, ustup! rozdrtím tě v nivec!

Ó kdyby tak v tobě celé člověčstvo,

Celá stvořenost kdyby byla v tobě

Stvořena, abych tak všechno jedním

Rázem, jednou ranou zničil:
 Pak by mi volno, volno bylo!

Mitrovic.

Nech toho hada — uštknul by tě!

(Jeden z myslivců naň založí.)

Nechte ho! — nenlí škoda rány!

Kdo jsi? — Švéda nejsi — a Čech? — takových

Pokladů drahých by sobě z těžka

Vychovala země česká! —

Což nepřeješ tomu městu ubohému,

Že na ně ve všech jeho trampotách

Slunečná zář pozasvitne?

Ottovald.

Oheň na ně! síru na ně dušnou!

I na tebe!

Mitrovic.

Jaké štěstí, že Belzebub,

Jaký tys, je malomocný!

Ottovald.

Ó kdybych věděl jen, jak se jim odměnit!

Jak? — I kdybych ještě troje vojsko

Švédů na ně uved! — kdybych —

Mitrovic.

Kdo koliv jsi, pohled tvůj je zrada,

A slova tvá jsou slova přelud pekelných!

Ottovald.

Kdybych věděl, že tě otrávím slovem,

Že tady přede mnou se sviješ do prachu:

Řek' bych ti, hrdouši, že lito mi,
 Ó lito pekelné, že jsem Švéda sbory
 Přes most nepřevd také na Staré město!

Mitrovic (užasna).

Jak — ty jsi? — —

Ottovald.

Třepetej se, chřostale!
 Mé kroky vedly Švéda do zdí pražských,
 Tam skrz rozsedlinu v hradbách strahovských!
 Ta pravice skolila strážné u brány,
 Ta rozvírala bránu švédským vojínům!

Mitrovic.

S tím vyznáním jdi, čerte, do pekel! —

(Chtěje mu rozkolit hlavu, zarazí.)

Ne! nikoliv! — to by bylo dobrodiní
 Pro tebe snad! — Nikoliv! —
 Světem blud' co přišera,
 Nepřijmi tě chýše hostinná pod střechem!
 Na srdci tvém žer pomsta,
 Pomsta nenasyčená!
 A burcuj tě, kdyby spánek
 Na víčka přišel tvá,
 Burcuj tě svědomí strašlivé!
 Nad tvým zoufáním nesmiluj,
 Nesmiluj se, smrti,
 Bys dlouho — dlouho —
 Syn vyvržený z člověčenstva,
 V bídách, ve strasti
 Toulal se životem mnohotrapným!
 Ty jsi zradil národ, národ sklíčený! —

Hu! u tebe mne hrůza pojímá!
 Kde stojíš, tráva neporoste,
 Kam dychneš, život vyhyne! —
 Ó pojdte, obranci naší vlasti,
 Mráz pochází již oudy mé
 Dechem jeho jedovatým!
 Ó kým peklo dlouho na tě zapomene!! —
 (Odejdou.)

Ottovald.

Ó! zedmi se, červíku zlolajný! —
 Dokud tato pravice v rekovné síle,
 V síle mladé, v síle mužné
 Tvou hlavu chránila, ty trůnovládny!
 Dokud prsa jako z ocele
 Ranám měřeným tobě se nastavila:
 Tu Ottovald byl statným plukovníkem,
 A kde mysl a síla desaterá
 Nestačila — ha! tu bylo Ottovalda! —
 Co teď jsem za něho ochromnul,
 Co ruka nemá tu ráznou ránu,
 Pro něho jsouc raněna —
 Tu prý mohu v bázni boží
 Odpočinout a oddechnout na svadlých
 Listech bobku vítězného!
 Ha! na tebe! — na tebe — na vás! —
 A co jsem měl, to Švéda poplenil!
 Necht! — z čehož mi Švéda povděčen? —
 Za něho jsem nezhodil nikdy život svůj.
 Ale Ferdinand! — pro něho jsem vše podstoupil!
 Tu pro něho ožebračen, obloupen —
 Chci zase vstoupit pro něho do pluku

A on — on — pohrd starým vojákem.
Ó kdyby tu tak stál — stál přede mnou —
Muž proti muži! — ale tak — k němu
Nedorazí zloba má!
Pomstu naň! — Ty země česká,
Tys všech jeho korun oslavou,
Tys mu nejdraž zakoupený diamant!
Já ti tu korunu zrádou vyrvu —
A zahodím ji na Švédy.
(Odkvapí.)

Konec třetího jednání.

~~~~~

ČTVRTÉ JEDNÁNÍ.

U Nové brány náměstí.

Výstup první.

Obitecký. — Turek. — Plachý. — Jaromír.

Turek.

Čehož jsme se obávali, stalo se!
Do tří sloupů, jak slavný hrabě
Koloredo se dověděl mi oznámil,
Karel Gustav své šikuje vojsko.
A jako proudy vírové,
Jenž skálu věkostálou vyvrátí,
Záhuby šíř a dál nesouce:
Tak na tento díl města nového
Mezi novou a koňskou branou přiteče
V outoku strašlivém;
Když v tom čase střelbou hrubou
Z hradu a od svátého Vavřince
Königsmark záhubivý v zádech nám
Zapálí město liduprázdné! —
Však kde nejhůř, Bůh je na blízku!
A protož vězte, že Florian Cremora,

Vážný zdarazdský pastýř,
 A s ním ozdoba staroboleslavská,
 Probošt Roder, ozbrojili duchovenstvo!

Obítecký.

Tak mnoho zlého, a přece trochu dobra!
 Za to však ona krušná se tvrdí novina,
 Že Buchheim u Budějovic od Švédů,
 I se všim, co s ním bylo, zajat jest!

Plachý.

Ó! to byl velký muž! — velká ztráta nám!

Jaromír.

Tak klesneme jeden po druhém! —
 Kdo to spěchá? — To je pán z Mitrovic,
 Důkladné to jistě, co on nese!

Mitrovic (k Turkovi).

To vám mám odevzdat, a to Plachému,
 A dobrou naději, že pomoc brzo přijde.

Jaromír.

Už bude snad pozdě! — Že váhají!
 Pomoc nejlepší jest a zůstane,
 Již sobě člověk nese sám! —
 Zde každé okamžení stojí mnoho životů!

Turek a Plachý (rozpečetivše).

Od císaře! — od pána krále našeho! —

Turek.

Ať se to hlásá po Praze! — on nám milostiv,
 On na nás, na Čechy v nouzi nezapomněl!
 On uznává, co mužně podnikáme!

On ví, co Čechové jsou a co mohou! —
 A že — ~~to obzoro~~ tím mezi občany!
 Já rád bych letěl s tím listem,
 Má slabá kolena se chvějí.

Jaromír.

Ó raději tolik mužů, co slov,
 A více skutků nežli slibů!

Plachý (čte).

„Ozdoba mužů jest láska vlastenecká,
 Nejvyšší slávy dojde vlastenec!
 Vy jste si mužně počínali, hájíte,
 Co svatého a milého jest člověku.
 Vaše činy ověncí nesmrtelnost,
 A hlásati je bude potomkům!
 A jakož k boji vítěznému
 Jste zapálili srdce Pražanům:
 Tak v pověku duše potomků
 Pomněním na vás se zanítí,
 A konat bude činy podobné.
 Vám, vy lvové mladí! dochováme
 Milost svou a pamět svou.
 Hajte, hajte naší vlasti,
 Hajte perlu mou nejdražší,
 A co otec dítkám svým
 Vám po všechny časy bude otcem!“

Všichni.

Zdráv buď, králi náš!!

Plachý (k Jaromíru).

Zvěstujte tu zprávu našim mládečům!

www.libervox.org **Výstup druhý.**

Švédský poručík. — Předešli.

Mitrovic

(zahlídna švédského poručíka se Závorou, jde mu vstříc).

Tu najdete vůdce pražské pohromadě!

Švédský poručík.

Jak? tento kněz — a ten měšťan —

Tento starec s šedivými vlasy —

A ten mladík, co tu odcházel —

To jsou —?

Mitrovic.

Ano, to jsou vůdcové! —

Páni drazí! — tudy ten pán dobrý

Nechce věřit, že vidí vůdce Pražan

Pohromadě! — jako by v kabátě,

Jako by pod vejločky, a nebo

V přílbici jen seděla duše rekovná!

Vás také pozdravuje Koloredo náš

A toho pána odesílá k vám,

Abyste mu dali odpověď, jenom

Krátkou, na jeho krátký důtaz:

„Zdali se Švédům vzdáte míníte?

Vzdáte na milost?“ — Onť vás svého přátelství

A svého setrvání ujišťuje,

A s vámi, doufá, s vámi jest

Stejného mínění! — Pane, ohlaste,

Jaké vaše slovo!

Švédský poručík.

Karel Gustav, vojvoda a vůdce
 Nejvyšší paní mé, královny švédské,
 Slitovav se nad vámi
 A nad vaším slavným, starým městem,
 Nechtě mečem a ohněm záhubu
 Na vás uváděti neodvratnou,
 Nechtě víc prolévati krve,
 Dosti už prolité,
 Na milost vás přijímá,
 Když odložíte zbraň a Prahu slavnou
 A s ní království české mu odevzdáte! —

Mitrovic.

Když nechce krve prolévat: nu s Bohem!
 Ať odtáhne, a my ho požehnáme!

Švédský poručík (k Plachému).

Vy jste vysoký dost; vystupte trochu,
 Popatřte na zástupy bojovné!
 Jak přival strašlivý, ve třech proudech
 Voj se na vaše zdi požene!
 Co nastavíte jeho síle ohromné
 Za hráze a za hradby?

Všickni.

Svoje životy!!

Švédský poručík

(usměvavě, však bez opovržení).

To kamínky

Do proudů hltavých!

Mitrovic.

O! na těch kamínkách se mnohá švédská
Hlava rozrazila, a mnohý na nich
Klopejtal až do hrobu!

Plachý.

Dostal jste odpověď od vele vůdce,
Pana hraběte Koloreda?

Švédský poručík.

On mne na vás poukázal!
Však než ji dáte, dovolte, abych
S vámi, voják zkušený, promluvil!

Mitrovic.

Mluvte!

Švédský poručík.

Víte, že mladá krev je ctižádostivá,
A ctižádost že oči zaslepuje,
Zřítelníci jen tolik světla dopřeje,
By k svému záměru zřela neustále,
Jen vítězoslávu za poslední majíc oučel.
Jen Prahy dobytí namahavé
Vidí vojvoda Karel Gustav před sebou.
To dosáhnouti chce, to prý také musí,
I nechť by všechném vám Pražanům
Praha měla býti hrobem jedním.
To město, třeba v sutinách,
Musí prý mu padnout do ruky!

Mitrovic.

Děj se vůle boží! — Tak aspoň pospolu,
Co jsme za živobytí nemohli,

Sjednoci budem v prachu, v popelu!
 Toť myslím jedno jest: zdaliž hřímání
 Děla mne dohouká do hrobu,
 Nebo jestli mne na cestě poslední
 Hrana doprovází zvonová.
 Bez toho na těchto věžích strmicích
 Míň zvonů najdete, než myslíte;
 Prvé slité k svolávání na modlitby
 Slouží za zbraň k našemu zachování!

Plachý.

Jděte s Bohem! — Řekněte vojvodovi:
 Ať, chce-li, nechá Čecha pokojem,
 Kterýž mu nic zlého, jak živ, neučinil!
 Mnoho, mnoho trpkostí jsme zažili,
 To poslední, co k hrobu vede,
 I místo poslední nebude nejtrpčí! —
 Jen na hrobech — ano na hrobu našem,
 Na zříceninách toho města děsivých
 Necht si vojvoda Karel Gustav žádoucí
 Věnc vítězoslávy marné
 Kol čela ovine!

Švédský poručík.

To vaše odpověď?

Plachý.

To má, to těchto mužů šlechetných,
 To všech Pražanů odpověď! —
 (Švédský poručík odejde.)

www.libtool Vystup třetí.

Předešlí samotní.

Plachý.

Šlechtní mužové! Tu dnes pohromadě
 Stojíme, a snad — naposledy stojíme!
 I možná dost, že snad již příští
 Hodina nad osudem některého z nás
 Rozhodne! — Já ku všemu hotov jsem!
 Třeba jsem již neviděl nad vykoupenou
 Prahou slunce vycházet oblažné,
 A nemísil v radostné hlaholení vítězné
 Hlas svůj plesající!
 Necht! Já rád předstoupím před trůn veleby,
 Jen když s hůry světlosvětlé
 Mně nebes Pánem přáno bude
 Na Prahu mou dohlídat oblaženou.
 Vy jako já cítíte! —
 Památku tomu z nás od pozůstalých,
 Jemuž byl osud veliký, osud krásný,
 Buď na bojišti, i buď v pokoji
 Za vlast svou obětovat život svůj!
 (Za ruce se drží vespolek.)

Obitecký.

Buď zdráva, Praho! — i vy lesklé báně!
 Tu klopotá, že můj mi dojde čas!
 I staň se, staniž vůle Páně,
 Odkud jsem přišel, půjdu zas!
 Ó jdu rád! rád! — touha srdce mého

Splní se — má duše okřívá,
 A radosti přežádané požívá,
 Že umru ke cti pronárodu svého! —
 Dědictví svaté vojevody Václava
 Na věky, ó! na věky budiž zdrávo!
 A ty podrtěná národová slávo
 Vstaň z hrobů našich, obdrž staré právo,
 Kde pramení se Labe, Vltava!
 Já držmat jdu, to bude pěkné snění:
 Svoboda mne ukolíbá dobytá,
 A na mé chladné lůžko světítá
 Zář nebes vyleje oblažení!
 Nechcít, aby na mém lůžku plakali!
 Jedinou mám prosbu: Ó, ať řeknou,
 Když se jinochové k hrobce přivalí,
 A když na ni v tiché době skleknou:
 Obitecký v této strašné seči
 Zbarvil opět leskot na svém meči!
 Hajce vlasti anjelové volali!
 (Slyšeti ránu; Obitecký vytasí meč.)
 Jdu! jdu! má je to krásná hrana! —

Student (spěšně).

Sloupy Švédů se k městu pohybují!

Všichni.

S Bohem do boje! —

(Velký hřmot a střelba.)

Plachý

(zahlídna Závoru, k němu bolestně).

A vy? —

Závora

(jednu ruku v ruce Plachého, druhou na čele).

Já povedu ve městě pořádek!

Plachý.

Vy jste přec náš milý Závora!

(Všickni se rozejdou.)

V ý s t u p   č t v r t ý .

Příbytek u Závory.

Radosta na jedné, na druhé straně klečí Bohdanka.

(Hučení střelby a zvonů.)

Radosta.

Tys mocný! kyneš-li. světy spadnou,
 Dychneš-li — světy se postavějí;
 Zamračíš-li se, tvory v nivec schřádnou,
 V milostném vzhledu tvém zbujařejí!
 Tvou vůlí doubrava k nebi sahá,
 Tvou vůlí yzop po zemi se vleče,
 Tvou vůlí vyroní se slza blahá,
 Tvou vůlí bol ze srdce poteče!
 Tvou vůlí bor se k zemi sklání,
 Tvou vůlí světostará skála zdrtí,
 Kyneš-li, aj! tu všemu z mrtvých vstání;
 Kyneš-li, život kvapí k smrti! — —
 Ó dost nás trestals, Pane na výsosti,
 Ve svém svatém, spravedlivém hněvu,
 Pohlédni dolů okem milostnosti,
 A smilováním uděl poodlevu!
 Kalich hořkosti jsme dlouho — dlouho pili,

Malá krůpěj nám v něm ještě zbyla;
 Pane, jež světy velebí a velebily,
 Nechtěj, by i ta poslední od nás pita byla! —
 Není svízle, není bolů, není rány,
 Již by byl nepocítil národ umořený;
 Svátosti jeho jsou rozedrány,
 Na prahu hrobu stojí opuštěný!
 Života jiskra jen mu ještě zbyla,
 Nástin svobody zbyl mu drahocenné,
 Tu jiskru nasazuje, by se uchránila
 Třetina svobody k hrobu dovlečené!
 Nedej té jiskře uhasnouti, Pane!
 Rozži ji k záři dechem všemohoucím;
 Ke cti tvé ona vzhůru pozaplane,
 Světlo spásné národům trnoucím!
 Nalej sílu pažím klesajícím,
 Hajímeť čest — ta — ta jen už naše jmění!
 Pokyň dolů našim bojujícím,
 A budeť jejich čestné zvítězení! —

Bohdanka.

Radosto!

Radosta.

Nesáhli jsme zvolně k ostří meče —

Bohdanka.

Radosto! slyš mě, Radosto! já zahynu!
 Já se modlit nemohu! má duše trne!
 Má modlitba jsou slova pomatená,
 Bůh je nevyslyší! ó! modli se se mnou!

Radosta.

On slyší broučka hlas

Jako bitvy hřímání!

On slyší povzdechy duše tvé

Jako mé volání! — —

Zmuž se, má děvenko! — To velká doba!

Strašlivé se losy metají.

Bohdanka.

Proto! —

Radosta.

Každý blesk nezapálí!

Poklekní vedle mne; otcovu

Modlitbu s tebou pomodlím se; poklekní!

(Závora vystoupí, od nich neviděn; také poklekně.)

Ty láska věčná!

I když tresceš,

Jsi láska věčná!

Pramene blaženosti!

Krátkozraký člověk

Nedohlíd na zdroj tvůj!

Kdo cesty moudrosti tvé

Ještě nakročil? —

Co soudíš, moudré jest!

Ó! jen posilň duši

Člověka slabou

By nesla soudy tvé

Se srdcem oddaným! —

Co spojuješ a loučíš,

Moudré jest!

I když rozlučuješ

Spřízněné duše,

Co byly ve světě jedna,

Jedna duše a jeden život —

Svedeš je u veleby tránu
~~A spojíš je v jednu duši! —~~

Bohdanka

(s celou důvěrou).

Spojíš je v jednu duši! —

Výstup pátý.

Závora. — Předešlé.

Závora.

Amen!

Bohdanka

(mu letí na prsa).

Ach! otče můj!

Závora.

Drahé dítě mé!

Radosta.

Jak vypadáte? —

Bohdanka.

Kde jest Jaromír?

Závora.

Tam v bitvě strašlivé!

Bohdanka.

Otče! otče můj!

Závora.

Netrň, mé holoubátko polekané;
 Co ti mám říci, bych tě upokojil?

(K nebi:)

Spřízněné duše,
 Co byly ve světě jedna,
 Jedna duše a jeden život,
 Svedeš je u veleby trůnu
 A spojíš je v jednu duši! —
 Tak volám za tvou matkou; volej se mnou! —

(Ticho.)

Bohdanka.

V jednu duši! (Jako by procitla:)
 Viděl jste Jaromíra? —

Závora.

Já v bitvě nebyl!
 U Betlemu zapálila koule švédská dům,
 Tam jsem ved' s hrstkou malou židů,
 Jimž chvála buď za jejich účinnost,
 Těžké hašení. Ti ubozí vyvrátili
 Předsudek starý, že jsou bojácní!
 Já neviděl lid odvážnější jako ten.
 Ledva všecko strháme,
 Opět nový na blízku oheň vyniká;
 I vylezu ku střeše, zjímající se,
 A odtamtud vidím na hradby.
 Jaromírův prapor vál se ve větru,
 Jeho jsem, ač žádostiv, přece nepoznal.
 V tom praskne střecha, raní mne,
 A oděv chytá na mém těle ztahaném!

Bohdanka.

Jste tuze raněn! — bolí vás rána?

Závora.

Srdce bolí mne, a proto tu bolest
Necítím bolesti těla svého!

(Zatím mu Bohdanka setřela chmour s obličeje, a on jiný kabát
oblékl.)

V stavení, myslím, byste nezůstaly,
Raději vstoupily do zahrady.

Bohdanka

(která blíže okna stála).

Ó! —

Závora a Radosta (k oknu).

Co je? — Ubohý starce Obitecký.

Závora.

Ty šlechtná duše! sotva jde!

Jablonský (spěšně).

U vás, pod širým nebem zůstat chce!

Závora.

Pojďme tedy k němu do zahrady! —

(Všickni odejdou.)

V ý s t u p š e s t ý.

Zahrada Závorova.

Obitecký veden od Mitrovice a Netolického.

Obitecký.

Mně není tak zle, věřte mi!

Má rána nepálí — chladí ale, chladí! —

Nohy mi přec trochu klesají.

Mitrovic.

Setřte se! nemluvte! lékař tu bude hned!

Obíteký (usmívavě).

Lékař? Ano brzo bude tu, to vím!
 Ano! on — i třeba má rána pálila,
 On ji brzo uchladí! — to vím, to vím!
 A ničehož jsem také nežádal,
 A — já se toho lékaře nebojím.
 Ač ruka jeho jest co led studená;
 On uhojí i těla i duše všechny
 Bolné rány! —

Mitrovic.

Do boje musím nazpět —
 (Bohdanka s Závorou a Radostou přichází.)
 Vám, drahé duše, ho odevzdávám,
 A věru třeba není, abych jednoho
 Slova ztratil, neboť u vás jest!

Bohdánka a Radosta.

Ubohý starečku!

Obíteký.

Vy dobré děti mé!

Radosta.

Položte si na mne hlavu drahou!

Obíteký.

Já neměl dcery! — Na prahu života
 Nebe přálo mi dcer dvou!

Bohdanka.

Viděl jste Jaromíra?

Obítecký.

www.libtool.com.cn
 Ó ten jinoch hrdinný!
 Jeho chrání anjel lásky tvé a vlasti!
 (Bohdanka mu ruce celuje.)

Mitrovic.

Nechte mne to drahé, moudré čelo zlíbat —

Netolický.

Ó vložte na mne ruku svoji, a požeh —

Obítecký.

Jako byste se ode mne loučit chtěli! — —
 Můj lékař blíží se! — —
 Smrt dobrému jest anjel s nebes výše
 Od všemocného Pána poslaný,
 Tentž uvádí ho do světlosvětlé říše,
 Kde ničím, ničím nebude sklamaný;
 On blíží se v tichém — volném kroku
 A ruku zvolenému podává,
 A zhasínaje světlo světa v oku —
 Pochodeň mu s nebes světél zavdává! —
 Dej mi ji jen! dej, posle boží!
 Rád po ní sahám, jak dnes po svém meči;
 Blýskalť se v rukou, ve vlastihajné seči,
 Tu mohu zdřímat na svém úzkém loži!

Jablonský.

Chvála Bohu! Švéda poražen — nazpět
 Do svého táhne kvapně táboru!

Všickni.

Chvála Bohu! Chvála Hospodinu!

Obitecký.

www.diluv.cz
 Buď zdráva, Praho! buď zdráva, vlasti má! —

Já vidím — nové — vlasti —

(Skonal; ulomenou se stromu větvíčku spojila Radosta do věnce,
 a ověncí jí hlavu jeho.)

Radosta.

Jdi! jdi, starečku! k Otci našemu,
 On přivítá tě mile do sborů plesných,
 Do sborů, velebicích jeho jméno svaté!
 Posilněme se, posilněme se zde
 Ku pouti hoříplné! —
 Bohdanko! vidělas ho umírat?
 Ráda umírat pro svou vlast? —
 Dotkni se těla jeho — dotkni se —

(Vloží ruku Bohdanciinu naň.)

A když ti popřán není skutek takový, —
 Ku snášení vůle osudné,
 Načerpej síly z jeho odchodu!

Bohdanka.

Ó Radosto! jak se to s námi skončí!

Radosta.

Nemáš síly dosti popatřit do hrobu? —

Bohdanka.

Ó mám! — ó mám! — jenom s ním! —
 On nejde a je po boji!

(Na Obiteckého:)

Proč já jsem místo tebe neumřela?
 Tam bych ho ráda byla čekala,
 A vítala mu s palmou vítěznou!

Závora.

~~Chceš. mne tu. zůstat~~ a Radostu?

Bohdanka

(k němu přítulena).

Vy snesete života těžké břemeno;
Já bez něho — bych jenom klesala!

Závora (více do sebe).

Jeť člověku těžko sám a sám tu stát,
V tom šířím světa obvodu!
Člověk sám a sám, bez duše spřízněné,
I v lidnatém okolí je jako na poušti! —
Duše duši hledá! —

Kdo jí nenajde, ubohý! zůstane
Sirotkem po všecken čas života!
Ano i snad v nebesích sám zůstane! —

A komu popřáno duši tak spřízněnou
Najít? málo — málo komu!
A když najde ji, najde v blahostné době,
V době dané od Boha laskavého,
A počne se v ní kochati, v nebi svém,
V nebi jemu otevřeném:

Zamračí se nad osudem jeho,
Duha pokoje a míru vzešlého
Prchá před přívalem deštovým,
A jeho nebe se stáplí v slzách traplivých! —
Jak to rozvažuje — stane rozum můj.
A nezbývá ničehož, než volat v důvěře:
Co soudíš, Pane!
Moudré jest! —

www.libtool.org Výstup sedmý.

Plachý (k němuž se všickni hrnou, raněný, bledý), *mnoho studentů* (s ním). *Předešli.*

Plachý.

Chvála Hospodinu! —

Závora.

Ušloť vám mnoho krve?

Plachý.

Nevím, kdy jsem byl raněn!

Bohdanka.

A Jaromír? — Jaromír mi nejde víc!

Plachý.

On řádá, čeho potřeba, a brzo bude tu!

(K Radostě, jenž rozvázala rameno raněné.)

Vy jste ženská v pravém, ve smyslu nejvyšším!

Ctnosti pokolení vašeho

Ve vašem srdci stany rozbily!

Bohdanka

(ukazujíc na Obiteckého).

Viděl jste již?

Plachý.

On se těšil na smrt,

A nebes Pán vyslyšel prosbu jeho.

Odpočívej, drahý vlastenče, v pokoji!

Ve velikém, krásném boji

Obětovals duši svou!

Kdo jste jeho skráně stříbrné
 Ovil jednoduchým věncem zásluhy?
 To vy, Radosto, vy jste to učinila! —
 A ty náš milý starečku!
 Dovol mi, bych tvým čelem posvěcený
 Věncem tobě sňal! — Ty máš již
 Věncem jiný, věncem věčné slávy.
 Bohdanko! Bohdanko! dítě tesklivé,
 Tu přijmi věncem dotýkaný,
 A oviň ho — ježž to zasloužil —
 Oviň ho svému —

Výstup osmý.

Jaromír (s praporem švédakým). *Předešli.*

Bohdanka.

Ó můj! ó můj Jaromíre!

Jaromír.

Drahá dušinko!

(Závorovi ruku podáváje.)

To bylo horko, milý otče!

Závora.

Viděl jsem!

Plachý.

Tak mu ho sama vlož na čelo hrdinné.

Od tebe ho přijme nejraděj, Bohdanko!

Bohdanka.

On ti to přiřknul — taks ho zasloužil! —

Já ti ho dát chci — mně se ruce třesou;

Ó nechť by to byl věnec pokoje!
 Dokud (palmu tobě nepodám,
 Dokud meč vojína po boku tvém vidím:
 Nepřestane trnout duše má,
 Nepřestane má se ruka třásti!
 Ten věnec vítězný může býti —
 (dadouc mu ho na hlavu, k otci se vine)
 Věncem na — máry! —

Jaromír

(věnec spěšně s hlavy snímaje).

Bohdanko! neprchej z mého objetí!
 Bůh lásky sílil mne, zachránil mne! —
 Ten věnec nepřisluší mně, vem ho zase,
 Ozdob jím čelo mistra našeho,
 Jenž moudrostí a udatností svou vynikl
 Nade všechny v tomto tuhém boji!

Radosta.

Onť naše oslava jest a ozdoba;
 Z naší ho přijmi ruky, otče velebný!

Plachý.

Ten věnec zdobil Obiteckého,
 Nechť ho doprovází do hrobu!
 (Vloží ho na hlavu Obiteckého.)

Jaromír.

Víte, jakým způsobem a v okamžení
 Jakém ruka mistra jest raněna?

Plachý.

Jaromíre! —

Jaromír.

Znáje sílu tohoto starečka
Vadnoucí, hleděl blíže u něho býti —

Plachý.

Slyšeli jste o prámu, který se skácel,
A na kterém mladý švédský poručík —

Jaromír.

Tu Švédů val se řítí na starce,
Leskot oděvu a zbraně ho vyznačil —

Plachý.

Pojďme se ochladit —

Jaromír.

Rozkolena má býti
Hlava starcova; přiskočí mistr ouzkostně,
A ruku svou levou — pravou háje se —

Plachý.

Kdo tento dobyl švédský praporec? —

Jaromír.

I pojďme! také bych prsa ovlažil!

Radosta.

Ó vy jste, mužové, národu okrasa! —
Pojďte, pojďte, páni rozmilí,
Byste po práci veliké se sílili
(Odvádí Plachého, druzí za nimi.)

Plachý (k Jaromíru).

Zeď se spravuje? — stráže rozděleny?

Jaromír.
www.libtool.com.cn

To vše sám Koloredo s Contym hotovil,
 Svá vojska vztáhna blíže nové brány.
 Od Vltavy všudy dobrá zpráva —

Plachý.

S Bohem! (Všickni odejdou až na Jaromíra.)

Výstup devátý.

Jaromír a Bohdanka.

Jaromír

(prapor vezma do ruky).

Pod praporem byls vychován,
 Prapor býval svědkem činů tvých mužných!
 I zdřímej pod ním starý hrdino!

Bohdanka.

(která se zatím vrátila s číší vína).

Okřejte! —

Jaromír (s ní se posadí).

Pojď sem, Bohdanko, pojď!
 U tebe si poshovím, dokud popřáno.
 Pomélas mnoho strachu! — Bůh mne zastával!
 A když sám jsem se měl za ztraceného
 A síla mně umdlévala: tvá přítomnost
 Mně srdce a síly dodala!

Bohdanka.

Ó kdyby již Švédů tábor byl pryč!

Jaromír.

I stane se! — nás malá hrstka
Velké síle mocně zdorovala! —
To jsou ti junáci! — Kdybych rozhodnout
Měl, kdo udatněji — čili studenti —
Čili měšťané, čili přivtělení vojáci —
Bojovali — věc by to těžká byla!

Bohdanka.

A jak jsi dobyl toho praporce?

Jaromír.

Jak? — jen se tak ptáš? — skoro náhoda k němu
Mně napomohla; opravdu náhoda.

Bohdanka.

I vždyť mistr Plachý povídal —

Jaromír.

Mistr Plachý, víš, mne miluje,
A z lásky ke mně byl v stavu říci,
Že jsem já sám bitvu rozhod'!

Bohdanka.

Já se tě bojím zeptat, a přec, přec
Bych to ráda, Jaromíre, věděla!

Jaromír.

Tys děčko! Z nás každý by ho mohl dobýt,
Kdyby na mé místo náhoda ho dovedla,
Kde možná mu rekovnou mysl ukázat.
Nejvíce bojovníka k oslavě vede
Náhoda, když ho postaví tam,
Kam jeho srdce zapálené žádalo.

Tu postaven — arci si počíná,
 Jak jeho srdce jemu káže! —
 Snad každý jiný by tak učinil! —
 Mnohému, ač zanícena duše k boji,
 Vykáže náhoda místo postranné,
 Kam ani boj nedostoupí!
 On musí nepohnutý stát, ač mu to
 V žilách hraje, v srdci klopotá.
 Mně přála náhoda — a aj! tu prapor!

Bohdanka.

Ó! ty jsi — já vím dobře, já tě znám —
 Tys se odvážil, kde bylo nejhůř!

Jaromír.

I neodvážil! — Slyš raději,
 Jak a co se dělo! — Na zdě hnal Švéda
 V síle mocné outokem; a několik již
 Dosahovalo výšku našich zdí,
 A druhých za ním ke zdem více táhlo! —
 Kdo zmatek do vojska uvede,
 Ten prý má půl vítězství ve svých rukou!
 Tak jsem slýchal. — I proto potajmu
 Jsem s několika chrabrými vytrhl
 Branou postranní oupadní,
 Dokradl se — neviděn — až ke pluku
 Švédskému; vyrazíme naň s prudkostí
 Jako bysme byli s nebe spadli,
 A — pomatení plukové nemalí! —
 Při tom výpadu tak nepatrném
 Dobyl jsem švédský praporec!
 Do města rychlým krokem pospěl jsem,
 A bratřím na zděch jsem se připojil. —

Vidíš, to pravda jest a' — nic víc!
 A mistr Plachý, Bůh ví, co z toho,
 Z té maličkosti nadělal!

Bohdanka.

Ó Jaromíre! Jaromíre! Ty chceš
 Svou milenku jenom upokojit!

Jaromír.

Má milenka by neměla zapotřebí
 Míti —

Bohdanka.

Vy tvrdí mužové!
 Vy nevíte, co strach je milenky,
 Co strach je ženy v domě osiřelém,
 Když vás ví v nebezpečeství záhubném!
 Zášustne větrem strom před domem,
 Leká se; zarachotí to oknem, leká se;
 Stůl praskne v chýši tiché, poplakané,
 Ona se třese, to že osudné znamení!
 A možná-li jí usnout — sen mámivý
 Duši její stokrát za noc vyděsí!

Jaromír.

Ó mlč! mlč! má drahá беруško!
 Já to zle nemínil! Znáš Jaromíra!

Bohdanka.

Vy před sebou máte záměr,
 A na něm vaše mysl upnuta;
 Ta nemá kdy, nač jiného vzpomenout!
 Také se na nic jiného neohlídne!
 Ó! pravila mi moudrá ústa Radostina,

Když rmoutila mne zádumčivost tvá :
 „Vidíš, Bohdanko, ty jen v domácnosti kole
 Obíráš se prací vyvolenou,
 Svět a čas, a rozpor obou dvou tvého se
 Nedotknou domovního bytí.
 Tvé povinnosti — jako nás všech ženských —
 Jsou pokryté soumrakem;
 Od nás se žádá malé spořádání;
 My jsme skoro jen svých činů soudcové;
 A přec nevrlost obstoupí naši duši.
 Za často není, co by náš těšilo!
 Samy nevíme, co bychom rády!
 Svět má za domácnost muž!
 Jeho mysl a čin sahá do světa;
 On lehce o čas, o svět zavadí,
 Zavadí i nechtě!
 Nebo jeho duch, nad oba vznešený,
 Oboum buď válku statnou vypoví,
 Nebo válka obou oněch velikánů
 Do víru strhne ho,
 Kde trojnásobně mu bojovati!
 Jak ten má povždy mysl jarou zachovati?
 Jak jeho oko má se jasnem třeptiti,
 Když duše jeho čelí k zápasu? —
 To arci jen do mužů veledušných,
 Jimž víc na srdci leží, nežli sobectví;
 To se jen týká mužů, kteří v člověku
 Člověčenstvo vidí v celé důstojnosti.
 Rána bratru daná — jemu ranou jest!“ —
 Náš záměr jste vy!
 Na vás jest naše srdce upnuto,

A na nic mimo vás se neohlídne;
A přece, přec —

Jaromír (jí v ústa líbaje).

Již dost, již dost. Bohdanko!
My cítíme, že jste nám od Boha
Daní anjelové!

Bohdanka.

Když jsi tam s prámu
Do Vltavy skočil pro Švéda,
Mé srdce nevidělo, nežli možnost
Tvého utonutí! a nemělo —
Nemělo se strachem roztrhnout?

Jaromír.

I mlč, bubláčku můj, již dost! již dost!
(Líbaje Bohdanku — ji odvede.)

Konec děje čtvrtého.

PÁTÉ JEDNÁNÍ.

Švédský tábor.

(Stan Karla Gustava rozevřený.)

Výstup první.

Karel Gustav. — Později Levenhielm.

Karel Gustav

(velkým pocházeje krokem).

Tady by věnec slávy, ledva dobytý,
Hrstka zběhlíků nezřízených,
Z čela mého strhnout měla? —
• Vůdce pluků vševítězných
S ousměškem by měl odsud odtáhnout? —
Cít zlobu mou, ty město věžaté,
Jenž ses mi do proudů vítězství mých
A vojsku mému postavilo ku příkoří!
Vyvrátím tě, a přes tebe dál a dál
Rozvalím své pluky v záhubě!
Svět na mne patří okem upjatým,
A sleduje mé válečné pokroky!
Onť nemá očí svých zamhouřit

A vztáhnout ústa k oušklebkům!
 Ty, Praho, nemáš být prahe,
 Na němž se voj můj zastaví,
 A sláva kynoucí rozskočí!
 Buď klíče podáš v nízké skroušenosti,
 Nebo se v prach a popel obrátíš!

(Levenhielm vystoupí.)

Vítám vás, milý Levenhielme!
 Vám plavba nesvědčila — to velká škoda;
 Jinak a líp by to s námi stálo.

Levenhielm.

I zdá se, že to město pod zvláštní stojí
 Ochranou!

Karel Gustav.

Řekněte, jaký to lid tam!

Levenhielm.

O sobě nechci mluvit, jak se ke mně měli,
 Jak se zajatým vojínem nakládali
 Přátelsky a upřímně, a jakou péči
 O mé zdraví nesli; jakou myslí čackou
 Propustili mne i sluhu mého nazpět
 Ze zajetí —

Karel Gustav.

O tom slyšel jsem již;
 To tuším jejich myslí velikost ještě
 Nepronáší na jevo, ba ono věřte
 Takové jednání za často bývá
 Jednání duše malé, ale zchytralé —

Levenhielm.

To bývá často, dobře míti račíte,
Však tudy se jevil jejich neskrytý
Oumysl, a —

Karel Gustav.

Dobře, vše dobře! však mluvte,
Jaký v celosti to národ, — jak smýšlí, —
Setrvá-li ve svém předsevzetí, —
V čem síla jeho — jeho zásoby —
Vůdcové jeho, jeho — jeho —

Levenhielm.

Ten národ jedna se zdá býti rodina,
Kterouž dlouhé neštěstí spojilo.
Tichý a mírný jest, však v sobě nese
Bouřku neustupnou, nezahnanlivou!
A, — abych vám všecko v jednom řekl:
On připraven jest více do hrobu,
Nežli vzdát se našim praporům!

Karel Gustav.

Onť má hrob míti! — hrob strašlivý!
Jeho stěny, jeho věže sřítím naň! —
Daleké říše skláněly se švédskému
Praporci, a tudy ta hrstka —

Levenhielm.

Račte dovolit, bych dále promluvil!
Já viděl jeho bojovníků řady;
Tu stojí měšťan, vedle něho kněz,
Za knězem stojí ouředník, za ním chasník;
Zapomenuta jest každá váda;

Všechněch bolí! —

A k tomu připojení jsou synové
 Škol vysokých, a tito jsou
 Duše všeho boje, všeho vytrvání!
 Když již prchá živobyť poděšené
 Z prsou ostatních, tu tito jinochové
 Výmluvností svou a srdečností pravou,
 Pravdivou povzkrísí k životu! —
 Co k ozdobě své měla paní, děvůška,
 Bez slzy a ráda podává to
 K vlastenské potřebě.
 Já viděl, jak drahé s krků řetězy
 A drahé s prstů kameny
 Snášely ženy, dívky hrdinné.
 Co druhdy učinily v nouzi vlasti
 Ouzkostné ženy v starém městě,
 V Karthagu zbořeném:
 Že svých se vlastí, ozdoby přirozené,
 Zbavily, jich na provazy podadouce;
 To, tuším, by učinily Pražanky!

Gustav Karel.

Nechť nesou tedy osud města Karthaga!

Levenhielm.

Pražan lepšího jest hoden osudu;
 On není jako občan Karthagenský
 Rozmařilý; onoho sklonilo neštěstí,
 A že nechce nové jho otravné sobě
 Dát naložit a raděj volí mužně
 Pod svým umřítí praporem;

Za to mu budiž vážnost, šetrnost,
A můj pána kníže mu ji neodepře! —

(Ticho.)

Kdož by chtěl bobek nositi, dobytý
Nad nepřítelem prchavým? —

Gustav Karel.

Ať odevzdají klíče města svého,
A přítelem jim bude Karel Gustav.
Já jsem je vyzval podruhé již,
By se mi vzdali na milost,
Zjeviv tím prvně šetrnost;
A první odpověď jen zpupná byla;
A nyní jsem tam poslal po druhé,
Čekaje každé chvíle odpovědi.
Já nepřišel hubit města — národy —
Já přišel —

(Švédský poručík vystoupí.)

Ha! tu jest nazpět již!
Jak? neseš jejich na milost se oddání? —

Výstup druhý.

Švédský poručík. — Předešli.

Švédský poručík.

Milostí svou pohrdají, pane!
Raději volí smrt ve svém starém,
Milém, národovém městě!

Gustav Karel.

Ta budiž vám tvrdošíjným, tvrdohlavým! —
Uprostřed bitvy minulé, uprostřed

Hřímání strašlivého ti hrdouši
 Třemi, jako na výzev a ku potupě,
 Zachvívali praperci!
 Vy hrdáte mou milostí?! — nuže
 Pociťte zlobu mou!
 Necht se ve vojště vůle má prohlásit:
 Dnes Praha musí býti dobytá!
 A každý z vojinů mých po dobytí
 Obdrží darem pět tolarů! —

(Gustav Karel jednou, poručík druhou stranou odejdou.)

Levenhielm.

Ještě ji nemáš, drahý příteli!
 Jiný boj jest se žoldnéři,
 A jiný boj jest s národovým zoufáním!
 Ty sám jen sobě uškodil,
 Že pěti tolary chceš Švédů zmužilost
 A rekovnost zakoupit!
 Jen za zvýšený peníz ctný vojin
 Nebojuje! — a věru! věru!
 To Pražan tobě jak živ neodpustí!
 (Odejde.)

Výstup třetí.

Příbytek Závory.

Jaromír. — Bohdanka — Po chvíli
 jeden student.

(Vedle v pokoji hluk nesrozumitelný.)

Jaromír.

Na milost se vzdát! — Kdo se vzdá,
 Vzdá se na milost i na nemilost;

www.litostat.cz
 A na obě jest, trvám, času dost.
 Bohdanko! ty bys mne ani nemohla
 Ráda mítí, kdybych slovem cizince
 Děsivým polekán, bez bránění
 Vzdal se mu!

Bohdanka.

Nešťastní dnové! —

Jaromír.

To snad jest nebes zkouška poslední
 Našemu národu k míru uložena.
 Stojme v té zkoušce pevně, muž za muže,
 A nebes Pán nás přijme na milost,
 Pohlédne na nás okem dobroty!

Student.

Švéda se staví do řadu! — Kde Plachý?

Jaromír.

Zde nedaleko, vedle.

(Student tam.)

Bohdanka.

Mám poznovu

Třásti se a strachy umírat?

Jaromír

(sahaje po svém meči).

Zvítězili jsme s pomocí boží prv,
 I s tou pomocí opět zvítězíme!
 Upokoj se, Bohdanko!

Jiný student.
www.libtool.com.cz

Ze jste tu, bratře!
 Před švédskými pluky klečí na kolenou
 Rukama sepiatýma Gustav Karel!
 Zdá se, že k novému se chystá outoku.
 Hrabě Koloredo a Conti jsou již na zděch!

Jaromír

(na dvěře ukazuje).

Spěšně sem! — Plachý tam — z Mitrovic a jiní!

(Student tam.)

Učinila bys líp, má Bohdanko! kdybys
 Šla zatím k Radostě; ó jdi, má panenko!

Bohdanka.

Ó! neodháněj mne od sebe! — Popřej mi
 U tebe být tak dlouho, dokud možná.
 Jsouť to — snad — poslední — okamžení,
 V nichž tě v tomto životě
 Vinu na prsa prahnoucí!

Jaromír.

Poslední? — Život člověka dlouhý jest,
 On se zde, v tomto putování, nezavírá;
 Nade dny vezdejší sahá jeho oučel,
 A protož ho nehledejme ve vezdejších
 Dnech tuze obmezených.

Bohdanka.

Já ho v nich také nehledám!
 Já vím, že máme, mimo tu pouť krátkou,
 Ještě konat dlouhé, dálné poutě!
 Já vím, že hvězdy nebes svítící

Nejsou stvořeny, by nám jen svítily!
 Já vím, že ty dlouhé, dálné poutě
 Nejsou tak mračny skaleny,
 Jako tato pout' vezdejší!

Jaromír.

Má Bohdanko!

Bohdanka.

Jen tu, tu dej mi —
 A poutichne duše má — tu jistotu
 Mi dej, že s tebou tu druhou dálnou pout' —
 S tebou že ji budu konat!

Jaromír.

Bohdanko! ptej se duše své a svého srdce;
 Nevolá duše tvá, nebije srdce tvé,
 Žes mi zasnoubena i na věčnost?

Bohdanka.

Tak cítím, a tak volám do nebes!

Jaromír.

A tak se stane!

Výstup čtvrtý.

Netolický. — Předešlí. — Později Mitrovic. —
 Plachý a druzí.

Netolický.

Že jste tu — pošlyšte —

Jaromír

(chce Bohdanku odstranit).

Ó, jen jednu číši vína k posile!

Bohdanka (prosebně).

Chceš do ohně oheň lit? — Chladná do boje
Sluší krev, by se nestalo udatenství
Trestním, zabijním odvážením!

Jaromír.

Ó! tedy číši vody dej! — Opust' nás
Jenom na chvilku, přijdu brzo k tobě!

Bohdanka odstoupí jednou, druhou stranou vystoupí: Mitrovic

Plachý a druzí.)

Plachý.

Čas prchá, přátelé, hotovme se!

Netolický.

Slyšte, drazí přátelé! — Tolary — tak zní
Zpráva — tolarý Gustav Karel snaží se
Udatnost svého vojska rozohnit,
A slíbeno má každý sprostý Švéda
Pět kusů po dobytí Prahy!

Jaromír.

Tak také se myslí chrabrost kupuje? —
A tak levnou cenu na ni ustanovil!

Netolický.

K drancování bude prý město Švédům
Ponecháno, v loupení jim na vůli
Dáno!

Plachý.

Nechť v rumu města si hledají
Poklady v žízavém popelu!
Lepších jsme pozbyli, nežli mamona!

Mitrovic.

www.libtool.com.cn

Co namáháním věků minulých,
Nesnázemi lidské duše dobyté byly,
Ony poklady, v nichž moudrost a zkušenost
Věku draze zaplácena — složena jest,
Knihovny prý již odvezeny.
To pro nás ztráta velká, bolestná!
Nejjistší krok vyhubit národnost
Jest: zrušit národa vědné poklady,
A tak podkopávat jeho jazyk, jeho mysl.
Co těm cizincům jsou platné naše knihy?
Naposled lečjakýs vozka ničemný
Pokácí vozy do kalužin,
Nebo člun nevěrný zvrátí se,
A práce věků oučinnlivých na zmar jest! —

Plachý.

Co máme tedy ještě ztratit? —
Jen přehoušili malou krušných dnů!
Pojďte, přátelé, tu jim draze prodáme!
(Odejdou všickni až na Jaromíra.)

Jaromír.

Ach! tu přehoušili malou člověk nerad přec —
Ó! nerad ji zahodí, když by ji mohl
Ztráviti v milostném duše ctné objetí!
Vámť lehčeji jest, milý mistře Plachý!
Vaše duše se jediným zanáší předmětem,
A má se dělit do dvou povinností,
A obě, obě svaté srdci mému jsou! — —
Ta nižší — ustup vyšší! — Ty, nebes Pane,
Milostivě přijmi oběť mou
Bolestným srdcem vlasti podanou!

(Jde k pokojíku Bohdančinu).

Mám ~~wtě~~ ještě patřit okem toužebným?

Mám do strašného zápasu

Vrhout srdce své? —

Ó! klesnout bych moh'! klesnout! — ji a život

Nad povinnost vyšší milovat! —

S Bohem, duše má! — Bohdanko má!

Nepřijdu-li pod praporem vítězným —

Nepřijdu k tobě více! —

(Se sklopenou hlavou jde až ke dveřům hlavním.)

Přece nemohu — nemohu — nemohu! —

Nerozžehnat se s tebou — nemohu! —

Utůž se, srdce, — utůž se! —

(Jde k Bohdančinu pokoji, dveře se otevrou, vystoupí Bohdanka za ní Závora. Jaromír ji pojme do náručí, nevída starého Závora
Objetí dlouhé, tiché. — Rána padne.)

Slyšíš, Bohdanko, volání? — Pusť mne! pusť mne!

Bohdanka.

Já přijdu za tebou! brzo za tebou!

A tu krásnou, dlouhou pouť

Po světech hvězdných

Budem věčností spolu putovat!

Jaromír (ji políbiv).

S Bohem! Snad — až na věčnosti! —

(Chtěje odkvapit, napadne na Závora, a letí na jeho prsa.)

Tatičku můj!

Hněv neneste v srdci svém proti mně!

Zdaž mé konání blud — o draze! — draze!
 Draž! nezplatil cho. žádný jako já!

(Obou ruce pojav a polsbiv, odkvapí. — Bohdanka na prsou otce)

Závora (ji odváděje).

Pojď, pojď! mé robátko malomocné! —

Výstup pátý.

Ulice, vedoucí k Nové bráně.

Nárožní dům, Závorův dům. — Hučení bitvy a zvonění.

Netolický (s měšťany).

Tam u břehu není tolik potřeba,
 Celá síla švédská se tady srotila!

Turek (s měšťany).

Netolický! ó spěšně touto ulicí,
 Spěšně ku bráně Koňské, — já k Nové —
 Zástupové se již přivalili!
 S Bohem! na shledanou! —

(Podají si ruce, každý jinou stranou odejde.)

Jeden voják s měšťanem.

Voják.

Mají nechat zvonění, a všickni,
 Co zvonili, s věží dolů na hradby!

Měšťan.

To máte dobře! k čemu před smrtí hrany! —

Voják.

Já musím na břeh, aby jich ještě víc
Na hradby pospíšilo! — Potěš vás Bůh!
První útok počítá čtyry tisíce
Vojska švédského, a druhý sestavený
Na dva tisíce silný může být.
Hu! — a tam ze zadu také houkají!

(Každý jinou stranou odejde.)

Tři chlapi vezou na vozíku prach a kulky.

První.

Počkejte trochu! — já dál nemohu — jen trochu!

Druhý.

Ano, kdyby chtěli počkat Švédové!

Třetí.

Chopte se, sic to povím tatínkovi!

Druhý.

Ho! ho! — pověz si, tatíček je na hradbách.

První.

A můj také! — To bys mnoho vyřídil! —

Třetí.

Vy kluci daremní!

Druhý.

Sáms takový!

Však že dobře máš, my ti to promineme!

Všichni.

Z hurta tedy dál!

První.

www.libtool.com Špatná ztrava pro Švédy!

Druhý.

Dobře máš, mnohý se na ni ukucká!

(Odváží.)

První.

Škoda, že nejsem větší asi o pět!

Druhý.

Ty bys jim toho dal!

První.

Dal bych, co bych mohl!

(Ztratí se. — Zvonění umlkává.)

Netolický raněn, od jednoho měšťana veden.

Netolický.

Prosím vás, nechte mne; má rána není

Smrtelná, ač mnoho mi krve ušlo!

Já se někam do domu přec dovedu,

Dobrá duše mne zaváže, bych mohl zpět!

Měšťan.

Jak se vám líbí, pane sousede!

Stalo se to z dobrého oumyslu!

Netolický (ruku mu stiskne).

To vím!

Jiný měšťan.

Kde kdo jste, pospěšte! — Švéda na hradbách

Netolický.

Počkejte! — stůjte! — Aj, výpadu ustoupil —

Jiný měšťan.

Ano ustoupil, ba nazpět tahl!
 Však sslablé síle přišla nová pomoc
 Několik tisíců — outok byl obnoven —
 Podporován od čerstvé síly!
 A když jsem odeslán odcházel — na novou
 Bránu se s mocí celou nepřátelů
 Valili, někteří juž na zdi byli!

(Odběhne.)

Třetí měšťan (raněn sklesne).

Kdo máte ruce, pomozte! — já nemohu.

Netolický (k němu se potácí).

Jak, Švéda na hradbách?!

Třetí měšťan.

U nové brány!
 Juž si ji bourá, a brzo tady jest!

Netolický.

A já tam také nemohu, překážel bych!
 Ó! že nemám rukou víc! dnes aspoň víc!
 Obě jsou, obě raněny!
 Meč sotva obě unesou!
 Kde Plachý? — Jaromír? — Koloredo?

Měšťan.

Koloredo hájí bránu Koňskou,
 Plachý novou a je raněn; mladík ten
 S mnoha studenty výpad učinil,
 V zadu je chtěje pomásti. Ó! kýž se to
 Povede, jak má duše žádá!

Netolický.

Meč váš je lehčí mého meče;
 Na chvíli mi popůjčte svůj!
 Snad ho unesu; tu zůstat nemohu!
 A vy raději do domu ustupte !

(Odvádí ho do domu.)

Krev ustaň téci! Sílo vlej se,
 Vlej do mých oudů malomocných!
 Co třesete se, nohy? — neste mne! neste!
 Poslední službu prokažte dnes —

(Hluk se blíží městu.)

Ha! tu sbor se valí, mladých, silných mužů;
 Ó! to jsou naši řezníci! — Ó pojďte,
 Pojďte, pojďte honem!

(Z druhé strany od brány outěk ozbrojených měšťanů.)

Jeden z nich.

Švéda se branou provalil! — běda nám!

(Řezníci vystoupí.)

Jeden z nich.

Nazpět! všickni nazpět! my mu na zpátky
 Proklestíme cestu sekerami!

(Všickni v jednom davu k bráně. — Hučení přestává, poněkud
 prázdno.)

Výstup šestý.www.libtool.com.cn**Závora. — Měšťan. — Ottovald (svázan).***Závora.*

Ty nic dobrého nezamýšlíš! Jak liška
 Se sluchem sklopeným, odcházels k mostu!
 Mluv, kdo jsi?

(Ottovald mlčí.)

Kdybych chtěl stvořit
 Zášť a pomstu v lidské tvářnosti:
 Tvá by to byla, ano ještě něco víc! —
 Mluv, co jsi slídil u mostu! — Byla mříže
 Tuze upevněna? — Neměls mečů dost? —
 (Sáhna mu za hádra, vytáhne dýku.)

Ničemníče! — čerte vtělený!

(Vloží mu dýku na prsa.)

Mluv, kdo jsi?

Čím se zanáší tvá duše potměšilá?

Měšťan (tryskem přiběhne).

Chvála Hospodinu! — Švéda prchá — prchá —
 A neví, kde se staviti má! — Chvála Bohu!
 Chvála našim odvažným řezníkům!

Ottovald

(dupne, provazy chce přetrhnout).

Ha!

Závora.

To není zpěv tvému sluchu lahodný!

Myslivec

(Jeden z myslivců Mitrovičových).

Radujme se, Švéda rozmrštěn!

(Zahlídne Ottovalda.)

A jak ty, zlý duchu, sem přicházíš? —

Co ty mou radost, ty ples můj kazíš?

Závora.

Znáte ho?

Myslivec.

To je ten padouch ošemetný,
Co Strahovskou bránu otevřel a nočně,
Šelma, do tiché Prahy pustil Švédy.

Závora.

Tu, vemte ho! ať biřič šelmu pekelnou
Vymrská branou ven! — Co bysme tudy si
Dali zkazit vzduch puchem jedovatým!

Ottovald.

Ó! země, spolkní jich a mne! — Tu prahne
Zloba, pomsta jak oheň žhavý! — Ó, bych ji
Mohl na vás vysoptit, a spálit vás! —

(Odveden. — Závora zahodí dýku, a pomalu za nimi odchází.)

Výstup sedmý.

Radosta a Bohdanka.

(Zvonení začíná a množí se.)

Radosta.

Slyšíš Haleluja po nebi šírém,
Po Praze hlaholiti? — Hospodina
Chválu slyšíš z prsou prozpěvovat

Volnějších! — Ó! volej se mnou, Bohdanko,
 Z povděného srdce: Chvála Hospodinu! —

Tam táhnou zástupové nepřátelští,
 Jenž nás do poddanství sklonit chtěli,
 Jež Bůh, posilniv našich paží;

Jež Bůh, slyše naše prosby důvěřivé,
 Zahání do krajů horných, ledových.

Ó! plesej, dívko, tobě to den slavný!
 Tvůj miláček pomohl tu slávu vydobýt!
 Mocně, co velitel stál v čele odvážných.

Ó plesej, plesej, dívko má!
 Na prsa povineš, spítá rozkoší,
 Mládence, oslavu naší vlasti!

Na srdce povineš žádoucí
 Mládence vítězstvím zdobeného!

Proč neplesáš? — Zvony radost a ples
 Roznášejí po Praze, po vůkolí,
 A ty neplesáš? — Že mou radost sdělit
 Nemohu tvému srdci tesklivému!

Až přijde, přijde k tobě vítěz —
 A ty ho pojmeš do náručí svého! — —
 Já také jsem čekala s tesklivým srdcem,

Když se bělohorská bitva strhla,
 Třesoucí ruka přec sbírala kvítky,
 Ač vzácné již — a vila je do věnce,
 Bych jej ozdobila, až ke mně vítěz
 Přiletí!

Já nadarmo sbírala kvítky pozdní,
 Já nadarmo uvila věnec,
 Já nadarmo čekala toužebně,
 Já nadarmo rozvírala náručí — —

On nepřišel — on pad — na hoře rov jeho —

Bohdanka.

Radost nemá přístupu k srdci mému
Dokud on, on je nezahřeje!

Radosta.

Slyšíš zvonů radostné hlaholení?

Bohdanka.

Zvonů hlaholení volá ku slavnostem,
A slavnost může býti — slavnost hrobová,
Radosto, Radosto! drž mě! — já nevím,
Co mi jest! — Strach a touha, nejistota
A žádost do mého se srdce strašně dere! —
Jaromíre, pojď!
Pojď, ó pojď vzkřísit svou milenku!

Radosta.

Já nadarmo čekala! — a ty! — a ty! — —
Já od tebe nepůjdu, Bohdanko,
Až kněze požehnání — nebe tě již
Zasnoubilo — jemu do blahostných tebe
Dovede objetí! — Ve tvé blaženosti
Budu hledat blaha svého!
Tvé dítky budou dítky mé!
Tvé starosti budou mé starosti.
Já od tebe nepůjdu! — Šťastná! — přešťastná!
Co mně nebe odepřelo, to tobě
Podává rukou štědrosti,
A já se, já se raduju!
Jaromír budiž bratrem mým!

(Hlaholy posauny.)

Bohdanka.

Radosto, slyš! to není na radování;
Radosto! mně se prsa rozskočí!

Radosta.

Kdo ví, libo to!

Bohdanka.

Posauna nezjevuje

Radovánky, posauna loučí žalostně

Život ze světa! — Ustupme do domu,

Já nesnesu tyto hlaholy, jimiž

Celé mé srdce drkotá!

Radosta.

Že ve všem své neštěstí vidíš, hledáš!

Bohdanka.

Tys čekala nadarmo,

Tys nadarmo věnec vila,

A já? — snad nadarmo rozpínám

Své náručí po svém živobyті!! —

(Hlaholy posauny na blízku, tesklivě.)

Proč nejde upokojit děvče své!

On ví, co mi život bez něho!

Radosta.

Vyšší povinnost ho zdržuje! a věř mi,

Že by k tobě přiletěl, kdyby bylo vše

Spořádáno, jak on to miluje!

Bohdanka.

Vyšší povinnost! — ano — on jest muž, muž

A vlastenec jest srdečný, — já zapomněla,

Já nezpomněla, že jest muž a vlastenec!

Co po ubohém děvčeti — to usuž se,

Usuž se, a umři! — a to nejlip! —

www.libtool.com.cn

Výstup osmý.

Mužů množství ozbrojených, i ženy mezi nimi; na marách praporem švédským přikrytý leží *Jaromír*; *Plachý* od dvou studentů vedený, nebo raněn jest; tak také: *Netolický*, *Turek*, *Mitrovic*. — *Závora* za nimi s hlavou sklopenou, bolest hlubokou na tváři. Před rakví, již studenti nesou, věje praporec z *Karolína* uprostřed, a po stranách dva praporové měšťanů.

Radosta

(přistoupí k *Netolickému*, který jí nejbližší).
 Prosím vás, pane *Netolický*, či je to
 Pohřeb? —

Netolický.

Naše hvězda nejkrasší uhasla;
 Proč jsem já nepad za něho!
 Náš a váš *Jaromír* tu dřímá!
 S jeho smrtí přišlo nám vítězství!

Radosta.

Bože můj! drahá duše!

Bohdanka.

Radosto! kde je?

Kde? — Já nevidím nikde *Jaromíra*!

Radosta.

Družko osudu mého! drahá sestro! —

Závora

(je zahlídna, jde k nim).
 Ty má drahá oběť! ty můj sirotku! —

(Zvony umlknou, ticho panuje velebné; praporové se sklóní, zejména onen z Karolína a ti dva druzí měšťanští; a švédský, kterým Jaromír pokrýt, se vztýčí.)

Turek.

Drazí přátelé! — Duše nejslechetnější
Pod svou vydobytou oslavou
Tu dřímá věčný sen! —
Oběť krásná, oběť velká vlasti! —
Jaromíre! mládenče mravný, bohobojný,
Mládce bez vady, růžový květe jarní!
Tys dvoji obětí na oltáři vlasti
Se posvětil! — Tam druhá —
Neméně menší — vadne za tebou!
Jazyk slabý můj nevýmluvný jest,
A k čemu slova, kde skutky slávu hlásají! —
Přijmi mé slzy, více nemám, nemám,
Z oka starcova se vděčně prýští!
Pokyň s nebes výše sílu na nás,
Bysme, jak ty, stáli, povždy setrvali!

Mitrovic.

Vy vlasti hajitelé! bratři naši!
Počtete jeho odchod! blíže přistupte! —
Že nás a vlast svou miloval:
Přiklekněte k marám, pro nás nastoupeným.
On za oběť se do náručí smrti dal,
Tak svou Prahu, tak svůj národ zachoval!
(Všickni přikleknou, i sklóní švédský prapor.)

Plachý.

Ó můj veledušný mládenče!

Osoby.

Appius Klaudius, desítipán.

Markus Klaudius, příbuzný jeho.

Lucius Virginius, setník římský.

Virginie, dcera jeho.

Maximie, chůva její.

Publius Numitorius, ujec její.

Titus Numitorius, syn jeho.

Lucius Icilius, bývalý starší lidu.

Mladý Říman.

Nubius, } otroci.
Morosus, }

Liktorové; Římané a Římanky; římské vojsko.

Pod bukem
U bublavého potůčku,
Jenž se temenil
Ze skladů obláskových,
Zpěvec seděl.
Oko dlelo v nebes lazuru,
A dlelo u kořenů
Omšných sosen.
Co hledal v nebesích?
Co u kořenů věkých sosen?
Proč mu zabilo srdce mocně? —
Minulost ve krásných,
Minulost v bolestných
Dobách sejevila duši jeho:
Virginie se zjevila
Srdci jeho! —

Vám, sestry na Vltavě,
Na Labském břehu kvetoucí,
Vám na bohaté Haně
I v průmyslném Brně,
Vám na Visle — ach! ach!
V smutku pohřížené,

Vám od bojovné Litvy,
 I vám, hrdým, hrdějším
 Ode plavné Névy,
 I vám, sestrám hrdinným
 Ode staré Moskvy,
 Vám, milé sestřenky
 Na Dunaji, Hronu, Váhu
 A kde jste všudy koliv,
 I ve přezděných vlastech —
 Vám odesílá bratr
 Pozdravení vroucí,
 A s tím pozdravením
 Také obraz tento
 V srdci počatý;
 Byste, prosí, mile
 Obraz tento
 K srdci přivinuly!

Ve Žďárském zámku nad Sázavou dne 11. prosince 1838.

I.

Zahrada Virginiova po břehu Tibery, stranou krypta; po boku jednom socha Marsova, po druhém oltář Larům postavený. Viděti řeku plynoucí.

Starý Numitorius.

Kde pak jsou asi! Nikde jich — ni tam — ni tu —
I myslil jsem, že blíže řeky chladící,
V stínů stromovém je najdu obě.
Virginko, slyš! — He! Maximie! kde jsi?
Snad brzo přijdou! tu si pohovím! —
Jak ten svět krásný! kam oko dožře,
Tu lsbost usmívá se na člověka,
A z klínu svatosvaté přírody
Obraz za obrazem se vyskytuje,
Vždy jiný, vždy se měnící,
V zápasu bezkrvém, souzvučném!
Bohové! tolik krasot z černé směsice! —
Jen kde by stan si svornost bohumilá
Rozbítí měla — mezi člověky,
A pramenit jim blaha povšechného —
Ach! jiný boj a zápas viděti!
Mocnější slabšímu na šíji stoupá!

Bohatý, by chudý zchudl, snaží se;
 Svobodný chce svobodného opoutat;
 Pravomocný chce míti zvolnost za právo,
 A šlechta ouží práva měšťanu!
 Stane-li ten rozbroj — vám to vědomo,
 Jenž vládnete v Olympu, jako v Orku;
 Snad věčný pokoj jen v luzích elysejských! —
 Popřejte, aspoň pod krovem domácnosti
 By poklidu se kořeny ujaly!
 Tam v obci se strojí obě strany,
 A bouřka hrozí opět vypuknouti.
 Vy, veleemocní! chraňte svého Říma!
 A vy, jenž sobě volíte s námi
 Pod střechou tichou obcovati,
 Vy Larové! pod svou jmite přimluvu
 Dům tento, jehož pán pro slávu Říma
 Vzdálen bojuje; vám svěřil vše, co má,
 Své potěšení, své dítě jediné! —

Mladý Numitorius (přichází).

Dobré zprávy! — Sabíni poražení!
 A strýc Virginius prý si počínal,
 Jako povždy, s celou duší hrdinnou!
 Icilius, prý, také rekem se ukázal!

St. Numitor.

Jsouť Římané! — Odkud tu zprávu máš?

Ml. Numitor.

Pověst na rychlých křídlech přiletěla;
 I hlásá, že prý zejtra už poslové
 Přinesou zbraň nepřátelskou dobytou,
 K ozdobě chrámu Marsovu a Římu k oslavě!

St. Numitor.

Ó by tak každá ctnost, jak udatenství,
Ozdobovala prsa Římana!

Ml. Numitor.

Nezdáte se býti myslí radostné;
Dovolte, bych se ohlídl po Virgínii;
Té bude jistě ta zpráva přemilá.

St. Numitor.

I mně je přemilá! Nebylť bych Římanem!
Ve slávě Římanů — sláva má!
Ve slávě vlasti — chloubá má!
Však i hanba jejich páli do srdce —
A věru této hanby nezchází!

Ml. Numitor.

Zapudťte takých myšlének, můj otče!
A vyjasnite svou mužnou tvář:
I na ní se nepřátelé vlasti odstrašili,
A jizvy čestné krásili čelo toto,
Jež libám s celého srdce vroucností.
(Políbí jej).

St. Numitor.

Kde právo hyne — hynou všechny ctnosti,
Spravedlnost pryč se stěhuje! —
Rozvalil se trůn krále Tarquinia
Na slzách krvavých ctnostné Lukrecie,
A že lepších dnů Římanům nastane,
Tak doufali — tak doufáme!
A místo jednoho teď snad deset Tarquiniů
Hlodá spásu národu:

Hodna! Bylať behumilá,
 Lidumilá, šlechtná, ctnostná matrona.
 Virginko má! buď jako ona,
 A dojdeš u bohů i u lidu přízně.
 Pak přijď, a potěšných ti zvěstujeme
 Zpráv o otci, a ještě — o někom!

(K Maximii.)

Nemáš radosti nad svou chovankou?

Maximie.

I mé potěšení jest, i chloubá má;
 Kdo ji vidí, má v ní zalíbení.

St. Numitor.

Veď tou ji cestou, kterouž posud kráčela;
 Tvé péči bude štědře odměněno. (Odejde.)

Maximie.

Když na ni patřím, plesá srdce mé!
 A nic nezchází k lásce mé, než to,
 Že jsem ji neporodila, Virginko!
 Aj ty jsi spěchala — už nestačí —

Virginie

(k ml. Numitoriovi).

Zcházelo nám kvítí rozvité —
 Zahradka ještě tolik neposkytuje;
 I jdem, a hnusný chlap tu za námi
 Po květinovém slídl tržišti,
 Se mne ani oka nespustiv;
 Až skoro k domu měřil za náma.

Ml. Numitor.

Nech hnusného, a já ti zprávu dám —

Virginie.

O otci? mluv! ano mluv! co víš? je zdrav?
Přijde brzo? — je již po válce?

Ml. Numitor.

Je zdrav a šťasten; pomohl k vítězství
Nad Sabíny tvrdošijnými.

Kdy vrátí se, to neznámo; však slyš —
Praví se, že brzo jistý někdo přijde,
By zprávu dal o boji vítězném,
S kořistí přijde bohům posvěcenou.

Virginie.

Tak pozhov — nebo jdi — já tu mám
Pobožnost konat výroční, a potom
Přijdu za vámi.

Ml. Numitor.

Nemohu zde u tebe —

Virginie (neodvážně).

Nu chcešli, zůstaň, ale —

Ml. Numitor.

To jest: jdi!

Virginie.

Tak jdi — však dříve ještě něco, prosím,
Vysvětlí děvčeti nezběhlému —

Ml. Numitor.

S radostí, vímli sám; mluv, buď co buď!

Virginie.

Jeť pravda, že koho povolají
Bohové do krajů elysejských,
Z řeky osudné Lethe musí píti,
By zapomněl na všecek život zdejší?

Ml. Numitor.

Tak tomu není; jinak učí mudrci.
By v blahu neskončeném žil,
By ničím nekalené radosti požíval,
Tak pije vyvolenec z Lethe osudného,
A spije v zapomenutí věčné
Žel, bol a všechen zármutek,
A raduje se i z radostí vezdejších
Při radovánkách elysejských.

Virginie.

V tom ráda věřím, i ráda věřiti chci.

Ml. Numitor.

Tak chovej v srdci drahou tuto víru!

(Odejde.)

Virginie.

Maximie! pojď, pomoz — pěkné to kvítí!

(Ovinují obě kryptu, na jejíž čelní straně popelnice, která se tak
ovine, že v srdci květinném odpočívá. Nábožné a pokorné počne
Virginie, a hudba tichá jako ze vzdálenosti modlitbu doprovází.)

Matko má! ó útěcho srdce mého,

Matko má! ó slastiplná rodičko,

Aj milá jsouc v pouti bohům pověčným

V ctnosti nelesklé!

Tam světovládna tebe vůle Zeusa

Pojmula ~~libožnou~~ ~~dobytů~~ blahotných,
 Tam k nevadnoucím vzala, matko! hájům,
 K poklidu stánkům!

Chladno jen větřík čelo tvé ovívá,
 Vůni vznáší z blankytu věčně vonnou,
 Nikdy pošmurnou, kalenoutě bouří,
 Ni rmutu mráčkem.

Plyňte ostrávků chladivé vy stíny,
 Plyňte po skelných hladinách k rodiče,
 Zápachem dýchej pomeranč libostným
 Na prsa matky!

V srdci blažném, věčně živém materském
 V lásce, aj! Virginie ještě pálá,
 Tvou tě vezdejší bylo dítě slasti,
 A bude po věk!

Aj ni hojný z Lethe kalich zabudné
 Nezhasí lásky plamenů rodičky;
 Pomnění bolná umoří se Lethem!
 Já byla slast tvá!

Vzhledni, povděčné ti koná památku
 Dítě; ó žehnej mu okem milosti,
 By drahou vždy kráčelo ctnosti — tobě —
 K pochvale božské! —

(Ozdobuje sochu Marsovu; slavněji:)
 Ty, jenžto věncem vítězoslávy pot
 Trudný pokrýváš, pot čela laurovím,
 A do sborů věčných nebesčan
 Nezmožené hrdiny uvádíš —

Ty, Marse velmožný! tebe má duše

Vzývá! I pod svou ochranu mého vem
 Tatička! brannou háje Říma
 Slávu rukou, pokojeť dobývá.
 Hladkým kadeř hustá čelem nevlaje,
 Mačká ocelná přilbice vlas sporý,
 Věk na ruku mužnou doléhá;
 Starci nedej v boji poklesnouti!

On sám mi průvodcem jediný stojí,
 On sám i matkou jest mi hladihlavou;
 Popřej mu vítězného lauru,
 I k domu návratu dej blahého! —
 Má ještě část velkou duše má v boji,
 Tam ještě poklad srdce — miláčka mám,
 Pro něj i otcův slib i matky,
 Ježž duše má zvolila ku pouti.

Hájí v řadech tam slávu a Říma čest.
 Prv práva hájival mile Římanů
 Svata na forum dvojctihodný.
 V poklidu života pout mu popřej! —

(Obětuje larům.)

Vám, co si libujete tady pod rovy bydliti s námi,
 S námi se smát, hodovat, přijde-li k nám veselí;
 Vám, jenž soustrastných i dělíte slzí, milosrdní!
 Když vejdou do domu smutku, želu kročeje:
 Vám tuto oběť mou! ó, domu ochraňte, jehožto
 Vládkyně v limbu dlí, vládce pro Řím bojuje!
 Péči vaší strážné svěřena jsem panna slabounká.
 K vám se utíkám, k vám důvěru všecku chovám.
 Přijmíte oběť mou: bílý to, tichý to beránek —
 By stálý poklid pod krovy nám vytrval!

Až tě, jehož duše má zvolila, svou pod střechu
vlastní

Choť povede blaženou, oběti štědře budou!
(Sklopíc hlavu, pomalu odchází.)

Maximie

(opodál na modlitbách).

Mně slasti bohové mocní nepopřáli materských,

A skláním čelo; tak kázali osudové!

Však proto z lásky vaší hojné tu vyloučena
nejsem:

Práno mi ji vychovat, dívku tu, dítě cizí!

Má proto jest! ano já jsem osvěcovala dušinku

Čistší nad vlnu, jenž ze zdroje se pramení.

Já prvním hlaholům učila jsem dítě nemluvně,

Mé k prvním kročejům vedla vodítka ruce.

Já učila stáří ji ctít, velebit Všemohoucích,

Chtít, co jest dobré, i vše kalé milovat.

Matka rodička, vzor ženské zpanilosti a ctnosti,

Už churála; k stánkům vy jste ji povolali.

A proto dítě to mé! za ně má Maximie prosby.

Nepřeji si ničehož, jí vše popřejte milé!

(Šplouchání slyšeti; po chvílce se vyskytne loď, na ní)

Appius Klaudius

Markus Klaudius

Otrok *Morosus*, jenž vesluje,

} napolo zahalení.

Maximie.

Kdo to? — což ani pomodlit se —

Neznámi oba — co tu chtějí asi? —

Snad nepřistanou k našemu břehu?

(Poznavši otroka:)

Ha, ten škaredník! to nic dobrého —

(Stranou se odebere, na ruce majíc beránka).

Markus.

Kam se se mnou plávíš, pane? — A tady
Má to holoubátko sídlo své? —
Opravdu, rád bych je znal; co takový
Vzňalo v Appiovu srdci plamen,
Nemůž to býti všední stvoření!

Appius.

Ba arci není všední. Je to věru
Labuška něžná jako padlý sníh,
A mravů tichých, holubinných.
To velké oko pálá plamenem,
Umírněným jen studem Vesty,
A sklopí se — pak zdvihne —
A bouře nahání do srdce citlivého!

Markus.

A v kterém háji šumavém,
U které skalní zátoky
Jsi vysledoval tu zpanilou?

Appius.

Ponejprv — vímť to jako dnes — viděl jsem ji,
Když mezi pannami z Vestina chrámu
Se domů nazpět ubírala
Po velikých slavných obřadech.
Nevědělo oko, kde by déle dlelo;
Tolik zpanilostí, tolik krás!
Však ji když užřelo — ztrnulo!
A všechny krásy zmizly vedlé ní:
U ní jen stály při každém pohnutí
Libostné gracie.

A po druhé to bylo v ústavu na forum,
~~Kdež v odrostlých děvčatah~~ každoročně
 Zkoušku odbývají v literách
 A v pracech domácích.
 Tu vzklopotalo srdce mé,
 Tajily se dechy,
 V obdivu že zajdu, myslil jsem.
 A žádost vznikla ve mně po ní,
 Žádost neukojná, prahnoucí!
 A obraz její v nejživějším vděku
 Zanáší celou mysl mou!
 I byl jsem několikrát v příbytku
 Jejím; ach, co mám o ní povídati!
 Každé její hnutí — vítr dmychavý,
 Jenž lásky plamen v požáry rozžíhal!

Markus.

Či je?

Appius.

Doma stání nemám.
 Na forum mne mrzí každý soud,
 A žádost denně vzrůstá se
 V srdci zbouřeném.

Markus.

Či je? —

Appius.

Tys žádal úřad a — propadl jsi!
 Dostaneš lepší, než jsi žádal sám!
 Ty v dluhách vězíš, vím to, vím;
 Já všecko zaplatím, a víc — a víc —
 Má zahrádka blíž Kapitolium

I budiž tvou — jen to děvče milostné
Doved do mého náručí!

Markus.

Ó totě krásná, královská odměna;
Však jen mi řekněte, či ta labuť jest?

Appius.

Otec její jest — Virginus.

Markus.

Virgi — ten, co ve vojsku proti
Sabínům, pod decemvirem Korneliem
Bojuje?

Appius.

Ten samý!

Markus.

Co nyní, před několika dny,
Rozplašil levé křídlo nepřátelské,
A tím slavného vítězství dobyl?

Appius.

I nu ten samý!

Markus.

Mnoho chceme podniknouti!
A jak? — a jak?

Appius.

(do předu stoupaje).

To starost tvá!

Markus.

To starost má! — a to starost nemalá!

Já ho znám, znám dobře otce jejího!
 On Olympem i Orkem pohne,
 Až se doví, co zamejšlíme
 Proti jeho dceři jedině!
 Já nevím, kudy kam —

Appius.

Ó pojď sem, pojď!
 Tu sem — a tuhle! — popatř — pohlédni —
 Jak čackou mysl projevila svou!
 Mou býti musí, mou! — jak? to tobě
 Ponechám! — I Larům — ano Marsovi
 Tu svíží oběť, zdá se, dnes přinesla.
 Aj, vždyť otec její v boji jest!

Markus.

Pro otce? Možno! Však také možno,
 Že Marsa volá o pomoc ještě
 Pro někoho jiného!

Appius.

Kdo by to byl?

Markus.

Což děvče takové by nemělo
 Míti více ctitelů?

Appius.

Naposledy
 Sám ty snad tenata po ní nalíčilš?

Markus.

To ne! však slýchal jsem mezi námi
 Začasto o lepší, sličné Virgince;

Ona, zdá se, mnohému se již líbila.
I to jsem slyšel, že se zaslíbila —

Appius.
Komu?

Markus.

Slyšel-li jsem dobře — tribunu,
Bývalému staršímu Iciliovi —

Appius.

Cože? Iciliovi? Zkáza jemu!

(Do sebe.)

Tak by mi nic platno býti nemělo,
Že nastarý otec, za nic povýšen
V důstojenství, poslán byl k vojsku do pole?
To jsem měl vědět, že Icilius —

Markus.

O tom však jistou nemám zprávu.
Naši mladí šlechticové —
Bezpochyby jim ta růže ze sadu
Městského zavoněla — o tom mluvili,
A přáli mu cestu k Tartaru.

Appius.

A kde je Icillus? Buď kde buď — já —

Markus.

To nevím, posečkejte trochu,
Já se svého Všudybyla poptám!
On ví ledacos — snad také ví, co chceme.

(Odejde k otroku, s ním potichu promluviv, vrátí se pak nazpět.)

Appius.

Icilius! Icilius! odvážný

To člověk — však ctižádostuý, a to mu
 Vykážeme, tak — někde — opodál —
 U vojska nemalé místo — a — o to se
 Postaráme, že dlouho — ba — dlouho
 Se nenavráti — do jejího náruči.

Markus.

On za tchánem k vojsku táhl —

Appius.

Již vím, již vím!

I já se pamatuji, on byl za ním
 Poslán, ne však mým rozkazem. — Tím líp,
 Lehčeji dobudem tady vítězství!

Markus.

Však ale, jak můj Všudybyl praví,
 On prý, co nevidět, přijde do Říma;
 On má býti jeden z těch, kteří nesou
 Do Říma vybojovanou kořist.

Appius.

On nesmí sem! Pojď, já mu jinou cestu
 Vykáži — tak — ano tu — decemvir
 Kornelius, mající nejvyšší správu
 Nad vojskem, není můj nepřítel —
 Pojď, pojď, jest více se co báti
 Tribuna bývalého, bouřivého,
 Nežli desíti otců lomozných.

Markus.

O to o všechno nic; ať jde Icilius

V daleké končiny — proto předce starý
Orel bude rváti se o své ptence.

Appius.

Necht!

Nejsem já decemvir? Já tebe hájit
Chci a hájit budu se vši důstojností —
A víš co soud, co slovo decemvira!

Markus.

My hrajem vysoko —

Appius.

Vysoko! — aj!

Decemvir o dcerku měšťanskou!

Markus.

Arci by si to za čest klásti mohla,
Že z prvních patriciů nejšlechetnější
Oko své milosti upjal — však ti tam,
Ti zpozdilci, to nechtějí tak uznati,
Nechtějí nahlídnouti, že by —

Appius.

Rozmysli se a jednej; však brzo, slyš,
Než k obraně jí kdo z jejích přispěje,
Čas to vhodný! — Nebude to první děvče,
Co unešeno bylo ze zdi otcovských,
Neb odlákáno od boku své chůvy,
Nebo — i nebylo by to ponejprv,
Že by i soudem veřejným bylo dítě
Jiné matce přiřknuto — To rozvaž,
A pak —

Markus.

Ve mně se rozednívá — a přece
Mhly obstupují rozum můj!

Appius.

Tak pomni

Na můj slib a —

(Odtrhne věnec okolo popelnice.)

Z oltáře jejího

Památku libou vezmu si, než jí

Sám se celý obětovati budu! — Pojď!

Markus.

A co tomu řekne vaše manželka?

Appius (zaškarodiv se).

Mlč! — Že jinde obětovati chci,

Co Larům mého domu po tom?

(Odchází spěšným krokem na loď, za ním Markus Klaudius; spěšně odplynou.)

Maximie. Virginie. Mladý Numitorius.

Maximie.

I připlouli a přistáli zde k naší

Zahradě; dva byli, napolo zakuleni;

A ten co vesloval, ten třetí, to byl

Otrok, co za námi slídl na tržišti.

Virginie.

Ty se všeho strachuješ!

Ml. Numitor.

Ba arci!

Což nikdo ještě nepřistál k břehů
Vašemu?

Maximie.

Proč se zakuklili?

Virginie

(spatříc potrháný věnec).

Bohové!

Maximie a Ml. Numitor.

Co se stalo? — Bohové!

Virginie.

Ta ruka rouhavá se chopila
Mé oběti!

Ml. Numitor.

Já za nimi popluji.

(Skočí do člunu a spěšně odplyne.)

Virginie.

Plna jsem ouzkosti; co to znamená?

Maximie.

Odvratte, bohové, vše zlé

Od toho domu osiřalého!

(Ve zmatku odejdou.)

II.

(Jitro; forum; vše živo. Měšťanů po hromadách sobě vypravujících; stranou škola pro dívky. Maximie sem a tam se ohlíží. Markus Klaudius se svým otrokem povyjde a ztratí se; a opět povyjda, hledí pilně ke škole a svému otroku všelijaké dává rozkazy.)

Maximie.

Dnes dlouho nejdou; co pak dělají?
Já tu stojím jako na uhlí, a doma
Mně to také nedá; všudy mi teskno!
Ó kým je bohové brzo a šťastně
Z bojů hlučných k Larům tichým přivedou!
Takových nocí nechci více přečkati!

Měšťanka.

Zdař bůh, Maximie!

Maximie.

I zdař bůh také vám!

Měšťanka.

Už jsem vás dávno neviděla; kde pak
Pořád jste?

Maximie.

Vždyť člověk ani
Nemůže z domu patu vytáhnouti;
To víte, že Virginius, můj pán
A velitel, do boje táhl a mně
Dům svůj, svou dceru a vše hospodářství
Odevzdal; to velká starost na Maximii.
I šlo všechno dobře, všechno tiše.
Když teskno bylo nám, tu přišel — vždyť ho
Znáte, kdož by ho neznal? — Icilius,
Tribun bývalý; on miláček Virginčin,
A jí zasnouben s tělem, s duší.
I také on táhl do boje, za tchánem svým,
Nechtěje ho tam samotného nechati;
Už také věkem dospívá.
A ten nás vyrážel, těšival;
Teď po odchodu jeho bylo nám smutno —
Jak jinak, jsme ženské dvě!
Však dnešní noc nás poděsila.
Tmavá byla; pes úpěl, skučel,
Jako by strach naň dotíral.
Otevru mu; on svíjel se mi u nohou,
A zase spěchal ke dveřím; a když jsem
Je opět otevřela, by mohl ven:
Tu opět k nohám se mi svinul,
Však ven ze dveří nechtěl, třesa se.
I hladím ho; a aj, má ruka krví
Zbarvena! on svinul se ještě jednou,
A — (dá se do pláče) — dokonál!

Měšťanka.

Ó věrné zvířátko! —

A kdo byl ten neznaboh ošemetný,
Jenž vám ho na smrt poranil?

Maximie.

To vědí bohové! — Já vzbudím čeládku,
Pánu svému, domu jeho upřímnou;
Dva vstoupí přede dvěře k zahradě —
Velký stín se před nima pohybuje;
Mráz obejde je, i třesou se.
I domlouvám jim, by se zmužili;
I nabyv jeden z nich srdce, pokročí;
Tu vyndá stín ohromné rameno,
A kráčí k břehu vážným krokem dál,
A hodí sebou do vody a — zmizne!

Měštanka.

To strašné vidění! A co Virginka?
Ta asi měla ouzkosti!

Maximie,

Ba arci!

Ta panna chvěla se, a není divu;
I otec i milenec v boji ve vzdálí!

Měštanka.

Nevím, nevím, co to znamená!

Maximie.

A včera tři mužští, dva zakuklení
A otrok, připlouli k břehu do naší
Zahrady, a rukou rouhavou
Strhali věnec obětní!

Měšťanka.

Co se to děje v domě dobrověstném? —
I což divu, vždyť se všudy děje tak!
Křiví soudci na forum, v senátě;
Místo zákona, jak můj Caecil říká,
Prý jenom zvůle panuje!
Kam to povede, to vědí bohové.
Však na pozoru mějte se, a bohy
Vzývejte domácí, by bděli nad vámi! —
Pojďte!

Maximie.

Já nemohu! já čekám, až se
Skončí hodina a panny domů ze škol
Půjdou, na Virginku.

Měšťanka.

Ach tak! A já bych
Ráda viděla kořisti, co dnes mají
Naši přinést z tábora. S bohem! (Odejde.)

Maximie.

S bohem! — což pak tak dlouho ve škole!
A mladý Numitorius, ten také
Nejde; ah, snad šel našim naproti!
Tu jde! — I kde pak jste?

Ml. Numitor.

Už jdou! už jdou!
A kdo v čele jich — kdo? — Strýc Icilius!

Maximie.

Chvála bohům! ať on teď dům ostříhá!

www.libro.mil. Numitor.

Ba čas, čas nejvyšší, že tu; neboť,
Jak se mi zdá, se cosi kuje —

Maximie.

Jak? — a kde

Ml. Numitor.

Celou noc jsem nasadil, abych vypátral,
Kdo včera u vás přistál v zahradě;
Nemohl jsem jich doplouti.
Ten otrok vesluje jako Neptun.
Však předce něco vím; ten otrok —
Je otrok Marka Klaudia.

Maximie.

Kdo ten?

Ml. Numitor.

Že nešlechtný, to říci se může,
Však se to nedokáže; že šlechtný,
To lež by byla hrozná; on vůli —
Vůli nemá zlou; on nemá žádnou vůli;
Však nic špatného není, co by jiným
K vůli neučinil, nevyvedl, a
Kde on je v tom, tam zajisté se
Nic dobrého nekuje.

Maximie.

Tak zprav Icilia,

A zděl mu své mínění a podezření!

www.libtool *ML* *Numitor*.

Já vím, co činiti! Už jdou; slyš hluk!

Škoda, že tu není Virginka! —

(*Hlasatel*; za ním Icilius a ozbrojení Římané, kořist vojenskou nepřátelskou nesoucí. Za nimi mnoho jiných Římanů a Římanek.)

Hlasatel.

Quirité slyšte — dobrou zprávu nesu!

I Mars i Bellona přejí Římanům,

Kornelius decemvir v Algidě

V čele vojska udatného

Poraziv Sabinů pluky,

Bohům všemocným díky činí,

A k ozdobě chrámu i Marsu i Belloně

Kořisti nepřátelské posílá hojnost.

Slavte jméno jeho; i slavte jméno toho,

Jenž mu po boku k vítězství

Pomáhal — slavte centuria Virginia!

Římané, Římanky.

Sláva! Sláva!

Hlasatel.

I pojďte s námi bohům

Obětovat, Quirité, kořisti dobytých!

Římané a Římanky.

Sláva! Sláva! (Odcházejí.)

Maximie.

Icillie! Icillie! —

Nemohu k němu — duch můj plesá radostí —

(K ml. Numitorovi.)

Za ním jdi, a řekni mu, by po oběti

Pospíšil k nám —

Ml. Numitor.

www.libtool.com Aj, on meškat nebude.
(Odejde; jak odejde, opět se vyjeví Markus Klandius s otrokem svým.)

Maximie.

Jakou radost pocítí má Virginka!

Kýž pak už konec tomu učení!

(Ze školy vystoupí mnoho panen, sem a tam se rozcházejících, mezi nimi Virginka.)

Virginka (k Maximii).

Icilius již tu! My slyšely jásání!

Maximie.

I arci tu, a blaze, že již tu —

Virginie.

Pojď, pospěšme, bychom ho uvítaly,

Jak sluší Římance a vítězovi!

(Jak odcházejí stranou, tu vstříc jim Markus Klandius.)

Markus.

Posečkej! stůj! Tvé kroky jinam tě

Tenkráté povedou, povedou, kam patříš.

Maximie.

Co máte, pane? Nechte děvčete!

Markus.

Ty tulačko! — Tu otec tvůj — můj otrok!

A jeho následovati budeš, a mne

Co pána svého, jeho pána!

Virginie.

Probůh, Maximie! chraň mne! Ha, škaredo!

Markus.

Co zdráháš se? Otrokova dcera
Je otrokyně pána jeho!
Slyš, otroku! chop se svého dítěte,
A veď ji do mého domu — otrokyni!

Maximie.

I bohové! Vy jste na hrozném omylu:
Vy máte mhlou na očích;
Nebo jste pozbyl zdravého rozumu.

Markus.

Chop se jí a vyplň rozkaz pána svého!
(Otrok po ní sahá; Virginka třesoucí se ustupuje.)

Virginie.

Kdo mne uchrání! — Římané, pomozte!

Maximie

(k přicházejícím Římanům).

Ó slyšte, lidičky, co se tu má díti —
Ustrňte se nad nevinnou pannou!
Já jsem chůva její; jak ponejprv
Zaplakala, odpočívala na loktech mých,
Z lůna rodičky na tyto lokte přišla,
Těma rukama byla až posud vedena.
Slyšte, pomozte, Římané!

Markus.

Co ječís?

Ničeho platno není; má to otrokyně!

Maximie.

Římané, poslyšte, smilujte se!
To je Virginie, dcera jediná

Virginiova — tam dole v ulici,
 U Tibery, jest jeho dům a statek.
 On doma není, je u vojska, a zvítězil;
 Teď hlasatel jmenoval čestně jeho jméno.

(Mezi tím obklopily Římanky Virginii.)

Tak s poctivou pannou římskou necháte
 Nakládati? — Ó, v prsou vašich není srdce!

Markus.

Vy pryč! Kdo chce mi proti zákonu
 Mou okrokyni zadržovati?

Ml. Numitor (přikvapí).

Prozatím já!

Markus.

Kdo jsi?

Ml. Numitor.

Numitorius

Mi říkají, a jsem syn Numitoriův;
 Ta panna jest má sestřenice,
 Matka její sestra otce mého.

Markus.

To lžeš! Ona dcera jest toho otroka
 Mého, a proto má.

Ml. Numitor.

Bohové!

A on se tou hroznou lží nezalkne!

Markus.

Jdi svou cestou, mládenče! a nepleť se
 Do cizích záležitostí, aby

Nelitoval této hodiny! — Otroku!
Chop se —

(Římanky otroku s Virginií ustupují.)

Kde já se svého zboží dopídám,
Tam, dí zákon, chopiti se ho mohu.

Ml. Numitor.

Když tvému domnělému právu
Nikdo neoddolává!

Markus.

A kdo tu,
Jenž by mi oddolával? — Mluv: je tato
Ženská tvá? je této ženy tobě vlastnost?
Je mezi vámi koho, kdo říci může:
Ta ženština jest má? — Nikoho! Tedy
Otroče! vyplň rozkaz pána svého,
A ty děvko poslechni slov pánových;
Jinak tě zmrskati dám.

Virginie.

Bohové!
Neopouštějte děvčete, vám oddaného!
Kde jsi, otče? co nejdeš? Icilie!
Kde váháš? Pospěšte, jsem ztracena —
(Mezi tím jal se otrok panny za ruku.)

Matrony.

To hrozná deba! Kdo ten zmatek rozplete?

Ml. Numitor

(odhodí od ní otroka).

Ustup, hodný sluho pána nehodného!

Markus.

Za to mi musíš zadost učiniti!

Ml. Numitor.

I učiním, kdy, kde a jak jen ráčíš! —
Quirité! ta věc je mhlou pokryta,
A hrozná šalba se před vámi děje.
Teď ji odhaliti ještě nemohu;
Však to vám — bohové mne trestejte,
Pakli to lež — to vám říci mohu, že včera
Ten otrok, ve společnosti jiných dvou,
Se příkradl do zahrady Virginiovy —
A co tam chtěl —? to můžete si vybrati
Z tohoto jednání.

Markus.

Ty lžeš! Však byt
Pravdou byla slova ta, svého zboží
Se Říman každý chopiti může,
Kde je koliv napadne. To známo všem!
Quirité! i vám platí ten zákon,
Ole kterého já jednám. Jděte po svém!
Nehřešte proti zákonu!

Ml. Numitor.

Ty šlapeš
Nohu zlovolnou po zákoně!
Žáde tu pannu, sestřenici mou,
Žádej před soudcem! — Nemá tu žádného;
Matka zemřela. Blaze jí, že to nevidí!
A otec pro spásu Říma bojuje.
Ó kdyb! on tu byl! Jak osyka
Trásl by. se před otcovským hněvem.

Markus (opovržlivě).

Kdo má zákon po své straně, ten se netřese.

(Rozlícen:)

A nyní táhni, sice —

(Jak se chce chopiti dívky sám, vyjde)

St. Numitorius.

Běda! běda!

Bohové opouštějí Řím, že se takové

V něm věci konati mohou! — Pozhov trochu!

(Mladý Numitorius odkvapí.)

Slyš, mladý muži, starého Římana!

Já nechci tobě bránit ve tvém právu;

Však jsi na omylu a v bludu, a tento

Chlap tě do něho zavedl bezectný.

Tu přísahám ti před všemohoucími:

Ta panna šlechtná je dcera švakra,

Švakra mého Virginia. Ó, jak jsi

Poděšena, má drahá Virginko!

Virginie.

Strejče

Zachraňte mne, sice umru!

Markus.

Zde není času ke hrám takovým —

St. Numitor.

Římané! popatřte na tuto tvářnos dívčinu!

Popatřte na toho hnusného otroka!

To prý jesti jeho dítě! Ó neroukej se,

Pane, bohům; nech děvče na pokoji,

A já se ti svou ctí a jméním

Za ni zaručím; dobývej si ji potom,
Až otec přijde z války, před decemvirem!

Markus.

Mámli právo, musím je mítí také hned.
Už dosti dlouho se toulala —

St. Numitor.

MLč! jestli

Mi to dítě drahé nečistou řečí
Pošpiníš, tak — bohové mne slyší —
Staň se, co staň; já tebe —
(Přítulí k sobě Virginii.)

U strejce jsi!

Neboj se, jen s životem tě opustí!

(Více Římanův a Římanek děvče obstupuje. Ztrhne se hluk; vše se k té straně ohlíží, a brzo potom slyšeti: „Ustupte! Decemvir Klaudius!“ Lid se rozděluje s šetrností. Dvanácte liktorů, jeden za druhým; první volá: Ustupte a t. d.; za nimi decemvir Appius Klaudius.)

Appius.

Jaký shon tu? Nevíte, kde práva
Svého máte hledati? Rocení
Je přísně zakázáno; nebo z něho
Nešťastné bouře povstávají!
Kdo žalobník? — kdo obviněný?

Markus.

Já, pane, žaluji! Ta tady vinnice!

Appius.

Předstupte oba! Ty v pravo stůj,
Ona — ona ať zůstane na levo!

(Jde; dosedne na soudnou stolicí svou; v tom se do půlkola liktorové rozstoupí. U Marka Klaudia stojí v pravo otrok; u Virginky Maximie skoro bezduchá, jako u vytržení; opodál starý Numitorius.)

Appius.

Žalobníče, mluv! pravdu mluvtež ústa tvá!

Markus.

Jen pravda vyjde z mých úst.
Já hledám právo, zákonem mi dané,
Jenž dí: kdo svého zboží najdeš kdekoliv,
Tam se ho můžeš uchopiti.
Tu otrok můj, co u mne stojí,
S jednou otrokyní mou zplodil děvče.
Bylo to děvče rozmilé, a já sám
Jsem tomu dítěti byl nakloněn.
Když dospívalo roku, najednou
Pohřešeno a — také opravdu zmizelo.
Otrok se rozlítil a zaklínal, že dokud
Dítěte nenajde, nikde nebude
Míti pokoje, a žena jeho
Od času, kde dítě ukradeno,
Nezasmála se víc; i třeba otrokyně,
Má předce pro dítě srdce mateřské.
Však hned za času zpáchané krádeže
V podezření padl dům Virginiův,
Tam že si dítěte přivlastněno.
Neboť bezdětno po několik let
Bylo jeho manželství, a nedávno

Projevil jeden z lidí Virginiových
 Mému otroku, že Virginie
 Není dcera pána jejích, že to děvče
 Unešené a čas, kdy domu
 K Virginiovi přišlo, že se srovnává
 S časem, kdy bylo otroku ukradeno. —
 Tomuliž tak? otroku, mluv!

Otrok.

Tak tomu jest!

Maximie.

Ó lháři lhářský!

St. Numitor.

Bídáci neřestáí!

Markus.

Tu slyšíš, pane, naši spravedlivou při!
 Ze všeho zjevně, patrně vyplývá,
 Že to děvče dcera mého otroka
 A že jak on, tak ona, mé zboží jsou.
 Protož dle zákona prones výpověď,
 By ona otrokyně hned, bez odkladu
 Mne, svého pána i vlastníka
 Následovala! O to tě snažně prosím!

Maximie.

Ó, to jsou samé lži bohaprázne!

Appius.

Kdo tu mluví bez mého dovolení?

Maximie.

Ó, nerač tomu věřit! Každé slovo šalba!
 Já, já, když matky láno opustila,

Na tyto lokte jsem ji vzala, do náručí
 Tohoto přijala, plačící nemluvně
 A pěstovala dítě mateřskou láskou,
 Nebo matka povždy postonávala,
 Až vyrostlo co panna libostná.
 Já, já —

Appius.

Co má ta žena švitořit?

Maximie.

Já jsem chůva její, její nohsleda —

Appius.

Liktore! ať ticho —

(Liktör Maximii rukama lomící odstrčí stranou.)

Jest tady, kdo by

To děvče svou dcerou nazýval? —

(Ticho.)

Ptám se opět! (Ticho.) Když tedy tu žádného
 Není, jenž by svého práva lepšího
 Před námi provedl, upodstatnil — tak —
 Mocí svou, dle zákona —

St. Numitor.

Ó! probůh! probůh!

Nedomluv — rač poslechnouti —

Appius.

Kdo jsi — mluv!

St. Numitor.

Což mne neznáš? S tebou i pod tebou
 Jsem bojoval! Však ty mne neznáš, nechť!
 Ji také neznáš? nechť také ne!

Já jsem Numitorius, brat manželky
 Virginiovy, jehožto nešťastná
 Dcera před tebou stojí v zoufání.
 On není tu! ty sám jsi ho povýšiv
 K setnické důstojnosti, poslal
 K vojsku, co stojí v Algidě, by bojoval
 Po boku decemvira Kornelia.
 Ty neopustíš, jsa otci přítel, dceru jeho,
 Která prý dva má otce najednou
 A přede ubohá stojí tu co sirotek!
 Slyš, pane, starého Římana, jenž se
 I bohům i zákonu koří:
 Nedej, by pokrytá, v Orku skutá šalba
 Vítězila v cestě zákonní! — Aj, beztoho
 Zoufá Říman nad spravedlností; —
 Ať opět načerpá dnes útěchy,
 Že bohové Řím svůj ochraňují,
 Pravda že svůj zase v něm stánek má.
 Byl švakr můj Virginius
 Několik let ženatý, bez potomka.
 Tu v pátém roku svého sňatku přišed
 Ke mně na vinici s tváří blaženou,
 S radostným mi zjevil plesáním,
 Že lůnu jeho manželky velectěné
 Požehnáno. I já nevýslovnou
 Měl jsem z toho radost; neboť sám také
 Mám jenom syna jednoho.
 I denně býval jsem u něho v příbytku.
 Sestra moje milá — šlechetná to
 Byla Římanka; tu obraz máte její
 Živoucí. Však postonávala matka,
 A churavost její byla po porodu

Dítěte tohoto tím větší. Já byl
 U ní v přibytku, když dítko toto
 Světlo světa pozdravilo;
 Já celoval zrozeňátko,
 Já slavil radovánky,
 Já plakal nad slabostí rodičky.
 K mé potěše bohové dítě žehnali,
 A teď, kdy v kráse panenské rozkvítá
 A domem, bez vladařky, vládnouti počala
 I navykala povinností domácím,
 By stala se domu ozdobou jak matka:
 Prolhaný otrok se svým pánem
 Vymýšlí — kdo ví, s čí pomocí,
 A k jakému konci — tu šerednou
 Bájku: že toto dítě, tato panna,
 Svobodná Římanka, plod jest otrocký!
 Hanba! ó Roma klesla, tuze klesla již,
 Že taková neřestná věc jenom
 Vzniknouti mohla! — To jsou slova pravdy,
 Pravdy svaté! Jináklíž tomu —
 Necht líktor mrská Římana!

Markus.

I slova má jsou slova pravdivá!

St. Numitor.

Tvá slova nejsou slova tvá, jsou otroka!

Markus.

Já hájím svého práva zákonního.

St. Numitor.

Ba arcí! a já hájím právo nezákonní!
 Tvá žaloba je pouhá lež, a sama,

Že lež do ní vnutkaná, mluví.
 Kdy porodila otrokyně dítě své?
 Ten čas jsi neudal ve své žalobě.
 Ty praviš, že roční dítě bylo vzato;
 Kolik let tys nedbal o svůj plod?

(Icilius přijde.)

Markus.

To maličkost! dá se lehko vypočísti!
 K tomu nahradím outraty vychování.

St. Numitor.

Podrž si peníz svůj! — Proč tenkrát,
 Když se ta krádež stala, proč jsi
 Nežádal o pomoc konsula, jako dnes
 Vyvoláváš na pomoc decemvira?

Markus.

Nejsem povinen na to ti odpovídati!
 Tobě nepřisluší slovo v cizí při!
 Že tobě dovolil decemvir mluvití,
 Mlčel jsem. — A pane ty, od tebe
 Žádám výrok po zákonu!

Appius.

To chvalitebno, žes mu slovo popřál;
 Domníváš se býti ujcem jejím,
 A ač nemá právo k slovu v cizí při,
 Proto předce decemvir i jeho slyšení chtěl. —
 Také slyšení chci, co tomu děvče řekne.

Maximie.

Onať víc mrtva nežli živa.

Appius.

Jak ti říkají? mluv — mluv, či jsi?

St. Numitor a chůva.

Nestrachuj se, mluv; pán to milostivý!

Virginie.

Já se jmenuji Virginie; já jsem
Dcera Virginia šlechtěného
A manželky jeho Numitorie, matky své.
Náš dům je v ulici u břehu řeky —

Appius.

Znalas matku svou Numitorii?

Virginie.

I arci znala jsem; před dvěma lety
Teprv se brala do Elysium,
Ó má milá, drahá rodička!
Jak daleko má paměť dosahuje,
Neznala jsem v domě našem žádnou ženskou
Jinou, než matku a chůvu Maximii;
Ty vedly kroky mé a nesly o mne péči
S mým rodičem šlechtěným.

Appius.

Tys slyšela, oč se tu jedná; za svou tě
Prohlašuje otrok tento, a jeho pán
Dle zákona tě nazpět požaduje.

Virginie

(sklesne na kolena).

Buď milostiv! já z nich neznám žádného!

www.librioon.com.cn
 Icilius (po tichu k ní).
 Co činiš? vstaň! Tys Římanka!

Virginie.

Dej nazpět mi jítí v dům otcovský!
 Kdyby mne nenašel, až přijde z boje, otec,
 Srdce jeho puklo by; on nade vše
 Miluje Virginku svou! Ó strejče!
 Ó Maximio! proste za mne — já nemohu —

St. Numitor.

Slyš hlas té panny bezvinné, ó pane! —
 A ty upuť od křivé žaloby!

Markus.

Má žaloba spoléhá na zákon,
 A spravedlivá jest; učin mi, pane,
 Po zákonu!

Appius.

Jest tady, kdo by
 Svou dcerou to děvče jmenoval?
 (Ticho.)

Žádný? —

St. Numitor.

Ó, ponech soudu, odlož jej,
 Až z boje pro vlast se vrátí otec její,
 Její zákonní, rodní zastupitel!

Appius.

Žádný tu? — Byl nikdo neřekl, že jsem se
 V soudu přeháhlil a dítě že nemělo
 Zástupce svého zákonního:
 Tedy odložen budiž tento soud —

... (Ztrhne se hluk radostný.)

Všickni.

www.libtool.com.cn Zdráv buď! Bohové,
Chvála vám! to velemoudré!

Markus.

To není po zákonu!

Appius.

Liktorové!

Liktorové.

He! mlčte! všickni ticho! ticho! ani
Nemukni žádný, až domluví! —

Appius.

Tedy odkládám soud tento —
Na zejtrí ráno! ať tu jste!

(Opět se strhne hluk a nevůle.)

Římané. Římanky.

Jak? co? zejtra? to krátká lhůta!

Milost bez milosti! Běda panně!

(Mladý Numitorius a bratr Iciliův se spěšně odeberou.)

Ml. Numitorius (v odchodu).

Zatím zdraví tuto budtež!
Bohové posilní nás a vás!

Liktorové.

Hej, ticho! všickni ticho! sic —

St. Numitor.

Do té doby tu otec býti nemůže!

Appius.

Konejte svou povinnost!

(Liktorů se rozejde několik, a když ticho nastane)

Markus.

Proč, pane, odkládáš k mému zkrácení
Ten soud? Co dnes právo, to-liž může být
Zejtra neprávo? Zdaž právo vrtkavé,
Že jediná noc může změnit jeho
Podstatnost?

Appius.

Tak jsem řekl — tak budiž!

Markus.

Dovol tedy,

Bych, ačto v hlavní věci ukrácen,
Předce práva svého zatimního dosáhl.
A, protože silnějšího práva na děvče
Žádný nedovedl, aby mne co pána svého
Ta dívka otrokyně následovala
A v mém příbytku rána čekala.

Appius.

Ta žádost jest po zákonu, a —

Řimanky.

Jak? — panna?

Pod cizím přístřeším? — bez ochrany —
U svého nepřítele — oukladníka —
Bez strážce —

Maximie.

Já půjdu s ní, ji neopustím!

Ícilius

(rozhorlen, levicí vezme Virginii za ruku).
Nic tak! nic tak! To jste se zmýlili!
Bohové mne slyší — to se nestane!

Lože manželské pelešit si nedá.
 A když tvým rozkazem krev má poteče
 Na toto kamení: než uschne, otec,
 Hrozný mstitel svého dítěte,
 S pluky vítěznými sem se přivalí! —
 Což máme v poli bojovat,
 A vy nám zatím naše panny —?
 Ó! pomni, že jsou bohové,
 Že trestají zpáchanou svatokrádež,
 A záhuba etnosti že svatokrádeží jest;
 Pomni na poslední doby Tarquiniovy!
 (Ticho krátké.)

Bez krve nevěstu mou on nedostane! —
 Klatbu všecku skládám na tebe,
 A vše zlé, jemnuž jsi mohl ubrániti! —
 Moudrost tvá odlož soud do otcova příští;
 Dej panně v pokoji k Larům jejím jíti!

Appius.

Quirité! alyšte; slova jeho jsou klam
 A podvod; znáte ho! on v čele
 Býval buřičů, a poklid Říma
 Byl a jest mu sůl do očí!
 Což myslíte, že tudy proti zákonu
 Soptí pro uhájení toho děvčete?
 Jakého tu hájení bylo by třeba,
 Kde váš decemvir rozkazuje? —
 Či tak nečestno jméno Marka Klaudia,
 Že by se panna mohla čeho báti?
 Zajisté jeho bodá stará uvyklost
 Na bouřky domácí; duši jeho
 Nepokoje stýská se po nich, a rád

By uvedl mezi nás sváry, rozbroje;
 K tomu hledá jenom příčiny!
 Té já tobě neposkytnu, neboj se!
 Já tebe a tvé hrozby nedbám!
 Jediné z ohledu, že ve službách vlasti vzdálen
 Jest Virginius, pravím, jak jsem
 Právil prv: v obvyklou hodinu
 Zejtra ráno pronesu nález rozvázný;
 A tuším, že Markus Klaudius,
 Šlechetný, veledušný žalobník,
 Dopustí tomu, by to děvče
 Pod krovem domnělým oteckým
 Tuto noc jedinou ještě ztrávilo.

Markus.

(krče ramenoma).

Což mám dělati? — Staniz se!

Římané. Římanky.

To slušná věc! čas to ale předce krátký.

(Římanky s Virginií a Maximii odcházejí, a s nimi lid se pomalu
 tratí.)

Appius.

A ty Icilie! ty jdi a hlásej
 Po Římu o bezpráví stálém;
 Drž noční schůzky, jaks to činíval,
 Když ses tribunem nadmul!
 Zejtra uslyšíš — decemvira Klaudia.

Icilius.

Já co tribun povinností jsem hleděl svých
 Svatosvatě, líp než ty konáš těch
 Jako decemvir!

Já jich hleděl líp, než vám se líbilo!

Tys ještě neumřel jako decemvir —

A snad mne opět nadme tribunát!

Ty noční schůzky, ano, budou držány;

Aj, tvář spravedlnost je obeslala.

Appius

(kyne k odchodu; liktorové předstupují, a první volá: „Ustupte! Decemvir Klaudius!“ Tento odcházející blíží se k Markovi a mluví k němu tajno:)

Sedlati dej koně nejrychlejší!

Hned pošlu k vojsku rozkazy,

Aby Virginius tam byl zabaven.

Ten starý je také třeštivec,

Jako ten poplach tady prostořeký.

Obou — obou se jest báti!

Markus.

Já bdíti budu nad kroky jejich.

Appius.

Dnes večer, doufám, přijdeš ke mně;

Přijď zahradou — už víš —

(Markus Klaudius se pokloní; oba se rozejdou.)

Icilius.

Tu jdou ti vrahové počestnosti!

Na jazyku jen: práva, zákony,

A opět zákony a práva!

A co činí ti pokrytci, to prý činí

Pro spásu Říma a národu!

Ó že vy se můžete, nebeští,

Na to nečestné dívati jednání!

Či není ještě, není doplněna

Míra tolika ohavností?

St. Numitor.

Bud pokojem, všecko dojde svého konce:
Přepnuté lučiště praskne
A raní lovce smělého!
Kde můj syn?

Icilius.

Ten letěl k táboru,
Zdažli s jítrem přivede Virginia?

St. Numitor.

Žehnejte, bohové, spěšným krokům jeho!
Má stará hlava nezpomněla na manžeta
Sestry mé. Ó hlavo, hlavo!
Ó Říme, Říme!

Icilius.

Virginie má!

(Smutně kráčejí za Virginíí.)

III.

K večeru. Zahrada Virginiova jako na začátku. Jeden z věnců
potrhán. *Icilius* spěšně; za ním brzo *Junius*, ježž opodál následuje
Publius Numitorius.

Icilius.

Na stopě jsem těm lovcům divokým,
A vedou bohové kroky mé.
Ó popřejte mi, vy moci nebeské,
Bych pravdy domakal se světité!

Junius.

Tys *Icilius*!

Icilius.

Jsem!

Junius.

Ano, ano! Tys to!

To čelo oblé, a ten zrak plamenný!
Já tebe hledám! Tu jsi, bohům chvála!

Icilius.

Co žádost tvá?

Junius.

Ty dnes ponejprv.
 A snad naposledy vidíš mne,
 Ač oko mé vidalo blesky
 A ucho slýchalo hromy řeči tvé
 Tam na forum v zastání národu.

Icilius.

Kdo jsi?

Junius.

Dost na tom: Říman jsem! —
 Tvé cesty života jsou jiné, jiné mé;
 A přede nás vedly k cíli jednomu,
 K srdci Virginie šlechetné!

Icilius.

Co máš, probůh?

Junius.

Co užasínáš?
 A což ty jen sobě sám a sám
 Osvojuješ právo, krásu, ctnost
 A šlechetnost milovati? —
 I v mém srdci vzhála oheň neuhasný,
 Kterým tvé srdce pro ni zplápolalo.
 Tobě přáli bohové a panna ctná;
 Proto nevstoupilo srdce mé
 Na jazyk můj. Ty jediný víš
 O svatém srdce mého tajemství —
 A jiný žádný více o tom nezví.

Icilius.

Tak mluv, kam míří slova tvá?

Junius.

Já jsem tě hledal, bych zkutou v Orku šalbu
Ti vyjevil! Myslíš ty, že Markus Klau dius
Ten sup a sokol dravý jest,
Jenž víří nad tvou zvolenou?
Tys na omylu! on jest jen síť,
Do níž tvá panna se má zaplésti;
Ten dravý sokol — slyš a zhrozíš se —
Jest — sám decemvir Klaudius!

Icilius.

Ha! to jest ta jeho spravedlnost!

St. Numitor.

Ó! hrozná věc! on sám i skrytý žalobník —
On sám i křivý soudí! —

Junius.

Omámen stojíš? Mráz tě obchází?
I také v očích se mi zamžilo!

Icilius.

Jak ty to víš? Kdo tobě dal nahlédnouti —

Junius.

Seber se, muži, statný; slyš jinochu:
Dějí se věci ve světě, o kterých
Svět ví, že se dějí! — Ptáš se po důkazu?
Aj — svědek ti schází — třeba svědčí celý svět!
Slyš; pátrej sám! k otrocké duši jenom
Otroky je přístupu! — Zítřka při soudu
Najdeš tam mne a jiných Římanů.

(Odkvapí.)

St. Numitor.

Ó Ríme! Ríme! ty jsi klesl — tys padl!

(Po chvílce s nevýslovnou bolestí.)

Virginie ztracena!

Icilius.

Není — nesmí! —

A musli býti obětí — ha! báněmi

Zatřesu a — pohřbím, co decemvirem slove!

St. Numitor.

Co obmejšlíš? —

Icilius.

Nic, nic. Virginko má!

Ty roso padlá jitra mráčku,

Tebe má pítí padouch ouhonný?

Ty růže v boholibém úsměchu,

Rozrůzniti má tebe ruka chlipníka?

St. Numitor

Virginka ztracena!

Icilius.

Ha! ztracena!

Nemluvte slova toho více! —

Tam na stolci znectěném rozkolí

Srdce neřestné, krivosoudné tento meč!

St. Numitor.

Chceš ohavností množiti ohavnost?

Jsi ty soudců soudec?

Bohům zanech pomsty pochodeň,

Plamen její pronikne skrytou útrobu;

Avšak smysly seber, aby vymyslíl,
 Jak zachováti drabého dítěte.

Icilius.

Kde žalobník a soudce jedna osoba —
 Jakých tu rozmyslů? to spočteš lehko:
 Na soudu je Virginka ztracena! —
 Ano, já rozmejšlím, a rozmejšlím —
 A vida, vida, ó hrozná ohavnosti!
 Tys nelhal, mládenče! tys nelhal; srdce tvé
 Lásky plné ani lháti nemohlo!
 Tu máte, milý strejče! slyšte všecko!
 Proto otec byl v důstojnosti povýšen
 Vojenské, a do táboru odeslán —
 A proto já byl do táboru odeslán —
 A kdo ho odeslal? — kdo mne? —
 Ano, ano, tak věhlasný decemvire,
 Počestný sudí, Appi Klaudie —
 Tak sis to moudře osnoval —
 Starého lva jsi vyloudil
 Z ohrady jeho na lov cizí,
 A mladý lev ho následoval —
 I ano, a ohrada zůstala
 Bez strážce — —
 A to lehko lvíče polapiti.

St. Numitor.

Tak se domníváš —

Icilius.

Žádné to domnívání;
 Kde pravdu možná rukou namakati!

St. Numitor.

Ha, stará hlavo! proč cítám, že tě mám!

Icilius.

Já rozmejšlím. Nemáte mne k tomu mítí,
Bych rozmejšlel. — V mé mysli boří se domy,
Báně se kátějí, Kapitol plamenem praská! —
Arciže i křivých soudců nejsem soudcem —
Arci — ale mé srdce a Řím krvácí.

(Jako pomatený odchází.)

St. Numitor.

(za ruku se ho chopiv).

Postůj! kam —

Icilius.

Já chci rozmejšleti —

St. Numitor.

Jdi k Virginii!

Icilius.

Půjdu, ale teď ne, ještě ne; já budu rozmejšlet,
Jak já bych nalíknul teneta — co? já?
Teneta? — Nikoli! — Ty, decemvire!
Vydáš mi pannu na svobodu — sic —

St. Numitor.

Nepřenáhli se! neštěstí větší neval
Na nás dosti nešťastné, a dřív rozváž
Slova mládence bledého! Víš, co ti řekl?

Icilius.

Vím; pátrej sám, řekl; k otrocké duši jenom
Otroky je přístupu! — Co s tím? — Já budu

Mluvíti jinou řeč, tu jisklivou,
 Kde slova jsou rány krvavé!

St. Numitor.

Ó, probáh!

Icilius.

Tak myslíte vy za mne,
 Aspoň teď, aspoň dnes — a za to zejtra já
 Budu jednati. — Po mysli mé se to koulí —
 Však ustydni krev ve mně se vařící,
 Jenžto mlhy naháníš mi do očí;
 Já viděti chci, a viděti musím —
 A pak necht' si řeknete, že mi neslušno
 I křivých soudců souditi.
 Hej! Nubie! Já řku!

St. Numitor.

Co hodláš? Slyš!

Icilius.

Uslyšíte; pátrati chci! — Jak dlouho sloužíš
 Tady v domě?

Nubius.

Na šestý rok.

Icilius.

Jak jsi byl tady držán? Pravdu mluv!

Nubius.

Já byl jen na pohled otrokem:
 Nic mi nescházelo kromě svobody.

Icilius.

Já bych tě pánu tvému odkoupil.

Nubius.
I nech mne u pána mého!

Icilius.
Tak ty mu přeješ?

Nubius.
I ano, ano.

Icilius.
Nu, tedy dobře! Jsili upřímný,
Dostaneš, co jsi posud neměl —
Svobodu!

Nubius.
Mluv tedy, prosím, pane!

Icilius.
Znáš Marka Klaudia?

Nubius.
Dobře, pane!

Icilius.
Znáš jeho otroka Morosa?

Nubius.
Dobře, pane!

On byl dnes naposledy otrokem;
Pán ho dnes pustil na svobodu.

Icilius.
Cože? dnes?
Jak ty to víš? a proč? a zač?

Nubius.

I to jde jako vtr z domu do domu
Mezi námi, když komu z nás ta doba
Šťastná zavítá! — On tu nedávno šel
Okolo; s ním více chasy plesající.
Nemejlím-li se, tedy slaví den svobody;
Neboť, jak se zdá, on se ke svým na zejtř
Odebere.

Icilius.

Ha!

St. Numitor.

Co uslyším!

Icilius.

Ty také

Bys táhl ke svým rád!

Nubius.

Ba arci rád!

Icilius.

Tak slyš! Tu vezmi peníze, a jdi
A slav s jeho svobodou také svou!

Nubius.

Jak, pane?

Icilius.

Přivtěl se k nim a buď vesel!
Nech číše vína mezi vámi koluje!
A když se srdce rozhrěje a ústa se
Rozváží, zjev mu, že tobě také brzo
Blažený den svobody zasvitne.

Priviň se k němu, a moudrou řečí
Vyzvěď z něho příčinu, proč na svobodu
Pán jej propustil!

Nubius (usměvavě).

To se dá snad

Lehko uhodnouti.

Icilius a Numitor.

Co? ty víš? — Mluv!

Nubius.

On sice sám nic neřekl; však každý
Z nás ví, že jeho dnešní výpověď
Na forum před soudem decemvira
Je pouhá lež; on ví dobře, až dobře,
Že Virginka nemůže býti jeho dítětem!
Neboť není tak dlouho otrokem u pána
Svého, jak Virginka je na světě.
On, když tak se někdy sejdeme,
Své otroctví čítá na deset asi let.

St. Numitor.

Ó lhář ten ošemetný!

Nubius.

On musil lhátí;
Vždyť víte: otrok musí, co velí pán!

Icilius.

Tys na svobodě — mé slovo s to — jak mile
Z něho vypátráš: kam Markus Klaudius
S Virginkou zamejšlí. Slyš, a buď moudrý!
Zdá se, že někomu jinému nahání.

Nubius.

Jak kázete, pane, tak se i stane! (Odejde.)

St. Numitor.

Ó! tma tato krušno leží mi na prsou!

A pommímli, že by se rozsvitnula —

Trnu, trnu hrázou ještě větš;í;

Icilius.

Rozední se! A když se rozední,

Co potom, starý muži, strejče Virginčin?

Co potom, starý Římane?

St. Numitor.

Ó Říme padlý; ó strastná vlasti má!

Icilius.

Pak se zableskne, a hrom bude bítí,

A hřímáti o jejich spravedlnosti,

A nebe plakati lijavcem,

Zážehy se rozněcovati k zážehu,

A sušiti krvavé slzy

Na mateřských lícech!

St. Numitor.

Ó, jdi k Virgince!

Icilius.

Ted' ne! po chvílce, ano;

Až vykyptí srdce.

St. Numitor.

Tak se mnou pojď, (Odvede ho.)

Virginie s Maximii.

www.libtool.cz *Maximie.*

Daleko nejsou!

Virginie.

Což se nám vyhybají?

Maximie.

Oni zajisté o tobě rokují!

Virginie.

A předce Icilius — mnohou dobou jsem ho

Ani nepoznala; jeho oko ve strašném

Požáru, jako by se samo trávil —

A pak zase tichá, milá slova,

A slzy po tvářech zbrunatnělých.

Já se bojím o Icilia!

On muž náhlý jest a příkrý,

A duše jeho vznešená nezná

Obcházeti a nadcházeti!

Maximie (trochu do sebe).

Ó, já se bojím o víc nás!

Virginie.

O koho? — Můj rodič přiletí

Na křídlech lásky otecké a mateřské,

A vyrve těm neznabohům dítě své.

(Icilius vystoupí.)

Já doufám ve vás, vy Všemohoucí!

Posud jsem vás nerozhněvala,

Nerozhněvala se svým vědomím;

Já konala vám pocty, svaté oběti,

Jak učena jsem byla, s vroucností;
 A ctila jsem a milovala matku
 I otce svého, a bližní své
 Jako bratry milé, milé sestry své.
 Vy, milosrdní, víte, že bez onhony
 Jest život můj! Vy se ráčíte ujmouti
 Panny vám oddané; vy přispějete,
 Kdyby síla zástupců mých klesala. —
 Já se hájiti nemohu! — —
 A ty, co světy osvěcuješ
 A zahříváš k živobyti přírodu,
 A život vzbuzuješ v každém tvorů,
 Hélie, plamene nebeský!
 Ó, prodli, prodli na cestě své,
 By pod tvým paprskem a září
 Spěšnou cestu vykonal roditel.
 A když sestoupati tobě do okeanu,
 Prodli v červánkách, by ordili mu stezku,
 By neklel můj hajitel!
 Ach! ach! červánky, průvodci tvoji,
 K lůnu vlhkému nebes prostorou
 Již se rumění, jindy blahostný — nyní ach!
 Ouzkostný pohled! — Není tu tatíčka! —
 Až povyjdeš ty, poutníče bledé tváře,
 Osvět mu cestu ku kroku rychlému,
 Vyhni se mráčku každému šedému,
 By jeho noha spěchavá kdes nezavadila,
 A on by přišel svého zachránit dítěte! —
 Snad by bylo po něm veta — veta!

Ícilius.

Nebude!

Virginie.

www.libtool.com Ó můj Iciliu! ó ty
Záštitu má! můj ochránče!
K sladkému jménu miláčka
Připojuji ráda tato jména.
Coby bylo ze mne — bez tebe;
Ty hájiti budeš svou Virginku!

Icilius.

Dokud to srdce bude bít.

Virginie.

To vím!

Klesající důvěru to ve mně vzbuzuje,
Že tys tu! — Již dnes bych byla obětí
Soudu křivého!

Icilius.

Vzmuž se! nabuď srdce!

Bohové nemohou, nebudou se dívat
Na neřesti takové smyšlené!

Maximie.

A kdyby — kdyby — hněv jejich někdy
Později hřtšíníka teprv dosáhne!

Virginie.

Dosáhne přede!

Icilius.

Maximie: mlč a jdi

A neděs mou dosti plachou dívku!

Maximie.

Já jdu! vařtmli slovem se
Neposilní — nevím, čím by okřála! (Odejde.)

Icilius.

Ó má Virginko! tolik s tebou mluviti mám,
Všelijak a všelijak, a nevím,
Kde a jak počítí mám.

Virginie.

Nehledej slov!
Tvým já rozumím, když jenom napovíš.

Icilius.

I bál bych se s tebou, jak míním,
Promluviti; ale tys má duše čistá,
Tys má milanka veledušná, a tys —
Římanka, dcera rodičů šlechtných!

Virginie.

Tak prosím, mluv, tvé slovo nezarmoutí
Tvou zaslíbenou; ale ústa když přestanou
Hovořiti tvá, tu mi přichází,
Jako bys chtěl věštiti o neštěstí,
Tak prosím mluv! Od tebe — buď co buď —

Icilius.

Růžové věnce okolo čela,
Sestupuje tam slunéčko —
Vystoupí zrána růžemi ověncené? —
Tam nešťastný ruce napíná,
Kde třetí sestra sudiček, Atropos, —
By života nit a s ní hoře přetrhla;
Ona odloží nůžky, sestře pokynouc,
By dále předla trudného nit života!
A tam blaženost opět vezdejší
Opětuje, by odložila nůžky Atropos.

A předena mu nit života delší;
 Ale neúprosná vkladá je již —
 Již života blahosti se loučí!

Virginie.

Ó mluv, probůh! co uslyším?

Icilius.

Dnové naši jsou pokryti mhlou,
 Oko smrtelné jich nepronikne.
 Ta doba, kterou držeti míníme,
 Se nám vysmekuje, a je ta tam —
 Patří minulosti — ale budoucnost —

Virginie.

Budoucnost? — Bohové jsou spravedliví!

Icilius.

Jsou. Slyšelas slova Maximie? Hněv jejich
 Někdy později hříšníka
 Teprv dosáhne! (Odvrácen.) Ach! za často,
 Když už oběť vykrvácela.

(Zahalí svůj obličej.)

Virginie.

Ó! má budoucnost musí býti děsivá,
 Hrozná, když mohla duši silnou
 Mého Icilia tak překonati.

Icilius.

Hrozná, děsivá! Řím nad ní zastoná!

Virginie.

Icilie, pohlédni na mne! muži silný,
 Pohlédni na svou slabou Virginku!

I není slabá! silnější duše její,
 Než myslíte! a že silnější, to tvým,
 To otcovým stalo se přičiněním!

Icilius.

Virginko má!

Virginie.

Schovanka nemá,
 Nesmí svého zahanbiti vychovatele!
 Zpamatuj se! Nejsouť nespravedliví,
 Co nad lidským losem panují,
 Bohové! velkou část moci své
 Vložili milostivě do ruky člověka,
 By jim byl podoben; oni dali mu
 Vůli, a pánem on svého jest osudu!!

Icilius.

Ó, by tak své silné dítě viděla
 Rodička!

Virginie.

Nevídí mne? — I vidí mne!
 Mezi dušemi jest neviditelné
 Spojení! ona vidí, slyší mne!
 A proto u svatosti toho jména,
 Prosím tě, odhal mi budoucnost mou!
 Co čeká na mne za té noci záclonou?

Icilius.

Ty nemáš síly to slyšeti!

Virginie.

Jde o můj život?

Icilius.

www.libtool.com.cn

O víc, o víc!

Virginie.

Jde to o tvůj, jde to o život otcův?

 Icilius.

O víc! o víc! Života ztráta, to není

Ztráta nejtěžší; člověk chová pokladů

Dražších — čest a srdce nevinnost!

Slyš a seber své krásné duše celou sílu —

Ty máš býti soudce decemvira — nevěstkou!

(Virginie klesá překonaná, až doklesne u ultáře Larů.)

To jsou skutky vaší spravedlnosti!

Ó Říme! Říme! a ty neseš tuto hanbu?

(Před ní stojí u velikém hoří, sepiatýma rukama.)

Ty růže bílá, s duší nevinátka,

Láskou jen a srdečností pěstovaná

Bohům věčným obět nejčistší! —

Věděl jsem, že ta bouřka neřestí

Podmele kořeny tvého života.

Jinovatka neovála kadeří tvých,

Mrazík neranil srdce poupěte,

Rozkošné jaro posud

Cestou kladlo ti věnce peřesté. —

Po kom napínáš ruce své? —

Virginko! jediná mého žití rozkoši!

Procitni ze mdlob, slyš hlas Icilia svého;

Neboj se, panno, hanby; já tu jsem!

Virginie

(v jeho náručí, jako ve snách).

Ano, k ní mne nechte, k ní, k mé rodiče!
 Jen čisté dítě, bez poškrvny —

Icilius.

I půjdeš za ní, čistá, bez poškrvny —
 (Vytáhne ocel, ale z ruky napřažené pustí jej.)

To nesmím; to ještě ne, teď ne —
 Dokud rozsudek není stanoven;
 Řekli by, že jsem tě zavraždil,
 Kdežto chtěl jsem konati obět bohumilou!
 To by bylo tak něco pro tebe,
 Decemvire! —
 Však ale až to bohapráznné slovo
 Krivosoudná tvá ústa pronesou —
 Pak, decemvire —

Virginie

(jako u vytržení).

Ha! Decemvir!

Icilius.

Tiše,

Má Virginko! — Vidíš, já jsem pokojný;
 Nestrachuj se, decemvira tu není!

Virginie.

A otec máj? (S pláčem.) Tak ani jeho více snad
 Neužřím, až tam v elysejských —

Icilius.

On přijde zajisté.

Virginie.
www.libtool.com

A přijdeli, může
Stará hlava zachrániti svého dítěte?

(Icilius mlčí.)

Může zachrániti svého dítěte? —

Ty mlčíš? — Ten muž, co mne dnes vydral

Z pazourů nešlechetných — mlčí? —

Virginko! ty jsi ztracena!

Icilius

(s hrůzou, do sebe více).

V rozkoši může ztráviti dny života

Nevěstka —

Virginie.

Jak? v rozkoši trávití nev—

Umírá mi na rtech slovo, a s ním život!

Jest beze cti a ctnosti také život? —

Icilie! tak jsme se nepoznali předc.

Tvá duše neznala duši mou!

Tvé srdce neodbilo srdci mému!

Já se mejlila, a tomu omylu krásnému

Nech tekou tyto slzy plamenné!

Tys neznal duši svého děvčete.

Tebe snad omámil dívky mladý věk,

Jenž probíhaje žily bujaré,

Ozdobuje tváři ruměncem,

A potřásá hustou kadeří.

Tys neznal duši svého děvčete.

Beze cti, bez ctnosti není života!

Icilie! tomu mne učil mé matky život;

Římané! tomu mne učila

Šlechetná smrt čisté Lukrecie!

Icilius

www.librecol.com (vrhna se jí k nohám).

I znám, odpusť mi nedůvěru mou —
 Znáš duše tvé velikost,
 Jako znám srdce tvého svatosti.
 Ty jsi má ctnostná, čistá milenka,
 A tyto slzy plamenné
 Popřej mi slíbatí — ponejprv!
 Krásnějších neplakalo oko panenské!

Virginie.

Na rozcestí v životě vezdejší,
 Tu cítím víc, že jsem tvá milenka.
 Jak matka pannu odevzdala tobě,
 Tak přijme ji do libého náručí.
 Necht' soud pronese decemvir,
 Necht' mne za otrokyni prohlásí!
 Římanka jsem! Římanka svobodná!
 Svobodná vůlí svou,
 Člověku bohem danou.
 A než se dotkne kterýkoliv Klaudius
 Ruky mé — má duše odletěla k rodičce!

Icilius.

Bohové! ukažte cestu k vykoupení!

Virginie.

A ty Icilie! ty pod ochranu vezmi
 Tělo dívky své, a vlož ty popel můj
 K ostatkům rodičky! —
 Těš otce mého s duší synovskou;
 Vysluňuj, možnáli ještě, krátké dny jeho!

On brzo za námi půjde — co by zde? —
 Mně dochovej paměť svou,
 A sílu ducha svého — národu!

Icilius.

Virginko! svatý jest mi rozkaz tvůj!
 Já schovám sílu ducha svého národu.
 Já hlásati budu o spravedlnosti jejich,
 Až hlas můj zatřese Kapitoliem,
 Až pronikne srdce umrlych! —
 Zpěv náhrobní tvůj zavzní i kromě Říma —

Virginie

Nech pomsty; kloň se zákonu, ano soudu,
 I třeba křivému, jak sluší Římanu!
 Do luhů elysejských mne láska tvá
 Dovede, a — smíli duše tam milovati
 Světoobčana — i tam má duše
 Zůstane duší tvou! —

(Podávajíc mu ruku, odchází.)

Icilius.

Ó, prodli! na popraží života,
 Tu teprv cenu celou pravou
 Duše tvé počínám cítiti.
 Ó, prodli! — jen jednu prosbu — jedinou —

Virginie.

Od srdce — staniž se, co žádáš!

Icilius.

K Římance mluvím, svobodné vůli svou!
 Jak černé slovo krivosoudné pronese,
 Stojíš co otrokyně ve vůli pána —
 Jak proslavíš — vůli svou? —

Virginie.

www.libtool.com.cn
 Ano! dobře máš —

 Icilius.

(podává jí svůj ocel).

Tu z ruky mé,

Jenž byla tvá, přijmi svého přítele:

On tě neopustí, nezkłame!

Virginie

(saháje po oceli, kłesá).

Bohové; zapuďte z mého srdce ouzkosti! —

Ke své ochraně — panna sahá k oceli!

(Kłesne.)

IV.

Zahrada jako v prvním dějství. Den se sotva rozbřeskuje.

Icilius.

Ještě dřímá tvor všeliký ve vůkolí!
Zdažli sestoupil spánek na víka její?
Virginko! Virginko! krása tvá, a tvé
Mysli šlechethnost a srdce nevina —
To jsou ti hříchové, pro které trpěti máš! —
Ó! za to mi ručí vlníka bohaprázny
Plamen, že neupustí od křivého soudu! — —
V brzku budou proslavovati tvůj příchod,
Slunce velebné, stvořenci!
Vrcholky už líbáš různým pohledem,
A život buďž po hájích a paloucích,
A lučina ssaje tvůj paprskový úsměch —
Já se přistí tvého děsím,
Jako bych zlosyn byl vinný,
Který noc mluje mhlouitou.
Každý tvůj pokrok na dráze nebeské
Zužuje mi prsa, a hořkostí sterou
A bolem nevýslovným přetíká srdce mé. —
Ó Virginko! ó můj národe ponížený!

Tak svatost po svatosti zvůl!
 Několika do prachu nvržena!
 Čtnost a krása těla i duše
 Jsou hříchem nesmířlivým!
 A kde se mužná mysl projeví,
 Tu slovo zahřmí decemvira:
 „Buřič to! rozvaž fascēs!“
 A — ó Říme! Říme! padlý Říme! —
 Ó postůj, postůj, světlo zákázonosné!
 Nebo věčným zákonem k pouťi puzeno,
 Rozhřeješ prsa Římanům, by, co bohů čtnost,
 Spravedlnosti zákonem se řídili,
 A luzu, jakákoliv buď,
 Do prachu ničemnosti uvrhli! —
 Co nejde on, na němžto všecko spoléhá,
 Život její a můj osud závisí?
 Co počnu já, když k soudu hodina vyprší? —
 Já, nemaje práva k zastoupení,
 Co buřič budu odstrčen a odmrštěn,
 A, setrvám-li na svém — bez oučinku
 Padnu pod sekerou liktora, a ona —
 Ona — já nesmím padnouti — nesmím —
 Kdo by povstal zákonu a jí za mstitel? —
 Nebo mám teď, v té době, to křivosoudné
 Srdce rozkolíti? —

Nubius.

Jaks kázal, pane! stalo se;
 A jak jsi se domníval, tak tomu jest.
 Markus Klaudius je toliko náhončím
 Strejce decemvira Appia; když číše
 Kolovala a jazyk se rozvázal,

A srdce kypělo i vínem i svobodou:
 Tu svěřil mi Markův otrok tu celou leč,
 Jím a Appiem ustrojenou!

Icilius.

Buď rád, že jsi otrokem! Nevidomý
 Neví o blahostech světla nebeského!
 Neví, co nemá, krásy jeho neznaje!
 Jdi, vylez na visle domu nejvyšší,
 A hleď na cestu k Algidu a pověz,
 Zdaž koho vidíš k Římu chvátati! —
 Napni oko —

Nubius.

Jak velíš, stane se! (Odejde.)

Icilius. Maximie.

Maximie.

Tys, pane, bděl nad námi; já jsem nespala —

Icilius.

A Virginka? —

Maximie.

Ta předce usnula;
 Mnoho, mnoho trpěla. — Bůh spánku
 A bůh milosti jí víka zatlačili.
 Ona se mnoho, zdá se, s rodičkou bavila,
 A s tebou, a se starým tatíčkem.
 Já jsem svou dušinku políbila,
 A její prociťnutí bylo pláč, pláč tichý,
 Pláč a — modlitba; já plakala s ní.
 A když se utišila, tu opět počala
 O tobě, a jak ouzko jí o tebe. —

Musila jsem jí povídati, jak jindy,
 O Lukrecii — a ona se opět modlíla,
 A bůh spánku zamknul jí oči.
 A když po hodině procitla, tak
 Jako prvé počala, — já ji těšila
 A s ní plakala, a —

Nubius.

Vidím, pane, člověka jednoho:
 Zdá se, že pospíchá. —

Icilius.

Ach! to není on!

Maximie.

Ach; to není on; musili by tři býti!

Nubius.

On se dává cestou dolejš, tou
 Blížší, ale draslavou.
 Jak se zdá, má rychlý krok; jak by letěl;
 Je ve zbrani — nyní stojí — hledí sem —
 Jako by byl na rozpacích, má-li se
 Pustiti vodu, anebo jíti delší cestou.
 On chvátá k mostu, vozní cestou.
 I toť, pane, jako mladý Numiterius!

Maximie.

Bože a otec ne?

Nubius.

Tam výše, za ním,
 Dva mužové se vyskytují —

Icilius a Maximie.

To jsou oni!

Nubius.

Oni se dávají k řece — jako vítr!
Ha! co tam? Třetí kůň se honí po poli.

Isilius.

To oni jsou! strejce snad shodil dolů —

Nubius.

To náš pán! náš to pán a bratr váš!

Maximie.

Bohové nás milují! (Odejde.)

Isilius.

Jen u nich pomoci!
Ó, buďte milosrdní! nedejte zhybat
Nevinnosti!

Nubius (dole u nich).

Dali se ku břehu; honem naproti!
(Skoče do lodí zmizí.)

Isilius.

Jeď, jeď! A ještě dnes bude svoboda tvá!
Musím sám vylézt na hora!

Virginie

(černorouchá, bleďá).

On prý se blíží! Ó pojď, pojď, tatíčku!
Pojď na prsa hořem vyprahlá!

(K oltářům:)

Tys ho v boji zachránil — a vy mi ho
Pod střechu jeho vedete.

Posilňte srdce jeho, osvěťte, nebeští.
Světlem svým rozum jeho, aby

Svého zachránil dítěte! —
 A souzení mně osud otrokyně,
 Nepřestanu vás velebiti;
 Vás velebím; vy jste mi dali
 Sílu, vymknouti se z okovů otrockých!

Icilius.

Už se plaví k nám — Virginko! duše má!
 Doba hrozná, doba rozhodná
 Se blíží každým okamžikem!
 Modlila jsi se bohům?

Virginie.

Modlila,

A na modlitbách jsem za tebe
 A za otce milého ztrvala.
 I mluvila jsem se svou rodičkou:
 Ona své panně podávala ruku,
 A celovala ústa nezvadlá,
 A hladila čelo svého dítěte.
 Iciliie, muži srdce mého,
 Nekleň hlavu svou!
 Necht, co soudili, se vyplní.
 Pakli by přítel, tabou mně podaný,
 Musil přetrhnutí nit mého života:
 Stůj v slibu svém; tělo mé do své ochrany
 Vezmi a — tam se shledáme!

(Loď se ukáže.)

Maximie.

Tu jsou!

(Všickni ku břehu: dcera v náručí otci, mladší *Icilius* na prsou
 bratrových.)

Tu jsou!

Icilius.

Můj milý bratře, díky,
Díky tisícové! — Kde strejček náš Numitorius

Ml. Icilius.

On před námi letěl do Říma;
Chtěl dříve býti na forum,
Aby zpravil decemvira, že my
V patách za ním spěcháme

Virginie.

Ó můj drahý, drahý tatíčku!

Virginius.

Má rozkoš jediná! mé dítě sladké!

Virginie.

Jak jste poprášen, jak se vám lije s čela pot!

Virginius.

Krev bych svou pro tebe vycedil!

Virginie.

Doufejte v bohy všemocné!

Virginius.

Doufám v ně,

A v spravedlnost své svaté věci;
Můj statný Iciliu! — Tys mou, tys
Byl její podporou!

Icilius.

Ach, co platno bylo mé zastání!
Tím jen křivý výrok odložen! —
Čas prchá — pojdte — oddechněte — mysl svou
Utězte — opašte prsa brněním —

Virginus.

Aj! jdu pro krev svou před soudce!

(Všichni odejdou.)

(Forum s chrámem Saturnovým a chrámem Pokoje. Pomalu se scházejí Římané a Římanky.)

Jeden Říman.

Zdaliž pak otec doma již?

Druhý Říman.

Tot by musil

Křídla mít! Tot není země malý kus,

A noc jim také v cestě byla.

Třetí Říman.

Já myslím, že doma jest: aspoň jsem viděl
Mladého Numitoria.

První Říman.

A co ten?

Třetí Říman.

Co ten?

I, myslím, mnoho; nebo on a bratr Icilius,

Oba odsud z forum, hned jak viděli,

Že se soud chyíl pro žalobníka,

Se ztratili, a pádem na rychlých koních

Do tábora kvapili — pro otce.

Já to vím; my jsme strejcové,

Ač trochu dalecí.

Druhý Říman.

Dajž bože, ať —

Třetí Říman.

Tu ho máte! Vítež nám!

Jiní.

www.libtool.com. Vítej nám!
Kde ho máš? kde je? je zdrav?

Ml. Numitor.

On u svých jest; tam oddechuje.

Třetí Říman.

Oddechni také!

Druhý Říman.

Potkal jste ho cestou
K domovu? vždyť ani možná není, aby
V takové krátké době, sem a tam —

Ml. Numitorius.

Co se stalo, to musí možno býti!
Bohové nás sílili, a osvětili noc;
My neviděli, že je noc! —
Jak jsme zde, na forum, slyšeli a viděli,
Na kterou stranu se váhy kloní,
Tu jsme v okamžení jednom, bohem daném,
Na sebe pohlídli, já a bratr Iciliův;
Ta sama jedna myšlénka nás projela,
A beze slova, jedním citem vedeni,
Na rychlé hřebce skočíme;
Beze slova padíme k táboru.
Půda pod náma se třese, ubíhá,
Do kola se odtáčí
Vrch za vrchem,
Za dědinou dědina.

A ptáte se, kterou jsme jeli cestou? —
To ví bůh; my hnali přímo k táboru.
Tam přijdem bez dechu; Icilius pozná

Kone strejceva, už strojí ho, a smlouvá se
 O kone čerstvé s našimi vojíny.
 Mé oko hledá — najde strejce,
 On dřímá pod stromem — tváří bledé —
 Moc mu, tuším, krve ušlo.
 Přílba vedle něho, a řidounkým vláskem
 Pohrává lichotivý větérek.
 Můj drahý strýc! —
 Já posel zlověstný — jak ho mám buditi?
 Jak strastnou z Říma příhodu mu ohlásiti?
 O jeho dceři, sladinké potěše —
 Z Říma, pro nějž mu rána ještě krvácí —

Římané.

Ten ubohý — a tak hodný muž!

Římanky.

Ba arci ubohý a nešťastný otec!
 Ubohá jeho dcera jediná!

Ml. Numitorius.

Ba ubohý on — ba ona ubohá!
 Vy jste duše citlivé, citlivější než....
 I chci za pravou ho ruku vzítí,
 A vida — ona zavázána — raněna! —
 Však v tom procitne — upne oko na mne,
 Pozná mne; než slova najdu, volá již
 S tváří mroucí, zsinalou:
 Což Řím se boří? — Mrtvaliž Virginie?
 Stojí opuštěný dům můj v plamenu? —
 I najdu slova polomrtvá: Stojí Řím,
 Virginka živa jest, dům váš nehoří!
 A jakou zprávu strastnou — mluví dál,

Sotva se pozdvihna — nese tvůj obličej? —
 Pohledem jeho skoro poděšen,
 Povím mu krátkým slovem,
 Jak jeho dceru panenskou
 Markus Klaudius stíhal
 Na místě, na veřejném,
 Za dítě svého otroka a otrokyně
 Ji vydávaje, a jak ji v cestě právní
 Před decemvirem požadoval, a jaký
 Ji hrozil osud soudem decemvirovým.
 I víte to vše, co jsem říci mohl:
 A tu ten starec, její otec, streje můj,
 Na smrt zbledl — slova neřikal —
 Jen oko vzhůru pozdvihl k nebesům,
 Ruce jeho sepialy se —

Římané a Římanky.

Ubohý! nešťastný!

Mladý Numitorius.

A pak se slzí proud z očí vyronil;
 Ustrnutím svázaný jazyk
 Rozvázal se k slovům: Ó dítě mé!
 Ó potěcho dní mých jediná!
 Ó Říme! Říme! to si rány mé
 U tebe vysloužily!
 On stál za chvílku zamyšlen.
 Pochybují, že duše jeho myslila.
 V tom Iciliův bratr koně přivede:
 Na kůň posadíme ho,
 A pádem uháníme k Římu.

Římané.

Ó by už bylo po soudu!

Římanky.
www.libtool.com.cn A on své dítě

Oplakané měl!

Ml. Numitorius.

Jedem po dvě hodiny; z nás dvou žádný
 Nepromluvil; jen z hlubokosti jeho
 Duše bylo slýcháno: Virginko! Říme!
 Říme! Virginko! Nám srdce usedalo. —
 Dvakrát jsme musili zastaviti,
 By on, překonaný vnitřní bolestí,
 Sobě oddechnul. — Vy jste mne vyslechli;
 Já vám děkuji; vy srdce svého čackost
 A upřímnost na jevo dáváte:
 Já vám ve jménu jeho děkuji.
 Však to, co bych vám ještě
 Z upřímnosti a vděčnosti říci chtěl —
 Nevím, jestli by vám to nebylo dlouhé,
 Nechci vaší pozornosti unaviti.

Římané a Římanky.

Mluv jen; my chceme všechno slyšeti.

Ml. Numitorius.

Co vám ještě mám říci, ó to jest
 Daleko smutnější; než bych vám to mohl
 Tak v pravdě opětovati, jak jsem to slyšel sám!

Římané a Římanky.

Jen mluv; slova tvá jsou dobrá.

Ml. Numitorius.

Když jsme ponejprv odpočívali —
 Bylo to v lesíku, kde pramen hrčel —

Tu jsme koně napájeli.
 Tu priklusaly dvě osoby — snad bych je
 Poznal, kdyby to bylo ve dne —
 A také napájely.
 Oni nás, tiše sedících, neviděli.
 Tu počne první hovořiti:
 Teď už nás žádný nepředhoni,
 Ba ani nedohoní, leč by křídla jemu
 Sám Merkur zapůjčil. — Jen to bych
 Předce věděl rád, co tak naspěch, tak nakvap?
 Ty, blbe! di druhý; což nevíš,
 Co se dělo v Římě dšes s tou pannou,
 Které se Numitorius a Icilius ujali?
 Máš sedmery plat za tu cestu, a ještě
 Nevíš, která rychlost se nejvíc platí?
 Ovšem, mně pán můj Markus Klaudius
 Také nepověšl na nos tu zprávu,
 Co neseme vůdcevi; ale on mi ještě
 Na odchodu měsíc dal, a šeptal do ucha:
 Tu list máš od detemvira — nemeškej a leť!
 Odveď jej dobře, a odplaty dojdeš!
 A potká-li vás na cestě kde
 Virginius, zastavte ho; ty dej se s ním,
 Do řeči, povídej mu o Římu —
 Jak se slavily slavnosti,
 Když donesli kořisti z tábora,
 Jaké byly, jaké jsou radovánky;
 Optej se: zdrávi jest? kůňli jeho nekulhá?
 A nekulháli, jenom hled, by kulhal,
 By se Říma nedokulhal!

Někteří.

Ti zlosynové!

Jiní.

Až po mně mráz jde!

Ml. Numitorius.

Ach! po mně také šel, když jsem to slyšel,
A rozvážil, kdo mrzkých ouskoků
Těchto jest původem, a proč!
Tu starý tasí meč, — my však
Uchlácholili ho slovem: Virginka.
Oni sebravše se kvapili k táboru,
A my přímo do Říma hnali.
Já naše předešel, abych dříve byl
Na forum a otce zástupníka přistí
Ohlásil, kdyby potřeba kázala.
Před vodou tady shodil mne
Překonaného kůň neznámý —
A pěšky přicházím k vám na forum!

Římané a Římanky.

To hodný jinoch! bohové jsou s ním!

Ml. Numitorius.

Ó, prosím, zachovejte přízně své
Jemu a dceři jeho. — Ha, tu jsou!

(*Virginius bez brani, ve smutku; s ním Icilius a starý Numitorius;
pak Virginie, u ní Maximie a ženy, všechny ve smutku. Virginius
mluví více k Římanům, mužům a ženám, Icilius k jinošstvu.*)

Virginius.

Že tebe, místo svaté, tak
A za takou příčinou žalostnou
Dostoupím — toho netušila duše má!

A jaká tesknost pojímá prsa má,
 Kde by se srdce spravedlivého
 Rozšířiti mělo nadějí,
 Že, co pravého jest, tady zvítězí!
 Pozdrav vás bůh — i vás — a vás také!

Mnozí.

Vítej nám! vítej nám! Bůh tě posilni!

Virginus.

To zas mou kleslou nadějí povyšuje,
 Že takou sílu a tak šlechetných
 Quiritů mé a mého dítěte neštěstí
 Sem svolalo; za to vám díky otcovské;
 Vám, jinoši, Říma krásná naděje,
 I vám mé díky srdečné, matky.
 Citlivé! — Vy arci nemáte leda slzy,
 Ty zbraň arci jsou mnohomocná,
 Ale mnohomocná u duší šlechetných.
 Najdu zde soudce šlechetného?
 I buď jak buď, jen budiž spravedliv.
 Vy jste matky — ona nemá matičky;
 A dobře, ba lépe, že ji předešla.
 Ona by sklesla do hrobu, kde vy pláčete.
 I plačte, jestli toto poupě
 V rozkvítání má již oprehati!
 Máte takovýchto poupat?
 Vykvetly vám z lůna bolestného?
 K čemu pěstujete své růžinky?
 Ó, dejte pozor, střežte je co v hlavě oko,
 Polívejte je mlékem lásky,
 A když počnou rozvíjeti se
 K vašemu blahoslavi —

Střežte je! střežte je —

Napne po nich zlosyn

Ruku vraždivou, vlnou,

A zvolá slovem krivopřísežným:

Mé to jsou růže!

K mé vykvetly rozkoši!

Z mého sadu jste je odnesli,

Když byly poupátka.

A ruka sahá vraždivá, vlná

Po vašich květech!

Ó bože! bože! bože! bože!

(Pláč matek usedavý.)

Icilius.

Jim přísluší pláč!

Jim tichý pláč, kormoutivý!

Vám slovo mocné,

A mocnější skutek!

Nevře v žilách bujarých krev?

Neklopotá v prsou vám srdce?

Ó! popatřte tam na ni!

Chováli Řím co libostnějšího?

A však všechny tyto vděky

A spanilosti ladné

Jsou jen pouhý nástin a odlesk

Krásné její duše!

Nechť ony plačt nad obětí! —

Necháte vy padnouti pannu obětí? —

Jinoši,

(mezi nimiž také Junia viděti.)

Nestrachuj se! čekej soudu —

Icilius.

www.vilipnol.com
 A ta panna — má to nevěsta!

Mé duše rozkoš! a nemám se báti? —

Virginus.

Proč jsem táhl do boje?

Nač mé bolné rány?

Proč jsem opustil, mečem opásán,

Larů oltář svatý?

Aby mi svatosti

Doma lupič rozedral? —

Proč přilba železná

Omačkala skráně?

By doma dítě mé

Žravý luňák unesl?

Za vás nasadil jsem

Oceli nepřátelskému

Mužná, chranná prsa;

Za vás ponocoval jsem,

Abyste vy doma spali pokojně!

Třásával mnou

Z krásného snění

Polnice chvatný hlas,

Vás by jen nepřítel

Nepřepadl k záhubě —

Aby dítěte mého

Ríman mohl unést,

Unést do otroctví? —

Dlužní jste! zplácejte!

Manželky a děti vaše

Hájil jsem mužné já:

Hajte nyní vy dítě mé!

Římané.

Čekej soudu a pak —
 Hotovi jsme tvé dítě hájiti;
 Bez klamu jest slovo naše,
 A bohové nás slyší!

Icilius.

Popatřte na jizvy jeho!
 Ach, ani vlásku sporého
 Nemá, by je přikryl!
 Pro koho nese rány?
 Pro koho krvácel?
 Ach, ani mítí nebude,
 Kdo by mu službu poslední
 Konal a umdlená
 Víčka zatlačil!

Virginus.

Je to Řím? — Jsem to v Římě?
 Dobyl nepřítel vražedný
 Stídlo milé bohům?
 Sahá ruka jeho
 Rouhavá, chlipná
 Po mém dítěti?
 Není tu, kdo by je uchránil? —
 Ha, chtějí mi dítě
 Vzítí v otroctví —
 A není tu ochrance!
 To nejsem já v Římě!

Římané.

V Římě jsi, v sídle bohumilém,
 Římané ti dávají pravice;

Pamatuj se; bolest tě překonává.
 Vzmuzí se my hájíme tvé dítě!

Icilius.

Víte, mně slovo
 Hájící nepřisluší!
 Víte, že mluvčího
 Decemvir buřičem zřve,
 A jak ten stareček
 Chrabrý a šlechtný
 Jazykem prostým, neohebným,
 Slovům klinovatým,
 Slovům uhladěným
 Odolati v stavu?
 Nestával on na forum,
 Ale stával v řadách co vojín!

Jinoši.

Čekej soudu — ani decemvira
 Nezákonné slovo
 Matkám nesmí
 Zarmucovati srdce,
 Aníž květů mrhati;
 Nám nevěsty čisté
 Na otroctví hanbiti!

Virginius.

Sáhni mi na srdce!
 Ach! nesahej — poslechni —
 Uslyšíš, jak bije;
 Ach, to srdce, srdce —
 Jeho tlukot bolný
 Umoří mi slova;

A slova, jenom slova
Mohou uhájeti dítě!

Římané.

Ať tedy utichne
Srdce tvé, rozbolené
Nadějí vítězství! —

Vše se ohlíží za scénu, liktora slyšeti, an volá: „Ustupte! Decemvir a. t. d.“ Vystoupí 12 liktorů, za nimi decemvir Appius Klaudius. Co se do půl kola rozstupují liktorové, dosedne decemvir na soudný stolec. Část vojska obstoupí stolec. V půlkole stojí: Virginius, Virginie, blíže ní Maximie nedaleko matek; na druhé straně půlkola vyjeví se Markus Klaudius sám, který s vojskem přišel. Icilius opodál Virginky u matek, kdež i starý Numitorius.)

Římané.

Co to? — vojsko? — nač? — Co ti tu mají?

Icilius.

Ti mají podporovati spravedlnost,
Aby neklesla!

Římané.

To nebylo jak živo!

Liktor.

Ticho! — ticho! — Soud počíná — ticho!

Appius.

Quirité! vy se divíte, že na toto
Svaté místo pokoje, mimo stráž
Liktorskou, zákonní, stráž také dostoupila
Vojenská? — I arcíť to smutno; smutnější
Však, že dostoupiti musila! —
Dnešní noc viděla srocování mrzké,
Jež zákon zakazuje i přísně třešce;

Dnešní noc slyšela bohům rouhavá
 A zákonům posmívací slova.
 Pro sebe jsem vojsko nevyzval,
 K vaší tu stojí ochraně jedině!
 Když síla buřičů se strojí na odpor,
 Slušno na to mysliti, jak výtržnosti,
 Jak ošemetnému skutku překaziti! —
 Vím dobře, že tu přede mnou stojí
 Vážný počet šetrných Quiritů;
 Vím dobře, že to shromážděný shů-
 Počestných, šlechetných Římanek,
 I čítá oko mé mládců dobropověstných;
 Však i sebe šlechetnější a počestnější
 Není s to, odmísiti od sebe mrvné
 Přísady; máte pšenice bohatá
 Předce škodného v sobě koukole!

Icilius.

Mluv, hade! mluv! — Že nejsem tribunem!! —

Liktor.

Hej! — Ticho tam! — kdo se opovážil....

Appius.

Pro vás a pro zákona svatost
 A soudu zachování, pakli by potřeba,
 Povolání jsou tito statní mužové! —
 Co jest po obcích, kde zákon neplatí?
 Neznaboh jest, kdo nectí zákony,
 Kdo nectí soudy na nich stanovené!

(Pokyne Marku Klaudiovi.)

Mluv! —

Markus Klaudius.

Jak, pane, vám, tak i z většího dílu
 Přítomným včera platnými důvody jsem
 Dokázal, že to děvče tuhle mé zboží jest.
 Já dokázal, že to děvče od mé
 Zrozeno otrokyně a jí unešeno,
 A proto předce děvče mé.
 Kdo ji unesl a potom dodal do domu
 Virginiova, po tom mi nic není.
 Vy, pane, ve své moudrosti
 Ani okamžení nepochyboval jste
 O pravdivosti mých důvodů;
 A proto mne to bolelo, že děvče to,
 Včera již za mé pravoplatně uznané,
 Až do dneška mi zadrženo bylo.
 Rozkažte, prosím vás, dle své moci
 Zákonní, by mne to děvče v příbytek
 Můj, a kamkoliv kážu, následovalo!

Appius.

Tys včera již právo své k ní
 Platně dokázal, a já dle moci své
 Tobě děvče odevzdati mohl; však myslil jsem,
 Že líp je líp a že nepřekročím zákony,
 Když pozhovím, až její otec domnělý
 Svě právo tudy provede snad silnější. —
 Jsi tady, otče domnělý? — Tedy mluv! —

Virginius.

Jak, pane, mluvití mám já, kdežto nikdy
 Nebyl jsem řečníkem? Já lépe umím se bránit
 Oháněti nežli jazykem. V boji, říkáme,
 Mnoho ran a málo slov! —

Já povídám : to dítě, co zde u mne stojí,
 Je vrozenátko méhoctnostné manželky.
 Ta blaží se na luzích elysejských:
 Já při tom byl a plakal jsem radostí.
 Kdyžto v několika letech
 Po našem zasnoubení mne jím
 Oblahoslavila. To rostlo
 Po boku mém, až se bohům
 Ráčilo rodičku odvolati.
 S ní dělila péče; potom sama nesla je
 Maximie, chůva její; ta stojí tu —
 Ať mluví! A neníli víry dáno jí:
 Vy šlechteté Římanky, vy dosvědčíte,
 Co mi mé srdce hlásá klokotem.
 Vy dosvědčíte: že děvče to jest
 Mluvicí obraz manželky mé!

Maximie. Římanky.

To obraz její živý, živoucí!

Appius.

Srdce ledacos mluví kolikkráte —
 Proto svědectví srdce klamně jest.
 Ono si ledacos osnuje,
 Co se s pravdivostí nesrovná! —
 I podoba je klamlivá,
 A bývá často plodem náhody —
 A — chůvy jsou pro své chovanky! —
 Jiných uveď platných důvodů!

Virginius.

Ti tobě, pane, nejsou dosti podstatní? —
 I pro bůh! prosím, jakých mám mítí víc?

Tu stojí bratr mé choti Numitorius!
 Ten den, když bůh pomohl rodiče,
 U mne bratrsky slavil radovánky,
 A denně viděl děvče, denně,
 A radoval se z dítěte a panny;
 Nebo jako dítě už vše chápala
 Lehce a všemu se lehce učila;
 A sotva v pannu dospěla,
 Zastala dům ve všem pořádku.
 Takových ti svědků dosti uvedu!

Appius.

To vše mohlo i dítě unešené!
 A praví se, že nejvtipnější děti —

Virginus.

Vím, co říci chceš! — Ó nemluv, pane, tak!
 Nehaň lože manželského čistotu
 A nelaj matce vlastní své!

Appius.

Tobě nepřisluší ke mně tak —

Virginus.

Odpust!

Slova stavěti jsem se neučil!

Appius.

Hleď raději po lepších důvodech —

Virginus.

I bože můj! Ani chůvy, ani bratra
 Výpověď, ani výpověď těchto tady —
 Ti nestačuje — nestačuje matky
 A dcery patrná podoba!
 (Přivine k sobě dítě své.)

A když na ni popatřím, i ještě nyní
 Z poděšené tvárnosti,
 Z umdlévajících očí
 Duch matky na mne zavívá
 A celou dálnou minulost přede mnou
 Ve vši moci a kráse maluje.

(Hladí Virginku.)

Tys dítě mé! tys mé drahé dítě!
 Tys krásný plod její milosti!
 Z mého tě srdce žádný nevymluví,
 A žádný nevyvodí z lásky mé! —
 Jakž mám dokázati, že to slunce svítí?
 Že ti, co tady stojí, jsou Římané?
 Že Řím to, město bohumilé?
 Že — že — ó, prosím tě, nešklubej na srdci
 Otcovském! — já jsem se neptal posad
 Po jeho důkazu; — já vím, co vím —;
 Či platí slovo otroka
 Více nežli slovo Římana? —
 A kde je ten otrok? — kde? —
 Víc platí slovo šlechtice Římana
 Nežli měšťana Římana? —
 I chcešli přísahu, tu přísahám:
 Pro bohy vše, co vládnou nebem — Orkem,
 Pro živly podzemské i nadzemské
 Pro bolesti matek rodičích:
 To děvče tady jest dcera má!

Římané a Římanky.

Slyš jeho přísahu! — slyš jeho důvody! —

Appius.

Kdo se odváží michtat — liktorové —

Liktorové.

Hej! — ticho! — ani slova — ani muku —

Appius.

Tys pravil, že neohebný jazyk tvůj,
A tu mámiš slovem oukladným
Mysl a srdce Římanů!
Soudci srdce neoblomíš,
To v bouřce, vášněmi zvlněné,
Pevně stojí jako skála,
A hledí do vln okem poklidným!

Virginius.

Má ouzkost nevýslovná —
Bolesti, co mne před tebou zkličují, —
Strach můj, co ve mně kosti drtí —
Mé zoufání — ať jsou ti důkazem,
Že toto dítě — dítě mé!
(Klesne na Virginii. Icilius ho zachytí. Hluk.)

Virginie a Icilius.

Otče, otče, nezoufej!

Římané a Římanky.

Ubohý otec! —

Liktorové

(hrozí na všechny strany).

Co to? — Ticho! Hej! — chraňte se — sic —
(Ticho.)

Appius.

Z práva nalézám: To děvče, tu stojící,
Přezděná Virginie, dcera otrokyně
Pana Marka Klaudia, jest otrokyně

Jeho, i rozkazují mocí práva svého,
 Ať následuje pána svého!

(Pobouření, které voláním liktůř pomalu poutichne. Virginie se drží otce svého za krk. Oba podporuje Icilius. Matky obstupují je.)

To jsou ty nočních schůzek následky;
 Ta krev buřičská se projevuje!
 To bude jinak; jinak to musí býti!
 Proto, předzvidaje mnohých starý hřích,
 Podporuji zákon a jeho výrok pevný
 Nezvyklou braní, ale potřebnou. —
 Uhlídám, kdo se zákonu zprotiví!

(K Markovi Klaudiovi:)

Jdi, vezmi si, co tvého; tobě souzeno!

(Jak pokročí Markus k panně, od otce puštěnou Virginku matky s plácem a nevolí obklopí.)

Virginus (s hrůzou).

Iciliovi, ne tobě, Appi Klaudie,
 Své dítě slíbil jsem za manželku —
 Ne však tobě za kuběnu! —
 Ten tady — Řím můj svědek! —

(Na Marka Klaudia:)

Ten tady jest tvým náhončím bezectným!
 Rozkošníku, tvé vilnosti nahání!
 A vy to trpíte? — a vy, vy, chcete
 Slouti Římany — a dáte si hanobiti
 Své dcery? — Vy jste bez zbraně! —
 Kde zvolnost vládne ve zbraní,
 Tam nahá ruka neprolomí!
 Však i tam, od nichž já přišel, ve zbraní, —
 Nedají se o své dcery loupiti! —
 Slyšte to, Quirité! a ztrňte:

On, co má, hájiti dítě nevinné,
 On chtěl je zbaviti svého zástupce!
 On potajmo poslal listy do tábora,
 Bych zdržán byl ve vazbě, bych nemohl
 Zastoupiti dnes svého dítěte,
 By on mohl lehčeji přirkuouti
 Mé dítě strejci Markovi — pro sebe! —
 (Hluk, obdiv.)

Appius (ve vzteku).

Liktoři! rozplašte zástupy odbojné —
 By pán měl přístup k své otrokyni!
 (Na dotírání liktorů Římané a Římanky se rozstoupí, tak že Virginka
 sama zůstane; nedaleko od ní Virginius sepiatým k zemi rukama
 a hlavou skloněnou. Jí nejbližší Icilius.)

Icilius

(tichým, dušeným hlasem).

Římanko ctnostná, dcero matky ctnostné,
 Panuj nad losem svým vůlí svou!

Virginie

(sahajíc za řádra).

Já slyším hlasu tvého, snoubenče můj!
 I blahá kyne dceři rodička.
 Mne sílí bohové, sílí vůlí mou;
 Než na mne sáhne — u nich jsem! —

Virginius

(z hluboka procitne, ohlíží se, jako by cos hledal).

Dovol, slyš mne, odpusť, že jsem se přenáhlil,
 Že jsem tak trpkým slovem, odbojným
 Důstojnosti tvé urazil!
 Bolestí srdce otcovo překypělo;

Měj vymluveno to srdce boluplné,
 I měj trpělivost se starým vojákem! —
 O jednu milost, tu mi neodepři, prosím.
 Dovol, bych jen málo te — zde trochu stranou
 Poodstoupil, a s pannou tou a s její
 Chůvou porozprávěl, a chůvy
 Doptal se, co a jak se to s tou pannou
 Předce dělo; abych, zdaliž jsem
 Jen otce jméno nesl, i třeba s bolestí,
 Předce odstoupil s srdcem poklidnějším! —
 Ach! ach! jsou to poslední okamžení,
 Jenž slasti otcovské rozvhatí mají!
 Ach! buď jak buď, mé srdce se ukrvácí,
 A zajde neléčeno láskou dceřinou!

Appius.

Čeho žádáš, staniž se! —

(*Virginius* vede do předu *Virginku*; *Maximie* opodál, za ní následuje *Icillus*.)

Virginius.

Mé dítě drahé! Má rozkoš poslední!
 Krásný odkaze tvé rodičky!

Virginie.

Nech mne k rodiče; za ní pošli mne!

Virginius.

Hrozná loučení doba nám nastává —

Virginie.

Jen ctnostnou pannu obejmě matička.

Virginius.

Zde není vykoupení z klepet mrzáků —

Virginie.

Válí svou panuje člověk nad osudem!
Tatičku, slyš; zhanbenou nesmíš
Viděti dceru svou!
Pošli mne k rodičce! —

Virginius

(sahaje po boku, po meči; nenašed ho, ohlíží se).
Což ani tebe tu nemám —

Virginie.

Hříšné počínání

Jejich prohlídl miláček náš Icilius
A světil ruce panenské tu — toho —
(vytáhne ocel)

Přítele. Když ponejprv naň ruka sáhla,
Mráz pronikl všechny síly ducha
A srdce stydlo. — Teď ještě jenom
Ruka se třese — ó vyslyš prosbu mou,
Mou poslední — pošli mne k rodičce!

Virginius

(s ocelelem v ruce).

Dítě silné mé! — Slyšels, Icilie?

(Ohlíží se jako pomaten.)

Tu vidíš, dítě — chrám to Saturnův —
Tu stojí jako slib,
Slib nezplněný věku zlatého!
Tvá dušinka patří věku zlatému! —
A tu vidíš — chrám to Pokoje —
Vůkol něho boj a zpoura
Rozložily své drzé tábory.
Tvou dušinku ukryji

Do sídel pokoje!
 Rodičko, popatři sem!
 Icilie, i ty sem hleď!
 Tak — zaslibuji tobě dcern svou!

(Probodne ji.)

Jdi, panno čistá — ke své matičce!

Virginie

(klesajíc do náručf Iciliovi).

A Icilie! — mé tělo ochraň — matko!

(Umře.)

(Hrozný pokřik Římanů a Římanek.)

Virginius.

Tvé to soudy jsou! —
 Na tebe, na tvou hlavu
 Kletba celá strašná padá!
 Co zbylo otci? — Hanba-liž? — —
 Smrt! Smrt jí volaná! — —
 Na tebe, na hlavu tvou
 Krev její a smrtící kletba!

(Odchází, ocel vzhůru nesa v pravici; volná se mu lidem dělá ulice.)

Icilius

(nad Virginiiným tělem).

Tvé slovo poslední mi budiž svaté.
 Bylo poslední výdech duše krásné tvé! —
 Římané! Římanky! tu pohlednite
 Na obět smutnou! — na nevěstu
 S ocelem zasnoubenou!

(Vloží ji matkám do náručf.)

Zatím budiž ve vaší ochraně!
 Já jí pohřeb musím vystrojiti!

(Ocel vytáhne.)

Nač nám ty *fascēs* vyhrožují?
 Nač sekery se lesknou na šíje naše? —
 Nač metla chvěje se nad Římanem? —
 Římané! dáte vy po sobě,
 Po svých dětech zvolně si šlapati?
 Buď se, Appi, smíříš s tímto ocelelem,
 Buď se ukvílíš u věčném žaláři! —
 Rozlamte *fascēs*! — do povětří s nimi! —
 Tak se rozpadni decemvirská moc!! —

Junius.

Rozpadni se decemvirská moc!

*(On a Icilius ženou se po decemviru, jehož vojsko do ochrany
 bere. Římané se hrnou na liktory, fascēs trhající, lámající.)*

www.libtool.com.cn

DRAMATICKÉ ZLOMKY.

Zlomky tyto zachovaly se v rukopisech větším dílem zběžně psaných, s místy velmi těžce čitelnými nebo docela záhadnými. Pro tisk upravena jen místa s naprostými vadami nebo učiněny potřebné, leč pouze nepodstatné změny. Do závorek [ ] dány jsou redakční přídavky.

Přemysl Ottokar.

I. dějství.

Na Vyšehradě velká zdobná síň. Stolec králův českých, nad jehož baldachýnem praporové zemi k Čechám patřících.
Vládyctvo ve vojenském lesku okolo tronu, u něhož stojí Přemysl Ottokar, křížem ozdobený. Jeden z vládků nedaleko od něho drží kříž zlatý v rukou.

Ottok. (k papežskému legátu).
Tak jsem věrný svaté církve syn
Otce svatého v Římě žádost vyplnil,
A kříž vítězný na nebi, vítězným
Pokrokem dones do Prus, dosaváde
V bludu klamném neřestném
Nepravým se modlám klanících.
Tu nazpět vemte, Vaše Velebnosti,
(dávaje mu kříž z ruky vládkovy)
Co otcem svatým mé ruce svěřeno;
Kde on se zalesk, bylo vítězství,
A pohan křivil, odporný dřív,
Před září velebnosti kolena přímá,
By dochováno, co jsme s boží pomocí
Dobili, pod správu jsme dali
Řádu vojenskému rytířů německých;
Oni bdíci budou, aby pravdy světlo

Rozbřesknuté v těchto temných končinách
 Se zanítlo k zbožnému plamenu
 A zahřívalo prsa novokřtěných.

Legát. Sláva budiž vám do časů potomních,
 A na odiv stůj vaše jméno rozhlášené;
 A jak vy jste zveleboval církev svatou,
 Dobýv jí síly duší ztracených,
 Tak rostiž vaše jméno u velebě!
 Otec svatý slyše o skutečích, jež vaše
 Velemysl u prostřed vašich vládyků,
 Jak daleko slunce svítí, nejudatnějších,
 Dovedla, zrađoval [se] nad prospěchem.
 A vás skrze sluhu svého pozdravuje,
 Co syna milého matky církve.

Ottok. Ne malý boj to, pane, věřte, s tímto
 Lidem urputným, jenž na svých bozích visí
 Se vším živobytím, se vším srdcem!
 Sem tam příbytky, než jsme přitáhli,
 Obrátili v prach a popel samovolně,
 A jen modlu neoučinnou, mdlou za sebou
 Nesli do odlehlých hájů neprokletých.
 I vzal jsem s sebou také žáků mnoho,
 I prospěla někdy jich výmluvnost, a mnozí
 Kořili svá čela před světa spasitelem;
 A kde nestačila úst výmluvnost —
 Tu meč a kopí bylo výmluvnější! —
 Nerad se svého mínění odříká
 Člověk, nercili, když s ním kojen byl,
 V něm jako děcko hrál a jako jinoch
 Dorostl a s ním seslíl!
 Jak ten, jsa muž v rozvaze rozmyslný,

Jak ten, co s jeho životem se spojilo,
 Najednou má z duše, ze srdce vyhodit,
 A jiné, jinorodné mínění, lehce
 Jako jiný oděv přijmouti!
 On raději — a častěji i za zvyk — podá
 Pod meč svou šíji a před kopí prsa,
 Než byl odřekl, v čemž chce sšedivěti!
 Já sám bych, jak mnohý tam z nich učinil.
 Boha svého bych vzal v objetí,
 A nad svou hlavou zapálil bych střechu,
 Než bych jinak cítit, chtít a volit měl!

Legát. To pěkné, chvalitebné předsevzetí,
 V němž se káže velký Přemysl;
 U nás by to bylo pro pravého Boha!

Ottok. I to také Prušan míní,
 Jinak by — vida, že v bludu bředne —
 Z něho rád se vymotal k pravdě světité;
 Neboť, zdá se mi, k ní že člověk pílí.

Legát. To má mnoho pravdivého do sebe;
 Však k pravdě nenajde člověk vždycky
 Tu pravou cestu! On na ní se býti
 Domnívá, a přede se od ní oddaluje.

Ottok. I vyznám se vám, že nejednou
 V té zvyklé pravici meč se povíklal,
 Když oko spatřilo hejna trampot,
 Do příbytku tichých námi zavedených!

Legát. Trampoty minou, bolest usedne se!
 I nechť tělo ve svizlu se rozsmekne,
 Jen když duše Bohu dochovaná

Pozná jeho moc a velehu
A k němu dojde, k životu věčnému.

Ottok. Mě tam ledacos napadlo v tomto Prusku,
Já jsem s sebou jaksi nebyl spokojen;
Okolo mne boj a ve mně druhý! —
Však oni pohrdali slovem otcovským,
Od biskupa Vojtěcha jim donešeným,
On jako pastýř chtěl je dovésti
Do ovčína Páně — — za život budoucí
Podali mu vezdejší smrt
A první — ač veslem rybařským, — první
Prolili krev velebného krajana.
Kdo nechce slyšet hlas otcovský,
Nechť Pána cítí hněvivého!

(Obrátí se k vládkům. Němečtí a čeští jsou barvou rozeznáni a
od sebe stojí trochu jako oddělení.)

Jimť přísluší také díkučinění,
Jejich stálostí a setrváním mužným
Zdařilo se, co v pravdě nesnadno!
Totof jsou moji lvové,
Totof jsou moji orlové!
(Nevrle.) Proč se od sebe lišíte i místem
I oděvem? Já to nemiluju!
Jako byste si byli cizinci,
A jste předce všickni moji!
Všickni jste větve stromu jednoho,
Pod jedinou jeho korunou,
A plášť můj vás zahřívá ochranný.

Závěš. Nech, pane! lvovi dlouhou hřívu krásnou,
Aby lvem zůstal tobě po všechny časy.

Lichtenberg. I oreš nerad zapře svou přirozenost,
A nemá proč ji zapírat!

Ottok. Rád bych to viděl, byste ve všem byli
Jako bratři jedním otcem
A dvěma matkami zplození.

Záviš. Vždyť my jsme živi pod tvou ochranou
V poklidném, tichém přátelství;
Nemůže žádný říct, že jsme mu ublížili.
A toto přátelství nechť trvá pořád,
My si jich — a oni nás šetřit budou;
Však příbuzenství pokrevní —
Ona mezi bratry přirozená náklonnost —
Ona neviditelná vazba pokrevní —

Ottok. A co ještě, — co ještě, — pane Záviši?
Vy vždycky toho víte sílu.
Co s naší pokrevností a co s vaší
Přirozenou náklonností — s vaší vazbou —
Co s tím chcete? — Já chci! — a dost!

Záviš. Nerač se na mne horšit milost královská.
Kdo posud vykonal a splnil vůli tvou
Jako já? Kdo ochotněji tobě sloužil
Jak Záviš? — Tys mocný. Národy se tobě
Klaní, a na tvé pokynutí volné
Hnou se země dálné! — Však aby srdce,
Jak ty velíš, bilo, cítilo a smálo se,
To snad žádáš něco nemožného.
Nech času tuto práci; čas nad světy
Jeť pán velemocný; mnoho urovnal,
A čeho dnes se člověk ledva nadál,
On se svou vládou v krátkce zoprávdověl!

Ottok. Přemysl rád nečeká. On uvyk' veletí,
A uvyk' aby jim poslouchali!

Záviš. Vsaď ptáčata dvě jinorodá do klece,
A jsouli povahy krotké, tiché,
Srovnají se dobře vedle sebe,
Ale k sobě nebudou jako ptenci
Hnízda jednoho!

Ottok. Tak já jim zahvizdám,
Že oba po mém hvizdnutí zpívat budou! —
(Štěpavě.) Na vás, pane Záviši, je vidět v pravdě,
Že básník jste a podobenství milujete!

Záviš. A to má je nejlepší oslava,
Za kterou jen bohu co děkovat mám! —
Nerač se na mne horšit milost královská! —
(Mísí se s poklonou mezi druhé.)

Ottok. (mírněji po chvíli).
Já vás všechny miluju, a proto bych
Jako jednu rodinu vás viděl rád.
Jen jeden prapor by chvěl nad vámi,
By jedna koruna, vy perly v ní,
Ozdobovala čelo mé! — Tak bych to rád.
A tak se to staniž!
Jeden národ druhého bude podporovat,
Když válka jednomu zahrozí!
Vědy své a umění jeden zdělí
S druhým; vědy, umění ho blíže spojí
A srdce, pakli by odvrácena, spřibuznějí.
A z toho přibuzenství jeden — jeden
Velký, slavný a věčný národ vyroste,
Ve své moci nepřemožný,

Ve svých mezích urovnáný,
 Ve svých ~~vědech~~ ~~nedosažných~~! —

Boskovec. A jak, dovol milost královská, jak míníš
 Toho cíle svého dosáhnout?

Ottok. Víš již
 Boskovče, že nemiluju dlouhé cesty,
 A vždy jsem se vyhýbal klikotám vadným.
 Můj krok a mysl má jdou vždycky přímo,
 A budoucnost můj hlavní nepřítel!

Boskovec. Ó kdyby jen povždy přímá cesta
 Také k žádanému cíli vedla! —

Jeť někdy věhlasněji krokem volným
 A krokem obejdným postupovat,
 Než zrovna, jak zaměřino, prorazit!

Ottok. Tvá rada tvému stáří příslušná! —
 Ať vám to krátce povím, jak to chci,
 A jak to čerstvě, rychle půjde:
 Díl Prahy jeden vyprázdňte Němcům,
 A kdo z Čechů do Vídně chce jít, i tomu
 Stane se tam, jako Němcům zde! (Hnutí.)

Několik z českých vládků (najednou).
 Odpustiž milost královská!

Ottok. Co má kdo proti tomu? Já se ptám? —
 Nechcete bych národy, a zvláště milý
 Svůj národ český k dokonalosti ved'?

Boskovec. Ó my velebíme tvou snahu s vděčností,
 Kterou neseš v srdci pro náš národ!
 Ó promluv slovo, a my, co nás zde,
 My vykonáme s radostí tvé velení.
 Já starý jsem, mé oko nebude již

Dlouho prohlídat na národ, kterýž tvou
Věhlasností nad jiné počal vynikat.
Má duše zplesala, vidouc jeho slávu
Tebou roznáseti po světa končinách;
A blaze tomu oku, že půjde brzo spat
A neuhlídá, čehož srdce bojí se!

Ottok. Tys již dětinský, starý Boskovče!
Pavučinu máš za oblak krupobitný,
A můra by tě lehce postrašila.

Boskovec. Neračiž tomu věřiti, strachu neznám!
A protož se odvážím, neračiž se
Pohoršit nade mnou, tady promluvit.
V jaký spasitelný doufáš prospěch,
Když vlasti syny z vlasti vyženeš
A cizinců sem zvolna nasadíš?
Věř, žádný z toho povděčen ti nebude.
Ten ubohý má z domu svého pryč,
Ježž jeho děd neb praděd vystavěl.
On má kolíbku otce, kolíbku svou,
Kolíbku dětí svých, jako napolo vyhnáný
Opustit, opustit ty, jež znal, miloval.
Ten neponese s sebou požehnání
Pro tebe; ten nebude své děti učit,
Jak by tě ctíti a jak milovati měly;
On s sebou vezme urputnost zatajenou.

Ottok. Tak já se mám, když něco chci podniknout,
Ptát každého, zdaž mu libo nebo žel?
Zdaž jemu rozkaz můj mil nebo nemil?

Boskovec. To tobě nepřísluší, pane, králi můj! —
Račiž svého Boskovce milostivě vyslechnout!
Němec sem přijde z dálné vlasti své

S raději, že tvou ochranou lepší vlast
 Najde možná-li než svou prvotinnou.
 On přijde; kdo se s ním bude zabývat?
 Kdo si ho povšimne? kdo, i nechť by zběhlý
 V řemeslech rozmanitých byl, k němu se
 Přiblíží, aby ho čemu vyučil? —
 Za spolupůvoda neštěstí, že jím
 Bylo z Pražanů povyhánáno, Pražan
 Míti ho bude a srdce nenávistné
 Jen mu dochová; a za to sousedství
 Pro vlast svou hořekuje opuštěnou,
 Ni Němec nebude tobě povděčný,
 Svár, odboj budou tvého rozkazu zárod
 A mír před nima prchne z vlasti!

Ottok. Aj, co ty všechno nevíš, Boskovče!
 Tvůj zrak se ti krátí; kde se kmitne komár,
 Tu vidíš velblouda poskakovat.

Boskovec. Ó já vím více, a to pravda světitá!
 Tobě nemám zapotřebí otevřít
 Knihu minulosti vlastenské.
 Což ještě málo bylo urputností, svárů
 Juž ve věcích dávných, dalekých
 Mezi oběma národoma!
 A tyto snad je lehce předejít!

Ottok. Když juž jsi tolik mluvil, domluv tedy!

Boskovec. Kdo krásný chce mít pevný strom,
 Který by i časů zhoubě odporoval,
 Ten od jádra ho pěstovati musí!
 Z národu, ze samého, z jeho bytí
 Musí se síla jeho vyvinovat!
 V něm velké leží poklady pokryté.

Tvá mocná ruka může veleti,
 By k světlému povstali radostnému,
 Čech vtipný jest a rád se učí:
 Pošli jich výbor, v síle pěkné, mladé,
 By nastrádali v cizích krajinách,
 Co nám zde schází z vědomostí;
 Pošli jich výbor do měst evropejských,
 Kde řemeslnost v pěkné dokonalosti kvete,
 A oni se zachovalou v prsou národností
 Přijdou dom a lepší cestu krajanu,
 Sami jsouce vlastenci, věrně ukáží.
 My zatím nebudeme lelkovat,
 Připravíme půdu pro semeno cizí, ač
 Předc v prsou jejich znárodněné:
 A v brzku bude naše, domácí;
 Náš to bude strom, naše ovoce,
 Potěší tebe vůní svou a obestře
 Svého stvořitele ratolestí stinnou!

Ottok. Já jsem zahradník, který brzo klidit chce,
 Já se chci ze svých stvoření radovat:
 A tak, jak ty okazuješ, opravdu
 Bych se ho nedočkal za svých dnů.

Boskovec. A chteli se zde někdo usadit,
 Buď Frank, buď Vlach, buď Teuton nebo Britan:
 Staniž se! Dovol mu! Zrůstat bude národ
 I v síle své a ve svých vědomostech,
 A národem tvým se tobě dochová.
 Proč pak své vlastní květy ze zahrady
 Vyházet pro cizí, když nejsou lepší!

Ottok. Až někdy budu mít zapotřebí rady,
 Která k vyvedení žádá na sto let,

Pro tebe pošlu, Boskoviči!
 Já chci mít květy, květy brzké.

Boskovec. A třeba byly květy plané?

Ottok. Necht po mně sázejí nebo štěpují,
 Jak se jím bude viděti. Teď já jsem
 Zahradník; tak já chci mít, tak stane se!

Vládkové. Kam mají ti ubozí z vlastního města —

Ottok. Nejsou šířé dosti země mé?
 Ať díl města je vyprázdněn, sic — —
 Kdo chce mumlat, když já kážu? —
 Vímť, že jste tvrdošijní, neustupní —
Jeden z nich. My hájíme, co našeho!

Druhý. Buď spravedliv!

Ottok. Přemysl se nenaučil odvolávat! —

(Několik vládků odejde mrzutě. — Ticho: — Potom obrátiv se
 k legátu.)

Tu vidíte; ni to dobré nechtějí nahlížet.

Však já si od vás pomohu!

Boskovče, práh hradu mého nepřekročíš!

Boskovec. Co bych tu dělal, když má rada zpozdlá! —

Bůh dař tě světlem svým, abys nezelel!

Buď zdrav, můj Vyšehrade, slávo má!

Má radost bývalá! Bohu tě poroučím! (Odejde.)

Ottok. (za ním hledě). Více jich je, jež k soudu potáhnu,
 Víc, kteříž proti mně hlavu nastavili
 A za otcových časů kladli osidla.

Legát. Buď velemyslný! to královské právo;
 A člověka k Bohu povyšuje,
 Přijmout na milost pokleslých.

Ottok. Kdo klesne, zpacatuje se a volá:
 Opuť mně vinu mou, a já odpustím!
 Však kdo v svéhlavosti setrvá,
 A mívá vzdorováním zde prorážet,
 Tomu svůj meč nastaví Ottokar,
 Nechť vběhne veň, smilování nehodný.
 Což ten z — *), z — *) a z — *),
 Ti ramenáři břichopásní,
 Z vády syna s otcem radost měvše,
 Do zřátého ohně přikládali!
 A co koruna mé zdobí čelo samostatně,
 Co sedím na tom stolci otců svých,
 Mníte, že se který ukázal v pokoře? —
 Do svých hradů zavřeli se s many
 A pošetilci mní, že tam je za stěnou
 Nedosáhne zloba Přemyslova.
 Zde, tu jim slušelo stát v pokoře,
 A slovem nízkým šetrným,
 Co na otci a na mně prohřešili,
 Odprosit! Nechť v řadách stojí manové
 A kvapí před hrady těch zpuřníků;
 Aj Košal nechť je vede k vítězství!
 (Jeden z vládyků odejde.)

Legát. Buďte milostiv! Se smrti otce krále
 Ať umře všechno prohřešení,
 A jak kryje noc tmavá jeho kosti,
 Tak ať kryje zapomenutí minulost!
 Abych mohl říci, přijda do Říma nazpět,
 K hlavě církve svaté: Otče svatý!

---

*) Záhadná jména.

(Pozn. red.)

Ottokara slávu vítěznou nesou
 Země šíř, moře rozlehle!
 Jeho velemysl dotýká se hvězd,
 A tam se do hvězdného plete věnee.
 On odpouští synům svým zbloudilým
 A přijímá je na milosti.
 Otec svatý v Římě si tebe váží,
 Nový důkaz šetrnosti pro tebe (vytahuje listinu)
 Tobě podati odeslán jsem od něho:
 V rozvážení slibu od tvé manželky
 Královny české, markrabky rakouské
 Markety, svaté tenkrátě již,
 Než s tebou v sňatek vstoupila, učiněného:
 Že život svůj chce ve vdovství sířem
 Tráviti až do posledních dnů života;
 A v rozvážení tvé žádosti a věrných
 Vladyků tvých prosby o dědice trůnu,
 Jehož posud nebe, jako rozhněvané
 Nad zrušeným slibem, z tohoto lože
 Vám odepřelo, svoluje a svolil,
 By od tebe řečená kněžna Marketa
 Rozvedena byla a sňatek zrušen byl
 A ty oprávněn se stal k novému sňatku
 Národům tvým prospěšnému přikročit.
 Tak tady stojí psáno a tak to jest!

Jeden z Rakušanů. Co je to? Co se má
 díti s naší kněžnou? (Odkročí.)

Ottok. (do sebe). Co tomu řekneš, Margareto? — Stalo se! —
 To bylo má a žádost mého národu,
 Aby válka o trůn — zem i trůn —
 Po mém odejítí neroztroskotala.

Přijměte díky mé, mou poctu otci
 Ve Vatikánu. Vyplňte polovinu
 Druhou smutnou svého ouřadu,
 A zvěstujte sám posel odeslaný
 Kněžně Marketě, co svatost biskupská
 Mezi mnou a ní stanoviti ráčila.
 Ondřej z Říčan Vás k ní doprovodí.
 (Legát s Říčanským odejdou.)

Lichtenstein. Dovol nám milost královská —

Ottok.

Co máte?

Licht. Ty naši paní od sebe zavrhuješ?

Ottok. Já činím, čeho nechati nemohu!

Licht. Co ubozí my máme očekávat!!

Ottok. Přál bych sám, by se to bylo nemusilo
 Stát! — Potřebě ustupuje vůle lidská;
 A pak — co mám taky vám ze svých činů
 Oučty skládat? — Vyť jste tu stáli bez pána,
 Bez ochrany, bez vůdce!

Vladislav, bratr můj a choť Marketin
 Byl vámi zvolen k trůnu rakouskému.
 On odešel k otcům do mrákoty věčné,
 A žezlo chvělo se v ruce slabomocné
 Kněžny ovdovělé, kněžny Markety.
 Tu opuštění, do mých rukou dobrovolně
 Vložili jste prapor rakouský, abych
 Hájl vás proti Maďarům zlopověstným,
 Správu vedl nad celým národem.
 Když jste mi dali žezlo k vládě:
 Tam pospíšíte, kam jím pokynu! —
 Však bych vám ukázal, že si vážím vás,

A že přeju národu, jenž se mi oddal,
 Vaší kněžně jsem svou ruku podal,
 Sňatek pravý mně i vás měl spojit.
 Nebyl požehnaný rodem sňatek ten.
 Odkvetla Marketa, ani vás ani mne
 Nedařila synem, potomním dědicem;
 Jen zmatek, v němžto po Vladislavově smrti
 Bředli jste, ten zmatek čeká na vás dnes,
 Ještě kdybych bezdětný k otcům odešel;
 Všecky nevlády, trampoty a nátisky,
 Jež zaražení moci mou Uhrové
 Pokryté vám chystají, svalily by se
 Na vás devaterým těžším břemenem
 A nového byste hledali vladaře.
 Kdo si mne zvolil za pána,
 Ten měl se učit povinnosti služby;
 A věru, mne poslouchat není netěžko:
 Mámť ve všem, co činím před okem
 Národ, jemuž panuju.
 Dotknuli se kde práva jednotlivých,
 Necht' křičí, že každému křivdu činím;
 Musím já si ledacos odepřítí,
 Chcili dojít, kam jsem zaměřil.

Licht. A když se sňatek rozpad' — rozpadlo se s ním,
 Co bylo v něm spoluobsaženo, a proto
 Odpadlo by Rakousko —

Ottok. Víím, co chceš říci!
 To buď tobě a všem jedna odpověď:
 Já jsem si nevzal Marketu, abych
 Oddavkami s ní dobyl Rakousko! —
 Já dostal Rakousko a z vůle dobré

Vzal jsem Marketu za manželku!
 Rozuměls? — teď jdi! — (Ticho.)
 Na křídla by se mi zvěšeli,
 Aby překonavše let můj zaměřený,
 Dolů mne stáhli každý k vůli své,
 Ti králíčkové cvrkají!

Já raději svojí mohutnou peruti
 Strašně zatřesu, — nechť každý odvážlivec
 S výše nezvyklé se dolů zavravorá
 A v příkrém pádu najde zkázu svou! —
 Lichtenšteine, jděte k naší kněžně!
 Rozvažte spásu vašeho — mého národu,
 A jeli vám pokoj vlasti vaší mil —
 Budete věděti — jak k ní promluvit! —
Licht. (prosebně). Odešli milost královská jiného
 Z vládyků, překypěl by jazyk můj
 Srdcem mým!

Ottok. Tys moudrý! Jdi!
 (Lichtenstein pokloniv se odejde.)

Jaroš Berka z Dubé (blíží se k Přemyslovi a pokloně.
 Za ním) *Blahun Osecký*.

Ottok. Co vy mi nesete, milý Berko z Dubé?

Berka. Dejž Bože, abych byl tobě, pane, povždy mil!
 Já nepřicházím k tobě se svou věcí,
 Ač ta důležitost je předce má.
 (K Blahunovi.) Mládenče, z tebe mluví srdce: mluv sám!

Ottok. (k Blahunovi, který se na kolena spustil.)

Kdo je ten mladík bledolící?

V oku jeho uhas' oheň duše již!

Blahun. Otevři, pane, králi můj, ústa milosti —
 tváře hořem zbělené zrumění se hned,

Z umrlého oka oheň pozasvítí
A plápolati bude věčnou vděčností!

Ottok. Tys —

Blahun. Blahun, syn nešťastného Oseckého!

Ottok. (odvraceje se od něho). Vstaň — vstaň —!

Blahun. Ó pušť otce ze žaláře, z věže!

Promluv to slovo milosti, a věrná

Bude tobě rodu mého služba pověk!

Ottok. Aby on, ouskoky svými, svými podvody

Kdes v žaláři pro mne vyhlíd' místo? —

Vstaň! — tys mladý a tys syn!

Ve svém otci vidíš jenom otce!

Já ve tvém otci vidím vládyku,

Vládyku zpupného, odbojného!

Blahun. Odpušť, králi můj! on bude synem tvým,

Tobě ve mně sloužit bude, jako otei tvému;

On vše nasadil na svou víru k němu,

Když na stolci tomto panoval!

Tu víru přeneše na tebe, svého krále,

A dochová jí tobě s živobytím.

Král (s sebou v boji pochází po síni).

On sloužil králi svému věrně —

A když se synem svým stál v odboji

A mnoho vládků ho opustilo — —

Blahun. Co tenkrát činil pro něho ve dnech strašných

U Mostu, pro tebe svého pána učiní!

Z Dubé (potichu). Nedotýkej se té rány strašlivé!

Ottok. (do sebe). To byla noc bezhvězdná, záhubná,

A ten Boreš, Boreš — až na Stachov dálný

Musel jsem pádně před tím vlnobitím! —

Blahun. Buď milostiv!

Ottok. www.libtool.com On mně, mně jen ublížil —
Z *Dubé.* Pane můj!

Ottok. A to mohu odpustit! — Jdi.

Mládenče, i raduj se s otcem svým;

Nechť rozskočí se brána u žaláře!

Buď věren mně, králi svému! S bohem! spěš!

Blahun. Tys vlil do prsou mých život nový!

Ten budiž tobě obětován! (Odejde.)

Z *Dubé.* Tys dobrý, jako mocný! — Panuj mocně!

To slovo, co Borešovi žalář temný

Otevřelo, to k tobě připojilo

Srdce povděčná! Ten mladík bledolící

Chová srdce, mysl hrdinnou,

Jemu most byl svěřen v oné kruté noci

A on dokázal se mužem neodstrašným!

(Ottokar zamrzl se, obrátí se k vládkům.)

Ottok. Je vám co libo? — přistupte! Čas prchá!

Nedá si svázat hbité perutě! —

Však poslům z Moravy jsou nohy svázány,

Že dlouho, dlouho zprávy nižádné

O Maďarů vpádu nenesou!

Hovorka (s několika). Před tebou se koříme králi, pane náš!

Ve jménu vládky a města Libušina —

Ottok. Vaše žádost?

Hovorka. Bys ráčil rozkaz svůj

O vyhnání Pražan z kolébky svých otců —

Ottok. Kdo je vyhání? Nová sídla budou jim —

Hovorka. Tvůj rozkaz —

Ottok. Zpoužíte se!

Hovorka. www.libtool.com.cn Vyslyš nás, pane!

Ottok. Miníte, že má slova jsou pavučiny,

Jež muška letem rychlým prorazí?

Mé slovo pevné jest co skála

A vlnek si nepovšimne vplujících! —

Už víte! jděte!

Hovorka. Čiň dle libosti své,

Však vyslyš naši věc a potřebu!

Ottok. Hovorko, víš, kde stojíš? Chceš změřiti

Hlubinu věže mostecké?

Hovorka. Nerač se horšit,

Nemluví k tobě člověk jednotlivý,

Já odeslán jsem —

Ottok. Tak jdi a nes odpověď! —

(Odvrátí se od něho.)

Hovorka. „Přijede posel na zpěněném hřebci,

Na Vyšehrad pádí dusot jeho,

Dvůr se jiskří z podkov ocelových,

Jezdci pot se z čela dolů valí.

Sedí kníže na svém zlatém stolci,

Vůkol něho vládků a pánů

V radě svaté o národu blaho.

Vstoupí v radu i blíž k stolci vstoupí,

Před národa otcem pokloní se níže,

Na koleno klekne před milostí.

Vstana, ruce položí na mohutná prsa:

Králi! pane! Morava tě volá;

Znojmo ouzkostlivé volá tobě: Pomoz!

Od Dunaje záhubivé množství sborů

Valí se ti na Moravu pěknou.

Vstane kníže, vstanou rady jeho,
 Po meči jich ruka rychle sahá,
 Přilbice se leskne nade šíji hrdou;
 Na komoni vůkol vládyk mocných
 Z Vyšehradu chvátá kníže mocný!
 V dusotu tom zavzní provolání:
 Mocný kníže! učíš spravedlivo!
 Ohlédne se kníže, vida chudou
 K němu blížící se ženu v smutu,
 Volající: Učíš spravedlivo!
 Zastavil se dusot hřebců děsných;
 Promluví k ní kníže slova dobra:
 „Pojdi, milá ženo, pojdi k soudcům:
 Stane se ti nález po zákonu.
 Na mne čeká Znojmo polekané.“
 „„Neodstrkuj vdovu odstrčenou,
 Ochrancům vdov podá nebe slávu;
 Znojmo chová v sobě mužná srdce,
 Mužná srdce pomohou si v zlotách:
 Vdova chudá — ta je opuštěna,
 Nemá, kdo by se jí ujal v spěchu!
 Nebes Pán ti podá požehnání.““
 Sleze kníže dolu, slezou vládykové,
 Panoš drží komoně hrdého;
 Sedne kníže v zlatě ozářený
 Na vypuklý kámen přede branou,
 Vůkol něho stojí vládykové.
 „Přistup blíže!“ praví, „kde tě bolí?“
 A tu povídala knížecímu sudí,
 Kde ji bolí, kým jí ublíženo.
 Předvolán byl obviněný vinník,
 Zarazil se před kameným trnem,

Ústa drkotala provinění.
 I dal kníže nález po zákonu.
 Sklekla vdova vzhůru volající:
 „Požehnání tobě, knězi, otci!“
 Po ní vládkové i ves národ:
 „„Požehnání tobě otci s nebes!““ —
 Slza zatřásla se v oku Spitihněva,
 Když ho komoň bujný zrakům odnes’!“
 (Ticho. Ottokar zamyšlený.)

Hovorka (přiklekne blíže ku králi). Pane! Králi náš!

Ottok. Mluv, Hovorko, mluv,
 Ty chvalozvěste knížete Spitihněva!
 Však věz, že Spitihněv byl Spitihněvem,
 A Ottokar že Ottokarem jest,
 A čas Spitihněvův není čas Ottokarův.
 Spitihněv měl děti volné, poslušné,
 A mohl býti jim otcem dobrotivým;
 A já nemám dětí, třebaš chtěl
 Býti jak on otcem dobrotivým!
 Já mám muže silné, ale tvrdošijné,
 Slovo mírné netkne se silna prsou,
 Ve chrabrosti vzrostli i — v svéhlavosti!
 On jinak jednal — jinak musím já! —
 Však mluv, Hovorko! mluv, abys neměl —
 To jméno nadarmo!

Hovorka. Tvůj rozkaz smutný přešel celou Prahu,
 Od úst zbledlých k trnoucím se nesl
 A srdce tvých věrných Pražanů zděsil.
 Slovo ustydl na jazyku mnohým,
 Stavila se krev v srdci polekaném.
 A když jsme se upamatovali,

Nechtěl tomu ani žádný věřit,
 Za báj vymyšlený prohlásili pověst.
 Až tu Boskovec věkem vážný
 S Vyšehradu dolů k městu stoupá
 Na bělavých řasech po velikých slzách
 Sepiatýma rukama k nebi úpí;
 „Tak má vlasti otce více nemáš!“
 Strašlivá té pověsti pravda
 Úpěla z našich srdcí po něm.
 Do radnice staroměstské polekaných
 Matným krokem síla se jich snaží:
 A tu mne odeslali, abych obecnou
 Potřebu tobě, králi pánu, oznámil.

Ottok. Kteří tam byli v radě v staroměstské?

Hovorka. Mnoho, mnoho bylo jich tam, pane,
 Ano byla tam smutná srdce všech Čechů!

Ottok. A co máš mi říci všechno, Hovorko?

Hovorka. To, co opuštěný syn k otci říci může:
 Proč od nás srdce své odvracuješ,
 Zadáváš ho na cizince Němce?
 Jsoutě tvému srdci blíže tvých Čechů?
 Co pak učinili pro tvou slávu,
 Že jsou všudy ve všem při dvoře první?
 Ti, co stáli první na bojišti,
 Mají oném cizím podnoskovat?

Ottok. Hovorko!!

Hovorka. Já jinak mluvit nemohu!
 Co v radě byli tvé první — z Vyšehradu
 Na tvrze dálné ujeli a lovem
 Zvěře chtějí uhonit srdce těžký smutek!

Ottok. Komu se u mne nelíbí, nechť jde,
Já ho držet nebudu!

Hovorka. Nelíbí, ach!
Nelíbí! — Ty sis jich nepovšimnul,
A ucho své a srdce cizím nachýlil.

Ottok. Vy jste mě milí, milí všickni,
A žádný nemá míti u mne předeck!

Hovorka (radostně). Tak Pražané se nebudou stěhovati?

Ottok. (zamračen). Co jsem vyřkl, tak se staniž!
Já chci mít oba národy.

Hovorka. Nedejž, Bože, abys obou zbaven byl! (Odejde s druhým.)

Ottok. (dlouho se dívaje na Hovorku).
Obou zbaven! — Krkavče prostoreký!
Čech neopustil nikdy krále svého!
Pojďte blíže, milý Berko z Dubé!
Věřte, to mne těší, že Čechové
S nížádným nechťi dělit lásku mou!

Berka (truchlivě). Rozdělené srdce — je ještě srdce?

Ottok. Láska je studna nevyvázná!
Láska má velké perutě,
Ona obsáhne člověčenstvo
A neptá se po národu.
Na jejích prsou zmládne svět
A kojen jí postoupí k dokonalosti.

Berka. Já s vámi letět nemohu.
Můj duch tak vysoko nevynikl!
Já jsem se učil Boha velebit
A krále ctít a vše nasadit
Pro naši milou vlast!
(Velebně.) A já ji hájit budu! — —

Kdo chce vše na své srdce přivinout,
 Ten jich málo na něm zahřeje!
 Co spasno národu — to spasno člověčenství!
 A tak naopak! tak to cítím v srdci svém!

(Moravští poslové vystoupí.)

Ottok. Vítám vás, bratřanci! Co dělá Béla?

Posel. Ó paně, plení Rakousko; do Moravy

Učinil vpád ouzkostný!

V jeho pluku půlměsíc se vznáší,

A děsný Tatar jemu bojuje;

Bojovný Kuman, Kuman zuřivý

Nesčíslné jeho ještě zmnožil voje!

Ve vojsku taky Štěpán královič,

Krve horké jinoch, myslí odvážně!

Ottok. My mu zamezíme cestu dále jít,

A po kteréž přišel, domu potáhne!

Ať se rozvějí prapory létavé:

Jde tu o Moravu mnohorodnou,

O Moravu mile pobratřenou,

Jde tu o Rakousko vínonosné!

(Všickni odejdou až na Berku z Dubé.)

A tobě, Berko můj! Prahu odevzdávám

A s Prahou toto své milé království.

Berka. Ty mnoho do mé ruky, mnoho skládáš,

A vidíš: ta ruka se třese tuze již —

A na žezlo musí býti valná ruka!

Ottok. Jak?

Berka. Nade kým správu vésti v Praze?

Pražanů tu málo, a při dvoře

Nebudou chtít starého Čecha poslouchat!

Ottok. I ty také tak smýšlíš jako mnozí?

Berka. Nauč to srdce jinak cítit, pane,
A jazyk tento jinak mluvit!
(Sklekne.) Odvolej rozkaz pronešený:
Tys pán, tys král, v tvém slovu život — smrt.
Neodcizuj sobě národ svůj!
Nechť láska jest jak prve sloupem tronu,
Ta z nebes je a věčná jako nebe,
A co na ní stojí, stojí věčně!
Bez ní se světy do smésice rozvalí,
A krásy nebes do noci černé rozskočí.
Známež národ český: aj, jsem Čech.
Miluje Čech vlast svou, svého krále,
Dokud vlast a král je král a vlast.
Roztrhni tato svátá jména,
A láskus roztrh' v srdci Čechů svých.

Ottok. I přijde čas, že vy mne poznáte,
Že řeknete: Čechy mu byly nejmilejší,
A co podnikl, bylo k Čechův oslavě.
I má mne Čech ještě rád. Na mé kynutí,
Kde máš jednoho, jenž by k meči nesáh'?

Berka. Rač odvolat!

Ottok. Berko! vyloupni mi z oka
Zřitelnici, já ti ji raděj obětují
Nežli rozkaz rozeslaný!

Berka. Bůh rač tě zachovat a — osvětit! — (Odejde.)
(Ottokar dlouho za ním hledí.)

Ottok. (k jednomu z přátelých nohsledů).
Kde je pan Závís? a kde Milota?

Nohsled. Pan Závíš je na hradě; pan Milota —
Toho jsem nezahledl.

Ottok. Ať přijdou sem! —

Ty, mužné srdce, neopust' Ottokara

A veď jej k slávě vítězné!

(Konec prvního dějství.)

Akt. II.

Staroměstská velká radnice. Vladyk a měšťanů nespokojených
pohromadě.

Starý Osecký k Hovorkovi.

Jakže to bylo, Hovorko? — jak ti odpověděl?

Mluv! vždyť víš, že jsem tu nebyl,

Že jsem tam okolo Hrubé Skály

Raději obýval v pustých samotách,

Než vůkol něho na hradu knízat našich.

Mluv, jak ti odpověděl na potřebu,

Když jsi mu ji v našem jménu prohlásil.

Však nevynechej ani slovíčka, a možno-li,

Tak považ každé slovo a okem ukaž

A tváří proměnou, jak každé slovo

Prones'. To samé slovo jinak mluveno

Má jiný smysl, jinou chová duši,

A na tu duši, co v tom slovu skryta,

Na tu jenom ohled bráti slušno.

Hovorka. Snad zbylo mi ještě několik krůpějí

Nezprzněné krve: on by byl pokazil

Všecku ve mně; i necht' se pokazí, necht'

Já ti povím, jak mi odpověděl!

„Mluv, Hovorko! mluv! abys neměl

To jméno nadarmo!“ tool.com.cn

Starý Osecký. Hu! v těch slovech

Jedovatá, smrtedlná ústěpačnost!

Ano, ano! tak mluví Ottokar!

Jemu vše jest jenom něco všedního,

Po jeho slově stane duše v těle.

Ano: „Hovorko mluv, abys neměl to

Jméno nadarmo!“ Má hlavo, rozskoč se!

Ještě nejsi uvyklá na povětrí jiné?

Žalátní puch ti ještě vězí v řídkých vlasech?

Že jsem ho neviděl, když to řek’!

A jak to řek’! to jak! to jak! — v tom jeho

Celá duše! — A jak mluvil dál a dál!

Hovorka. „Já chci mít oba národy!“ „Komu se

U mne nelíbí, nechť jde! já ho nedržím!“

On málo mluvil; juž všecko víš!

St. Osecký. Ó! on mnoho mluvil! mnoho v málo slovech!

A těch málo slov já podržím,

Ač žalářem zetlela duše má!

Ano komu se nelíbí, nechť jde! Já ho nedržím.

Nepůjdeli sám, pošlu ho do mostecké věže! —

To je ten krátký výklad a k pochopení!

Ó kdybych měl slzy v oku starém,

Aby mně mé srdce ulily! Ó že ten

Puch žalátní nebyl dost jedovatý,

Aby mne byl pověk otrávil!

Boubínský. Tak nesluší bédovati Oseckému,

To zanech Pražanům vyhnaným!

Mužům sluší, co mužům zdobného,

Žena měj za zbraň slzu měkou

A prosba tklivou v rukou sepiatých!
 Nejsem tu, myslím, k jeho podnoží,
 Aby na vaz šlapal, jak se jemu zmane.
 Já mladý dubec, v oblouk skroucený:
 Buď přelomí se, buď silou svou
 Vymrskne se vzhůru a raní ruku,
 Jež jeho život bujný svírala.

Hovorka. Naše slova jsou větřík proti hromům jeho,
 A nářek náš a rukou lomení
 Jsou jako potleskání radostné!

Boubinský. A proto ať umře jazyk váš,
 A pěst se v tvrdý ocel sleje!

Tak to mezi ním a námi,
 Tak to nemůž, pozůstatí!

Černín (vystoupí).

Tak to nemůž' pozůstatí! —
 Znáte mne?

Všickni. Černíne! statný vládyko!

Černín. Statný vládyko! Vládyko bez statností!

Kdeže je Černín statný vládyka?

Jděte do hrobky, rodové! Tam ještě,

Ale jenom tam dřímají statní Černínové!

Ten Černín statný, co ve sboru a v sněmu

Rokovával k vlasti oslavě

A brannou rukou zaháněl vrahy její,

Ten Černín mdlý je! Nečítá volné many.

Nepotáhne v čele chrabrých srdcí do boje.

Statky, many pobrala zvolnost králova,

A hanba potrhala v srdci život celý!

Všickni. Jak? co pravíš? — Kdo by zhanbil —

Černín. Černínové vymřeli! Já nejsem Černín!
 Ptejte se Ottokara, znali Černína!
 Jděte po vlasti šíře —

Hovorka.

Král by snad —?

Černín. Ano! ano král! on zbavil mne statků
 Skoro všech! — Až umru, na hrob nepište —
 Hanba by to nám a jemu, kdybych kdes
 Pokoutně musel dřímat věčný sen —
 Nepište: Zdřímá tu Černín vážený! —
 Napište: Zpočívá tu zeman z Chudenic!
 Jak noc zavalí den v černý plášť,
 Tak zaobal se jméno v chudobu!

Osecký. Nad tím činem nestrnu!

Tak se zjevuje Ottokara volnost!

Co tobě stalo se, stane se jiným taky!

(Milota vstoupí.)

Boubínský. A dlouholi máme nésti toto jho?

Dlouholi umřat jeden po druhém? —

Ruku dejte k ruce! spojme se!

Milota. Co tě mámí, mladíku? Co chceš

Rozvlněné řece vzdorovat?

Proudu vlnobitnému prsa nastavit?

Nedráždi lva, by se nezjitřil

A nepohubil celé vřkoly!

Osecký. Rod po rodu hubí, stará síla česká

Sesýchá! — — — — —

Dodatek.

Nyní měly dle zachovaného rozvrhu následovati tyto děje a myšlenky:

Milota. Přiznání se k málomocnosti proti Ottokarově vůli a příkazu. „Na lva útokem hnáti jest nebezpečno. Proto čas a vytrvalost! nechte ještě více vládků jemu posud přichylných od něho se odraziti!“ — Tajná porada Rosenbergů. — Návrat Ottokarův z vítězství nad Bélou a Štěpánem; přivádí si svou nevěstu Kunhutu, bulharského knížete Rostislava [vlastně ruského kněze, bána srbské krajiny Mačvy] mužnomyslnou dceru; dobytí Korutan, jeho moc. Zpráva dochází Miloty, že ho [Ottokara] Německo za německého krále zvolí. Aby se to [zvolení] zamezilo, o to mají se vládkové přičiniti. Dobrosrdečný komoří Ottokarův má Ondřejovi Říčanskému prostředkem k tomu býti, a Milota má mu [královi] radit, by korunu přijal, aby všecko podezření odvrátil. Nespokojenost Pražan nad novotou skrze Ottokara ve všem zavedenou. Po odjiti Rosenberských k posměchu těch novot scéna mezi měšťany.

Další postup dějů načrtnul si básník celkem těmito slovy:

III. akt.

Scéna Vyšehrad. Vládyctvo pohromadě. — Král Ottokar ve vši slávě, praporce všech zemí kol tronu. — Vyslanci němečtí podávající korunu. — Řeč Říčanského proti přijetí a Zajícova pro přijetí koruny. Tázán Milota a Záviš. Říčanský zvítězí, a král se poděkuje z císařství jemu nabídnutého. Řeč Oldřicha Zajíce nic neprospěla. — Užasnutá královna Kunhuta nad manželovou řečí odstoupí ode tronu a odkvapí; za ní Záviš a Milota. — Vyslanci propuštění

s dary. Král odejde, a zjevna radost jeho nepřátel. Omdlévaje Oldřich odešel. Když se vše utiší, vystoupí rozčeřena Kunhuta uprostřed Rosenbergů: domluva, jako by se nedostalo jí cti v národu českém, že baží po císařské koruně. Oni dosvědčují své o přijetí vynasnažení a dotvrzují královu nedůvěru ne-spravedlivou. Ottokar se v rozmyslu jeví na divadle, s sebou hovořiv, a těší se, že má na národu dosti svém. Svár mezi ní a ním, do něhož Rosenbergové dmychají, brzy k jeho, brzo k jejímu se mínění chýlíce. — Ottokar rozmlouvá s Rosenbergy, komu by mohla koruna císařská připadnout, a oni mínění jsou, že [poslové němečtí] ještě jednou přijdou. — Rosenbergové obdrží zprávu o volení Rudolfa. Pokrytá radost. Ottokar nadšen podezřením, chce vědět, kdo ten [posel] odcházející, a Milota nechce mu svěřit; aby ho nezarmoutil. Však musí. Ottokarova prehlivost. Prohlášení veřejné Rudolfa za císaře. Ottokar nepřipustí před sebe herolda. Sněm prohlášen v Lugdunu v Normberce [sic] — a Ottokar povolán, však nabádáním manželčíným skrze Rosenbergy, tam že se nedostaví, prohlásil, a také se nedostavil.

IV.

Vyšehrad. Milota: Tvůj čas se blíží, Rudolf vstal proti tobě! — A [s Milotou] několik vládků. — K řeči zvolen Boreš syn Oseckého usmrceného, aby se Ottokar podal; však ta rada v podezření uvedena, a Osecký ortelován do věže a do vyhnanství. Potom [přicházejí] poslové, aby vrátil Ottokar všecky země. Odmrštění, a boj se — *) chystá. Smlouva na ostrově Kammerbergu. Dvojsňatek. Rada, máli [Ottokar] vrátiti korouhve; ano: v té naději, že je opět

*) Nečitelné místo.

Tnrlaský.

obdržel, však Rudolf svými naveden ho sklamal a [jen korouhev] moravskou a českou navrátil. Ottokarova zoufanlivost při navracení do Prahy. Kunhutino s ním setkání, proň zahánlivé. Uzavřené zrušení smlouvy ¹⁾ Rudolfem, a vojenského tažení k dobytí ztracených zemí. Sněm tichý. Ottokar zkormoucený. — Popuzení jeho od Miloty. Vítkovic chce smířiti Milotu; nadarmo.

V.

Čas bitvy u Lávy. Truchlý zvěst, že Poláků málo. Žalost Ottokarova, že žádný duch nevěje ve vojskě. Hovorka a Jaroš z Dubé k odtažení radí: — — — *) jako Uhra, Rakušana; — — *) neposvítí: protož odtáhni! „Nikterak!“ — Záviš s Milotou o upřímnosti ku králi. — Milotu k ničemu pohnouti nemožno. Špehyře mu dovedené [Ottokar] propustí. Zprávy o narážení Rudolfově, o obklíčení — neplatné. — Spoléhání na Milotu. Vidí [král Ottokar] nespravedlivé proti Čechům jednání a slíbí je milovati co své oko! — Hovorka povolá: outrpností hnut slibuje mu [Hovorka] věrnost s Jarošem. Zmuží se [král]. Zpráva o couvání. „Já se ukáži a zvítězím!“ Pustina. — Ottokar raněn oddechuje — okolo vládkové. Znova do bitvy. Jaroš z Dubé sám raněn umírajícího [krále] vede. „Tys je miloval — — — “ . . . .

¹⁾ Dcera do kláštera.

Postranní přídavek autorův.

^{*)} Nečitelné místo.

Záviš Vítkovec z Růží.

Truchlohra v 5 dějstvích.

Děj se koná na hradě pražském 1292 za Václava Ottokaroviče.
(Žatolan, Frankenfeld — sudí, dvořané. Jaromír, Záviš z Růže.
Vendelín, žalářník. Libuša, jeho dcera.)

I. výjev.

(Jitro.)

Vendelín (z hradu vychází v tu stranu, kde nyní staré
zámecké schody).

Ó, by zastřela tě mlha záclonou,
Jaká vystupuje z bařin mrakovolných,
Aby oko nespátrilo, čeho hrozí se!
Shasni světlo nebeské! rozestři se noc,
Noc černá poklop všecku vlast i Prahu! —
Toho jsem se dočkal! — Proto sšedivěly
Vlasy mé, by hrůzou zježili se vzhůru!
Proto neosleply oči mé, bych patřil,
Co je nevidáno pod sluncem!
Ó, že nekryje hlína to srdce nešťastné,
Nešťastné, že tebe, Vlasti, miluje!
Že tma hrobová oči ty nepřimknula,

Ta lebka není červům za obydlí!
 Ajlépe mrtev mezi vlastenci,
 Nežli živu býti mezi cizinstvem! —
 Ach tudy, tudy — v hradě — vlasti koruně,
 Tu je pomalu Čech Čechu cizím! —
 Tu kde české struny libě hlaholily,
 Tu prázdno jest, jako by národ umřel!
 Jen v tichém — nočním mlčení —
 Probudí se úpění ze žaláře!

(Na věž Daliborku.)

Trp, trp, ty veledušný, nes: nejsi jediný
 Jemuž na duši páli osiřalá vlast.
 Tys mocnou byl její podporou,
 Už tě očernili slovem potměšilým
 U milosti krále lehkověrné!
 Už tě upoutali v žalář úzký,
 Jako jeho oklamali, oklamou!
 To plemeno! — Tu růži nejkrasší
 Ve vládyků věnci — hodit do žaláře' — —
 I věřím rád, že zastínil vás všechny,
 Co jste se sem vlísali z Němec po kolenou,
 Ten blahorodný muž, i sličností
 I výmluvností bohem danou!
 I věřím rád: jeho zpěvy z dávnověků slavných
 O národu činech velehrdých
 Vaším sluchům nezalahodily!
 Každý zpěv jeho byl v záhubu vaši,
 Každý by vám byl i záhubou! — —
 Ó králi můj! nevěř slovům cizinců,
 Neposlechni slova hladíhlavá!
 Nepodej jim srdce, obvinou je hady,
 Odcizí tě svému národu!

Věren je národ tobě! věren! budiž
 Ty ~~vjemu~~ ~~lícem~~ ~~starostlivým~~!
 Vycedí rád tvé slávě, jménu tvému,
 I poslední života krůpěj národ!
 Ó by ti anjel — máš, vlasti, jednoho? —
 Anjel slova dones' sluhy podaného! —
 Ottokar jim tudy rozbil první stany,
 Ottokar je statky obdařil,
 Do srdce jeho se vedrali cizím plazem,
 Vypudili ze srdce národ český věrný!
 A co dali jemu za národ věrný?
 Smrt! záhubu! — I by se byly všechny
 Němců prapory sechvěly na tebe,
 Hájen českým srdcem, ramenem,
 Byl bys rozvál nepřátele jako plevy.
 Kde srdce láskou k vlasti rozhořelé
 Bojuje, tu pěkný bobek věnčí hlavu,
 Tu ráznější je prudší rána mečů,
 Prudčeji tu větrem
 Letí střela z lučistě! —
 Blahost, štěstí rozšiřovat v národu —
 To činí krále svatého!
 To rozestírá okolo koruny jeho
 Zář nebeskou, co se svítí
 Okolo čela vyvolenců v nebesích! —
 Na hrobku jeho byl by klek' souvěk,
 Na hrobku jeho kleklo by potomstvo,
 A hledělo by k tobě, k nebi vzhůru
 Plným okem, okem povděčným,
 V němž by se leskla slza srdečná! —
 On ale srdce odvrátil od národu,
 A jeho opustila srdce oklamaná! — —

Důvěra jen najde důvěru. — —
 Ó leť, leť, anjelo, k mému králi!
 Dones mu slova má!
 Leť pilno! zachovej národu otce! —
 (K věži.) Byls jim v cestě, miláčku národa,
 Vítkoviči! Nalhali na tebe králi,
 Že mysl tvá baží po koruně!
 Ti chudáci! —

II. výjev.

Vendelín a Libuša (s konvicí).

Vendelín. Přivstala sis? — Jdi, zalívej,
 Než si povykročí slunce z hor tmavošedých.
 Pokrop zahrádku, dnes parný bude den;
 Rosa nesmáčela byliny, a potom,
 Když se rozpálí zem sluncem žhavým,
 Škodné bývá lehko zalít! — (Odchází se vrátí se.)
 Ano, k čemu to? — Co jsem nějaký čas
 Tam nebyl, přiryla jsi skoro celou čtvrt,
 Květinami zhusta posázela!
 Chceš je nésti na prodej — do města?

Libuša. I chraniž bůh!

Vendelín. Tak chraniž bůh! — aj! aj! děvče!
 Lépe můžem užít toho místečka.

Libuša. Což vám ničím není radost, potěšení?

Vendelín. Kde ovoce nám může růst, proč květy
 Pěstovat?

Libuša. Proč se na mne hněváte?

Jindy jste mi sazeničky květové

Přines' sám, a teď se na mne horšíte!

Vendelín. Jindy bylo jindy — teď je teď! —

Pojď sem, Libušo! — K čemu hlídáš kvítky ty?

Libuša. Slyšel jste, že naši jinochové brzo
 Z boje ~~vrátili se?~~ Valně prý si, valně
 Počínali v řadách bojovných;
 Všady prý jim ustupovali nepřátelé.
 V čele jich — rozpiatého lva prapor
 Ve výši vznášel on; kde srotili se davem
 Nepřátelé — tu on zachvěl praporem,
 Lev své hřívy pozatřásl na něm,
 A tu za ním všickni jinochové
 Do řadů rozpolených nepřátel!
 Chránil ho bůh, šťastně ze sta mečů,
 Ze sta šípů okřídlených mračen
 Zachoval ho bez poškrvny!
 Za třiceti pěti sluncí přijdou domů. —
 Má on sám stát v řadě nevěčený,
 Jenž první máchal do nepřátel?
 Každá dívka chová pro jinocha květy,
 Každá raduje se věnec uplést! — Já bych
 Snad ta jediná být měla, ta poslední! —
 Co on by sobě pomyslíl —

Vendelín.

On? Kdo je ten on?

Libuša. Můj bože, co pak nevíte —? (Zarazí se.)
Vendelín (dlouho na ni bolestně patř). I dobře máš,
 Že před staříčkým otcem ukrýváš srdce,
 Že tajno plameny lásky živíš!
 Toho si zasloužila ta hlava šedivá!
 I co se dívám, svět že klame svět!
 Tu dcera vlastní —

Libuša (padnouc mu okolo krku). 'Pro bůh, otče můj!

Vendelín. Proč pak i ty mne zarmucuješ, děvče!
 Proč novou starost kladeš na srdce zmožené?

To nejsou dnové, v nichž se srdce k srdci
Váže, to čas vrtkavý, čas nestálý.

Nic nestojí pevně, nic!

Srdce k vlasti obrácená odvrátila se!

Srdce pro ni rozpálená —

Ustydla, ustydla! —

A kde k matce ocháběly duše,

Tam nerozkvetou lásce ratolístky! —

To jest jenom květ jalový, květ lichý —

To vykypěná pěna — to plápolové

Okamžením vypuklí, ježto uhasnou,

Jako vyrazili! — Nemýli se, Libušo!

Člověk často klame sebe sám;

Co člověk věří rád, to věří pevně!

Dal ti slovo? kdo? a kde? — ó bože můj!

Jen tebe ještě mám! neopust mne, Libušo!

Tvůj život byl matky usmrcení tvé!

Kdo je to? kdo? kde věnoval ti lásku?

Libuša. Víte, otče, když tu ve zbrani se cvičili

Na okrouhlém dvoře jinochové,

S vámi jsem se často dívala.

Tu jinoch bělovlasý, kadeřavý mezi nimi

Proleskal se jako hvězda jitřní nad hvězdami.

Jeho kopí bylo nepřelomné,

Vítěz vždycky v harcování těžkém.

Jeho meče rány, co plamenné blesky,

Rázné, pádné jako krupobití.

Kdy zaletěla šipka, prudká co vítr,

Okolo cíle v dalekosti nesmírné?

Sotva že tam oko dohlídlo, již střela

Vymrštěná tam dosyčela větrem!

Vraný jeho komoň, dlouhohřívý,

Vzhledu prudkého, kroků měrných!
 Oheň se jiskřil pod dusotem jeho,
 Když se vyjevil na podlaze hladké!
 Na něm oči všechněch upíatě; na něm
 V obdivu srdce zavěšená!

Vendelín. To Jaroslav — ?

Libuša. Vy sám jste mi ho ukazoval.

Vaše ústa nezamkla se chválou samou,
 A když nebyl na okrouhlém dvoře ve zbrani,
 Odešel jste povždy brzo se mnou domů! —
 Prvního to bylo května, potom pučelo listí,
 Málo kde se třesně zabělala ranná,
 Trávník sem tam zelenal se svěží —
 K boji zavzněla polnice i roh.
 Ve hradě všecko ve zbrani, všecko v lesku
 Železném pod korouhví rozpiatou.
 Jaroslav mezi nimi. U okna dívám se.
 Zabolí mi v srdci těsném úzkém,
 Nevěděla jsem, milý otče, proč!
 Polily slzy líce mé, povzdechla jsem si.
 I stírám je; pod okny zavzní líbý hlas:
 „Dívkenko, komu pláčeš, komu slzíš?
 Šťastný blažený, komu plakalo oko tvé!“
 Musila jsem něco říci neb se podřeknout,
 On v okamžení u mne nahoře stál — —
 Ó milý otče... milý otče! —

Vendelín.

Dál, jen dál!

Libuša. Já nevím, co jsem řekla, co on řek'!
 V náručí mne držel! — — Zavzní roh! —
 Ó smutný hlahol, smutný ponejprv! —

Ještě obejmul mne řka: „Zachovej mi
Srdce své! — zachovej mi lásku svou!
Po boji vzejdou radostnější dnové nám!“ —
Zmizel mi! — — Přijdeš? (Skloní hlavičku.)

Vendelín.

A ty, Libušo? a ty?

Libuša. Ve snách se mi zjevuje jinoch milý
V utěšeném obraze; i těšívá mne
A slibává vyroněné slzy ze tváře!
Jednou jsem ho viděla, jako by právě
Z boje přišel byl, poprášen prachem cestným!
Prapor roztřepetěn střelami, zachvěl —
Umdlen skles', a ke mně skles', ke mně na klín.
Věncem jsem mu ovila čelo rekovné!
V tom tu vy se zjevíte, milý otče!
Zaražen jste zůstal — pozdvihlo se oko
K nebesům vaše! Setrval jste v modlitbě? —
Žehnal jste nám, otče? žehnal jste miláčkům?

Vendelín (po chvílce pojat, k nebi).

Tys mne předešla, předešla do obydlí
Osloněných, do obydlí radostných,
Ostavila mne slzám — (přemožen). Opatruj ji, opatruj!
Kam dohlídne oko starcovo umdlené?
Kam stačí kroky mé?

Libuša. Otče můj!

Vendelín.

Nech mne, nech mne, Libušo!

Libuša (odstoupí hořekujíc).

Proč jsem neumřela raději v nemoci,
Když vám na živu jsem k zármutku!
Což za to mohu, že má mysl tam u něho?
Že mi všude bez něho ouzko?

Ó blude nešťastný, (žeš) mne vyloučil
 Ze srdce dobrého otce mého!
 Tak tu pra sama zůstanu, — pra sama, —
 Ani otec mne již nechce můj!
 Kam se obrátím? — Kdo mne potěší ubohou!
 (Sklopíc hlavu odchází.)

Vendelín (překonán). Libušo! pojď ke mně, Libušo! —
 (Ona k němu rozpiatýma rukama.) Jdi si zalít

Květiny!

Libuša. Pro něho?

Vendelín. Pro něho!

Libuša. Ó vy jste

Dobrý, dobrotivý tatínek!

Vendelín. Podal mi

Plotem zahradník sousední pro tebe kytku —

V konvici je, pod besídkou ve chladě!

Libuša. Ó kdyby tady byl, bych mu ji mohla dát! (Odběhne.)

(Z věže liboznění jak harfa.)

Vendelín. Taky jsi procitnul k bídě nové? —

Popřánoli tobě ji zaspati na chvilku!

S takové slávy, s takové jasnoty

Sem do tmavého, do pustého žaláře! —

Když člověk vychován je v prostotě,

V skrovnosti, člověk, jemuž nikdy nezbývá,

Lehčeji uvykne a podrobí se strastem.

Však komu u kolíbký bděla rozkoš,

Koho vychovala skvostnost nádherná;

Tomu trpké, trpké bývá, maličkosti

Odřeknouti se! — —

A jemu všecko vzali, statky, čest,

I křivit měl kolena muž blahodárný
 Tam, kde stál co rek, co velitel! —
 Jako vypnutý k nebesům dub
 Stál vážný Vítkovič v bouři valné!
 Stál! — Proto podemleli z důli kořeny! —

(Hlaholy z věže.)

Jeho duch je na nebi! do oblak sahá
 Čelo neskloněné! neskloněné!
 Varito mu nechali, varito!
 A on jimi pohrdá,
 Slavný, bohumilý zpěvec vlasti! —
 Let, orle zlatokřídlý,
 Do výše slunné!
 Tudy ve prachu nízkém
 Nemá perut' tvá,
 By se táčela vírem,
 By se rozvinula v šíř plamenem živým,
 By se rozehnala prudko!
 Tamo tvé je obydlí,
 Tamo tvůj si zalítne
 Duch do krajů rozkoší!! —
 Necht' z rokytí se cvrkavý
 Králíček za tebou kasá —
 Nedohlídna, kam ty doletíš,
 Zlostí třepetá, že nemožno mu
 Z roští padlého se vypléstí,
 Tupí let tvůj a haní,
 Ten krátkozraký!
 Tam ti podá kalich,
 Dovršený blahem,
 Pán, co vidí tě nést!
 Tam ti — odepřený zde —

Vínek podá z bobků
 Provítý hvězdou zlatolesklou!
 V národě bude znívat hlas tvůj,
 A znívat do srdce potomků,
 A budit srdce, kdyby ospávala,
 A hřímat rozletěný
 Do nepřátel národu tvého! — —

(Uchvácen. — Po chvilce.)

Jaký zmatek smutný v životě lidském!
 Tomu líp, komu ustláno jest hluboko!
 Tam ho nepojme blud, tam ho nesklame nic
 Nečeká tam s třesením, jak slunce vyjde,
 Jak se za horami v moři potopí!

(Popatří na věž, plače odejde.)

III. výjev.

Jaromír (schody zámeckými).

(Ohlíží se radostně; pak s rozpiatýma rukama.)

Obejmul bych vás, vy zdi známé!
 Vás svědkové milí mladších dnů!
 Jako nedospělý jinoch opustil jsem vás,
 Jako mládenec silný vás pozdravuju!
 A mocně, mocně bije srdce mé!
 Ha, tak mečem vás hájit v ruce!
 Tam venku — to jsou jen hravé seče;
 Ale když se chopí ruka ostrých mečů,
 Hájila by vlastní tvrz a hrad,
 Hájila by národu hrad a tvrz —
 To jiný boj je, to jsou jiné rány! —
 A co ty se tam na mne díváš,

Ty slávo bývalá, ty koruno rozzemknutá,
 Vyšehrade skalný? —
 Vltava tě zastírá modravou parou,
 A proleskuje se — odražena
 Od tvých základů — valem zvučícím!
 Nelesknou se tvé — druhdy sahaly do oblak —
 Tvé báně ve vlnách zlatonosných!
 Sklesáš do zřícenin!
 Nezatačí se tam na Šemíku
 Rychlonohém, dalekoskočném
 Horymír jezdec na odivu!
 Jezérka nepramení se stříbrnou vlnkou,
 Vyschly žíly živé, silorodné!
 Ach mnoho vyschnulo u nás!
 Mnoho umřelo v národu našem! —
 Krásné štěpy blahorodné,
 Obdiv druhdy světu celému
 Silou, výtečností, švihlostí —
 Poplanily se! zvrhly se!
 Z kořenů se pučejí jinorodné větve,
 Nebo dušeny jsou cizotou!
 A co se prodere z cizích dusivých porostlin
 A vzniká k bývalé kráse, —
 Poklestí se — nebo přesadí se —
 By zhynulo! —

(Z věže hlaholy varita.)

Odkud se víříte, zvuky libé?
 Vždyť tu vůkol ticho ranní! —
 To není harfa — není — to pojímá
 Duši celou! To hlaholí jako ze srdce! —
 Odkud? — Tam nebydlí znění strun —
 To sídlo kavkám, sídlo netopýřům!

Tam uvržený člověk do strun nesáh' by,
 Z prsou zpěv nevinul liboznělý,
 Jako z mračen nezrodí se slunce!
 Nářek by si jenom podávaly zdi,
 Odražely ho s hrůzou na srdce! —
 (Zahlídne vzadu Libuši, která nesmělá sobě nedůvěřuje.)

IV. výjev.

Jaromír. — Libuša.

Jaromír. Vy! to ta milá, co zde k strunám —

Libuša. Jeli pak to on! ? —

Jaký strach mne jímá! — (Pomalu.)
 Jaroslave!

Jaromír. I neboj se, děvenko!

Libuša. Ach, to není on!

Jaromír. Neříkají mi Jaroslav. Však podobné
 Jméno mám! Tak Jaroslav mu říkají?

Libuša. Znáte ho? — Má dlouhé bělavé
 Vlasy jako vy, a pěkně jako vám
 Sluší mu přilbice a oděv do bojů!
 Znáte ho?

Jaromír. Zním mnoho Jaroslavů,
 Jsouť mezi nimi dlouhých, bělavých vlasů.

Libuša. Je korunhevník bělordělé korouhve!

Jaromír (pokoušeje). Štíhlý je a modrých zraků; pěkně
 Kráčí jako jelen v parohách!

Libuša. Ano, ano, je to on! kde je? jak se má?
 Je zdrav?

Jaromír. Inu!

Libuša. Tak stůně? ó bože můj!

Stůně a daleko je ode mne!

Ó mluvte; rozbije mi srdce prsa!

Jaromír (usmívavě). I zdrav je, zdrav!

Libuša.

A přijde brzo?

Jaromír.

Brzo!

Vid! ty jsi Libuša, dcera hradního?

On mi o tobě často povídal.

Libuša. A co? Ó mně každé slovo od něho milé!

Povídejte mi —

Jaromír.

Přijdu opět sem,

Potom s tebou pohovořím milerád!

Libuša. Přijďte brzo! — Že jste milý, mladý pán,

Vemte za novinu kytku ode mne!

(Dává mu jen polovic.)

Jaromír. A komu chováš polovinu druhou? —

Aj! aj! Libušo! co by řekl Jaroslav?

Libuša. Aj tady tomu ubohému ve smutném

Žaláři, kam málo větrík vonný

Zavívá: tím ho potěším.

Ó, je to dobrý pán, písním pěkným dvěma

Mne naučil. Jednu o hrdinném jinochu.

Začíná se: Komu hoří srdce pro vlast,

Za obět jí nese život svůj!

Druhou nazýval: Útěchou srdce.

Slyšel jste rokotání libých strun?

Tak pozdravuje slunce, anto vychází —

Ač mu tam málo padne světlých paprsků!

Tak loučívá se se dnem, když

Sestupuje k šeru za hory.

Jaromír. A kdo je ten nešťastný? Mluv! pro Boha!
Libuša. Nevím sama. Něco velkého to musí být,
 Otec nazývá — s okem vždy slzavým —
 Muže slavným, blahorodným zpěvcem!

Jaromír. To není on! to nemůž být! to nemožno!
 On a tady! Neslyšelas ho jmenovati?
 Děvče, mluv! pro Boha tě prosím, mluv!
 Mnoho budu tobě potom povídati
 O tvém jinochovi Jaromíru!

Libuša. Pán z Růže!

Jaromír (jako omráčen). To nemůž být! Ty lžeš, ty lžeš,
 Nebo jsi se přeslechla! Ó prosím tě!

Libuša. Vězeň jmenuje se Závíš Vítkovec z Růže.

Jaromír. Ó Bože! Bože! Stojíš, Petřine?
 Nerozpuknou skaliny tvé?
 Stojíte zdi s hrdými báněmi,
 Nežtítíte se v rozvaliny?
 A tamo Vltava tiše plyne!
 Tamo ve snách Praha dřímá!
 A tu zpěvec nebeský v žaláři!
 Na Daliborce! —
 (Přímým, rychlým krokem na Daliborku, opíraje se rukou o zdi.)

A ty se nerozsmeknou?

Ó, bych měl sílu velikána,
 By Samsona ve mně proudila se krev!
 Gigantů pěsti narostly, co ztekly nebe,
 Bych tě rozhodil do větrů!
 Ó nebe, nebe, Vítkovič a v Daliborce! (Jako pomaten odejde.)

Libuša. Co je tomu jinochu? Jako by chtěl
 Daliborku jednou ranou, rozhodit!

Ó, ta stojí pevně! Rozrazilo se o ni

Mnohé, mnohé pracké čelo.

A kdo ví, jestli mně teď přijde sem?

Nebude mi vypravovat o Jaroslavu,

Proč mi o něm tedy napověděl?! (Smutně odchází.)

Žalář v Daliborce. Varito visí do polou osvícené paprsky, ježto
ouzkou mezerou do žaláře padají. Šero v žaláři.

Vůtkovec z Růží (se založenýma rukama, před mezerou).

Ani světla božího mi nepřejí!

Oko mé již odvyklo slunečné záři,

Nesnese víc ani sporých paprskův!

A ve světle jen vzniká vše dobré,

Ve tmách vykutí se jenom tma!

Ó co jsi mne sílil po dvě léta dlouhá,

Ty duše na nebesích rozprostřených,

K němuž nepřáno mně vyhlednout,

Podej posily mému umdlévání,

Ať nesu porobu duší mužnou!

Tělo chřadne mé a klesá, klesá,

Ač duch se staví mocně na odpor;

Nenech mne zajít v odboji,

Nenech mne nazmar přijít!

Co vina má? Že lepší jsem.

Co chyba má? Že neznám lichotit!

Co vada má? Že nekřívím kolena,

A hřích můj? (Popatří na varito.) Ty varito nešťastné!

Ty srdce vlasti oddané! nešťastné srdce!

Ó, jak jsem mohl lichotit, kde na váze

Přízeň ležela a národu mého blaho!

Jak křivit kolena, kde velel jsem,

Před těmi křivit kolena, jež osvětil jsem

Paprskem slávy vyzískané u národu?
 Tu se hemžili přede mnou jako červíci,
 Když na ně slunce pohlídne,
 A k vůli nešlechtné stali by se ochotni;
 Kdyby pokynulo oko mé k šibalství,
 Za trojnásb prodali by spasení své,
 Prodali by národu čest a slávu!
 A tu se kořít, tu! tu! duším prodajným!

(Pojde po žaláři.)

Ó kdyby mne byli aspoň nechali
 Ve světle růžovém,
 Bych' nahoru moh' patřit k nebesům,
 Zkad síly přibývá,
 Odkad se prýští útěcha
 Do duše umořeného.
 A tu, sem do černého do tmavého koutu — —!

(Paprsky se tratí v mezeře.)

Rozbřesky jste mi z noci šero,
 Tu v tmavém, černém koutě,
 I noc duše mé se rozšířila
 A soumrak nastal v ní!
 Však já nemám ani makat v soumraku,
 Mizte! mizte!
 Jen ty mi zůstaň, srdce, věrno,
 Bych nepad' k posměchu! —
 Ty varito! života mého
 Slasti, strasti!
 Tys vodilo mne životem od mladických dnů,
 Se mnou hlaholilo vlasti jinošství

A s mužem putovalos v dobách pěkných,
 I v dobách mráкотných.

(Sejme je.) Ó pojd' sem, pojd'!

Když tak odzněly tobě zvuky -

A vířily se po vlasti,

A jinochů sbor je opětoval,

Až rozlhlali hory, doly

A zdmula se láskou k vlasti prsa

A plameněla se ve zraku vlast,

To byli dnové! A teď a teď! — —

P edce tě mám! Předce tě mám!

To, co tu v srdci plápolá,

Neudusí lidská moc,

To n odumře ani s člověkem,

To vezme s sebou přes hroby

Do budoucnosti výslunné.

Tys mně vedlo po všech cestách mých —

Tys vedlo do žaláře,

A předce — — — — —

— — — — —

Alžběta Přemyslidka.

I.

Na hradě pražském velká síň. Rakev krále Rudolfa, vůkol ní čeští baronové, rytíři a vyslanci pražských měst a Kutné Hory; mezi zpěvem se rakev vyzvedne, a odejdou.

Zbor zpívá:

Hospodine, pomiluj ny,
Jesu Kriste, pomiluj ny,
Ty, spáso všeho mfra,
Spasiž ny i uslyšiž,
Hospodine, hlasy naše,
Kyrie eleison!

I. Rakušan (bolestně za nimi hledě).
Tak pomíjí sláva vezdejší,
A v prach a popel lehne koruna a žezlo,
Jako žebrákova hůl a mošna. —
A tak brzo; není tomu ještě roku,
Co po velkých obětech a nesnázích,
Po všelikých klikovatých cestách,
Dosed' jsi na trůn staroslavný.
Tu dřímát budeš mezi cizinci:
Tys jim byl cizí, nepoznali oni tebe.

A co já tu počnu? — Půjdu taky k svým;
S Bohem, ty vlasti nové, půjdu do staré!

II. Rakušan. Pozhov!

I. Rakušan. I, pane —

II. Rakušan. Tiše, mlč, nejmenuj mne! —
Není tu žádného?

I. Rakušan. Co vás sem vede?

II. Rakušan. Mne v patách následují vyslancové
Knížete Bedřicha, bratra králova.

On s vojskem kvapí sem, přešel hranice,
A otce císaře pluky táhnou druhou stranou.
Rozložil se polem u Chebu.

Města, stavové dnes volí krále českého.

Máme podporovat práva nápadního,

Jímž má česká koruna

Ozářiti čelo Bedřichovo.

Nevíš, jak se smýšlí o tom tady?

I. Rakušan. Nestrojil bych se domu do vlasti,

Kdyby se mi čáka byla ukázala,

Že možno Bedřichovi po bratru

Na stolec královský dosednouti. —

Posud se nesnesli na žádného,

A jistě na Bedřicha se nesnesou!

II. Rakušan. Nesnesou! Dvě vojska, tuším jsou

Mocní přímlovčí! — a k tomu — zlatý klíč

Dle potřeby rozevře nebo zavře ústa;

Ano věz, že mnohý již své slovo dal!

I. Rakušan. I třeba dal!

II. Rakušan. Což císařova moe je pavučina?

Kdo může zrušit svatou úmluvu,
Že po bezdětném králi Rudolfo
Má jeho bratr na trůn následovat?

I. Rakušan. Svatou úmluvu! — Viš, jak byla dosažena? —
Však budiž tomu, jak ty pravíš.
Co úmluva, když srdce odporné?
A dnes, když dosedne na trůn Bedřich,
Juž zejtra ať se strojí do boje!
Se sty vládyk musí bojovat,
A ten přemožený se mu podá na oko.

II. Rakušan. A kdo toho příčina? — Co nám
Jich srdce odcizilo? I bylť Rudolf
Pán dobrý — dobrotivý.

I. Rakušan. Ano, bylť! —
Jest to juž dostatečno na trůn takový?
Na trůn, pod nímž města vůli svou
A svou vůli pronášejí stavové? —
Kde jeden druhého sokem jest?*)
Velká vůle nad vůlemi jediné
Mohla shodu mezi všechny přivést;
A náš pán byl král — dobrý, dobrotivý!
Ó slyš — však bůh mne trestejž na duši
I na těle, zdaž slovo jediné
Hledí k pomluvě jeho veleby; —
Bylť on mně povždy dobrodincem!
On nehodil se za krále toho národu! —
Ta šlechta nádherná, jež krále volí
A krále mní za své stvoření!

---

*) Podmaniteli a zvítěziteli neodpustí duch národní.

Poznámka spisovatelova.

A nepřechňli duše jeho velikostí nade všechny,
 Tak klesá v nic v šetrnosti.
 A mladá šlechta ve všem cvičena,
 Co rytířského mládce zdobí,
 Ta žádá, aby mladý král
 Co první rytíř s nimi hrál,
 Tu zplašeného hřebce zkontrol,
 Tam kance divokého skotil,
 Tu vítěz v kopí lomozu,
 Tam rozťal mečem pazezu :
 V tom ve všem on jim nedostál ! —
 Že mnohého z nich obdaroval
 A města nadal výsadami,
 Však že byl mírný, že byl přívětiv —
 Tak by to bylo předce šlo ;
 Až čert sem ďábla z Rakous přines'.
 Ten pekelné mu rady poskytoval,
 By do Čech víno na výdělek vozil
 A obchod vedl v pšenici ;
 I stalo se ; však ku posměchu krále,
 A posměch šířil na velebě královské.
 Když polem táhl na zpupného pána,
 Jenž nechtěl pokořit se jeho moci knížecí,
 Bavora to byl, pán Strakonický,
 Jehožto obleh' na hradě na Zvíkově,
 A na smrt se tu rozstonal a umřel.
 Ó, tu jsi slyšet měl - já trnu posud, —
 Ty řeči uštěpačné : Načež pak
 Náš umřel král ? Na melounek ! jím
 Se zachladil. — Proč nezahřál si vínem svým
 Žaludek ochlazený ? — A jiný zase :
 On trochu mnoho zažil od své kyseliny ! —

Tu jiný opět: Koláč nešel k duhu! --
 Z té ~~laciné~~ pšenice! čtvrtý doložil. --
 Mé srdce krvácelo; mohl jsem pomoci?
 Moh' jsem ze lži koho kárati?

II. Rakušan. To arci málo čáky poskytuje --
 Však zoufat nesmíme, náhoda
 Svým časem zvrhne lidské mínění.
 A co by člověku ni ve snu nenapadlo,
 Ukáže se v skutečnosti pravdivé! --
 Jak smýšlí kancléř Rosenberg, jak biskup?

I. Rakušan. Na to jsem nebyl pozorliv; já čekal,
 Až se ostatky jeho do krypty
 Královské uloží -- pak jsem chtěl k domovu.
 To však ti mohu svěřit:
 I nechť by mnohý hlas svůj jemu dal,
 Předč každý z nich rod knížete nenávidí:
 Ten rod to byl, co jejich slávu potřel
 A národu květy pohubil
 Tam v boji litém u Marchfeldu,
 Kde velký Otakar věhlasný
 Kles' smrti do náručí.
 Ó ta rána bolí a dlouho bolet bude;
 A třeba jednotliví z národu
 Na onu pohromu zapomněli --
 Duch národní ji chová v paměti,
 A jak se kdo té doby dotkne,
 Tu onen duch se bolem zatřese. --
 Jsouť rány, jež čas zahojí,
 Jsouť také rány ale nezahojné! --
 S Bohem; hleď, bys brzo za mnou přitáhl!

II. Rakušan. Pozhov ještě! dnes má být volení
Nového krále. — Kdo to? — to kanclíř?
Prosim odejdi, já s ním promluvíím. (*I. Rakušan* odejde.)

II. Rakušan. Vaše milost —

Rosenberg. Vítejte ve zdech pražských! —
(Ohlížeje se.) Co vás sem vede?

II. Rakušan. Jsem jeden z vyslanců —

Rosenberg. Ano tak, již vím. — Císař pán ráčí nám
Čechům svého syna vojvodu Bedřicha
Milostivě obětovat za krále.

II. Rakušan. Milost císař, jsa pamětliv vašeho
Přičinění při volení krále Rudolfa,
Nemešská opět svými vyslanci —

Rosenberg. To vím již od nich. Jak stojíte
S Bavořem Strakonickým?

II. Rakušan. S ním se měl
Domluvit třetí vyslanec.

Rosenberg. Ano tak! —
Tu přichází — já mu ustoupím — i čas
Se blíží k volení. Ve dvoře biskupa
Mě přáno bude vaše milosti — (*Odejde.*)

II. Rakušan. Na vás vše záleží a proto — (*Odejde*
druhou stranou.)

Bavor, vyslanec rakouský.

Vyslanec. To vše se vyrovná a nahradí!

Bavor. Kdo má ve svém slibu stát,
Když král své slovo ruší? —
Nebylť jsem jediný, jemuž slíbil,

Ano dal a potom — vzal.

Kdo panuje na Rakuši?

Kdo ve Zvikové? —

Tobě budiž zámek Rakuš za vlastní

I s dědinami v jeho obvodu,

A než tam dosedneš, budiž tobě

Hrad Zvikov do zástavy!

Ha! ha! ha! — To dar královský,

Z něhož se žobrák nemůž zradovat!

Vyslanec. Co se nestalo, to ještě stane se!

A mnohá žádost v hloubi duše vaší

Posud ukrytá se vyplní;

Císaře milosti ruka velemocná

Sáhá daleko, a vojvody Bedřicha

Mysl mužná dostojí slibům jeho.

Bavor. I bez jejich slibů klamlivých

I bez milostí jejich licoměrných,

I bez Rakuše a bez Zvikova

Byl jsem a zůstanu já pán Bavor Strakonický. *) (Odejde.)

Vyslanec. Jdi, jdi, zpupný, hrdý vládýko! —

Co asi naši vyřídili u biskupa? (Odejde.)

Velká síň ve dvoru biskupském. Hlavní a**) poboční dvěře.

Z těchto vystoupí:

Biskup, III. vyslanec.

Biskup. To nevím, zdali by radno bylo,

Odvolávat se na starou úmluvu;

) Po té následovaly tyto básníkem později přetržené verše

Ten nemůž býti králem českým,

Kdo se nenaučil slovu svému dostát!

**) Zde později připsáno: dvoje.

Přistoupili k ní všickni stavové?
 Schválila ji také všecka města? —
 Můj ouřad tomu nechce, stáří mé
 Nedovoluje, bych se zabýval ještě
 Výkladem smluv a výsad pozemských.
 Byť on, co Pánem nad světy, svým duchem
 Všechněch osvětil, by co k jeho chvále,
 Co k spáse vlasti, jednomyslně zvolili!

Vyslanec. Jáť mním, že českých králů koruna
 By z velehy své nepozbyla lesku,
 Když by jí čelo Bedřicha vojvody,
 Syna císařova, bratra krále v Pánu
 A strýce Přemysliů, ozářila.

Biskup. O tom není řeči; na trůnu tom se stkvěl
 Břetislav, ač dívky selské jarý syn.
 A kdo byl jeho děd? Vladyka stadický.
 Rod slavný přidá i koruně oslavy,
 Však není koruny oslavou.

Vyslanec. Co sláva Čechů shasla u Dunaje
 A síla klesla v Ottokara pádu;
 Slušno jim volit mocný rod,
 V němž by našli potřebnou podporu,
 V jeho slunci trůn svůj ozářili!

Biskup. Co, pane, mluvíš? — Což pak jsme tak sklesli?
 Žebráme my o syna císařova? —
 Ó běda nám, že žádného tu Přemyslida!
 Ó běda nám, že nemáli se říše
 Čechů staroslavná rozpadnouti,
 Jen kníže Bedřich jediný je s to
 Ji udržet a zachovati! —

Co pak mluvíš? — Pane rozvaž, co,
 A kde a kdy! Tak nesmíš s nimi mluvit.
 To bez kypění ani nesnese
 Ten rytíř poslední.
 Duch svatý řidiž slova tvá,
 Bys neuškodil věci pána svého. —
 Doba se blíží rozhodná; zatím s Bohem!

(Odejde do dveří, z kterých vystoupil.)

Vyslanec. Má člověk ještě vážit slova,
 Kde smlouva a kde pečeť právo jeho
 Pronáší zjevně, svatě utvrzuje? —
 Vrtkavý to národ! — Máme se mu kořit? —
 Což ho z tolik pohrom žádná nesklonila?
 Snad to jeho mysl oblomí,
 A průchodu najdou naše slova,
 Když je dvě vojska sprovodí! (Stranou odejde.)

(Z pobočních dveří vystoupí) *II. vyslanec, měšťanosta
 pražský a kutnohorský a Hilíkmar.*

Vyslanec. On je vám milý roztomilý pán,
 Sličný v tváři, v způsobech jemný,
 Přístupný, lidumilý, hovořivý,
 A co šlechtí duši jeho šlechetnou,
 On nadevšecko města miluje.
 On velečení řemeslnost měšťanů,
 A proto jich dílny navštěvuje
 A knížecí rozdává podporu.
 Nade vše měšťan u něho platí,
 A ustanovil, že jak na trůn dosedne,
 Města, zejména Prahu, Kutnohoru
 Osvobodí od cel královských
 A nadá svobodami prospěšnými.

Pražský měšťanosta. Bůh rač ho za to posílnit,
Jak nám jen páni ubližují!

II. vyslanec. A Praha má být jeho residenčí,
Již vším uměním štědře oslaví,
A v ní si navždy stan svůj vystaví,
Ježž neopustí za čas živobyťi.
A k tomu otec milost císařská
Zde bude často dvorem bývat,
A ze všech stran se příhrnou, z Říše,
Z Vlach a odjinud, králové a knížata,
Nečítaje možnou četnou šlechtu;
A to víte, že s prázdným měsícem nepřijdou,
A tak staroslavná Praha zbohatí.

Pražský měšťanosta. Dejž mu Bůh dlouhé šťastné panování!

Hilíkmar. Vímť sice jistě juž, že mnozí z pánů
S jinou se zanášejí myšlénkou,
A míní kníže korutanské zvolit:
Vojvodu Bedřicha, manžela kněžny Anny.
Však tomu já nikdy svůj hlas nedám,
Ba jiní okazují na Alžbětu
Kněžnu nejmladší, ač moudrou sličnou kněžnou;
Však ženám my se nepodáme víc.
Nechť sedávala na knížecím stolci
Před věky kněžna Libuša;
Nevystačila se svou moudrostí předce
A vládu sdělit musela s Přemyslem;
A tehdáž bylo jinak panovat než teď!
Já stojím na Bedřichu Rakouském!

II. vyslanec (tiskna mu ruku).

Ano, dobře tak; to se vám zapíše! —

A Hora Kutná, po světě pověstná,
 Bude miláčkem druhým srdce jeho
 On všecken zřetel na ni obrátí,
 By požehnáním oplýval horník,
 Za mozočné dílo v tmavých dolinách
 A za nebezpečí došel zámožnosti.
 Jen Kutnohoran má stát v ouřadech,
 Jimiž se správa vede nad hornictvím,
 Kdož rudám může lépe rozumět,
 Než kdo se na nich narodil?

Purkmistr kutnohorský. Dejž Bůh, by tomu bylo tak! by také
 Horníkovi z krušné práce hrdelní
 Zisk vybyl odplatný!
 Však i to nám slíbil všechno nebožtík
 Král pán, a při slibu to zůstalo.

II. vyslanec. Proč bůh mu nepřál delšího panování?
 Jak dlouho s vámi byl? Ledva rok!
 A v roce tom — neměl se co válčit
 S pány a vládyky odpornými? —
 Onť, abych řekl, se u vás neohrál:
 Jak mohl ohledat potřeb obecních,
 A jak žádostem vašim vyhovět!
 To bude jinak, na to slovo mé.
 Pomněte na vše, co jsem tu řekl,
 A vězte, že vás obou šlechtných
 Zvláštní čeká odměna královská.

Pražský měšťan. Ó škoda, že vás nemohou druzí slyšet!

Kutnohorský. My arcit můžem mnoho u druhých
 A zdělíme jim zprávu potěšnou!

II. vyslane c. Stájte v slovu svém!

Oba. www.libtool.com.cn Vy stájte ve svojem!

(Rozejdou se na dvě strany.)

Scházejí se pomalu Pánové, vyslanci měst královských, a po hromadách hovoří. Mezi nimi Bavor Strakonický. Vilím Zajíc z Valdeku se svými přáteli v obzvláštních kupách. Tomáš Bechyně opřen o svého strýce přijde před jinými; za ním nese služba sedadlo, na kteréž dosedne. U předu.

Mladý Bechyně. Proč nezůstal jste doma? — Vaše churavost —

Tobidš Bechyně. Co mluvíš, synu? dnes? a doma zůstat! —

A kdyby poslední to cesta byla má —

Já musím dostát slovu svému,

A vůli svou hodit do váhy! —

(Potichmu.)

Co činím, činím pro tebe, i pro vlast! —

(Nahlas.)

Já bych rád krále mocného,

By vlasti byl záštitou ochrannou,

By vážen byl od knížat sousedních.

(Potichmu.)

Hleď sbírat hlasy pro Rakušana,

Vyslanci se mi slibem zavázali —

Jan ze Stráže. Kdo z nás tu chce mít krále slabého?

Oldřich Krušina. Ó ve mne krev se vaří v klokotu,
Když slyším toho Bechyňského.

Tobidš Bechyně. A sláva jeho sahej přes hranice,
A takovému budiž hlas můj vždy a vždy!

Oldřich Krušina. Tvá mysl téká povždy za hranicemi,
I arci tamo hledáš slávu rodu svého,
Tam hledáš ještě něco jiného!

Tobiáš Bechyně. A čeho hledám? Matě, i že mážek zřehotí
Starce churavého bez kázně? —

(Vstává vytasí meč, ale bolestí v ruce skláněná sedá do křesla.)

Kdybych stát jen mohl —

Mladý Bechyně (tasí meč). To zanech mi!

Oldřich Krušina (tasí meč).

Jest jeden jako druhý — pevně k cizím —

Plichta z Žerotína (mezi ně). Kam vás vede vaše vášnivost?

Tobiáš Bechyně. Koho tu, jenž by mně zbraňovati mohl,
Svou vůli pronést, jak ji v prsou chovám?
Je koho právo lepší práva mého?

Oldřich Krušina. Aspoň starší jistě práva tvého!

Ze Stráže. Vy prý jste sobě dobyl nových práv
Na vděčnost —

Tobiáš Bechyně. Na vděčnost boha? mluv!

Ze Stráže. Vy lépe víte, nežli já.

Oldřich Krušina. I zdálá!

Snad vy se zdráháte slov zřetelnějších,

Já mu to řeknu v pravdě plnou hubou:

Vy jste vyslancům císařovým

Naklonil ucho svoje — a za to oni

Nachýlili se k vám plnou kapsou.

Tobiáš Bechyně. To lež!

Bavor Strakonický. To pochybuji, oni snad

Jen mu něco pošeptali zlatým slovem! (Smích se strhne.)

Oni jak známo jen jsou štědří v slibech

A skutek kulhá až — až nedokulhá!

Tobiáš Bechyň. I ano, byli u mne! — U kanclíře nebyli? —
 Nepřijal je biskup s šetrností? —
 Netástoval je maršál toho království?

Plichta z Žerotína. Tomu chce řád a slušný obyčej!

Oldřich Krušina. Pan Bechyňský je starý známý jejich.
 Je to známost prastará
 A počítá již rok a několika neděl!

Ze Stráže. Co popíráte, to ví celý svět,
 Že jste vy, by dosed' na trůn Rudolf,
 Vše vynasnažil zjevně, pokoutně?

Plichta z Žerotína. Ó moji přátelé, těch nechte výčitek!

Vilém Zajíc (k svým přátelům).
 Proč našich králův svatosvatou krev,
 Proč tu na trůn svatý nepovolat?
 Že neprobíhá srdce mužské?
 Že se proudí srdcem panenským?
 Obývá všechna moudrost mužskou hlavu,
 Že pro druhé pokolení žádné nezbylo?

Hynek Berka z Dubé. Žena stvořena jest k panování,
 Ale v jiné říši, říši lásky.
 Tam ať vede vládu slastiplnou,
 Tam ať se jí srdce blahé koří.
 Tam ať setře slzy zbouřeného srdce.

Hálikmar. V dobách klidných stačí vůle ženy,
 V bouři pouští ruka slabomocná vesla,
 A člun se stáčí vírem do propasti! —

(Na polnicích hluchý hlahol.)

Vše utichne. V čele Svatováclavský praporec, za ním koruna, žezlo a meč se nese. Potom kanclíř Rosenberg s biskupem Jindřich z Lípy, královský komoří. Jindřich opat zbraslavský Jindřich opat sedlecký Jan opat z Plas Bohuslav z Beru Pán. (Biskup olomúcký.) Oldřich z Ríčan. Herman Berka a jiných pánů a rytířů velký počet.

Kanclíř Rosenberg. Nastala nám doba svatá, veliká,
Dlouhou budoucnost v sobě zavtrá,
Národy pojímá četné, rozlehlé,
A jich blahoslava a jich neštěstí.
Tu leží osiřalá koruna,
Hlavy tu není, ježto by ji nesla,
Moudrosti tu není, ježto správu vedla,
Oka tu není, jenž by všechněm bdělo.
Tu leží meč, a ruky tu není,
Která by ho mocně vedla,
Nepravosti, křivdu kárající,
Ochranou však sirým, opuštěným.
Tu leží meč, a ruky tu není
Proti nebezpečí zahraničné,
Proti vrahům slávy národové.
Tu jsme se sešli, aby vůli naši
I meč i žezlo jednomu byly dány,
Jehož čelo by osvětila zář
Svatosvatá české koruny.
Do jeho rukou složit chceme vůli svoji,
Národu práva, práva jednotlivých,
Ochranu všechněch bez rozdílu,
Čest — slávu — spásu národu! *)

---

*) Vedle těchto posledních čtyř řádků připsal autor:

Nebo: S jeho vůli spojit chceme svoji vůli,
S jeho právy — práva národu,

A proto budiž to doba každému
 Světější, necht' z prsou vašich zášť,
 Nenávisť i náklonnost přechne jalová:
 Rozum se srdcem spojen toho ukaž,
 Jemuž nejsvětější svěřit chceme!

Biskup. Ty Duše svatý, osvětíš náš rozum,
 Pronikni srdce voličů svou milostí!

Plichta Žerotín. Vám, pánové, vám, šlechtě, a vám,
 Města královská, buď vědomo,
 Že Bedřich kníže rakouské,
 Bratr nebožtíka krále Rudolfa,
 Svých odeslal sem vyslanců,
 By vám přednesli žádost jeho.
 I císař pán, otec jeho, svými vyslanci
 Podporuje knížete syna svého žádost.

Vilém Zajíc. Tak zase máme pro krále za hranice?

Bavor. Raději žádného nežli cizince;
 Ti milují korunu, ale národ ne.

Vilém Zajíc. Oni zůstanou nám cizí a my jim!
 Máme tu krev svoji, Přemysliidskou krev;
 Dvě dcery velebíme Přemyslidů.

A proto míním, aby proneslo se jednomyslně,
 Že o cizinci, buď kdo buď,
 Nemá povstat ani rozmluva.

Starý Bechyně. Toho nejsem mínění; a na to bych
 Se smluvil spíš, by stanoveno bylo,

S jeho právy — práva jednotlivých,
 S jeho ochranou — ochranu všechných,
 S jeho ctí a slávou, spásou,
 Čest, slávu, spásu národu!

Že žádná z pokolení druhého,
Buď která buď, na trůn nemá dosednout!

Hlíkmar. To s vámi sděluje Kutná Hora.

Vilím Zajíc. Ještě nedošlo na město Kutnou Horu.

Hlíkmar. Hlas Kutné Hory platí eo hlas pána...

Starý Bechyně. Což nebudeme slyšet knížete Bedřicha
A otce císaře vyslance?

Jindřich z Lípy. S mou vůlí se to nestane; vždyť —

Vilím Zajíc. Já tomu neodpírám, však opravdu —

Plichta Žerotín. To slušná věc —

Více jich.

To slušno, ovšem.

Kanclíř Rosenberg. Tím se vůlí naší nezamezí

A důstojnosti národní nic nezadá,

I nesloužilo by to ku pochvale nám,

Kdybychom vyslance neslyšeli.

Mám je předvolat? — (Všickni dosvědč.)

(Rosenberg pokyne, a tři odejdou, mezi nimiž mladý Bechyně.)

Biskup Jan.

Slyšte jich poklidně!

Bratr zesnulého krále není cizí.

Starý Bechyně. Ba arcí není cizí; a k tomu

Když se rozváží, že na jeho straně

Právo ku koruně —

Oldřich Krušina. Jaké právo?

Mnoho jich.

Právo?

Oldřich Krušina. Ó ty Bechyňský! ty uvyklých naháněk
Nenecháš a za třiceti stříbrných —

Z Borů. Krušino! horká ty krev vlastenská
 Tak nemáš v něm mluvit,
 Svobodnot slovo jeho, jako tvé.

Oldřich Krušina. Jak by nešla má krev do varu,
 Když on již mluví o právu,
 O němž — jen jemu něco povědomo!
 A slyšte mne, a já to ještě jednou řeknu:
 On by nás prodal za leckoho,
 Kdyby mohlo jíti po jeho.
 Nad hrobem se klátíš; tobě jedno
 Nad svatou, opuštěnou Čechií,
 Kdo žezlo mnohomocné ponese;
 Ty máš již třiceti stříbrných —
 A že tomu tak — to dosvědčí tu ten —
 Tvůj synovec —

Mladý Krušina. Já! co pravíte?

Oldřich Krušina. Vid', to stydne krev tvá?

Starý Bechyně.

Ty zlousto!

Oldřich Krušina. Věda, co kutil před volením knížete
 Rudolfa, z mých očí jsem ho nespustil,
 A — řekni, že má slova nepravdou,
 Že jsi neposlal — tady toho k Bedřichu!

Mnozí. Jak, to by on byl učinil!

Oldřich Krušina. Já každého si hlasu vážit budu, i hlasu
 Má každý vůli zde svobodnou,
 Zde však jen sluší ji pronést
 Mužným srdcem, mužnou rozvahou;
 Však před sněmem se donášet,
 A sliby dávat za sliby,
 To nehodno ni pána ni vládky! —

A protož nevážím si věku tvého,
 Proto nešetím ty sporné čediny;
 Ty srdce máš, to srdce ouhoné,
 Jež nikdy láska k vlasti nezahřála!

Starý Bechyně. Juž dost, juž dost těch řečí zbytečných!
 Já volit budu, jak budu ráčit!

Vyslanci.

První vyslanec Bedřichův. Do sboru národního vstupuju
 Se šetrností nevýslovnou;

Nemíním, že cizí mluvit budu k cizím,

Když svého pána žádost přednesu;

Aj, ta sama koruna, co osiřala,

Ta zdobila čelo juž pána mého,

A bratr jeho, Bedřich, kníže rakouské,

Nyní pán můj a vladař věhlasný,

Rád by jí své čelo ozářil.

Mne proto odeslal, bych českým stavům

Ve sněmu shromážděným

Tu jeho srdce vroucnou žádost přednesl! (Ticho panuje.)

O jeho srdce dobrotě,

O jeho duše vznešenosti,

O jeho náklonnosti k národu,

K národu tak velkému a mocnému,

Netuším zapotřebno slova šířit! (Ticho panuje.)

Vyslanec císařův. A císař pán, můj pán a velitel,

Mýma ústoma tu samou žádost syna

Co žádost srdce svého přednáší!

On oteckým okem hledí na ten národ,

Jenž synem prvním byl mu zasvěcen,

Jež chová co poklad nejdražší

Ve hluboku srdce svého.

A věru jest ten národ hoden žádosti.

Odhře, kdo odhrě listy minulosti,

Tam se co chrabrý jeví, udatný,

Všady velemyslí vyniká.

Ku obdivu jiným národům.

Protož se nedivte, že i syn i otec

Svou žádost tady přednesli! (Ticho.)

L. vyslanec. Není té žádosti žádná odpověď?

Kanclír Rosenberg. Teprv jsme žádost uslyšeli;

Shromáždění stavové

Rozváží ve své moudrosti,

Co káže doba tato svatosvatá

Pro dobro národa i čest i slávu.

Císařský vyslanec. Ty nejkrásnější doby národu

Utonuly v moři minulosti,

I síla mohutná, ta poklesla;

Ať se opře — k stálé budoucnosti

O trůn rakouský a o trůn Říše svaté —

— — — — —

Dodatek.

Turinský seznámenal si tyto

osoby k Alžbětě Přemyslidce.

Jindřich vojvoda korytanský.

Anna, manželka jeho, kněžna česká, dcera Václava II.

Markétka . . . . . " " " " "

Elžběta . . . . . " " " " "

Rudolf a Bedřich, knížata rakouská, císaře Albrechta synové.

Jindřich z Rosenberga.

Petr, jeho syn, kancléř.

Tobiáš z Bechyně, komorník českého království.

*Himilcar, měšťan pražský. [Někde psán *Hibiltmar*.]*

Bavor ze Strakonice.

Vilém Zajíc z Valdeka, pán na Krivoklátě, mládež Alžběty.

Oldřich Krušina z Lichtenburga.

Jindřich z Lípy, komorník království.

(Jaroslav z Lípy, sudí království českého.)

Jan ze Stráže, Eliščin vůdce.

Plichta z Žerotína.

Biskup Jan.

Oldřich z Říčan,

Herman Berka z Dubé, } zajati mimo jiné v Sedlcích ve spání.

Hynek z Dubé, komorník království českého.

Hynek Berka, domnělý manžel Eliščin.

Probošt vyšehradský Jan Volek.

Berengar.

Petr, arcibiskup mohučský, probošt vyšehradský, hájil u císaře z Lucemburku čest českého království.

Dále zachoval se tento náčrtek dějů :

I.

Pohřeb krále Rudolfa, hned po něm sněm o nového krále. Vladyctvo a města: Praha, Kutná Hora. Vyslanci císaře Albrechta stojí na tom, by Rudolfův bratr Fridrich (Bedřich) volen byl, s potahem na domluvu [sic]. Tobiáš Bechyně se k nim připojí a s posměchem předloží, by volili leckterého stadického sedláka, pročez ho Oldřich Krušina z Lichtenburka probodne, jako později Herman Krušina jeho strýce

(N. N.) usmrtil. Bavor Strakonický, nenávistník bratra Rudolfa, spirál se zvolení Bedřichova, též Vilém Zajíc z Valdeka. — Jindřich Rosenberg (a jeho syn později cystercián) byl na vahách, až Jindřich z Lipy, Jan ze Stráže, Plichta Žerotín, Stibor z Uherska (Bohuslav z Boru) na jíznu od Elišky Přemyslidky řeč důtklivou se prohlásili pro Jindřicha korytanského knížete a manžela sestry její Anny, a za krále ho vyvolali. Na zprávu, že otec císař Albrecht od Chebu vojem táhne do Čech pro volení mladšího syna Bedřicha a že i tento vpád učinil z Rakous do země české, obětují vládkové zvolenému Jindřichovi Korytanskému svou podporu a pomoc. Jindřichovi z Lipy a Janovi ze Stráže, pak Plichtovi z Žerotína odevzdá [král] vládu vojenskou a sobě zadržev nejlepší vojsko korytanské, z nich část odešle do Korytan, do Krájinaka proti Ulrichovi z Valsee, hejtmanu štyrskému, a hraběti Görzovi. (Nebyli Švábové z měst od Alžběty vdovy k vypuzení, až Stibor z Uherska (což do děje II. patří) jich porazil.) — Korytanský Jindřich, tak podpory své rozeslav, drží o budoucnost radu se svými Korytany, narážaje na bohatost země české, jako špižirny pro své Korytany, netaje při tom svou starost o města Chrudím, Poličku, (Králové) Hradec, prohlašuje, že velkou obětí by se zbavil oněch tam Fridrichových osádek ležících a povolným se učinil ku každému pokoje koupení. (45000 hřiven českých grošů.) Uděluje milosti biskupu pražskému Janovi desátkem stříbrných a zlatých hor. Hrdost Korytanů se zmáhá. Odešle do Polska Korytany místo Čechů k jednání a dobytí polské koruny. (Ponechá mladých synů českých vládek u dvora.) Minemistrovství odevzdá Korytanovi a rozkáže vozit poklady do Korytan. — Vyznamená města Prahu a Kutnohorské — nesvár hodě mezi ně, a navodí k spiknutí. — V čele jich Ruthard Kutnohoran.

Puša z Srpa, Jakob' Volfin, — *) od Zlatého jelena, Jan od Černého krize, Kutnohorští, a Pražané Albrecht z — *), Jiří od Zlaté husy, Markvart od Černého orla

Král: Vše podrobíme, jen jeden ještě zbude, jehož přemoci nemožno, to jest: Alžběta a její láska k vlasti. Co počnu s tou? —

II.

(Mladý Bavor hraje s Korytany a vše prohraje.)

Prostopášnost lidu korytanského u dvora a jich nadutost se v momentech všelikých ukazuje. Bavora nepřipustí ku králi, hrajíce v kostky na předsíni pokoje královského; totéž se stane Zajícovi, který zprávu nese, že Polané v Krasově vyvolili Vladislava Lokětka za krále a Jindřich zbaven svého nápadu na Polsko; to se přičítá neschopným vyslancům korytanským. Z Lípy jako vítěz nad císařem, ze Stráže jako vítěz nad synem Bedřichem Rakouským. Vyjde na jevo zabítí císaře a taky onen pokoutně skrze Korytany učiněný mír, — čím se vládyctvo horší a nad tím zhrozí; a bouření povstává, když se králem ustanoví, aby pro nedostatek zlata a stříbra z hor rudých kostely svých bohatství a klenotů zbaveny byly. Onen nedostatek dosvědčují mincmistři kutnohorští a jlovští, co se živé ukáže; neboť Stibor pobív u Poličky a Chrudimě Němce, vrátí se ku dvoru, zajme vozy od Kutné Hory do Korytan jdoucí se zlatem a přivede vše před krále, který to do své komory rozkáže odevzdati. — I vezme na sebe tvář pečlivosti o dobré české země, ustanoví sněm na Horách Kutných. Co se děje, to nejvíce od

---

*) Nečitelná slova.

Zajíce a Bavora dozví se Alžběta, která ve svém panenském hněvu dotírá na krále, načech on vezme etc. etc. Když se tak stará Alžběta o vlastní slávu, on se musí starati o její budoucnost sňatkem, však nezjeví, že miní jí dáti Hynka Berku z Dubé, sobě oddaného náhončího, kteréhož za jejího ustanoví strážníka, jehož ona nepřijme, Zajíce žádajíc k ostrážení. Co se děje na onom sněmu v Kutných Horách, ukáže děj třetí, kde do zajetí přišli Lichtenburk, Jindřich z Lípy, komoří královský, kanclíř Petr z Rosenbergu, Oldřich z Říčan, Herman Berka z Dubé, kteří jenom do Sedlce přišli; také zjímání byli Jan ze Stráže, Jan Strakonický.

III.

Alžběta se Zajícem o domnělém sňatku rozvažuje a ustanovení komořího v osobě Berky Hynka z Dubé vypravuje. — Uvádí se Berka u ní, Zajíc ustupuje, však na pohled radí přijmouti onoho, čemu se brání Alžběta, až král sám přijde, jí ho představit. Odvolání na Zajíce jí bratrem ustanoveného se zavrhne. Zajíc musí ustoupit, a tu s barvou vyleze král, že jí jest Berka za manžela ustanoven. — Tu svolá Alžběta své nohsledy i Zajíce a protestuje proti takovému spojení jako kněžna; ona také jako slečna, která pohrdá mužem vlastní odpadlým a soudruhem sužitele vlasti. Zajíc to ohlásit má pánům a městům všem. Dá jí král na rozpomenutí, však uzavřeno od něho, jí žalářem prínutit.

To předvídáje Zajíc se nehne a drží stráž u kláštera sv. Jiří, kde přebývá Alžběta. Ledva bouř se utiší, tu Korytané chtějí se dobývat chrámu sv. Jiří, by dle rozkazu oloupili ho klenotů. Boj se Zajícem, jenž jim nedopustí do kláštera. On rozžene zlotu loupežnickou, a co se oddálí —

tu druhou stranou tlupa Korytánů zmocní se Alžběty, kterouž odvede druhou stranou. Nárek Zajčův. — Na Horách Kutných den sněmu ustanovený. Ruthard a kutnohorští a pražští měšťané (Král nepřišel) spiknutí. Zjevná jeden po druhém *) z vládků, jenž do Hory přišli, aze u Malína již jsou zajati a do žaláře demu radního a do Látic odvedeni. Mezi Ruthardovou dezerou a mladým Jindřichem z Lapy se sňatek uzavřel v Kutné Hoře, a Sigmund z Lichtenburga pojal dezeru Jakuba z Věže pražského. A tak a jinak pospolitou bídou a utlačováním se spojili měšťané se stavy a pány, nebo nelsbilo se oběma, že král obíraje Čechy, ven stříbro a zlato vysílá, a prohlédnuvše jeho oučel k záhubě obou, proti němu se spojili. — V Praze zatím se bili Češi s Korytany. Měšťané pražští pod zakukleným vůdcem korytanským zajali Petra Rosenberga, kanclíře království českého, jehož ale Zajč a Krušina mladší vysekali, při které příležitosti poslední taky strýce Tobiáše Bechyni zabil, jenžto se k měšťanům, s královskými drže, připojil. —

Na Vyšehradě noc. Berka Hynek se svými zbrojnoši; k němu Berengar; oba se s potahem na domluvu — dadouce si umluvené heslo — k osvobození Alžběty sešli u ní a ji vysvobodí. Berengar připravil lehký šat vojanský a přilbici pro ni a její nohsledu, představí jí Berku Hynka za vysvoboditele, jenžto chce být jejím posledním panošem Omlouvaje svou lásku, kam srdce každého z Čechů švarných bilo, tam oko své pozdvihl. K Nymburku pádí, na cestě je očekává Zajč, který u ní pořád po boku. Dána zpráva Berengarem ostatním prvním — — —

*) Zde připsáno: Jan rychtář kutnohorský.

IV.

www.libtool.com.cn

Na hradě biskup Jan, Bohuslav z Boru. Petr Rosenberg (jenžto vede spolu stížnost o přepadení pražskými měšťany pod vůdcem Korytanem), Jindřich Sedlický a jiní chtějí vědět osud Alžběty a žalář. Vyhýbá král, že je pod ochranou strýce, probošta vyšehradského, a Hynka Berky strážníka. Oni se ujímají krve Přemyslovské, Alžběty, jejíž slzám k vůli zvolili ho za krále. Žaloba na neřád, jež král trpí, netrestaje zbučnickův, ano se s nimi srozumívá; žádají také vydání pánů ze žalářů kutnohorských a pražských. Diví se takovýmto úkazům i ptají se ho před Bohem, zdali chce dále nechat krváveti vlast? — On slibuje; žádá se od něho hlava Korytana, jenž na kanceláře Rosenberga se brannou rukou dobýval; Král vyhýbá. Protož nemá mti za zlé jim, když oni čest a slávu vlasti, krev Přemyslovu hájíce, jinak se musí poradit o všeobecnou potřebu. Ať vydá Alžbětu; i vidí se býti povolným; však dojde zpráva, že Berka unes' kněžnu Alžbětu. Tu nových předhůzek, že jemu ji svěřil, že nic mu není krev Přemyslů a blaho národu. Co počít, neví král, boje se, že snad k cizím ušla knížatům, hledat pomoci. Chce, by hledána a v slávě byla vedena na hrad pražský, co z oné bázně pochází. Však mu nikdo nevěří. Tak propustí, však neupokojí pány. Posel k Mišňarům o pomoc vojenskou se sliby peněžitými.

U Jana biskupa sněm o shoení krále Korytana, v němž se v člancích předkládají jeho proti zemi provinění. Uzavřino shoení. Porada, kdo králem býti má. — Padne volení na Alžbětu, a proto, že vláda v rukou ženy slabomócná, ustanoveno, že [král] mladý musí býti, by navykl obyčejům národu, s ním živu býti se učil, aby znárodnil. Padne vůle na Jana Lucenburského, syna mladého krále římského, bratrem

Volkanem, že starší již — se opovrhne. Volení vyslanců. Když se rozejdou a Jindřich opat sedlecký a zbraslavský Ctírad, opat, pozadu zůstanou, vystoupí Albrecht Hirschenstein a Jindřich z Rotenburga s vyhrůžkami jmenem krále, že pakli cestu nastoupí k římskému královi, že na cestě pod dýkou zemřítí musí. Zarazí to obadva; však pevně na předsevzetí ostanou, smrt chtějí podstoupiti. —

Nymburk. Zjeví se tu Alžběta, jak z Vyšehradu odešla s Berkou, který nese se lvem praporec; shon po městě, vítají svou kněžnu měšťané. První, co z vládyk se připojí, je Zajíc Vilém s hrstkou rytířů; a zrůstá její moc, a zvedne se ku Praze, kam taky spějí vyslanci.

V.

Na hradě.

— — — — —
— — — — —

Vladyka Mirovít.

Truchlohra v 5 dějstvích.

(1881)

Baro' antecedentem scelus
deseruit pede poena claudo.
Horatius.
Hřích vodí zase hřích.

Osoby.

Vladyka Mirovít. Svatava, dcera jeho. *Milovič. Zátovoj. Raduše*, chůva bývalá Svatavina. *Vladykové a zbrojstvo.*

Děj se koná na hradě Mirovítů v Čechách ku konci
XIII. století.

Dějství první.

Předhradí. Lípy starověké, k nimž dosahuje krypta rodová. Den.
se rozbřeskuje. Ticho, leďva větrík listům zašustí.

I. výjev.

Svatava (v bílém rouše, jako duch, mezi lipami; jen její
povzdechy slyšeti).

Zorní svítání! světle nevyjasní,
Ach, ani nerozbřeskněš v duši mé
Noc rozprostřenou, mlhavou!
Ta se položila do života mého,
A žádný sporý paprsek naděje útěšný
Skormoucenému srdci více nezasvítí!

Ticho, ticho dřímá v rozlehlosti přírody,
 Tichov kojí světy dřímotou,
 Tady — (na srdce) jen bouře neskročená,
 Co tráví na dnech života.
 Tady — co mne vyhnalo z lože strastného,
 Na němž druhdy snové rozkošné
 Nedávno ještě dívku bavili,
 Když slunce rozhořené všecky
 Probudilo světa občany.
 Ach, tam je mi ouzko! a zde? — a zde? —
 Co tudy pálí, lichotiví větríčkové,
 To svým dechem neochladíte!
 Co tudy bije bolně na prsa krvavá,
 To neumírám se pohledem — jako jindy —
 Do živoucí přírody potěšným.
 (Rukama lomíc.) Otče! ó můj dobrý, starý otče!
 Nesnesu oka tvého
 Pohledy vyčítavé!
 Ach popatřím na líce, mnou sklamané,
 Jak na slzi proudy plakané
 Nad tvou dcerou milovanou!
 Ó bývala jsem tobě rozkoší jedinou,
 Ve mně kochávalo se srdce tvé,
 Ve mně se tobě dnové minuli,
 Jako říkával's, zase navraceli,
 Ve mně našli zotavení, obživy!
 Ó můj dobrý, starý otče!
 Jak popatřím na tvé šediny!
 Ach do hrobu tě skloní probřešení mé.
 Dcera vykopala otcí hrob;
 Ach bože, bože, smiluj se! —

(Jde ku hrobce, vrhne se na kolena.)

Matko! matko! vystup z hrobu svého,
 Budiž přimluvnice mou!
 Zotevři hrob svůj, jako svatá prostřednice
 Zjev se mu a nakloněnu mysl
 Učiň jeho k dceři nehodné:
 By nezavrhnu, nezatratil dívku,
 An se — jednou — odchýlila ode etnosti cesty!
 Naplň duši jeho milosrdím,
 By utrápené dívce pokynul
 Opuštění!

(Sehnuta k zemi klečí, pak čelo pozdvihne.)

Ó ty země, země chladná,
 Ty bys — ty bys jediná
 Ochladila srdce ve zažehu,
 Udusila valné jeho tluky!
 Ó ty země, země mlčenlivá,
 Ty bys skonejšila bolest,
 Ty bys pokryla křehkost,
 Křehkost srdce dívčího! (Skloněna klečí.)

2. výjev.

Milovič. (Oděn lehkým rytířským oděvem. Meč po boku. Ovinutou ruku raněnou; bledý, zatrudilý.)

Vím, teď vím, co pád byl první člověka!
 Porušený v něm ten Bůh,
 Co obývá srdce jeho,
 Co varuje ho před ohounným činem,
 Pak strašný se mu zjevuje
 V dobách ve všech, ve všem živobytí,
 Když, omžen myslů lákáním,

Neposlechnuv varování svaté,
 Podal se vlnám žádosti.
 Tak je to! tak! Tu není třeba anjelů,
 Jenž by vyháněli jej z ráje,
 V ruce po plamenném meči!
 Tu každá žilka, co jich tisíc
 V rozpáleném srdci nabíhá,
 Tu každá žilka mečem žahavým! (Na srdce ruce tiskna.)
 Ano, ano! mečem žahavým! —
 Komu možno tolika tisícům odporovat,
 Když jsou nastaveni kola kolem? —

Svatava. Ó matko! matko! vystup z hrobu chladna,
 A zjev se, anjel strážce, anjel mřu,
 A nakloň duši jeho k odpuštění! —

Milovič (na svůj meč se dívaje).
 Jednoho by bylo dosti! arci dost! —
 A jak bude potom — potom —
 Kdyby ten se ještě přimísil
 Tam k oné síle mečů žahavých? —

Svatava. Tam u výslunném trůnu za nás oroduj,
 Čistých duší prosbu milosrdník slyší,
 By slitovav se — mocnýť světa Pán, —
 Vnukl v srdce jeho smíření!

Milovič. Jak potom? — V tom kole se potácí
 Pomatená, mysl má! —
 A mám tu, takhle jako duch
 Utrápený celé noci bloudit hořem,
 Sovy strašit ze skuliny věže? —
 Mám tu jako obluda tváři počestné
 Vyhýbati se na setkání
 Jenom scestnou kráčet, — u vyhnanství —

Pésinou — vyloučen ode ctných duší? —
 A ona! ona! — A ten starec dobročinný!
 S rozmrštěnou o skalinu hlavou
 V děsném bezdnu propasti horoucí,
 Kam nezazře paprsek slunečný,
 Kam nezavane větrík ze světla,
 Jenom ještě se lází jedovatý,
 Tam hř! tam lř! — i v pekle lř! —
 A ona, ona! — A ten starec šedivý! —
 (Odtácí se, jako zdrobený.)

3. výjev.

Raduše (ohlížejíc se z jedné strany na druhou, volá).
 Svatavo! — kam zas to děvče odešlo!
 Svatavo! — co mě darmo děst!

Svatava (pořád u hrobky). Jen tolik vypros síly duši mé,
 By snesla otce přijetí,
 By zlobu jeho — jeho slzy bolné snesla!

Raduše. Co pak ji z lože tak časně vyhnalo?
 Obešla jsem skoro celý hrad a nikde jí!

Svatava. Jen tolik, tolik do prsou vlej naděje,
 Co lampa do temnoty krypty
 Zavěšená světla vydává.

Raduše (spatříc ji). Svatavo! tu je to děvče zatrolené!
 Nu, nu! je v svaté modlitbě.
 I co pak jste mne také nezbudila!

Svatava. Dřímala jste mile, proč vás vytrhovat!
 Ráda jsem, když sobě hovíte!

Raduše. Arci, arci; dosti jsem se nabděla
 Za mladších dnů u své panenky;

Tu mnohokrát jsem vyseděla celou noc,
Když něco poupěti mému scházelo,
A nikdy, nikdy na mne spaní nepřišlo!

Svatava. Ó vy jste dobrá, Radušo! Vy jste mi
Byla matkou srdečnou, starostlivou, (okazujíc na kryptu)
Co ona odpočívá v tichém pokoji!
Ó, že jsem vás vždycky neposlechla,
Neposlechla slovům varujícím vašim.

Raduše. Nu, nu! vždyť jste mne předce neposlechla!
A mladá krev, ta jinak nedělá!
Pojďte, pojdte, jenom zase do hradu,
Rosa chladná jest i v jaře rozvitém!

Svatava. Nechte mne zde — ještě chvílku!

Raduše. I vždyť se zimou chviplíte!
A modrají vám rtové jako chrpou.

Svatava. Nechte mne zde jenom chvílku malou!
Slunce vzhůru nebem vstupující
Rozhání noční temnotu,
Rozhřeje dívku ustydlou také.

Raduše. Jenom nenastydněte, má panenka!

(Políbí ji na čelo, odchází. Svata za ní se dívající přemožená
vnitřním pobouřením za ní běží, objímajíc ji.)

Svatava. Radušo, milá Radušo!

Raduše. Co pak je
Mému dítěti? Co je vám, řekněte!

(Svatava se od ní odtáčí.)

I můj milý bože! co pak to má být?
Měla jste sny těžké, děsivé?
Svěřte se mi!

Svatava (více do sebe, než k Raduši).

Kdyby to byl sen!

Raduša. Nemáte více ke mně důvěry?

Svatava. Sen nesestoupil ani na mé oči!

Raduše. Snilo se vám o nešťastné příhodě,
Která potkala se s otcem milým?

Svatava (se strachem). Jaká nešťastná příhoda!

Raduše.

Inu tiše, tiše!

Já myslím, nějaký-li sen zlý —

Svatava, Ó můj otče, ó můj otče starý!

Raduše. Dnes je tu! šťastně vyšel z nebezpečných bojů,

Král ho drží čestně v Praze na hradě,

Odkudž, obdarovav ho milostnými dary,

Za víru k vlasti, činy potvrzenou,

Do domova jej ku svým propustil.

Onť podav jemu řetěz zlatý,

Věrným vlasti synem, otce políhiv,

Podporou ho vlasti jmenoval!

Což vám o tom nepovídal Zátovoj?

Radostí se ten hodný, starý muž až třás'!

Nikde stání nemá Jak jsem z okna

Teď ráno, — kde jste, — povyhledla.

Ozdoben hodovým rouchem, stál

Na nejvyšší strážní věži, zdali oblaky,

Koňů dusotem z prachu vyvalené k nebi,

Nikde ve zdáli nespátí.

Dnes strojí otec veleslavný hod,

I obesláno v okolí vládectvo čestné.

Všickni manové, co jich kolik barvu

A jméno jeho nosí, všickni bojníci,

Dostavit se musí ve vši ozdobě.
 S takovou včera přijel na hřebci zpěněném,
 Jeda celou noc, jezdec na hrad k Zátovoj.
 Nu, to budou hody, hody slavné. (Ohlížejíc se.)
 A ještě něco prý se stane, co vám,
 Jak praví Zátovoj, bude velmi milo.
 Nu, kdo to ví! Tak tedy přijďte brzy,
 Ať se k tomu také přichystáme;
 Nebo víte, to tak spěšně u nás nejde. (Odejde.)
Svatava (bolestně). Tys také jedna, již jsem oklamala.
 To také tobě ukrátí života dny,
 Dny zšedivělé, krátké!
 Ó já děvče nešťastné! (Zastrouc si tváře.)
 Až, až se to vyjeví! Bych se
 Byla nikdy nezrodila!

4. výjev.

Milovič. Tak dnes, dnes svou hanbu vyznat!
 Dnes doraziti srdce starcovo,
 Co mne víc než pečí otcovskou
 Ode dnů prvních mého života
 Pěstoval i v lásce i v dobrodiní.
 Tak jsem se ti odměnil, tak.
 Ó mohl-li otec syna více milovat!
 Svě potěšení, k němuž kvapíš rychlým krokem,
 Nenajdeš na svém hradě víc!
Svatava. Miloviči!
Milovič. Tak, tak, rvi si z hlavy šediny, starče!
 Potěšení v světě nižádného tobě!
 Kdo ti je ukrad'? — Jež jsi odnes' záhubě!

Tvůj schovanec to povděčný!

Rvi! — co se mají ježit vzhůru? (Obi rukou zasláněje.)

Ó, — slzy krvavé — setři je! setři je!

To pohled strašný! (Ruce sepjav.) Setři je!

Svatava. Miloviči!

Milovič. Pryč s tou tváří milostí!

Buř, kyp! nemáš jedu ve duši?

(Oddychuje.) Tak, tak — lehčeji mi! — buř, — kyp, —

Klatbu pekel prones! ach, lehčeji mi! —

Kde ten zlosyn, ten bohaprázny!? — (Rychle předskočí.)

Tu, tu! tu prsa jeho — jeho černé srdce!

(Roztrhne nádra, podáváje vytasený meč, a klekaje volá:)

Tu vraz, starče, do duše pekelné;

Ó vraz, ó vraz do zrady meč!

Já jsem ten had, jež jsi za nádry

V milosrdné době zahříval:

Tu je hlava jedovatá jeho.

Rozšlápni ji v prachu v nivec!

(Tak za chvíli zůstane sehnut.)

Svatava. Pro bůh! on pozbyl rozumu!

(Hlasitěji.) *Miloviči!*

Milovič (se pozdvihne). Kdo volá? Jdu, peklo! jdu, už jdu!

Netřeba se ti za mne stydět!

Nejsem špatný, nejsem všední vrah!

Svatava. Miloviči!

Milovič (se pamatuje). Kdo to? — co to?

(Spatřiv *Svatavu*, jako by zkameněl.)

Bože, zbav mne myslí mé!

Svatava. Pamatuj se!

Milovič. Ó jen se nezpamatovat!

Svatava (domluvně). Vědyť také v jeho žilách lidská krev plyne,
Sestarál se mezi člověky.

Zná lidských srdcí slabost závratnou,

Zná bludy mladických duší!

On ví, že jako nastavená osidla

Nebezpečenství číhá ze všech stran!

Ta ruka, jenž tebe, chlapce cizího,

Ujala ho v krajinách Palestiny opuštěnce

A pěstovala vřelou milostí,

Ta ruka neztratí tebe, svého miláčka!

Milovič (zapálený svou ruku pozdvihna).

Ta ruka, ježto by byla nahá umrzla,

Kdyby milosrdný on se byl nad ní neustrnul,

Ta ruka jemu zavraždila všecku radost!

Svatava. Tys jeho miláček! k srdciš mu přirost' jako já.

On sám tě učil házet valné kopí,

I mečem mrštit záhuby!

On hřebce bujné tebe učil sám sedlat

I v letu mjet přes široké příkopy;

Tys k srdci jeho přirost', jako já!

I tam v husté seči u Rajhradu loupežném,

Když z poraněné meč se smekl pravice,

Za tebe svého odvážil se života.

On prý jak rozjitřený lev,

Když mu bere lvíče z brlohy,

Jako nastřelený kanec se vši zlobou

Do záhubných mečů pádil

V letu záhubnější!

Milovič. Tys vyřkla soud nade mnou!

Ten chlap, jenž k srdci přirost',

Ten chlap, jež učil házet kopím,

Jež učil mečem mrštit, hřebce sedlat
 A mjet široké příkopy,
 Ten chlap, pro něhož se svého života
 Tam v loupežném hradu odvážil,
 Ten chlap mu dceru —
 Zbav mne nebe myslů mých!

Svatava. Netrap se! nesuž se! On v radostné myslí
 Přijede domů naspět; člověka radostné
 Srdce nakloněno bývá k míru, k odpuštění!
 K nohám se mu na kolena vrhneme.
 I by kypěl, i by zuřil — potom přijme
 Na milost své miláčky!

Milovič. Vrhnu se mu, vrhnu k nohám
 Tamto z příkré ochvojené skály!

Svatava. Miloviči! pro boha přestaň, Miloviči!
 I Raduša půjde s námi i Zátovoj,
 Oba nejmilejší po nás srdci jeho!
 Spojeným prosbám nelze mu odpírati,
 A přijme miláčky své na milost!

Milovič. Tam pod skalinou v proudu ječícím
 Hřtášniku pění se milost! —
 Tam popatř na tu sůvu opozdilou,
 Jak se běře do své škuliny:
 Má předc škulinu ve věži volnou,
 Má tam obydlí, i skryš; a brouků,
 Co se míhají kolem věže v noci,
 Najde u výletu sílu k potravě.
 A já? — já nemám vlasti ani domova, —
 Ani jména nemám, — mrzký nekřtěnec!
 Nemám místa, kam bych hlavu položil,
 I hníti budu v zemi vydlužené!

Ó, byltě čas, nedávný čas to,
 Kde jsem choval také drahé klenoty,
 I hrady rozlehlé, i vládu nad tisíci many
 Lehce by byly převážily! —
 Já choval srdce, čisté jako zdroj,
 Jenž vyniká v krkonošských skalných horách,
 Já choval viru pro přátele v něm
 A vděčnosti kořen v něm se pěkně ujal.
 I lásky čisté nebeské prameny
 V něm našli původu, našli obživu!
 I víra má mi vydobila přátele,
 I otce tvého milost stědrou;
 Byl mi otcem mým!
 Má vděčnost obvinula srdce jeho,
 Že pro mne dal již život svůj! (Padne jí okolo krku.)
 I tebe mi dalo srdce mé,
 I tebe, Svatavo!
 Coť jsem ti podat mohl za náklonnost tvou!
 Tvé srdce bilo srdci mému
 V krásném plápolu, v čistém, jaký
 Od oltáře vzhůru k nebi vane —
 V jedno zahořela srdce naše obě!
 Ó Svatavo! ó Svatavo! —
 Přidrž se na tom srdci strastném,
 Na němž hledávalas nebes radosti,
 Jímž život tvůj ti rozkvítati počal,
 Osloněný září rájské lásky!
 Přiviň se, přiviň se ještě jednou,
 Ať obě ještě zabijí zápalně,
 Ať, co mi přáno býti mělo
 Po veškeré živobyti pouti,
 Dnes — naposledy — zažiju!

Ó Svatavo! ó Svatavo!
Oviň mne ještě jednou!

Svatava (obvinouc ho k srdci tiskne). *Miloviči!*

Milovič (na ni se dlouho dívaje). Kde jiskra oka modrá!
Ach zhasnula!

Kde duše tichý poklid?

Ach rozhozen!

Kde tvého srdce nevina?

(Vymkne se jí z rukou, odskočí se zastřenýma tvářema.)

Bože zatrat — mne!

Svatava. Otec se ustrne nad upadlou cností

I podá ruku, by ji pozdvihl!

I není srdce jeho tvrdé jako skála,

Byť milosrdným cizím, bude nám také!

Bude lépe! — nespouštěj se naděje;

Jeť světlo její arcíť omlžené,

Předce ale světlo jest!

Milovič. I světýlko je také světlo — ve tmách! —

Zarmoucen je kalem trůdným zdroj,

Juž čistý pramen z něho nepoplyne,

Víra, přátelství jsou věčně rozrušeny:

Nesmyslně jsem obě rozdupal,

A kořen vděčnosti, ježto vyniknouti

A rozvíjeti se měl do stinných košů,

Aby zotavení popřál vyrostlý —

Ten kořen pěkně ujatý — něž svad'!

Jakť mám tu živu být, jak žádat živu být! —

Ty, Svatavo, ty znáš otce svého!

Znáš také vládyku Mirovítu? —

To je ten Čech, — jen Závíš stojí nad ním —

Jenž první jako zdoba světla

Leskne se zhůru ve vládyctvu českém.
 On čítá po dědinách vlasti nejvíce manů,
 On obor velikých, stád tačných nejvíce,
 Kdo posud jemu zdoroval?
 Dědové jeho sedávali kolem stolce Kroka,
 Byli v radě první u Libuše kníně,
 Jdi, podívej se do rodové síně,
 Tam stojí jako životně otcové tvých otců!
 A můj! — A můj! —
 Onť nikdy — ani přede králem svým,
 Když všichni v pokornosti němě sklesli,
 Neposkrívnul kolenem!
 Onť nikdy nežebrával u královských tronů,
 Neporušena vždy víra jeho k vlasti,
 Jí svůj život chrání a rodu všecku čest! *)
 Znáš, dívko, otce svého dobře,
 Však neznáš Mirovita vládyku.
 Ten nezahodí dceru, radost svou
 Na poběhlce bez vlasti a bez jména.
 Ten nezahodí rodu svého květ,
 Květ poslední, na ničemnou, černou duši.
 On nevděčníku nedá ratolest rozvitou,
 Pro níž zadá rádo české hrdinstvo život!
 Ó tenkrát, když to srdce čisto bylo,
 Tenkrát kdyby vládyka byl řekl:
 Kdo hodný muž jest, komu srdce v těle,
 Kdo nejlíp láme, nejhubitěji dřevce,
 Kdo mečem máchá rány nejžhavější,
 Kdo zjitřeného hřebce skrotí,
 Kdo pro přítele v krušné zlotné době

*) V rukopise stojí *a v ní*, kde tu položeno *chrání*.

Odvážil se svého živobytí,
 Ať ukáže na sedání v kole hrdin
 Hrdinou svou mysl, srdce čestné:
 Ó tenkrát bych pro tě bojoval byl,
 Necht' by i hrdě třeba na jinocha
 Zkušení bojovníci pohlédali:
 Tenkrát by se byl meč můj splamenil,
 Síla rozhořela se ramenem jinošským!
 I bylo v kole vážném hrdin slavných,
 Pro něž nasadil jsem život u Rajhradu,
 Nasadil život jsem v jiných bojích!
 Ó věnec slávy ozdobil by čelo,
 A vítěz v kole hrdin mnohobojných,
 Směl bych pokusit se o mou děvenku!
 Otec tvůj by ctil duši sobě oddanou (ji k sobě přivínal)
 A svou děvenku oddal schovanci.
 Platí jemu srdce čisté nejvíce!
 A teď! — a teď! —

Svatava (spatříc rameno krvácející, užasne).

Pro boha, ty krvácíš!

(Odváže mu na pravici šerpu starostlivá; on sebou ani nepohne.)

Pro bůh! vždyť ustydla je celá!

Milovič. Ó by byla umřela! Nech ji, nech!

To je ruka, co tě obvinula

Silou pekelhou, jižs darmo stála na odpor.

Tak ještě žádný neděkoval za dobrodini!

Tak žádný pěstounce se nezavděčil! —

Svatavo, kdyžs přistoupila k mému loži,

Příští tvé zahnalo mi bolesti;

Tys mnoho hodin u mne vyseděla za dne,

Mnoho vytrpěla od Raduše,

Od Raduše o tebe pečlivě.

A když uspala jsi důvěřivou starou
 A v hradě všechno usnulo,
 Tu ses ke mně přiloudila v noci tiché,
 Ujdouc své spící nohaleď,
 A útěcha ta s tebou přála ke mně,
 A úlevu jsi vlila do mé boľné rány.
 A já tak jsem se tobě odměnil!

Svatava (objímajíc jej). Pojď, pojď zase na to srdce věrné,
 Najdi na něm zase potěchy!
 Nabuď srdce! doufej v boha moc!
 Nakloní nám duši otce odvrácenou!

Milovič. Doufat! — Doufat! — Naděje spí v hrobě hlubokém:
 Tam ji půjdu brzo povzbudit!
 V pověčnosti snad mi zaskví! —

(Dlouhé mlčení; jako v rozpaků, pak ustanoven.)

Dřívěji — později! — Mám jeho vidět?
 (Na Svatavu upne zraky; slz proud zaleje mu oči a rozpiatýma
 rukama ji obejmě.)

Od tebe se mám loučit, můj živote!
 Od tebe, rozkoši duše mé!
 Od radostí všech ještě nerozvitých!
 Od jarých dnů v živém pučení!

(Na krku jejím hlasem lkavým.)

Řekni mu, že jsem mnoho, mnoho — trpěl,
 Že muka — pekelná — mne — projala,
 Že raději — by mi — odpustil!

(Vytrhne se, odcházejícímu kolena klesají.)

Svatava (v strachu největším). Miloviči! Miloviči!

Milovič (nazpět se potáčeje v největší bolesti). Ó!

Svatava.

Tři životy

Chceš zabít? (Kolena se mu chvilplavě.)

Má to nevinně,

Co pod svým srdci nosím, stát bez otce?

Má být vyhozeno do světa? do bouře? (Odvážně.)

I má mi odbila poslední hodina!

Hrob tvůj — buď hrobem mým i nevinňátka! —

(Milovič skles' jí na prsa, kde tváře své zakrývá.)

5. výjev.

Raduše. Tu ještě stojí — aj, a Milovič! Jonáku,

Což ještě v rouchu všedním? A vy, Svatavo! —

(Pohrozí jí prstem.)

Kdy pak vy se v šlepy — oblečete?

Co pak je tobě, Miloviči? Bledý jsi!

Svatava (rychle). Krvácela rána jeho otevřená!

Mnoho, mnoho krve zas mu ušlo!

Raduše. Chudáku! Nu, nu, bude zase líp!

Musíš se jenom hodně šetřit!

6. výjev.

Zátovoj (spěšně). Jedou už! s pahorku již sjeli dolů,

V okamžení u nás budou na hradě. (K Miloviči.)

A co vy tu? Proč jste nejel naproti?

Vaše přivítání, víte, jak mu milé!

Raduše. I vždyť sotva stojí! mnoho krve

Ráno teď mu ušlo z rány jeho!

Zátovoj. Zpropadená krev! — jak líce jeho zbledla!

(Do zadu k dvěma zbrojnošům, kteří přišli s ním.)

At sudy vína vytáhnou se ze sklepa!
 Desatero plíc by člověk musel mít,
 Aby dolů pořád potom běhat měl! Rychle! (Zatroubí.)
 Tu jsou! Jděte na bašty je přivítat! (Dobéhne.)

Raduše. Pojdte, Svatavo! pojdte, Miloviči!

Svatava (k nebi oči). Bože, posilň mně! (Sotva kráčí.)
 Miloviči, pojdě!

Milovič (za nimi pomalu). Nohy, neste mne! Hlavo, netoč se!
 (Došed stromu, klesne.)

Nemohu! Nemohu!

(Opona dolů.)

Dějství druhé.

(Scéna: zdobná síň, v době starověké. Mírovít spí, u něho Svatava.)

1. výjev.

Svatava. Spi, spi, starče! spi! mračna se shánějí,
 mračna zkázunosná nad tebou!

Spi! spi!

Ted' neděsí tě škaredá pravdivost,
 Vědomí nesouží duši tvou zesnulou;
 By anděl útěchy tě provázel
 Ve snách milých, rozkošných! —
 Jen ve snu tobě ještě radost kvete,
 Jen snem se můžeš ještě oblažít!
 Pusté živobyť nechová ti ani
 Kvítka prostého, kvítka loučního!
 Černé živobyť ani jiskrou
 Nezasvitne se tobě radostnou!

Spi, spi, tatínku můj!
 Až procitneš! až procitneš!
 Neprocitni, neprocitni ještě!
 K hanbivému dni tvé prozření! (Zaobalí se.)
 Nebe zamklo prosbám brány své,
 Nebe nemá pro ně slitování;
 Co zabila otce svého, té dívce
 Nepokyne nebes Pán smilování!
 Zavrhujeť nebe, kdo se zavrh' sám!
 Stučte mu prsa ve anu, nebeské moci,
 By se nerozskočily u vyjevení viny mé! —
 Ó mrzký, mrzký živote člověka,
 Tak málo chováš proň radosti
 A svízli, hoří mnoho!
 Jen jediný krok, — a záhuba
 Vyřínuje se mu ze všech stran,
 Jako se z jícnu Etny ohnivé
 V strašném, záchvatném proudu
 Valí ve dýmu pohroma!
 Ó mrzký, mrzký živote člověka!
 Jediný krok — a také i tvým milým
                     Záhuba jistá!
 Proč netrpí jenom, kdo zavinil? —

— — —
 Vzhůru k nebi volej, neuslyší tebe.
 Jako by ani tam nebylo milosrdí;
 A předce duše lidská je tak křehká,
 Tak závratná jest ustvořena;
 Od bludu se jenom potácí k bludu!
 Spi, spi, tatínku dobrý můj!
 Tak aspoň nezabloudí duše tvá!

2. výjev.

www.libtool.com.cn

Milovič lučištěm ozbrojen vstoupiv mezi dvěře, stane, před sebe
hledě. Naproti mu jde

Svatava (prosebně). *Miloviči, zjasni, rozvesel svá líce!*
Aby teď tak na tebe popatřil!

Milovič (po čele několikrát rukou).
Viď, tu psáno nevděčnictví! svatokrádež!
To sečte každý jedním vzezřením!
Ó to je ta hříchu věčná klatba,
Že na tvář se hříšníku patrně vyřeje,
A tak tu duši černou utajenou
Bůh pomsty vystaví jako na planýř!
Aj! což by měl hodný čestný muž
Napřed před šelmou zlotnou,
Jenž pokoutně, jenž nevidán
Páše šerednost na šerednost? —
Kroč, kam kroč, on s sebou nese klatbu
V srdci zarytou, v tváři vyjevenou
Ku výstraze všem před sebou.

Svatava. Strastnou tu myšlenku — pust ji z duše své!
Jiným podej místa utěšenějším;
Zoufající podává se více a více vlnám,
Až jej úchvatným vírem v zkázu zanesou.

Milovič. Mohu-li jinak? — Sem sáhni (na hlavu) a sem!
To nevychladne po všech dnech života!
Tak je mi, když tě jenom spatřím,
Celá mysl ve sápvé bouři trne,
Celá bytnost má zahoří strašnou hrůzou;
A přál bych, posledním to býti okamžením.
A když na chvíli od tebe poodejdu
A srdce poustane ve vlnobití:

Touha bolná zouží mi prsa rozlomená,
I kvapím, kvapím po tobě. (V objetí.)

Tak, Svatavo, dlouho nebudeme spočívati! —

A — a předce bychom mohli déleji tak spočívati.

Svatava. I budem, budem v radostnějších hodinách!

Milovič. Odvlekou tě, odtrhnou od srdce mého,
Uvrhnou mne do skrýše černé!

A nebo — —

A předce bychom mohli déleji,
Déleji spočinouti srdce na srdci.

Svatava. Co obmyšlíš?

Milovič. Kdyby chtěla Svatava,
To by se srdce i hlava ochladily!

Svatava. Mám snad s tebou utéci?

Milovič. Utéci? ano!

Ne, ne, nikoli! utéci nikoli.

Kam bychom utekli?

Pospolí nám zde putovati nedají,

A tam bychom nerozlučně spočívali

Náručí v náručí!

Svatava. I mluv, tedy mluv! —

Milovič (odvrácen). Mezi skalinami Labe plyne, plyne tise,
Nizké, hluboké má řečiště,
Skaliny čnějí nad ním vysoké příkře —

Svatava. Tam máme se —

Milovič. Ano, pohroužit!

Mrtev! Není to tak hrozné, kruté,
Jako s takovým svědomím tady život!
Já smrti se nehrozím, jen živobyťi,

Vlny milosrdnější budou člověka.
 Tak náruč v náručí ponese nás ven,
 V cizí kraje, cizí vlasti,
 Kde nás žádná nezná dušička.
 A když nás poloučené na břeh vyhodí,
 Pozná milence nešťastné cizokrajan,
 Ustrne se nad { osudem } naším,
                                   { neštěstím }
 Vyhrabe pro nás pro oba rývek jeden —
 A smáčí slzou outrpnosti hlínu jeho.
 Zde, zde nám jediná nepoteče slza!

— — —

Mrtev! Černým srdcem posoudí člověk náš čin,
 Nepomněv, že každou chvíli také klesnout může;
 Bůh není člověk a soudí jako velký Bůh!

Svatava (dává mu ruku, on ji k sobě přivíne, a jdou. Ona zarazí).
 A on, a on! —

(Běží k otci, pokleknouc, sepiatýma rukama.)
 Opuště, opuště dceři nešťastné!

Mirovít (ve snách, roztahuje ruce). *Miloviči!*

Svatava. Ó pojď, pojď také pokleknout!

On tebe volá. Ve snách požehnání
 Dá nám na cestu dalekou a tichou.

Milovič (poklekne se strany druhé).
 Nezatracuj mne! buď milosrdný jako bůh!

Mirovít. *Miloviči!*

(Sáhá a dotknuv se ho, procítne a upře naň zrak.)

Miloviči! Ty jsi to, Miloviči!

Pojď sem na prsa má. I ty, *Svatavo!*
 Pojď také potěšení mé! Modlili jste se.
 To slíí jako rosa v parní den! —

Aj to byl zatrolený sen, co mně
 Kalil odpočinnú. Však snové lhou.
 I tebe Svatavo i tebe mám — své miláčky.

Zátovoj. Vladyk se sjíždí mnoho ze všech stran.
 Hlučno jest tam na veliké síni,
 Rádi zvěděli by pozvání příčinu;
 Jen Netolický odřek' přijít. (Odejde.)

Mirovít. Ten hrdý! pyšný muž! on se vynáší
 Nad jiné, že mu přáno synů třech.
 Aj, já mám také syna! syna jednoho,
 I nedal bych jej za synů deset takových!
 (Popadne Miloviče za ruku.)

I krásný květ mi vykvet' ve Svatavě,
 A tím se chudšas nemůže honosit! —
 Jak jsi se spadl, Miloviči! Což ta rána
 Nehce se ještě zacelit? Což jedem
 Byl napuštěný meč, že tak zdlouha
 Ruka se zahojuje?

Milovič. By byla upadla!

Mirovít. V mnohé pátce jiskřil meč můj rány
 A ta u Rajhradu byla nejtěžší!
 To bylo poslední juž, Svatavo!
 Teď nevyjdu v žádnou seč více z hradu! *)

---

*) Sem přibásnil Turinský tento variant:

Okolo tebe budu v milé domácnosti,
 Ty mne ve starých dnech budeš pěstovat,
 A zimní živobyti mračná, zkažená
 Odháněti budeš s dětskou ochotou!

Tos vidět měla mladého lva,
 Kterak metal zlobu na loupežnou rotu.
 S hřebců opřených skočilo šest mladíků, —
 V čele jich švarný můj Milovič —
 K hlavní bráně hradu burácelo.
 Aj, tu oupadem se vůdce loupežníků
 Nenadále na ně vyřítí.
 Bradáčů divokých rota kolo něho.

Mrzuté je stáří, velmi mrzuté.
 Milovič, ten musí do boje a na kolby,
 Ohrozit mysl, soceliti prsa
 A páže stužit k síle hrdinné.
 Budeť on někdy valnou podporou,
 Valnou záštitou vlasti, trůnu!
 A kdo chce jim sloužit v bojích, v míru
 Měj zrak daleký a v chrabrém těle
 Ještě větší duši a šlechetnost. (Přivine ho k sobě.)
 Ve svém schovanci se bude pěstoun radovat.
 Když přijdeš z bojů, vítěz věncovaný,
 A Svatava ti na krk poletí,
 Tvým vzezřením jako jinoch zmladnu,
 A starý lev se v mladém budu kochat.
Milovič. Ó pro Báh, otče! pane dobrotivý,
 Neskládej na mne všecku dobrotu!
 Já ničemník ani slova nemám,
 Bych prones' díky srdečné,
 Bolest ústa, bolest srdce svírá,
 A já tu stojím bez duše!
 Ó dosti, dosti dobrodiní tvého!
 Ó dosti, nesnesu já více!
 Pod velikostí jejich klesá srdce mé!

Aj rána za ranou, aj lomož s lomožem,
 V levo v pravo roty ubývá,
 V levo v pravo ~~poválených~~ ^{chtěl},
 Rozkátí se litou saní vůdce loupeže,
 Pomstou zuří za obětné bratry své
 Na Miloviče, hlavního jich bitce.
 To byl strašný zápas! dolů skočím já!

A nechci, nesmím klatbu větší na se klást!
 Tu vidíš jinocha v prachu před sebou,
 Z prachu si ho pozdvih', veda jej
 ku všemu, co velkého, co velebného.

Mirovít. Ó dítě, dítě, vstaň!

Milovič. Ó nemohu! —
 Tu vidíš jinocha, zem nevděčnejších
 Nesnesla by víc!

Svatava. I k nohám tvým se ubohá já vrhnu —

Mirovít. Děti, nezblázněte mne! Sem, sem patříte!

Což mne někdo prozradil? Aj Zátovojí!

Radostí tobě překypělo srdce,

A snad jsi napověděl, čehos smlčet měl!

Než se nám slunce k horám ztratí,

Budem více plesat všichni pospolu;

A blahosti se míra přeplní,

Až tak na srdce vás oba přimknuv,

Zvolám, co teď ještě jazyk tají,

Zvolám před vládectvem království!

Jak oni ti zase brzy zruměňjí

Ty tváře zbledlé a oka

Jiskry vyhaslé se opět rozsvítějí!

Jdi teď, jdi! (na čelo ho políbiv) ukaž se sboru rytířů!

Když prsa loupežníka rozczlštěná
 Meč břitký Milovičův projel:
 Však ouškoučně nah ze zadu vrah jiný
 Případ' — zaměřiv ránu smrtešnou,
 A po mém miláčku již skoro veta!
 Letím! Srazím s rázu v bodení meč,
 Jenž za ruku jej předce zachytil.
 Tím jsme vydobili hrad! Ó chudák!

V kole rázných, velestatných mužů
 Vítězovi u Rajhradu každý z nich již teď
 Milerád svou pravici podá!
 Vhod' se v roucho hodové, a bez meče
 Mezi ně se postav a s nimi pohoduj! —

(Polbiv v čelo ho propustí. Na Svatavu s útěchou se dívá, a do
 rukou roztažených pojav ji:)

Nu, Svatavko, má rozkoši v stáří šedivém!
 Ostatku drahý z časů blažených i strastných,
 Ty u mne vždycky zůstaneš, ty zatlačíš,
 Až usnu k věčnému spaní, víčka umdlená.

Svatava. Ó zachovej Bůh vás dlouho, dlouho nám!
 Ó kdybych věděla, jak bych vám den po dnu,
 Jak osladila večery i večer živobytl!
 Na mne ubohou, na mne nešťastnou —
 Když odstoupíte na věčnost a mně to
 Na srdci bude žrát, že já jsem byla —

(Skrývá se na jeho prsou.)

Mirovít. Mlč, mlč, má děvečko! nechme umírání,
 Radujme se z přítomnosti radostné,
 Budoucnost nám' také dochová útěchy!
Svatava. Pochová!

I musel do vlasti nazpět ku léčení.
 A když se zcela pozdraví a k staré síle dospěje,
 Mnohá slavnost u nás nastane!
 Rýt budem spolu, rýt a sázet
 a štěpovat, co druhu planého,
 A zalívati práci k večeru.
 Neboj se, že zhnusí se nám práce;

Mirovít. Jak dny, jak večery sladit budeš?
 Pojď, tu sednem si, já ti podám
 Obraz našeho budoucího života. (Na klín ji posadí.)
 V podletí budem spolu zahradničit,
 Zasívat a pěstovat, co ladem bylo;
 Kde druhdy stálo jenom roští plané,
 Tam ustvoříme háje šlechtné,
 Kde holý pahorek se čněl, tam štěpný
 Budiž u výsosti sad.
 Květnice naší založena rukou
 A loubí k pochladí klenuté
 Dosti poskytnou nám zábavy.
 Ty sama často u mne zůstaneš
 A hovět budeš starci nevrlému.
 Tys má milá, drahá dceruška!
Svatava. Ó milý otče! otče můj!

Mirovít. Tys dítě mé!
 Tys dítě srdce měkého; setři si slzy!
 Vímť, že otci svému neublížíš,
 Že libostkám jeho mile vyhovíš,
 Že dohlížet naň budeš okem pečlivým,
 Že sama uhodneš, jež srdce jeho
 Samo zatajuje, jeho žádosti!

Toť práce nejvděčnější s přírodou,
 Ta odměňuje každé vynasnažení:
 Jí se neunaví duše člověka.
 Každodenně jiná, jiná s večera,
 Jiná jest, když všecko procituje.
 Když odpočíváme, tu její moc
 Nespatřená, nedostihlá pracuje,
 A ráno před oči nám jiné vřdycky
 A jiné uvádí zázraky!
 A co jsme my jí na jaře obětovali
 A svěřili lůnu tajemnu, divotvornému,
 To trojnásobně padá v letě, v poletí!
 A potom když se přiblíží dlouhé večery,
 U ohně se ke mně posadíš
 A ze starých mi bardů vlasti
 Něco předneseš, čím srdce okřeje.
 Aj máme, máme mnoho zpěvů slavných
 O hrdinských statečnostech ve vlasti;
 Ale činů takových máme ještě víc!
 Nebo já ti budu báje vypravovat,
 Co se děly v zemi svaté zázračné,
 I také připojím, jak anjel strážce
 Nade mnou bděl v půtkách litých pro vlast,
 Jak za časté mne chránil zázračně.
 Věř, věř, mé dítě, každý má,
 Kdo s vlastí dobře smýšlí, jí se obětuje,
 Má v nehodách zlých v nebi ochrance!
 S tou myslí musí Milovič vždy do boje,
 Strašivce smrt nejspíš dohoní.
 A když on přišel z boje neb ze sedání,
 Nám vypravovat bude s chrabrosti,
 Nám vyprávět bude o zázracích reků,

A já se v něm a v jinoších vlasti uvidím:

Tu zapomenu, že mně zšedivěla hlava,

Že síla z paží mých již ustupuje valem,

Ač srdce zdravé jimi zápasí.

Můj Milovič, to junák s srdcem udatným.

A snadť hrad náš ouzký tak,

Aby neobsáhl přátel srdečných?

Což Mirovít tak chudý vládyka,

By nemohl slavit sám kolby a sedání?

Hradů mám já dosti. —

I k nám se milých čestných sejde rekrů,

K tobě budou s dvornou ochotou

A pro děvuší Mirovítá vládyky

Zlomí mnohý rád meč svůj i své kopí.

Raduše (vykročí). A ku kterému srdečko tvé zahoří,

Jen když čistou duší, mužnou duší má,

Jež za přátele by se k limbu prodralo,

Ten buď tvým milým manželem!

Svatava. Ó dobrotivý tatínku můj!

Mirovít (dětinsky). A když ráže bude mít poupata

A poupata budou dorůstávat,

Já blažený děd s nimi budu hrát.

Raduše.

A já!

Mirovít. A ty, Radušo, věrná pěstounko!

To budou časy, jako v nebi jsou!

Raduše. I arci, arci, rozmilí to budou časové.

Však t.č také čas, by hovoru jste nechal

A nás se nechal k hodu přistrojit;

Čas svrchovaný již! Ukažte se pánům,

My si popláíme, jakť jen možno ženským.

Mirovít. Jdi, jdi a ozdob se! (Odchází rozličnou stranou.)

Síň rodová.

Do srpu postavené sochy praotců; velikánské nad nimi zavěšené
obrazy báb rodu Mirovítova. Pošmourno v síni.

Milovič. Kam radosti jiskra světlá padne,
Tam nesmí prodlít oko mé!
Světlo její nesnesu a k mrákotám
Celé skaboněno jenom dohlíží!
Mně nepění se číše vína víc!
Mně nezní harfy zvučná dutina.
Kde radost spí, tu vy ji můžete probadit,
Kde umřela, tam věčně neprocitne!
Kam to se mnou přišlo? Kam to se mnou přijde! —
Ten starec, utěšený jako dítě,
Nevidí nad hlavou meč zavěšený
Na nitce; nevidí ty hromu plné mraky,
Nevidí jámu vykopanou před sebou! —
Ó já jsem mrzký, bídný chlap!
A vy mne zde v kole svatém trpíte;
Žádný z vás mne tady neztratí,
Žádný z vás nepomstí hanu rodu svého?
Aj co s chlapcem povrhlym poškvřnit
Svoji chrabrou pravici! —
Zrádce vlasti, přátelské víry rušitel,
Svatokrádce, lupič sirotek a svodník —!
To jedno — — jedno!
Mrskni na mne tím mečem napřaženým!
Já se ti neuhnu! Jen jedno bodení!
Vím, že mnohý padl jím, jenž jím provinil!
A nade mnou tak prodlévá soudce?
Já vás vyzývám k boji! Nuže vzhůru!

K pomstě! — Vámť asi milá jest poškvrněná
 Rodu čest, že tu stojíte přimražení!
 Tvého oka plamen, starý Mirovite,
 Nepálí, kde peklo zažehá! Co oko?
 Meč! Meč! na mne meč a smrt!
 (Chce po meči; unaven bez sebe padne na podnoží sochy.)

Mirovít. K vám vstupuji, slovutní otcové mého rodu,
 K vám, ozdoby mnohověké vlasti mé.
 Vás pozdravuji v kole svatosvatém
 Po dlouhém čase: ve dnu radostném!
 Neodhání mne od vás strach ni hoře více,
 Že poslední se k vám dostavím,
 Že poslední větev věkověkých peňů
 Se mnou uschne v zapomenutí!
 Nezamkne za mnou cizí ruka hrobku,
 Nezamkne bránu síně rodové,
 I rád se postavím k boku velectnému,
 Rád v řady slavné slavných předků svých!
 Ó přijměte mne k spolku, stínové svatí,
 Když víčka mi sen věčný zatlačí;
 Nový život počíná v rodu Mirovítů,
 Ratolest se vypne jará do oblaků,
 A jako peň váš stínil po království valnu,
 Tak stínit bude nový jeho růst
 A hrdě zachvívat se nade hrady vládyk,
 I slávu seschvívat do hrobky Mirovítů!
 (Dokročí zastřeného obrazu.)

I ona také hodna přijmutí vašeho,
 Hodna na královu sedět stolci,
 Z hrdinné pošla krve veleslavných předků,
 Královská ji mysl zdobila, a krása
 Paním ji vystavila na odiv!

Nás v mladších letech pojal lásky sen,
 Co milostí dvou srdcí po tom, že mezi rody
 Zášť a kyselost se zrodila?
 Já polem táhl jsem proti manům jejich,
 I brannou rukou dobýval jsem hrad;
 To ode mne jste žádali a tomu vnuk váš povinen.
 I k ní mne vedlo srdce lásce věnováno,
 U ní zapomněl jsem, že dcera nepřítelů,
 A v ní jsem živ byl, v její lásce,
 Když nad námi se zlotné blesky zmítaly,
 Když strašným valem bouř nám hrozila! —
 Zášť a nevole zašly s otcem jejím do hrobu!
 Však ona také odešla k otcům svým,
 Lůna svého krásnou ratolistku
 V Jaromíru zanechavši nám!
 V něm se rozvěje v korunu chvějnou,
 V korunu nebesáhlou
 Peň náš!
 V něm síla rozjaří se, síla oduschlá,
 V něm sláva v umírání vychvěje se vzhůru,
 A první z rodu po království šíru
 Jak druhdy clánět bude všechny báně hradu!
 O přijměte ji za dar milostkvoucí, bujarý,
 Vykoupený živobytím jejím, unešeným,
 Ukrytým nebezpečností — *)
 Zácłona nechť spadne s jejich tvář! (Odhalí ji.)
 Na odív teď stojí tady pro potomstvo
 V kole vážném otců slavných našich! — —
 Že tě tak brzy odnesli do země chladné,
 Že tak jsi mě —

(Nemůže dále mluvit, tají se mu dech bolesti; opínaje o ni zraky,
 ke rtům ji tiskne.)

*) Nečitelné slovo.

Jaromír *) (se naň vyjeven, zhlédne Mirovítu).

Zbudila vás pomsta? Vstáváte?

Povstaňte ve hrůze zhoubné!

Pryč s opovržencem z vašich mráкот svatých!

Mirovít. Tak brzo do té chladné hrobky!

Jaromír. Pust ho na mne, ten meč napřážený;

Pust — **) horších, břitčejších

Do srdce mého ránu smrtelnou,

Nebojím se jí, já chtěl víc a hůř a hůř! —

A co mi po vás! Jeden je, jeden — toho — (Spatří Mirovítu.)

Hu! (Levou ruku na čelo, jako by chtěl zaclánět ***).

Jen tebe ne — tebe ne!

Mirovít.

Miloviči můj! (Vede ho za ruku.)

Sem do svatořádné síně vedlo tě srdce!

Srdci mému na proti! Co tady mrákota

Posvátná chovala, dnes vyjde na osvět,

Miloviči! Pohledni na obraz tento!

(Dlouho upíratýma vyvalenýma očima naň hledí.)

Milovič. Kdy to? Kde jsem tě viděl, milá podobo!

Tys jako známá zraku i srdci mému!

Ó kde jest, kde jest? mluvte, vládyko!

Mirovít. Tam v nebesích! (Odvrátí se.)

Milovič.

Tam v nebesích?

Ó dejte mi ten obraz, když je v nebesích!

Já k ní se budu modlit za ochranu!

Ona blízko stojí u trůnu Páně,

Ona bude orodovat za nás.

*) Jaromírem rozumí se tu Milovič. *Pozn. red.*

**) Nečitelné slovo.

***) Poznámka spěchem zůstala kusou. *Pozn. red.*

Mirovit. www.libtool.com.cn Za mne!

Milovič. I v nebi je, v nebi! Ten poklid nebeský
Sídlil ve tvářích utěšených za živa!

Tam ještě lepší jest! Na ni dozřel

Paprlek z Velebnosti věčné

A duši nadech' anjelskou povahou!

Ta bude mou v nebi orodovnicí!

Ó dejte mi ten obraz, otče milý můj!

K ní budu volat sám, k ní s Svatavou!

K ní za vás, za nás modlit se!

Povzření na nebeštanku mně síly dodá,

Když zoufalost má prsa obklopí.

Když černá z pekel myšlenka

Do mé se drátí bude duše v odboji,

Před obrazem kleknu pomocným (klekne)

A volat budu: Posilň, oroduj!

(Se spiatýma rukama.) Posilň, oroduj, tys blízko nebes Pána!

Mirovit. I tvůj to obraz jest i tobě dochován!

Ty k němu nejsvětější právo máš! (Obejme ho.)

Miloviči! synu můj!

Opona spadne.

III. děj.

Sloupení; sochy praotců ve dvou pořadích.

Milovič a Zátovoj.

Milovič (za sebou vleka Zátovoje).

Ó pro Bůh, pro spasení naše,

Pojďte se mnou, posečkejte maličko!

Při této pravici vás zapřísahám,

Na které jste mne děcko chovával.

Postávejte, odpovězte mi jen krátce,
 Co se dnes v chradě státi má!

Zátovoj. Tys nedočkavý, všetečný, Miloviči!
 Upokoj se, všechno dobré stane se!

Milovič. Všecko dobré! — Co vám dobré se zdá,
 To jiným může býti záhubné!

Ó mluvte, prosím vás; vy jste nikdy
 Nechovával, nemiloval srdečně,
 Když duši souženou a strýzněnou
 Nechcete zbavit ouzkosti!

Kdyby to dobré bylo pro mě, zajisté
 Nesneslo by to srdce vaše bez sdílení —

— — — — —

— — — — —

Dodatek.

Další postup třetího děje nastínil si autor několika zběžnými slovy, v podstatě takto:

Třetí děj. 1. Milovič a Zátovoj. 2. Sám Milovič. 3. Svataava a Raduša. 4. Manové (?) se Zátovojem. K nim Mirovít se vládkami, Svatavou a ostatními. — Pronešení herolda za syna; úžas mezi vládkami. Zátovoj zabráni souvraždu. Svataavu umdlenou vede Raduše pryč. Milovič spito-měl. Mirovít na něj dotírá. Zátovoj o Svatavině stavu. Mirovít odkvapí. Za ním se tratí mani (?) vládkové. Zátovoj s ním (s Milovičem?) potom k obrazu. Prosba Miloviče: že se nezabije; jen Svataavu, aby mu přived' — pak ne. — — —

— — — — —

Chorinský.

S m u t n o h r a .

Osoby.

Chorinský. Hraběnka, matka jeho, vdova. *Baronka z Hronů. Vesmíl. Eližběta*, sestra jeho. *Beldřich*, hraběte služebný.

Jednání první.

Pokoj. Chorinský sedí za stolem zamyšlen. Do pokoje vstoupí hraběnka.

Scéna první.

Hraběnka. Chorinský.

Hraběnka. Bez života, jako socha sedí,
Bledá zjevuje tvář bolest' myslí trudné,
Oči vzhůru spjaté na osudné
Nebe přímo hledí! (O krok [postoupí].)
Mněla jsem, když z krvavého boje
Přijde do líbezných luhů domova,
Duch že opustí ho nepokoje,
Že ho v cizích zemích pochová.
Nadějí, ach! marnou jsem se kojila,
On že poslední jsa z kmene Chorinského,
Vytrhne rod svůj z zahynutí bezjmeného!

V něm jsem slávu s důstojenstvím spojila,
 Tehdáž, když co děcko v klíně spával,
 Nebo s dřevci jako chlapec hrával,
 K boku vladařovu jsem s ním myslila!
 Nyní — sotva štěp můj vzrostl, vadne,
 Červ se vedral v zdravé vnitřnosti,
 Květ, an nahradit měl péče, starosti,
 S pěstovaného teď štěpu spadne! (O několik kroků k předu.)
 Běda červu, utkali jej ruka
 Zahradníka! — přistrojí mu krutá muka!
 (Umlkne — blíží se k němu.)

Slza ukanula oku mdlému,
 Rtoma jako ve snách pohybuje!
 Ó! ať procitna se vzpamatuje,
 Co je povinován sobě,
 V pobudoucí době
 Mně a rodu svému!
 (Na hlas.) Víte! — Víte! z strašlivého snění
 Procitniž se k líbeznému bdění!

Chorinský (vytržen, ale bez hřmotu, setře slzu a postaví se opodál).

Hraběnka (za chvíli). Kam zas obraznost tě uvedla svodná?

Chorinský. V kraje blahé, předsudků kde není,
 V místa svatá, matko! přesvobodná,
 V nichž se rozdílové srdcí cení!

Hraběnka (přísně).

Víte! — (Mírněji.) Taká matce odměna se dává,
 Ježto tolik nocí pro tvé dobré bděla?
 Ježto tvé jen štěstí před očima měla,
 Má, když spočívá neb vstává?

Chorinský (blíží se jí). Odpusť, matko! v srdci plápolá
 Oheň vděčný, oheň vroucí,

Který dobročinnosti tvé odvolá,
Ale syna svede zkázy do horoucí!

Hraběnka. Dej mi ruku! Nic jsem nemožného,
Co by k škodě tobě bylo, ku pohromě,
Od tebe nic nežádala, kromě
Blahosti tvé, štěstí vznešeného. —
Cos se vrátil — myslí nakvašené puzení
Vyhnało tě z našich statků klidných
Do smrticích zbraní ležení —
Nespatřilo oko matky vzhledů vřídých;
Mysl černá, zření kormoutlivé
Oddělilo syna matce úpěnlivé!
Třikrát vzešla slunce jasná tvář
Vzbuzující k plesu dumné tvory,
Třikrát putovalo za pomezí hory
Žhoucí v mořském schladit lůně zář:
Co tu sedíš v hloubání, své kloníš hlavy,
Némý, o samotě, skoro bez potavy!
Vylej, duše tvé co jasno kalí,
Vyplat povinnou svou vděčnost důvěrnosti:
Zjevení své strasti břímě svalí,
Ne celé-li, aspoň stesku sprostí.

Chorinský. Důvěrou mám dluhy matce splatit!
Běda, matka-li to musí říci synu,
Běda, onli právem nese vinu! — (Usmívavě.)
Ale divná věc to s důvěrností, divná!
Vnitřním puzením se, bez hledání
Duše stejných citů, čistých citů sejdou,
V spolek svatý, cizích tajný, vejdou,
Sdělit trudný žal i radování.
Ano, matko! ano, bez mučení

Bolest srdce jedna, druhé zjeví,
 Neodejde nikdy bez úlevy,
 Vyznáním svých svislů dojde potěšení! —
 Neobořuj na mne přísnost oka!
 Bídnejší jsem, horší nad otroka;
 Otroku ač ruce, nohy upoutali,
 Předc mu volnost mysli zanechali. —
 Oblíbil si z tisíc rozmanitých kvítků,
 Ježto rozkvétaly k sličné kráse,
 Kvítek jeden mladý zahradník.
 Nebyla to žádná stkvělá růže,
 Která dechy svými k sobě vábí,
 Ani karafiát pokropený
 Silou stkvoucích barev měňavostí.
 Fialka to byla tichá, prostočistá,
 V ústupu svém soukromém jej vnadami
 Svými bez chlubení blažila.
 Proto, oblíbiv tu něžnou bez nádhery,
 Pěstoval ji, chránil před ourazem,
 Nepovšimna sobě oněch vzácných,
 Jež se ve stkvostnosti pýchou nadýmají.
 Poznal pán, že celé k ní své srdce klaní,
 Starost všecku klade na ni,
 Která vzdálí odloučena ode všech,
 Jednoduchou, prostou zjevovala krásu.
 Co to kvítko hrdě, dí mu, chováš?
 Do panských snad nepatří do zahrad,
 Co v nich nevyniklo ku potěše,
 Co se v travném leckdes zrodí lůně! —
 Vyplej kvítko, nehyzdí zahrady!
 Pane! prosil jinoch, nerač vyvrátit ho z kořen,
 S jeho kořenem jest život můj spojen,

S květem jeho rozkvítá má blahost,
 (Isvadnutí jeho. ~~Moje~~ ~~zahubení~~!)
 A on nedbaje těch vřelých citů,
 Vyplel ze zahrady vlastní rukou
 Nejen krásný kvítek, nýbrž — (s bolestí)
 Že prý není z lůna zahrad panských!

Hraběnka (jež na něho s utrpením patřila). A ten zahradník?

Chorinský. Ten vadne!
 (Spozdvižením.) Neb co rájskou blahost jemu působilo,
 To mu mocí krutou odejato bylo!
 (Trpce.) Má se prý blížiti s důvěrností pánu,
 Jenž mu zavřel k blaženosti bránu!

Hraběnka (s užasnutím).
 Trpkým jsem tvým slovům srozuměla. —
 Starou vášeň nezhasily časy;
 Nač jsem s teskností jen pomýšlela,
 Před časem co moje zšedivělo vlasy,
 To by pravda? pravda hrozná? Bože! — — —
 (Lahodíc mu.) Nezarmucuj matku v stáří, synu!
 Brzy snad již z toho světa zhynu!
 Nehrabej mně smrtedlné lože
 Dříve času osudného povolání.

(Chorinský padne do nohou; ona jej zdvihá.)

Navrať ona přebážená léta,
 Léta bývalého radování,
 Jaká byla ona utěšená,
 Když jsi, navrátiv se k domácnosti
 Z vysokých škol, život matky oslazoval,
 Sladkou — ať ne marnou — budoucností
 Srdce moje opojoval!
 Tenkrát mněla jsem se matkou nejbláží

Pod veškerou světa oblohou,
 Chovajíc tě, poklad nejdražší,
 Hledíc litoštivě na mnohou
 Vznešenou, již nepopřáli osudové,
 Synem by jí oslazení byli dnové.
 Jednou — ó, že to bylo pouhé snění! —
 Viděla jsem tebe, poslední štěp z rodu
 Chorinského, zvoleného za vojvodu;
 Chovala jsem vnuky i kněžny.

Chorinský. Matko, přestaň! (slabě) přestaň! Pro spasení!
 Svrchovaný! hlava v očích se mi mění. (Klesne na stůl.)

Hraběnka. Víte! Víte! (Zdvihajíc mu hlavu.) Spaste duši! zhyne!
 Víte! slyš mne — dýchá! — závrať strašná mine!

Chorinský (v očích slzy — pojde o krok dále).

Hraběnka. Upokoj se!

Chorinský (jako ve spaní). Co, že kněžna není?

Kdo to praví, lže! lže, kdo to praví!

Knížecí jest očí modrých zření!

(K matce.) Jako slunce vzhledem jarním, blahoslavi

Každého, věř, jemuž přáno bylo,

By jej světlo dobročinné oslonilo.

(S důvěrou.) Vidiš, matko! Jako zmizí z rána

Z klenutého nebe světla uhvězděná,

Když se sotva poodemkne brána,

Tichou slavností jsouc jeho vyplašena:

Zmizely by vaše krásotinky dvorné,

Se vším obloženým bleskem,

Slečny všecky zatmělo by děvče horné

Přirozeným prстоčistým leskem!

Však co mluvím, vždyťš ji patřila!

Arci nemyslíš jsem, Chorinského

Že by převznešená matka sklonila
 K špehům ~~v ostouhícím okaj~~ ucha svého!
 Něhněvej se; tebe nabádání
 Snížilo jen nectné z Hronů k špehování.
 Ó, žes uposlechla! — a teď důvěrnosti
 Požaduješ od synovské povděčnosti!

Hraběnka. Mlč!

Chorinský. Ó, velký skutek chtěli jste dokázat!
 Blaženost dvou duší ztroskotati!
 Ale (divoce) jestli zvadla Eližběta,
 Že jste Vítovo jí pěstování vzaly — —

Hraběnka (zpytuje). Jak, ty nevíš?

Chorinský (s povzdechnutím). Ona strašlivá dvě léta,
 Co mé oči tváře její nevidaly,
 Z jejich úst co slova potěchy
 Netajila srdce mého povzdechy!

Hraběnka (potěšená).

Ó tys poslušen vždy rozkazů mých býval,
 Klamu prázdna mysl tvoje byla,
 Viď, že marnou nadějí se nekojila
 Matka, jižtos vroucně ctíval!
 Vrať se opět ze samoty klidné
 Ku pospolitému přebývání:
 Vypuď spíš společenství lidné
 Z myslí sívě zatmívání!

Chorinský. Nech mne, matko! Nejsem o samotě!
 Dvorná společenství jen jsou klidná,
 Poušť, v níž ona — dosti! dosti lidná,
 Sdílená s ní rakev není klidná! —

(Odejde v pravo do pobočních dveří.)

Scéna druhá.

Hraběnka (hlídí za ním s bolestí).
 Sotva že se vleče! — v květu! —
 Kéž se stiší jeho bouře vnitřní,
 Kéž se zamračenost zjitřní,
 Která zacloňuje zření jeho k světu! —
 Přisnost mou ať nezdárný syn cítí,
 Ať kalí moje živobytí!
 Zlobu na tvrdošíjného uvrhnu!
 Mocí záclonu tu roztrhnu!
 Ale kdybych zřítelnicí ranila?
 Kdyby oslnula neuvyklá září?
 Vlastního bych syna zabila,
 K oběti vlastní rukou na oltáři! —
 „Rakev sdílená s ní klidná není!“
 Jaká řeč to, jaké chová srozumění?
 Snad — o hrozné, hrozné k pomyšlení!
 Snad by matka, ježto ovdověla,
 Doprovodit k hrobu syna měla?
 (Užasne, pak odhodlaně.)
 Doprovodím! — doprovodím k hrobu!
 Lépe ať ruka nájemníka,
 Slabých očí, vyplakaných očí víka
 Zatlačí v smrtedlnou dobu! —
 Ó! již slyším litování úsměnlivé,
 Vidím vzhledy uštěpačně lítostivé,
 Cítím střely jedovatých slov:
 Jediného syna pěkněs vychovala,
 Posledního z kmene měšťces dochovala!
 Ó, ať vyvrší se jeho rov,
 S hadlivým ho červem sdělit!

www.libtool.com.cz
Scéna třetí.

Hraběnka a z Hronů (která již před chvílečkou vstoupila).

Z Hronů. Ruká tvá se třese! Co se stalo?

Co své oko točíš vůkol sebe děsné? —

Probůh! vyprost z ouzkosti mne těsné,

Promluv slova — co se s tebou dalo?

Hraběnka (vloží z Hronů na rameno hlavy svou).

Znalas moje pečování,

Žádná starost nebyla tajná tebe,

Znalas všecka strastná namáhání,

Každodenní prosbu, aby nebe

Mě ho zachovalo k budoucnosti plesné,

V nívec všecko! v nívec! — v rumy děsné!

Žádosti mé leží stroskotané,

O skalinu vášně rozmítané.

Z Hronů. Kdo by, prosím — nerozumím slovu —

Hraběnka. Neuhasla hlaveň, jejíhožto zažehání

Jsem se obávala; opět znovu

Rozžhala se v plápolání!

Ó, mně nevzejde již žádná radost v světě!

Strastnou láskou hoří k Eližbětě!

Z Hronů (do sebe).

Vždyť jsem si to pomyslíla! — Arci musí

Polomrtvé uhlí, když se neudusí,

Skrytá, tlící jiskra nesmoří,

Nýbrž přidá olej, osušené palné

Dříví, vzniknout k žírající valně,

K strašné pohoří!

Hraběnka. Ó, ty také ještě!

Z Hronů. Nehoršte se!

Kdo mu v samotě býti povolil,
Ten mu tímto spolu dovolil,
Zabývat se snářskou obrácností.
Arci k tomu vaše dobrotitě
Zavedlo vás srdce přepočlivé!
Nebo domnívala jste se, vzdálenosti,
Ústupu že moc je udělena,
Skrotit srdce vášněmi pobouřena,
Poumírnit duše tklivé toužebnosti!
Následek vás poučil, že ticho škodí,
Že jen škodlivější snění rodí!
Tedy —

Hraběnka. Nevidělas v sloupu oko divé!
V tváři podoben jest smrti živé!

Z Hronů. Hlava ň, až se stráví, splane!

Hraběnka. Ó, jak bédoval! věř, já bych byla
Brzy žádostem všem jeho povolila!

Z Hronů. I proč pak ne? Když se stane —
Hodnou budeš, hraběnko, mít, hodnou dceru,
Ale nevím, či je věra, nevím věru!
Když se stane sňatek, doufám k plesu, k hodu —

Hraběnka. Zadrž pro Bůh!

Z Hronů. Starožitého jest rodu?

Hraběnka. Mlč, mlč! každým slovem jizlivou
Dýku vražíš v srdce dosti strastné!
Porad, z Hronů, matce přenešťastné!
Jak by překazila hanu strašlivou!

Z Hroná. Dejte zapřáhnout čtyř vraných koní
V skvostnou kalesu a jeďte pro ni!

Hraběnka. Ó tys hrozná!

Z Hroná. Vaše pozeňnání —

Hraběnka. Ó to do hrobu mou hlavu sklání!
Neopust mne! porad přemoženě,
Zůstav úpěnlivé bēdování!
Naděje jen jiskru utěšeně!

Z Hroná. Zpupnost myslí na vzdor stavil dobrotě :
Stálá přísnot ať ho k poslušenství vodí;
Rozkaz váš buď: výhost dáti samotě,
Která jenom mysl v labyrinty vodí!

Hraběnka. Ó, on bude kvílet!

Z Hroná. Bouřit bude!

Hraběnka. Kdyby bouřil, počínal si litě,
Viděla bych naděje hvězdu při úsvitě!
Ale strašlivou v svém vnitřku chová bouř!
Slyš! když hromobitný dýmá vulkán kouř,
Rudy žhavé vychrluje
Rozedrané chmurné jeho ústí,
Lávy proudové se valí hustí:
Vůkolní jen blízké sluje zachvacuje.
Po čase pak zúrodnělé sady,
Nádherné z nich vstanou vinohrady.
Ale když on chová v sírném láně jek,
Vnitřní bouřkou, ovšem strašlivější, skolí
Průchodu nenajde, kady by vztek
Záchvatný svůj vylil po své volí:
Ó, tuť zatřese se!
Zvrátným zatřesením

Odlehlym a slavným městům pohromu nese,
 Plodným luhům zkažen věčným pohlcením!
 Ano naposled sevřen v láně
 Pohrbí se do své sírné tůně!
 Ó, že daleko tak —

Z Hronů (pokrčí ramenem). Tedy radť: sobě
 Sama! Ale slyšte! U okna tu v době
 Ranní sedím: aj, tu vyskytne
 Se mi viděná již druhdy osoba,
 V mžiku ale opět oku odltne.
 Nemýlím-li se, tak — aspoň podoba
 Jeho se to býti zdála.

Hraběnka. Kdo? či? Netrap mne — tvé mlčení —

Z Hronů. Nevím jistotu; jak vzdálena jsem vidění
 Zřela, Vesmilova se to býti zdála.

Hraběnka. Ó! ký zlý duch zavedl ho k nám,
 Ó! ký ďábel vnes' ho tiché do dědiny!

Z Hronů. Proto, paní hraběnko, teď radím vám:
 Nechcete-li, by se v rozvaliny,
 Vaše pěkné chlupy, naděje zbořily:
 Přes práh zámku nesmí kročit,
 Vít ho nesmí jedním okem zočit,
 Sice bychom, věřte, znovu nalily
 V oheň hasnoucí šťávy smolné,
 Roznítivše jeho rány bolné!

Hraběnka. Zdaž svou nohu přes práh hradu vnese,
 Zdalíž překvapím ho v jeho společnosti:
 Ať se měšťák před mým vztekem třese,
 Celou hrůzu cítí mojí prechlivosti! (Odejde.)

www.libroscamion.it **Scéna čtvrtá.**

Z Hronů. Tíše — upokoj se, sladkou tebe
 Sladké pomsty zvlažující lahodností
 Napojím, ó brzo snad! A kdyby s nebe
 Devět stražných sarařů křídlem chranným,
 Orodujíc za něj, sestoupilo,
 Kdyby devět cherubů mečem branným,
 Plameným jej obstoupilo:
 Pomsta bystrooká najde cesty k tobě!
 Najde, Vesmile! — Ó, mne to jméno probudí,
 Když již ležet budu v smrtešné mdlobě,
 K pomstě zuřivé mne povzbudí!
 Jak krev žilami se během, během hnala,
 Tváři bledé v plápol žhoucí zažehala!
 Ó jak ve mně vřela, jak se vařila,
 Když jsem vzdálí tebe jenom spatřila!
 V znešené, věř, pomsta chudoby
 Pohřízí tě do bezedné poroby!
 Ó, jen za sekundy času všemocnosti!
 Tisíc muk dřív tobě, jak co blaženosti
 Působilo koli, s tebou ve hroby!

(V tom se blíží ku stolu a ušlí obrázek tam ležet.)

Ha! co mžitku mám? či hraje peklo
 Se mnou v hru, v níž snadné zvítězění?
 Tisícere díky! do rukou mých vleklo,
 Co bych nesmyslila v nočním obmýšlení!

(Vytáhne psaní a z něho jiný obrázek, který na stůl položí, a ten první schová; to vše se stane se strašlivým smíchem. Jak by zví-
 tězila, počne dále.)

Jedním rázem podtnu keře spřízněné!
 Na místě pak jejich hrobu,
 Povyroste strůmek vstřípený!
 Vesmile, pomniš na vznešenou, na chudobu!
 (Odejde.)

Scéna pátá.

Chorinský (z pobočních dveří).

Snad již do náručí chladné smrti klesla,
 Jsoucí smrticím želu obětí;
 V květorodném snad již podletí
 Mlhou orošená mohyla růži nosí!
 Já jen jediný jsem slzou neorosil
 Růvek, v němž mé nebe, duše moje skrytá;
 Růži nesvlažil, jež dívce mrtvé zkvítá,
 Již jsem v srdci věrném choval, nosil.
 Ó, přijď, smrti! není strašné, strastné
 Není rukou ledových tvých objetí,
 Nebo dovede mne k dívce šťastné!
 Hroznou malují tě k hrůze pro děti!
 Přijď! Jak jinoch v náručí liliové
 Dlouho nevidané dívky letí,
 Kterouž odloučili krutí osudové,
 V obejmutí vřucím svátek lásky světi:
 Poletím já! vyprostíš mne touhy trudné,
 Uvedeš k světla jasnu z temnélosti bludné!
 Ó, že ryjí hnusnou tvoji spůsobu!
 Dívky věnci kvetoucimi ověčené,
 Líbě usměvající se podobu.
 Mají dáti tobě, tobě utěšené!

(Sahá po obraze za řádra; užasne, když ho nenajde; jde ke stolu, míní ho zřít:)

Ó že nebylo mi s tebou zesnout v Pánu,
S tebou v jednom stanu býti pochovánu!

(Vezme [jej] spěšně a políbí, při následující řeči schová k srdci za nádra):

V srdci mém jsi kralovala, kralovati

Budeš do jeho až do ustání,

Pokudž nezadusí srdce těsné lkání,

Budu svatě tebe milovati!

Když se ale sejdem v onom světě,

Vít když přijde k blahé Elišbětě — — —

(Úsměch v tváři jeho, k nebi hledě stane, obíraje se s budoucností, až ho Beldřich probudí.)

Scéna šestá.

Chorinský a Beldřich.

Beldřich. Kdyby dnes mne ještě vyhnali,

Šediny mi s hlavy servali:

S bohem! vezmu mošnu, pak dům od domu

Půjdu žebrať sousto chleba suchého.

Věrná služba k pánu, řeknu, pohromu.

Uvalila na Beldřicha starého!

Ale (ohlížeje se uzří pána) Kriste Pane, tady stojí!

Jak as mu to říci bez leknutí!

Celou cestu ze zahrady si to strojí

Jazyk hovořivý, a když ku vyřknutí —

(Chorinský, ku kterému se blížil, uzří ho.)

Inu jsem již arci chlapík starý!

(K němu s radostí) Myslíli, že neznám dvířka u zahrady!

Beldřich. Beldřich najde brzo rady;
 Ať je starý, k pánu svému předce jarý!
 (Chorinský naň hledí udiveně.)
 On již přišel; je již tady! Ó, teď děsné
 Proměnění se tváře v radostlivé, plesné!
 (Pospíchá ke dveřím, jak je otevře, vstoupí)

Scéna sedmá.

Vesmíř; a předešlí.

Chorinský užasne, nevěří oku svému, pobouřen celý jde mu na-
 proti. „Vesmíle!“ a „Víte!“ jest jen slyšeti; oba dva leží v náručí.
 Beldřich sepe ruce. Opona spadne.

Konec jednání prvního.

Jednání druhé.

Scéna první.

Elizběta.

Kdož by mohl hodinu, jež zašla
 Ku odlehlým minulosti horám modrým,
 Ježto, ledva vypršena, odplynula
 Do hltného času moře bezedného,
 Do žádané změnit přítomnosti? —
 Jak se loutny jemné zvuky dotýkáním
 Prstu vyvozené do vůkolní sféry
 Rozplynou a v rozplynutí klidném pominou,
 Jenom pomnění, že jednou libozvukem
 Sladkým pojily srdce cítělné,
 V myslí pamětlivé zůstávají: tak, člověče,
 Se vši radostí svou, se všim blažením se

Stává! Sotva, že jí srdce pookřálo,
 Sotva že se potěšilo,
 Jako zvuk mu zajde! A přede každá duše
 Dobrá zabrává se ráda do minulosti,
 V kteréž, ač by jenom byla jedna,
 Najde přerokoznou utěšenou hodinku;
 Nebo vlívá zabývání takové
 Rozkoš nebeskou a v tom spasitedlnou
 Okamžení do člověka srdce.
 Ale, běda! když se z obírání
 Sladkého jak z příjemného snění procitne,
 Když se zdoví, že ta rozkoš byla — byla —
 Že už není! nebude! Ó! Chorinský! —
 Že tě dívka poznala! s tvým přístím nebe
 Živobyťi bezmračné se zasmušilo!
 Nikoliv! ach nikoliv, s tvým přístím nikoliv!
 Krásné jako jitra v máji růžové,
 Které předpovídá večer radostnější,
 Bylo blaženější jitra lásky mé,
 Nade rajske oblažení!
 Jako bez hluku se víne pramínka tok
 Ve lučinách v postrannosti tiché
 Bez výstupu z břehu poobrostlých kvítím:
 Tíše jarní dnové živobyťi pluli.
 Nezkalilo rmutné rozvodnění žádných
 Na pobřeží nízkém rozložených lučin;
 Až tu z valných dešťů přívál zamračený,
 An se, ze skaliny strmné zkázu nesa,
 Do údolí žene u hřmotném pádu,
 Zkaliv pramene čisté sklo, roztrhl rázem
 Hráz, jež bránit měla výstupnému toku! — —
 Co zde v údolí noci mráкотném

Mečem lidské zvolnosti a svévole
 Bylo rozečato, to tam u výslunné
 Vyšší bude spíati! Světla kníže
 Nezlomené zvuky v harmonii sviže!

Scéna druhá.

Vesmíř (vystoupí, hledaje Eližbětu).

Tu je — děvče! — Komus tento věnec víla?
 (Upne oko na ni. — Čekaje na odpověď.)

Neprospěla prosba bratra u sestry?

Eližběta. Jitro krásné blaží každé stvoření,

Vábí poupě, rozvinuje růži,

Rosou nebes zvlažujíc tílko slabé

Konvalinky, hojnou dává posilu,

Aby odolala parnu v polední.

V zpěvném plesu opýřené obranstvo

Slaví den; a z ratolesti k ratolesti

V kůru promíšeném chvalopěje tvorci.

Měla jsem já ve zdech chladných beze citu,

Chladné, mrtvé konat slavění?

Tu jest jeho chrám, v němž on a láska

Bohuje; zde dýchá vonnodymná

Kadidla mu všecka říše z rostlin jarých,

Obec zpěvná varhanuje mocnost jeho;

Zdeť i volno ku modrému vzdechnout

Klenutí, z něhož sstoupává potěcha a síla!

Vesmíř (pro sebe s bolestí).

Těch máš zapotřebí! — Ó ty duše má,

Jako v předzvidání, stužila jsi srdce

K boji nebes rosoň, vroucí modlitbou,

V jehož bojování dívky neuvyklé rámě
 Skleslo! Ó, anjelem byl by člověk, kdyby
 Od přeludu odvrátiv své oko, ježto
 Jako světýlka jej přeskakující mámi,
 Jako tato svodným leskem podvádějí,
 Kdyby krácel dráhou, již mu přirozenost
 Vykázala, nesprotiviv se pokynutí
 Matěřskému! (S podivením poslouchá jej Běta.)

Láskou dýchá květin květ,

Břečtan láskou o strom dlouhověký vine
 Ve objetí ručinky své, od yzopa
 K dubu vznešenému, od střízalíka k orlu
 Královskému, vše se láskou opojuje. (S beletí.)
 Člověk jediný jen má být samoleť!

Elizběta. Jak? co láska —

Vesmíř. Podíl blaženosti božské,
 Jako světlo slunce dobročinná světu,
 Která atom víže ku atomu, beze
 Které rozkočí se ve směsici hreznou,
 Smutnou svět, svět za okamžení;
 Tento pramen radostí všech vezdejších
 Zakaluje zvolně člověk člověku!
 Viz, tu našla dvě se srdce příbuzná,
 Ó, již známá, než se oči vidaly,
 By se oblažila, opojením sobě
 Učinivše ze světa ráj okouzlení.
 I ples v duši nevymluvný, kráčeji
 Ke chrámu a miní, dnes že ještě — dnes
 Za blažence prohlášena budou světu.
 Aj, tu mamon — znáš tu přešerednou
 Potvoru? prodrala střeva matky země —

A s ním zachvřtíle jeho plémě, shrblíci!

Staví miléným se odporujíc v cestu.

Ó želi srdce roztrhaje, ješto sňatkem

Blahé budoucnosti patovati měla.

Ó těch oblud, jímž se jako modlám člověk

Klaní, opevňuje pravým bohem: stností. —

Kdož by s to byl všechných jmenovati?

Kolikráte, — také zaslepenost láské

Oko zastírá, — jen jméno dělá dost, dost

Toho zahrnutí lichého, dvě duše

Rozloučit, jež ctnost a přízeň spojila!

Jako by dost netěžila na člověka

Zloha přestrašlivá losá, osudných! —

Na vlnobitné živebyti moře

Vysadí jej ve člun vetčný, kolébavý,

Z tisíc svítících se na obložé světél

By si svolil, kteréž by ho k žádanému

Vedlo přístavu. Ó! z tisíc, tisíc duší!

Ledva jedné přemilné zavítá!

Předce! předce! — Ó by nezavítalo!

Na prostore jasné, stkvělé dlívá oko,

Zbláznující vedena jsouc citem,

Dozře duše utěšené světlo.

Jaké blahodějně živebytím patování

Vzhledem na průvodce obráceným!

Ale jaké chmurné vyvstávají páry,

Co se vzhůru k tvému nebi nesou?

Mají zacloňující jasno spasitelné,

Jeho neprozračným příkróvem se státi?

Tma se klade černá cestou kolkol,

Jakáž vstává z lesů po zábřezích vlhkých,

Pontníkovi! — Čirá tma se vdírá v duši

Jeho, a kde není světla, vzniku není!
 Bledý smutek tráví tisíc živobytí jiskru.
 Protož k světlu, jako k pravdě, kvapí každý tvor.
 Živý stín se motá bezživotný — k hrobu!
 Aj tu rozbřeskne se opět světlo drahé,
 A on v hrobu jednou nohou maká po něm,
 Maká — maká — a jak na milené upne
 Zraky prchnoucí a zmdlívající —
 Mizí, by se věčně nevrátilo! (Odvrátí se od ní.)

Elizběta. Tys dnes divný! — Tobě svírá duši bolest;
 Protos nespokojen s člověčenstvím, s Bohem.
 Na srdci tvém těží něco bolestného,
 Co bys sestře — i v zamlčení — řekl!

Vesmíl. Mluv: co bez průvodce život poutníkovi?

Elizběta. Neodvracuj ode mne svých tváří!

Vesmíl. Mluv, co bez průvodce život poutníkovi!

Elizběta (k nebi oči). Není bez naděje; a dokudž ta nám, třeba
 Jenom jako omlžená parou jiskra
 Vzniklá v začernalých olší vláze,
 Před očima se mihá, dýše člověk, znova
 Zápasí s svým svízlem, jako s vlnou vzteklou,
 Tonoucí an zahlíd' prkno vzdálí v moři
 Vlnobitném! A by třeba zašlo, zajde
 Na věky? Věčně? Věčně! Což tu hrstku dnů,
 Hrstku příjemných neb strašných snů,
 Nazývati máme věčností?
 V mraku zajde slunce, aby v veleslávě
 Opět vyvzeslo se ku klenuté výši,
 Obezřením z nejkolmější dráhy modré
 Oslonilo miliony! Seschne květin říš,

V května dýchala by vonnější nám vůni!
 Ó mně mé světlo nezmezelo! sašlo,
 Bratře, snad již, by ve rájové kráse
 V slunných víry krajinách mne provázelo!

Vesmíř (padna jí okolo krku).

Ještě svítí! — — Ó! Ó! že má zajít tobě! (Odběhne.)

Scéna třetí.

Elizběta (sama). Svítí? — Ještě? — Jak můj Chorinský by —
 I to klam! však bohumilý klam! či pravda? —
 Když zahradníka přepečlivé oko
 Spatří, zmlená že konvalina zvonky
 K zemi sklopnuje, skládá jarobujné listí:
 Ó, tu pádí ku potoku, zvlažit chřadnoucí,
 Ani nenahlídna, zdaliž křístálovou
 Nebo rmutnou, kalnou čerpá vláhu, jen když
 Zachová ji přede kvapným usvaďnutím!
 Bratře! bratře! drahá duše! — Ale že tak vážná
 Slova jeho? Či to předce pravda: svítí! svítí!
 Liběj nezní nad ta slova harmonický
 Světlooděnců spěv na nebesích!
 Znělo mi jak vznešený hlas Páně, jenžto
 Povolává zvolenců svých milých zdělit
 Pověcnou s ním blahoslávu z mračných,
 Ze truchlivých čekání stanů!
 By mne také volal! Ustanul by tluk
 Srdce žádoucího, zestydlo by srdce
 V rozbourané, vetché schráně této,
 A ku blahosti krajům vnesla by se duše,
 V nichž oblažením blažiti se volno!

Naděje mne opustila' vezdejší;
 Nebeská ať zotaví mou duši!
 Kdož by ve azavém, lopotném kdož dlouho
 Putovat chtěl v tomto oudolí,
 Kdyby s oblak sivých hromobitných v bouři
 Nesezřela jitřenka mu v úsměchu,
 Neberodná naděje? Nes bez reptání —
 V skroušenosti nes, co pronešeno vůli
 Nezkoumanou v boje pro vítězství slavné?
 Tam, tam, třebaš klesl v boji překonaný,
 Jen když odporoval s věrnou statečností.
 Jako vítězi přede zavítá ti palma!

Scéna čtvrtá.

Chorinský (vážným nejistým krokem ze zadu).

Alžběta (odcházejíc zhlédla Chorinského).

Ó! — (Třesouc se sklesne.)

Chorinský (an přiskočil). Eližběto! duše má! Bože můj!

Vždyť mi v rukou umře! Pomoc, pomoc! Běto!

A tu nikde, nikde ani človíčka! —

Běto! — Ó, co počít mám! (Spustí ji na zem; odcházejíc
 vrací se; jako pomaten lomí rukama.)

Tys mocen, Bože! (Pln zoufalosti.)

Tu touha srdce mého jediná! —

(Blíží se jí, ona se pohybuje a sotva že jí došel, posadila se.)

Eližběta. Na západu, jako propast černém, jako —

(Tápá rukou, dotkne se stromu, u něhož klesla a procitne. Hledíc
 s podivením okolo sebe.)

Co se se mnou dělo? (S pláčem.) To byl sen! sen krásný!
 Že jsem procitnula k vědomosti!

Chorinský.

Běto!

Elizběta (strachem trnouce): Víte! Víte!

Chorinský. Trvej Víte! — Ó jakou mluvou mám
Rozkoš vyprávět! Ó chvála Bohu; že tě
Mám, že k srdci vinu potěšení své.

Elizběta. Pust, ó pust! Kdož s to jest radost, radost snést,
Kdo změnu blahodějnou přestát, by mu
Srdce ve záplešu nepuklo! Ó nech, bych
V slzách našla ulevení radostí,
V nichž došlo srdce smutku umírnění.

Chorinský. Nech je těci, nech; bych ze tváří je slibal,
Slíbal s nimi vešker srdce tvého rmut; by
Vylila se s nimi mračna zasmušilá,
V duši vstalo jitra, jako máj.
Krásný živobyť obraz, s nímž se duše
Obírala ve dnech blaženosti svaté,
Zobestřela černá co noc záclona!
Milhy spadly, slunce září opět,
Obraz plní duši krásotný,
A co stvořila si duše v svatých hodinách,
Dříve, později se v pravdivosti stává! (Obejmuje ji, odejde.)

Scéna pátá.

Elizběta (sama). Ó že plakat nemohu, by zblevil se
Srdce zbouřeného silný, hlasný tluk,
By v tichou radost změnilo se kvapné
Vytržení, jaká bývá za jitra
Po strašlivé bleskupné noci,
Když vlažný větrík dýchá na květiny. — —
Ach, jak jsem mdlá! jak mdlá, jak se třesu!
(Podepře čelo o strom. — Roztahuje ruce.)

S kýmž bych sdělila, již srdce plné, plné,
 Potěchu a blažeností naplň nevýmluvné?
 Nemám, nemám, komuž od srdce bych děla:
 Zaraduj se s Bětou! Běť vzešla zorní
 Štěstí, oblažení dennice! (Vezmouc růžový keř do ruky.)
 Někomu, to musím, musím říci!
 Vám, vám, roztomilé květiny, vyť arcí
 Nesplesáte se mnou, předeš ale vám to musím říci.
 Jak ses změnila, ty vděkuplná růže,
 Jak jsi ztratila z své krásoty!
 Pěstounka tvá již tě nezroila dáyno,
 Leč to bylo slzou smutku žravého,
 A kam ukanula slza plameaná,
 Tam zžloutly listy, vypučené.
 Ó, jak prchne radost ze člověka srdce,
 Prchne s ní i láska k jeho miláčkům.
 Ale ta zas zobživila pras má,
 I vám teď počne život, život nový. (Lábajíc ráži.)
 Hned tě vzkřísím, vlahou čerstvou prameně,
 Nebo slzou nesklamané lásky, radosti;
 Neb kam skrápne ta, tam požehnání přijde.
 (Zatím šla ke studni a plechovkou zalila tu růži. — Odechází:
 vrací se opět.)

I tebe musím také, také zalít,
 Rozmarino výtečná! — Myslila jsem,
 Svadlá rozmarina že jest dobrá dost
 Na věnec, jenž kráslit měl rakev mou,
 Protož nedbala jsem o vzrůstání její.
 Ó, teď jinaké je to, jinaké! švižný prut
 Dobře nevěstě se hodí ku ozdobě!

(Špatří bratra, odloží konvici zalévací a letí mu na krk.)

Scéna šestá.

www.libtool.com.cn

Vesmíl. Elžběta.

Elžběta. Bratře! bratře máj! Ó zaraďuj se s Bětou!
 Teď již nezarmoutím srdce dobré tvé,
 Pokradmo víc slzy stírat nebudu,
 Nezalezu v kouty samotné, i jako
 Laňka radostná tě budu obskakovat,
 Z čela hladit vrásky, z srdce plašit smut,
 S jasným okem, s okem nesplakaným budu
 Do očí ti hledět z jitra vesele.
 Zaraďuj se se mnou! Když jsi každodenně
 Z rána sestru ponavštíviv, viděl bledou
 Jako smrt a k prstí chladné vadnoucí:
 Potécha se z úst tvých lila nebeská:
 Vždyť se žádost srdce tvého splní!
 Zlíbals mne, a skanuly ti slzy z oka.
 Tak jsi dělil strasti s setrou svou;
 Teď, když splnila se žádost její vroucí,
 Nezapleseš, s ní se neraduješ. —

Vesmíl (slzí sotva, mluvě). Kam — kam odšel — Chorinský?

Běta. On — Vidíš: tamhle!
 Tamhle vedle břešky kráčí samotén.
 Půjdu pro něj, by, cos pro mne bratrsky
 S ochotou a péčí činil za dnů želfů,
 Učinil. Snad podaří se oběma tvým
 Miláčkům, seč nebyl jeden bez druhého.

(Odejde za Chorinským.)

Scéna sedmá.

Vesmíř (sam, s bolestí za ní hledě).

Jdi, jdi! — Kdož by skalit mohl oblažení

Tvého sotva ustálý zdroj; učištěný! —

Nebe modrojasné vidíš, bez mraku!

Taktě zesnul pode stromem stinným, vedle

Hrčícího, mechem obrostlého potůčka

Jinoch po klopotné práci; snové sladci

Zabývají duši bezstarostnou jeho —

Jako srdce své, tak miní celý svět.

K luhům krásným dovede ho fantasie

Živá, z luhu včaruje ho do zahrady,

Jako ráj; on dřímá libě! Zatím

Jako zimní noc a, okřídleným bleskem

Těžký mrak zakabonil celý horizont.

Mám ho vzbudit, mám mu hrůzu celou

Ukázat? Mám z vonných ráje rozkošného

Loubí nahlídnout mu dáti do strašlivých

Pekla samotin? — Ó, on mně strne, strne

V náručí, jež zhoubě odvléci ho chtěla! —

Neboť mám snad, ruce v klíně, sedět,

Očekáváje, až lijavec se spustí,

Jenžto proudem chvatným svalí miláčka,

Nebo rozlícené blesky roztříští

Strom i s tím, jenž pod ochranou usnul

Pod hostinskou střechou? — Ó, kdož vyvede

Mne z labyrinthu zmatného, ó, který dobrý

Duch mi podá nítě vývodné?

Přede mnou a za mnou propast zhltná živá,

Odkudž, odkudž sejde pomoc, přispění?

Anjel strážce nad námi ať schvívá se

Křídlem chranným! Síla opustila mne! — —

www.libros.com.es Scéna osmá.

Chorinský. Vesmíl.

Vesmíl. Tu, tu stojíš, v tváři zasmušilost trudnou,
Smutné obrazení duše žalostí.

Chorinský (k němu). Radostně tě tisknu k srdci svému; vidíš:
Radostí pláče, že tě zase mám!

Že vás oba mám! (Oba za ruku.) Na srdci jste zrostli mém,
Jako srostlé květy kmene jednoho;

Kdo by z něho utrhl jeden květ,
Rád by viděl, kmen by jarý svařnul.

A kdož by nás odtrhl od sebe? Matka?

Kde se prolívá krev, nářek proniká

Ucho zoufajícím bédováním, kde se
V kormoutlivém úpění duch s tělem loučí,

Sevřen tužbou po miláčků objetí:

Opravdu tam není blaženosti obytu.

V utěšeném, v tichém domácnosti kole,

Kdež milá ženka oslazuje život,

Úsměchem zahání jemným mračno přihnání,

Dělic péče bledé, přivádívá krásnou

Pokoje a míru duhu rážovou;

Když přítel věrný věrné ruku stiskne,

Z radosti svaté jejich veselí:

Tu, tu rozbila jsi stan svůj patrný,

S nebes sestoupivši k pokolení lidskému.

Naposledy ještě dnes se v roucho boje

Obleknu, jež dlouho, dlouho odloučilo

Milencovi drahou duši milenkou,

Příteli jež závidělo odpočinout

Na předrahem srdci ctného přítele!

Krásná ratolesti pokoje! ty jako

V jaře pučí, kvete v mladém kráse stromoví,
 Vystřel zelené mi listy požehnání! —
 Dvůr? — I což by se mnou dvůr, co s dvorem já? —
 Což mám se vrci do zhltného víru,
 Jenžto jistou zkázou brozí, jistou záhubou,
 Z jehož chřtánu ani jediná se duše
 Bez poškrvny nevyrvála k světla říši
 Beze oučinného prospěchu?
 Jenom abych ukázal se dobrým plavcem?
 Kdožtè schválí plavce, jenžto vypnuv plachty,
 Rychle přeraziti chce přes Charibdu zvratnou,
 Věda dobře, vždy že spolkla smělcův život?
 Ó jaký rozdíl mezi ctností — mezi životem!
 Jen v ctnosti život, v ctnosti pravý Bůh!
 A toho odřeknout se? — Svévole se
 Pustit, aby viděn byl, v nebezpečenství?
 I odepřít si takou žádost navnou —
 To je první ctnosti zjevení!
 Matka má? — (vzdechne) má matka! (Vzpamatovav se.)
 Ta je dobrá paní —

Ona — —

Vesmíl. Poslala sem pro tě přede chvílkou.

Chorinský. K ní, k ní poletím. Vždyť tluče srdce lidské
 V těle jejím. Snad v něm ještě nevyhasla
 Jiskra poslední nebeského slítování.

Scéna devátá.

(Vchází *Elizběta* (hledíc za ním milostně).

Víte!

Chorinský (vrátiv se polsbí ji).

To tvé požehnání! (Ruku v ruce odejdou pryč.)

Vesmíl (k nebi oči).

Slítování! (Za nimi.)

www.libtool.com.cn
Scéna desátá:

(Pokoj hraběncin.)

Hronová. Nikde stání! jak by pořád někdo za mnou
 Stál a jak se pohnu, jako vlastní stín se
 Pohyboval za mnou! Že se ve živosti
 Hnusné, jako by to dnešní ranní sen,
 V pamět vdírá scéna mrzká! scéna —

(Hodí ramenem, zlostně pláče, posadí se, pak vyskočí.)

Mnou, mnou opovrhnout — mnou, — a smích si ze mne — —
 Ó, že každé slovo, které z úst mně vyšlo
 Milostné, se nezměnilo v škorpionů
 Jedovatých žahadla! Já pošetilá! —
 Jenom aby úsměch sladký dívce odloudil,
 Jenom jasný hled jí z oka vyvábil,
 Snaží mládenec se notnávným pozorem.
 A já uspořivši jemu kroků nesnadných,
 Vlídne naproti mu vejdu — vejdu naproti —
 A on, jako by porozuměl slovům mým,
 Jak by porozuměl zhledům výmluvným,
 Stavěl se, a z očí tichá zírала mu
 Radost, nad med sladší plula z úst mu slova.
 Ó! ó! — kam jsem tenkrát myslila!
 A když libým hovorem mne okouzli!*)
 Pohrávaje prsty s vláchnou kadeří,
 Duše má mu rozprostřena, bez záslony
 Před očima ležela. Aj, tu vzhopiv se:
 Krásná zpověď! usmívavě volá, krásná!
 Jako omráčena, bez duch, jak by všecka
 Společnost na mne upínala oči, sedím.

*) K slovu okouzli přídán variant uspal.

A to třetí rok, co opovrhnutí
 Hanlivé mě srdce pomstou svírá,
 Ó, že každičkový vlas, jehož dotknula se
 Ruka hladíhlavá, neztočil se v hada,
 Jakýž obletuje čela Eumenid!

Scéna jedenáctá.

Hraběnka (čerstvě). Ještě ho tu není!

Hronová.

Kdež by byl, to víte!

Teď jste aspoň všeho strachu zbavena,
 Že vám ve samotě trudné nesvadne.
 Hleďte, ale hleďte! Škodný bývá paprsek
 Slunce pálavého květině, jež náhle
 Z chladu tempa vysadí se do záře;
 Smrskne se a její jaro-bujnost zprahne!

Hraběnka. Ó ten chlapec svěhlavý, co zas dokázal!

Ovoce to malátného rozumu,

Srdce nemocného směšné milosrdí! —

Vlastnoručně dobrovolně odřekne se

Povinné již věky od podaných roboty,

Odřeknutí opis zaslav obci každé:

A to všecko bez vědomí mého, všecko dnes!

Hronová. Bezpochyby chtěl vás radostí tou překvapit?

Scéna dvanáctá.

Chorinský (spěšně, radostně). Matko! matko! ona tu!

Hraběnka.

Kdo?

Chorinský (užasne — odstoupí dva kroky). Ó já bídný
 Mládec! — O skalinu tvrdou odráží se

Turinský.

Srdce mého provolání plesné. — Bídnyš! bídnyš!
 Tisíc, tisíc okolo mne padlo v boji lítém,
 Na něž doma blaženosti čekaly,
 Jimž krásná nebes brána otevřena,
 Osud zlotný nepřál návratu! Mne zachoval!
 Ó, žeš ráno smrtedlná nebyla!
 Břítový ocel projel prsa nehrazená,
 Krev se valem, valem z rány proudila:
 Proč jste budili mne ze mdlob smrtelných?
 Tak mi bylo dobře, dobře, bez citu!
 Nejkrasší dar boha, citedlnost, musí
 Člověk vykořenit ze srdce, zdaž mezi
 Člověky chce kráčet, s nimi živu být! —
 Proč jsi nevjel sem — sem trochu více v levo —
 Jenom o poznání — sem a všech bych sprostěn
 Nesnázi, všech trpkostí zbaven býval,
 Jako vykupitele té svého žehnal!
 Tu mne pouta těžká bludů cizích víří:
 Kdo je ztroskotá? kdo mraky rozplaší,
 Aby s nebe na zem nebe sešlo!

(Odchází zvolna se sklopenou hlavou.)

Hraběnka. Víte!

Chorinský (se sepiatýma rukama).

Matko! matko! nakládejte se mnou
 Lépe, mírněji! Tak srdce od srdce se
 Loučí; tak se nepřekročná mezi nimi
 Jáma hrabe, jáma smutná jako hrob.
 Vždyť tu stojím před rodičkou s duší bez viny,
 Jako zlosyn přede neutrpným sudím.

Hraběnka. Dnes cos nemoudrého pro podané udělal,
 Zádav právo staré předků slavných našich.

Chorinský. Není všechno dobré, co je staré!

Hraběnka. Nad tím kroutit bude hlavou zemanstvo!

Chorinský. Budiž! — jen když srdce podá z činu radosti!
 Tím jsem právě zemanem se prokázat
 Chtěl; či nadarmo mě nejkrásnější jméno,
 Jméno šlechty ostouzeti má? Když lidé
 Jako děti byli v poznání a jednání,
 Arci musel někdo býti, který by je
 Vodil na vodítkách; švarnému a moudrému,
 Jenžto předčil všecky chrabrosti a rozumem,
 Svěřil země pán rád částku k spravování.
 Tito slouli šlechtové! Co jimi bylo
 Ustanoveno, to tehdejším i časům
 Také přiměřeno. Časů běh se mění,
 S časem všechno změně podrobno!
 K dokonalosti — toť účel pokolení
 Lidského — k ní každý postupovat snaží se;
 Náš by národ vzhlídat měl jen od nižšího
 Stupně k krásné, slunné její výsosti?
 Ať jen každý prospěje, kde může z nás,
 Až tu vyvoláme z mlhy paprsky
 Zlaté, ježto oslonějí život náš.
 A kdo začít má? Šlechtici! Kde začít má?
 Pomalu nechť svěřenému dítěti
 Povolí se vodítka, i nechť se pouští!
 Dohlížej jen na ně okem strážné chůvy,
 Mateřskou vždy na ně volej sladkou mluvou:
 Věř mi, v brzku k tobě bez ourazu příběhne!
 Sice věčně věkáv na těle i na duši
 Děckem zůstane; neb často, často přejdou,
 Jimiž tělo sevřeno, pouta na duši,

A duch nevyčníkne k tiché ctnosti velebě.
 Neptřiblíží se k vznešenosti anjelské,
 V kalu hnusném brodí mysl nízká jeho,
 Šibalské a šelmy srdce v těle jemu.

Hronová. Pěkně káže! — Jenom dejte pane hrabě
 Pozor, ať se neděje vám jako člověku,
 Kterýž našed umrzlého hada v cestě,
 Milosrdně uložil za nádra, by vzkřísil
 Teplem k novému ho opět životu.
 A jak odměnil se jemu vzkříšený?
 Jedovatým uštknul srdce žihadlem
 Dobrodince svého. (Odchází.)

Chorinský. Slečno, víte proč?
 Protože ho z kůže pestré svléci chtěl!

Hraběnka. Víš, co ztratils? Víš? **Však** odpuštěno budiž
 Tobě; zapomeň jen marných srdce žádostí,
 Mužná mysl budiž tobě, mysl po činech!
 Tať zdoza jinochova, ne-li zženilost!

Scéna třináctá.

Chorinský (za ní hledě).
 Zženilost! — Tak zženilost, když se srdce
 Naplňuje láskou k člověčenství, když by
 Objímalo, milovalo celý svět.
 Zženilost, když potkám bratra shrbeného
 Tíží nesmírného břemena, mu řeknu:
 Bratře! od srdce rád s tebou zdělím,
 Ulevil bych tobě, volněj abys kráčet mohl? —
 A co mužná mysl, mysl po činech?
 Káčet, ztroskotat, co přičinlivost, píše

Vystavěla za věky? a snažným potem
 Vystavěla pro věky? Toť arcí činy,
 O nichž hlásá historie chloubná,
 Ježto ku potomkům slavně donáší.
 Však co stvořil člověk v malém skrovném
 Okolí k oblažení bratří nešťastných,
 O tom mlčí, mlčet musí: kamž by všecky
 Ony slavné činy vetěsnala?
 (Odházejte, stane.) Ztratils! Co jsem ztratil? Ó kým každý ztratí
 Jako já! Ruku neoučinnou ztratím.
 Oddaná však najdu srdce přátelská! (Zamyšlen odchází.)
 Konec jednání druhého.

Jednání třetí.

(Zahrada. Eližběta vede Chorinského za ruku k loubí. Chorinský
 v uniformě.)

Eližběta. Ó pojď — pojď, miláčku duše mé!
 Starodávny zvyk ať obnovím a slavím
 Krásný návratu den z boje záhubného
 Do tichounkých krajů pokoje a klidu;
 Jako slavívaly dívky vlasti, z lučin
 Snášejíce bez oddechu a jako o závod
 Kvítí spanilé a věnce ruče
 Uvinuvše prostě, ale se srdečnou
 Radostí, a vracejícího se domu
 Potěšení ověňčovaly čelo rekovné. (Semkne věnec z loubí.)
 Tu jsem po zahradě sama chodila,
 Co myslíš, nač pak jsem tu myslila? —
 I nač bych myslit mohla nežli na tebe,
 Jehož obraz vrytý věčně v srdce mé.

Nevědomá obrala jsem květiny,
 Zrostlé po ráznu z jich zdoby milené,
 Ať se v rukou věnec — vidíš — uvinul.
 Co pak vedlo bezživotné prsty mé?
 Kdož by sobě pomyslit mohl, že to
 K ozdobení čela tvého? komuž mohlo [se to] zdáti?

Chorinský (kterýž do očí jí hleděl, v tichém vytržení).
 Všecky krásy, kteréž chová všecken svět,
 Všecky zpanilosti srdcí šlechtných
 V oku dívky milující se obrazují!

Elizběta. Škoda, škoda, že ten milý zvyk již přestal,
 Obejmout věnci (dříve) *) reky, pak zas objímat.
 Myť vás milujeme z duše bez zdoby!
 Však když ruka naše k okrášlení jen,
 Jen dost málo přispěla, tu rády na vás
 Shlédáme a milující práci svoji,
 Vás tím více milujeme.
 Však kdo brání mi, tě vedle zvyku vítat?

(Políbí jej, věncí a objímá.)

Chorinský. Ó ty krásné nevině! Ty duše čistá,
 Čistá jako oka tvého modravost! (Poodejda dva kroky:)
 Kdož by jí se odřeknouti mohl! —
 Kdož by opovrhnout mohl rájem svým! (Prudce ji obejmě.)
 Má jsi! má! Jen s životem od Tebe (k nebi ruce)
 Upustím a hodina tvé smrti budiž
 Okamžení bytí mého poslední! —
 Tu bych svolal celý, celý svět;
 Necht pronese soud nad mým andělem! —

---

*) Matné místo v rukopise.

Toto oko plakalo mě vzdálenému?
 Vybledly i pro mne tvář krásných raménce,
 Usedalo touhou srdce dívky citlivé!

Elizběta (bázlivě). Víte! co — co rozjímáš? Co vzdaluješ
 Se ode mne? Ó budiž raději své dívky
 Podporou, jež slabá k tvým se prsům vine. (Obejme ho.)
 Co tě souží? mluv! či nemá mítí
 Milenka tvá podílu na tvém smutku?
 Ach není pod celičkým nebem kalichu
 Radosti, v nějžto nezkrápla by hořkost!
 Ani věnec můj tě netěší?

Chorinský (pro sebe). Kdyby jím si byla popelnici mou
 Obvěnčila — lépe, lépe mně —

Elizběta. Co pravíš?

Chorinský. Obětuj ho stínům padlých na bojišti!
 Mrtvé čelo krášlí věnec nejlépe,
 Nebo když na rakvi se snáší šťastných zesnulých!

Elizběta (oprunc oči naň).
 Co pak máš? Co jalo duši jasnou tvou?

(Vede ho k loubí, kdež se oba posadí.)

Připomeň si blaženějších časů prvých,
 Snad se mysl rozjasní tvá opět.
 Jako toto loubí bylo ono loubí
 Ve oudolí na polabském břehu zvucném,
 Kde tě ponejprv mé oko spatřilo,
 Kde mi tebou, Víte! bylo ukázáno,
 Co v živobytí pěkného a sladkého.
 Proto jsem je zvolila k rozjímání
 O tobě, vyvolila k radosti a želu.
 Jako Máj jsi přišel s jasným živým okem,

V tváři přívětivost, úsměch jímavý,
 V slovu duši, v duši srdečnost.
 Přítel bratra — srdce všechných tobě připadlo.
 Zde se zotavila přemožená želem
 Duše má, když uvodilo na mysl mi
 Zpomenutí živé nejpéknějších hodin,
 Hodin minulých, a rozjasnila vůkol
 Dívky zarmoucené celý okrásek.
 Tu mi zobnoveno slavné přístí tvého
 Do polabských krajin okamžení.
 Viď, to čistých duší předeck nejkrásnější,
 V brzku, že se obapolně poznají,
 Jako by již známost jejich upevněna,
 Ale dlouho rozloučena byla náhodou.

Chorinský. Není možné! není, matko. odřeknutí!
 Což bych bez ní byl, což ona beze mne!
 Odměnou mě láska její býti měla
 Jedinou, a pobídnutím, když bych unaven
 Ustávat měl v přičinění pro své bratry!
 (Na ni hledě.) Vždyť člověk jsem a lehce klesnout mohu.
 Touha po mně ztrávila jí ráže jaré,
 (vytáhne obraz) Před odchodem jako život stkvoucí! —

Elizběta (pomalu). Nelíbí se tobě dívka s bledou tvář?

Chorinský (obejme ji). Bledost ta mne tobě věčně zasnoubila
 Zpevnivši víru v tebe v srdci mém,
 Neustavnou budoucnostmi otevírá
 Blahou, vlívá v duši důvěru!

(Drží jí obraz před očima.)

Krásná byla, když tě v vytržení jinoch
 Na zbouřené plesem srdce tiskl tvůj,

Jakouž sobě zámyslný umělec
 Tvoří k ideálu v Bohem dané hodině.
 Ale krásnější jsi, co jsi trpěla,
 Co jsi pro zvolence svého trpěla.
 Co madoně dává pohled nebeský,
 Ona tichá, vnitřní trpělivost skrytá
 Bez nářeku, ona odevzdaná mysl
 Bohu zobrazena jest v tváři tvé.
 Protož dražší mému srdci jsi, i protož
 Vroucněji tě líbám, vinu k prsům svým!
 (Elizběta celá zaražena.)

Beldřich. Ó milostpane, milé podtvání!
 Ze všech obcí všecken lid se valí k zámku.
 Jako by se zázrak háký stal. Ó račte.
 Račte! Až mi srdce usedá, když na to
 Pomním! Všecky vsi se sešly, všecky k zámku.
 Jako na pouť ode všech stran chvátili.
 O dívčinu květnou starci šediví
 Kroků nejistých podepření.
 Ó že krok se nesrovnává s žádostí!
 S zrakem zapáleným jako za dnů mladých,
 Milenky když zření srdce zapálilo
 Jejich! — Vážně, rozmyslně mužově
 Jako ve obdivu zaražení, jako
 V pochybnosti, zdaliž pravda žádosti
 Dlouho, dlouho v hloubi duši chované
 Překvapila; nebo zdaliž ve snu jako
 Úkaz milý, možnost sladkou vyjevení
 Dosvědčiv, omámil jejich mysl naklonnou.
 Ó vždyť znáte člověka, vy dobročínče,
 Lidu příteli! co člověkovi milo,

Zaryje se živý obraz v duši měkou
 A chodí s ním, a doprovází jej,
 I spí s ním a když vstává, vstává s ním.
 I od svých prací matky nerozlučné,
 Neodpravné z domácnosti uvyklého
 Okolí, potěšení roztomilé
 Ve náručí šetrném, svá krásná poupata,
 Zhůru nesouc, jako zvolati by chtěly:
 Hle! hle, dítky: toť jest dobrodinec váš!
 K zámku chvátaly a nestačily brány.
 A prostranný dvůr, v jehož okrouhlosti
 Jinochové kroků rychlých, živých citů
 Dříve již zběhli v plesném pokřiku,
 Neobstihne všecky, jenžtě otcem drahým,
 (klekne, líbaje mu ruku)

Jenž tě, pane, pane, dobrodincem zovou!

Chorinský. Vstaň, můj starý, vstaň, můj věrný Beldřichu!
 Ó jak výmluvný jsi v chvále a jak živý!
 Radost rozvázala mluvu tvou, a člověk
 Ve radosti nezná míry, jako v želu!

Beldřich. Kulhavá jest každá řeč, když za zbouřeným
 Citem letět chce! Ó prosím, pane, račiž
 Račiž — lépe slovům němým rozumíš,
 Které z slzíciho oka k srdci mluví.
 Ó jdi!

Chorinský (stiskne Beldřichovi ruku).
 Co tak zamyšlená, dívenco?

Beldřich. Pane!

Chorinský. Slyšela jsi, co on vypravoval?
 Tvůj je skutek, tvá i chvála: díky tobě!

Hrubá mysl muže v zabývání
 S vámi ušlechtil se; ~~skrotne~~ zvlčil
 Rázovými upoutaný jinoch řetězy;
 A nás poučuje, vás jak milovati
 Máme, učíte nás milovat vše dobré;
 A tak váš jest skutek, vaše zásluhy! (Pohlí [ji] a odejde.)

Beldřich (hledě za Chorinským).
 Ach, jen já tam nesmím jediný, bych smísl
 Radost s radostí všeobecnou. (Skloní hlavu a zůstane v zadu.)

Elizběta (probírá se z myšlenek). Viděla jsem? Obklopila mámci
 Mlha zraky mé? To nebyl obraz můj!
 Nebyla to sprostá dívka bez zdoby,
 Kteráž v horách u pramenů Labe věčných
 Vychovaná, život vedla soukromý. —
 Jak by na mou hlavu přišel zlatohlav?
 Čelo mé jen věnil věnec z květiněk,
 Jak je podává nám matka příroda*) —
 Když ze lůna země zobživeného
 Povstávalo jaro se svou krásotou.
 To bylo něco, než já lepšího,
 To bylo něco knížecího slavného!
 Arci! arcí! láska jeho byla jenom —
 Milosrdenství! — — — — —
 Všady najde lepší, lepší milenku!
 Vždycky šťastnější jest jinoch nad dívčici,
 Kterouž k domácnosti váže přirozenost,
 Stav i mrav i pokolení slabější.
 Jinoch projde rozmanité světa kraje,
 Projde ve vzdálených zemích končiny,

---

*) V prvopise : nátura.

Milených zde pozná dívek čestné mravy;
 Tu mu srdečnost milá vejde naproti,
 Tam ho spanilost a slícnost k sobě vábí,
 Tu mu obdiv krásy dechy zatají,
 A tak jako po lučinách procházejí se
 Obírá se jinde s jinou květinou, a
 Ač mu neschváleno, přece volnost dána,
 Novotu si pěknou přece libuje.
 V domku nízkém když se jako zapomenuta
 Učí děva pokoře a snášení,
 Studu růže zbraňuje jí obhlednutí,
 Učí odloučená ode světa, jak by
 Odtáhnouc ho kolotání matnému
 Jemu světem sama byla, světem, nebem! — — —
 Co se divím tehdy, lepší že si vybral?
 Však když do srdce chtěl dýku vrazit mého,
 Proč pak pomalu jí vrážet? s trápením? —
 Nerad se mne přece odřek', nerad, nerad:
 Vnitřní boj byl v tváři patrný.
 Jaktě odstupoval ode mne a opět
 Navrátil se k srdci druhdy ctěnému!
 Jako by ho vlna chvatná zanesla
 Mezi skaliny dvě, a když se chce chopit
 jedné, odmrštěn jsa letí ke druhé.
 Ó ať se jen chytí jí, by vyplaval!
 Dlouholi pak může trvat život můj?

(Odchází pomalu, s hlavou sklopenou.)

Beldřich. Dovolte, panno ctěná! (Isbaje jí ruku.)

Elizběta. I starý Beldřichu!

Vítej, vítej mi! Tyts více sešedivěl,
 Ale vzhled tě neznamená staršího.

Beldrich. Vám a pánu mému ráže opadly
 V takém pěkném, jarobujném věku,
 Když se živobytí začne usmívat,
 Krásné budoucnosti předpovídajíc!
 Vy tu tichá, smutná, panno, stojíte,
 Miláčka když jméno drahé hory doly,
 Probuzené radostí a plesem svobodných
 Slovem jeho, jako Boha slovem svobodných,
 Pyšně roznášejí kolem po dědinách?!

Elizběta (odvrácena, [ruku kladouc] na srdce).
 Tu, tu — živo jméno jeho k pověčnosti!

Beldrich Veselte se! Mnoho trpěl pro vás pán můj,
 Toho neustálým svědkem bylo oko mé i
 Srdce. Co jsme opustili české háje,
 V modru jasném, jakéž na nebesích večer,
 Kázala se zrakům našim vlasti drahá!
 Pošmournost tu obklopila duši jeho.
 Až jen vejdem, myslil jsem si, do zahrady
 Pěkné, v níž se v moci, v kráse příroda
 Jako ku obdivu očím zaraženým
 Káže: snad se v mysli jeho rozjasní:
 Třebať nebylo to skvělé poledne,
 Bude přece mladé, tiché jitro!
 Ale jako bychom byli táhli mrtvou
 Saharou, pustostí jenž oko unavuje!
 S takým citem prošel háje citrýnové,
 S jakým zarmoucený chodí po hřbitově.
 Od Ticina, co svou vodu běře z Alp,
 Až tam, co se v ústí valném slavná Tiber
 S hlukem valí do plavého moře: hrubě
 Ani slova nepromluvil. Časem jenom

Obrátiv se, hleděl k vlasti, ze hluboka
 vzdychna; aj, tu po slze mu vystoupilo,
 Po veliké slze v každém oku! —
 Vám ta jedna, vám, a zdálo se mi vždy,
 Jako váš by milý obraz plynul v ní...

Elizběta. A ta druhá?

Beldřich. Ta — ta druhá? — Žalovala
 K nebi — — — — —
 — — — — —

Zůstane při starém.

(Dne 27. července 1947 začato.)

I.

(Pana barona Hrona pokoj s dvěma prostrannými dveřma;
z pravého pobočí vyjde)

Komorník. Zdálo se mi, jako by někdo se sem dobýval. (Klepání na dveře.) Kdo pak to asi? (Pootevře; mezi dvěma dveřma stojí více sedláků, kteří chtějí do pokoje.) Jen pomalu, jen pomalu! Který kozel vede vás sem?

1st sedlák. Milost pane komorníku? My jsme deputace panství medlešovského a rádi bysme k panu baronu!

2^{hý} sedlák. Já jsem rychtář sedlažický, Pavel Kroupa, a já jich dobře znám.

Komorník. A já vás také; vy jste dostal roku lonského za padlou klisnu hřebce od pana barona.

3st sedlák. Ano, a já dříví na stavení, když jsem vyhořel.

Komorník. Vás taky znám! vy jste z Brašova, a říkají vám Vávra.

3st sedlák. Tak tomu jest; a tento tam jest vidlešovský konšel Votýpka.

1st sedlák. Ano, to jsem já; milostpán komorník se za mne u pana barona přimlouval, když u nás potlouklo, abych dostal obilí na zasetí.

Komorník. To jsem učinil ze srdce dobrého! vy se mi zdáte jinak dobrou pamět míti, však předce jste na něco zapomněli. Vy jste mi slíbili —

Všichni tři, jeden po druhém. Nebylo možná; ode dne je hůř a hůř: velké poplatky — vojáci na kvartýru pořád — ouroda sotva prostřední — málo podsejpá.

Komorník. Vy jste pěkní ptáčekové; kdo vás nezná, koupil by vás; mnoho slibu, žádný skutek — ten utek'; mnoho hluku, málo zvuku. S pánem bohem; pan baron není doma.

1st sedlák. I je; vždyť kouká z okna ven.

2^{hý} sedlák. My ho pozdravili a on přivětivě poděkoval.

Komorník. Pro vás ale není doma; proto s Bohem!

1st sedlák. Já jsem s ním kolikráte mluvil, a on vždycky byl ke mně dobrotivý.

2^{hý} sedlák. Promluvíme s ním z okna.

Komorník. Tak? — to by byl nový způsob! Co ten sprostý lid jest opovážlivý a vtíravý! — Víte, kady se chodí do kostela?

1st sedlák. Dveřmi.

Komorník. A když jsou dveře zavřeny?

2^{hý}. Tak se tam nechodí!

3^{ti}. Tak si dá kostelníkem otevřít.

Komorník. A čím otevře kostelník?

3^{ti}. Inu klíčem!

Komorník (tak aby to předce slyšeli). To jsou palice zabeďněny! Už jim to cpám po lopatě a oni ještě nepochopují. — Poslyšte: hrabe slepice nadarmo?

2^{hý}. Inu někdy také.

Komorník. Mně trpělivost dochází! Nastoupím jinou.
Co tu chcete? Jděte na správe žalovat?

1st. To právě ne; s tím můžeme obstat!

Komorník. Nebo na kancelářského?

2st. To taky ne, ačkoliv, co se mi nelíbí, tuze často za mou Dorotkou chodí.

Komorník. Pá! to by bylo neštěstí! — Co tu tedy chcete?

1st. My bysme —

2st. My jdeme prosit —

3st. Kdyby chtěli za nás orodovat. (Líbá mu ruku, což si nechá líbit, a druzí se také do líbání rukou dají.)

Komorník. Nu, tak mluďte; možnáli, tak přimluvím se, ač jste byli nevděční, ač jste mi slíbili —

1st. Co teď slíbíme, to svatě vyplníme; byly zlé časy, nemoci. — (Líbají mu opět ruce.)

Komorník. Tedy ven s řečí!

1st. My bysme se rádi vykonpili z roboty!

Komorník. Co? Co?

2st. Kdyby nám polovinu slevil.

Komorník. Jak? co, kterak? Z toho nebude nic, docela nic. Aj, aj, podívejme; oni chtějí na pány hrát!

3st. Jen můj milý Bože, vždyt to není malé břemeno; tři dni v týdnu sedlák a půldruhého dne chalupník se svým potahem vrchnosti pracovat — čeledína živit — poreouchávat vozy a popluží.

Komorník. Co vám to napadlo! Kdo vám takové věci spískal?

1st. Pan správce praví, že by to mohlo jít, kdyby sedlák dvanáct set zlatých a chalupník šest set zlatých —

Komorník. Co pan správce ví — co tak plácá —

1st. My bysme obětovali sedláci šest set zlatých každý —

2st. A chalupník každý tři sta zlatých v stříbre.

3st. A když nám v tom posloužili, milostivý pane komorníku, a to tak šlo, jak myslíme, každý sedlák by zvláště 100 zl. stříbra —

2st. A každý chalupník po padesátce stříbra —

1st. S radostí by jim obětoval.

Komorník. Co vám to napadá? To nemůže být! Pan baron to nikdy nepovolí, nikdy nedopustí a — a ještě k tomu mnoho hluku — málo zvuku, slibů plný klín a skutek — utek' — ne, ne, ne, ne —

1st. Když oni budou chtít —

2st. Oni mnoho nad ním vymohou.

3st. Aron Žid dostal vinopalnu za ročních tři sta zlatých činže, a dřívě platil Isák ročně šest set.

Komorník. Aron byl hodný, poctivý muž, ten nikdy neselhal, byl to a je to muž od slova; arcí jsem za něho orodovával a trochu mu to přispělo, to je pravda — ten Isák, to byl muž jaksi taksi — ani nevařený, ani nepečený —

1st. Předc nepsal dvojí křidou, jako Aron.

3st. A jeho pálenka byla bez papriky.

Komorník. Kdo ví, jestli by má prosba byla vám co naplat.

Všichni tři. Bude, bude, jen se přimluvějí.

Komorník. Pan baron nechce od starých zvyků ustoupit.

Všichni (ruce mu líbajíce). Jen se přimluvějí!

1st. My každý rád jim dáme, co slibujeme, a hned tisíc zlatých do ruky jim složíme. (Vyndávají bankovky.)

Komorník. Co pak vám to napadá? Vy jste blahovi!

On zůstane při starém, a kdybyste se každý sedlák s dvěma tisíci vykoupiť chtěli; nont sice dobrý pán, ale on drží při starém. Já sice chci se o to pokusit — kolik je vás sedláků a kolik chalupníků na panství?

1st. Sedláků nás bude na celém Medlešovsku asi 125 a chalupníků asi 150.

Komorník (vezma tobolku, do ní zapisuje). Já si to sepišu, abych nezapomněl na vás: člověk má mnoho starosti; 125 sedláků a 150 chalupníků a šest set a po třech stech — a co pak jsem chtěl říci — jeden každý sedlák —

1st. Ano, každý sedlák po stu zlatých —

Komorník. A každý chalupník po padesátce — (Slyšet zvonění.) To na mne volá — jak pak s tím závdavkem — já musím.

Všickni. Tu jest těch tisíc zlatých prozatím.

Komorník. Dobře tedy. Jděte s Bohem! Já se přičiním a jest-li to nedovedu — tak víte, kde mne najít. Zatím s Bohem! Ale mlčte — mlčte o tom, teď jen ven — brzo, brzo (vystřkuje je z pokoje, až je vystřel) brzo. (Opět zvonění.) I pořád zvoní, jako by člověk neměl co jiného dělati, než obsluhovat! To by za něco stálo! (Vytáhne tobolku a počítá.) Sto pět a dvacet po stu, to dělá dvanáct tisíc pět set zlatých a — (Uslyší přicházet z pravé strany; zastrčí tobolku a kvapí ku dveřím, které se v tom otevírají.)

Pan baron Hron. Kolikrát mám zvonit? jaký to způsob?

Komorník. Ráčeji odpustit! Nahrnulo se sem sedláků až do pokoje; nemohl jsem je ven jen s mocí vypudit.

Baron. Proč jsi je vypuzoval? Co chtěli?

Komorník. Ó neslychané, pravdě nepodobné věci, — a já jsem se bál, aby vaše milosti se nerozzlobily.

Baron. Jaké pak jsou to hrozné věci?

Komorník. Já se to skoro bojím vypovědit; oni se chtějí vykoupit z roboty.

Baron. Co? jak? — s roboty — to jsou novoty; nic, nic — ničehož, to jsou novoty; my zůstaneme při starém. Jestli tu ještě správce medlešovský, ať jde ke mně!

(Komorník odejde.)

To ví Bůh, co se to počíná ve světě dítí,
Vždyť člověku skoro nad tím rozum stojí,
Když ty nové úkazy v sobě poji
A pod jedno síto chce všechno mítí.
Chudých ústav dosti po celé říši,
A předce se pořád zvlášť na chudé sbírá,
Tak že posléz zásoba i sebe vyší
Až na dno hluboké [se] povybírá.
I kdo má, ať dá; a ty, na výších Pane,
Viš, že se po tvém zákonu u mne stane!

(Pochází zamyšlen.)

Z roboty vykoupit! — kdož jim spískal?
Vím to, že jim nikdy nevoněla;
Ale ptám se, zdaž tím opravdu sedlák získá. —

(Pochází zamyšlen.)

Pořád, pořád něco nového,
Ale také něco dobrého?
Světy pojíždí a hledá,
Kde nejlepší soustava na žaláře,
A na to nedbá, by nouzí bledá
Učitele se zarděla vyschlá tváře.
Tak pro šelmu, jenž člověčenstvu jen škodil,
Za milion budovu lehou postaví.
Na školu nemá došku, který by se hodil,

A učitel ať hlad zpěvem zabaví!
 O ty máj Bože, rožam se celý zplete,
 Pomoz ty, ať ze zlého dobro povykvetě!

Do vozu zapřáhli vodní páry.
 A bavlou boří zdi a skal;
 Kdyby člověk neviděl, věřil by na čary
 Nebo, že spí a sní, se domníval.
 Prvé přede parou sirnou každý utíkal
 A doktoři volali: Strážte se, vaše plíce —
 A nyní chť, by se jí hodně nalýkal,
 K operaci bolestné přikročíte;
 *) A tak ubohého napolou dříve zabije,
 Než ho ku zdraví opět rozvíje! —
 Opravdu, opravdu ten se točí svět
 Na samém — — — **) rozporu,
 Co v údolí dlelo, vyvodí na hora;
 A z toho rozkvětu neznikne snět! —
 Vítám vás, milý pane správce!

Správce. K vaší milosti rozkazu.

Baron. Těší mne, že jste zdrav a že právě jste tady.
 Prosím vás, co pak si to naši vesničané zpomněli? jak mi
 praví komorník, byla tu deputace, a bych je zbavil roboty.

Správce. U mne se posud žádný nehlásil, a co se
 stalo, slyším teprve zde; komorník vaší milosti mne
 o tom nyní zpravil.

Baron. Což jím to napadá? Aci vím, že jím to
 obtížno; ale kdyby se mohl každý vyzout z toho, co jemu
 obtížno, kam bysme přišli?

*) Před tímto řádkem stojí poznámka: d. 28. července 1847.

**) Mezera v prvopise.

Správec. A já tuším, že náš lid nemá nížádné příčiny, si stěžovat, nebo, vaše milosti, ráčíte být více otcem dobrotivým nežli přísným pánem; a já s nimi nakládám dle vaší milosti smýšlení. — Na jakých základech má se stát ono z roboty vykoupení?

Baron. To nevím sám; komorník s nimi mluvil a odbyl je. Promluvte o tom s ním! A pak — já nejsem novot milovník; kdo na stavení dlouhověkem pořád mění a přestavuje a přistavuje, není jist, že změnami a přístavky nesrouť celé stavení; vy mne znáte nejlíp: kde jsem mohl pomoci, tu jsem pomohl, a rád chci opět pomoci, ale robotu, tu dlouholetou, jenž dědům a pradědům byla práva koruna, tu robotu — to zůstane při starém!

Správec. Jak ráčíte, tak stane se; a kdyby se u mne hlásili, ohlásím jim: že dle rozkazu vaší milosti to zůstane při starém. Neráčí vaše milosti ničehož více —? (S pokorou chce odejít.)

Baron. Sečkejte! — Ó ty novoty! ty novoty! — Vždyť jsem nebyl nikdy proti svým podaným — a teď — takové novotářství! Mají mnoho restů?

Správec. Ty by prošly; co pořádnější jsou —

Baron. Odpište všecky! Ze starých restů neopomente žádného! Však o tom žádnému z nich nic neříkejte, aby nemyslili snad, že jsem to učinil z bázně jakési; rád chci jim ulevit, však z ohledu práva na robotu — zůstane při starém. — Sečkejte ještě! Vždyť mne ta věc tak pohnula, že bych byl raději pozbyl, kdo ví co, kdyby o tom zmínka nepovstala! Co pak jsem chtěl — ano — to chci: chci slyšet vaše o tom mínění.

Správec. Vaší milosti jsem služebník; mně nepřisluší o věcech vrchnostenských jinak smýšlet a jinak

jednat; já vykonám vůli vaší milosti dle síly své do svého skonání. ~~lib~~ Ta věc je velmi důležitá, já o ní ještě málo přemýšlel, málo rozvažil.

Baron. Můj milý Volsane, nejste vy z těch, kteří teprv o stavení rozvažují, když se routí stěny; já vím, že jste již tento úkaz stopoval, než zřejmě se ukázal, a vím, že příčiny jeho vám nejsou neznámé. (Vezme ho za ruku.) Vy jste byl mým ouředníkem, a vy jste jím byl s duší se srdcem, a proto jste byl mým přítelem. A tak jsme spolu sšedivěli, a tak v našich šedinách — nebudme sobě cizí! Pomyslete, že nejste ve službách mých, že jsem se přítel k příteli přiloudil a že spolu rozmlouvat chceme o veliké důležitosti, která ani naše není: co chcete, řekněte, staniž se bez ujmy mé náklonnosti k vám, budiž jaká budiž!

Správce. Odpusťtež, vaše milosti! později, až vše rozvážím, své mínění přednesu.

Baron. Ne, nikoliv; to by už nebylo vaše — vaše mínění; vy byste začal počítat a cifry nahrnovat, a tak bych neslyšel vás samého.

Správce. Ó račte věřit, cifra mluví rázně, neklamně.

Baron. To vím, a cifra taky poděsí: tu nechci teď — až potom; dnes a hned chci vědět vaše smýšlení. Kdo v nich zbudil myšlenku o vykoupení z roboty? Je tu koho, kdo by naváděl, kdo by dmýchal do popelu?

Správce. Nemáte koho, kdo by vás zastupoval,

Vy moji drazí rolníkové!

Ač na vás celá říše založena,

Ač občanský život na vás spočívá,

Ochrana vaše v kryptě uložena,

A slovo mocné pro vás neznívá.

Nebudte slova k ourazu vaší milosti!

V tisíci vládků sotva ještě jeden,
 Jenž by se postavít moh' na bok pánů z Hronů.
 Protož nemluví tak pro podané vaše,
 Jejichžto namáhání vaše vyhověla láska
 Při zákonu přísném; mluvím vesměs! —
 Čas, čas to jest, čas měnivý,
 Co budí v duších lidských myšlenky
 A na srdce lidské zaklepá.
 Sám měnivý káže proměnu.
 U věčném padání a stoupání
 Se vážky pohybují:
 Na pád a klesání národů,
 Na život a květ lidstva.
 Jak stojí — na smrt ukazují.
 A nad ním věčně měnivým
 Stojí u velebě věčně Bůh.
 Ptáte se, proč věčná v světě proměna? —
 Proč opouští řeka řečistě,
 V němž na sta, na sta let své vody hnala?
 Proč vyschne zdroj, z něhož své vlny brala? —
 Popatřte na ty dva vrcholy,
 Co s věnci svými se až k nebi pnou!
 Za tisíc let jednomu z nich
 Osype na sta léta lebků snůh,
 Když z druhého se ohně vyřinou. —
 Proč? ptáte se — a jak? —
 Na to vám odpověď dlužna zůstane.
 Čas zplodí toho všeho potřebu,
 Ta vrchy snáší do dolů
 A v skalách klade *) výmolu.

---

*) Variant: dělá.

Tou potřebou, věčnou, jako rodič čas,
 Vymrou rody mocných panovníků,
 Jako v chýši chudé řádky nádenníků.
 Jen lidský duch svou mocí velkou
 Jest s to zadržet věčných zákonů chod,
 Opazdit jejich počatý již plod —
 Však navždy zastavit jeho směrné kroky,
 To mečná síla lidská nedovede. —
 Čas nechce míti robotu!
 Tu není dotazu, zdaliž chceme,
 Při starém by ještě zůstalo,
 Co tak dlouho trvalo.
 Ona plod jest jeho, jesti dítě času,
 Jako sebe pohltí ji ve zápasu.
 A to jen k rozjímání: aby nebyl bolný,
 Aby ten zápas stal se mírný, volný!

Baron. Kdo by tu pod šedinou tolik ohně hlcdal!
 (Podává mu ruku.) Já věděl, že vás ta důležitost zanáší,
 a rád jsem tomu, že právě dnes jste přišel sem. Já budu
 o tom rozmýšlet, a pak si o tom povíme; já volný jsem
 jim mnoho ulevit a na vždycky odpustit; však jistý díl —
 můj milý Volšane — jistý díl bych předce podržel, ne
 proto, aby zůstalo po starém, ale aby nešlo všechno po
 novém. Vždyť bylo taky při starém dobře.

Správe. Dovolte jenom slov několik! Na vaši milost
 hledí celé vřkolí; každý čeká, jak si bude veledušný pán
 na Medleševicích počínat; vaše milost rozhodne v této věci
 daleko široko; pročej já tu stojím v pokoře s přímlovou.

Baron. Co možno, stane se — jenom ne všechno.
 Vidíte, můj milý Volšane, jest se obávati, aby, když jim
 ruku podáme, nechtěli a nebrali celé tělo. I já mám
 povinnosti rodu svého — a dobře — (vytáhne hodinky zlaté)

vida, vida, šest již pryč a s parním vozem měl přijít syn můj z Paříže. (Zazvoní.)

Správce. Náš milý, drahý, mladý pán! ať šťastně vrátí se s celou dobrou svojí duší citlivou, s jakou odejel přede dvěma lety!

Baron. Parník má přijít o čtyrech hodinách. (K služebníkovi.) Jdi a poptej se, zdaliž přijel parní vůz. A, ten milý Volšane, až přijde — to s ním o té věci rokovat budeme; on viděl mnoho, slyšel mnoho: pak uvidíme!

Správce. Smímli se tázat, zdaliž to pravda, že vaše milost ráčila se poděkovat u krále za povýšení vaší milosti za hraběte?

Baron. Inu můj milý Volšane! Co pravda, to jest pravda, k čemu hrabětem? My mínili raději zůstat při starém. Starý rod svobodných pánů z Hronů jest slavnější než rodina novopečená hraběcí. Jeďte domu, a abyste věděl, jak brzo nebo jak pozdě přijedete, tu vemte tyto hodinky na památku svého přítele a dnešního rokování! (Hodinky se zlatým řetězem mu dá okolo krku.)

Správce. Vaše milosti!

Baron. Ani slova již — s Bohem! —

Komorník. Posud ještě parní vůz nepřijel.

Baron. To divná věc! Ať ho Bůh chránil před ourazem! Ó pojď, můj synu, na srdce otcovské! (Do svého pokoje.)

Komorník. Zač pak jen správčí dostal hodinky s řetězem? Aj, aj! Snad byla o robotě řeč, a on dal dobrou radu. Necht! přeju mu; za to být musí na mé straně; a takových řetězů třeba zlatých a hodinek mohu víc nakoupit. (Vytáhne toboleku a počítá.) Sto pět a dvacet sedláků po sto zlatých, dělá dvanáct tisíc a pět set, a sto padesát chalupníků po padesátce: to činí sedm tisíc, pět set

zlatých a dělá dohromady dvacet tisíc pro mne. — Jen kdyby ~~juž~~ ~~byly~~ ~~zavdavek~~ ~~juž~~ jest. Musí povolit: já mu budu mluvit o člověčenství, o chudých utiskování, o nebeské slávě, o pochvale v celé zemi, o pochvale v celé Europě, o veledušných dědů lidském jednání. — Teď přijde ještě na mladého pána; ten mohl ještě zůstat v Paříži, kdo ví, jak ten smýšlí; avšak takoví panáčkové potřebují peníze, a když já vydělám dvacet tisíc, mnoholi pak, kdyby to po mém šlo, by milost pán obdržel? (počítaje) on by obdržel: jedenkrát sto dvacet tisíc! Hezký peníz!

Baron. Ještě tu není! Ani stání nikde nemám. Kdybych byl věděl, že tak pozdě přijede, byl bych jel na Borohrádek. To pěkná správa na té železné dráze! O čtyrech měl přijet a o půl sedmé se na dráze ještě provádí! Co z těch novot? Já jim na parní vůz nesednu. — Vid', to jest hodná, vážná rodina v tom Borohrádku; tam rád si pobytu. Onť muž moudrý, rozšafný, a jeho dcera — obzvláštní děvče to, plno krásy, plno vděku, plno vtipu — opravdu pěkné a blízké sousedstvo. Já jsem jim slíbil, že jim zkázat dám, když mladý pán přijede; pošli tam tedy ještě dnes, a že se brzo na Borohrádku uvidíme.

Komorník. Pán z Borohrádku dnes taky odjel tam, však slečna není doma; ona prý mešká u paní tety hraběnky zde někde blízko u města.

Baron. U tety hraběnky? tak? — kde, nevíš. — Hm! hm! v Paprockém z Glogoť a Dobré Věle nemohu se ničeho řádného o pánech z Borohrádku dozvědět. Ta stará rodina rytířská se vystěhovala při bouřích národních a bezpochyby vymřela. Ó, jakých duší šlechtetných pozbyl můj národ nešťastný! a pak klesal — klesal —

Komorník (od okna pádí ven). Tu jest!

Baron. Tu jest! pomalu, srdce, pomalu! už ho tu máš!

Mladý baron (starému do náručí). Můj, můj otče předrahy!

Baron. Můj synu, má útěcho! — Ukaž pak se mi (od něho odstupuje a prohlíží jej), ať se na tebe dosti nadívám, jak prvé, když jsi odjížděl. Ten samý květ na tváři, to samé oko ohnivé, ta všecka síla bujará! Ó pojď, pojď na srdce mé! Ty jsi se nezměnil.

Mladý baron. Zdráv na těle a na duši a na srdci jak při mém odchodu. (Obejmutí. Opona se shrne.)

II.

Pokoj u pána z Hroně jako v prvním dějství. Baron a mladý baron vystoupí ze dveří v tom samém okamžik.

Baron. Aj, tak časné zhůru! Tím líp, můj synu, tím líp!

Mladý baron (srdečně otce políbiv). Dobré jitro, otče rozmilý; já jsem ranní pták.

Baron. Vždyť pak se na tebe nemohu dosti nadívat! jak jsi sesílil! Jaks čerstvý a přicházíš z Gomorrhý a Sodomý! Tak sedni a povídej mi o tom městě, jeho živobyti!

Mladý baron. To není péra. jenž by popsalo, a není štětce, jenž by vylíčil hodně toho města, a Pařížanů povahy i ctnosti i neřesti. Vše jest v neustálém vlnování, to oni je včelní všeho života. Tam všechny ctnosti, které u nás v našich městech najdeš, však ve vyšším nadšení a horování; a hříchy jejich také máme my a naše města; však i hříchu dají oni způsobu, která schází našim hříšníkům; u nich panuje zdvořilost i v nejnižších lidu třídách, jaká zde u nás málo vidána i v lepších společnostech. Štoudnější Francouz jest než našinci. Vejděte do salonu

v Paříži! Jaká to směsice všech stavů; tu učenci a umělci se mezi šlechtou nejvyšší a nižší a důstojníky tříd všech pohybují, jako by jedna sprátelená rodina byla pohromadě. Tu hovor živý, obratný. Dá i nejmenšímu předmětu jakousi vážnost; a okolo myšlenky velké vzlaště národové se všickni shluknou, jako včely okolo královny. A když ta myšlenka se osvíti a osvěti, tu sličná slova dámy domácí poskytnou nový předmět, jehož se zmocní společnost a v vkusném hovoru ho obživuje. Přístupu do salonu najde každý, když nevšední hlava ho tam uvede anebo jeli sám duch nevšední čímkoliv význačný. Já mnohých zažil blažených večerů, obzvláště u naší hraběnky z Hostína, manželky vážné našeho vyslance; nemohu vám, otče, dosti děkovat, že jste mne tam do toho domu poukázal. Tu obraz podává společnosti; jest to práce ducha mladého, jemuž neschází ničehož, než aby uveden byl do světa. A ptáte se, co obraz zobrazuje? Zajisté výjev pěkný z národu, buď kde si věnce slávy dobyl, neb strastí svou sloužil národu; anebo jest to pohled na jednoho z předních mužů, jichž Francie mnoho počítá: to jejich Bayard jest, voják bez bázně, beze kázně, neb Sully, neb Mazarin, neb Richelien, neb Colbert, Bossuet bohomluvný — stokráte již byli kreslení a stokrát národ s radostí v novém rouchu je pozdravuje; neb roztřepený s orlem praporec, pod nímž děti Francie pro vlast umírají, a sláva oněch všechněch umrlych pronikne duši všechněch přítomných. Ó je to život v citu a cit v životě; jest to duchů výlet oživný, nespoutaný, je to rozvinutí sil duševních, je to pokrok volný k poznání sebe samého, národu a člověčenství.

Baron. Jen že v tom pokroku se předbíhají, a jeden druhého porazí! — Tyť pak tu mluvíš jako profesor!

Mladý baron. Ó by tak uměli, mohli mluvit naši

profesoři! Vkročte do našich salonů! z trestu tam duch
světlý ten čas má; tam ducha skvělého umrtvení.

Tu první pošeptmo dotaz jest:

Zdaž přichází asi mandel předků čítá,

Zdaž u velkém ouřadě — místo práce — hledá čest,

Zdaž baron A a hrabě B, strýc jeho vlídně vítá,

Zdaž stolovníkem u knížete bývá,

A komonstvem lesklým oplývá. —

A jeli tomu tak, ó věřte drahý pane,

Že všechno k pozdravení vstane;

A především dáma domácí

Drží mu přeslavnou oraci, —

V tom ve všem vidí zásluhy.

A tu jiný z nich, nose bíčků a ostruhy,

Počne hlubokou moudrou řeč:

Viděl jsem, pane! tyto dny naší spřež —

Opravdu takové málo vidno:

Jeli ku hradu, kde jest nejvíce lidno,

Nejeli, — letěli, jak litá zvět.

A znalci sázeli ze všech stran na to,

Že komoni jsou arabská krev a zlato. —

Ó já, přejme druhý řeč, přiznám se rád,

Že se to spřežení mi velmi líbilo.

A na mou čest a na můj řád,

Leč by se mé oko změnilo,

Přiznat se musím, že ten štvauec,

Vyšší nežli divoký kanec,

Má mou největší pochvalu.

Jaktě on před spřeží u větru se točil,

Pak se pozastavil a opět se znovu zbočil

A po skoku sáhovém důstojně kročil pomalu;

Kdo toho učil, ten má nejlepší dresuru,

A na mou čest, by zasloužil profesura! —
 A tu strhne chechtot a smích,
 Až mnohý se popadá za svůj břich.
 A mnohá dáma nápadu toho v obdivu
 K sousední dámě se kloní
 A šepce libostně naň patříce: K podivu,
 Z toho pána se jen čipernost roní!
 A když chechtot a smích a obdiv utichne,
 Tu starý vážný jinak pán si oddychne,
 Pokročí volně po salonu
 A v soukromém potajném počne tonu:
 Nevím, jaké to znamení.
 Když ráno dnes přijdu do hradu,
 Tu shon po doktoru po Paděru,
 Neb jak mi bylo svěřeno, na mou věru,
 Princ Ondřej, bez všeho případu,
 Sám od sebe dvakrát zakašlal a třikrát kýchl.
 A spolu se šeptala zpráva jistá,
 Že se z Moskvy influence k nám chystá.
 A tu všickni obklopí starce pána,
 A stav nemoci přísně zpytují,
 Zdaliž to není cholera, morová rána,
 Již mírnějším jen slovem jmenují.
 Jen dva se ze spolku vykradli,
 By velkou tu novinu roznesli.
 A když se poklid zas navrátí,
 Tu jedna z dám počne hovor nový:
 Kdo mi z vás, pánové, poví,
 Zdaž tomu tak, že noci minulé
 Hrabě Zizi u zelené tabule
 Prohrál na nějakého z Rus
 Deset tisíc dukátů a panství kus?

Já slyšel, odvece jeden s ochotou,
 [Jež] tlačilo srdce a jazyk tou novotou,
 Že hrabě Zizi měl ve hře ztrátu
 Na deset tisíc a pět set dukátů,
 A rozmrzev se nad nešťastnou hrou,
 Zvolá Rusovi: Buď nazpět, co již máte,
 Mně vrátíte a dáte,
 Nebo já vám ještě přidám favoritku svou!
 A hráli, a Rus maje štěstí abytku,
 Šťastně podržel,
 Co na dukátech již měl,
 A k tomu dostal krásnou favoritku!
 Ah, to bylo něco nového z brusů!
 Jak? tu krásnou favoritku Rusovi — Rusu?!

To by bylo nám pro hanu,
 Nechat jí zmrzlému Moskvanu!
 Vyzvem ho k souboji na pistole,
 Aby táh' k domovu sirky holé.
 Takový hovor mužský; a sličná plet
 Neví, zdaž se má zastydět, horlit neb zakvílet. —
 I tu znova jeden: Věru, milý brachu!
 Škoda k také pátce prachu,
 Zizi jí má již dost a nedbá o ni, —
 On jí, tuším, koupil již loni,

Baron (zacpává si uši). Ó probáh! Nepřepínej! synu
 můj, nepřepínej! Tvůj křak není čistý, jest zkalený.

Mladý baron. Ó kdybych to byl neslyšel na své
 uši, neviděl na své oči!

Baron. Nemá naše šlechta, naše urozenstvo, naše
 důstojenstvo, nemají mužů proslulých, slavných, srdečných,
 lidumilých, národu milovných?

Mladý baron. I má, i má; ale řidko! Lesknou se

sem tam na občanské obloze, ale nezahřívají národ; jako skuliník o samotě pěkně prozpěvují, ale nezbuzují srdce k činnosti pro vlast, pro národ, pro člověčenství.

Baron. To nebylo u nás ve zvyku:

Každý jen o své věci dbal,

Občanské záležitosti ponechal

Stavu k tomu určenému úředníků.

Mladý baron. Mnohý tak smýšlí bezpochyby;

Však proč — místa tu není

K té věci osvětlení.

Budiž; však jenom kdyby,

Co v nás se hýbá, vřkol nás točí,

Chtělo také kulhati.

Starý baron. A tak to šlo — ve svém zvyklém kroku —

Mladý baron. Kulhalo, chcete raději říci.

Starý baron. Čas po čase, od roku k roku.

A já tuším a se mnou jich nemálo,

Aby pěkně při starém postálo.

Mladý baron. A mníte, že to tak pořád zůstane?

Že naše doba jest doba věčná?

Že v kolování času

Barva se nezmění a podstata?

Baron. Ach, ty taky přicházíš s časem! Dnes Volšan, Bůh ví, co jako u vytržení o čase mluvil; já jsem ho nepochopil, ale cítil jsem, že, co mluví, není bez jádra.

Mladý baron. Ó, Volšan jest muž, jakých málo; on nestál, on pokračoval.

Baron. Škoda, že nebyl s tebou v Paříži!

Mladý baron. Ba arcí škoda! Byl by omládl.

Baron. Víš-li pak, že se na mne hněval?

Mladý baron. Volám, který vás ctíl a velebil?

Baron. Ano; snad měl dobře; ale já ti musím také říci, proč. Milost král — však čti — a dozvíš se!

Mladý baron (čte z podaného papíru).

Můj milý, urozený z Hronů!

V nepřátelských vojenských nehodách byl jste Vy jeden z prvních, jež jste pro můj věrný poraněný lid svých zámků za nemocnice obětoval a takto se mému srdci zavděčil (políbí ruku otci); není ústavu pro ulevění bíd a lidských trampot, při nichž Vy jste nebyl podpůrcem štědrým a ochrancem (líbá otci ruce, a proto jste srdci mému mil.

Baron (více do sebe). To jsem jen konal svou povinnost.

Mladý baron (čte dále). Při sněmu Svatovítském, když stavům se zdál můj peněžitý postulat vysoký, zvolal jste neohrožený: Přidejme raději, než bychom zmenšili!

Baron. Nu, toho se mi zdála potřeba.

Mladý baron. Za to Váš rod slavný slavnějším učiním a povýším Vás do stavu hraběcího. Já Vás očekávám v residencei své, nakloněn Vám se svou milostí. —

To ovšem milost uznalá — a vy, otče —

Baron. Mám ještě jeti do residence!

Mladý baron. Jak, vy jste posud —

Starý baron. Nebyl tam! Já jsem psal královské milosti od srdce, a v rychlosti a v pokaře jsem dal tuto odpověď:

Můj otec a můj děd

A mých dědů dědi,

Co svobodní pánové z Hronů,

Stáli věrně za podpory Tvého tronu:

Tak státi budou až naposledy.

Protož Tebe prosím, králi můj a pane,

Nech, ať při starém to pozůstane!

Mladý baron. Tedy jste nepřijal —

Starý baron. Já tuším, že smýšlením mého syna

Mi se nepoklade skutek ten co vina

A že mu titul „ze svobodných pánů Hronů pán“

Povždy bude mil a uvítán.

Na tom jménu naše zakotvena sláva,

S ním jsou spojeny dědů památky,

Do sta a sta let když shlednu naspátky,

Vidím jejich činy, dobyté cti a práva:

Váti vidím jejich prapory,

Když z bojů pro vlast vítězi táhli dom,

Vidím je jako národu podpory,

Když klesal, skličén od pohrom.

Na svobodných pánů z Hronů korouhvi

Se pověst slavných skutků zavěsila

A rod po rodu posvětila,

By statným stál tu až ku rakvi.

Náš rod proslul jen zásluhou

I v pokoji,

I ve boji,

I vtípem, i mečem, i ostruhou.

A protož v tom čase vrtkavém

Přeji, by zůstalo u nás po starém!

Mladý baron. I zůstaniž, jak toho tvé srdce žádá.

I má duše tomu povděčna a ráda!

Baron. Kdyby mi někdo přivolał:

Vy tam, pane hrabě z Hronů! —

Já bych se k tomu nepřiznal,

Neuylkl bych tomu cizímu tonu.

Mladý baron. Nemá, proč bažiti po vyšším jménu náš rod,

Však vyšší jméno bývá časem i vhod:

Ač vím, že se nás to nic netýká,

Předc povím vám něco z svého světa.

Vaše psaní hraběte vyslance

Otevřelo mi přístup do salonu jeho.

Ale později, což mi bylo

Nanejvýš milo,

Přijala mne celá rodina:

Se vši šetrností i do svého klína,

A nebylo svátku ni slavnosti,

Jež se v kole domácím slaví

A duši a srdce mile baví,

By mne nebyla pozvala.

Starý baron (jeví radost). Ó, to šlechtaná rodina!

Mladý baron. A ač matky hraběnky vznešené mravy

Každého pontají, vábí k sobě,

Předce dcera Berta v krásných věnci

Byla ze všech nejkrasší robě

A vládla božskou mocí nad mládenci.

A z nejšlechtetnějších domů jich mnoho,

Jenž by si byli vážili toho,

Svým časem býti jejími zasnoubenci.

Divná věc! neračte se mi smáti!

Starý baron. Viděla tě ráda? — Tys ji měl rád?

Jen dál — jen mluv! — já se těším.

Mladý. Při každé příležitosti doma i venku

Předek dala před vyššími z Hronů,

Jen se mnou chtěla jezdit ve faetonu,

Jen se mnou se plaviti po Sekvaně,

Jen se mnou zpívati žalmy i světské zpěvy.

Starý baron. Vždyť hezký hoch — má hlas jemný mužský —
a ty — a ty —

Mladý baron. Kdož by neklonil se takové kráse,
Kdož se neokouzlił takou sličností?

Starý baron. Ano krásná a sličná byla již jako dítě.

Mladý baron. Byla jak slunko na částečce,
Květ růžový, květ májový.

Takové se mnou nakládám,
Zbudilo u mnohých neneslavných panů
Nenávist.

Baron. To věřím; měli zdání,
Že uloví mladý baron z Hronů
Tu slečnu na laskavém honu.

Mladý baron. Tak to bylo; a již sem tam septání,
Že sličná hraběnka milokvětná

Mně s vůlí otce i matky
Dala slovo na brzké sňatky!

Baron. Nu, nu, a —

Mladý baron. A kam jsem přišel, vždy
Mně i závistné i upřímné přání!

Starý baron. Nu, nu, a —

Mladý baron. Dne jednoho jak jindy

Zaměřím i tam své spěšné kroky,

A jak jindy Berty milostné

Uvítá mne slovo radostné,

A i matky přívětivé zraky

Uvítají mne srdečně taky.

Však brzy ty oči vlídné

Zakalí k bolesti klidné.

A co Berta se k hudbě brala,

Tu matka mne za obě ruce vzala

A takto bolestně se slova jala:

Co by srdce matky s. útěchou přálo,
 Co by radosti dnů jejích bylo
 A její státi by osladilo,
 To svrhne doba, by se neudálo.
 Na odpor se tomu staví
 Stoletý obyčej a zvyk a mravy.
 A těmto mocem podlehl mnohé přání,
 Za radost zjevnou nabyví tiché lkání!
 Zdaž mne mé oko neklamalo,
 Vám srdce vaše se ku Bertě skloňovalo
 A Bertino se nachýlilo k vám.
 Ač snad si toho nejste povědomi oba,
 Ač snad se zjevení svatá doba
 V srdečném plesu nekázala vám — —
 Ach, a ta jiskra svatá,
 Ve vašich ctnostných srdcích zňata,
 Nemůž, nesmí roznítit se k plamenu!
 Nesmí, tak stojí od dob starodávných,
 Nižádná ratolest našich rodin slavných
 Se nižších rodů ratolesti zasnoubit.
 A tak, s bolestí duše toto pravím,
 A na statečnost vaši svou žádost stavím,
 Byste — lásce nové v srdci výhost dal,
 Staré přátelství nám dochoval.

Starý baron. Aj to — ! Co přilíš, to přilíš — ne, ne, ne! —
 Co pak je to skok tak veliký?

Hrabě a — baron! — Baron a — hrabě!

Mladý baron. A tak to jest; tak často duše čisté
 Zvyk a mrav rozvede na cesty na nejisté.

Starý baron. Můj Bože! — že jsem do té residence —

Mladý baron. Jak, drahý otče — ?

Starý baron. Vždyť tam mohou jet,
A král mi —

Mladý baron. Pomyslete, milý otče,
Co chcete předsevzítí! A jak, kdyby
Ve své nemilosti král a pán
Vám dal nazpět vaši odpověď
A řek': Jak, — ty, jehož otec, jehož děd,
Jehož dědů dědi,
Co svobodní pánové z Hronů,
Stáli věrně co podpora mého tronu
A stát chtějí až naposledy —
Jak ty nyní žebráš o dar milosti,
Jímž jsi pohrd' ve své hrdosti?

Mladý baron. Jak? to neřekne, ty neznáš mého krále.
A ať řekne, co chce, onť můj král.
Já mu mužně odpovím na to dále:
Já nechci hrabství pro sebe,
Já chci zůstat svobodný pán z Hronů,
Já tě prosím o to pro svého syna — pro tebe —,
Aby splnila se srdce mého žádost!
A on, jenž mi vždy nakloněn,
Starého vládky prosbu neoslyší
A —

Mladý baron. Probůh, a myslíte, že bych já
Přijal povýšení vyžebvané?
Nikdy! nikoliv! já člověk bez zásluhy!
Kde jsem prospěl pánu, královi?
Kým skutkem vlasti spasným
Může se honositi duše má?
Jaký zisk z mého bytí lidstvu vyplul?
Opravdu jest to nejsmutnější z darů,

Který žene žilami krev k varu,
 Aby proudy šlechtetného studu
 Přetvořily se na ostudu! — (Obejme otce.)
 Nebyl bych hoden synem vaším být
 A jménem vaším se honosit! (Spěšně odchází.)

Starý baron (za ním). A Berta?

Mladý baron.

Berta?

Starý baron.

Mně by věru

Byla nade všechny milá; neboť —

Mladý baron. Arciť jest to stvoření rozmilé.

Však ani já jí ani ona mně

Náklonnost jsme sobě nezjevili! —

A což není v naší krásné vlasti

Šlechtetných dívek v hojnosti,

Jež by byly ve dnech hořkosti

Medové naše slasti?

Starý baron. Hodných, ušlechtilých, rozmilých, plných vděků.

Však ku každému stavu — stav se nehodí,

Jak se nesvodí věk ku každému věku;

A tam jenom, kde ve všem pěkná shoda,

Tam se jen právě blaho urodí! —

Zajisté slečna z rodu Pětipezkých

Patří do věnce krásných dívek českých.

Mladý baron. Arci! i moudrá jest a bez vady,

Pěkný štěp z vlastenské zahrady.

Starý baron. I znáš Miladu z Labutí?

Mladý baron. Jest vděkuplna v každém pohnutí.

Starý baron (bedlivě a pozorně na mladého hledě).

A slečna Eliška z Borohradu —

Ni závist na ni nenajde vadu.

Opravdu, jest to krásné malé dítě

Jak slunko na úsvitě —

A přece bych —

Mladý baron. Eliška — ano — krásná jest.

Starý baron. A předce bych ji nerad — věru,

Pozdraviti chtěl kdy za svou dceru. —

Nemýlím-li se před třemi, dvěma lety

Tys rád své oko na ni upíral —

A trvám bys ji za svou choti vzal,

Kdybys býval samostatný.

Však dobřeš činil, žeš ji z myslí ztratil,

K důstojným vědám svou duši poobrátil.

Já vážím sobě rytíře vysoce,

Předce nechci ho mít tobě za otce.

On moudrý, statný muž a opatrný,

Ví, mluv o čem mluv, všady

Předobré rady;

A ona — opravdu již jsem sám chtěl —

Někdy mně tě líto bylo,

Když se to dítě ke mně přivinulo —

Však tys sám mi pomohl z velké nouze!

Mladý baron. Jak to, a co tím, milý otče, míníte?

Starý baron. Ty neodpadneš mému rodu,

Když postavím tvou vůli na svobodu,

Ty sobě rovnou zvolíš ke provodu! —

Nechť se zatačí, jak chce, svět,

Já sšedivělý kmet

V tom aspoň bych zůstal při starém!

(U velkém pohnutí líbá syna.)

A bys mnohou z svých duše žádostí

Moh' v skutek, jak tvé srdce ráčí, uvéstí, (dává mu listiny)

Tu odevzdávám — buď ti tobě ku štěstí! —
 Svá panství, statky, všechny vlastnosti.
 Mne předběh' čas, tak se to býti zdá:
 Veď tedy vládu ruka mladá tvá;
 Buď vlada tvoje povždy měká,
 Ať se tvá duše před hrobem neuleká!
 Veď v bouřlivých časech moudře veslo,
 A Bůh a vlasť a rodu čest
 Buď tvoje svaté heslo! Kvapně odejde.)
Mladý baron. Otče! otče! otče můj! — —
 Jednou mi rukou odevíráš bránu
 Do ráje,
 A druhou biješ nehojnou mi ránu
 Do srdce. —
 Jenž slít má mne v namáhání,
 Bych setrval bez překonání,
 Jenž z čela má mi setřít znoj
 A života mi svažiti zdroj —
 S ní se mám na vždy rozžehnati
 A jinou — jinou — milovati! —
 Ne, nikdy, nikdy — nikoli! —
 Snad tomu předce povolí,
 On otec srdečný a dobrý pán!
 Nebude silnější předsudek a zvyk? —
 Ó zajisté, v čem byl člověk vychován.
 V čem dospěl jak mládec, muž,
 V tom chce býti statec pochován.
 Ó bohužel, mámeť toho
 Příkladů, důkazů mnoho,
 A mnohá obětí krvácí,
 Až se ku hrobu strmácí! —

(Odhodlaně.) Ne, nikoliv, Eliško! tobě neodpadne
 To srdce, tebou sšlechtěné!
 Ať raději k smrti pouvadne,
 Než by zabylo s jinou zdlené!
 Tu, tatíčku, vem si své listiny,
 S nimi statky všecky a panství:
 Já raději volím bez nich — její manství,
 Než s jinou, ať by měla
 Zlatohlav okolo čela
 A k němu světa končiny!

(Jak chce odkrapiť, vystoupí Volšan.)

Volšan. Kam tak —

Mladý baron. Ó milý Volšane, můj příteli —
 V jeden kalich nalil otec
 Všecku strast a slast.

Volšan. Já nepochopuji, co vás tak rmoutí —
 Všecky prostředky vložil do ruk vašich,
 Byste svému srdci zadost učinil —

Mladý baron. Bez ní — bez ní — ó porad', můj Volšane!
 Tys povždy býval dobrým rádcem mým,
 Ty znáš tohoto srdce ctnosti, vady,
 Ty víš, jak smýšlí duše má. — Bez ní! —
 Já vrátím mu jeho dary zpět,
 A půjdu zase —

Volšan. Nedopust' to Báh!
 Prosim vás, jen se upokojte trochu!
 Zjevil jste mu svoji náklonnost
 Ku slečně Elišce —?

Mladý baron. Nezjevil ničehož.
 On tuší ale, že mým světem cestováním
 K ní neuhasl plamen milosti;

A proto odevzdávaje mi tady
 Tou listinou všechny statky, panství,
 S celým svým přesvědčením hlubokým
 Ke mně řek':

Ty neodpadneš mému rodu,
 Když postavím tvou vůli na svobodu!
 Ty zvolíš sobě rovnou ku provodu!
 V tom aspoň by zůstalo po starém!
 On chválí Elišku, cť jejího otce,
 A předce, předce —

Volšan. Není posud prohráno!

Mladý baron. Jak, já mám toho drahého starce klamat?
 Za zády déle se v milosti kochat?
 Snad vejíti v sňatek jemu nemilý?
 Neb čekat, až mu na věky oči,
 Ty oči dobré, oči lidumilé,
 Spánek zatlačí hrobový?
 Ó, já bych sám před sebou se bál,
 Kdybych měl sklamat tebe, tatínku! —
 A nechtít ji — to nemohu, to neučiním!
 Proto, můj Volšane —

Volšan. Jak smýšlí, prosím,
 Pan rytíř z Borohradu? — a jak Eliška?

Mladý baron. Já tam zastavil, z Paříže se vracel:
 Jak syna mne Borohradský přivítal,
 A Eliška — zbledla jako pěna,
 A ruka líbaná — se chvěla na rtech mých,
 Ústa její nemohla najít slova.
 Za to vzhled její mluvil hlasitě,
 Jak nebes hvězdy mluví k člověku.

Volšan (usmávavě). Tomu již pomalu nebudu rozumět!
Já znám dvě cesty, po kterých by snad —

Mladý baron. O mluv! o mluv!

Volšan. Přímou mu ráčte zjevit
Svého srdce žádost toužebnou!

Mladý baron. Tu prosba každá marná zůstane:

On mi poukáže na náš — starý rod,

A řekne, co mi opětoval kolikrát:

V tom aspoň ať zůstane při starém!

Volšan. Tak dobře! Tak nastoupíme druhou cestu,
My začneme bourat —

Komorník. Milost pán ráčí

K ovčínu, kde se hemží — — — *);

Potom zastaví u nové Švýcarsky;

Odtamtud na Borohrad a dává se ptát,

Zdaž vaše milosti proň neráčíte přijeti.

Mladý baron. Co tomu říkáte, Volšane? Já půjdu
Mu ruku políbit, a potom si povíme. (Odkvapí.)

Komorník. Tak mladý pán nastoupil všecku vládu.
Dejž Bůh, by vládl jako starý pán!

Volšan. To doufejme! Však nová vláda

S sebou přivádí mnohé změny —

Komorník. Snad budem v panu správci co nejdříve
Čtit pana inspektora, radu hospodářského —

Volšan. Pochybuji; mladý pán již vyvolil,
Jak slyším, sobě inspektora.

Komorník. A koho?

Volšan. Snad pana komorníka.

---

*) Nečitelná slova.

Komorník. Račíte se mnou žertovat.

Volšan. Proč žertovat? Ó nikoliv!

Nebyl byste první inspektor.

Ani první rada hospodářský,

Ba ani první plnomocník,

Jenž se z komorníka za noc vylíhnul.

Komorník. Tak mluvte předce, když jste napověděl!

Volšan. To prý bude mladý muž, než on mladší —

Komorník. Aj! aj! aj! — snad nějakého z Němec,
Nebo jáž docela z Paříže!

To budou dva mladé rozumy —

Volšan. Prý bude Čech —

Komorník.

Aj, aj, aj! předce Čech!

Snad z Prahy? Tam těch rad hospodářských dost;

Když sami se svým dohospodařili,

Tuť založí chlubně kancelář

A prodávají radu za drahé peníze.

Však nechť je kdo chce inspektorem,

Ve všem předce bude slyšet pana správce —

Volšan. Možná; však možná také, že já ten první

Budu, jehož propustí —

Komorník.

Ó to se nestane!

Za dlouhou, věrnou službu prepustit! —

To neučiní nikdy náš mladý pán.

Volšan. Mladý pán to arci neučiní,

Za to učiní to ale nový inspektor.

Komorník. Jak, když to mladý pán nebude chtít?

Volšan. Chtít! chtít! Mají takoví páni vůli svou?

Pan inspektor bude chtít správce nového

Usazovat — proč? — to ví celý svět;
 To tak se provede s ouřadníky,
 Až to dojde na kantora a na zvoníky.

Komorník. Chvála Bohu, že to nezajme komorníky.

Volšan. Komu nebude milá daná výpověď
 A chce zůstat ve svém starém stavu,
 Ten ví, co dělat, ví to celý svět!

Komorník. Tak snad nebude nic z roboty z vykoupení?
 Byl by to býval krásný slavný skutek!

Volšan. (a potupam). Mnohému nes' by byl zisk a užitek,
 Co vám o změnách, to vám chci říci,
 Však prosím: zůstaniz to mezi námi,
 Sic bych se o nic nezdělil víc s vámi.
 Ti první, co potáhnou, jsou Židé vinopalí,
 Jenž lihem spotvořeným
 Lidem všelijak umořeným
 Krev a zrak a rozum kalí.
 Ti druzí jsou Židé na pivovaru,
 Jenž beze sladu a chmele
 Z jiných božích darů a varů —
 Umějí pivo vařit zázračně i směle.
 Ti třetí —

Komorník. Už dost, těch nových změn už dost!
 Buďte Bohu všemočnému díky,
 Že ty změny se nevztáhnou i na komorníky,
 Že těm nemůže dáti za výhost!
 Už dost! už dost! už dost! (Zacpává uši, odběhne.)

Volšan. Však tys byl začasto ten škodný rádce
 A starého pána přemlouval,
 Že proti lepšímu přesvědčení

Ledacos škodného vykonal.
 Tys, tys byl tlisný podlý zrádce
 Jenž svého hledě zisku a mamoněmi
 S jiných ouplatou
 Krátils ho na zboží, na statku.
 Ty nejsi poslední komorník,
 Jenž více velel než sám panovník. (Odejde. Opona sletí.)

III.

Na Borohradě velká zahrada, v níž na pravé straně loubí; na
 levé stůl, na němž ženšné práce, spisy, knihy a harfa.

Z jedné strany vystoupí Eliška a z druhé mladý baron Zděnek.

Mladý baron. Ó má milá slečno! ó Eliško drahá!

Bohu díky, že se přiblížila doba blahá,

Že vám se mohu opět blížiti;

Mé srdce u vás povždy bylo,

Mé myšlení se s vámi naplnilo,

A duše plesala u vás se blažiti!

Eliška. Nevelký to byl duše vaší ples

A touha srdce bez plamene,

Když jste mohl přes dvě léta, Bůh ví kdes,

Meškat bez zprávy na Elišku.

Mladý baron. A přede jsem věděl čas po čase

Vaše jednání a konání —

Eliška. Aj, aj, panáčku!

Mladý baron. Já jsem věděl, že jste ze všech písní

Povždy jenom ony pěla,

Jenž byly mi nejmilejší;

Já jsem věděl, že jste štěpy

Sázené mou rukou, ve dnech parných
Sama vlahou zotavila;

Já jsem věděl, že ty růže,
Které jsem vám obětoval,
Po tu chvíli na komnatě
V šetrnosti pěstujete;

Já jsem věděl, že skřivánka,
Zpěvce toho nábožného,
Jehož jsem krahujci uhnal
A vám k prospívání přines',
Že jste, když už svou dušinku vypěl,
U mých štěpů pohrobila,
Hojných slzí prolévajíc.

Eliška. A kdo byl ten zrádce můj?

Mladý baron. A všechna dítko, jimž jste kmotrou byla,
Se jménem Zděnko — Zděnka honosila.

Eliška (hrozíc). Ó zrádce můj, správce Volšane!

Mladý baron. Kdo tak na přítele vzdáleného
S takou čackou, něžnou myslí pamatuje,
Nechce na něho zapomenouti.

Eliška. Přes dvě léta a pět měsíců —

Mladý baron. Já jsem proto déleji v cizině meškal,
Abych navždy, navždy u vás pobyl —
Nemá srdce vaše žádné odpovědi?

(*Eliška pohnuta podá mu pravici.*)

Já netáh' do světa dálných končin,
Bych čas a peníze promařil
A prázdné srdce prázdnem naplnil!
Já vkročil mezi národy,
Bych poznal jejich zákony

Tatinský.

A zvyk a mravy jejich
 A způsoby jejich smýšlení.
 Já poznat chtěl náruživost jejich
 A tu moc, jenž jim meze sází.
 Poznat chtěl jsem jejich vtip a výrobky
 A cesty jejich ku vzdělání lidu
 A k dosažení jeho blahosti.
 Já věděl, že na mne vláda dojde
 Nad mnoho tisíci podaných,
 Jimž okázat cesty k blaženosti
 Jsem počítal za svaté povinnosti.
 Doba u nás jiná nastává;
 Čas tlačí mnohomožný k předu,
 A kdo jenom státi zůstává,
 Juž nazpět kráčí, jeho ztratí sledu.
 A já jsem vládyka, jehož pán a král
 Zítřka vyzvat může, po jeho po boku
 By mu s radou stál
 Na cestě národu k pokroku!
 Ó arci jiná doba šlechtě nastala!
 Není dosti, by český vládyka
 Upachtíl bujného vraníka
 A mezi tisíci komáry pode strání
 Na sluky čekal až po klekání,
 Nebo v oboře pro divokého kance
 Svůj život postavil v šance,
 Neb u divokém zápětí
 Zaháněl jelena k úmrtí,
 Ano k honu ustrojil zajíce
 Za ulány a opíce.
 Nová se říše duším rozvírá,
 To vidí každý, kdo vše kolem obzírá,

I v ní povstane lov i hon,
 A v té říši nesmí scházet Hron
 Nebudou to boje krvavé,
 Nebudou jim hořet visky řeřavé!
 Boj to bude: zda má při starém zůstatí,
 Když se s lidskou oblohou nechce srovnati. (Klekne.)
 Ó sdělte svou duši jemnou
 Ten boj nesnadný mileráda se mnou;
 Tu k vašim nohám vše, co mého, kladu
 Od pokladu;
 Mne samého sama dávno máte,
 Hned jak vás poznal prvníkrátě.

Eliška (k němu se sklóní a na čelo ho políbí).
 Takové šlechetné duši,
 Jenž by, zapomenouc sebe,
 Nad člověčenství rozklemla nebe,
 To podlé místo nepřisluší.
 Sem na prsa, jenž vám již dávno bila
 A vám se ve rozkoši zasvětila!
 Ať svět to slyší, ozývá to háj:
 Mně u vás rozvívá se ráj! (Objet.)

Mladý baron. Spojení počnem boj a hned —

Eliška. Co řekne otec váš k naší milosti? —
 Ó mluvte, já jeho chování se ke mně
 Někdy opravdu nepochopuji.
 Jako by ho ke mně něco pudilo,
 On se mně vlídně, mile připojí,
 A zas jako v potajném rozbíjí
 Ustoupá, jak by ho něco od mne vodilo.
 On po celé hodiny se mnou hovor ved',
 On i mnohdykrát slíbal moje čelo;

Pak zarmoncen ode mne poodšed',
Jako by ho něco v duši zamrzelo — —

Mladý baron. To je ten boj, jež bojuje
Jeho šlechtná mysl se starým zvykem;
My budeme ji podporovat se vši silou,
A dobudeme vítězství a slávu nenemilou.
To první, zač vás prosím snažně,
Jest obět, arci není skrovná;
Na oltář ji složte lásky beze bázně,
Na cestě, jenž se jen nezdá býti rovná.
Buďte mých panství všechněch inspektorem!

Eliška. Já inspektorem — žertujete — pane —

Mladý baron. Nežertuji! dnes jako vládou nový
Do Medlešovic ubírám se v slávě,
Očekáván od podaných a osob jiných.
Tam bude rady inspektora potřebl.

Eliška (s úsměchem). A tu já poskytovat mám?

Mladý baron. Jsouť věci, které rozum nerozsoudí,
On hlubokým rozbíráním zbloudí,
On v každé době
Měti, váží sobě!

Tam srdce seděti má na stoličce.
Stáňte vy tedy u mne na pravici!

Eliška. Kdož by vám rozuměl!

Mladý baron. Však nesluší na pana inspektora
Tento ženský kroj:

On musí více zde hrát na doktora,
Když chce provéstí započatý boj.
Račtež jen prosím učiniti:

A jako mladý pán se vynajíti!

Eliška. Co řekne tomu svět, co otec můj?

Jak ten žert přijme otec váš?

Mladý baron. Jak se přijímá žert dobře vyvedený.

Eliška. Já inspektorem! je to opravdu ku smíchu!

Však poslechněte mne teď, milostpane,

Já jako inspektor, opravdivý pohříchu,

Povedu svůj úřad přísně.

Ne po vaší, po mé vůli vše se stane,

Aby aspoň musil říci pomlouvačný svět:

Milostpan inspektor ví pánu poroučet!

(Ruku v ruce odejdou.)

Starý baron. Z Borohradu. (V rozmluvě.)

Starý baron. Už na mne stárí s tíží svou dolehalo,

A starý věk si rád již odpočine,

Proto myslil jsem si, ať mladá bedra

Zakusí, co za našich dnů jest vladařit.

Vždyť každý se do vladaření míchá,

Chce podílu na něm bez obalu mít,

Ledva že dvacet let na tomto světě dýchá,

Ledva že přestal pod hofmistrem státi. —

Ledva že vyklouz' ze školy,

Juž, již o vlády chybách šveholí.

Všecku vládu odevzdal jsem Zděnkovi.

Za mých mladých let to byl jiný svět:

My jsme tolik archů nepopsali,

Co teď padne rysů za ten samý čas;

Nic než psát a psát, i aby vás čas

A všichni šlaci milovali! —

A ptejme se, co přišlo ze všeho toho!

Mondrého málo, ale zlého mnoho!

Z Borohradu. Každý čas má něco dobrého pro sebe,

Jako každý v lůnu svém něco zlého chová.
 To zlé vyplnit, to dobré rozmnožit
 Budiž snažení všech hlav moudřejších.
 Já celou důvěru mám ku Zděnkovi,
 Že on, ač nesnadno, vládě destojí:
 On k rozumu vzdělanému srdce připojí.

Starý baron. Nevím, nevím, ač v něho důvěru mám.
 Bůh ho nadal mnohým velkým darem;
 On prohlíd' mnoho ve světě, poznal mnoho,
 A tuším poznal sebe samého.
 Já se, upřímně to řeknu, obávám,
 By mně tuze nejezdil na starém.
 Nebo našeho — a to nedávno jest — času vada,
 Že se o staré chce mnohý tříti,
 Ač zpozdílejší ještě jeho rada.
 Já se bojím, by, jak to říkají, z pokroku
 Nedal se mi do skoku.

Z Borohradu. Vždyť budete vy mu státi po boku
 Se svou moudrostí a zkušeností;
 A Voľšan, zajisté to správce řádný,
 Sloužit mu bude s upřímnou ochotností,
 By nepojal ho blud žádný.

Starý baron.
 Ó, Voľšan! Voľšan! — Taky již, jak se mi zdá,
 Tím novým duchem zapáchá
 A chýlí se k všelíké novotě;
 On taky je proti robotě!

Z Borohradu. To je jich více, a taky moudrých lidí,
 A jich počet se denně množit vidí.

Starý baron. Bude to asi několik přepjatých pánů,
 Beze statků, bez dvorů a lánů;

Aj, kdo nemá se ztráty co obávati,
Může k obětem jiných nabádati!

Z Borohradu. I vždyť nebude ta oběť příliš krušná,
Když se k tomu s rozvahou přikročí.

Každá vrchnost dojde náhrady,
Ač nebude oběti přiměřena.

Však nesmějí při tom vrchnosti zapomenout,
Že jsou vrchností a pány,
Že jim bylo dáno od Boha mnoho,
Aby taky jiným něco popřáli z toho.

Starý baron. Náhrady! náhrady! Co dá sedlák pánů!

Za sud celý on vrátí po půl džbánu;

A z toho džbánu polovinu,

By mu potom daroval po žejdlíku;

A tak ta náhrada se smrskne v nic,

A summa summarum jak by pán nedal nic.

Z Borohradu. Ba skoro mluvíte pravdu svatou!

A proto ať vrchnosti a páni

Se povznesou na velebnou výši

A velké slovo z velké duše mluví

K lidu, který dlouho již lkal ve své chýši.

Ať mu řeknou:

Vykoupit se chcete z roboty,

Malou nesete vy za velikou obět.

Nuže! vemte svoji zpět,

Ať to slyší na odivu svět:

My vrchnosti a pánové čeští

Chceme z vůle svojí, s rozvahou,

Aby naši lidé vesetli — — —

Hrad a barák.

I.

Scéna: bývalý kancelář hospodářský.

Na pravo scény sedí správčí; jemu naproti vlevo kancelářský;
blíže dveří několik drábů.

Správčí (přebíraje ve spisech, po chvilce). Drábe Stoklaso, jste zde?

Stoklasa. Jsem tu, co ráčí vaše milosti?

Správčí. Byl jste, jak řízeno, v Pacově a upomínal jste ty pachtýře, by činže z polí najatých zaplatili?

Stoklasa. Byl jsem a upomínal jsem; však nadarmo.

Správčí. Jak? nadarmo? Vždyť mají platit půlletně napřed nájemní činži a před týdnem nastal nový nájemní rok! — A co řekli?

Stoklasa. Že platit budou, až vyjde půl léta, půlletní činži, a potom zase, že ještě ani nezasílí, ano že — —

Správčí. Co? — co —

Stoklasa. Že mnohý z nich ještě pole nevzdělal a že už platit má; že — že prý — že —

Správčí. Nu, nu, ven s tím — že — že —

Stoklasa. Že prý se napřed platí jen špatným ženským.

Správčí. I ti hulvátové! — Seberte se, vy Matonho! přijdete se Stoklasou — přivedete je hned sem!

Já je naučím. — Pryč, sem s nimi! — Co váháte? Je to poslušnost služebníků vrchnostenských?

Matonoha. Oni nebudou chtít jíti.

Správčí. Svažte [je], dejte jim pouta — jen pryč, pryč, pro ně!

Štoklasa. Ale můj Bože, vždyť nemáme již ani pouta, odevzdali jsme je soudu novému.

Matonoha. A moc také nemáme, vaší milosti rozkaz vykonat: oni by nás z vesnice vytloukli.

Správčí (udeří se do čela). Já jsem zapomněl! — já jsem pomaten — ó ty můj milý Bože — my jsme bez moci! — Dejte nám tu starou bývalou moc, ta pouta dejte nám a — především lískovku! — bez lískovky není žádné pořádné vlády, žádné bázně — žádné kázně — ó ty můj milý Bože — jen ty staré časy, tu starou moc — a — lískovku, ještě jednou na dvě léta — a pak rád umru!! Tu byste viděli, jak bych řádl: jak by se ten balšán, ten cháma zamračil — pět; jak by se ošklíb' — deset; jak by bublal — patnáct, pět nepočítaných; jak by se ozval a hubou tlouk' — dvacet, pět nepočítaných; a jak by se postavil — pět a dvacet, patnáct nepočítaných! — A vy, Matonoho, byste dostal 5 mír žita a 25 liber masa přídavku, abyste se posilnil k vyplácení — vy jste to uměl.

Kancelářský. Netroufám, že se vrátí staré časy, že mi zase přijdem k panování.

Správčí (opovrženě). My! my! — inu arcí, mnohý si osvojoval většho práva, než mu patřilo.

Kancelářský. Ano, jak pan správce — tak i kancelářský — i praktikant, tak i dráb.

Správčí. A škodilo to nám?

Kancelářský. Nam nikoliv tenkrát, ale to vedlo k tomu, že jsme tenci pozbyli uvyklé.

Správčí. Vráti se nám! Četl jsem v novinách, myslím ve Špurských, že ve dvou zemích — tuším německých, v Kaselu a Stuttgartu, — žádají deputovaní, — to jsou páni! — uvedení hole, a tam dozajista kvetla svoboda. A to moudré požadování! A co moudrého jinde, to my a nás také zavéstí neváháme — a tedy nejpěknější čaka, zase k lískovce se dostat.

Kancelářský. Račte mi otázku dovoliti: zažil jste již sám sladkosti lískovky?

Správčí (vyvalí naň oči). To je opovážlivá, hloupá otázka!

Kancelářský. Není tak hloupá, jak se zdá; a opovážlivá — lito jest mi tedy, že jsem vás z pazourů Kyselovských sedláků vysvobodil, když [vás] pro nadávání chrámotejlů chtěli na hromádku silničnou položit a vám lískových lahůdek — —

Správčí. Nechme toho; dost o tom; něco lepšího! Má býti ve dvoře Župové zaveden nový ouředník obroční. Na vás jsem já myslil, o vás jen chtěla vrchnost žádat —

Kancelářský. Poslušně děkuji; já právě chtěl ohlásit, že ze služby vystoupím a tedy výpověď dám.

Správčí. Co pak to? co vám napadá! a proč —

Kancelářský. Proto, že já si nechci nechat dát výpověď — anebo, jak se říkávalo u nás, já se nechci dát milostivě vyhnat.

Správčí. To se nestane; to vám někdo něco nalhal — a vy jste lehkověrný.

Kancelářský. Co vím — to vím. Pan inspektor dělá, co pan správčí chce, a pan správčí — však dost o tom.

Právě na dvoře na Župově prý nemoc mezi dobyt看 hovězím vypukla; poroučíte, abych tam šel a dohlíd'?

Správčí. A k čemu? Aby velikou škodu milostivá vrchnost netrpěla, jsem jako věrný služebník 15 kusů krav a 2 býky tak pokradmo v tichosti prodal, kteří na tři strany se dnešní noci na jiné panství rozvedou; to se rozumí: tu platí za nemocné, tam za zdravé.

Kancelářský. A jsou zdraví čili nemocní?

Správčí. To je otázka — nemocní jsou, jsou také laciní. A nechám je — pojdou, a — s večerem napište certifikát: jeden transport — 5 kusů krav a 1 býk, jde do Vacinova; druhý též takový do Vydřivous, a třetí 5 kusů krav — do Mléčna: ty já tak sobě na ovčí dvůr dohnat chci a tam všelike průby o jich uzdravení se podniknou. — A co jsem chtěl říci? — stran té výpovědi ze služby — toho nechte! — Jste co nejdříve našim obročním a o pěkný žold a deputát se postarám. Rozložte si to!

Kancelářský. Rozložím si to a počkám. (Pokloní se, chtěje odcházeti.)

Správčí. Ještě něco! Jděte k polesnému, aby si vybral u zdejšího dvora jedno jitro rolnosti, na kterém nejlíp lískovky půjdou; snad není letos už pozdě, a tam mladých lískových odnoží — — —

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

SMÍŠENÉ BÁSNĚ

www.libtool.com.cn

**Básně hvězdičkou vyznačené posud tištěny nebyly.
Slova v závorkách [ ] jsou redakční přídavky.**

* Lyro milá! ó pojd', ó pojd' dolu se stěny chladné,

Ajta, poprášeny jsou tvé struny nezladěné!

Dlouho nedotknula se přece, ač duše zachtěla ráda,

Má ruka odvyklá lůna libých hlaholů.

Bez viny sem, — pravici k nebi bez strachu mužně
vytáhnu, —

Ač se slzou v oku, přec: Bez viny sem! provolám.

Ta slza, bratři milí, ta budiž vám svědkem neklamným,

Že mnoho trpělo mé srdce dobou zmožené.

Ó mnoho na ssláblých bylo, ó mnoho snášeti bedrách;

Pod tíží kles' duch, srdce ochábělo mé!

Jak tě jinak! Od Vlasti milé, své útěchy, vzdálen! —

Vadla járá mysl má, obklopená cizotou!

Sen blažený uprchal: vlastenci že zahřeje můj zpěv

Nádra bolem těsná, vlasti že ho probudí.

Sen blažený uprchal, že do rakví temnoty děsné

Jíti musí nazpět — v obdivu byv — Otokar,

Vezma s sebou zjevenou činy, neslyšenou ale pravdu:

Vlast kdo opouští svou — aj, ten opuštěnec jest!

Tak mi minul sen po snu milý, duše zůstala prázdná,

Jak ubožátko siré do světa hlídlo oko!

Se stěny, lyro milá! na prsou tebe mám! Blaženosti!

Aj, mohn Čech český k vlasti posílati zpěv!

Aj, rokotej! prchají doby, jenž hoře nesly,

Sny se milé vracejí, a v plesu srdce trvá!

V Mikulově, dne 5. ledna 1827.

* Lutobor.

Báseň lyrickoepická.

(1819.)

I.

Vzešlo jitro z pahorů bělošedých,
Jako z lože děva růžolící,
Zvučná radost z modrých hájů vzněla
Přes údolí k vrchům zasmušilým:
Černá noc jen v duši Lutobora,
Jaká na doubravě hutorostlé,
Na doubravě v nížku rozprostřena.
Kdo ti zjitří černo, Lutoboře? —
Není hvězdy na blankytu oblém? —
Kdo ti vline krůpěj kojitelnou
Do bolného srdce? —
Po čele se roznesly mu chmury,
Po srdci se rozlila mu bolest!
Jako rosa stkvěla z vrchol sosen
Z očí zhaslých problyskla se slza.

Ach! ta svalila se tváří dolů,
 Svalila se na srdéčko smutné,
 Bolně, bolně zahořela na něm! —
 To tvá hvězda na blankytu oblém? —
 Slza jitří bolest srdce trudnou? —
 Šťastný, šťastný! pokud slzet můžeš,
 Pokud zaleskavé slzy
 Rozbřeskují v srdci temno noční!!
 Až ti pramen v oku kalném vyschne?
 Až ti z oka nepoplyne jiskra? —
 Jdi a hrabej lůžko ssamotnělé,
 Jdi a — připrav k poodechu stánek!
 Vzejde nad ním jitro růžované,
 Přijde k němu děva růžolící;
 Přijdou k němu srdce šlechetnější
 Plakat slzy na porostlém stánku! —

II.

Smutno, smutno v srdci bolest nésti!
 Hoře, hoře v srdci bolest tajit!
 Nesdělenou bolest skrývat — hrozno! —
 Kam se neseš, holubečku sněžný?
 Kam tvou perut hebkou pudí žely?
 Nenes hoře k poumklým hájům,
 Nenes smutek, kde se teskno rodí!
 Nechoď, Lutoboře, s nocí v prsou,
 Smuten, bledých tváří po lesinách!
 Aj, tu luk si v prachu odpočívá,
 Tetivo se smršlo, lovče mocný!

Z habří kolouch za kolouchem padí,
 Ze dřev omešených kanec srstný,
 A tu v prachu tvůj luk odpočívá! —

Aj! co vidíš ve studánce plynné?
 Neobráží obraz děvy lepé,
 Co ti žalost v srdci probudila?
 Plynuté tu vidíš jasno nebe,
 Nebe, po němž ze hluboka vzdycháš,
 Z růžených když věnců slunce vstává,
 Když se chýlí k vrchům zlatozlatým!
 Aj, tu stojíš v želu, nepohnutý,
 Jako mladá sosna na pahorku,
 Když jí žahavý blesk věnec spalil.
 Tu, tu v srdci strastné plápolání,
 Tu, tu v duši bouře neustavná,
 V odboji jak vlna s vlnou!
 Na vlně, aj, rozskočí se vlna!
 Na bolesti rozlomí se bolest! —

III.

Vyjde měsíc nad oborem šerým,
 Rozjasnil by kolem, jako stříbro,
 Ouvaliny mraky potažené.
 Sletí k holoubkovi v smutu holub;
 Přišels dělit, Radotíne, strasti,
 Strasti bratra, skryté v hloubi duše!
 „Co tě rmoutí, Lutoboře milý?
 „Pojď a uhoň smutek na doubravě!
 „Měrný luk vem, šípy jako vítr,

„Šedé, jako sivý oblak, káně
 „Víš kol a kolem hradu báně!“ —
 Mlče stál, jak na skalině jedle,
 Mrakem sivým smutně obklopena.
 „Dej mi ruku! — aj tvá ruka hoří!
 „Aj tvá ruka chladí rosou ranní! —
 „Nemáš pro mne slova, Lutoboře?“ —
 Oči kalné, jako mlha v říjnu,
 Když se táhne z lesa do palouku,
 Stočil k nebi, na nebi je upial.
 „Mějte viru v srdci, viru k sobě,
 „Děl náš otec odcházeje k otcům;
 „Srdce vaše — ať jsou srdce jedno,
 „Meče vaše — ať jsou mečem jedním,
 „Bedra tvá i bedra bratra tvého!
 „Neseš mnoho; rozdělme se o to!
 „Zraduje se otec nad věrností,
 „Navštíví tě ve snu v rouše bílém.“
 Jako z černých oblak na prostoře
 Modrojasné vyvalí se déšť,
 Vyrázily slzy z Lutobora.
 Smáček brata šjí, tváří, prsa,
 Přímou, přímo *) dolů ke studánce.
 Za ním bolným srdcem hledí bratr,
 Až mu proud slz horkých zalil oči! —

---

*) Zde třeba sobě přimyslet: odcházel anebo pod.

IV.

Na nebi dva stojí mraky bílé,
 Mezi ně se duha rozklenula,
 Duha krásná, duha zlatoskvělá.
 Ukazuje vzhůru ku blažení,
 Ukazuje dolů k rakvi černé.
 Spojí se k věnci oba konce?
 Vstane z hrobu opět oblažení?
 Milica, a! přišla mezi bratry,
 Noc a slunce přišla děva lepá.
 Rostlá, jako Níva, srdce v oku,
 Lahodná jak vůně na háječkách,
 Potěšení věčné Radotínu,
 Zarmoucení věčné Lutoboru!
 Po Radotínu *) svou duši celou,
 Přátelství a přízeň **) Lutoboru!

„Mokré líce? vzhledy zkažené!
 „A tam u studánky druhdy v želu!
 „Radotíne! také tobě v duši,
 „Jasnou druhdy jako jítro z jara,
 „Přihnala se mračna sívá? —“
 Vyjasnila tvář se Radotína,
 Jako borek, když naň poukrytý
 Mrakem slunce dolů náhle prozře.

*) Vypuštěno: pne anebo pod.

**) Vypuštěno: věnovala nebo pod.

„Tam, tam útěchu nes ku studánce,
 „Bouřivou noc! vysloň v jeho prsou!
 „Tisk' mne k srdci, tisk' mi ohněm ruku,
 „Ani slova předce nepromluvil! —
 „Milice! nad medy jsou tvá slova,
 „Srdce každé letí k tobě! Jdi, jdiž
 „Potěš bratra! — Co mu radost duší,
 „Zjeví spíše jinoch děvě měkké.“
 Vztáhla ruku po varytu strunném:
 „„Otvírá zpěv srdce! smutek pudí!““
 Posedla si blíže u studánky
 K zvučným strunám pěla zpěvy:

Víte, co roste v ouvalu doubek?
 Pod ním zelená se tráva po pás;
 Chladno dýchá tráva kolem!
 Chladněji pod ním! —
 Aj, tu vidíte kvítko se modrat?
 Ku kvítku jiné se v lásce chýlí;
 Svadlo milé, svadlo druhé
 V ouvalu travném!
 Víte, co v ouvalu tráva krývá?
 Tam dívčinu touha lásky vedla,
 Zničeno — tam srdce teprv
 Ochladu našlo!
 Ochladu našlo srdce miláčka!!
 Z kolb vrátě se k usnulé dívence,
 Lůžko našel, lůžko tiché —
 V pochladu vedle! —

„V pochladu travném lůžko!“
 Zněla v prsou Lutobora žádost,
 Zaslzela žádost z oka k nebi!
 Tu ho došla děva prozvukujíc,
 Za ruku jej vzala; obrátil se,
 Ani smutné, ani jasné tváře,
 Smutek v tváři, radost přetvářena,
 Jak kdy zhusta sprchne, slunce svítí.
 Hleděla mu mile v oči vlhké:
 „Co tě od nás odhání do samotin?
 Ani komoň vraný ani šipy
 Ani varyto tě nelibuje!
 Stíny šeré na doubravě líbíš,
 Kamo odvážný lov nedostoupí!“
 Aj, tu zjasní se tvář milá,
 Jako temno po oudolí nivném,
 Měsíček když vyjde z podmračna.
 „Jestli milo slouchat zpěvům vučným,
 „Co ti k varytu z duše plynou.
 „Miluji však hledět do tvých zraků,
 „Zraků jasných jako blankyt nebes. —
 „Nečeká tam na podloubí stinném
 „Milico, můj bratr s tužbou se srdečnou?“
 Vystoupila na tvář dívce růže klidná,
 Do očí i vystoupila slza!
 „Není milo slouchat zpěvům vučným,
 „Co mně k varytu z duše plynou.
 „Rád bys pozbyl děv, Lutoboře!
 „Neučilá ti z hradu přišla dolů!

„Milica zas přijde na hrad nazpět;
 „Jen se nehorě dobromyslné děvče!“
 A tu zplameněla prsa jeho,
 Bouřilo to v duši jako plamen
 Vichrem pozehavým rozevátý,
 Za ní za děvšou dobrodušnou,
 Za ní, již by život obětoval,
 Za svým pláčem, za svým potěšením.
 K nohám padna, vzdechy dusiv,
 Vyrázil i vzdechy se slzami.
 „Povstaň, povstaň, Lutoboře mládče!
 „Povstaň s tebou také jasno duše!“
 A tu od podloubí hledí bratr;
 Zarazí se oko užasnuté,
 Užasnuté srdce zabije mu valem,
 Podiv mračí duši pobouřenou —
 Z mraku jitřenka mu pozasvitne!
 Letí! — bratra objal, děvče milé,
 Objal oba, bratra děvě přilnul.
 Ticho, tiše na hrad volný všickni
 Beze slova, však — se srdcem mluvňm!

VI.

Modrodutou drahou měsíc bledý
 Nastupuje pouti zámyslné;
 V háji umlká zpěv miloteskný,
 V srdci procitá, v srdci pohnutém
 Touha nevýslovná,
 Tíseň, a zaplavuje oko!
 Lutoboře! zjař se, Lutoboře!

Mocný stojí na láně dub,
 Čelem odpurným větrů bouři;
 Vládí se větve vzhůru dolů,
 Země se viklá, větev se láme:
 Čelem odpurným stojí dub! —
 Stůj, Lutoboře! čelem odpurným,
 Stůj silný u zbouřeném srdci!

Zazíral ze dráhy dolů
 Oknem vypuklým měsíc tichý,
 K tichu, co mlčelo na veliké sni.
 Jako ve věnci růže ouplná,
 V rozvinuté kráse a záři,
 Sedí Milica na veliké sni,
 Sedí mezi bratroma, an mlčí.
 Lutobor v pravo, Radotín v levo,
 U srdce růžové dívky.
 Lutoboře! Na láně silný dub! —
 Ticho tu! ticho! jen srdce bouří,
 Bouří a bije láska v srdci.
 Aj, vzbopí se co jelen bujar,
 A po zdi maká varyto Lutobor,
 A neslyší bratr, a neslyší
 Milica, jak mu bije srdce,
 A nevidí dívka, a nevidí bratr
 Na víkách hořeti v slzách srdce!
 Aj, rozsvitne se sni! —
 Aj, uhasne slza na víku!
 A v dušena slova Lutobor:
 „Rád, rád slouchám zpěvům tvým!“
 I zní varyto v rukou zběhlé dívky,
 I zní zpěv ze prsou znatých:

Tam krásná, táhlým krkem,
 Tam vesluje labuť sněžná,
 Za ní po tichu šumna Labe
 Kolíbají se labutě tři!
 Tam krásná Níva kráčí,
 Tam velevážná národu Níva,
 Za ní tři sněžné labutě,
 Za ní krásné dcery tři! —
 I jása národu mladstvo,
 i jása národu mužstvo;
 I smutní se z jinochů jeden,
 I sklopí k zemi oko labuťka! —
 Kde jsi ostavila labuťku zdobnou,
 Ježto kráčíš národem vážná? —
 Aj! slzícím okem na hvězdy patří,
 I v stinném hájku si bloudí

Libuša!

Kam ze zborů plesných,
 Kam ses, jinoše, poděl? —
 Bod bukem šerým, zasmušen,
 Vzdychá, poraněn v srdci

Přemysl!

Je ti úzko ve hájku stinném,
 Ty krásná ozdobo Pšarská?
 Je ti širo a teskno
 Ve zdech vysokohnaných? —
 Ven, ven, kde jedle se pne,
 Ven, ven, kde bor se zachvívá,
 Kde houštím srna se skrývá,
 Kde pádí plavý jelen,
 Jelen s parohoma! —
 A v krásném děvuš kole,

www.libri.cz

Ozdobených lukem,
Kozkvětých po luzích ladných
Vlasti děvorodné

Libuša k hájům, k borům,
K doubravám!

I komoň se prudek uchvátí,
I pění se komoň děvušek,
A sklopeným čelem
A skaleným zrakem

Libuša v kole labutím
Jako na nebi klidném měsíc
Ve zboru hvězdiček!

Jdi! Jdi!

Vane na doubravách větřík,
Vane tam plavný!

Plamenné láskou

Plamenné srdce zejme se v prsou!

Střela se vráží

Hlouběji v srdce horoucí! —

Neletí tvá větrná střela

V záměru dalekotáhlém,

Přemysle, ozdobu mládců!

Není na hodech v kole,

V kole veseloživém

Tvé varyto!

Vidíš ji ve šeru hájů?

Snáší se v záplavě rážné?

Šeptá ti lupenů šepem?

Libá tě v šumání větrů?

Mlhá se mi šerem!

Směje se záplavou rážnou!

Šeptá mi v lupenu padlém!

V šumání větrů
 Místní své žaly,
 Šumáním větrů
 K ní povzdechy vanou! — —
 Slyšíte v ozvěně hlahol rohu?
 Slyšíte roh?
 Větrem letí tu srna děsná,
 Větrem Libuša za ní v lovu.
 Aj, kol šera buků to srna,
 Aj, do šera buků Libuša! — —
 Dozvuč, dozni, zpěve!
 Cit, duše citlivá, cit!
 Těš se ve bouři
 Z červánků růžných;
 Těš se, kvítčko navadlé,
 Z rosy obživné!
 Cit, duše citlivá, cit a — mlč! —

VII.

Komu v prsou mužné srdce bije,
 Komu nádra zhrívá čest,
 Komu národ mil a kníže,
 Od srdce mu pozdravení buď! —
 Komu národ mil a kníže,
 Komu bohův chrám a oltář mil,
 Vložíš čestnou ruku na meč chrabrý,
 Zahřej v nádrech srdce mužné,
 S many pod prapor se dostav mňj!
 V boji o korunu veleemocnej

Stáli Jindřich Bavor — Otta mnohomožný

www.blahovest.cz
O ním alou věc to, tuším, v říši.

Otta veden štěstím usmívavým,

Zajme Bavorského rukou brannou,

Vede, vítěz, do žaláře noci,

A v žaláři ubohý upoutaný!

Slunce vyšlo, slunce zašlo k moři —

Nezazřelo ani do žaláře!

Schřadla síla v oudech mnohomožných,

Shaslnala v duši jeho čáka,

Svoboda mu nekynula z noci.

Veřej věže, světlo zaleskne se,

Světlo svobodu mu zvěstující.

Přítelova ruka nese světlo,

Přítelova ruka zámky pootvírá,

Ústa mečomluvná hlásá: Na svobodu!

Jindřich milý, tchán můj drahocenný,

Pozdravuje světlo životvorné.

Lesem, luhem se bere skrytým krokem,

K nám až na hrad, na hrad národový!

Síla vás tu byla ve sboru rokovacím,

Když on, jako u vyhnanství, na hrad,

Na hrad přišel národový.

„Vám svůj život, vám, vy slovutní,

„Vám své blaho svěřuji, stateční.

„Uchráňte mne před Ottíkem!“ —

Důvěra, aj šlechtí šlechtáckého!

Hájeme buď námi blaho tvoje!

Začínalo z řst vašich ve sboru.

Co jsme netajili, dozvěděl se Otta,

Že pod naší záštitou kryt Jindřich.

Vyslal sedm posílů na Vyšehrad

O vydání tchána žádajících.
 I řku já k posílům odeslaným:
 Kdo se svěřil celý srdci mému,
 Celé mu buď srdce dochováno;
 Kdo si zvolil za ochranu národ můj,
 Toho hájí celá síla jeho!
 Takto ať si velí váš pán manům svým;
 Čech se vrhne na svěřenou oběť,
 Neustoupí, raděj i s ní padne!
 Necht si pro ni pán váš přijde jenom!
 Šli; — a jde si pro ni Otta rozliténý;
 Dědina již mnohá popelem.
 Vojem táhne k Plzni mnohorodné!
 Stájte v alibu, jako mužům slušno,
 Hajte, co jste hájiti se uvolili!
 Slovo uhájíte a svou slávu;
 Potomci se budou radovati!
 Takto kníže ku vládýkům všechněm.
 Po všech hradech bylo rozhlášeno.

VIII.

Červánky se jemně zasmívají
 Na vrcholu věkostálých doubrav,
 Ještě mhlá se po údolích modrá:
 Prchá ticho z hradu Radotína,
 Přilbice se leskne na zbrojnoších,
 Meč se kmitá v ruce mrštné,
 Z oka jinocha se radost jiskří,
 Hájiti má slovo české dané!

Řehce kemoň, hrdě hrabá půdu,
 Aj! i jemu zpráva dobrozvěstná!
 Jaký lesk to na mihavé sni? —
 Probudil se ze sna starý lev? —
 Lev tu starý kráčí, lev z Radotína,
 Vážný Dobroslavič, mnoholetý,
 Děd velectěný mládců z Radotína.
 Nábožnému Bořivoji pomoh' na trůn,
 Se Strojímírem poněmčilým pozápasiv,
 Jinoch v síle, kráse mládenecké!
 V řadách stálť pod praporem Václavovým,
 Na Drslava přehrdého tíhna! —
 Jako když oheň uhasíná
 A do něho prudký vítr dmychne,
 On se opět vzejme do plápolu:
 Takto v oku jeho věkem udušený
 Oheň — slávou pro vlast — se zanímal.
 Přilbice, aj! stěsní sporou kadeř:
 Jeť to slovu ve sboru danému!
 Po pravici Lutobor mu kráčí,
 Mladý lev, duši do sebe obrácenou,
 V oku udatenství — želem pomíšené;
 Pravice bojem utužena
 Klátí se mu okolo kyčle silné.
 Loučení — snad věčné — duše jeho
 Ve hlubokých citech tuší! — —
 Co ty, kolouchu! neuvyklý lovu —

Raduješ se do svobody klamný?
 Nekvap z hájů zdomácněných:
 Prchavé jest býti ve cizině.
 Loveč mnoho na koloucha žene,

Neprorazí mladý paroh chrastí,
 Nepostačí běhy vymrštěné šípce!
 Vstoupí Dobroslavíč do síně zbrojné,
 Umlkne hovor na jazyku řečném,
 Klopotají srdce manům shromážděným,
 Nakloněným k předu poctou velevážnou.
 Zhasínavé oko starce zjasňuje se,
 Zjasněné se jiskří z obočí valného.
 Buďte pozdraveni pod létavý prapor!
 Ještě jednou vyjdem pospolitě,
 Ještě jednou ve spojené síle
 Hájit budem dané slovo svoje!
 Podali si mocné, chrabré ruce.
 Zachřestily zbraně ocelové,
 Dosvědšivše svatost ruky dání.
 Ať vás druhé jitro k boji najde!
 Dí, a pohled všechněch zjasnil lice jeho,
 Rozstoupilo se množství manů,
 Manů s háranými prsy,
 Rozstoupilo se semo tamo,
 Až je v pohostinné chýše
 Blahodějná číše povolala.

IX.

Lutobor.

Já s vámi půjdu do svatého boje
 Slova hájit i cti národu!
 Boje zvyklá jest má pravice,
 Oko moje snese bez leknutí
 Mnohořádné nepřátelské davy.

www.libtool.com.cz
Radotín.

Tys již dobyl sobě jméno slavné,
 Pojmenováns mezi reky pověstnými,
 Oslavený v zpěvích vojínových.
 Bobek čelo nevěščil mé mladé,
 Žádný zpěv mé činy nejmenuje,
 Žádná paměť o mně u národu!
 Já s vámi půjdu do prvního boje,
 I mně svatá čest a slovo národu.
 Pod vámi se budu učit válce,
 Pod vámi též vítěziti!

Lutobor.

Radotíne! milý Radotíne můj!
 Pravice tvá slabá k bojům valným!
 Slávě bije srdce tvé, vím, ve klotu,
 Ale srdce tvé je mladé, srdce měkké!
 Mračno střel se ještě nezachvělo
 Nad tvou kadeřavou hlavou;
 Nahlídal jsi po své po vši pouti
 Do přátelských uzmlených zraků.
 Mne nech hájit slovo české dané,
 Druhý boj nech slaví jméno tvoje!

Radotín.

Taktě má mé nepověstné jméno
 Pořád pokrýváti nemá temnota?
 Nemá rokotati struna Radotínem?
 Pravnukovi veleslavných dědů
 Pohádkou má býti sláva vítězivých?

Nechci, více nemohu víc sedět
 V kole vážném mužů velestatných! —
 Starce zraky zhasínavé plály.
 „Oba,“ dí, „oba, miláckové duše,
 „Oba se mnou do čestného boje!“ —
 Na Milicu nikdo nezpomene,
 Hořce zaplakalo děvče měkké.
 Plamenná tvář Radotína bledne,
 Stane krev mu v srdci užasnutém,
 Z oka jedna vykradla se slza! —
 Viděls, Lutoboře, viděls tajnou slzu?
 Ha, to vyhání tě do strašného boje!
 Starce ponaklonil hlavu Miličinu,
 Po čele i po hlavě ji hladil:
 Neplač, potěšení stáří mého! —
 A ona s hlavou se sklopenou,
 Ušla dívka s srdcem usedavým.
 Blahá dívka, neplač! neplač, blahá dívka!
 Velká duše Lutobora mládce
 Viděla tvou — Radotína slzu!
 Za Milicou Dobrosavič stařec:
 Vol si z bratrů sama za ochranu!

X.

Milica vám ničím není, opuštěna!
 Sama zůstati má v bradě šířím pustém!
 Do boje vás vede vaše mysl mužná,
 Pro dívčiny měkkou duši tesknou
 Není v mužném srdci ani stánku!
 A ty taky, ty můj Radotíne!
 Milica již nežije v tvém srdci!

Zaslechnul do chýše vstoupiv
 Slova bolna jinoch Radotín.
 Ty má duše! dušinko má drahá,
 Po věk přirostlá k srdci mému!
 Dokud bude, tobě bude.
 Setři s tváře slzu mnohomluvnou!
 I tobě jonák milejší jest hrdinný!
 Tam naši čest a slovo naše háje,
 Hájit budu tak čest i tvou.
 Až domu přijdu, věnec zasloužený
 Ovineš mi sama kolo čela;
 Vždyť milejší jest tobě jonák hrdinný!
 Setři s tváře slzu mnohomluvnou!
 Až ve dnech pozdních zpěvec starý
 Vejde do hostinné síně,
 Počne o jinoších ve plzeňské bitvě,
 Slavně pojmenuje Radotína zpěvem,
 Mezi reky statné posvěti mé jméno!
 Milico! tvůj mládec na tvých prsou splešá
 A s tebou také sdělí svou slávu!
 Nech mne tam jíti, aj! jsem z národa,
 Čest jeho, aj! jest čest i má i tvá,
 A viň mi věnec, chci ho hoden býti.
 Skápneli naň slza z oka tvého,
 Nepovadnou kvítky porosené,
 Vykvetou líp pro miláčka duše!
 Setři slzu! nech mne pro vlast jíti! —
 Ushly slzy na pobledlé tváři.
 „A komu mne zde v hradě zůstavíš?“
 Lutobor, dobyt třikrát věnce slávy
 Zůstane zde za tvou ochranu!
 On prosby svého bratra neoslyší.

Dobroslavič svolí prosbám mým a tvým! —
 Odcházel, a srdce dívky valem
 Klopotá a žíly probíhá,
 Srdce žádostí a strachy stísněné.
 Lutobor jde zotaviti dívky čilé:
 Ty vládu milosti nad ním máš,
 Řka, zachovej ho svému živobyti.
 Z takové bouře, jaká hrozí,
 Nevynikne taká letorost milokvětná,
 Letorost krásná, slabomocná!
 Jeho síla nestačí do outoku,
 Nestačí jeho síla prchání klamlivému,
 A ten mládec, krásná srdce tvého část,
 Nevčasnou byl by obětí bez oučinu!
 Jakou bys tu pouť konala! —
 Bez něho! — a srdce mu zalkla slova.
 I mlčela Milica pohnuta.
 On bude slávou tvou, slávou vlasti,
 Až se mysl i chrabrost jeho ztuží.
 Takť ale by, štíhlá krásná sosna,
 Vyvrácen byl do temnosti noční!
 Jeden z nás u tebe zůstat musí!
 Dobroslavič vyslyší mé prosby —
 Tobě dá on voliti z nás ochrance!
 Milico! kdož by nezůstal rád u tebe!
 Ale vol, vol Radotína! —
 Slova umřela mu v ústech hovorných. —
 Ano, dí, Dobroslavič velemoudrý,
 Jeden z vás tu zůstaň pro ochranu
 Naší růži, mému srděčku!
 Nestačí můj um tu rozhodnouti,
 Kdo by strážcem jejím nejmilejším;

Necht si sama záštitu svou volí!
 Zaslouchla slovo pronešené —
 Zblednou růže v Milčiných tvářích,
 Rtoma pohybuje bezslovýma;
 Na rozcestí stojí duše její,
 Kam se chýlí — ztráta duši hrozí.
 Vážná velemysl Lutobora,
 Jenž se podává dívce za obět —
 Náklonnost srdečná v prsou jejích
 Radotínu jenom vzkvítající
 Proti sobě v její duši stojí.
 Růže pěstovaná v kole domácnosti,
 Kamo žhavé slunce nezasluní,
 Bílé líce ukazuje v spanilosti.
 Dej jí na výsluní: jako stoudná dívka
 Zardí se, všedši do mládíctva sboru.
 Tak se z mdloby zotavila Milica,
 U zardělých lících v tato slova řece:
 „Není, není volit možno!“
 Porozuměl Dobrosłavič moudrý,
 Porozuměl velectný Lutobor
 Slovům ze stísněných prsou.
 Radotín stál v obdivu své dívky,
 Slávou věnce zdobovala dívka
 Z boje strastí vráceného! —
 I počne Dobrosłavič velemoudrý:
 Necht rozhodne los rozsudný!
 Lutobore, s březý kůry sejmi,
 Napiš na ně své a jeho jméno,
 Vrhne je do přilbice,
 By si záštitu svou vyvolila! —
 Skočí Lutobor k březce co snih padlý,

Sejme osudné dvě korky dolů,
 Zpátky ale jeho noha váhá —
 Duše velké sobě zamyslila.
 Vstoupí v sň a píše jména,
 Jména na osudné korky.
 Vrže — do přilbice lůna tajna
 Rozhodlivé známky sněhobílé! —
 Rozhodniž tvá ruka, Milco má!
 Práví Dobroslavič velemoudrý. —
 I postoupí k osudnému stolci,
 Ruku vztahá dívka po přilbici,
 Ruka slabá ouzkostmi se třese,
 Jako srdce její strachy trne!
 Nemůž! nemůž voliti! — s bolem volá. —
 Co tě trápí? volá Dobroslavič,
 Do přilbice vloží mužnou ruku,
 Na jevo jde korka osudova,
 V čele nesouc jméno *Lutobora*!
 Aj! tu jinoch skočí po lístečku,
 Skočí ku přilbici, druhou korku schová:
 Co jsem žádal, to mi dáno!
 Za ním hledí Dobroslavič starc,
 Za ním mlče bratr Radotín,
 Milica si slzu s tvářím stírá.

Řehce komoň, hrdě hrabe půdu,
 Prapor nad Lutoborem se chvěje,
 Po boku po levém Dobroslaviče,
 Jehož komoň hustou hřivu střásá.
 K báni hradu povystoupí dívka,
 Mokřým zrakem doprovází oba;
 Radotín je za les doprovodil.

Noc po noci mine, den se po dni klání,
 Pověst váhá od plzeňských luhů.
 Kde se slovo české hájí.
 Mrak se valí nad dobravským lesem,
 Až se nade bání Radotína staví.
 A s tím mrakem šero přikvapilo.
 Hlásný na roh zatočený troubí,
 Odevrou se vrata, Vojslav vjede,
 Vojslav, statný jonák Lutobora.
 Neřehece komoň vraný, dlouhohřívý,
 Nehrabe podkovou pňdu hradu,
 Sklopenou svěsí dolu hlavu,
 Neneset pána na svém valném těle! —
 Naproti mu mládec Radotín,
 Ledva za ním stojí děvče křepké!
 Z Plzeňských luhů, kde se uhájilo
 Slovo dané silou, krví národa,
 Pozdravení nesu! Bůh vás potěš!
 Zarazil se Radotín, zahlídna
 Lutobora koně truchlivého.
 List podává Vojslav spečetěný,
 Psáno na něm v slovích krátkých:
 Lutobor — Milici, Radotínu!
 Rozlomí spěšně dívka pečeť,
 Složený list kvapně rozbaluje,
 Podivem jí blednou líce různá:
 Dvě se vyskytnújí korky březí,
 Korky bílé jak sníh padlý,
 Na každé je psáno: *Lutobor.*

Podiv pojme duši její celou.

Obrátila korky: Na nich psáno stojí

První kiam to v živobyčí mém;

Z vaší lásky povykveť mi paměť!! —

Ó ty velký junose! velká duše!

Já jsem srdci tvému rozuměla! —

Mdlobou sklesla do náručí mládce,

V její slzy mísil slzy srdce svého! — —

(Přepsáno ve Vlachobřezí dne 18. března 1825.)

* Na Říp.

Tvou patu líbaje Čech náš kníže a vojvoda chrabrý,
Za vlast, matku milou, hlásil zem rozložitou!
Aj, a za ním klekl Lech, brat kníže[te] vojvoda mladší,
A pluku síla za ním líbala matku drahou!
Já čelo tvé líbám, vrchu bez mraku, věčně památný,
Ježž zoře ruměncem kol kolem oslonila!

Tam dol ještě šel, mlha rosná půdu zaslání,
Předce vidím nemalou tam se zakrývati ves.
Aj Ctínoves to! buďž žehnáno mi sídlo posvátné!
Hrobko našich otců, paměti velkomocná:
Nad popelem tu vašim zpěvná linduška se rouší,
Ach potomci pro vás ni slzu neumoří!
Přijměte ji v oběť! ze srdce se vydrala mého,
Vděk slzu přijměte mou, v níž duše má se jeví! —

Z mrákoty aj! různý vystává v ouvalu oblak!
Ty jsi to, otče milý, kníže a vojvodo náš?
„Sem! slzu setři měkou, slušné panu oběti slzné!
Vlasti milovný syn [svou jimi] lásku vyjev!““

---

* Městům pražským.

(V rukopise bez nápl-u)

K vaší slávě, aj vy hrdá města krásná,
Nemůž oslavy mé píseň přispěti,
V letopisu věčně živé paměti
Vryty vaše velké doby,
Jenž se brzo v statečnosti jeví,
Brzo v skutech srdce dobroty,
Brzo proslavují umu jasnoty.

Vám, vy stará, hrdá města,
Každé vlasti svatoskvostné ozdoby,
Mé se srdce klaní, rádo podrobí,
Vedla mne k vám dítěte již cesta.
Vaše chrámy, věže, stavby jaly
Starou řečí, přímými úsměchy
Duše mládce, zbudíc povzdechy,
Jenžto věru vámi svůj vzlet braly.

Nuž já pěju ve váš své vroucnosti,
Zpěv to není vaší okrasy,
Povědků to mocné ohlasy,
Ješto víří vzhůru z hlubokosti.

Aj u vás se v mé duši rozednilo
U vás můj duch se spásně ovlažil,
Ó, by zpěv můj sídlo svaté oblažil,
Co mi vše jest, bude, bylo. ¹⁾

---

¹⁾ Přidatek v rukopise:

U vás aj se plameny zbožné žňaly
V duši mistra slavné paměti,
Do světa spásnou záři posílaly.

~~~~~

* Husinec.

I.

Tot Husinec? — městečko malé tudy v ouvale ryčném?
Tvá to kolébka milá na břehu, mistře Jene ¹⁾
Buďte mi pozdraveny třikrát, vy vlnky hebounek,
Jež stín pralesný sem vede rychlotokem!
Zdeť tedy posvěcená ruka čerpala ke křtu vodičku
A v slovu zbožném tvé silnila týmě slabé!
První úsměch a pláč tu bytí tvé zjevě pozemské,
V srdci rodičky čilé slasti a strast probudil!
Když u kolébky sedíc uspávala svého synáčka,
Stunkati ho učila, jméno tatínka zovouc:
Ó, tu nepomněla: hlas, žeť hlas něžného robátka
Zevzní ve dřevním, i v světě někdy novém!
Ach ubohá! tu nepomněla si: hranicí ne nečestnou
Žeť plamenem zvěčněn plod bude lůna milý!
Ach, ani nám popela z jeho kostí v zášti nepřáli!
Rýn tu drahou valný částku do lůna přijal!
Předce si náš! Lepší ti chová duše v národě paměť!
Aj, mezi velkými v krásotě čníš veliký! —

¹⁾ Místo *mistře Jene* variant: na *Blanici*.

II.

„Pojď, panáčku milý! poukaž nám dům a obydlí,
V němž zazřel Jan Hus světlo nebes poprvé!“

„Jan? — Hus? — Jan? — vy myslíte, co byl před
dávnm upálen,

Tam v dalekých krajinách odcizen od krajanů?

Lehce to vám mohu říci! jenom tady pojděte za mnou
Touto uličkou dál, vzhůru potom zase výš!“

„Víš-li, milý synu, proč Jan Hus byl v dále upálen?“

„Ach, to nevím!“ — „Také já to nevím!“ — „Ptal
jsem se již otce;

Ještě si děcko, mi řek'; přiloživ slova, takto mi řekl:
Kázalť, což se jiným dlouho nemohlo líbit!

Ej, tu domek jeho jest!“ „Ta chatrč?“ „Ano, vejděte dále!

Tři schody výš! na levo chýžka to jest Husova!“

„Kdož hovoří hlasitou tu řečí, pověz mi, synáčku!“

„Aj vinopalna tu jest! sousedi sem se sešli!“

„Hanba nevýslovná! Krajané! zastyďte se! hanba!

Vzešla tu sláva a čest! Plačte pro ztrátu její!“ — —

Poděbrady.

(Psáno r. 1817, Lumír 1858.)

K výši tvé když oko nesu,
Zámku slavné paměti,
Proč se v celém těle třesu,
Písni tě chtě slavěti?
Krásné dávné minulosti
Duše volá v obraznosti.

Hrdě, jako v širém moři
Strmí věčné skaliny,
Hledíš, anyž se ti koří,
Na rozlehlé planiny;
Výskou vlastní hlásáš krále
Výšku slávy neustále.

Jiří! — s zvukem jména věky
Zápasily litý boj;
Ó, což mohou věků vzteky,
Ó, což může časů voj
Proti stojazyké chvále
Ctěného co boha krále?

Jiří! — kdož by hodně tebe
 V písni žádal chváliti,
 Chtěl by zatmět světlo nebe.
 Okem slunce spáliti;
 Dechem sbořit hrdé chlumpy,
 Prstem zvrátit světy v rupy.

Jiří, tvé když oko bdělo,
 V zámku tvém se oděním,
 Srdnatostť mladé stkvělo
 Rytířstvo, svým zbrojením:
 Pod tvou vládou v každém boji
 Zvítězili lvové tvoji!

V zámku tvém se cvičovala
 Síla mladá zbrojných ruk,
 Z kratochvíle vysílala,
 Oko cvičíc, mrštný luk,
 Když se vůkol přímé báně
 Snášivalo šedé káně.

U vrcholu stkvělé věže
 Na vysokém okřídlí
 Král lev, vlasti drahé strážce:
 Míval pěkné obydlí:
 Bystře hleděl na vrch božský,
 Jak i na vrch krkonošský.

Zhnusný netopýr se vhostil
 Do vznešené výsosti,
 V níž se posel římský postil,
 Oplakal své hrdosti.

Tudy časem dravý sokol
 Křídlem vláčí větrům okol.
www.libtool.com.cn

Dávno tady oněměly
 Zpěvy reků vítězných,
 Jimž vstříc jdouce dívky pěly:
Vítej! v písniích líbezných;
 Echo zde se zůstavilo,
 Bývalost by vyjevilo.

Kdež jest jinoch, v jehož oku
 Oheň jiskřil, brouše seč?
 Kdež jest dívka, která k boku
 Připíala mu ostrý meč?
 S žádostí jej políbila,
 Láskou k vlasti roznítla?

Ticho noční ve dne dřímá
 Ve strašlivém mlčení,
 Mráz a hrůza duši jímá
 Jako v sklepném vězení.
 Někdy slečen odrodilých
 Hlas zní ve zdech starobylých.

V pokornosti labské pěny
 Líbají zdi vznešené,
 Jak se dotknou — jaké změny!
 Ječí proudem vzděšené,
 Houžví spiaté silné plť
 V okamžení vírem zhltní.

Čnětež ve své velebnosti,
 Až vás zhladí času zub,

Až vás v vzteklé zuřivosti
Věky zboří, zvrátí vzrhub:
Potom vaše rozvaliny
Čtěny budou od rodiny.

Spíše ale věkostálý
Krkonošský zmizí hrad,
Nežli oněmějí chvály
Jména Jiří z Poděbrad!
Pokudž Čech, tak toto jméno
S poctou bude vysloveno!

~~~~~

*** Smutný Kámen (na Žďarsku).**

Dne 22. července 1837.

I.

Strmí skála na vrchu vysokém,
Na ní hrdé sosny, po ní jalůveček,
Vůkol za ohradu buky rozložitě,
A pod nimi teskné pomlčení dlívá
Zbuzené kdys větrem,
Zrosené kdys mrakem, —
A ta skála strmá
Sluje Kámen Smutný.
Dolkalo zde srdce švarného jonáka?
Doúpěla nádra dívky oklamané?
Žehnala se zde se synem rodička?
Ticho teskné mlčí, zašepce to v bucích
A ze sosny hrdé kanou slzy němé.

II.

Zbudila se záře, líbá čelo skalné,
Chvátá jinoch vzhůru šerem buků rosných,
Líbá čelo skalné, líbá orůžené,
Zrak upírá dolů, žíznivý zrak dolů

Do západních krajin; hluboce zastůně. —

A tu sosna hrdá jinochovi vece:

„[Zde] mi zdaru, tady na skalnatém čele
Rozpínám svůj kořen, vrchol v oblak nesu.

Pne se na něm orel, letě k slunné výši.“

Uslyší to jinoch; bolestně zapláče:

„Ach tu v mlze dole, pode mnou tu dole
Kolébka má milá, matka Vlast spočívá.“

* Kaša. ¹⁾

Báseň epickolyrická.

(9. máje 1825.)

I.

V slunci vlasti, v starém Vyšehradě
Vykvetly tři růže velekrásné
Z lůna velebného Nivy matky,
Kněžny mocné, matky nad národem.
O těch růžích chtěl jsem mládec zpívat.
O ozdobách naší milé vlasti.
Popatře však na rozváté rupy
Stolce posvátného pranárodův,
Poumlk' jsem želem zotaveným,
Zrak se zalil bolem nevýslovným,
Na prsa se rozložil bol těžký
A já musil, musil umlknouti.
Slza pomáčela struny na varitu,
Ach, ty nezarokotaly! —
Slunce vlasti zašlo do temnoty,
Báně vyšehradské leskem nezářejí,
Slávy vyšehradské, časů mrakem skryté,
Víc se nezradují nad národem.
Ku věčnému hrobu všecko kvapí,
Jako krůpěj k moři bezednému!
Varita zvuk a zpěv český umřel,

---

¹⁾ Zlomek pozůstalého zlomku.

Vyšehradu sláva zhasla ku pověku:
 Jak jsem já měl bez slz o něm zpívat?
 Rokotaly struny — ale pláčem! —
 Na hrob drahých slušno slzu splakat!
 Slušnější jim pamět dochovati.
 Minulost jen živa v zpomenutí!
 Proto růži vyšehradské první
 Budiž v slabém zpěvu rokotáno!
 Žeť mi nejsou slova Lumírova!
 Žeť mi není jeho strun natáhlých!
 Činy velehlasné Vyšehradu
 Sezpíval bych k věnci vlastenskému,
 Do něho tři růženky na odív!
 Mocné, volné byly jeho zpěvy,
 Ku hvězdám se nesly z Vyšehradu:
 V srdcích národů zas po něm zazvučely.
 Na rupy však kdyby se mnou patřil,
 Rozvaliny slávy kdyby zíral:
 Srdce by v něm bolněj neúpělo! —

II.

Vykvetla jest z lůna Nivy matky,
 Matky nad národem Kaša prvorodá.
 Na otekých, na plesavých loktech
 Dítě choval vojvoda Krok velebený,
 Bohům obětoval, bohům věčně živým
 Poupátko, plod milování svého!
 Jezerka, ten silodarný pramen
 Svatosvatý pranárodu všemu,
 Hojnou poskytala vlnku nad sklo.
 Pěstovaná růže rozkvétala,
 Radost Vyšehradu, radost Čechův;

Po ní Tetkou mnohovědnou,
 Po ní zámyslnou Libušou;
 Budoucí láskou i útěchou Čechů
 Bylo Nivy lůno bohem požehnáno!
 Pohromadě, jako na keři jednom.
 V síních Vyšehradu vyrostaly!
 Kaša v zpytování velemocné
 Přírody umy května svého žila;
 Dobrodinka milých, věrných Čechů
 Tetka, bohům věnující život,
 V obřadech a slavení jich setrvala;
 Dávtipná a věští duše Libušina
 Vládu, blaženosti lidu svého
 Po otcovu boku zamýšlela.
 Niva odšla k bohům, k vládám světa,
 Slavený jí pohřeb na Ctinovsi,
 Říp se věkostálý dolů díval.
 Odšel po ní k bohům, k vládám světa,
 Vojvoda Krok, kníže, šlechtic svatý,
 Slávu jeho na hřbitovech ctinoveských
 Hlásalo deset svatých zpěvců,
 Až se rozhlásila po všem po národu,
 Shromážděném to při jeho hrobce,
 Zpívajícím: Blažiteli náš!
 Sudí bohu milý!
 Nám k spáse a řádu
 Zdobil jsi stolec svatý,
 Co ranní na nebi jiskra,
 Spravedlností a k národu láskou.
 Bohové věkoživí,
 Dárcové míru a dobra,
 Tebe, miláčka svého

Darili moudrosti svatou
 A kochání Tvé bylo:
 Národu blaho a sláva.
 I Tebe, velebo naše,
 Bohové světla,
 Bohové dobroty věčné
 Vedou do slávy věčné
 Po slunných cestách.
 Dřímej! Dřímej
 V mateřské zemi!
 A žehnej s hůry světél
 Věčných, nehasnoucích,
 V dcerách blahodárných,
 Národu svému! —
 Dozpívali. — K poli Drahoňovu
 Chvátá národ, starší lidu v čele.
 Vzývá vzhůru k bohům velemoudrým
 O moudrého sudí sirý národ:
 Kdož nás může více milovati?
 Kdož-li péci v srdci pro nás věsti?
 Krok nám velel slovy oteckými,
 Libuše bohumilá, lidu milá
 Veleti nám bude slovy mateřskými!
 Ajta! vzhůru nesou novou kníni
 K ostalému stolci nad národem,
 K Vyšehradu nesou kněžnu milou,
 Na stolec ji osadí národový.
 Plesá Vyšehrad i jeho bání,
 Plesá Vltava a nivné břehy
 Roznášejí řekou pověst blahou
 Po národu velkém, širém, dálném! —

---

* Jeden loket.

I.

Tam z hor, z Krkonošů plyne Labe,
Plyne dolů polem, hájem, luhem,
Plyne tiše v křivolakém toku,
Až doplyne k zámkům Poděbradům;
Tu je líbá vlnou zátočlivou
V boku pravém nade jezem pádným.
A pod jezem v levo v luhu ladném
Stojí chrámek matky blahoslavné .
Uprostřed lip mnohostinných.

A sem přišly listy na hejtmána
Od komory krále Ferdinanda,
Aby krovy vetché nade jizbou,
V níž se — slavné paměti! —
Jiří král byl k slávě Čechů zrodil,
Opraveny byly pro památku! —

I svolá hejtman chasu dělnou,
Aby dle rozkazu krále pána

Opraveny byly krovy zpráchnivělé.
 Ode krovů dolů až na Labe,
 Ano smývá zámecké zdi valné,
 Počítáme s výši třikrát třiceti tři loktů.

A mladý jinoch pokrýváč
 Po křídlici klade křídlici,
 Zalívaje maltou mezery,
 Spojí jednu k druhé k letům dlouhým.
 A hledí dolů po rovinách dálných,
 Hledí na kolínskou kostelní bání,
 Hledí ku Křečhoří známém bitvou pruskou,
 Hledí na lučiny, luhy poděbradské,
 Až se na rovině labské v lesku
 Zraky ve obdivu upnou.
 Ach ubohý! zavrať jala mysl jeho,
 Vrávorá se dolů třikrát třicet loket,
 Až vše vůkol strachy užasíná.

Ale vrávoraje zvolal v tato slova:
 „Matko zámostecká, ochraň mne, matko!“
 Letí třikrát třicet loktů dolů.
 Slyší volání jeho matka boží,
 Kteráž v zámosteckém kostelíčku ctěna.
 Letí dolů; dole u stěny zámecké
 Ční tam nevysoká vrba,
 Haluzy povolné přijmou mládce,
 A snesou ho bez poškrvny na břeh.
 Radoval se mládec, zaplesal lid všecken
 A chválil Pannu nebes blahoslavnou!

Rok po roku minul, léta ubíhala,
 Zapomněl muž mládec na svou ochránkyni,
 V srdci nesa svět a jeho marnost,
 Tovaryšstva lehké mysli hledal.
 A tak jednou v krémě s dobrodruhy
 Nocoval a kratochvilil
 A tam brzy o tom prostořečil.
 I počal tu jeden z dobrodruhů:
 „Slyšíš, ty tam, co se válíš
 Na pecince u stěplých kamen!
 Pověď mi, jak to bylo s tebou,
 Když jsi letěl třikrát třicet loket,
 Jak to bylo to tvé zachování?“
 I odpoví zpuřně zachovaný:
 „Dej si pokoj s pletkou dávnostalou!
 Ejhle devadesát devět loket!
 Nemohlo-li býti zrovna sto?
 Nemluvte mi o tom ani slova!“
 A tak obrátil se ode dobrodruhů,
 Až pak na pecince usnul.
 A když spal, tu se mu něco zdálo,
 Otočit se ode kamen snaží,
 Spadne maně na podlahu —
 Více k životu se nenavrátil! —
 Pecinka u kamen byla z výši lokte! —

Matička v hoři.

Čtvrtého vám nedám juž,
Tři jste vy si vzali,
Raději veň vrazím nůž,
Před mnou ať se svalí!

Jiřík byl hoch jako květ,
Jako sosna táhlý;
Radoval se z něho svět,
Dívky po něm práhly.

Proto prý ho do Vídně
Granátníci vzali,
Kde prý s nimi nevládně
Po parkáuech hnali.

A když jsem pak slyšela,
Že v špitále stůně,
Do Vídně jsem běžela
Zabalena v hůně.

A tu přijdu k špitálu,
Ptám se po Jiříku,
Ved' pan kmán mě do sálu,
Odtud k pokojíku.

„Ach, můj Bože, Božíčku!
Kde jsou tvoje růže?
Kde jsou jiskry, Jiříčku?
Zhasly do kaluže?“

On oběma rukama
Rukou mých se chopil:
„Ztratil jsem je; mrakoma
Horký mráz je skropil.“

A tu opět na tváři
Růže vyrazily,
Jiskry oka ve záři
Jakť se rozmrazily!

„Líp zas bude, neklesej
Můj Jiříčku švarný,
Se mnou v srdci zaplesej,
Mám lík zdravodárný.“

Nesu sebou kaviáš,
Chrupu a mák vlčí,
Pakavec a diviáš
A mech z popahlčí.

Ještě něco sladšího,
Můj Jiříčku blahý:

Verunka ti posílá
Ten prstének drahý.“
www.libtool.com.cn

A když opět na tváři
Růže vyrazily,
Jiskry oka ve záři —
Tu se slova lily:

„Co ta stará trdlice,
Co tu dělá, sbírá?
Chce obdržet vidlice?
Jít za netopýra?!“ —

A můj drahý kaviáš,
Pakavec, mák s mechem,
S charpou také diviáš
Schodili s posměchem.

Tu přistoupil jiný kmán,
Ruky mé se chopil:
„Ujeď, babko! brzo k vám,
Ras by tě potopil!“ —

Tak odtrhli matičku
Od synáčka mdlého,
Neslat v jeho lampičku
Oleje zdravného.

Tak jsem stála po tři dny
U špitálu venku; —
Ve dne v noci těžké sny
Mořily stařenku.

Když se třetí naklonil,
 Přistoup' ten kmán dobrý:
 „Syna osud dohonil,
 Na voze spí bodrý.“

A tak jsem se dobrála
 Žebrotou zas domů,
 Hůně jím tam nechala —
 V srdci svou pohromu!

„Nedám Vám čtvrtého juž,
 Vy jste tři si vzali,
 Raději veň vrazím nůž,
 Před mne ať se svalí!“ — ')

‘) Kromě toho zachovaly se toliko verše:

A ten třetí, to byl hoch!
 Prával se již v mládí.
 Přitřel se rád, kde jen moh',
 Kde jsou kamarádi.

Břítvou jezdil po bradě
 Ještě chlapec malý,
 By se mu co nejdříve
 Vousy proklubaly.

Husarem jen býti chtěl
 Neb myslivcem švarným . . .

— — — — —
 — — — — —

* Jinoch a dívka.

Dívka.

Zašlo do hor šestkrát, šestkrát se navrátilo slunce —
Růžnost tváří tvých, blesk se nevrátil očí!
Jindy milou budívals zpěvné lesa občany písní,
Ve stínech chladivých dívky poslouchaly je!
Čistým plouly citem, jako ze zdroje hor vody křišťal;
Věrn jak on obrazy dá, zavzněly jimi duše.
Což ti, miláčku, duši svírá, co tě, poklade, rmoutí?
Dej, by milenka také v strasti se tvé dělila!
Písně neobživují okolí, zpěvy odzněly sladké
Z srdce srdečnost, ach, i z duše tvé veselí!

Jinoch.

Do hluboka strastná se bolest vryla, mého do srdce,
Ach, hlubokou ránou proklala srdce pověk!
Jaktě mohou čisté z pramenů zkalených vlny plouti!
Smutná ve zpěvu jak vznést se duše k nebi má!
Ó neptej se, milenko milá! proč rmoutiti jasnou,
Proč kaliti krásnou tvou duši bez vady mám!
Vždyť se radost zbuzuje spanilá jen vždycky radostí,
Pláč a žalost smutná jen probudí želení!

www.libtool.com *Dívka.*

Ó, jako by v milené vadrnoucí tváře miláčka
 Dívčici pohlednout bez želu možno bylo!!
 Zasmušilý váhals okolo dnes mého okénka,
 Ach, ani k oknu očí zor neletěl jediný!
 Ó, to bolí, to hoří v duši mé, to se nestalo ještě;
 Druhdy jsi písku hodil, když jsem od okna byla.
 Šel jsi borem k hájům, za tebou pudilo mne to mocně —
 Však nectná to není, ó nikoliv zvědavost, —
 Bych ti přinesla milou — komu slušnej nežli milence? —
 Úlevu, utěšení, k háji těžím za tebou!
 Nezádnému lešť houští se nevyznalo srdce,
 Hloub a hloub kalný smut se zaryl do duše.
 Ó, hluboká to musí, hluboká být rána, bolestná!
 Však hlubší tvrdé tvé bije mi mlčení.
 Zjev mi žalost trpkou, zjev, jež nám sevřela nádra,
 Z srdce vyhostila pryč písně, radosti, milost,
 Byť mi konat možno sladké povinnosti milenky,
 Jež duši zastírá, záclonu odhoditi!

Jinoch.

Na křídlech širých zpěvy jemné k oblaku naší
 Volně letě skřivan, volně do říše nebes.
 V temnu šedém rokytí v toužebné písni slavíček
 Nad hnízdem družce své o milosti píše!
 Ó, komu z nás vlažná by se nezňala nádra bolestí!
 Ó, komu zarděla ses v tváři, radosti milá!
 Noc černá, jakovou zývá s hrůzou ze propasti
 Mrtvé lůno, ach, ach, mou duši obklopila!

Proč, bohové věční! vdechli jste srdci citelnost;
 Být má stále jenom smutku, hoří pramenem?
 Vemte si dar nazpět, s ním možné skrovně blahosti,
 Vždyť bouří zhoubná smrt ve žilách jinocha!

Dívka.

Ó pro boha! přestaň, nebojím se jí, nechť mile přijde,
 Ráda tvým ramenem umru obejmuta teď.
 Svazky drahé stejné naše vázaly srdce milostí,
 Stejný nechť tedy nás ve smrti víže osud.
 Nechť by jeden zelený rov kryl naše srdce obě dvě;
 Ve světě jedno byla, po smrti jedno budou!
 Mluv, ale mluv! umoří mlčení tvou dívčinu teskné;
 Buď co buď, upřímná když mi milost zbude jen!

Jinoch.

My, my! — ó, sedavé duši zalkněte povzdechy! Taktě
 Do svobody chrámu, zprostě se bíd, zaletím!
 My! — i tvá, děvo, vezdejší potěcha zhyne, jak jen,
 Jež bych rád zatajil, z úst slovo vyplyne mých.
 Ó běda! my písní utlou ukojit duše zármut,
 Strasti nemáme ni žel, z srdce bolesti pudit,
 Ve zpěvu rozhlašovat, když k nám z nebe sešly radosti:
 Bratře, šťastný jsem! pojď: zaraduj se také!

Dívka.

Kdož by to moh' zbraňovat? kdož? Zpěv, zpěv dar je nebeský,
 Tent' zvolenému nebes přán je miláčkovi jen!
 Až, vždyť po stromoví si zpěvná pinkuje píseň
 Pěnkava truchlící; — volno by nám nebylo?

Jinoch.
www.libtool.com.cn

Vzav varito kráčí, jakž ve zvyku, do chladu hájku!
 Stíny se táhly do luk, slunce do hor bralo se;
 Ledva jsem se nových dotknul strun, ledva lesíkem
 Zpěv zavzněl temným (vímt, že to písňe mladé):
 Pošmourný šedivec (nemaje tvář vážné velebných
 Starců přtjemnou ni vzhledy důvěřivé)
 Z chřastí zaškarediv se, celé mocné obočí své
 Vztáhna (mrak ledový hrůzy nemá takové!)
 Spurně, nocí černou, obořil se na mládcovu lyru,
 Ach. opovržlivě, ach! zhlídaje bral se lesem.
 Prst strna — nevlácný, neohebný k prozvukování!
 Zpěv zaražen páli, zpěv na prsou jinocha!

Dívka.

Ó upokoj se! z mračna vyšel, mračné jeho srdce!
 Zmrzlát starcova krev, stydla duše studená!
 Jak by za rozletěnou letěti k nebesům bylo písni,
 Jak za živým možné starci se nésti citem!

Jinoch.

Truchlivo bez zpěvu jest, smutné jako u hrobu býti,
 Bez zpěvu, věř mi, život bez života je život!

Dívka.

Tak ti není v světě nic věrné tvé srdce milenky,
 Tak ti není nic vlast! vlast, naše máti drahá?
 Druhdy, když jmenována byla vlast, znals mimo ni, znals

Jména sladšího? Tvá byla dívka po ní! —
 Zrak se ~~zajiskřil~~ tvůj, ohněm se zapálily tváře,
 Vlast po celém po těle mocně se rozhořela!
 Nic ti není teď, nic!! Zhoubná kdyby povstala válka,
 Vojsk se cizích s praporem k nám hnalo rozvinutým,
 Vzdýchaje bys tu seděl, svěcený háj v praskotu ažby
 Zňat pohoří chvátil v plápolu tvé varito! —

Jinoch.

Ó, kdyby vojsk se tisíc k české mezi blížilo valných:
 Mocně opásala bys mé, děvo, kyčle mečem!
 V nejhustší řady můj v zhoubném zteku líté by bouřil
 Nezmožený vítěz Lev a praporů letavých! —
 A kdyby pad' mládec, šťastná by to smrt byla pro vlast!
 Zpěvci by máj vsadili ctné na památku děvy!
 Tvou by bylo jedinou potěchou, ó dívko srdečná:
 „Pro vlast padl milý, písně činem pečativ!“
 Tě, kdyby smrt (co jiného by nás rozloučiti mohlo?)
 Zkad zpěvy věčně plynou, do krajin odvolala:
 Na hrob soslzený věrný by jinoch se uvrhna,
 Ztrátu v písních svou do světa rozhlašoval!
 Jméno by nejdražší donesouc k nebi, zvěčnila má se
 Píseň, zdeť dobudouc nesmrtelnosti!!

Dívka.

Ó mlč! vem do rukou varito, zvuché zpěvu láno!
 Ozve slovanský duch, ozve se srdce Čechův!!

Dne 7. máje 1819.

Jedna toliko vlast.

(Otištěno v Jungmannově *Slovesnosti*.)

Ó slova pravdy svaté, pravdy nelíčené!
Vás cítím bolně v duše hluboku,
A dovidám se v každém pokroku.
Že srdce mrtvo, vlasti odloučené;
A volám touhou ve své trapné strasti:
Jsi jenom jedna, jedna, milá vlasti!

Vlož ruku na srdce a projdi cizí kraje.
A projdi světa všeho končiny,
I vsady zůstaneš sám sirý, jediný,
Třeba rozkoší všech světů požívaje;
A řekneš u prostřed vši cizokrajné slasti:
Jsi jenom jedna, jedna, milá vlasti!

I arcit — nade mnou se všudy klene nebe,
I slunéčko mne všudy zahřívá,
A v přírodě můž duch můj těšit sebe.
An ráj se krásný všude usmívá;
A jaké u vás středné medu části.
I takové zde u nás v cizí vlasti.

Přít se nechci s vámi, vaše kroky
Nepřestoupily své vlasti hranice,

Šloť by, tuším, srdce vaše jak mé v skoky,
 Jestli touží po své drahé matičce;
 A potom byste, znajíc touhy strasti,
 Se mnou zvolali: jednas jenom, vlasti.

Jak mrtvo tu jest vůkol mého ducha!
 Materčiný sladký neslyším tu hlas,
 Nedoráží milé mého ucha,
 Nepřipomíná mi mnohý blahý čas.
 Kde zpěvy tudy, hudby tklivé slasti,
 Co se rozklhají po vši milé vlasti?

Nač oko hlédne, jestli les to, řeka,
 Město ohrazené nebo vesnice,
 Jaký obraz podá minulého věka
 Duši zsamotnělé cizince?
 Les, řeka, města, rumy v milé vlasti
 Mluví k vlastenci dědův slasti, strasti.

Ó vyjdi s Labem od hor, kde se rodí,
 Poplyň s velevážnou Vltavou,
 S Otavou mělkou, která perly vodí,
 S Oharkou úzkou, s klidnou Sázavou
 Hlásat budou tobě činy synů vlasti,
 Jak za ni stáli, mřeli pro ni s slastí!

A protož slova pravdy svaté, nelíčené,
 Vás bolně cítím v duše hluboku,
 A dovidám se v každém pokroku,
 Žeť srdce mrtvo, vlasti odloučené;
 A volám touhou ve své trapné strasti:
 Jsi jenom jedna, jedna, milá vlasti!

•   * Na vlast.

(V Mikulově dne 9. ledna 1827.)

Matko drahá, dárkyně dnů blažných,
Útěcho mé duše, nyní žalosti má!
Chloubo má, a svědkyně mých prací snažných,
Žádostí ve mém srdci zvěčněná!
Teď mohu — ústa k slovům přišla,
Ústa bolem těžkým sevřena
A slza z upnutého oka vyšla
Zármutkem hořkým nazpět zbráněna —
Teď mohu se s tebou teprv rozžehnatí
A slova syna vděčná k tobě provolati!

Jsem syn tvůj; tvůj obraz v srdci nosím,
Pořesu, osudem kam budu povolán;
Od něhož dar z darů všechných tento prosím,
Bych byl tobě brzo nazpět dán;
U tebe mít jenom pravé blaho, štěstí,
V milém synů tvých, mých bratří okolí
Může duch můj k vznešenu se nésti,
Harfa vroucími se schvívá hlaholy.
Od tebe! — což by jiného má harfa zněla
Nežli hoře, že má duše osaměla!

* Na Vislu.

Vislo, Vislo, dcero matky Polsky,
Z jejíchž boků jsi se provalila,
Ovlažujíc půdy rozložené!
Vislo, Vislo! dcero matky Polsky,
Jakým tokem tichým vlny vlaješ?
Hněv kde tvůj? kde valy zhoubné?
Zarmut obličej svůj zrcadelný,
Hněv svůj rozpěň k bouři zmítající!
Na šíji tvou šlapou nepřátelé,
Nepřátelé tvoji, ach i matky Polsky!
Vyvstaň z břehů zlobou rozječena,
Rozvaliž se po planinách nívných,
Jímž jsi druhdy vláhu poskytala;
Potop zlotu, co nám ubožátkům
Na schudlé ach, ruce vazby váže!
Aj! jsi dcera milá matky Polsky!
Uslyšíš mou prosbu v ouzkostech!

* Jungmannovi.

I vzejde ve záři radostné, jako ve květnu
Z kaboněných mraků pohledy černé rozplašivši,
K slávě, kráse nebeské slunce zotavné
Nade milenkou Tvou i mou, nade Vlastí!

Do srdce živý zaletí v síle paprsek jí,
Aj! rumění se svadlá milených lící i růže
Mdlých i pláčem očí třpytí spanilost se;
I totě krásná dívka, tot naše dívka!

Slyš! jak hlaholí zpěvy! slyš varitonů zvuk!
Miluje dívku mládec, miluje vděčnou Slavěnkou!
Ke mně, sem pode dub stinný, vnukové, sem!
Do kola, mlč, mlč nejmenuj mne: dědečku!

Harmonie nadvětrné ohlasy záplesné
Kolibají se temnem svěcených doubrav ze lyry
Lůna: tak Labe valem od Krkonošů
Zahuče vážným stříbrným plyne vláním.

Ze srdce přejí Slované, k srdci doráží zpěv!
 To milence! onám věčně budiž věčnou milenkou,
 Vlasti! Aby slzavou vám pálaly jiskrou
 Zraky tiché, sem k srdci srdce mi vložte!

Ted' pryč jděte, ó synové vlasti nešťastné!
 Zaleje síla ouzká prsa nesmírné radosti:
 Vyplakat je musím v hájích v kole nivných,
 Duši by mé vzdechnout bylo, v zraku jasno!

Zbožnou seto símě rukou v mysli neúhonné
 Pán zotaví nebes, žehnaje mocným zezřením je;
 V půdě ovlažené klíči, žene, roste
 I ratolesti peň, pučí bujarostí.

A když slzavá koření skrápěla péče, vždyť
 Pán ji viděl z očí, pán vylinout se v soukromosti;
 Mocně ochraňovav plodné květy větví,
 Ku nebesům valné velí koše nést se;

Mile spočinout přeje pěstounovi ve chládku,
 Lahodivým se váním chvěje větví nad hlavou mu:
 Vějte, vějte! — a ozdobné letorostí
 Snese se letmo, skráně věncem ovívá.

° Šafaříkovi.

Kamkolivěk povolá mocná, milený, Tebe, vůle
Nesklonných osudů, nám věky zatvrzelých;
Buď kde nese plavná, rozlehlá Néva koráby,
Buď kde se rychlotoký v zátoce Ebro pění,
Neb mrazivá snáší věčné sněhy vichřice valná,
Neb žahavé slunce znoj z čela vedro žene:
Tam za Tebou poletí zpěv můj perutí hořenosnou;
Nechť v Tvé ustydlé zachvěje srdce život!
Tam doletí Tebe můj i Tvé nářk druhdy milenky! —
Druhdy!! — Pročs, duše má, dočkala těch se časů!
Dlouho-li pak, českou co jsi vyzval k obdivu krásné
Své Čechie vděčné veškeru národu mláď?
Dávno-li pak, u nohou cos jí vši vzdávaje poctu,
Mládeci by nesli vítě k ozdobě věnce, volal?
Dávno-li Tvých ze prsou mocné co se písňe vynesly,
Bys láskou rozžal k ní duše všech jinochů?
První by ctitelů Tebe, již do nebes vždy vynášel,
Vlasti opouští má! srdce ti odvracuje!
První, jenž s ochotou snášel květy Tvého do věnce,
Schnout, vadnout je vidí, — předc neletí je zalit!
Ó, jakovým srdcem k nebesům má ptáče vyletnout.
Anto vidí vzletlé do hlubin orly padat!

A zvolenou — zvolená to není, to nemůž ani býti, —
 Vylhala podvodnou lži Tobě srdce naše! —
 Kdež pak máš —? neuvěř, neuvěř jí! Ó kdyby srdci
 V Tvém se zapálila zas — možno-li bratře? — milost,
 Své blaženosti opět chtělo v ní zakládati rajské:
 Ó, tu se dozví, žeš druhdy jinou miloval.
 Nešťastné černá jí navře nedůvěra srdce,
 Vznikne pochybnost, zdaž jen ji samu miluješ!
 Když z jara kvítko milé k potěše přineseš povyrostlé,
 Ptát se bude, zdaž jí, jí jedině je utrhl!
 Ve strachu na Tvé když položí ruku srdce třesoucí,
 Ptát se bude, zdaž jí, jen jedině bije jí!
 Upřímná nemohou cizokrajná být celování,
 Srdce cizí Slovanům věrně-li odbilo již?
 Což naše vlasti nemá široké dost lůno Tě přijít?
 Což Čechie krásná věnce nemá pro Tebe?
 Však zda-li nezrušená osudů Tobě vůle pronesla,
 Že v dalekých krajinách Tvůj je vykázán obyt:
 Aj, odcházeje, proč jako syn z domu matky se loučíš,
 Jenžto si nechce na ni již v životě vzpomenout?
 Ach, milenou Čechii z věrného jsi srdce nelíbal —
 Bez citu, jen jalová, láska lichá byla to!
 Aspoň, i do pusté kdyby vůle Tě zahrála Sáry, ¹⁾
 Ve zpěvu trud, hoře své, svou i žalost mi žaluj!
 K nám zanesou smutné v nočním tichu povzdechy větry,
 Aj! vzdechněť každý, aj, zachoval duši jí!
 Ó zachovej, zachovej ji, milý! I v proudu zavrátném,
 Mužně by odporoval, síla je dána muži!

V Praze dne 25. června 1819.

---

¹⁾ Sáry = Sahary.

* List Ivanovi.

(V Poděbradech.)

Jak ve dutém strašná moři bitná bouřka utichne,
Strašnější se poklid rozleje po hladinách:
V mém takové se chová ticho srdci, v srdci žalostném,
A k věčnému tichu tvou děvu blíže vede!
Ó by jenom brzy tam —: za tebou vždy jít v boje nesmím,
Nesmím k ochraně tvé své prsy nastavití.
Dočkati! — dočkati se? — — zdroj spíš Labe vyschne,
Než ubyde strastné touhy ze hloubi duše! —
Tam brzy by k hrobovým stínům mne sudička dovedla,
Temněji jak v duši mé býti nemůže u nich.
Slunce zoří ruměnou šera nevzbude, zajde mi do hor,
Zajde, novou ponechá jen sklamanou naději.
Tam nás nesklame nic, neděsí sen v dřímotě noční,
Neshání z lože nás ku kvilení samotou,
Darmo nerozvinujem po milencích rámě zesláblé,
Povzdechy toužebné nám sklepení nepodá,
Tam cezených mi slzí ukrývati netřeba volné,
A hněvivý pohled otce mě neprorazí!
Či očekávati mám, až v bouři se nádra mi zejmou?
Až patrná křehkost k posměchu mě přivede?

Ó, se živýmtě nemá nešťastným nikdo milosti,
 Vždyť slitování až ze hrobu vyjde pro něj!
 Ó, koho opouští štěstí, nehodou kdo je stížen,
 Svět toho, věř, nejenom, brž nebe zůstavilo!
 Poslední vzalo úlevu mu: zdřímnout v tichu nočním,
 Zaspat za chvíli strasti, žalosti i smut!
 Když mdloba vyplakané oči přikryje víkem uvadlým,
 Dřímota roztáhne křídla na něj šedivá:
 Ze sna hrůzoplné vidění ubohého burácí,
 S myslí ztroskotanou snem vyjeven se dívá.
 Ivane! Ivane můj! sen prý vždy je od boha daný:
 Ve světě strašnější, Ivane, dívky není!
 Bled jako stín a prostovlasý o strom jsi podepřen
 Kleslý stál, horká z rány se kypěla krev,
 Kypěla tobě dolů i po šíji, levém boku valně,
 Skles' jsi na zem zemdlen, tváři pomáčela krev.
 Přispěti tobě letím: tu přede mnou rozšklebený zmol,
 Rozšklebenou propast — ve mžiku ji přeletím.

* Bratřím mým.

(1817.)

K vám budiž prosloveno, k vám, bratři vlasti milovní,
Jimžto plápolají srdce pro dobro její,
K vám, co k zámyslným samotám mě trapně vyhání,
Z noční dřimoty, ach, vzhůru vyburcuje snů,
Mé oko zaplazuje, kdy se jasně k světlu obrátí
A v hvězdných nebesích útěchu čísti hoří. •
Ach, odešel jsem pryč, Vltavou hoře šumělo bolné!
Platno mi? Ach, k labským žel mne doved' pramenům.
Jak to bude pro Boha?! K mlžinám sami kvapně letíme,
Místo co bysme měli k jasnu se slunce vynést!
Hrubě vyrost' vlnadný na literním nám sadě kvítek,
Ledva počal se pučet, k kráse tiché se vinout,
Ledva kolem na siré viděti zniku zahradě svadlé
(Pěstounů ubohá v dvouvěku ach neměla!):
Ha, tu neposvěcenec zobalen pýří se vedírá
K ní čelem, ouporným, žel, sverepce je hozem!
Tak skládá se valem v oltáři vlasti posvátném,
Žel, co se nésti nemá, ku prahu chrámu nemá!
Místo porozkvetlých růží — bodavý nese šápek,
Stuchlé chmůry dychá — kdež by se plápolavé

Vzhůru nebem měly nést, tam vzhůru ve zápachu vonném,
 Až by ve různé výš záplavě zašly očím.
 Aj, tu by národ můj vytržen sklek', hlásaje srdcem:
 Chvála Bohu v nebesích! Sláva ti, vlasti milá!
 Troubo, umlkni! I pryč, co na kotle hřmíte! I hlásá
 Srdce: Chvála budiž králi i vlasti milé! —
 Komu sestoupil s nebe génus v osloně různé
 A v noci mráкотné v záři tiché nekynul:
 Marně baží! oči zacloněné bude marně napínat,
 Zastřena jest jemu říš krásy i povznešenost!
 Marně baží! v labyrinty jenom povedou ho pomatné
 Lesky malých světylek, tam k mlžinám zavedou!
 Jen co duchům zemským sestouplo s výše nebeské,
 K sídlům svým to opět vzhůru čelí k nebesům!
 Posvěceným jen očím říš možno najít ideálů!
 Přístupu tam jediný najde bohů milenec!
 Brána se otvírá, aj, krásoty valně se září,
 Aj duše tápí se v věčněživých prameních.
 Nad čas vzhůru letí; prechají časové; tělo svadlo. —
 Aj, ve duších lidských věčně je vesna živa! —
 Však kdo se mocně vedral nevolán v kraje krásoty věčné,
 Sám si volal hněv Mus, sám na se klatbu prones'.
 Odnešeným strunám nekynou ruce Mus požehnání!
 Necht' by si souvěk hned břinkotu výchvalu dal,
 Rozhněvané sejmon s čela věnce z bobku nehodné,
 Na hranicích časových zejme se sláva jeho,
 A jedinému jenom zpíval mžiku: ty jediný buď
 Bobku jeho strastný, buď jeho hláhlení!

* List C.

Tobě budiž, bratře, prosloveno,
Duši mou co vede v truchlé zámoty,
Tobě v srdci samém otevřeno,
Co mne trápí v tichu zámýslné samoty,
Co mne povyhání z noční dřimoty,
Když je nebe hvězdou osvíceno,
Ano za mnou kvapí, jdu-li po Vltavě,
Nebo po nevěrné Dunaji se plavě.

Hrubě kvítko vlnadné na literním sadě
Ku tiché je kráse rozvito,
Ledva vidět vznikat svadlé na zahradě,
Velkou snahou co je zasito:
Dere neposvěcenec se ku ohradě
Nesa v pýři obalené varito —
Do nové, ó běda, do květnice
Vhozena je hluchá šveřepice.

Tak skládává se svatém na oltáři,
Co se nemá nésti k síni chrámové,
Místo růží — trní šípkové,
Chmury stuchlé — místo vonných září!

A kde pokora, co v posvěcení tváři? —
 Odstoupila v temno hrobové,
 Jenom chloubá oběť roztrubuje,
 Za kterou ni Bůh ni vlast mu neděkuje!

Komu Génus se ve osloně různé
 Nevyjevil v noci tiché, mráкотné,
 Marně baží, okem ve zácloň
 Darmo bude hledat říše krásotné, —
 Namahání po zákoně
 Krásky zavede ho v labyrinty klopotné.
 Jen co s nebes přišlo k duchu pozemskému,
 K nebi čelí vzhůru, k lůnu svému!

K říši ideálů posvěceným krokem
 Jenom najde přístup Bohů milenec,
 Jen jemu přáno rozjasněným okem
 Patřit na uvitý od Mus na věnec,
 Jeho povede jen krásný mládenec
 Apollo, kde se krása proudí věčným tokem!
 A duše vzhledem věčně živým orošena
 Kvapí k ideálu světem nezmožena.

Jen co pěvci z také mocné studně plyne,
 K věčnosti se nazpět ubírá
 A brána se mu jasná otvírá;
 Když v světě schrána jeho hyne,
 Duch jeho časů časem nepomine,
 Aj, sám se v srdce lidské zavírá
 A roznáší se k příštím pokolením
 A v nebi, v světě ctěn je velebením.

Však kdo mocně vedeře se v krásy kraje svaté,
Sám jen od věnce se oddálí,
Musa nepožehná jeho struny vzaté,
I nechť si souvěk bříinkot jeho vychválí!
Z čela nehodného sejme bobky svaté,
Na hranici času popálí.
Pro jedno jen zpíval okamžení,
Jedno — budiž strastné nezvanému pění!

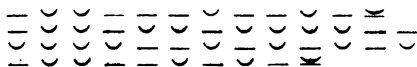
* Heroida.

Od šumných ti břehů do vzdálí dívka posílá
Tvá, mládenče milý, truchlivé pozdravení.
Ó, by raděj čerstvým za tebou doletět děva křídlem.
Vtisknout pozdravení mohla na tváři jarou!
Co k dalekým jsi vrchům odešel, co tě zakryla modrá
Žádoucímú nebes záclona mému oku,
Od bání vysokých praporů vání, slze, můj zrak,
Až se mu odchvěly v noc, do mraků následoval.
Cos odešel, žádné nevstoupily srdci radosti,
Scházelo dívce pořád, kamkoli hlídla, něco.
Ach vše scházelo jí, scházel jsi ty, útěcho srdce,
Všecky radosti tvým odchvěly za praporem!
Smutné nezbylo nic než pustá místa radostí,
Kdež kochati v tobě jen přálo mi krátce nebe.
Ó, jak bych minula, — vzbuzují jen touhu žalostnou
Oslzená místa, — ráda se vyhnula jim!
Však což platno mi? nic! nic! ledva se jednomu vyhnu,
Ach bez vůle jiným mé kroky mé dovedou.
Ó, nemohu vroucím slzavým se ubrániti proudům
Mocně z očí kalných, z mračna co déšť vyrazí.
Však neviděl je posud žádný, jen svědky blahostí,
Háj a tiché loubí temno je tět vidělo.
Vímť roněným pro miláčka slzám že se pochvala nevzdá,
An bojuje pro vlast, pro děvú, pro svobodu!

Vímt, že by vlastenecké radovat mělo děvče se, plesat,
 Žeť zvolený srdcem, vlasti že jest hajitel!
 Ach to vše zbuzenou duše touhu předeč neumírní,
 Vše pláč nestaví můj, žel děvy nespokojí.
 Ach milovat tebe bych byla nesměla, tvůj kdyby břitký
 V pěsti tvé zkázou na vrahy meč se nelesk'!
 Děvče, jehož milenec zahořel láskou k veleslavné
 Vlasti milé ohněm, v zápalu meč vytasiv,
 Mnou by pohrdlo mnou, nevšimlo si dívky litostné,
 Jež jinocha lkáním od boje odvolala.
 Jaktě by odrodilou polibit dceru možno matince?
 Jak zehnat zrádnou otcí i nezdařilou?
 To vše není v stavu mou žádost ukojit v duši nectnou,
 Jež ve žilách bouří bouřku vyjasnití mých!
 S povzdechy jen tebe, má, tebe, útěcho, jen duše myslíc,
 Obraz tvůj náší v světle mraků šedivých.
 Za blaženou chvílkou různé minulosti předlouhý
 Den se plazí smutku, den hoře, den želení
 A z černých mě děsí mrákot strašná mě budoucnost,
 Když rozevíráti můž, což v zadu ukryto jest.
 Ó, sama bych milovat tebe nechtěla — nechť by horoucí,
 Nechť zažetou láskou spráhlo mi srdce pověk,
 V tvé kdyby zatvrzelé duši nářek vlastí, volání
 Mocně nezavzně v prsou, ze sna tě nevybudil
 Ze tvých hlas se nader, jak v posměchu ozvěna od skal
 Zavzní odražená, zníc v větrné okolí!
 Mohla-li by v tvém tebe obvinutí zahráti se nádra panenská?
 Ach ledové, kamené srdce obejmula by!
 Když by promluvila vroucí slovo dívka srdečná,
 Což by jiného se jí ozvalo než studené!
 A kdyby zrak plamený k tobě tvá pozdvihla děvečka,
 Ach nespátřila by srdce ni lásku v oku!

Jenž vlast svou milují, milují své věrné nevěsty,
 Neschopny milovat vlasti, milenky nechá!
 Ach přede nesmírná za tebou přede touha mne táhne,
 Poklidné blažení z srdce vyhostilo se.
 A kdyby možno, milý, nestyď se za dívku, jejížto
 Silnější vroucí láska je nad povinnost! —
 Sem by tě do klidných blažení loubí ratolestných
 Dnes strastná dívka z tábora odvolala.
 Vzkvítati poznovu zas by počal mi život přeradostný:
 Vždyť bych svůj ztracený podruhé získala ráj!
 Kam mě vedou snářské myšlenky, snad, Ivane, bludné —
 Lzeť duši bez viny jen vjíti do ráje opět!
 S nevdasnou bojovat s mocnou budu soukromě touhou,
 Srdce tvého by mé návratu hodno bylo;
 A kdyby nezměřená rozbít chtěla má prsa touha,
 Dlouho volat budu, až hlas poletí do duše:
 Hanba budiž věčná, potupa zženilým jinochům buď,
 Úpěti ježto vidí vlast se duši studenou!
 Hanba mládci pověk, jenž strašná když se valí bouř,
 Nejde rukou brannou hájiti vlast, svobodu,
 Jenž duši ustydlou mládence nerozhřeje svého,
 Svůj by očízně život pravdě co Hus věnoval!
 Dívku potupte: milá jí mluva dítěte nezniž —
 Slasti mateřské nechť bezduše ta nečije!
 K poškvrně buď dceř, k posměchu buď taková nerekovná,
 Od praporu pro vlast jenž chce jonáka volat!
 Na hrobu jí nevykvěť jediné ani kvítko libostné,
 Pakli by, nezrošené v rozkvětu nechť zhyne zas!
 Tak si volat budu, tak v boji s láskou i s povinností
 Sklesnouc tvé aspoň hodná milosti budu.

* [Vlastence.]

Ó že mi lesbických zpěvů Musa věčná
Nevlila k útěše mé dō duše osláblé,
Že mi nevyklé nevedla Sapfo prsty,
Do strun abych mocně, hlasně sáhl,

Až po celičkém údolí vlasti naší
Od pramenů Labe, až v běhu kamo proudí,
Rokotaly valným by ohlasem natáhlé
Struny živé jméno tvé, vlastenko!

Chlouba by má věčná bylať, věř mi, dívko,
Když v hlaholách lyra má na peruti prudké
Tebe by budoucím ku pověkům donesla,
Zvěčnila hodným zpěvem vlastenku.

Však tu miláčkům Musa dopřála mocnost,
By, přemilého co je v životě potká,
Zachovali věčnosti, k oslavám potomkům.
Roztomilá, přijmi vůli snažnou!

Příspěvky k Novoročence pro rok 1839.

I.

Navrácení.

Smím dál? — U prahu posvátném klesají nohy pěvci;
Smím dál? — — — Matky to, vlasti to chrám! —
Strach to, co pokroky mé matné jako poutama váže?
Stud-li, co mých do očí krev žene rozpěněnou? —
Ach, jedenácte celých, dlouhých, jedenácte otravných
Let jsem pobluzoval! Ach, jedenácte celých!
Mé struny neslavily tvých krás, tvou nezněly cností,
Do světa slávského slávu nehlásaly tvou!
Jen v duši toužebné bolné slzy kradmo se leskly —
Kdo takovýmto slzám okolo mě rozuměl? —
Pout to byla smutná, byla jen mrzké kolotání,
Plavba mořem bez hvězd — scházelo matky oko!! —
V přístavu jsem; líbám břehy vlastenské, přemilostné,
Ohrává vonný skráně moje věterek!
Smím dál? smím? Smírná pohledni matičko na dítě!
Bez viny jsemť! — osudu kletba, ta stíhala mě!
Jsem syn tvůj věrný! ano nezměněné ti srdce přináším;
Přijmi, matičko, syna, věčně je srdce jeho!

Nejsemť odrodilec, že mi jen slzy obětovati
 Možno bylo! k skutkům vždy duše má hotova! —
 Přijmiž do chrámu muže, jenž co jinoch se ti oddal,
 Nejmladším knězem on — nestane služby konat.
 Do strun posvěcených láskou tvou zpívati počne,
 Rány by tvé uhojil, jež bije odrozenec.
 Tvých v synech velkých, tvé krásné chloubě mateřské,
 Zpěv zavzní městem, po hradech a dědinách.
 Nejsi chudá! bohatás! zdárných máš hojno miláčeků
 Aj, a počet řádný valně se rozmnožuje.
 Bludní poznali, žeš ty matička jenom medomluvná,
 Že na prsou slastných zehřeje tvých se život
 A oni obstoupnou, aby slouchali zpěvcovu harfu:
 Slávu vyšehradskou znít bude obnovenou.
 O velikém bude znít Přemyslovci, jehož velemocnost,
 Ba ano věhlasnost od moře sáhla k moři;
 Nad velikána dobou lkát, jež korunou kdy cisařskou
 Zhrd' — osudu závist obrala své s životem!
 Nad pádem hrozným jeho zalkalas, matko, bolestně,
 S ním mnoho dítek tvých padlo do temna rovu.
 Zapěju, jak z hranice mistrův duch vítězoslavně
 Vzhůru se nes', září tou světy osvěcoval!
 A i oněm, jenž byv — bude po věky ozdoba vládců —
 Kdož by to nežli Jiří — má struna zarokotá!
 Kyň mi milostně, abych stoje ve slibu obřady počnul!
 Bratři vy posvěcení, pěvci podáte ruku? —

Dne 25. listopadu 1837.

II.

Zpěvedv žel.

Proč smutnáš, pověz, pěvče můj,
 Proč kalíš oka zář?
 Až, národy zrak viděl tvůj
 A mnohou krásnou tvář! —
 „Ba arci, zřel jsem divy své,
 Moc slavných národů,
 Moc krásných tvář — krasší tvé
 Ve světě nenajdu. —“

Tak, navrátiv se, matku svou
 Snad jsi již neviděl?
 Snad růvek její zastřen mhou
 Rodičku záviděl? —
 „Než pouť jsem nastoup', dřímala
 Juž tichý, věčný sen,
 A svého syna žehnala,
 By vlasti byl věren!“

Tak snad tam v krásné cizotě
 Srdéčku srdce zabilo?
 A nyní v dálné mrákotě
 Bolestnou touhu jevil? —
 „To bolí, bolí nad tvůj hněv!
 To bolí hluboko!
 Svou skrytou milost raděj zjev,
 Své starostné oko! —“

Tak mluv! bolněť tvé mlčení;
 Žel u mé srdce slož
 A v strun libostné zvučení
 Nápevy sladké vlož!

„Tam — cár svým pěvcům poslouchal,
 Tu — kníže k pěvcům plál —
 Tam — ach, to srdce mého žal —
 Mne neslyší můj král! —“

Ve Žďáře dne 1. prosince 1837.

* [Tři přání.]

1.

Buď jak buď!
Jsmet všichni v Páně moci,
Přede jen Čech Čecha zbuď,
By válčil s národovou mocí!

2.

Tam v thermopylských užinách
Jinoch lakedemonský věděl,
Že perské moci neodolá,
Že tu jeho hrob!
A bál se toho hrobu? —
On háje vlast svou pad':
Což není slušno, ano dlužno nám!

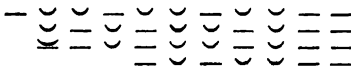
3.

Jeden ještě, Karle, otče! zdroj
Ku svým zdravotárným zdrojům spoj,
Tvá rozníla česká země stůně,
Ať se vytemení v jejím lůně
Taky duše spásný zdroj,
Jímž se české vlastenectví zhoj!

* K bohu.

(V churavosti.)

(Asi z roku 1827.)

K tobě, nebes pane! patře se modlím,
Do výše zrak zalitý bolestí,
Do výše mě bije srdce teskné,
Ó, nedej mně zajíti!
Strach to není děsivý, co mě trápí,
Ni hrůza před hroby silolomná,
Aj, na hrobek vyrytý se dívám
Klidně, otče ve modru!
Příteli nezměněnou zachoval jsem
V dobách i lásku i víru; zlotné
Ve proudu bych zděšené skočil proň,
Dnů zadal jemu krátkých.
Nikdy nedotknuly prsty se vlně
Děvenky! Mou byla angelou vždy!
Věmec chovám choti mé nevadlý
I chovám duši mužnou!

Ta se nekřivila před vznešenými
 Nikdy šelmami! Nikdy mrzké
 Padouchu nevzdala pochlebenství,
 Šlat by před světy s pravdou.
 Proč tedy se strachovat přede rakví?
 A na hrodek vyrytý nepatřit
 Poklidně? — Aj, zlomenou pochodní
 Slza angela zhasne!
 Žeť ale mám brzy matku opustit
 Opuštěnou, to mi zrak zalívá,
 Opuštěnou, to mi zalkne srdce,
 Na hrodek kdy popatřím.
 Ó, tamo jdou synové nešlechtní,
 Zanášejíce cizince obět!
 Ó vraťte, vraťte se matce nazpět:
 Zbloudilých i uvítá!
 Patřte na ni! z oka hořce se tok slz.
 Roní! i šetřte ji bolesti!
 I dá milým, vroucím synům vlast
 Matka zas požehnání.
 Žehnati vám bude vděčně potomstvo!
 Svorným podá jinochům i palmu,
 Zmuží se duch jinochů potomních
 Na hrobích prodlejších! —
 Tam, kde se jitro ruměncem usmívá,
 Kde Néva proudně vodí koráby,
 Aj, tamť i zachvěje hlas se vděčný
 Sláva Slávii pověk!

www.libri.cz *** Bůh s vámi byl.**

Bůh s vámi byl!

I když se v dávném pověku
Zaslepenci o vaše srdce drali,
A národovost vaši a, co člověku
Vše nejdražší jest, rozervali,
Předc s vámi byl!

Velká vaše samostatnost klesla,
Srdce roztrhané v tichuúpělo,
S nebes vaši duši velké, aby nesla
Tisíc svízlů, síly přispělo.

On s vámi byl!

V roztrhaných nádrách jiskru nechal tlít,
Jiskru pravdy svaté, jiskru práva,
Aby, čas až přijde, mohla k plamenu se znít,
Jím vám uhájeny byly pravda, právo, sláva.

On s vámi byl!

K němu upněte svůj kalný zrak,
K němu, když vás zaslepenci opustili,
A vás samovolnost mrzká utlačujě!
Mrkneť on, a strašný děsný mrak
K slunnosti se jasné rozstupuje!

On s vámi byl!

K němu volej váš žalostný hlas:
Uslyší vás ve své slunně výši!
V duších velkých zahřívá tě všudy zas,
Probudí vám srdce v mnohé dálné říši!

* Bůh s vámi jest.

Bůh s vámi jest!

Aj, pro pravdu jste k ostří meče sáhli,
Jež neutlačí mrzká syrovost,
Pro pravdu jste v bitvy zlotné táhli,
Již zacláněla tupá zlovolnost.
Národ nechce jednomu být za podnoží,
Nechce vůli zaprodat svou, zadat svého zboží!
Nechce zhanobiti svého bytí čest:
Protož s vámi nebeský Pán jest!

On s vámi jest!

Aj vaši praporcové valně vláli
Nade pluky císařovými vítězi,
A jak posud samovůli stáli,
Smekají se dolů řetězy.
Vy jste čestné živobyti vyvolili
A za to jste se smrti zaručili,
Přímým krokem pošlapouce lest:
Protož s vámi pán nebeský jest!

On s vámi jest!

Ač nese protník*) zkázu v mužné vaše řady
Smrti vyvolené oddané,
Za duši jednu tu i tam i tady
Více duší chrabrých pro vás povstane;
Celý svět jste sobě póbrazili,
Že jste za vše všecko nasadili,
Nedbajíce na smrt, hrozby, trest:
Protož s vámi Pán nebeský jest!

---

*) Protník = protivník.

* K B o h u.

Má budoucnost.

Co se se mnou ještě dítí bude,
Nedbám na to: na to, pane, dbáš,
Který jsi byl, ano budeš všude,
A budoucnost jak minulosti znáš,
Vímť pak, co se se mnou posud dělo,
Nade mnou tvé oko chranné bdělo,
A to bude nad mnou ještě bdít,
Dokud popřeješ mi v světě být! —

Od kolébky až do této chvíle
Jako otec dobrý jsi mne ved',
Abych došel — člověk — svého cíle,
Ke mně nachýlil svůj svatý hled:
Angela's dal za ochranu děcku,
Který vložil na mne péči všecku,
Abych jinoch volný v světě stál,
Dobré miloval a zla se bál!

A ten angel rozloučiv se se mnou,
Do jinošské podal pravice,
[Podal] rozumu pochodeň jemnou,
Na prsa z ní padla jiskřice:

Ona, ať ti po vši pouti svítí,
 Tato ať tvé srdce pozaníť;
 A kde ona zhasne v mračnosti,
 Najdeš rádce v prsou vnitřnosti! —

Políbiv mne, vzhůru k nebi letí —
 Záslona ho skryla růžová!
 A má noha jako bez pravidla dětí
 Ve strachu se tam sem vrávorá.
 Mlhá se mi před očima deň,
 Shasíná má jasná pochodeň.
 Aj, tu jiskra do prsou mi dána,
 Volám vzhůru, zrak můj v sloupu spiatý:
 Do života bouře veď mě, strážce svatý!

* [Mocnost boží.]

O pojdte, pojdte blíž,
Do chrámu pojdte Páně,
On uleví vaší ráně,
Jeť mocná ruka Páně,
S bedra Vám sejme kříž!

Aj vzhůru v oblaky
K nebeské patřte výši,
Tam v jeho trůnu říši,
Jak ve prostounké chýši
Jeví své zázraky!

Jeví svou velemoc
Ve stromu jako v kvítí,
Ve brouku, co se třpytí,
Ve hvězdě, nám co svítí,
Zahání černou noc!

Po jeho rozkaze
Povyjde slunce záře,
Ta jiskra z jeho tváře,
Ta dozře do žaláře,
Hříšníku k oblaze!

www.libri.cz
A když se ve hněvu
Blesk, jeho hrozná stráž,
Trnoucím nám okáže:
Nás dobrodiním váže,
Podaje oblevu.

To zrnko zaseté
Zroší on ku vznikání,
Mdlé kvítko k rozkvítání
A srdce k plápolání.

Vdova k Bohu.

(Časopis společnosti vlasteneckého Museum v Čechách, 1828.)

Nejsem opuštěna v tomto světě,
Dokud otce na nebesích mám!
Odíváť On luhy, louky v letě,
Mocný, svatý všeho tvorce sám.
K němu buď mé srdce obráceno!
Slabost jeho, Pán, On posvěti,
Aby neslo v tiché ohěti,
Co mu Tebou, mocný, uloženo!

Ach, co milé bylo srdci mému,
Tobě se to, svatý, zlíbilo;
Kynuls jemu k trůnu velebnému,
Ježž mé srdce k pouti zvolilo.
A přede nejsem, nejsem opuštěná,
Dokud, Otče v nebi! Tebe mám,
Vládneš světy všemi samosám,
Na broučka zří Tvá moc velebená!

Povolav ke světílům chotě mého,
Nenechals mě samé, jediné;
Popřáls, obrazem bych drahým jeho
Těšila se z tváře nevinné:

Naše láska, Tebou požehnána,
Dala lepou, jaron ratolest:
Za ni budiž Tobě chvála, čest
Z materského srdce provolána!

O tu ratolistku, Otče svatý,
Pečuj okem lásky, líbosti,
By ji nejal vášní oheň zřatý,
Pozachvátiv dar Tvé milosti:
Aby zrostla k Tvému velebení
Ve soukromné, ctnostné krásotě,
Matce poposkytla v samotě
Za dnů parných štědré ochlazení.

Pojď, poklekni ke mně, dítě drahé,
Sepni ručky k nebi prosící,
Rozumí Pán světa slze blahé
Jako prosbě děcka mlčící;
Nejsi opuštěné, na sirobě:
Na nebesích tatíček bdí tvůj,
Jenom v ctnosti svaté povždy stůj —
A On mocným otcem bude tobě!

---

* Na nebe vzetí.

Co v ctnosti živobytím putovala,
A k Bohu vroucným srdcem zahořela,
A v čistotě ses k němu odebrala,
A v hlučném světě panna osaměla:
Aj, slunná zář ji vzhůru k nebi nese!
Sklekni, sklekni před nebeskou pannou!
U bran nebes kleká anjel v plese,
Oltářové libou vůní vanou!
Ó, popať na mne dolů z oslonění
A pokyň sílu mému pokoření!
Ó vzejdi nebem, hvězdo nejčistější,
Osvět trudné kroky mého putování,
Z mrzkého by světa kolotání
Vyšla duše tobě nejpřímější!
• Tebou síla roste, tebou víra sílí!
Panno, neopuť mne ve závratné chvíli!

Dithyramba.

(Otištěno v Jungmannově Slovesnosti.)

Dřímá rozložený snem
V pochladu révy potěšné
Bůh spanilý Dionysos!
Krásnější nade māj, an
V rosném jitru palouky,
Orné půdy a háje
Prozračné, lesy mrtvé
Navštěviv obživuje: Aj!
Aj! clání ratolestí
Bujné révy povděčné,
Aj! schvívá se libostný
Kol čela stín zelený mu,
A chladivé lije větry.
Vějte, větéřky tiché, jak
Vonný dech fialinek!
Bůh to Lyéus,
Bůh blahodějných
Dárce hroznů!
Vějte tichounko!
Bůh trudoplašné

Révy tu dřímá;
 Révy, co konzlem
 Péče vyhání,
 Srdce protivná
 Víže bratersky,
 Srdce otvírá
 V odporu vražném;
 Bůh spanilý Dionysos
 V pochladu rév pozdrimnul!
 Což se to blíží
 Ve sboru ladném
 Nad sněhy padlé?
 Ozdoby věčné
 Krásy, olympské
 Říše milostky!
 Věnce nesouce
 Věnce nevadlé,
 Ozdobit oblé
 Jdou čelo božské
 V rytmu pohybném.
 Skráně oviňte
 Věnci jarými,
 Vložte olivy
 List jarobujný,
 List do rukou mu!
 Zhusta osypte
 Kvítky Lyéa!
 Když kyne: roste,
 Hrozny nalívá
 Réva nebeská,
 Prchly by trudné
 Srdce bolesti,

By z duše prchly
 Strašti a svizel.
 Zvolna sypejte
 Kvítky, Lyéa
 Ze sna nebuďte!
 Aj labutí své
 Prsty ho dotkly,
 Prsty, charitko!
 Ze sna procitnul
 Bůh spanilý náš,
 Bůh Dionysos!

Evoe! Evoe! Io!
 Ze sna procit' spanilý bůh!
 Úsměch líce ruměncem
 Líce milostně polívá,
 Aj, kadeřem chvěje kvítí!
 Evoe, hlasněji zavzni!
 Povstává s ovitými
 Skráně ruměnci nebešťan!
 Zhlíží kolkola! — Réva
 Sklání před kynutím se!
 Vykvétají milenější
 Ze stopy kvítky milostné!
 Evoe, hlasněji zavzni!
 Žehnaje kráčí
 Ve sboru sličném.
 Aj vyniká keř,
 Aj zelená se
 Réva uvadlá!
 Kamkoli hledne,
 Rozvíje poupě,
 Poupata různá

V zákrovu listí
 K světlu vinou se.
 Srdce pozahřív
 Perlami révy
 Rozvine mocný!
 Věrněji tiskne
 Přítele přítel.
 Roh dvíže nouze;
 V tváři povrasklé
 Jasno se káže,
 A v kmetu sněžném
 Kvitne jinošství.
 Evoe, Evoe! Io!
 Dar tvůj má prsa zahřál!
 Dar trudoplašný,
 Dar blahodějný!
 Evoe! Evoe! Io!

Na Milka.

(Rozmanitosti Hýblevy 1817.)

Bělohlavý!
Dívka staví
Chrám ti v srdečku;
Věnce pálí,
Tebe chválí,
Mstivý milečku!

Tvá jen záře
Scvrklé tváře
Starce rozvíje,
Předc ti nese,
Ač se třese
K chrámu lilie.

Štíhlých krásek,
Sladký hlásek
S dnem tě počne ctít;
Kloučku zlatý,
Boubelatý,
Tebe jen chce mít.

Také Milku
 Tobě z Lilku
 Oltář vystavím;
 Mladé máje
 Z matky háje
 Vůkol obstavím.

Proud kde hrčí,
 Ptactvo cvrčí,
 V loubí myrtovém,
 Uzlíš Linku,
 Ráže v klínku
 V stínu růžovém.

A tu mile
 Poraň čile
 Srdce Linčino,
 Budu ctíti,
 Věnce vítí
 Tobě, klučino!

Ke tvé chvále
 Budu stále
 Na svou loutničku,
 Bělohlavý,
 Kadeřavý!
 Hráti písničku,

* Dívky, jaké byly a jaké jsou.

(1817.)

Lípo, jež mě stínem kyneš,
V dítkách jara, mlíčeném květu plyneš,
Duši přijmi v temnost přesvatou!
Zmizí tudy světa hlemýždění,
Když v tvém chládku duši mou
Pojme milé, přelíbezné snění:
Snění, v němž se vlast má česká,
Prv jak byla, v rajske záři stkví,
Čest když vzdala starci dívka hezká,
Věrnost hochu, věnec hrdinství.
Což se vznášíš, božské blaženosti
Obraze v svém jarním květu?
Tebe lapám s vroucí dychtivostí —
Zmizíš, zmizíš před očima v letu,
Jako jasnost, když se od západu
Provázená od žáhavých hadů,
Bouře černá hřmotné přivalí.
Obraz mrzký, Čech jak vlast svou hubí,
Soused souseda jak tajně šklubí,
Jak . . . ó pohlt propast obraz ten!
Chvěj mi, lípo, odplynulý sen!

Česko, slyš, jak prvé Česky byly,
 Jenž tě v krásě, ctnosti převýšily.
 Ledva zorní záře zlatá
 Počla vdýchat nové živobyťi
 Božským zřením mladá na poupata,
 V kvítek luční pramen tuku líti —
 Ledva že ji choti starostlivá zočí,
 Z lůžka rychle sama první skočí.
 „K práci, dívky, již se dní!“
 Ze všech úhlů domu zní.
 Jako laňka, kterou lovec ranný,
 Jenž si přivstal, v lůžku překvapí,
 Vyšinou se běloramné panny,
 Každá roucho ostře polapí.
 Jako vítr od půlnoci letí,
 Spěchají ty roztomilé děti
 K čisté jako stříbro studánce;
 Krystalová vlna líčí růží tváře,
 Dělnost lije v líce zorní záře
 Rostokošné, štihlé dívence!
 U pramínka, který tiše hučí,
 Sedmikrása, jiné kvítky pučí,
 Jimi nádro plné okráší;
 V kadeř, jež jí sama k nádru plyne,
 Modré kvítko čerstvě vine,
 Které vůkol vůni roznáší.
 Dívky k domečku se žertujíce vrátí,
 Neb již na ně čeká starostlivá máti
 S okem milostí se trpytícím:
 „S věže zvuk již Páně jméno slaví:
 „Ctíme otce nebeského!“ praví,
 S dikuplným srdcem hořícím.

První klekne; děti na pravici,
Oráč, služka, kleče na levici,
Ruce spjaté — oko k výsosti —
Božství cítí! Jaké podívání,
Hospodyní, čeleď při klekání
Zřítí, jak se modlí s vroucností.
Božství vlije do všech údů sílu,
Upevňuje stálost mysli k dílu.
Tomu, kdo s ním práci počíná;
Umdlévající nám hbitost mládí,
Požehnání kyne, trpkost sladí:
Kdo mu obětuje, dílo začíná!

Elegie polabské.

I.

Rád si i rád duch můj připomíná, rád, minulosti,
Byť byly osloněné, byť byly zamračené!
Cíle došed poutník, o strasti a slasti povídá,
Kdyžto milá se milých sejde hromádka kolem:
Kdež duše hostinské jemu na prahu vítaly jemně,
Kdež mu kynul chládkem krov zelený u vodách,
Kdež ho pojal čern blud: vždyť tu z něho šťastně vyváznul;
Nebť závrať hrozila: vždyť v kole pevně sedí.
Ó, blud jal mne také, blud krásný v záři mladosti!
Žeť netrval po věk, žeť z něho Bůh mne vyňal!
Bloudíme ztracení, rozličné stezky vedou nás:
Tamta trní bodné, aj tato růže chová!
Můj ráji ztracený, má útěcho, má Karolinko!
Břeh Labe smutnotoký tvé kryje kosti drahé!
K tobě vedou smutné úzké mně stezky samotné,
Nechť by to poslední mé bylo navštívení!

II.

D i v k a.

(U hrobu mé milené.)

Proč mi tvář různá tak kvapně, kvapně vybledla?
Jak nebe modrojasen zrak se mi můj zakalil.
Arci posud duše má své strasti ukrývala hloubě,
Máloť ve světě jich, jenž by se mnou plakali!

Tobě podal nebe Pán do prsou z pramenů věkožizných:

Aj, ty pocítíš brž mou duši, dívko milá!

Patř tu nízounký rov, svíží jej tráva oplítá;

Ó ten rov nízký! tak mnoho — všecko chová!

Dej mi, děvenko, ruku, slza vlhká tvář ti polívá!

Ó, cítíš ty, co hrob ve tmě chová studené!

Jak by nebledla tvář, tužbou nekalil se tu zrak můj?

Zašlo mi slunce pověk, nastala noc mi čirá!

III.

Ú t ě c h a.

(U hrobu mé milené.)

Žeť mi to neplatné, abych u hrobu nočně sedával,

Strašné to srdce cítí, bolně mi srdce upí!

Předc ale nejradší na jejím oddechnu si rávku,

Zdeť nevidí žádný bez citu, bez duše nás!

Aj, tu povím jako dřív jí, žeť má věčně milenka

Ve světě i v nebesích zůstane milka milá.

Když tu zašumne lupen, jako řekla by: „Zůstanu tobě,

Na kteraké to budiž hvězdě, i tvou milenkou!“

Okřeje srdce slovem, bouř v nádrách — bouř se utíší,

Lehčeji odkroče pak k lůžku, i mám sen o ní.

IV.

Co z nebe přišlo na zem, nedlouho tu zůstane; nazpět

K výši letí brzy zas z mrákoty temnošedé.

S člověky dlouholi pouť konaliť bohové veleemocní?

Jen v zjevení anjel káže se, odletěť zas!

Ó zjevení rajské, zjevení váš krásy tajemství:

Anjelo, Anjelo má, pročs mě tu zůstavila?!

Všecko je mrtvo, kolem nehučí mi skály potůček:
 Bez tebe což mi život, bez tebe pouť jaková?
 Dlouhpli mám zde čekat? kdy mi dojdou závaže těžké?
 Dlouhý, dlouhý čas, jenž vede nás k spojení.
 Křídla nemá, ulevil by strastné zámotě lidské,
 Jen ve radosti dobách ve větru prudce letí!
 Dojdi, doprě, hodino, k velebným mě doved' nebe trůnům,
 Z pout mě vyvrhni honem ku spojení v nebesích!

V.

R o z e t k y.

Kdož to ten outlý muž, milosrdný, kdož to srdečný,
 Hrob co její semenem jarně posíl rozetek?
 Doprovodiž, kudy kráčetí má, jeho anjel ochranný!
 Vykveť i prostolibé na hrobu kvítko jemu!
 Jestli to dívka čilá, vykveťte radosti nebeské,
 Ježto se kázaly nám, jí na prsou jinocha!
 Krásná myrto, oviň věncem jí skráně nevěsty,
 Ať se kochá v mileném, ať se kochá v zrazeném!
 Mně zbylo, bych smutnou v letě tobě památku zalíval,
 Když nebe deště nedá: já slzu více nemám!

* VI.

Jak se ti, ó břehu můj! v pospěšném kroku blížím,
 Jak mi hučí do uší vln zpěnných vlnění:
 Světlošedí moř obklopují mrakové duši tesknem;
 Jeť to bolest sladká, jeť to radost nemilá!
 Na vzhodě rozsykala zbuzená zoř hojno ruměnců,
 Na vzhodě aj se do nich vmísili již mrakové!
 Krásné různě nebes, předchůdce ty jasna denního,
 Mněs bylo oklamným na nebi mém ukazem.

Tak v duši mou zlatosen minulosti milé se mi káže,
 Smutná přítomnost — ach, ta kalí zlatosen!

Na tebe můj upatý zrak! a víšeno srdce dověrně.

Ach, zkalený mraky zrak! srdce mi podvedeno!

Třikrát pozdravený budiž, ó břehu můj miloteskný,

Třikrát líbám tvé lůno radosti bylé!

Vždyť blaženosti slzou oko máčelo často tě hojnou;

Přijmi i žel slzavý, povzdechy tobě vanou!

Ó, tudy potkalo mě, když jsem si s kvítky pohrával,

Děvče, co nejspanilé kvítko ze ráje luhů,

Poupě libé, jež máj celováním k rozkvětu zlíbal,

Vdechla mocí tajnou krásu milosti jemu.

Ó, kteráž vyjevit můž píseň bolno radostí,

Jenž duši jímaly mou, jak se jí dotkla ruka!

Dívá na hvězdných nebesích duše mocně citelná;

Tamto hledáš duši svou; tam nebe káže se ti?

Tak visely zraky mé opité na děvence milostné;

Arci, z očí modrých svítilo ráj nebe mi!

Rozložená přede mnou se budoucnost růžila jítrem,

Krásnějších slibujíc dnů života blažených.

Oj, slunný zkažen nebes obhled! hrobem outlé

Dívky visí chmurný v oblaky kouř zvalený

Přítomnosti šedé a pudí k minulosti se zabrat,

Jenž jako sen krásný přešla duši zjevením.

Ó sne milostí zlatý, krásný, tys uved' mne do trudna

Mého bytí a minuls v oblaky tam nahoru.

Předc to radostně volám, žehnám, jediná v smutu hvězdo,

V dnech života mračných útěcho roztomilá!

I tebe, ó břehu můj, žehnám, tys nes' mi radosti;

Růže milosti taďy vzkvetla mi s rozmarinou.

Když mi život jasných nepodá dnů, k tobě zalitne

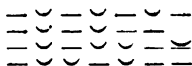
Má duše a minulost vzejde ve záři juné! —

* [Vzdálené.]

Sluníčko mi svítilo,
Děvče když mně jevilo
Lásku loubím pod zeleným,
Břečtanem ctným opleteným,
Kde nám zefyr chladný vál,
Podál slavík zpěvný smál.

S dívkou zpěvy zmizely,
Hvězdičky se zatměly :
Já pak nyní v samotnosti
Volám pěkné minulosti,
Volám hořem milenou
Dívku od mne vzdálenou.

* **Touha dívčina.**

1.

„Než se třešně rozkvetou,
Přijdu dívka, nazpět.“
Třešně ach! již uzrály,
Já sama ještě kvílím.

2.

Sběhne darmo napnutý
Zrak na rovně dálné,
Nikde, nikde milence,
Ježto mi srdce odnes’.

3.

Prodli, prodli dlouho jen —
Co zde počnu smutná!
Třešni, třešni, opadlým
Listem ukraj hrobek můj!

* Naděje.

Oda.

(1817.)

Což vábí u večer mne z stinného loubí?
Listí šepce, jak lásky prosící
V soukromnosti žádost, i vane
Větrík, líbaje kvítí.

Tam od háje jsi vzniklo ze svatých mrákot
Světlo! zíraje tichou temností
Loubí, jako z klenutí mračných
Měsíc v údolí hledí.

Jdu! tak to chvátá v náruč milence milý,
Když ji bez svědků miní obejítí,
Blaženosti slova jí říci:
Dívko, miluji tebe!

Jdu! květným luhem vedeš, světýlko, květným!
Čistěj svítíš mně, nežli divenky
Milující oko, když přilnouc
K srdci, drahého líbá.

Jak? hasneš? — Noc, noc černá kryje vůkol a vůkol!
 Kam? kam stezka má? Světlo, rozněť se!
 Omámený zajdu — o, hrůza
 Svírá srdce i duši!

Aj, tam se jítí! Hle, hle! světélek více
 Skokem tancuje! Ples ten svítící
 Plaší zhoubnou noc! — den, den vůkol!!
 Jasně, májové jitro!

Co patřím? zdaž to krtků vyryté vršky?
 Mýlí oko mne? mlhou zastříno
 Jest jak z rána les; o, o — temnost!
 Hroby pozdravují mne!

Sem — o, proč uvěřil jsem, naděje, tobě!
 Luzné mámení tvému úsměchu
 Svodnému duch proč svěřil štěstí —
 Poklid duše a blahost! —

Sem, k stanům nočním skrylas milenkou drahou!
 Není v okrásku světa celého,
 Není rovné jí! — Srdci mému
 Byla po bohu první.

* Žalost a žádost.

(V březnu 1817.)

Růže, než se třikrát zasměje
Z kroví svého mladistvého,
Třikrát sněhu bělost rozhrče
Vrchu k nebi vztyčeného.
Těšil jsem se, že již ustane
Oko slzet ve své mdlobě,
Že již kvítko plané vystane
Na mém vyvršeném hrobě! —
Smrti odňala mou dívku!
V prachu ať mne s ní zas sloučí,
Tamtě žádná mocnost milenku,
Žádný bůh mně neodloučí.
Vedle ní jen býti pohřbenu
S vroucností jsem vždycky žádal,
Celou lásky věrné odměnu
V jediné té prosbě skládal.
Marné, marné bylo prošení!
Darmo pro ni srdce kvílí,
Duše neustálé toužení
S samotností pije síly. —
Ó, ať, než se poupě rozvěje,
Osude, slyš! v letní době
Slunce kvítek mladý zahřeje,
Jenž vznik' k hrobu mému zdobě.

*** Můj mládenec.**

Oda.

(1817.)

**Stráslivě hučí bor, jako hřímajících
Vzdálí sta děl, jako přímých toků
O půlnoci sedmerý pád
A ráz na dutou skálu.**

**Vztyčuješ pěkný vaz! Na odivu chvěje
Koruny tvé koš, strome, věkostálým
Bratřím, ježto šedivý mech
A věk vážnými činí!**

**Ledovec ať se dme! ať svou dračnou tlamu
S hromobitím noc rozšklebuje černá —
Oni stojí! — škaredý vzhled
A střed země je chrání!**

**Pro bůh! o skloň zrak svůj, až se vyhřímají
Mračna z krutých střel, až se na obloze
Jasně zastkví stříbrných hvězd
Zrak a zasměje tobě!**

Pak se zas rozkošat, chladu stínem jdoucí! —
 Ó, onť neslyší! — odvážlivý zápas! —
 Pěkný, ale marný to boj!
 Stůj, stůj! pro boha ostaň! —

Kde, kde tvůj hustý koš? — okrasa kde vrchol?
 Zvrácen s výše do temnosti skázy!
 Na tvých větvích nepěje pták
 Ni brouk zabzučí píseň!

Jak ty, můj mládenec, v strašný vešel zápas —
 Hojných květů štěp! — s bouří strastné lásky! —
 Ovoce jest slzavý tok,
 Ježž teď na růvek pláči.

* Samota.

(1817.)

Rodičko mé písne mladé,
Ctitel tvůj ti s vroucností
Věncem jarní vděčně klade
Trvající věrnosti.

Byt tvůj svatý v listném háji,
Kde se větve objímají,
Jako dívky láskou jaté,
Vystavělo ticho svaté.

---

* Potěšení.

(Na Bělu.)

Měsíc když skrz oblaky se nese,
Kvítko svůj když kalich otvírá,
V modrém oku tvém se slza třese,
S lůžka když se brávník odbírá.

Svadla přelíbezná růže tváře,
Jako v parnu lilje v zahradě,
Zhasla oka tvého jasná záře,
V nebeské jak hvězda ohradě.

Trudu mračna hladké tvoje čelo
Pro mládence v rakvi obsily,
Kterou bleskuprázdné oči, Bělo,
V tichu nočním slzou skropily.

Nech jen slzy, jenž tě chválí, téci,
Vpleť je s sebou, dívko, ve věnec!
Šťastný, komu krůpěje ty ke cti
Tekou: blažší jest tvůj mládenec.

Přestaň žet, v věčných březích ráje
 Tam kde kvetou stále milosti,
 Rozmanité vůně plné máje,
 Spatříš v nejčistší jej jasnosti.

Tam, kde lásky immortella kvete,
 Kde se páří radost s radostí,
 Anděl Páně jemu věnec plete
 Věčně trvajících milosti.

Ó by také na mém nízkém hrobě,
 Země když se kvítím obsívá,
 Dívka, milující v jarní době,
 Když se měsíc plný usmívá:

„Škoda tebe, mládenče,“ by řekla,
 „Bouře brzká že tě zvrátila!“
 Věnec vinouc na mém hrobě klekla,
 Jednu slzu pro mne ztratila!

V Praze 25. prosince 1817.

* Dívčina žalost.

(1817.)

Kdož potěší ubohou v želu trapném dívčinu smutnou,
Ó kdež najdu opět srdce radost ztracenou!
Jednou jen milovat, jednou jen přáno milence,
Věčně naříkat osud pro ztraceného velí!
Z lázka mě soužící nevýmluvná vyhnala tesknost:
Ach vždyť širý svět bez něho pustina jest!
Tesknou, když ke prsům milená mě přitiskuje matka,
Tesknou v sestřenském, v roztomilém okolí;
Kamkolivěk zbloudím, buď k háji k obmešenému,
Buď ku potůčku, i tu tesknou mě následuje!
Na skalinu příkrou, vysokou tudy vydrala jsem se,
Blíž jako bych k nebesům jsouc, jemu blíže byla!
Sbíhá uplakané oko mé, zmožené oko darmo
Od dědiny k dědinám, smutno se navracujíc.
Jakž nenaříkala bych hlasitě pro tebe, zvolený můj,
Jenž potěchou jedinou mým v světě byl jsi nebem?!
Vy jste ho neznali, přede hojná slza vám z oka tekla,
Ze skoupého oka, zatvrděl mužové.
Oplakaly stoudné skryté dívčiny mého miláčka,
Ach, ze všech jediná přede ho neznala jich!

Věřte: milence jenom jediná zná srdce milenka,
 Výmluvnému ona jen rozumí mlčení!
 Usmání jemné i vzhledy mi laskavě rekly,
 Což nepoví mi zpěv ni slova vypravějí. —
 Ach zmilelý úsměch, jímavé vzhledy přikrylo temno,
 Jak nenaříkala bych, můj zvolený, pro tebe?!
 Byls ano krasší nad vzešlé s nebe jitro,
 Pošmourné jemu z luk mráskoty ustupují.
 Tak duši mou trudnou vždy opouštěly pádné žalosti,
 Když do nebes jasných patřila dívka očí,
 Zobrazený obraz, můj obraz leskl se modrem,
 V čistém jenž jeho již srdci se ukořenil.
 Teď zhlídám k nebesům, zhlídám i do kraje darmo,
 Rov skrývá černý, rov studený duši mou!
 Jakž nenaříkala bych večným tobě, útěcho, nářkem,
 Což zachvátila noc, k světlu nevyplyne víc! —
 Jak se pne z vysokých vrcholů vysoká k nebi sosna
 Nad mládím střeleným kolkola hor mechových:
 Čněl milenec švihlý v jinochů statných sboru valném,
 Výtečný v slavném mužstva jinoch kole byl!
 Byl to lovec silný, ruměná mu vykvétala líce,
 Vyzvhlednouc každá mrštila dívka po něm.
 Můj to lovec byl, můj, vinulať jsem já ke prsům ho,
 On vytržen celoval dívčinu oblaženou.
 Hustá tráva na něm, chladná kryje úzko obydlí,
 Jakž nenaříkala bych, nelze je, nelze dělit!
 Odvážný to lovec, pustil divokým se za kancem,
 Za prudkou saní sám, v doubravu temnošerou.
 Vsaťtě nebyl zvlčilý ni divý mládec milený můj:
 Vážný, jak z večera v blankytu luna tichá,
 Krotký, dívce věren, jako něžný z háje holoubek,
 Jenž po lesích bloudiv, touže domů spěje zas.

Ó běda, ó tu opuštěna jen v mém srdci žalostí
 Lkám, tě milence volám: darmo! tě nepřivolám.
 Pukni, siré, věrné, nešťastné srdce dévečky,
 Ach kdyby věčně živá, přede by nepřestala lkát!
 Jen s životem trapným nárek můj přestane žalný,
 Ach, v životě strastném srdce heustane! Ti
 Tváře jaré blednou, jak kvítky ve parnu horoucím,
 Tvé oko žádostné růže nevyzřelo jim.
 Ó, jen bledněte — jen! Komu byste — nemáte se usmát: [1]
 Mně s ním vymřel svět, s ním světa ráj vyhyne,
 Aj, ty také bledneš, ustoupaje slunci, měsíčku!
 Ach, zas však vzejdeš lesku odin ve novém,
 Zvěstuje ranní zpěv tvé příští, jitro, kohoutí!
 Ó, běda nešťastné, žež se ho dočkala zas!
 Půjdu omyt k potokům oči uplakané, aby matka
 Smutno nepoznala mé... proč pláči, neptala se!
 Rozvinu lůžko siré, jak bych byla vyspala se v něm:
 Proč bych rmoutila ji, vždyť je [to] matka milá!

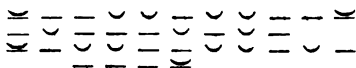

[1) Komu byste chtěly se usmát, toho nemáte.]

* **Trináctého srpna.**

Aj, co se na mne sapáš, jako bych, bůh ví, co dokázal,
Že jsem dneska přišel zas trochu pozdě domů,
Ve tmách nechtěje jít; i radše posečkat umím,
Až na tmavošedou dráhu povyjde měsíc.
Ten tebe doprovodí bez úrazu k lůžku, posvítí,
Bys nevádl nikde, z dřímoty vás nevytrh'!
A kdes byl? Kde by moh' tak dlouho také člověk ostat?
Byl jsem, kdež bývám, byl jsem u dívky milé.
Aj to pořád by jenom se u dívek peklo celý den,
Čas promaří se drahý, nikde se nic nedělá.
Než bysi radš poseděl doma, Mus očekáváje přízeň,
Sobě i věnce dobyt, vlasti i slávy dobyt.
Mlč, pro boha, mlč již — neslyšte ho Musy olympské,
Křivdu činí mně i vám, křivdu i vlasti činí.
Což mu na ten nerozum mám říci, by líp porozuměl
Zpěvce život vnitřní — ve světě což ideál?
Když tě, Fanyňko milá, vinu vroucně k srdci, obejmú
I tebe, vlasti, i vás, dívky, u výše nebes;
Když zahoří vložené mně srdce na srdci Fanyňky,
Musy to vám i to mé vlasti se rozplamení.
Když se dechem napojím různých úst, vroucněji zní zpěv:
Váš je to dech vítězný, Musy, a Slavie mé!

* Má žádost.

Až v chladném hrobě, zacloněném stínem
Ssestřených lip, v postranosti, mé
Již ztrouchnivělé odpočívát budou

Bílé kosti;

Až hořké z rovu vyvstane bodláčí
Mechem obrostlého — hloh vsadí
Mně dívka, věnec zásluze bobkovy,

Různý panně:

Snad v smutném bude ohlase zpěv znít můj
Ještě, až k bývalosti tmám
Na šeptajícím křídle se odnese,

Odzní hustým:

Když — ó, dost zněly písně čilé dlouho!
Dost! ať umrou! — v soumracích šerých
Sem zajde blahá žínka, by od hluků

Hřmotných města

Mateřských blažení čila rajských zde!
V klíně nemluvnátka, objetí
Svatých přemilostný květ i zástavu,
Ať sem zajde,

Sem k šumným posadí se dobrá stínům
A slzou lásky, promíšenou
Bolesti citem, jímž duše jen hoří
Velká, zbožná,
Na poupátko milé blažená patří —
Pak na rov můj vzhledne outrpně
Přilnouc k prsu outlému milosti dar,
Vzdechnouc řekne:
„K štěstí mému jsi písněmi, mládenče
V tmách hrobů, přispíval usnulý
Hoří! nezažil lásky radosti, jen
Hořkost lásky!“

* J i t r o .

(Fantasie.)

Temno prchá! růženou cestou stoupá z šedivých mlh
V osloně purpurové zlatorouché slunce velebné,
Světla uhasla nebes, co tě, mládče, k rakvi dovedla,
Navštívenou zřídka mdlým světlem osvěcující
Stezku k rakvi tiché jako noc, v níž útěcha srdce,
Má jediná žádost v nebi, ve světě, bez želu dřímá.
Na vzhodě jen jediná blednouc hvězdnost dohasíná,
Jak zmořený touhou tajnou můj vadne jarý věk!
Aj bělavým zahoříc světlem ach ještě — dohasla!
Tvé oko v usmání přemilém, Karolinko! uhaslo:
Tvůj život usmání, usmání též byla smrt tvá,
Jak fialinky tiché, co k nám jaro slično přivádí,
Když Karpat sněživý na ni zavěje v rozkvětu chladném.
Vzešlo nebem! mizejí siravé mlhy v ouvaly nízké;
V krápěji lesknoucí se zlatem, v tvém obraze, outlí
Zahřátí tvorové září, plesají veselostí,
Kur vzbuzený lesní hlaholí radovánky libostné.
Kam z duše mé ses odebrala, kam jsi radosti! uprchla?
Halleluja z hájů do nebes zní ptactva pochvalné,
Niva, palouk s dubinou do nebes svou vůni vydýmá.

Z mého oka třesavá se roní dol jen slza bolná,
Ze zmořených ze prsou mi vanou jen povzdechy tužby.
Proč ku novým mě želům zbudilo strastným, k bédování,
Když ti nemožno linout do vyprahlých úlevy prs mých?
Dojdu tě, — ach brzy jen! Vždy volám tebe, poklidle věčný,
Až mi bude stláno hrobařem mé lůžko nizounké,
Skrovné tvém po boku, kdež nejradě nočně sedávám.
Pájde kolem stánek zvršených pak dívka citelná;
Kdož tu leží, skvostných náhrobků nikde nenajde.
Však zhlídnouc jediný, jenž nás oba keť kryje různý,
Zhlídnouc, jak se vinou spojené břechtánu ručičky,
Nás oba by spojily, když smrt mi ji dříve odvedla,
Pozná srdce její: Zde milenka leží i miláček,
Nasbírá kvítí, uvitým věncem hroby krášlíc,
Když naše nezdobily hlavy věnce radosti svadební.

Potěcha.

(Česká Věsta 1839.)

Jak mile pozlacají v veleslávě slunce paprsky
Sosny mráкотné rozložitých vrcholů,
Ještě šedý brávník v šumném brodě doubravy dřímá,
Ještě nebevzletná linduše v ouhuru dlí:
Po tváři spanilé, ó! kdys nad růží milostnou
Jemnější, svadlé teď, bohužel zbělelé,
Tok se roní slzavý, tok prouděn srdce bolestmi!
Kýž jej zastaviti přáno mi, dívko milá!
Smutně nebem mračným když kráčí v temnu měsíček
Nad klidnou dědinou, zezře bolestně dolů,
Kdež blaženým, ach, zodpočinout bylo věčné milencům,
Svou jevě outrpnost, dívaje zůstane stát:
V té době posvátné, zmoženou po miláčkovi touhou,
U hrobu jsem tě viděl, dívčino, uplakanou.
Spatřil, jak trpkou jsi slzou rov skrápěla mutný,
V němž se chová blažení — tvého miláčka popel.
Zasluhujeť mládec, by mu po smrti zalkala dívka,
S nímž se kochávala prv, strávila čas v blažení.
Zasluhujeť věrná, čeho přáno není děvě každé,
Ostatků milených navštěvovat k večeru!
Hroznějších osudů nemilosrdná ruka vládla
Nad láskou spojených, ach hoře! věčné duší;

K odlehlým krajinám odloučila dříve kochance,
 Ku krajinám dalekým, v nichžto vyryl se mu rov.
 Ach, běda jí! běda jí! kdeže úlevy srdce planoucí
 Tužbou otravnou dojde a odpočine?
 Z lůžka letí zděšená, spíná ruce do kraje mrtvé,
 Kam mu bylo zlobným od děvy jít osudem.
 „Jest-li jaká duše outrpná“, dí, „vznačila předc
 Křížem prostičkým hrob jeho oddělený?
 Jestli zádušivě z něho vyplela dívka bodláčí,
 Vznikla by poslední ozdoba, tráva, na něm?“
 Darma budou máčet krvavé slzy lůžko panenské,
 V těch jen rozmnožené touhy je neskokcené!
 V těch, co na rov se línou bez svědků v dřímotě noční,
 Úlevy jen bývá, v těch se zaleskne pokoj!
 S nimi i odplynoují toužebné dívky bolesti,
 S nimi se práhnoncí srdce čilé orosí!
 Štastnější!! tedy navštěvovat hled lůžko blažence,
 Tvá průvodkyně buď bez mraku luna bledá.
 Strážce tě doprovodí anjel, Bělo! ku stanu mládce,
 Sesbírá každou perlu z očí roněnou,
 Skvostnější by uvil, než uvíjeti věnce pozemským,
 Věčně nevadnoucí k ozdobě dívky věnec;
 Až ze dolů slzavých vyvzletne do říše nebeské,
 Jím by ověnil ji, mládci opět spojenou!

Bohurovný je mládenec, komu květných
Milostivá zaplane zář tvých lící,
V modravém oku zardí drahocenná se
Perla milosti!

Milerád zhrdne, cítě útěchu vyšší
Za objetím ctným ramenou tvých aněžných,
Jíž kochá se nebešťanstvo, — tu oplýváť
On blažeností!

Klenuté věčné modro, Páně to mocný
Dech! zhvězděné v něm putují pout svtící —
V záplesích světy; zem, svět, nebe zajdou mu,
Tys nebe mládci!

V šeru temných klenů, hledíc k nebi touhou
Jsi stála, červánky ve usmívání
Západ růžily; uzřev tebe do mrákot
Jsem se uchýlil.

Tu mě zastihl tvých očí milených blesk,
A srdce mé třásl se jak list v šeptu;
Zabranou ku nebeským duši sídlům jsem
V obdivu vyvztrh'.

---

¹⁾ Originál rukopisný nadepsán „Lidce“.

Ale úsměv ten růžový — Karolínka
 Má tak se usmívala, anjel můj, tak! —
 Ach jakou zuřivou v ztroskotaném zbouřil
 Srdci opět bouř!

Ona mládenci již se nesměje vábně,
 Ni neplaší trud z čela mu svrasklého,
 Ni slzí tobě, má vlasti! ni nestírá
 Vyplakaných již!

Jako ty, kvetlo poupě mé blahodějně,
 I v sesnutí s úsměvky anjelskými
 Na mne zíralo: Můj mládče! — i mládceem tvým
 Zůstanu věčně.

Rci, jakým jsem se, dívko, blížiti srdcem
 Měl? — Ach, co jest ve světě bolnějšího,
 Pod nebem co je krutšího, co nad pohled
 Na ztracený ráj!

Lince.

(P o n a v r á c e n í.)

(Česká Věsta 1889.)

**Za hlohoví, duše má, proč se ukrýváš
přede mnou, jako laňka plachá zhledši
Dalekonosné tětivo střelce
Natažené?**

**Bez střely, bez luka, sám, ó, poraněn jdu
Paprsky! z hledu nad nebe jasného
Lučily něžné je milostnosti
Neviny tvé!**

**Nechť koluji časové, zhoubu pozemským
I podlým směnu nechť se věcem káží,
Z nebe dané lásce se oltář stkví —
V duši čilé.**

**Linko! ta věčně nesestárne! časů moc —
Co krůpěj skalinám je věkostálým,
Co okeánům u valech je blesk
V křížovinách?**

Když bělavých kadeří prsteny prosté
 Po sněžném znaku vlály se u proudu:
 Tu labutí chlapce rukou javši,
 K utěšeným

V rozkvetání lučinám v poskoku vedlas,
 By z ladných tobě konvalinek, zvonků
 Porošených vínek uvil zdobný,
 Naděje má!

Jsemť, Lino má, nebe ví, jsemť pacholík tvůj,
 i věrná mysl ostala, jen růži
 Zběhlila tvář, zhlédnulo jen modro
 Oka jeho.

Jsemť, komu chlácholivou líce jsi jemně
 Ručinkou hladila, s večerem krásným
 Za malinou, když z tebe nespustil
 Oka, květem.

Skráně ti obviňoval! — Teď se ukryváš? —
 Neskrývej! — Slza!! — Já blažený mládec!
 Mně! oko láskou, mně! slzy Linky
 Milované!

V Praze, 2. června 1818.

www.libtool.com.cn

* Na A.

Blaze tobě, u dívčina hrobu
Samotný že můžeš plakati,
Potěšení hledat každou dobu,
Lůžko tmavé dle ní hrabati.

Osud schvaluj! Tobě předce přáno
Bylo k stánku denně putovat.
Děkuj bohu, že ti předce dáno,
Milované dívce slzu lkát!

Toužení když srdce milující
Věčnými tvé muky křížuje,
Najdeš družku milou ve pěnici,
Která v rokli s tebou žaluje.

Jak jsi šťastný! Tebe večernice
K zesnulé tvé drahé dovede,
Naděje když, krutá podvodnice,
Od Linky mne dále odvede.

Ó bych jenom jednou, jednou spatřil,
Linko, hrob tvůj, přejte, bohové,
Svou bych slzu s vámi, smutní, bratřil
Hrábek stínující, stromové!

Osude, což prosba srdce ctného
Neobměkčí rozkaz milence?
Myšlénko, veď hocha truchlivého
Aspoň k lůžku, k mrtvé dívence! —

Lince.

(Česká Včela 1840.)

Nedočkavost jmenuješ touhu a žádost,
S vábných, dívko, retů malinových
Ti slíbati med, potěchou se
    Spojit sladkou?
I hřichtě tak veliký rouhavě spáchán,
Ráje žádati! hřích okolo jít,
Pustě zraky v ohradu, v nížto
    Blažení věčné!
Či mám jako v sadě vonném včela medná
Ráži usměvavou, Tebe, milá,
Oblétati, odvanuje když
    Hravě větrík ji?
Bez dotknutí třepetat nad stromem outlým,
Sličným, rozmanitých, utěšených,
Květů — v duši zápaly vroucí —
    Beze žádosti?
I svol, čehož duše Tvá v odporování
Žádá! svol, by vřelým opojením
V jeden zňala srdce se plápol
    K blahu věčnému!

---

* Fanince.

(Po odchodu z Hradce.)

~~~~~  
~~~~~  
~~~~~

Jako bych Tě byl naposledy líbal,
Vinul Tě na zplamenělá prsa,
Bilo srdce mi teskně, teskně,
Zalité bolestmi mé oko.

Co mě, kam se jen hnu, do smrti trápí,
Že bych Tě, má, v životě, oblaho,
Tebe moh' ztratit: ó, kterak ji,
Tu myšlénku pozbudu z duše?

Jako mrak nebem se rozpjala jasným,
Želem tichou naději pokryla:
Připojiti ve pouti sobě
Tebe, dívko má, ku pověku!

K čemu mé se povždy přilnulo srdce,
Duchem co objato milosti, ach,
Tomu pohroma již je dána!
Karolinka tak mi odňata!

Nebo půlí mám druhou toho býti,
Na hrobce! Tvé slzeti ve smutě?
Do nebes se ve touze dívat,
Vyprší-li brzce má doba!

Pane! dříve radše mě k sobě, vem mě,
Abych ji ve krajině tam čekal,
Nebo kyň, by ve objetí duch
Do vysosti náš se bral spolu!

*** Život nový.**

(Fanince.)

Vyviň se, zpěve vděčný, zpěve prsou
Radostí, blažením zňatých,
Oslav, posvěť letem do nebes
Hodinu lásky svěcené okamžení
Života nového!
Rozbřesklo se mi jitro milosti!
Ovály duši mou, láska nebeská!
Jako snové, snové rozkošní
Ještě nesněné!
A život mi rozevřen
A otevřen ráj, ráj živobyti!
Málo uplyne dnů v putování
Radostných! Přiznou se mračna,
Zatměno slunce radosti
V osvětlu růžovém,
Nebesa chmurou zatažená prameny lejí
A okem plamenná se slza vylévá!
Ach, pětkráte se rozvila růže
Na hrobu mé Karolinky,
Pětkráte plnila, místo rosy,

Slza hořká zapadlých očí
 Kalich její — odplynul mi život
 Se slzou vyplakanou;
 Nevstoupila radost do duše mé,
 Ach dusila touha život můj!
 Jako anjel, nesoucí
 Jarou nového života palmu
 Ke hrobu, ke mně jsi přistoupila,
 Útěchu v srdci, útěchu v oku,
 Setřela slzu z tváře zmáčené,
 A milosti rukou uvedla
 Jinocha k životu novému,
 Jinocha vlasti!

1. března, 1820.

*** Na Ninku.**

**Jako růže, která z jara kvete,
Ozdoba tvých lící, krása háje,
Bytí tvého utěšená máje,
Ať ti povykvete v mladém letě!**

**Láska tobě libý věnec plete
Z kvítků vonných z spokojenosti háje,
Přátelství tě v ony vede kraje,
Kde nám věčná blaženosti vzkvete.**

**K prsům když tě, Ninko, čilý milenec
Vytržen rozkoší sladkou přivine,
V milostném tvém políbení rozplyne:**

**Zpomeň, v tiché soukromosti mládenec,
Radostí že po slzu z oka vyline,
Nince když se štěstí vínek rozvine!**

*** Příteli.**

(1817.)

Nepil, vid'! nepil z kalichu blahosti
Ani krápeže, neuzřel jiskry
Plamene božského, jenž v andělů srdcích
Pálaje hoří;

Ač byl živ v stkvoucí rozkoši královské,
Ač sám kraloval, světům všem dával
Rozkazy, mrknutím svým národy sklonil
K podnoží svému;

Nezná, vid'! pravé radosti rajske, když
Zápal přesvatý lásky ctné srdce
Nerozžal, s vroucností když nemiloval svou
Zvolenou dívku!

Srdce Tvé hodné, příteli, blažených
Citů, plápolá svatému ohni:
Dívka Tě labuťovou okolo krku
Objala rukou!

Nešťastný, umři! umři! — chceš zůstat?
Chceš ji do hrobu spustit a zůstat?
Z rána když k oltáři jí v svadebním rouchu
K svěcení sňatku

Žádat chceš? Ó, již není jí více, věř
Sobě svěřenou zhladí noc dívku!
V samotě lidné jak stín bloudit budeš
Sklíčený žalem.

* [Pere děva]

(1817.)

Pere děva u potoka
Suchý len;
Plakala vám do potoka
Slzu žalu z modra oka
Celý den.

Řekni: co tě, děvo, bolí
Celý den?
V duši, co mě vele bolí,
Nikdo tomu nepovolí,
Hrobek jen!

Poděsil tě, milá děvo,
Strašný sen?
Co tu pluje tiše v levo,
Po vodě dál pluje v levo,
Není sen!

Pluje, pluje tiše věnec,
To tvůj žel?
To pluje můj, hoře! věnec,
Pluje, pluje v něm milenec,
To můj žel!

Prala děva u potoka
Suchý len,
Vyplakala do potoka
Živobytl z modra oka
Na ves den.

*** Jahody.**

(1817.)

Tamo rostou jahody
Ve borečku chladném.
Nechodte tam, dívky z rána!
Mnohá přišla ulekána
Z borečku.

Tamo rostou jahody
Ve borečku chladném.
Šla tam Běla při měsíčku,
Blud ji zaved' za cestičku
V borečku!

Ó vy klamné jahody
Ve borečku chladném!
Bělínka trávu žala
A bolestně se posekala
V borečku.

Po vás svůdné jahody —
Ve borečku chladném,
Po vás jí zbledla různá líce,
Po vás cítí žaly více
V borečku.

Ach, teď zlotné jahody
Kvetete na růvku!
Než se tráva zelenala,
Běla klidně v hrobě spala
V borečku!

*** [Při odchodu z Libochovic.]**

(1824.)

Nevím, mámli odcházeje odtud,
Kde jsem život blažený a smutný vedl potud,
Plakat neboli se pozasmát. —
Nastupte jen slzy cestu zvolnou,
Projevuje radost bolnou,
Dáno člověku se smát i poplakat!
Zvyk ten činí bolest snesitelnou,
Poumírní radost spasitelnou,
Nepatrnost — také posvětlí,
A rád duše k minulosti zaletí,
V níž zažila radost — bolest kojitelnou.
Na labském mne břehu matka vychovala,
A tam nejradš duch můj prodlívá,
Vltava mne k muži pěstovala,
Po ní oko mé se často točívá;
Na Labi mi první lásky růže vykvětlý,
Na Vltavě život poklesl,
Růže oprchaly, — a na dny, jež byly krásně světlý,
Smutný mrak své žaly přinesl.
Ty, Oharko, rybochudá, tys mne uvedla
Do života kolomutných toků.

A v krůpěji té časů — dvou to roků —
 Co jsi okázala mému oku?
 Svět a lid a já, my všichni že jsme plni bludu,
 Nic že nepotrvá, jenom chvíli dlouhou,
 Že se do zřícenin svalí hrad i tvrz,
 A že oko plné nebes touhou
 Shasne do mrákoty pozdě nebo brz.
 Co ty se na mne zakaleně díváš,
 Památko smutná, klepský hrade!
 Do mraku proč hlavu pozakrýváš?
 Nejsem hoden vzhledu, starý hrade? —
 Ach na tobě jsa zabrán v minulosti
 Zaplakal jsem naší smutné přítomnosti,
 A vážné zřev rupy, rupy rozpadlé,
 Proud slz pomácel mé tváře uvadlé! —
 Kde máš syny své? kde slávu svou?
 Kde ženy něžné, ženy dobrocitné?
 Sláva synů tvých je kryta věčnou mhou,
 Zašli v bouři času lidobitné!
 Jací jsoutě tvoji pravnukové?
 Proto skrýváš hlavu svou? —
 Nikdež, nikdež nejsou Zajícové,
 Dost však okolo tě, dosti zajíců.
 Však třeba tvá, tvých synů sláva klesla,
 V duši buď tobě místo paměti,
 Tvá révoplodná pata vnesla
 Do žalostí mých přede mnoho oslady,
 Nedala mi na čas pomněti,
 Na zlý osud, světa povady! —
 Jak v duši vděčně pamět chovám sobě,
 Tak dochovám ji duši každické,
 Která kvítko, sebe menší, maličké,

Na pouti mi stlala — ta jen zajde v hrobě!
 Dochovejte (vy) mi pamět vaši,
 Až mne přijmou cizí dědiny!
 Rozsmeknou se hrady v ssutiny:
 Mysl stálá — ta je v moci naší!
 Na Labi mne matka vychovala,
 Tam se lásky ratolest mi porozvila,
 Vltava mne k muži pěstovala —
 Tam se nebesa mé lásky zkabonila!
 Na Oharky milokrásném luhu
 Pouzřel jsem na nebeském kruhu
 Aj, přátelství hvězdu v jasnotě:
 Veď mne, volám, v tiché krásotě!
 Již jsem zahlíd' nejšťastnější dobu,
 Veď mne, hvězdo, veď až do tichého hrobu!

Do bání

věže sv. Prokopa v městě Žďáře

(Světlozor 1873.)

Pevně stojím zase; aj, a čelem zlatým
Hledím ze své obnovené výše
Vzhůru do větrné, modré říše,
Kde se žalmy duchů chvějí křem svatým.
Slyším slávy Páně velebení,
Haleluja prostorou se nese,
A v tom slunce ozářeném plese
Prokopovo zazní hlaholení:
Tebe žehnám, sestro rozmilé své vlasti,
Moravo má, mnohorodná, krásná:
Nechť tě minou bolesti a strasti,
Nechť se Tobě blahost proudí spásná:
Pevně stůj: své mocné kořeny
Zakotvi do hlubin lásky k vlasti:
Tam jsou věčná žídla, věčné prameny,
Poplouny z nich Tobě všechny slasti! —
Chceš mocná stát jak v dobách Svatopluka?
O sestru Česku opři Tvá se ruka,
A pevněji i ona bude stát!
Až ve dvou prsou jedno srdce bítí,
Až budou vaše dechy jednu duši mítí —
„Kdo nad nás!“ — potom můžete se ptát!

V Žďáře Klášteře dne 9. září 1841

Uctivé přání na Moravě se zdržujících Čechů

Jeho Excell. vysoce urozenému Pánu, P. Ant. Fridr. hrab. Mirovskému z Nemyšle, odstupujícímu cís. král. gubernátorovi na Moravě a Slezsku etc. etc., když od Jeho císařské Jasnosti zvolen za prvního dvorského kanclíře a veškerých studií dvorské komise presidenta, do Vídně se ubíral; podané od V. Pešiny, faráře loučického. *)

(Časopis Musejní 1827.)

Ó prodli jen, jen prodli drahou chvíli,
Aby oko, strastí bolnou smáčené,
Jenž ze slzí se vyprodrati pílí,
Tvé mohlo spatřit čelo milené!
By obraz Tvůj — zdaž možno — v duši těsné
I hlouběji se v srdci zobrazil,
Nám v zdálenosti osiřelý byl
Studánkou útěchy a slasti plesné!

Za tvým odchodem vše se srdce třesou,
Předc mísí v bol se radost srdečná;
Aj, zásluhy Tě k vyšší slávě nesou,
Jež Morava vždy žehná povděčná!

*) V pozůstalosti básníkově nalezeno v jině, však méně dokonalé podobě.

Vždyť oko Tvé nad námi povždy bdělo,
 O svou, o naši starals Ty se vlast;
 A byla by ji blažila vždy slast,
 By po Tvém srdci jenom jíti chtělo!

Bdi ještě nad ní okem přepečlivým
 Blíž stoje trůnu veleoslavy;
 Přijď blaho*), pramenem to milostivým
 Od Otce Krále k břehům Moravy!
 I milá zůstaň Tobě mateřčina,
 V ní miliony Tvé jmě hlásají,
 A s nimi národové splesají,
 Jež k sobě víže matka Slovenčina.

Tvé cesty buďte cesty k slávě ctnostné,
 Tvé kroky žehnej Pán a Hospodin;
 A Tvou pouť osloň slunce přeradostné,
 By temný mýjel mrak a klamný stín!
 A rozkoš — — slza nedá mluvit dále,
 Ni jazyk nemůž pronést žádosti,
 A srdce naše v žalné radosti
 Se berou za Tebou před trůny Krále!

*) Přidej: Tebou.

* Proslov

přednášený dne 25. května 1851 při hudební akademii na Křivoklátě.

Tak jsme Vás sem pozvali
Na skrovné hudby radovánky;
Jeť prý hudba s nebe daný klíč,
Jenž otevírá srdce člověku,
Jenž uvádí city do duše,
By sama oblažena, hotová se stala,
I blaho dál a dále rozsívát,
A bol a strasti ukonejšit.
A jeť to opravdu bol a žel
(Hanba — nechci říci, není to naší vinou),
Že národ náš, prv nad jiné slavný,
Posud nemá chrámu vlastního,
V němž se život věků minulých
I naší přítomnosti obrazuje,
Nám k výstraze, nám za příklad,
Kde se mysl ochabělá povzbuzuje,
Unavená opět okřeje
A k činům city svaté rozplápolá.
Nemáme chrámu vlastního,
Kde slovo, hudba rozněcuje,
A jedno druhé posvěcuje.

Nemáme svého národního divadla
 Ani v staroslavné Praze,
 Ani na Moravě posestřené,
 Ani u Slovanů pobratřených.
 Však my neneseme toho vinu. —
 Čas, který vetché rozesypal budovy,
 Nám čas volá: „Vy, procitněte!
 Dlouhé, ba předlouhé byly vaše dřimoty.
 Což věčně chcete býti na výminku?
 Což pokoutně se mají Uměny vám objevovat?
 Nemají jíti ruku v ruce,
 By život trapný dosti osladily,
 Jak to u jiných kmenů vzdělaných?
 Hbitě vložte ruce na budovu novou,
 Snášejte látky se všech stran,
 Povzbuzuj druh druhá k vytrvání,
 Ať slavná z lůna české půdy vyniká,
 By potomní věkové vám nesvědčili,
 Že jste, i probuzeni z dlouhé dřimoty,
 Se odevzdali lhostejnému spaní,
 Beze cti a bez citu pro národ svůj!“

*** Ku jmeninám pána, pana Christena.**

Jako ptáček mladý, nevyklý letu,
Bázně se z hnízda vynese,
Jako kvítek jarní v porozkvětu,
Větrku se váním zatřese:
Bližím se Ti! — V řeči opuštěné
Podávám Ti srdce povděčně,
Srdce dávno Tobě, otče, zaručené,
Jež Tě ctíti bude pověčně!

V řeči opuštěné, v řeči udušené,
Ale srdcem vroucím v plápolu
Vzdávám díky Tobě neskončené,
Skládám k nebi za tě prosby pospolu!
Komu možno sčítat, čím jsi v každé době
Dceru milovanou potěšil?
Vším, co jsem, co mám, co mé je, vším jsem Tobě
Zadlužena věčně, vším s mne podělil!

Že jsi ale v tomto krušném čase
Navrátil mne vlasti zase,
Za to ona sama Tobě díky vzdá,
Nebo málo, málo věrných počítá;
Synové ji zrádně opustili,
K cizím službám srdce obrátili:
Tebou zase jednu věrnou dceru má!

*** Královo pole.**

(Asi z r. 1884.)

Hroudo mi posvátná, kde stála chýška praotců,
A kde ostatky jejich jsou skryty popelové!
A proto třikrát buď žehnána, půdo stadická,
Kdež rolí ornou pluh se Přemysla vodil!
Z rádlu na trůn povolán, bylť ozdobou kněz vyšehradský,
V národu byl svým živ, v lásce i Libušině! —
Tobě budou — národ z těžkých snův opět okřívá —
Tobě budou vzdávat slávu a čest synové!

* * *

Nostici, Tobě také buď čest, že novou jsi památkou
Paměti ocháblé krásně Čechů napomoh'.

*

Krásně jeví ten skvostný pluh,
Že posud neumřel českých vládyk duch.

~~~~~

Urozenému a statečnému panu ... do Virginie.

Karel Čtvrtý.

Onť neduhům strastným těla volně se šířiti bránil;
onť i také rozžal v národě světlo ducha. —
Ó pospěš, náš otče milý, na miláčky pozezří!
Ach, i tělem i duší národu síla hyne! —

(V Karlových Varech dne 13. července 1843.)

* Holáskovi.

(Do Virginie.)

Navrátě se domu z českých luhů,
Uzdraven jsa od tělesných od neduhů,
Vyřiď oněm i od Hany a Moravy,
Že jsou Čechů jednorodní bratři,
Na něž matka Sláva s utěšením patří,
Ať se brzy jenom pro ni vypraví!
Aj, ta samá krev probíhá naše žíly,
Jedna koruna jí k ozdobě —
Spojené ať tedy naše síly
Matku naši vyrvou smrtné chorobě!

(V Karlových Varech 10. července 1843.)

* Holáskovi.

www.libtool.com.cn
(Do Angeliny.)

Kde Karel mocný z vlasti boku
Národům všem léku podává,
Tu objevil ses radostnému oku,
Zabílo mi srdce v plachém skoku,
Jak ve blahostných dobách plesává.
Ach málo, málo čítá věrných synů,
Mnoho, mnoho jich sklamaných odpadlo,
Jenž směle nyní bolestnému klínu
Zastírají mamem srdce svého vinu,
Které se svatostmi svými rozpadlo.
My stájme věrně, pevně stájme, Pane,
I nechť se, co chce, s matkou naší stane! —
Jí naše srdce do jejího do skonání
Neb do jejího z mrtvých vstání!

~~~~~
*** [Bylť lidumil . . .]**

Bylť lidumil, světumil, bohumil stareček velevázný;
Svět a lidé plakali, když k nebi Pán ho volal.
Čech veledušný bylť, bylť ozdoba národu svého,
V oblaze vlasti milé spásu a oblahu měl.
Král velebil duši ctnou, řetězem Čecha svého okrášlil,
Tím provolal k světu sám: Ajta! miláček to můj!
Plačte radosti slzy, stareček nám usnul, neumřel,
I v spisu i v činu on otčině žítí bude!

*** Polsko vstalo.**

Polsko vstalo! To je Polska z mrtvých vstání!
Člověčenstvo v zvony zvonilo,
Po všech zemích bylo halelujování,
Které v citných duších stokrát vzeznilo!
Světu na odív ten národ vstal,
Pod svou ochranu svá práva vzal;
Žezlo své jen svěřit chtěje sobě,
Které zhanobeno bylo u porobě!

*** Vás rotou...**

Vás rotou, luzou, buřičemi zovou?
Vás křivopřísežnými jmenují?
Lež opět světu předstírají novou,
Pravdě nové oklady osnují!
Že nechcete tyrana ruku líbat,
Která pod jařmo váš znak sevírá,
Že nechcete kolena před ním ohýbat,
Které poutem těžkým bolně rozdírá?

www.libtool.com.cn

ŽIVOT FRANTIŠKA TURINSKÉHO.

Sepsal

Moric Turinský.

www.libtool.com.cn

Frant. Turinský narodil se dne 26. ledna 1797 (a nikoli, jak v Slovníku naučném psáno, dne 16. listopadu 1796) v Poděbradech a byl téhož dne v chrámě Vykoupení sv. Kříže pokřtěn. Dle knihy křtěnců města Poděbrad byl synem Fr. Turinského, radního protokolisty, a matky Anny, dcery Víta Jahody, měšťana, a matky Ludmily, rozené Váchovy z Poděbrad z čís. pop. 54. Slib kmotrovství složili Jiří Šeppl, magistrátní radní, a Martin Kotlas, měšťan.

Prvního vzdělání duševního nabyl Turinský ve svém rodišti, odkud dán na gymnasiální studia do Prahy, kam ho krátce potom následovali dva bratři, Jan a Josef. V r. 1813 seznámil se s Antonínem Kolárským a s Václ. Chmelou, když chodíce pospolně do logiky, ve škole vedle sebe seděli. Jandera přednášel v té době matematiku, při níž se Turinskému vždy stýskalo. Kolárský měl s sebou překlad Lessingových básní od Kinského, jež sobě Turinský vypůjčil a pohroužil se do nich, po celou hodinu je četl. Jejich předmluva naň působila zjevně a položila v něm zajisté trvalý základ k lásce k národu a jazyku českému.

Turinský již v poesii a v rhetorice všeliké básně složil, nejvíce však elegické, jmenovitě na svou první lásku Karolinku, již nelitostná smrt v Poděbradech mu odňala. Po dlouhou dobu docházel na její rov a přednášel tam své elegické zpěvy s průvodem kytary. Jeví se

tu blouznivost mladého básníka v míře valné a zvláštní romantika v lásce, kterouž osvědčil později v první své truchlohře Angelině. Však ještě jiné byly podněty, které mladistvému studentovi do rukou kladly lyru. Malý hlouček vlasteneckých jinochů pěstoval čilého ducha národního; láska k vlasti a národnosti české probouzela se v srdcích mladistvých a prospívala utěšeně. Ale byly to jenom sporé plaménky, jež mohl sebe nepatrnější větrík v popelisku nepřízně udusit. Bohudík nestalo se tak vesměs, a mnoho zasvěcenců vyvázalo ze skalisk, na kterých skrovné vymoženosti našeho národu rozbiti se měly! Osvícený a svobodomyšlný Bolzano nejen nadchnul mnohé mladistvé srdce vznešenými zásadami svobody, on i utužoval a silil srdce, v němž láska k vlasti kořeny své zapouštěla. Mocně působily na Turinského jeho exhorty, v nichž poukazyval na tvrdost a nespravedlnost úředníků, kteří řídíce lid, jazyka jeho neznají a tím i srdce lidu získati nemohou; i chválil mladíky, kteří vydáváním českých kněh národ svůj šlechtiti napomáhají. Mimo to vyhledával Turinský opět jenom takou společnost, která se vlasti své neodcizovala. Věrné však přátelství udržoval s Hýblem, Hankou, Tomson, Macháčkem, Krolmusem, Klicperou, Chmelou, Kolárským, Doležálkem a se všemi tehdy živými stoupenci české musy.

Jak věrné bylo přátelství jeho s Klicperou a Chmelou, nasvědčuje i okolnost, že rozházejíce se po svém povolání, společně se zavázali, že sepiše náhrobní nápis ten tomu, kdo koho přechká.

Roku 1816 odešel Turinský po radě svých spolužáků do Vídně, chtěje tu studia ukončiti; ale tam se mu po vlasti tak zastesklo, že, jak sám vyprávěl, ani výhody se mu skytající ho udržet nemohly a že za krátko

do Prahy se navrátil. Byl vůbec jemnocitný a srdce měkkého a zůstal takovým po celý život.

Mladík rozvahy někdy celkem chladné stával se druhdy opět fantastem, a blouznivá mysl jeho prosvítila hlavně tím, že se odhodlal osobně vzdát poctu popelu svobodomyslného Karla Ludv. Sanda, jehož hrob v průvodu dr. Fišera a jakéhosi Karše navštívil. Dr. Fišer pro tuto cestu tři čtvrti roku ve vyšetřování vězel, Turinský pak jenom náhodou mu ušel.

Nepřekonatelná láska k divadlu, kterou společně s Klicperou choval, byla příčinou, že, kde mohli, pořádali po ochotnicku divadelní představení, tak zejména v Poděbradech, v Chlumci a v Nymburku.

Truchlohra Angelina, první to dramatická práce Turinského, vyšla tiskem r. 1821, kdy tento ještě práva studoval. Tento pokus uvítán byl od tehdejších vlastenců s pravým nadšením, a jaké naděje Turinský v nich vzbudil, o tom svědčí nejen úsudky v listech soukromých Macháčkových, Chmelových a Hněvkovského, zvláště pak horující jeden dopis Sedláčkův, ale také pochvalná báseň Jana Štěpničky. Slovník naučný vypravuje v životopisu Turinského: „Roku 1821 vyšla tiskem první dramatická báseň Turinského v Hradci u Pospíšila, totiž *Angelina*, truchlohra v čtveru dějstvích, která zajímavým dějem, ušlechtilou mluvou a krásnými obrazy básnickými obecně účastenství zbudila, jež vedle Polákovy *Vznešenosti přírody* byla nejskvělejším úkazem na obzoru tehdejší básnické literatury české.“

František Palacký uveřejnil v Radhostu posudek svůj o Angelině, jak ho byl Turinskému r. 1821 po jeho přání podal, a nepochybně zajisté, když z tohoto vzájemného dopisování aspoň něco uvedeme.

Turinský píše: „Kéž byste věděl, jakou cenu má Váš rozsudek u mne! Třem jenom podal bych můj nočně pěstovaný kvítek ku posouzení: Vám, p. Jungmannovi, p. Svobodovi a — na našeho pana Šafaříka byl bych téměř zapomenul! Však uznáte-li prácičku mou nehodnou Vašeho posouzení? Nechť, příteli milý! to mě nezachvátí; to mi bude důkazem, jak mnoho musím ještě pracovat, abych získal citelných duší pochvalu.“ — „Dlouho, dlouho byla smutnohra v duši rozmyšlena, dlouho a ne krátko na ni bájeno. Embryo, z něhož posla, jest povědomé slovo Schillerovo ve Braut von Messina: Der Übel grösstes aber ist die Schuld! Jeli ale Angelina pravá tragédie? Dovolte, podotknu o této věci, jak smýšlím, a jaký předmět předmětem tragickým se býti domnívám: neb novější, podle mého zdání, jako Grillparzer v Sappho a Ahnfrau, nebájlili tragédie, a já je za takové neuznávám. Básník v tragedii vystavuje buď ctnost podlou, kterážto vyniká k záři svaté, a v trudném zápasení, nemohouc vyšínout se ke slunečné čistě její svatosti, padne a pádem dojde smíření; anebo vystavuje ctnost, ježto stojí pevně jako skála v moři vlnobítném, náruživosti, kabala, ouklady atd., vše zlé se o ní odrážejí, usilující pevné základy vyvrátiti nebo podemliti: i stojí pevně, a raději se pohříží do hlubiny, dosti čínce nejvyšší velebnosti, než by se poddala vlnám zámotným. Tak smýšlím o tragedii. Jeť to arci mladé smýšlení, ale aspoň neodporuje ideálu tragédie.“ — „Mát prý (Angelina) jakousi podobnost a tu samou cenu, kteráž se klade na Müllnerovu Schuld; tak jsem četl v německém časopisu Der Gesellschafter, jenž vychází v Berlíně, a tak to opětováno ve Vídeňském Conversationsblatt“ atd.

Na to odpověděl Fr. Palacký z Úzu při Komárně: „— List Váš horlivě vlastenecký přinesl mi neméně

potěšení, nežli Angelina Vaše: vidím a raduji se, že nám chudým popráno básníka, jakovéhož jsme ještě neměli, a že básník ten obrací se ke mně přátelskou důvěrou, jakéž já sotva zasloužiti mohu. Buď jak buď, já s radostí Vás vítám mezi ctěnými přátely svými, ač nevidaného ještě, a rád užiji té příležitosti, abych vzdal Vám srdečné díky za rozkoš, kterou mně způsobily básně Vaše. Blaze nám, že již literatura naše počíná znikati té hanby, která vězela na ní nešvarami dramatických nedobásníkův! Víteli, jaká to hluboká byla bolest, když spisovatel tam v „Počátcích českého básnictví“ (1818) jen jedné, vlastenské chlouby a závisti cizozemcův hodné tragédie hledal a — nenacházel? Bohu chvála! Vlnidnější k nám zavítala naděje, a roztoužené vlastencovo srdce může jí pookřáti.“ V dalším obsahu listu pak vytýká Palacký *Angelině* hlavně, že drahá část její není drama, ale pokračuje: „Výstava jednotlivých krásocitných ideí podařila se Vám často převýborně. Tato stránka jest veliká i slušná chlouba básně Vaší, zvláště v prvních dějstvích. Jest tu krás neuvadlých, které Čechům nikdy z paměti vyjítí nemají; a tak jsou jasné, prosté, čisté, že doufám nebude žádného mezi krajany našimi, kdo by jich nepocítil.“ Hledě k projeveným výtkám svým, pronesl se P.: „Otvíraje se Vám beze vši pokrývacosti ve svém zdání o básni Vaší, dal jsem Vám opravdu nejjasnější důkaz, své k Vám upřímné úcty a šetrnosti. Kdybych neviděl, že duch Váš básnický, po bedlivém opravdivém snažení, mocen bude vyšinouti se k nejvyšší mezi námi dokonalosti, byl bych Vás snad ve polovičátnosti vesměs vychvaloval. Ale hoden jste zaměřiti během svým ku palmě nesmrtelnosti, kamž ještě nikdo hravě a náhodou se nedostal.“ — „Posílám list tento našemu p. Jungmannovi, on Vám ho dodá.“

Profesor S. K. Macháček přeložil Angelinu metricky do němčiny, a překlad tento vyšel r. 1828 v Praze tiskem.

R. 1822, absolvovav fakultu právnickou, vstoupil Turinský do kanceláře dra. Schustra v Praze, podrobil se 16. listopadu 1822 zkoušce z civilního práva u apelačního soudu v Praze a složil 8. ledna 1823 přísahu do rukou apelačního sekretáře Jakuba Váňy. V březnu 1823 se stal aktuárem v Libochovicích na panství knížete z Dietrichsteina a byl od tamějšího hloučku probudilejších Čechů srdečně vítán. Budyňský měšťan Frant. Cívka zaslal Turinskému uvítací báseň, již v rukopisu chovám a z níž několik slok z úcty k pohostivému vlastenci podávám :

Vítej k nám, ó Čechu slavný,
V Oharských porostlinách,
Kde duch český, starodávný
Sídlo má své v dědinách.

Česká tu upřímnost žije
V své čistotě nevinné,
Na zdraví Čech Čechu pije,
České slovo nehyne.

Jenom Umka české lry
Nenalezá obydlí.
Schází jí duch silné víry,
Jungmann, Marek, Nejedlý.

Až nám osud Turinského
Dobroslava sem poslal,
By nám ducha slovanského
K slovesnosti cestu stlal.

Pracuj pro vlast osiřelou,
 Stůj na odpor cizinci:
 Vděčná vlast tě láskou vřelou
 Miluje jak dennici!

Od 4. prosince 1824 do r. 1826 zastával Turinský místo justiciára ve Vlachově Březí, odkud 18. února 1826 do Mikulova na Moravě přesazen byl.

Nastoupiv službu veřejnou, zabýval se spisováním dále a dokončil roku 1824 dramatickou báseň *Pražané* v r. 1648, kteráž ale pro nepříznivé okolnosti tiskové tehdy vydána býti nemohla. Mám po ruce prvotní rukopis Pražanův a dle toho seznati jsem mohl, čím se tiskové vydání od něho liší. Seznal jsem, že v tisku neměněno ničeho, leda že jenom některé výstupy vynechány byly. Uváděti je pro nedostatek místa pomíjím a jen výjimečně podávám verše, jež v prvopisu následují tam, kde po prvním výstupu prvního jednání Radosta se zamlčí.

— — — — — však — —
 Vymazala láska všecku minulost,
 A přítomnost traplivou z paměti tvé! —

(U velikém pohnutí chvíli mlčí.)

V rozbroji sama sebou stála léta naše vlast,
 Záhubou svých bratrů, otců,
 Hledal bratr, syn a přítel svou blaženost.
 Zem rozdupána kopytem nelitostným,
 Napájena se krví vlastenskou brodila,
 Nebo zmatek uvrhlo nebe v zlobě své
 Na vládyctvo i na všecku zem.

Ó mnoho padlo šlechtných duší,
 Osirelou zanechavše vlast,
 A ona slabou hlavu k zemi skláněla
 Mdloubou, do sebe žádné víry neměla.
 Tu v ouzkostech svých volí za ochrance
 Fridricha Falckého a svěří se mu celinká.
 On poslední jí vybral z kadeří diamanty
 A prsteny z prstů svlek' a z krku granát,
 Zaslav to všecko pro ozdobu pro svou první choť,
 Nedbaje o druhou jemu svěřenou.
 A ona obloupěna všechněch ozdob,
 Viděla se býti předce hodna boje;
 Ta mnohý pro ni chtěl se potýkati,
 Až na ni upřel zraky své kníže Habsburské,
 A vojem táhl pro ni mocným pro nevěstu!
 Tu ze mdloub hlavu pozdvihne,
 Tu volá syny k zbraní obhájení,
 Tu zmožení synové se shluknou,
 Pro ni chtějí poslední boj bojovat.
 Na Horu — černá, smrtelná se jmenovati má —
 Na Horu Bílou valí se pluky,
 Postaví se proti plukům cizím.
 Tu k němu, jehož za ochrance vyvolila,
 K Fridrichovi volá vlast: Jdi tam na pole,
 Vytas britký meč, tam na tě čekají
 Srdce hrdinná; jdi, postav se
 V čelo jinochů, pro mě pálavých! —
 On, ten mrzkoun cizoložný,
 Když došla prosba tato ucha jeho,
 On právě se svými náhonci
 Na hradě pražském, hradě jejím, hodoval!
 Ó hanba! hanba! Vy věkové budoucí,

Jenž soud pronášíte nad minulostí nekřivý,
 Ó nad ním proneste soud přísný, upřímný!
 On právě hodoval, když ho prosba došla,
 Zapomnělas, co ten chudás řekl?
 To psáno pro památku v dějepiscích:
 „Já lačný vyjet nemohu!“ Ty, chlapče marzáka,
 Ty poškrvne svého pokolení a všech vládců! —
 Mne nekojila prsa spartanská,
 Já nejsem sestra oněch tří sta bratrů,
 Jež nehvátla v thermopylských úžinách
 Smrt v jednom objetí:
 A krev mi v žilách plane, krev mi stane,
 Když pomním na takého padoucha,
 A zloba lvice do prsou se mi leje.

Rukopis Pražanů putoval se svým tvůrcem po celé čtvrt století, až konečně roku 1848 po prohlášené konstituci nákladem spisovatelovým vyšel. *Pražané r. 1648* byli pak na stavovském divadle provozováni; mimo to předvedeni na české jeviště r. 1866 zásluhou Akademického čtenářského spolku.

Přemožen pracemi svého povolání, ustál Turinský ve spisovatelské činnosti, ač toho vždy u přítomnosti svých přátel želel. Tu i tam se opět objevil s nějakou básní, nebo nade tvůrčímu duchu, aby naprosto v činnosti své ustál. Tím méně možno to bylo u Turinského, který žije na rozhraní českoněmecké národnosti, bedlivě stopoval každý pokrok našeho literárního i politického pokroku. Život skutečný, praktický, starání se o chleb vezdejší mrtví neuprosně všechny ideály, osud mnohdy rve péro z ruky a trhá proud světlých myšlének.

Tak bylo i u Turinského; seznámiv se v Libochovicích s vdovou knížecího parkrabího Veronikou Vilémovou — matkou dvou dospělých dcer — vešel s ní v sňatek, byv 23. října 1820 s ní v Libochovicích oddán. Kniže Dietrichstein, lidumil v pravém slova smyslu, oblíbiv sobě Turinského, nechtěl nikterak ku sňatku tomu svolení dátí a vlastnoručně mu v té věci psával, až konečně po půldruhém roce na neúmorné prosby Turinského svolil. O manželství tom pramálo nám známo, ačli zmínky zasluhuje, že jednu z dcer, Alžbětu, provdal za Ign. Streita, poslední dobu barona a presidenta vrchního zemského soudu v Čechách. Jak již zmíněno, přišel Turinský z Libochovic za justiciára do Mikulova na Moravě a setrval v tomto postavení do 23. máje 1837. Zde v krátce ovdověl a po druhé se oženil. Roku 1834 meškal totiž návštěvou u přítele V. Klicpery v Hradci Králové. Tomuto se nelíbil vdovský stav Turinského a seznámil ho s rodinou magistrátního rady Víravského, pro jehož dceru Alžbětu se Turinský rozhodnul, s níž r. 1834 v chrámu Ducha sv. oddán byl.

Doba pobytu jeho v Mikulově neoznačuje se ničím, co by zmínky zvláštní zasluhovalo. Jako všude, získal sobě i tute vzdělaností a spravedlivostí áctu všeobecnou. Literární činnost ustala; hromadné práce úřední a objevivší se neduh srdeční toho ani nepřipouštěly.

Roku 1837 povolán za vrchního na panství žďársko-vojnomoštické, a jeví se doba jeho žďárského pobytu proti mikulovské jako v pravdě májová. Počal býti opět literárně činným, básně jeho se tu i tam okázaly v časopisech. Ve Žďáře také sepsal a r. 1841 vydal *Virginii*, truchlohu ve čtveru dějstvích, v které se objevil co se silný, zralejší a objektivnější básník. Rázné smýšlení a

živé jednání ustoupilo horujícím citům, které Turinského plody vůbec ovládají. *Virginie* byla v tehdejších vlasteneckých kruzích přijata s velikým uspokojením a doznala v odborných listech pochvaly (Květy 1841; Ost und West, Blätter für Kunst und Literatur č. 30, r. 1841; Bohemia, Unterhaltungsblatt č. 35 r. 1841).

Ve Žďáře byl T. ode všech ctěn a milován; po dnešní den bývá jméno jeho s úctou vyslovováno, a pamětníci ještě dnes svědčí o jeho neústupném hájení práva lidu, jehož prospěch vždy na zřeteli měl a ježto všemožně i v morálním směru povznesti a zdokonaliti se vynasnažoval. Ačkoliv doba robotní černě zaznamenána v historii národa našeho a patronátní úřadnictvo sobě na mnoze po pašovsku počínalo, přece tu i tam naskytá se čestná vyjimka. I Turinský byl spravedliv a nedával se ničím odstrašovat ani přemlouvat, aby jednal nespravedlivě, byť i veliký z toho kynul prospěch.

Za takých okolností mnoho sobě získal přátel, ale neméně i nepřátel. Hlavně krajští úředníci v Jihlavě proti němu brojili pro pravdy, které jim po výtce psával. Povstala mu z toho mnohá trpká chvíle, ale nezměnila ničeho v jeho smýšlení, ba naopak: býval vždy spokojenějším, když se mu podařilo, je usvědčiti.

Jak Turinský hájil práva podaného lidu, toho budiž zde aspoň jeden příklad uveden. Vrchnost žádala a vši mocí se zasazovala, vymoci na obcích, aby stavěly silnici, po níž by zásoby dřev do hutí a zboží z hutí odvážeti mohla, k čemu mnoho tisíc nákladu potřebí bylo. Plnomocník vrchnostenský, jež u věci této s Turinským vyjednával, odešel však s nepořízenou; nebo mu tento jasně dosvědčil, že obce to činiti povinny nejsou a k tomu nuceny býti nemohou. Odcházíje rozhorlen, hodil plno-

mocník spisy na zemi volaje: „Vy tedy jste vrchním poddaných, a ne vrchnosti!“

R. 1842 bylo Turinskému svěřeno, oddělit panství Polnou od Vojnoměstce, což také ku spokojenosti nejen vrchnosti, ale i lidu, jehož prospěch v této změně patrně viděl, provedl a nový poměr moudře urevňal. O stavby silnice na Vojnoměstceku měl velké zásluhy, jichž mu ani političtí nepřátelé upříti nemohli, jeouce nacem mu slumočtí uznání samotné vlády.

Žďár mu byl milým a cítil se tam nad míru šťastným. Bylotě tam české kněžstvo a v jeho čele Ant. Kolářský, mužové to nad jiné vzdělaní a ryzého pokročilého smýšlení. Mohl se s nimi bavit o vlasti a literatuře, a činili tak, hojně scházejíce se. Ve společnostech nebylo příjemnějšího a veselejšího muže nad Turinského. Oplýval jasným a střizlivým humorem, byl přítelem zpěva a zvláště se cítil šťastným, když se zpívaly národní písně a z těchto: „Andulko, mé dítě.“ Kdo jej v okamžicích takového jareho odpoutání pozoroval, byl by za jeho sanguinickou letorou nikdy nehledal zřídla hluboké melancholie a myslí někdy až k blouznivému zadumání naladěné. Tuto básnickou stránku svou však jen málokdy na jevo dával, nedávaje se jí leč jen ve vážných okamžicích tvoření opanovati.

Jak byl soudce spravedlivý a mírný, tak přísně vystupoval proti dětem, když zdráhaly se výměnky dodržovat, a tam, kde se případ nedal vtěsnati do mezí zákona, smířoval, radil a napomínal na oči stavě čtvrté přikázání.

Otcem byl nám dětem příkladným a moudrým, co manžel vzorem něžnosti. Bětuška, moje matka, mu byla vším, a listy jí svědčící, které mně se v mých rukou

zachovaly, byly plny poučování: zrcadlila se v nich pravá něžnost a srdečnost a i v těchto do popředí se stavěla jeho láska k vlasti!

Budiž toho příklad podán vyňatkem z dopisu, jež jí psal z Karlových Varů: „U Karlova zřídla nalezl jsem ztracené zdraví své. U Karlova pramene jsem přísahal, věren zůstat vlasti své, a kdybych měl být Čechem posledním. Má vlast a Ty, rozmilá Bětuško, a naše děti! Já slzím vždy, vzpomínám-li na vlast svou milanou. Jak krásna jest a jakou by musela být, kdyby byli všichni její synové pravými syny!“

Dne 1. července 1844 píše pak opět z Karl. Varů: „Včera odpoledne a předevčírem se sešlo u mne mnoho Čechů, a musel jsem jim čísti Virginii; měli velkou radost ode mne ji čtoucího slyšeti.“ — „Neděsila jsi se, když jsi slyšela o těch bouřičkách pražských, které stropili tiskařové v katunových fabrikách? Stalo se to ten den po mém odjezdu z Prahy, a byl jsem tomu rád, že jsem v Praze nedlžil. Trochu to neškodí těm fabrikantům židákům, nebo z mozolu chudého lidu jsou živi nádherně a potěše jen ubohým více a více utrhovati chtějí. Však na každý pád to jest smutné objevení, které dále a dále povede.“ — „A jak Ty jsi, má Bětunko, živa? Zdaliž na mne vzpomínáš? Zdaž se Tobě po mně stýská? Co naše poupata? Zdaliž na tatínka vzpomínají?“ — „Bůh Tebe mi zachovej a mé dítky a požehnej vlasti mé! Toť jsou každodenní prosby Tvého Turinského.“

V době této se na Turinského počalo štěstí usmívat, ale nebylo to trvalé. Centrální ředitel všech panství knížecích onemocněl tak povážlivě, že na zachránění ho při životu ani nejmenší naděje nebylo. Jak o tom rukopisy plnomocníka knížecího svob. pána Leykhama svědčí,

byl již Turinský pro toto vysoké místo ustanoven a byl vybídnut, se na změnu tuto připravit. Co nemožným býti se zdálo, stalo se předce; neboť centrální řídítel R. se opět pozdravil.

Turinský jmenován 7. března 1846 vrchním spojených panství Libochovic a Budyně nad O., kde ještě z doby dřívější své služby v dobré paměti byl. Když o velikonočním vzkříšení opět do Libochovic přijížděl, byl nejen všemi panskými úředníky slavně uvítán, nýbrž i od obyvatelů panství banderiem provázen a od vznešenějších měšťanů na dvanácti kočárech v Budyni očekáván.

Po celou dobu pobytu svého v Libochovicích byl všeobecně ctěn a vážen, jak od úřadnictva a měšťanstva, tak i od vesnického lidu. Jsa vrchní tak rozsáhlého panství měl veliké pole činnosti; tamní poddaní ctili ho a s ním i podřízené úřadnictvo, které po příkladu Turinského bylo spravedlivé a vlastenectví své, kdekoliv mohlo, na jevo dávalo. O město samé má Turinský zásluhu tu, že přičiněním jeho založen zámecký park, který patří mezi nejkrásnější naší vlasti.

Však Libochovice jsou také místem, v němž počali se vyplňovati trudní dnové jeho života. Se všemi hrůzami a krásami svými přiblížil se r. 1848. Volby do sněmu frankfurtského, které pohněvaly tak mnohého vlastence, dohnali také Turinského, že sepsal jménem svým a jménem obyvatelů panství libochovického a budynského významný protest, který tuto v doslovném překlade podávám: „Č. 733 p. — Slavný c. k. krajský úřade! S pravým úžasem a vřelým politováním znamenal podepsaný vrchnostenský úřad, že za příčinou voleb do frankfurtského parlamentu slavný c. k. krajský úřad propůjčil se za stanici německého výboru v Litoměřicích a tudíž

i ústředního výboru ve Vídni, o čemž svědčí krajské výměry ze dne 27. a 28. dubna, pak 1. a 4. května 1848 čís. 826., 855., 884. a 894. V sladké tane radosti každý pravý vlastenec, znamená, kterak slavný c. k. krajský úřad chvátá podporovat krokův strany nic jiného nezamýšlející, leč aby mezi národy českým a německým, drahně věků sbratřenými, svár rozsela a válku občanskou zbudila — podporovat krokův strany umínivší sobě, rozpoliti a rozbořiti císařství rakouské, aby koruny s císařskou korunou spojené odštěpeny a posléze i císařská koruna zrušena byla, za kterou se asi předsednické křeslo na příštím frankfurtském říšském sněmě na nějakou jen dobu podává, na říšském sněmě stojícím na hliněných nohou, jemuž všechny výbory kr. krajského města Litoměřic nic nepomohou. Zvláštní tuto radost sdílí s vrchním 5197 obyvatelů panství libochovického a 3344 obyvatelů panství budynského, kteří šestnáct voličů ke dni 10. měsíce května do Litoměřic vyslati mají — s ním však i žasnou, kterak slavný c. k. krajský úřad do těchto obyvatelův, samých to Čechův, jen domýšleti se mohl, že by své cti a svých povinností nedbajíce a národnost svou zapírajíce, lnuli k destruktivní straně — žasnou, kterak statistika krajská dopustiti se mohla lži, že by kraj litoměřický byl zcela německý. Obyvatelé oněch obou panství tudíž svorně vyslovili smýšlení svoje, které s nimi z celého srdce chová podepsaný, v připojeném spisu českém, z kteréhož poznati lze, že nic nepodniknou, aby se přiblížili k německému výboru v Litoměřicích a k ústřednímu výboru ve Vídni, kterémuž poslednímu srdečný vzdává se dík, že si nestězuje „navrhovati kandidátův z Vídně, pakli by se volebních okresích kraje litoměřického nenalezli kandidáti. Pro vás, němečtí bratři,

s kterými v lásce a svornosti co den obcnjeme, není-li to úkleb a posměch? Má vídeňský ústřední výbor, krásnou, pevnou k vám důvěru! A politování hoden císař a král, který překvapen byv, nucen jest v tyto dráhy sebevražedné! Ani vrchnostenský úřad ani obyvatelé panství Libochovic a Budyně, ni ústně ni písemně nesdělí nic německému výboru v Litoměřicích, zůstávajíce slavnému císa. k. krajskému úřadu, kterak by řečený výbor uvědoměl o výsloveném smýšlení jejich. Na zámku Libochovicích dne 7. května 1848. František Turinský.“

Jak výmluvný to důkaz, kterak již v tehdejší době Češi porozuměli zrádným úmyslům známé vlastiforné oné strany! Turinský byl přítomen volbám do frankfurtského parlamentu a dojem, jaký naň učinily, a co o nich soudil, vysvítá z článku, jež sepsal, jež v rukopise chová a s nímž se tuto sděluji:

„Úpadek na duchu a srdci v litoměřickém kraji?

I já jsem byl 10. máje v Litoměřicích, o velkém dni, kde c. k. krajský úřad svými běhouny sezval vlastence německého buntu, aby volili poslance do Frankfurtu.

V pravdě velkolepě se Litoměřice nesly; trojbarevný prapor vlál volně nad radnicí a vesele ku posměchu svatému Radobýlu, který ze samého vlastenectví překřtili na „Rothe Beule“.

Snad nalezneme ještě místa na velkém náměstí? Zajíeli jsme; velké náměstí se zdálo být ještě větším, neboť bylo prázdné. Snad věnoval slavný magistrát z pravého vlastenectví nějakou louku k valnému shromáždění? A hle — národní garda, k tomu ještě s bíločervenými odznaky, v počtu 140 mužů stála na severním konci náměstí, před domem, nad nímž se ku podivu trojbarevný prapor

nevznášel, ale za to veliký červený rak na bílé klobouky gardistů přivětivě zhlízel.

Ti, kteří neměli bílých klobouků aneb kterým se líbila barva černožlutá neb červenobílá, zůstali raději doma.

Když jsme se tomuto domu přiblížili, spěchal nám vstříc nějaký zřízenec, nepochybně posluha z Frankfurtu, a zval nás, abychom vstoupili do velké síně v druhém patře.

Nechtíce zameškati velkolepé toto divadlo, spěchali jsme do velké síně, která byla ve dvě rozdělena; větší oddělení bylo určeno pro voliče, menší pro zvědavý lid; na kůru uvelebil se opět lid a bardové.

Toť krásné! myslil jsem sobě. „Uslyšíme Arndtovu píseň: „Was ist des Deutschen Vaterland?“ A potom?“ tázal jsem se na strážní stojícího gardisty. „Was ist des Deutschen Vaterland?“ odpověděl. „A potom?“ táži se dále, snad: Bože, zachovej Ferdinanda!“ — „Ano,“ odvětil krátce, nebo taký hrdina má britký meč a tupé slovo. Tedy: „Was ist des Deutschen Vaterland?“ a potom teprvé: „Bože, zachovej Ferdinanda!“ Něco podobného povznášá, jest to upřímné a německé! Však dále.

Ve větším oddílu síně byl stál, kol něho několik židlí, a kol těchto, jak praveno, 88 voličů. Mělo jich být 129, tedy se jich 41 nedostavilo, co se ovšem zjistí volebním protokolem, který se veřejně sdělí.

Za stolem seděli komisař, purkmistr a rodina Stradalů, otec s dvěma syny — jsouť ryze německé krve; neboť pocházejí bezprostředně od Hermana nebo Marobuda, a jim nejbližší nadšenci frankfurtští: justiciář Richter a poštministr Schneider z Lovosic.

Schneider! I ty? — Co by řekl tvůj šlechetný otec, kdyby tě viděl zde s takými úmysly?! Tento šlechetný stařec litoval slze, že pozdě zpomíná na práva vlasti své

a že v pozdním věku se chopil české lyry, a vyplakal na mne požehnání své za to, že silně se držím potlačených a ponížených Čechů! Kdybych byl věděl, že tě s takými úmysly 10. máje 1848 v Litoměřicích naleznu, nebýval bych sem chodil a byl si ušetřil bolest velikou. — „A kdo jest onen muž s plným vousem ve shromáždění?“ tázal jsem se opětně. „„Neznáte ho?““ odvětil právě jeden takový posluchač jako já; „„jest to Moric Hartmann, který chce být a bude zajisté také volen; ti pánové tam jsou všichni pro něho.““

Tedy to jest onen Moric Hartmann, který pro svůj zpěv volnosti tak mnoho vytrpěl, který opustil drahou otčinu, aby jenom volněji pěti mohl?! Plakal jsem proň, jako pro každého syna společné naší české vlasti, jehož nevolníci utlačovali.

Myslil jsem sobě: „Zde zavzní slovo svobody,“ a byl jsem opět tomu rád, že jsem šel do Litoměřic.

Tomuto pánovi družili se jiní, nejvíce prostí venkované.

Dovoláním se jakéhosi guberniálního nařízení zahájil zeměpanský komisař schůzi — že se má volit.

Výbor volební, který již dříve sestaven byl, se opětně stanovil, přečtla se jména oněch kandidátův, jež starostlivý vídeňský komitét pro případ, že by se nikdo nehlásil, ponavrhнул, a jména oněch, jež se sami nabízeli. *)

*) Turinský zaznamenal si tato jména: dr. Moric Hartmann, dr. Vincenc Weber, Tadeáš Kožíšek, justiciár v Teplicích, Jindřich Reuter, úředník, dr. Gustav Gross, Med. dr. Zimmer, Ignác Kuranda, dr. Schillig, dr. Adam Wolf, dr. Jan Berger, dr. Frant. Jünger, dr. Ant. Vilém Choset, Josef Rank, Josef Mareš, dr. Renger, dr. Jiří Finger, dr. Winiwarter, Václav Messenhausner, Med. dr. Moric Kuh, dr. Emil Rössler, dr. Frant. Makovička, Josef Wiesner.

A hle z celého volebního okresu litoměřického, jenž měl vyslat 129 voličů a 88 poslal, nebylo ani jediného kandidáta pro Frankfurt!

Procitli jste, moji milí krajané, anebo jste schudli na duchu a na srdci? Zavládl před vaším duševním i politickým okem černožlutý prapor a kol něho červenobílý?

Po přečtení jmen kandidátů povstal prostý muž, jménem Švab, měšťan litoměřický a promluvil hlubokým hlasem: „Dovolte, pánové, abych několik slov promluvil; jest mi to divné, a co dím? řekl bych, že jest to drzostí, — odpustte neumím řečnit, nejsem učený — ale zdá se mi, že jest to drzé, že se cizinci sem vdírají, z nichž neznáme ani jediného.“

Toť byla pěkná mezihra! Prohlásilo se, že se k volbě neznámého nikdo nenutí a nepřítomní aby se vůbec nevolili.

Není nic vznešenějšího nad podobné parlamentární zachování. Pojdte sem do Litoměřic Angličané a Francouzové, vy nemluvnata v parlamentárním řízení, v Litoměřicích se můžete něčemu přiučit!

A tobě, můj milý Švábe, který jsi se tak důmyslným osvědčil, tisknu srdečně ruku.

To bylo naší společnou zkárou, ať se již Čechy nebo Němci zoveme, jenom s tím rozdílem, že my Čechové jsme hůřeji na tom byli, než vy, němečtí bratři; najatci, domácí a cizí, spravovali naše záležitosti jak u vesla státního, tak ve vojště i v ornátě a na stolci soudcovském, nikdy naše, jenom své vlastní neb dynastické prospěchy do předu stavíce; oni najatci, domácí a cizí, proti nám sobě podávali ruce, proti nám Čechům a Němcům ve společné vlasti české, kde svorní jako bratři, ač z dvou otců, přece v lůně jedné matky

Bohemie počati jsme, lidé to, kteří by nás, když budeme mítí své sněmy a říšské rady podporované svobodnou a v budoucnosti ještě svobodnější konstitucí, rádi zaprodali frankfurtským mluvčím, do této hodiny nevědoucím, co vlastně chtějí. Však nikoliv, oni vědí dobře! Usilají nás rozdvojit, krásné červenobílé prapory přebarvit, lva vyklestit; chtějí přetrhat onu pásku, která nás společně na korunu rakouskou poutá, aby naši osvěženou silou svoji slabost posilnili, svoji malomocnost zapudili. Oni vědí předobře, že my — zbaveni tíživých pout, mocni a odhodláni tady stojíme! Ano, ano, směj se, milý bratře Švábe! Neznám tvé politické smýšlení, ale myslím sobě, že půjdeš do pražského sněmu raději než do Frankfurtu, kde nám podávají stříbrné řetězy; tvůj zdravý rozum tě tam jistě dovede.“ —

Jak to s volbami do tohoto sněmu všeobecně dopadlo, ví každý, kdo sobě politických našich bojů z té doby povšiml. Turinský se nezdržel, aby tu i tam se spravedlivě neozval a nepoukázal na nepřátele společné vlasti Čechův i Němcův; ale dávno ujížděli vraníci s ním ku zámku libochovickému, dávno již již pookřál pohledem na Radobýl, Milešovku a Hasenburk, když počali odrodilci litoměřičtí po něm slídit, chtěje ho zatknouti. O tom by mohl něco povědít pan M—l—c, který tehdy byl o volbě vládním komisařem.

Když na to dne 11. listopadu 1848 odbývala se v Lovosicích volba poslance do říšského sněmu na místě odstoupilého Adolfa Schneidera, byl Turinský volen a obdržel ze 129 hlasů 55, chyběly tedy do absolutní většiny, kterou obdržel protikandidát chomútovský dr. Stamm, 3 hlasy. Volba tato byla příčinou protestu, který také dne 16. listopadu 1848 podán a od 56 voličů a 36

představených obcí podepsán byl. Turinský byl volbě této přítomné a vztetnou řečí českou i německou politický program svůj voličům projevil. Samovolný předseda Schneider však hned po tom představil Ferdinanda Štamma, ale udání doktora práv z Chomátova, a odpovídal ho voličům s důrazem, jako by jiného ani voliti nemohli. Nastala agitace prudce vášnivá, aby Turinský volen býti nemohl. Agitovali hlavně tři bratři Strádalové, hlasatelé frankfurtské levice, ačkoliv byli synové českého otce. Jeden z těch hrdinů pokřikoval, že nejlépe bude, když všechny Čechy vyženou, a schladl, když mu poctivý jeden muž řekl: „Ale počneme tvým tatíkem: ten musí být prvním.“ Myšli voličů byli pobouřeni, a jedině Turinskému se podařilo, je uchlácholiti. Hlavně počali voličové horliti, když se při skrutiniu upřely Turinskému hlasy, které mu nade vši pochybnost náležely, jako ku př. lístek s jménem „Trinský“ atd. Turinský opět uchlácholil své voliče a dobře tak učinil, nebo všemohoucí Schneider měl co kapitán národní gardy mužstvo své na stráž postavené a kdo ví, co by se bylo nestalo.

Že proti Turinskému agitováno se strany Frankfurťáků, nebylo se čemu divit; ale zabořelo ho velmi, když i jeden český doktor práv (F. B.) proti němu vystupoval, přemlouvaje voliče, že, bude-li Turinský volen, bude vždy, jak vrchnostenský úředník, při šlechtě a proti zrušení roboty. Mám po ruce list svědčící onomu doktorovi s podpisy voličů a starostů obecních, v němž pana doktora tepou a dokládají, jak dlouho již znají zásluhy Turinského o dobro lidu a vlast, již z dob, kdy láska k vlasti srdce páně doktorovo ještě ani byla nezahřála!

Politická činnost Turinského nesoucí se jenom ku prospěchu české a svorné národní věci, nelíbila se kní-

žeti, ač by se bylo dalo očekávat, že tak vzdělaný kavalír nepředpojatě ceniti bude zásluhy svého vrchního. Ovšem Turinský byl literát český a že je Čechem — na to hrdým býval; slovanství mu bylo čistě civilisační myšlénkou budoucnosti a trpěl pro ni u neznalců, kteří ji sobě nepravě vykládali a každého, kdo se jí zabýval, podezřívali. Když plnomocník knížecí baron Leykam chytřím listem Turinského požádal, by jej zpravil, co panslavismus jest a co zamýšlí, odpověděl Turinský prozřetelně, vřele a vážně, poukazuje na skvělou budoucnost Slovanstva. Jeden vlastnoruční list tohoto druhu mám v rukou, zníť ve výtahu takto:

„Vaše milosti! Nezapírám; pocítil jsem výčitku na můj náhled o rodné zemi; však přiznat se musím, že jsem se nevyšinul k jistému druhu všeobčanství, za něž se mnohdy skrývá netečnost, zvláště když německý kosmopolitismus, který v Rakousku žije, všem rakouským Slovanům by rád nabalamutil, že se jim teprve tehdy dostane požehnání nebe i země, když přestanou být Slovaný a stanou se Němci.

Kdo zná dějiny Čechů, zapláče nad tímto mocným národem, který různé vlády pravidelně vyhubiti se snažily; i kdyby byl skrz na skrz kosmopolitou.

Vzdělání vede ke kosmopolitismu, ne stejnost řečí, jen opravdve vzdělaný může být kosmopolitou; on dí: „zájmy člověčenstva“, a srdce jeho pro všeobecné dobro bije jak pro nás, tak i pro Otahajty a pro Norvěžany i pro Němce. — Chtěli z Čechů nadělat německých patriotů, a proč? snad proto že počítají Čechy k německému buntu, měli by proň věnovat krev i statky své?

Čechovo vlastenectví není klam; ze svých prostředků staví v Praze praktickou školu; na jedné straně vychो-

vává sobě učitele, v dobrých prostorách učí lučbě a v ostatních místnostech paláci rovné budovy vyučuje ostatním odvětvím lidského vědění až ku svaté vědě — astronomii — pro niž určeny nejvyšší místnosti a která svou vlastní hvězdárnu má. A čeho se dostává oněm mužům, kteří jsou v čele vznešeného díla toho? Zalíbí-li se policejním úřadům, prohlízejí ve dne, v noci, ničí spisy — a — však, Vaše milosti, srdce mé přetéká, já nejsem žádný německý vlastenec, také žádný německý kosmopolita; nevěřím v německou sjednocenost, proto že jí dr. Wirth učil; odsoudila ho sama německá vláda do pevnosti na 9 roků, a nyní by jí pruský král rád učil, kdyby tomu ostatních 35 německých panovníků dovolilo.

Jsem jenom Čech, který sobě z hloubi duše přeje, aby národ jeho k poznání přišel cestou nejkratší — cestou svého jazyka.“

Když vypukly bouře pražské, naskytlo se hned dosti udavačů, kteří pravili, že Turinský bouří lid, že vysílá sedláky ku Praze a že toliko ženám se poštěstilo, muže doma zadržeti. Kníže zapomněl zásluh Turinského a vinil ho z přehnaného vlastenectví, a nepodařilo se ani osobám, jež měli na knížete největší vliv, jako důst. děkan perucký P. Daneš, jej z jiného usvědčiti. Turinský se neomlouval; neboť věděl, že ten, kdo ho knížecí přízně zbavil, dovedl to mistrně, a nebylo lze vytáhnout zahanadlo ze srdce jeho. Byla to patrně osobnost, která denně před tváří knížecí stála a nemohouc pána svého do spaní ukolíbat, vykládala mu ze své zásoby třesků a plesků zde a tam nasbíraných a nemohouc otrockou svou oddanost skutky osvědčiti, dokázati ji chtěla líčením Turinského co rebelanta, který snad proto, že k českým literátům patřil, spolu přispěl k podkopání slávy urozenců!

Když po roku 1848 nastaly nové úřední proměny, vatoupil Turinský do státní služby, jsa jmenován dne 28. března c. k. okresním soudcem na Krivoklatě (na dekretu č. 10205 podepsán Šmerling), a přísahal v této hodnosti dne 23. května 1850 u přítomnosti Hugona z Tiefenthalu. Přestoupení do státní služby Turinský trpce želel; jednak očekával lepšího místa, jednak toužil do Prahy. Ubohý, jak mohl očekávat co český literát a dobrý český vlastenec od tehdejší vlády něco lepšího!

Hůře však bylo, když Bach dřívější ústavu zvrátil a nařídil novou přísahu, v níž o ústavě ani zmínky nebylo. Jak se mnou souvěký ctitel Turinského (p. Cel. Šimer) sdělil, rozhorlil se Turinský na rozkaz tento velmi, schumlal jej na mňe a hodil pod stůl se slovy: „Chtějí z nás udělat krivopřisežníky!“ Později ovšem musil přísahat, ač nechtěl-li se zbavit úřadu svého.

Úřadům vyšším dopisoval z počátku výhradně česky, neužívaje titulů: „slavný“, „veleslavný“, „vysoký“, až pak později z vyšších rozkazů musel psáti německy.

Turinský se nikdy ani v dobách Bachovských nezapíral a jeví se nám v tomto ohledu hrdinou. Tak uspořádal r. 1851 v Krivoklatě hudební akademii ve prospěch národního divadla a na kvap v soudní síni pod křížifixem téměř improvisoval proslov k této akademii.

Proslov tento byl posledním plodem jeho spisovatelské činnosti.

S přáteli mládí svého Klicperou a Kolárským stýkal se do konce života. S Klicperou Turinský zvláště mnoho spřátelen byl. Klicpera rád vyprávěl tuto anekdota o svém obcování s Turinským. Každoročně smlouvali se, kam pocestují. Vždy vypadlo z toho, že šli do Křivoklat a

cestou četli a básnili. Když si jednou kdesi hověli, Klicpera podřimoval a Turinský v básních četl, vzrušil se tento z nenadání několika přečtenými slovy a probudil Klicpera volaje: „*Teteli se varito!*“ Co to je? co to je: „*Teteli se varito!*“ Fácit byl, že ani Klicpera nevěděl co to je! Jaký to byl perný boj o dobytí ztraceného národního jazyka! Jak tomu dopisy nasvědčují, zasýlal Klicperovi díla svá Turinský ku čtení; nepochybně to činili na vzájem. Tak na př. zasílá Klicpera dne 1. února 1826 dramatickou scénu: „Hleď, již as čtrnácte dnů Ti tuto scénu opisuju — není, není, není času! — Druhou snad dostaneš dříve, snad později — Bůh to ví! — Bratr Josef Tě pozdravuje, hodný to klaučík, dobře se učí, mám z něho potěšení. Jakž pak se Jan v Praze chová? Pepík Ti vzkazuje, potřebuješ-li prý peníze, že by Ti as 300 zl. půjčil. Což pak jsem Ti nepsal, že letošní můj almanach po dvou zlatých v. čísl. se prodává? Ptals prý se naší matky, a ona, jsouc toho nevědoma, psala o 1 zl. 30 kr. Má by to škoda byla, pročez to hled odvolati! Líbám Tě srdečně, s duší celou Tvůj Václav.“ V jakém poměru stál Turinský k druhému příteli, toho budiž dokladem aspoň jeden list Kolářského: „Důstojný pane, příteli drahý a nezapomenutelný! Službu a přátelství své vzkazuji. Jestli Vy, Vaše paní manželka a ostatní drahé rodiny zdraví, radovati se budu z toho; já poněkud zdrav! Dle přípovědi Vaší od 31. května 1850, že mi z Křivoklát psátí budete, očekával jsem nějaký list od Vás, však neobdržev až do dnes ničehož, nemohu se více zdržeti, abych nepsal. Račte mé upřímné díky nejdříve přijmouti za dar mi odeslaný, práci ducha Vašeho vlasteneckého, a ujištěn býti, že si toho až do smrti co důkaz Vašeho vždy nezlíbeného přátelství nad jiné zboží vážiti budu.“ — „Dne

druhého dubna*) pohlížím a zpomínám vždy sobě smutně na Zámek Klášter, kde nyní pravá spousta.“ — „Všude vy-
zvědačů, špičků, zpátečníků, že svobodomyšlnému člověku
toto živobytí zoškliviti se musí.“ — „Všecky časopisy a
noviny, které jsem držel, jsou laskavostí vlády k Čecho-
slovanům zakázány, a bez novin a časopisů v tomto čase
a ve vesnici mezi polodivnými lidmi, nedospělými ve vzdě-
lanosti a zrádnými a každou chvíli změnitedlnými přáteli,
jaké to trapné živobytí! M.... je dnes liberální, za
chvilku zase absolutista, jak jej, co nějaké dítě, vede jeho
kaplan neb jeho P. bláznivá a zlopověstná.“ — „Jest to
mladý kmet.“ —

„Pro svou nezměnitelnou lásku k národu a k národ-
nosti české mnoho jsem již zlého zde zakusil, zvlášť od
podkrajského úřadu, že jsem jim tam nechtěl psátí a
nepíšu švábsky. Chtěli toho, že prý řeč německá úřední
a že, pakli němčiny nejsem schopen, mi ustanoví v No-
vém Městě translatora pro mne, pak že prý tak píšu,
že mé dopisy nečitelné a z nich žádný smysl vybrati
se nedá. Ale když jsem žádal o ten zákon, dle kterého
řeč německá úřední jest, i o své dopisy, které že před-
ložím cis. k. akademii pražské, až posavad na to jsou
mi všecko dlužni. Jak nešetrně nakládalo se s naším
spolkem čtenářským ve Žďáře, jak pan.... zneužíval moci
úřední a jaká odpověď od místodržitelstva přišla, bez po-
chyby v Slovanu jste četl. Nevím, jestli jsem Vám psal,
že redaktor K. Havlíček mne v Jamách navštívil a u mne
celý den pobyl, a že vrchní Přibyslavský hned do zámku
Žďáru psal, aby ho tady chytili a odvesti dali na vojnu.“
Zapomněl bych ještě o pověstech zde rozšířených o Vás,

*) Totiž ve jmeniny Turinského.

kterým ale Vaši přátelé nevěřili, podotknouti; mluvílo se, že jste byl jat a do Prahy odvezen k vyšetřování. Jestli prostě národní písně vyjevují myšlení národa, tedy vizte přiložené písně, které mezi lidem se zpívají!“ (Datováno 27. března 1851.)

Neméně zajímavým jest list, jež Turinský psal z Prahy své choti 27. října 1849; zní následovně:

„Právě jsem přišel od appellece, a právě odešel posel, který mi Tvé drahé psaníčko přinesl. Ptáš se, jak se mi vedlo. — Inu, tak arci to nešlo, jako za mladých dnů. Člověka paměť již zletilého tam nedosáhne, kam mladá; a drželi mne přes půldruhé hodiny, ba sedm čtvrtí hodin. Pan Strobach byl jeden z examinátorů a byl přívětivý; pan baron Ubely byl druhý; s tím jsem měl velký kříž, on se neumí ptát. — Jen když to jest odbyto. V Praze jsem pracoval a studoval denně 12 hodin, a to bylo málo. Prosil jsem, abych mohl zejtra v neděli písemní zkoušku dělat; to nešlo, mělo to býti teprve ve čtvrtek; ale učinili mi to, že v pondělí ta písemní zkouška býti má, která z většího dílu až do noci trvá.“
 „Zejtra v neděli musím ještě ledacos čísti k písemní zkoušce, proto že jsem u kriminálu nikdy nepracoval.“ —
 „V Praze není ani zmínky o choleře, proto se nestrachuj; vojska tu dost.“ — „O budoucích službách jsem se ničehož nedozvěděl, proto že jsem nikam nepřišel. Jen to vím z jistých úst, že o mně byla řeč u p. Klecanského, že jsem mu byl ponavržen ku komisi k vyrovnaní sedláků s vrchností. On prý uznal mou schopnost, ale dosadil, že jsem svéhlavý a neústupný. Co tomu říkáš? Já bych to byl nikdy nepřijal; pan Klecanský nemůže snad zapomenout, že jsem nechtěl Písty z údolí na silnici přenášeti, a snad ví, že jsem nechtěl na Her-

getova fundaci přispívati. S Pánem Bohem! Uhlídáme, jakou důvěru ta komise mítí bude; dle Národních novin, sotva!"

Ačkoliv Turinský po dlouhá léta churavěl, přece dokázala lékařská věda, že nemoc se na čas vždy lepšila. Turinský do poslední chvíle velmi dobře vypadal, a nikdo by se byl nenadál, že tak záhy zemře.

Na počátku r. 1852 koupil na Dolním Přímě u Hradce Králové hospodářství a radoval se vždy, že mu nyní blaze, neboť jeho Bětuška má „vdovské sídlo“.

Z přímského zámku pocházela tehdy Turinského Barbora Viravská, a patřilo panství toto přibuzenstvu pokrevnímu až do r. 1879, kde je hrabě Harrach koupil.

V roku 1852 dne 10. dubna psal T., stav se novým občanem obce přímské, starostovi tento list:

„Pane přednosto a celá početná obci dolnopřímská!“

Nezbylo mi času, Vás pozdraviti jako Váš nový soused, a nevím, zdaliž k pronájmu živnosti přímské, koupené, tak nazvané Arndtové, přijedu, nebo jsem churavý.

Přijmete tedy toto mé sousedské pozdravení a s ním mne a mou manželku s rodinou do svého sousedstva. Snad mi bude popráno později mezi Vámi a s Vámi bydleti a obcovati. Naději se, že jste švarní sousedové, jichž já si vážiti budu a jimž i já švarným sousedem budu.

Buďte, pane přednosto, nápomocen u pronajmutí. Poroučejte Vás i Vaše manželky i děti i jmění pod ochranu boží, v naději brzkého se s Vámi shledání, jsem a zůstávám Váš soused Frant. Turinský, c. k. okresní soudce na Křivoklatě.“

Však nedočkal se toho, aby v kruhu dobrých přátel a bodrých občanů prodlél chvíle života svého. Organická vada ústrojí srdečního počala známky své jeviti v míře rozmnožené, a nutili ho, by hledal pomoci na klinikách vídeňské a pražské. Do Vídně se však již nedostal, nebo byl dobrou radou přátel zůstal v Praze, kde se do všeobecné nemocnice odebral.

Ctitel Turinského pan Cel. Šimer se mnou o něm sdělil: „Jeho něžnou mysl a ideálně šlechetnou povahu charakterisuje nejvíce to, že citiv blížiti se konec žití svého, šel s úplným vědomím toho umřít jinam, aby uspořil Vaši velectěné paní matce a dětem svým bolest, vidět sebe umírat. Vyjádřil se tak, loučiv se před odjezdem s mým otcem.“ Do pražské všeobecné nemocnice vstoupil v srpnu a poněvadž nebyl tehdy uvolněn pokoj třídy první, trpěl v č. 65 třídy druhé. Četné návštěvy národovců a spisovatelů přiměly ho k tomu, že úsilovně žádal o uprázdňení pokojíka třídy první, čemuž i vyhověno. Posléze se na rozkaz lékařů nikdo k němu nepřipouštěl; povolány jenom s Krivoklatu choť a dívky. Skenal klidně dne 4. září 1852 o 9. hodině ráno.

Tělesné zůstatky byly téhož dne o 7. hodině po dosaženém svolení krajského soudu ve dvouspréžním voze smutečním do Hradce Králové převeženy a tam byly po vykonaných obřadech dne 7. září po 9. hodině dopolední na hřbitov poučovský slavným způsobem přenešeny.

Klicpera nezapomněl na daný slib přátelský a sepsal pro jeho náhrobek tento nadpis:

Tu

v zemi materské odpočívají a jasného z mrtvých vstání
očekávají smrtelní zůstatkové

Františka Turinského,

cís. král. okresního sudho, jenž v 56. roce věku mužného šlech-
chetný svůj život dokonál.

Jako jinoch ušlechtilých mravů
Pro ctnost, vědu, krásu plápolal;
V mužném potom dějeplném stavu
Nad vše Boha, vlast svou miloval.
Správce věrný, soudce spravedlivý
Od občanů ctěn a milován,
Duch pak jeho jarý, působlivý
Muse zasvěcen a věnován. —
Pokud jazyk český bude zníti,
A cit krásy v českém srdci bít:
Budou věnce lásky se mu vítí,
Jméno jeho mezi námi žít.
Jsa pln něžných, blahomravných citů,
Blahodějně dům svůj celoval,
Milost zářila se v jeho bytu,
Kdež co manžel, otec skutkoval. —
Tu mu choť a osířelá dítky
Za čin péče jeho milostný
V prsou živíc horkých vděků kvítky,
Staví pomník tento žalostný.

Turinského hrob byl vždy jako pěkná zahrádka a
každou neděli po dlouhá léta putovala truchlivá vdova
se sedmi sirotky ku hrobu jeho, až ho tam 5. března
1875 následovala. —

Probudilé tehdy studentstvo královéhradecké vědělo dobře, jaký šlechtitný duch poblíže zdí pevnostních odpočívá, a o dušičkách kladli věnce, exempláře Angeliny a Virginie a různé cituplné verše na hrob jeho.

Tak o dušičkách roku 1855 nalezena i báseň: „*Slza na hrob Fr. Turinského*“, jejíž první sloku podáváme:

Zde v siré zemi čekáš hlasu,
Jenž hrůzou vesmír naplní,
Až zmizí meze místa — času,
Až zem svou kořist vyvlí: —
By k slávě nebes, pěvče milený,
Tě nesl seraf božstvem nadšený.

Desíletá památka úmrtí Turinského oslavená dne 4. září 1862 v rodišti jeho Poděbradech slavným rekvíem a slavnostní besedou v místnostech ochotnického divadla. Velikolepá slavnost se nelsbila komandantovi dragounů hrab. Belengardiovi, tak že rozkázal vojsku, aby koňmo a tasenými šavlemi obecnstvo rozháněli. — Čistý výnos akademie určen byl na zaopatření památní desky na poděbradské radnici, rodném to domě oslaveného básníka, ale minulo od té doby plných 17 roků, aniž by se o výnosu aneb o památní desce zmínka činila.

Život Turinského neuplýval právě ve velikých hmotných starostech, a postavení jeho bylo na pohled hmotně bezstarostnější než mnoha jiných statečníků, jenž pod praporem české literatury bojovali; přece však zakoušel mnoho nejen pro své smýšlení, ale i pro své jednání.

Se zápalen nevšedním oddal se, jsa mladý student, spisovnictví, a byť i spisy jeho neobsahovaly mnohé a

veliké folianty, zůstanou přece plodem vřelého básnického nadání. Zlomky dramatické, jež po Turinském v rukopise zůstaly a nyní v tomto svazku uveřejněny jsou, opravňují nás k výroku, že byl Turinský s to, dramatické literaturě naší vdechnout moderní život a směr. Proto zajisté tvoří významný díl jeho předuky. Některé příležitostné básně Turinského, které německým jazykem psal, a jeho vlastní německý překlad *Virginie*, jaký v rukopise dosud se zachoval, plynně se čtou a svědčí též o tom, že byl Turinský básníkem povolaným. —

Kromě v jiných básních na oslavu jeho napsaných věnována mu zvláště vřelá vzpomínka v *Našich Mohylách B. Pešky a J. Jahna*:

Nad vltavským dolem vlají
Mračna smutné závoje,
Zas se brány otvírají
Posledního pokoje;
Ke hrobům tak smutně kráčí
Věrných Pražan známý sbor,
Naše řeky plynou v pláči,
V žal se halí týmě hor.

Komu kynou hrobův stíny?
Komu zavzněl zvonův žal?
Už i pěvec Andělíný
Zpěv života dokonál
Dřímej pěvče, dřímej sladce
Nám vždy drahý, milý všem;
Tys byl synem věrným matce,
A Tvé srdce klénotem.

Tu hrobových brána stínů
Tajemně se odmyká,
A v hlubokém země klínu
Věrné srdce uniká,
A vltavský důl se halí
V smutné mračén závoje,
„Pane,“ hlasy zaplakaly,
„Popřej jemu pokoje!“

Z oblak pak se hlas ozývá!
„Národův,“ tak velí Pán,
„Pěvec ať se věrně ctívá,
By nezašel neuznán!“
Mračna slzy vylejvejte,
Kde zpěv jeho v posled zněl,
Svatá slova větry vějte
V duše, jimž on písně pěl!

O B S A H.

	Strana
Angelina	1
Pražané v roku 1648	95
Virginie	229
<i>Dramatické zlomky.</i>	
Přemysl Ottokar	339
Záviš Vítkovec z Růží	371
Alžběta Přemyslidka	389
Vládka Mirovít	416
Chorinský	451
Zůstane při starém	495
Hrad a barák	536
<i>Směšené básně.</i>	
Lutobor	545
Na Říp	569
Městům pražským	570
Husinec	572
Poděbrad	574
Poděbrady	576
Smutný Kámen (na Žďánsku)	580
Kaša	582
Jeden loket	586
Matička v hoři	589
Jinoch a dívka	593
Jedna toliko vlast	598
Na vlast	600

	Strana
Na Vislu	601
Jungmannovi	602
Šafaříkovi	604
Lišt Ivanovi	606
Bratřím mým	608
Lišt C	610
Heroida	613
Vlastence	616
Příspěvky k Novoročence pro rok 1839.	617
Tři přání	621
K Bohu	622
Bůh s vámi byl	624
Bůh s vámi jest	625
K Bohu	627
Mocnost boží	629
Vdova k Bohu	631
Na nebe vzeti	633
Dithyramba	634
Na Milka	638
Dívky jaké byly a jaké jsou	640
Elegie polabské	643
Vzdálené	647
Touha dívčina	648
Naděje	649
Žalost a žádost	651
Můj mládenec	652
Samota	654
Potěšení	655
Dívčina žalost	657
Třináctého srpna	660
Má žádost	661
Jitro	663
Potěcha	665
Lile	667
Lince	669
Na A	671
Lince	673
Fanince	674
Život nový	676

	Strana
Na Ninku	678
Příteli	679
Pere děva	681
Jahody	683
Při odchodu z Libochovic	685
Do bane	688
Uctivé přání	689
Proslav	691
Ku jmeninám pána pana Christena	693
Královo pole	695
Urozenému a statečnému panu ... do Virginie	696
Holáskovi	696
Holáskovi	697
Bylť lidumil	697
Polsko vstalo	698
Vás rotou	698
<i>Život Františka Turinského. Sepsal Moric Turinský</i>	699

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

PG 5036 .T85 A6 1880

C.1

Beercke epley /

Stanford University Libraries

www.libtool.com

3 6105 039 073 825

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIE
STANFORD, CALIFORNIA 94305-600

www.libtool.com.cn

